P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSES: TOMVS POSTERIOR

Ovid, Gottlieb Ermann Gierig, Johann Jahn

P. OVIDII NASONIS

METAMORPHOSES

RECENSVIT

VARIETATE LECTIONIS NOTISQVE
INSTRVXIT ET INDICES DVOS VNVM

VERBORVM ALTERVM NOMINVM PROPRIORVM

ADIECIT

GOTTLIEB ERDMANN GIERIG.

EDITIO ALTERA AD SINGVLOS PROPE VERSVS VEL
EMENDATIOR VEL AVCTIOR.

TOMVS POSTERIOR.

LIPSIAE
SVMTV E. B. SCHWICKERTI
MDCCCVII.

P. OVIDII NASONIS
METAMORPHOSEON
LIBER NONVS.

Quae gemitus, truncaeque Deo Neptunius heros *Achelous.*
Caussa rogat frontis: cum sic Calydonius amnis
Coepit, inornatos redimitus arundine crines:

VARIAE LECTIONES.

3 *inornatos.* Tert. Med. inepte *inauratos.*

NOTAE.

Fab. I. vſ. 1—100. *Achelous*, luctans cum Hercule propter Deianirae coniugium, ter ab aduerſario vincitur in varias formas mutatus, et ad extremum altero cornu priuatur. Ducta eſt fab. e Sophocl. Trach. init. Cf. Diod. Sic. IV, 34 ſq. Strabo lib. X. pag. 458. Apollod. II, 7, 5. Schol. Hom. ad Il. φ, 194. Hygin. f. 31. Monumentum cedrinum et inauratum, referens Herculis cum Acheloo pugnam, ſpectabatur apud Megarenſes, in quo Mars Acheloo, Herculi Minerua aderat, adſtantibus etiam Ioue et Deianira. Pauſan. Eliac. II. p. 500. Cernebatur etiam in ſolio Amyclaei. Idem p. 256. Mole extructa Herculem coërcuiſſe hunc fluuium, rapiditate ſua multum damni inferentem accolis, iam olim ſuſpicabantur. v. Strabo d. l. Ea latius perſequitur Heyne in Antiqu. Auffätzen T. I, p. 57. vbi monet, hac fab. vel maxime illuſtrari imagines et ſermonem poëtarum antiquiſſimorum, eandemque facillime poſſe explicari. — Qui non recens a lib. ſuper. lectione nexum quaerit, reſpiciat ad VIII, 548 ſqq. et 886 — fin.

1—3. *Neptunius heros*, Theſeus, cuius cum matre Aethra *Neptunus* et Aegeus vna nocte concubuiſſe credebantur. Meurſ. in Theſ. cp. 1. *Gementem*, aut *moerentem*, *triſtem*, *pudibundum* inducere Acheloum ſolent poëtae; quod exemplis docet Broeckh. ad Propert. II, 25, 34. *Trunca frons*, cuius alterum cornu truncatum et reuulſum, vſ. 86. Boëth. Conſ. Phil. IV. *Fronte turpatus Achelous.* Sil. Ital. III, 42.

A

Triſte petis munus: quis enim ſua proelia victus
Commemorare velit? referam tamen ordine. Nec tam
Turpe fuit vinci, quam contendiſſe decorum eſt:
Magnaque dat nobis tantus ſolatia victor.
Nomine ſi qua ſuo tandem peruenit ad aures
Deïanira tuas: quondam pulcherrima virgo,
Multorumque fuit ſpes inuidioſa procorum.

6 *eſt* poſt *decorum* omittunt Palat. et tres alii.

frontem minor truncam amnis Acarnan. Sed h. l. *Calydonius*, quia Achelous inter Aetolos, quorum vrbs *Calydon*, et Acarnanes in mare defluit. Sollemne autem veteribus, fluviis vel propter mugitum aquarum (Scamander μεμυχὼς ἠΰτε ταῦρος ap. Homer. Il. Φ, 237.) vel propter curuaturas eorum, quae cornuum figuram referunt, taurina aut capita, aut cornua tribuere. Strabo d. l. Acheloi noſtri caput cornutum exſtat in monumentis. Vid. Spanhem. de vſu et praeſtant. Numiſm. diſſ. VII. p. 490. Cf. Iani ad Horat. IV od. 14, 25. *Arundo* inſigne Fluuiorum, quo coronari ſolebant. Virg. Aen. VIII, 33. Vellei. II, 83. *inornatos.* Horridi enim et inculti pingebantur Fluuii. Vid. v. c. Rheni deſcriptionem ap. Claudian. Conſ. Olyb. 210 ſqq.

4 — 7. Talia praefari ſolent, rem ingratam narrare iuſſi. *proelia* dignius quam, colluctatio, certamen. *referre ordine* formula ſollemnis, totam rei ſeriem narrare, non ſummatim. V, 335. *Nec tam turpe* etc. Vere e ſenſu Graecorum. v. XIII, 19. Mors etiam a viro forti et a beſtia maiore illata minus acerba habebatur. V, 191. Aelian. V. H. XIV, 4. quem ſenſum leoni etiam tribuit Phaedr. I, fab. 21. *decorum*, glorioſum. Cic. Brut. I. de Hortenſio, *cum quo certare erat glorioſius, quam omnino aduerſarium non habere.* Victus tamen Achelous erat, cum Hercules nondum Deus eſſet, adeoque turpe duxerat ei cedere. vſ. 16.

8 — 10. Regius *tandem* interpretatur, aliquando. Burm. hoc non concoquit, ſed corruptum voc. putat, quod et Heinſ. viſum ſit, qui margini adſcripſerit: forte, *forſan.* Ipſe malit, *fando*, vt XV, 497. Virg. Aen. II, 81. Mihi tamen hoc parum placet propter ingratum ſonum, *ſuo fando.* Vſitatius eſt, *ſi forte*, vt VII, 694. et ſaepe. *Deianira nomine ſuo* pro vulgari, nomen Deianirae. Cum addit, *qua*, indicat, non ſatis celebrem fuiſſe mulierem: quod tamen melius forte omiſiſſet. *Multorumque*

Cum quibus vt ſoceri domus eſt intrata petiti;
Accipe me generum, dixi, Parthaone nate.
Dixit et Alcides. Alii ceſſere duobus.
Ille Iouem ſocerum dare ſe, famamque laborum,
Et ſuperata ſuae referebat iuſſa nouercae.
Contra ego: (turpe Deum mortali cedere duxi:

16 Cum antea *dixi* vulgaretur, Heinſ. ex vno Strozzae *duxi* recepit. Quamquam ne ſic quidem verba ſatis bene iuncta procurrunt. Itaque idem ſuaſit aut *ducens*, aut ſic: *Contra ego, turpe ratus mortali cedere, dixi.*

etc. Idem verſ. legitur IV, 794.

11. *petere*, vt *αἰτεῖν*, pr. de procis puellam ambientibus. v. Cerda ad Virg. Aen. VII, 54.

12. 13. Miſſis more antiquiſſimo ambagibus, rem ipſam proponit. *Accipere*, vt *λαμβάνειν*, pr. de adoptione, v. Corte ad Salluſt. Iug. 10, 1. hinc etiam bene, *accipere generum*, vt alibi, *accipere amicum, in amicitiam, in matrimonium*. Supra II, 526. *ſumere ſocerum*, et Heroidd. VI, 80. *ſumere nurum*. *Parthaone natus*, Oeneus, de quo lib. ſup. Huius filiam Deianiram faciunt et alii, paucis diſſentientibus, qui ei Dexamenum patrem dant, vel Bacchum. Eam. auctore Diod. Hercules duxit, Meleagro exſtincto. Meleagri vmbra impulſus, cum eſſet apud inferos, duxiſſe eam traditur a Schol. Hom. d. l. Secundum Homer. Il. ξ, 115. Porthei filius fuit Oeneus. *Alcides*, Alcei nepos, dictus creditur, dum in terris verſabatur, *Hercules* autem in coelum receptus. Cerda ad Virg. VIII, 203. *Alii*, caeteri. Auctore Lactant. in Argum. pater promiſerat, ſe filiam daturum ei, qui lucta viciſſet. Hinc caeteri proci, metu perculſi, *ceſſerunt* Herculi et Acheloo.

14. 15. Nobilem ſe genere, clarum rebus geſtis iactat, vt Perſeus Andromedam ambiens IV, 357. *Dat*, tamquam munus, ea, in quorum ſocietatem ventura erat coniux futura. Mirari licet, placuiſſe Heinſ. et Burm. quod in Graev. Mſ. legitur, *ſummamque laborum*. Etenim *ſumma laborum* vel vniuerſos labores ſignificat, vel maximum laborem. Sed Deianira profecto et hunc et illos recuſaſſet. *nouercae*, Iunonis, qua poſtulante Euryſtheus Herculem ad labores iſtos adegerat. Senec. Herc. Fur. 34. 41. *Nouercales ſtimulos* vocat Claudian. R. P. II. praef. 29. *ſuperare*, exſequi. Ea *iuſſa* Hercules ipſe vſ. 69 ſqq. 182 ſqq. recenſet.

16—26. Attemperata eſt haec Acheloi oratio cupiditati proci, puellam ambientis; ſu-

Nondum erat ille Deus;) Regem me cernis aquarum,
Curſibus obliquis intra tua regna fluentum.
Nec gener externis hoſpes tibi miſſus ab oris,
Sed popularis ero, et rerum pars vna tuarum.
Tantum ne noceat, quod me nec regia Iuno
Odit, et omnis abeſt iuſſorum poena laborum.
Nam quod te iactas Alcmena matre creatum;

17 *Regem* dedit Heinſ. cum Neap. primo, Medic. ſecundo, Norico et duobus aliis. Vulgo, *dominum.* Multi veteres, *numen*, de quo v. not. 20 Lovan. *pars priua*, i. propria, quod Burm. non credit ab indocto librario profectum; ita illum dicere, ſe totum eſſe in eius regno et ditione. Verum Ouid. non amat obſoleta. 23 *quod.* Sec. Palat. *quo* cum nota interrogationis.

as virtutes commendat, riualis autem laudes inuidioſe minuit. *duxi.* Forte melius erit ex Heinſ. emendat. *ducens.* Sed τὸ *Deum* nolim tentari, quia in oppoſ. *Deum mortali* magna vis. *Regem me cernis* pro ſimplici, ſum rex, quia coram haec dicebat. *Curſibus obliquis* tantum ornatus cauſſa additum. Caeterum, quoniam diuinitatem ſuam iactat, et *regna* ſequitur, poſſis cum aliis Mſſ. non male legere, *numen me cernis.* Ita *numen aquarum* II Amorr. 14, 13. IV Faſt. 531.

19 Cum *hoſpite* ſ. aduena matrimonium inire ſummum dedecus apud Graecos. Etiam in *tibi miſſus* aliquid inuidiae eſt; et *oris* contemtim additum, quaſi neſciret, vnde eſſet Hercules. *popularis*, δημότης, qui eſt eiusdem populi. *rerum tuarum*, regni tui, vt VII, 509. Sed Gronov. Obſ. IV, p. 706. *res* h. l. interpretatur ſubditos. Sic ſane VII, 522. *pars.* Heroidd. III, 46. *patriae pars ego magna meae.* Infra XI, 216. *pars militiae.*

21 Satis acerbe reſpondet et ad rerum geſtarum gloriam et ad generis nobilitatem. De *nec — et* v. ad II, 42. *poena laborum*, labores poenae loco impoſiti, non ſponte ſuſcepti. Bene autem *poenam* memorat, et *iuſſos* labores, quia ſic minuitur gloria actorum. *omnis abeſt* a me *poena*, ad nullos umquam labores condemnatus ſum.

23 Dilemmate admodum moleſto premit Herculem. *Nam* alterum multo minus nocet. *iactas*, dicis, fateris. *falſus*, fictus. Etiam I, 754. *falſus genitor*, ſed III, 558. elegantius *adſumtus pater.* *Crimen* paſſim abſolute de adulterio. Vt Hercules ſentiat vim omnem opprobrii, clarioribus verbis repetit, *Matris adulterio* etc. matrem facis adulteram, vt Iouem patrem habeas. — *Elige*, vtrum *fictum* patrem *eſſe Iouem*

Iuppiter aut falſus pater eſt, aut crimine verus.
Matris adulterio patrem petis. Elige, fictum
Eſſe Iouem malis, an te per dedecus ortum.
Talia dicentem iamdudum lumine toruo
Spectat; et accenſae non fortiter imperat irae,
Verbaque tot reddit: Melior mihi dextera lingua.
Dummodo pugnando ſuperem; tu vince loquendo.
Congrediturque ferox. Puduit modo magna locutum
Cedere. Reieci viridem de corpore veſtem,
Brachiaque oppoſui, tenuique a pectore varas
In ſtatione manus; et pugnae membra paraui.

25 Capoferreus *Matris-petis* per interrogationem efferendum cenſet. Pro *fictum* Iunian. repetit *falſum*. 27 *toruo*. Leidenſ, *torto*, vt II, 787. *obliquum lumen*, quod Burm. comparat. At ibi de inuidia ſermo eſt, nunc de ira. 33 Viuianus et alii *curuas*, quod fluxit vel ex interpret. vel ex ignorantia voc. *varas*, de quo v. not.

malis etc, *dedecus*, adulterium, vt II, 473.

27—30 *Iamdudum*, continuo. Vix exſpectare poteſt finem orationis. Bene, *non fortiter*; fortis enim animi eſt, imperare adfectibus. Qui id non poteſt, *impotens* dr. *Melior mihi* etc. Cf. XIII, 9. Eſt ſermo hominis corporis robore, non item ingenio valentis, nec crimina repellere ſuſtinentis. Et Herculis aetate nihil glorioſius corporis robore. *Melior*, valentior et exercitatior.

31 Non credibile eſt, eos in ipſo Oenei conclaui congreſſos eſſe, neque hoc ſeqq. credere ſinunt; ſed cum ibi alter alterum prouocaſſet ad certamen, elegerunt extra domum aream colluctationi aptam. *ferox*, iratus. *magna loqui*, gloriari. v. ad I, 751. Alibi *magnifica dicere*, vt Tibul. I. eleg. 5, 6. II, 6, 11. Gloriantibus tribuuntur et *magna verba*, Senec. Ep. 82. et *magna lingua*, Horat. IV od. 6, 1. Sophocl. Antig. 108. *μεγάλης γλώσσης κόμποι*. Contrarium eſt, *verbis minoribus vti* VI, 151.

32—34 Parat ſe pugnae. *Viridem veſtem* fluuiis tribuebant poëtae, quia ripae viridibus herbis conſitae. *Reieci*, ſcil. in tergum, quo ſenſu pr. *reiicere* dr. Id autem facere ſolebant, qui ſe ad pugnam parabant. Sueton. Aug. 26. Phaedr. V. fab. 2, 3. item ad pugilatum. Virg. Aen. V, 421. *Haec fatus, duplicem ex humeris reiecit amictum*. Sed h. l. forte pro *deieci*, niſi ita legi malis. Graeci inſtituebant luctam ante Acanthum Lacedaem., qui vixit Olymp. XV., ſuccincti (ſic etiam ap. Homer. Il. ψ, 710.) poſt-

Ille cauis hausto spargit me puluere palmis,
Inque vicem fuluae tactu flauescit arenae.
Et modo ceruicem, modo crura micantia captat,
Aut captare putes, omnique a parte lacessit.
Me mea defendit grauitas, frustraque petebar.
Haud secus ac moles, quam magno murmure fluctus

36 *tactu.* Barth. *iactu* reponendum censuit, quod et praeferunt alter Hamb Rottendorph. et tres alii Inde recepit Heins. approbante Burm. 37 Lovan. Argent. Medic. Strozzae *crura trementia*, 38 Schepper. legi vult, *putat.* Pro *lacessit* vnus Heins. *fatigat.*

ea nudi. v. Dionys. Halic. Antiq. Rom. VII. cap. 72. Habemus autem hic loc. classic. de lucta, antiquissima omnium certaminum, (Plutarch. Sympos. II, 4.) qua inprimis excellebat Hercules. Noster singulos motus ita descripsit, vt res subiecta oculis videatur. *varas*, proiectas et recuruas. Passim *vara brachia* luctantium. v. Heins. *statio*, gestus luctantium. De v. *stare* hoc sensu v. Broukh. ad Propert, III Eleg. 12, 7.

35 De hac pulueris palaestrica adspersione v. Salmas. ad Tertul. Pall. p. 217. et Mercurial. de Arte Gymn. I, 8. In palaestra fiebat, postquam oleo corpus vnxerant, vt melius puluis haereret, eoque induceretur cutis; nam sic eo facilius aduersarius capi poterat. H. l. nulla vnctionis mentio. *flauescit* verb. delectum, quia arena flaua. Etiam Martial. VII Epigr. 66, 5. *flauescere haphe*. Nempe *haphe*, Graec. ἁφὴ, tactus pulueris. v. Gronov. Obseruatt. III, 18. qui etiam h. l. tuetur *tactu*: quod idem Hermolaus ad Plin. H. N. 38, 10. agnoscebat. Recte; fuit enim ἁφὴ, *tactus*, verb. pr. de hac pulueris adspersione. Id ergo reuocaui. In locis ab Heins. et Burm. allatis, in quibus *iactus* pulveris commemoratur, sermo non est de luctatoribus.

37 *Crura micantia* Safftius vertit *glänzende Schenkel.* Sed vnde nunc ille splendor? Nec membra vel maxime oleo vncta facile quisquam dixerit *micantia.* Itaque *micantia* sunt celeriter mota; talis enim motus fuit in artibus palaestricis. Virg. Aen. V, 430 in caestus descriptione, *Ille pedum melior motu, hic membris et mole valens*, qua et ipse valebat Achelous vs. 39. Et quoniam celeritate pedum effugiebat captationes aduersarii, propterea ingeniose addit, *aut captare putes. Trementia*, quod habent 4 Mss., glossa esse videtur. *tremere* enim de crebro et celeri motu dr. Etiam Homer. Od. θ, 265. celerrimos motus saltantium vocat μαρμαρυγὰς ποδῶν, *coruscationes, micationes* pedum,

Oppugnant: manet illa, ſuoque eſt pondere tuta.
Digredimur paullum, rurſumque ad bella coimus;
Inque gradu ſtetimus, certi non cedere; eratque
Cum pede pes iunctus: totoque ego pectore pronus
Et digitos digitis, et frontem fronte premebam.
Non aliter fortes vidi concurrere tauros,
Cum pretium pugnae, toto nitidiſſima ſaltu,
Expetitur coniux. Spectant armenta, pauentque
Neſcia quem maneat tanti victoria regni.

43 Quatuor Mſſ. *Iamque gradu.* Heinſ. coni. *Iamque gradum ſitimus.* 49 *regni.* Duodecim *belli,* duo alii *pugnae.*

Metaph. haud dubie a celeri ignis motu petita. Pro *laceſſit* quidam non indocte *fatigat*: hoc enim verbum omnino frequentare, crebro aliquid facere, tractare, mouere ſignificat. Ap. Virg. *fatigare ſilvas venatu, coelum clamore* et alia. *Petere* et de ictibus gladiatorum et de captationibus luctantium dr. *grauitas*, moles corporis. *defendit* a lapſu. Voc. *moles*, quo Virg. vſus, peperit haud dubie ſimilitudinem ſeq. Niſi Noſter reſpexit Aen. X, 693. vbi de Mezentio pugnante, *Ille, velut rupes, vaſtum quae prodit in aequor, Obvia ventorum furiis, expoſtaque ponto* etc. *manet*, vt I, 288.

42—45 *bellum*, vt πόλεμος, de pugna. *coimus*, congredimur. Terent. Ph. II, 2, 32. *prima coitio eſt acerrima. gradus* i. q. ſtatus luctantium. Conabantur aduerſarium *de gradu deiicere. certi*, animo ſic obfirmato, vt non cederemus. Virg. G. IV, 84. *obnixi non cedere.* — *Cum pede pes iunctus* etc. Ita deſcripſerunt Veteres etiam acerrima certamina. Tyrtaeus p. 101. Καὶ πόδα πὰρ ποδὶ θεὶς, καὶ ἐπ' ἀσπίδος ἀσπίδ' ἐρείσας etc. vbi vid. Klotius, et Freinsh. ad Curt. III, 4, 5. Sed nunc ille ardor accommodate ad luctam notatus. *pronus* v. ad X, 652. *frontem fronte*; hinc *pugnantia ſecum frontibus aduerſis*, contraria. Horat. I Sat. I, 102.

46—49 Similitudo bene delecta, quia et tauri de coniuge certant, et quia Achelous interdum armenti dux, VIII, 882. Huiusmodi autem taurorum proelium de formoſiſſima iuuenca copioſe et excellenter deſcribit Virg. G. III, 217 ſqq. Cf. Amorr. II, 12, 25 ſqq. Sed Noſter nunc reſpexit Aen. XII, 715 ſqq. *Cum duo conuerſis inimica in proelia tauri Frontibus incurrunt, pauidi ceſſere magiſtri: Stat pecus omne metu tutum, muſſantq. iuuencae, Quis nemori imperitet, quem*

Ter ſine profectu voluit nitentia contra
Reiicere Alcides a ſe mea pectora: quarto
Exuit amplexus, adductaque brachia ſoluit:
Impulſumque manu (certum mihi vera fateri)
Protinus auertit, tergoque oneroſus inhaeſit.
Si qua fides (neque enim ficta mihi gloria voce
Quaeritur), impoſito preſſus mihi monte videbar.

50 Duo Baſil. *luctantia contra.* 54 Cum prim. Gronov. ſec. Palat. tert. Medic. prim. Baſil. aliique plurimi *aduertit* praeferunt, Heinſ. legi volebat, *Pronus humum aut humo aduertit*, quod recte improbat Burm. quia vſ. 60 demum tellurem premit Achelous.

tota armenta ſequantur. fortes vel ad aratra, vel, vt h. l. ad pugnam, paſſim vrr. tauri. *pretium*, praemium. *nitidiſſima* pr. de pulchritudine iuuencarum; declarat enim et pinguedinem et inde orientem nitorem, ſaepe etiam ſimul niueum colorem. v. ad I, 610. *coniux* de vacca, vt *vir* de tauro I, 660. et *maritus* de capro Horat. I od. 17, 7. *ſaltus*, paſcua. v. Feſt. h. v. *Regni* probauit Burm. ideo, quia Phaedr. I fab. 30. de tauro dixit, *pulſus regno nemoris*. At ibi longe alia ſententia. Melius laudaſſet Virg. pr. l. vſ. 228. vbi taurus victus tali proelio *regnis excedit avitis:* Victor enim ſimul rex armenti. *concurrere* alias de integris exercitibus, nunc de ſingulari certamine, vt XIII, 88.

ſoluor ab amplexu. Cic. Verr. V, 58. *exuere ſe laqueis.* Exuebant autem amplexus dorſo curuato. — *adducta*, ad ſe tracta. Saepe Noſter h. v. ita vtitur, et interdum ſatis graphice, vt VIII, 28. Heroidd. X, 104. *ſoluit*, expedit. Proprie *ſoluitur* nexus aut nodus. Burm. monet, Solinum ep. 24. dixiſſe, *implicare et explicare nexus*. — *Auertit*, comprehenſum me ita rotat, vt tergum ei obvertere cogerer, quod Hercules protinus inſilit, et ita inhaeret; quae ars in lucta fuiſſe videtur. Burm. qui tamen dubitabat, an non *auertit* nunc quoque eſſet, in fugam vertit, vt paſſim *auertere hoſtes*. Verum id non patiuntur ſeqq. *Oneroſus* praeclare de Herculea mole, quam ſenſit ipſe Atlas, vſ. 273.

50 *Pectora nitentia contra*, *amplexus* et *nexus* magna pars luctationis. Eleganter, *exuit amplexus*, pro quo mox, *ſolui a corpore nexus*. Heroidd. XIII, 12.

55 *Gloria* in eo erat, quod par fuerat tanto oneri ſuſtinendo. *preſſus monte* proverbii ſpeciem habet. Cic. Senect. 2. *onus Aetna gravius ſuſtinere*.

Vix tamen exſerui ſudore fluentia multo
Brachia: vix ſolui duros a pectore nexus.
Inſtat anhelanti, prohibetque reſumere vires:
Et ceruice mea potitur. Tum denique tellus
Preſſa genu noſtro eſt, et arenas ore momordi.
Inferior virtute, meas deuertor ad artes;
Elaborque viro, longum formatus in anguem.
Qui poſtquam flexos ſinuaui corpus in orbes;
Cumque fero moui linguam ſtridore biſulcam:

57 *exſerui* pro *inſerui* ex tribus Mſſ. recepit Heinſ. qui tamen mallet *aſſerui*, et *tandem* pro *tamen*. 62 Vulgo, *diuertor* e ſollemni permutatione. *Diuerti* eſt diuerſam viam inſtituere, *deuerti* ex alio loco in alium ſe conferre. Erneſti Clav. Cic. h. v. 64 Vnus *Qui ſquamoſum flexos*. Heinſ. coni. *ſquamoſum vt flexos*. Mox ſex libri *triſulcam*, vt plerumque poëtae.

57 *ſudore fluentia* poëtice pro, ſudore defluente. Vſ. ſeq. Heinſ. vulgato *a corpore* e melioribus Mſſ. praeterebat, *a pectore*, quod improbat Schirach. quia Hercules inhaeſit tergo. Sane; ſed inhaerens tergo Hercules ita amplexus erat Acheloum, vt manus necterentur in pectore. Itaque ego *a pectore* reuocandum putaui. *Nexus*, cum luctatores aduerſarium brachiorum nodo conſtringunt. Etiam amantium amplexus ſic Claudian. 31, 131.

59 *reſumere*, recuperare. VIII, 882. *ſumere vires*. III ex P. IV, 31. *ſumere vigorem*. Iuſtin. VI, 4, 1. *reſumere potentiam*.

61 Id vnum ſpectabant luctantes, vt alter alterum ad terram daret, quod Graeci ἐπῖξαι dixerunt. *mordere ore* terram, gramen, arenam de cadentibus in proelio et in lucta.

62 Confugio a fortitudine mea ad transformationes, quibus vti ego ſoleo. A. A. II, 425. *deuertor ad medicas artes*. Sed Remed. 287. *adſuetas decurrere ad artes*. Art. II, 99. *Haemonias decurrere ad artes*. Illa transformatio, de qua Apollod. nihil habet, inde eſt, quia fluvii propter tortuoſum decurſum cum ſerpentibus comparari ſolent. *formatus*, transformatus. *flexos* tantum ornat. Claudian. Laud. Stilic. I, 223. *flexos in falcem curuent gladios*. *ſinuaui* melius quam, curuaui. Alibi fere *triſulca lingua* ſerpentibus tribuitur, ſed h. l. *biſulca*. Plaut. Poen. V, 2, 74. *biſulci lingua, quaſi proſerpens beſtia*. v. Ariſtot. de Part. Anim. III. cap. vlt. et nos ad III, 34. *moui*, vibraui. *fero ſtridore*. Claudian. R. P. II. praef. *ferum os* ſerpentum.

Riſit, et illudens noſtras Tirynthius artes;
Cunarum labor eſt angues ſuperare mearum,
Dixit: et, vt vincas alios, Acheloë, dracones,
Pars quota Lernaeae ſerpens eris vnus Echidnae?
Vulneribus fecunda ſuis erit illa: nec vllum
De centum numero caput eſt impune recifum,
Quin gemino ceruix herede valentior eſſet.
Hanc ego ramoſam natis e caede colubris,
Creſcentemque malo, domui, domitamque peremi.

72 Noric. et prima Ed. Ald. *gemina*, vt ad *ceruicem* reſpiciat. 74 *peremi* eſt ex duobus Heinſ. Mſſ. cum caeteri in alia omnia discedant, *reuinxi, reduxi, ſubegi, reliqui, repreſſi.* Heinſ. tamen malit *peruſſi* aut *praeuſſi*, quia ap. Eurip. Herc. Fur 422. ὕδραν ἐξεπύρωσεν. Auien. Arat. 381. *hydram Vreret Alcides cum flammiger.* At haec loca male transferuntur ad noſtrum. Hercules enim hydram non prius domuit et domitam demum praeuſſit.

67 *Labor cunarum m.* in cunis iam a me ſuſceptus. Satis contemtim, et more hominum gloriantium. Aliena tamen a vanitate erat haec Herculis gloriatio. Infans enim cum in cunis iaceret, dracones duos, quos Iuno miſerat, manibus interemit. Aelian. H. A. XII, 5. Quint. Cal. VI, 202. *vt vincas*, fac, finge te vincere, ſ. magnitudine ſuperare. Cic. Tuſc. II, 5. *ne ſit* (finge non eſſe) *ſummum malum dolor, malum certe eſt. Pars quota* etc. Senec. Herc. Oet. 93. *At quoties iacet Python in hydra? Echidnae*; erat enim filia Echidnae.

70 — 74 *Geminus heres*, duo capita, quae ſuccreſcebant in locum vnius exciſi. Sic illa *vulneribus fecunda ſuis*, ſic *haud impune* caput recidebatur, ſic denique *valentior* quouis vulnere ceruix fiebat. Minuc. Fel. 20. *hydra felicibus vulneribus renaſcens. non impune* de auctis moleſtiis debellatoris capiendum. *Heres* ſic paullo audacius. Laudat Burm. Plin. H. N. XVI, 33. qui *heredem* vocat ſtolonem ex ſalice repullulantem. *Valens* alibi, viribus et robore praeſtans, h. l. ad numerum capitum referendum. *ramoſam*, arboris ramoſae ſimilem, e qua capita, tamquam rami, exſtabant. *ramoſam colubris*, vt X, 21. *villoſa colubris* et 349. *crinitas angue.* De *numero capitum* illius hydrae non conſentiunt Veteres, qui mox *centum*, mox quinquaginta, nouem, octo numerant. v. Heinſ. et Heyne ad Apollod. p. 345. Sufficit monſtrum πολυκέφαλον cogitare. Palaeph. cap. 39. fab. ſuo modo inter-

Quid fore tè credis, falſum qui verſus in anguem
Arma aliena moues? quem forma precaria celat?

75 Heinſ. ex Flor. S. Marci, vno Leid. Graev. primo Palat. et Oxon. recepit *credas*, ſed nullo iure; Indicatiuus enim bene ſe habet. Duo, *credes*.

pretatur. *malo*, damno. *domui*, nempe adiuuante Iolao. Apollod. 2, 5, 2. — Caeterum Schirach. valde diſplicet omnis haec oratio, qua Hercules inter pugnandum certamen illud, tamquam hiſtoricus, accurate deſcripſerit. Idem cenſet, verba *gemino herede* et *ramoſam* in oda, aut in carmine epico facilius ferri, quam in hac oratione, atque etiam luſum illum, *domui domitamque peremi* dedecere Herculem, et eſſe frigidum. Se ergo valde dubitare de elegantia h. loci, quem Ouid., ſi per fata licuiſſet, haud dubie emendaturus fuiſſet. Haec ille. Videamus tamen, quid ad excuſandum poëtam dici queat. Primum Hercules non pugnans haec dicit, ſed ſpectans, et ridens noui ſerpentis ſtridorem, cuius adſpectus ei neceſſario in memoriam reuocabat hydram Lernaeam. Eam igitur deſcribit, et capita eius centum, vulneribus fecunda ſuis commode, opinor, cum hoc vno transformato ſerpente comparat. Neque porro ego putem, frigidum eſſe luſum Herculeque indignum in verbis, *domui domitamque peremi*, (ſic vſ. 195. *praeſepia vidi, viſaque deieci*, et ſaepe ap. Noſtrum.) aut improbandum magnopere in hac orat. voc. *ramoſam*. Quidni etiam in ſermone quotidiano monſtrum πολυκέφαλον cum ramis arboris comparare liceat? Virg. Aen. VII, 30. *ramoſa cornua*, et 189. *cornua arborea cerui.*

75 Burm. *falſum* duorum Mſſ. auctoritate, Medic. et Langerm. mutauit in *ſolum*, vt opp. hydrae multorum capitum et natis e caede colubris. Ego vero *falſum* reuocaui. Etenim duo vrget Achelous, tu et *vnus* es et *falſus* ſerpens. *Vni* oppoſuit capita Lernaeae hydrae. Nunc ad alterum, ad *falſum*, tranſit. Ei nihil opponit, ſed premit notionem *falſi*, dum *arma aliena* et *formam precariam* addit, in quibus non eſt tautologia vitioſa. Voc. *falſus* Noſter amat in deſcribendis transformatt. v. ad VI, 26. Et vidi etiam a Mitſcherl. eandem lectionem eſſe receptam. *arma moues*, linguam vibras, vt vſ. 65. aut omnino, pugnam minitaris. Virg. Aen. XII, 6. *mouet arma leo*. *precaria*, aliena. *forma celat* eum, qui in eam tranſit, et proprie quidem eo conſilio, vt lateat. Sic V. 326. *Et ſe mentitis Superos celaſſe figuris*. Multo ſuauius

Dixerat; et ſummo digitorum vincula collo
Iniicit. Angebar, ceu guttura forcipe preſſus,
Pollicibusque meas pugnabam euellere fauces.
Sic quoque deuicto reſtabat tertia tauri
Forma trucis. Tauro mutatus membra rebello.
Induit ille toris a laeua parte lacertos,
Admiſſumque trahens ſequitur, deprenſaque dura
Cornua figit humo, meque alta ſternit arena.
Nec ſatis id fuerat: rigidum fera dextera cornu

81 *rebello.* Heinſ. coni. *reuellor,* cum in Spirenſi et tribus aliis *reuello* eſſet, et in totidem *repello.* 82 Leid. *toros lacertis,* quod probat Gronov. ad Senec. Herc. Fur. 1312.

v. *diſſimulare* vſus eſt in hac re II, 374. et Heroidd. IV, 104. *tauro diſſimulante Deum.*

77 *Digitorum vincula* exquiſite, digiti, quatenus iis tenaciter premebat anguem. Etiam vſ. 315. *vincla,* digiti nexi. *ſummo collo,* ne mordere poſſet. Rode: den Hals mit den Fingerſpitzen, quaſi legiſſet *ſummorum. angi* pr. de iis, quorum guttura comprimuntur, vt ſpiritum ducere nequeant. Mox Capoferreus legendum cenſet ordine verborum mutato *ceu forcipe guttura preſſus,* quia comparationem non ſumit a preſſo gutture, ſed preſſionis a forcipe.

80 Ex legibus artis luctatoriae nemo victor exibat, niſi ter aduerſarium proſtrauiſſet, Burm. Inde τριάξαι et ἀποτριάξαι victoriam deportare. *Tauro,* in taurum. *rebellare,* bellum aut luctam redintegrare. Sic paſſim apud hiſtoricos. Cauſſa huius transformat. allata ad vſ. 1.

82 Locus obſcurus, quem adeo Intt. ſilentio praeterierunt. Si quid ego video, ſenſus eſt hic: Hercules ſuſcipit toros meos lacertis ſuis, meque retro currentem trahit quidem, ſed et ſequi cogitur, donec deprehenſa etc. Fortaſſe reſpexit Ouid. monumentum aliquod, in quo ita expreſſum erat hoc certamen. *Induit toris lacertos,* tori mei implicant lacertos eius, dum collum meum amplectitur. *Admiſſus* taurus, vt *admiſſi equi. deprenſaque — humo.* Ita debellari ſolebant tauri. v. Gronov. Obſeruatt. I, 17. *arena* aeque recte ac *arenae.* V. Heinſ. ad Amorr. III, 2, 25.

85—88 Hoc eſt nobile illud *Cornu Copiae,* quod in monumentis Copiae, Paci et Fortunae tribui ſolet, de quo v. Apollod. 2, 7, 5 ibique Heyne. Horat. Carm. ſec. 59. *Apparetque beata pleno Copia cornu.* Sed ap. Apollod.

Dum tenet, infregit, truncaque a fronte reuellit.
Naïdes hoc, pomis et odoro flore repletum,
Sacrarunt; diuesque meo bona Copia cornu est.
Dixerat; at Nymphe, ritu succincta Dianae,
Vna ministrarum, fusis vtrimque capillis,
Incessit, totumque tulit praediuite cornu
Autumnum, et mensas, felicia poma, secundas.
Lux subit; et, primo feriente cacumina Sole,

Acheloo redditur hoc cornu, eiusque loco Hercules Amaltheae cornu accipit. Sic et caeteri Graeci. *Cornu* vel sinistrum secundum Schol. Hom. vel dextrum, auctore Schol. Lyc. 50. Sensus fabulae: Pars erepta fluuio facta est terra fertilis. Diodor. et Strabo putant, brachium fluuii alio deductum ab Hercule terrae adiacenti fertilitatem dedisse. *trunca a fronte*, vt frons fieret trunca. *Naides*, Acheloi filiae. Hygin. *Hesperidibus siue Nymphis donauit*; vbi tamen v. Munker. *Sacrarunt*. v. ad X, 646.

89 Satiatis edendo conuiuis mensa prima cum dapibus remouebatur, idque in hoc conuiuio factum esse, supra VIII, 570. narrabatur. Mox *secunda mensa* cum vino, pomis, nucibus, quae bellaria et τραγήματα drr., apponebatur. vid. Cerda ad Virg. Aen. I, 723. hinc non solum epulae, sed etiam mensae drr. *apponi*. VIII, 570. et 831. *succincta*, quo expeditior esset in ministerio. Cf. VIII, 660. *fusis*. Alibi *sparsis capillis*. *autumnum*, fruges autumnales. *totum*, omnis generis. Sic Nostrorum aliquis dixit, ein ganzer May von Blumen. *Cornibus* varie Veteres vtebantur, etiam ad seruandas fruges. *praediuite*, plenissimo. Cf. Horat. I od. 17, 15. *felices* alibi drr. arbores, rami, agri, i. feraces, sed h. l. et XIV, 627. ipsa poma *felicia*, mitia, excellentissima. Et *felix* interdum omnino praestans, egregium. Contra Virg. Aen. III, 649. *victus infelix*. Horat. Epod. II, 17. *Cum decorum mitibus pomis caput Autumnus aruis extulit*.

93 *Primus*, oriens, *sol ferit*, radiis suis, tamquam telis, illustrat ante omnia *cacumina* montium. Vt hic *primus sol*, sic *medius Phoebus* Valer. Flacc. III. 482. *neque enim — opperiuntur*, quod VIII, 548 seqq. decreuerant. Idem ter dixit, *pacem habeant*, et *placidos lapsus*, et *motae residant*. Fluuiis exundantibus *motus* et *ira* tribuitur; cum placide alueum suum rursus sequuntur, *pacari*, *residere*, drr. *Residere* eleganter de iis, quae componuntur, sedantur, de ira, ardore animi, flatu ventorum. v. Buenemann. ad Lactant. de

Discedunt iuuenes: neque enim dum flumina pacem
Et placidos habeant lapsus, motaeque residant,
Opperiuntur, aquae. Vultus Achelöus agrestes
Et lacerum cornu mediis caput abdidit vndis.
Haud tamen ablati domuit iactura decoris;
Cetera sospes erat. Capitis quoque fronde saligna,
Aut superimposita celatur arundine damnum.
Nessus. At te, Nesse ferox, eiusdem virginis ardor
Perdiderat, volucri traiectum terga sagitta.

95 *motaeque* ex vno Basil. et Gryphii margine recepit Heins. pro *totaeque*. Vnus Medic. *tutaeque*, quod et ipsum eidem placet. 98 Naugerius ex nonnullis adfert *Hunc tantum*, quod idem Heins. in quinque Codd. reperit. Vnus Moreti, *Haud tamen*. 99 *erat* pro *habet* dedit Heins. ex altero Regio. Nisi verum est, quod vnus Heins. habet, *abit*. 102 Caposerreus emendabat, *Perdidit, a volucri*, quia hoc non ante Acheloi certamen, sed post accidit. V. not.

Ira XVIII, 7. *Lapsus* pr. de cursu fluuiorum. *placidus*, lentus. Curt. IV, 13. *placide volans aquila*.

97 Heroidd. IX, 140. de Acheloo, *Truncaque limosa tempora mersit aqua*. Similiter alii poëtae.

98 Pro *Hunc tamen* ex Mf. Moreti recepi *Haud tamen*. Sic facile procurrit oratio et vs. 101. iusta est oppositio, *At te* etc. Sed idem Burm. etiam *domuit* mutat in *nocuit*, et *quoque* Medic. Mf. auctoritate in *modo*. Neutrum bene; namque *domare* nunc est perdere, interimere, vt I, 309. et δαμᾶν passim ap. Homer. *modo* autem nullo modo sensum fundit commodum. Iactura *decoris*, cornu decori, eum non modo non perdidit, sed celatur quoque arundine. Nec est, cur *erat* in *enim* mutemus. *damnum*, cornu amissum. Saepe *damnum*, id quod cum damno amisimus.

FAB. II. vs. 101 — 133. *Nessus*, Ixionis, regis Thessaliae, filius, Centaurus, Deianiram rapiens, ab Hercule sagitta venenata interficitur, sanguinemque vitiatum tradit Deianirae. Cf. Sophocl. Trachin. 555 sqq. Eurip. Hipp. 545 sqq. Diod. Sic. IV, 36. Pausan. Phoc. p. 895. Apollod. II, 7, 6. Euseb. Praep. lib. II, p. 36. Hygin. fab. 34 et 36. Senec. Herc. Oet. vs. 494 sqq. Fabula memorabilis, non in se, sed propter Nessi vestem, quae mox exitium feret Herculi. Hinc expressa est in multis monumentis.

101. 2 Transitus hic argumentum simul fabulae indicat. *ferox*, ad vim paratus, violentus. *virginis*, quia virgo adhuc erat, cum Hercules et Achelous de coniugio eius decertarent; quamquam etiam nuptae mulieres interdum

Namque, noua repetens patrios cum coniuge muros,
Venerat Eueni rapidas Ioue natus ad vndas.
Vberius solito nimbis hiemalibus auctus,
Vorticibusque frequens erat, atque imperuius amnis.
Intrepidum pro se, curam de coniuge agentem

107 Tres *de se.* Duo, *pro coniuge.*

virgines drr. v. Brouckh. ad Propert. IV, 11, 52. Et *virgo* etiam a Silio III, 435 vr. vbi v. Drakenb. Rode vertit, *Fräulein.* *ardor,* vehemens amor. Plusquamperf. *perdiderat* non debebat offendi Caposerreus; nam et alibi Noster eo sic vtitur. VI, 425. *Tereus haec fuderat.*

103 *patrios muros,* Tirynthem, vbi iussu oraculi habitabat Alcides, inde *Tirynthius* dictus. Apollod. p. 114. Sed secundum eundem Apollod. p. 145. hoc factum est, cum Hercules Trachinem ad Ceycem se conferebat. — Iam difficultas transeundi cum coniuge fluuium, et necessitas tradendi eam vectori notanda erat, vt mores Herculis exprimerentur. *Euenus* Aetoliae fluuius Calydona praeterfluens. Hinc VIII, 527. Calydonides *Eueninae.* Lucan. VI, 208. *Meleagraeam maculatus sanguine Nessi Euenos Calydona secat.* Nota hic molestias itinerum prisca aetate. Burm. monet, recte poëtam Euenum *hiemalibus nimbis* auctum inducere; exiisse enim Herculem mortalitatem circa Hecatombaeonem mensem, notante Petito in Comment. in Leges Attic. p. 26. Sed quid hoc ad rem? Nonne Noster ipse mox narrat, ab interitu Nessi ad Herculis apotheosin effluxisse longum tempus? Neque Hecatombaeo in hibernis mensibus est, sed in aestiuis. Itaque *hiemales* potissimum *nimbos* commemorat, quia illi et in se vehementes sunt, et niues soluunt, adeoque vel maxime fluuios augent. Horat. IV od. 12, 3. *hiberna niue turgidi fluuii.* Tum *hiems,* χειμών, etiam de tempestate dr. Inde χειμέριον ὕδωρ Homer. Il. φ, 420. torrens tempestate ortus. Fluuius *verticibus frequens* a Liv. 21, 5. *verticosus* vt. *atque* hic forte pro, adeoque. *imperuius* qui nec vada habet, nec sine periculo et molestiis transnari potest.

107 *pro se,* de se. *curam agere* bona locutio, vt docet Heins. et Burm. ad Heroidd. XVI, 302. *Nessus* erat πορθμεὺς s. vector ad illum fluuium, qui traiicere viatores solebat. Sophocl. Strabo, Pausan. et Apollod. d. l. Talis vector esse debebat et *membris valens,* robustus, et *scitus vadorum,* cognita habere vada. Senec. vs. 503. *Transire Nessus verticem solitus vadis.* — *in illa,* δεικτικῶς. *sistere* pr. de

Nessus adit, membrisque valens, scitusque vadorum;
Officioque meo ripa sistetur in illa
Haec, ait, Alcide: tu viribus vtere nando.
[Pallentemque metu, fluuiumque, ipsumq. timentem,]
Tradidit Aonius pauidam Calydonida Nesso.
Mox, vt erat, pharetraque grauis, spolioque leonis
(Nam clauam, et curuos trans ripam miserat arcus)
Quandoquidem coepi, superentur flumina, dixit.
Nec dubitat; nec qua sit clementissimus amnis
Quaerit, et obsequio deferri spernit aquarum.
Iamque tenens ripam, missos cum tolleret arcus,
Coniugis agnouit vocem: Nessoque parante
Fallere depositum, Quo te fiducia, clamat,

114 Vnus *iecerat*, quod placet Ciofan. non item Burm. quia vs. 118 repetitur *missos arcus*.

vectoribus, qui onera humeris translata *sistunt* in ripa. *Officio meo*, opera mea, nempe mercenaria.

111 *Pallentemque* etc. Hunc vs. quem alii MSS. et edd. priores postponunt sequenti, delendum censet Heins. Certe cum seq. *pauidam*, sine tautologiae vitio seruari nequit, nisi forte credas, *τὸ pauidam* potius corruptum esse, et pristinum versuum ordinem restituendum. Mollius enim, eo vs. seruato, procurrere videatur oratio: nec male eo notatur ingenium muliebre. *Aonius*, Alcides Boeotus s. Thebanus. v. ad III, 13.

113 *vt erat*, *ὡς εἶχε*. vid. Heins. ad X, 7. *gravis*, grauatus, onustus. De arcu Herculis admodum *curuo* v. Winkelm. H. A. p. 98. *trans ripam miserat*, transmiserat in alteram ripam. *superentur flum.* nando traiiciatur totum flumen. *dubitat*, haeret et secum deliberat, more eorum, qui res periculosas aggrediuntur. *clementissimus*, quietissimus. *obsequio* etc. A. A. II, 181. *Obsequio tranantur aquae: nec vincere possis Flumina, si contra, quam rapit vnda, nates.* Sed Hercules nolebat *obsequio aquarum*, h. e. ita vt obsequeretur, se accommodaret fluuio decurrenti, *deferri*, inferiore loco ad ripam peruenire adiuuante aqua. Sic quoque mores Herculis expressit. Lenzio *obsequium* est i. q. clementia: Rode: verschmähend, gleichsam aus schonender Gefälligkeit vom Gewässer getragen zu werden.

120 *Fallere depositum*, rapere coniugem creditam; sed illud indignitatem rei ma-

Vana pedum, violente, rapit? tibi, Neſſe biformis,
Dicimus, exaudi, nec res intercipe noſtras.
Si te nulla mei reuerentia mouit; at orbes
Concubitus vetitos poterant inhibere paterni.
Haud tamen effugies, quamuis ope ſidis equina.
Vulnere, non pedibus te conſequar. Vltima dicta
Re probat: et miſſa fugientia terga ſagitta
Traiicit. Exſtabat ferrum de pectore aduncum.
Quod ſimul euulſum eſt, ſanguis per vtrumq. foramen
Emicuit, mixtus Lernaei tabe veneni.
Excipit hunc Neſſus. Neque enim moriemur inulti,
Secum ait: et calido velamina tincta cruore

122 Heinſ. malebat, *ne res.* 127 Multi ex vetuſtioribus, *res probat*, vt III, 350. 129. Heinſ. coni. *Quo ſimul euulſo.* 132 Plurimi *valido.*

gis exprimit. *depoſitum*, quod alicuius fidei commiſſum eſt; qui id non reddit, *fallit depoſitum*, fallit eum, qui depoſuerat. Apollod. p. 157. *ὁ δὲ διαπορθμεύων αὐτὴν ἐπεχείρει βιάζεσθαι. τῆς δὲ ἀνακραγούσης αἰσθόμενος ὁ Ἡρακλῆς ἐξελθόντα Νέσσον ἐτόξευσε εἰς τὴν καρδίαν.* Sed Ouid. aliam rationem ſecutus eſt, vt et ſqq. docent.

121 *biformis*. v. ad II, 630. *Semiuir Neſſus* Heroidd. IX, 141. *tibi dicimus* aut *dico* indignantis et minantis formula. Heroidd. XX, 53. Graeci *Φωνῶ σε*, aut *καλῶ σε*. *intercipe*. v. ad VIII, 291. *res* de omnibus, quae nobis debentur, etiam, vt h. l. de coniuge.

124 Satis opportune et acerbe patris poenam Neſſo in memoriam reuocat. *Orbes paterni*, Ixion, qui rotae alligatus adſidue voluitur in tartaris, propter *concubitus vetitos*, quia vim inferre voluerat Iunoni. v. ad IV, 464. Ex nube ei Iunonis loco obiecta, quacum etiam coiit, nati ſunt Centauri, inde Nubigenae dicti. *inhibere*, deterrere. *ope equina*, velocitate pedum equinorum.

126 *Vulnere*, ſagitta vulnifica. Virg. Aen. II, 529. *infeſto vulnere inſequitur*. v. Drakenb. ad Sil. V, 251. Senec. Herc. Oet. 516. *Conſequar telo fugam.*

130 *tabes veneni*, venenum. Veneno hydrae Lernaeae ſagittas tinxerat Hercules. Quidquid igitur iis figebat; morti ſuccumbebat. *Mixtus* veneno ſanguis profluit etiam ap. Zenob. Apud alios Neſſus ipſe ſanguini emiſſo admiſcet venenum. Atque illum ſecundum Sophocl. vaſe excepit. De *velamine* caeteri nihil habent. Ante *neque enim* ſubintelligenda eſt ſententia aliqua, veluti, Bene habet; neque enim etc.

Dat munus raptae, velut irritamen amoris.
Herc. furens. Longa fuit medii mora temporis, actaque magni
Herculis implerant terras, odiumque nouercae.
Victor ab Oechalia Cenaeo ſacra parabat

133 *velut.* Heinſ. conl. *lenti*, vel *vetiti*, vel *tepidi*. Fruſtra.

133 *irritamen amoris*, remedium, quo coniugis amorem langueſcentem irritare poſſit. *Philtrum* vr. ab Hygin. et Apollod. namque φίλτρον, interpr. Tzetz. ad Lycophr. p. 14. eſt, φιλίαν ἐπισπᾶσθαι δυνάμενον, quod irritare amorem poteſt. Cf. vſ. 154. *Irritare amores* eſt I, 462. vbi v. Burm. *raptae*, quam rapere parabat.

FAB. III. vſ. 134 — 238 *Hercules veneno cruciatus in Oeta monte comburitur.* Deianira indigne ferens, amari ab Hercule Iolen, mittit coniugi venenatam Neſſi veſtem, tamquam praeſentiſſimum amoris irritamen. Qua indutus cum propius acceſſiſſet ad Iouis Cenaei aram, venenum incaluit, ipſumque mirum in modum cruciauit. Licha famulo, qui veſtem attulerat, in mare praecipitato, Hercules comburitur a Philoſteta. Cf. Diod. Sic. IV, 39. Apollod. 2, 7, 7. Senec. Herc. Oet. 223 ſqq. Hygin. fab. 36. Serv. ad Virg. Aen. VIII, 300. De monumentis, in quibus res expreſſa, v. Heynii Antiqq. Aufſätze I, 29 ſ.

134 *medium tempus*, vt IV, 167. VIII, 651. Ab interitu Neſſi vsque ad expugnatam Oechaliam longum tempus effluxit. Satis fuiſſet, *Longum fuit medium tempus*, ſed ſolet *mora* de diuturnitate ita adhiberi. Phaedr. IV fab. 4, 18. *conſumta eſt temporis longi mora.* *Acta implerant* pro, fama actorum laborum implerat. Sed aliter *implerant odium*, ſatiarant. *Magnus* perpetuum Herculis epitheton.

136 *Cenaeum* fuiſſe Euboeae promontorium, ibique *Ioui Cenaeo* Herculem conſtituiſſe aram, conſtans Veterum traditio eſt. Neque id dubium eſt, factam eſſe eam rem, poſtquam Eurytum debellauerat, eiusque vrbem *Oechaliam* expugnauerat. Eurytus enim, nobilis ſagittarius, promiſerat, ſe filiam ſuam formoſiſſimam *Iolen* ei daturum, qui ſe aut filios ſuos in ſagittandi certamine ſuperaſſet; ſed Herculi victori praemium propoſitum negauit. Is ergo iratus aliquanto poſt rediit, auxiliantibus Arcadibus Oechaliam cepit, Eurytum et filios interfecit, Iolen autem captiuam abduxit. Sophocl. Trach. Act. II. Apollod. d. l. Homerus credebatur hanc Οἰχαλίας ἅλωσιν carmine celebraſſe. Strabo lib. XIV. p. 612. Verum id quaeritur, vbi *Oechalia* ſita fuerit. Strabo lib. X. p. 448. eam facit Euboeae Eretricae vrbem. Pauſan. Meſſen. p. 283. oſtendit, ſe in hac controuerſia plus auctoritatis tribuere Meſſeniis, qui ſuis finibus illam vrbem, poſtea Carnaſium dictam, vindicent, et p. 362. memorat, Euryti ibi oſſa ſeruari. Homer. denique Il. β, 730. eam inter Theſſaliae vrbes refert. — *Victor ab Oechalia*, ſcil. rediens. Anacr. od. 45, 8. Mars haſtam vibrat ἐξ αὐτῆς, e praelio, ſcil. reuertens. *Vota*, quae vouerat, ſi Iupiter ſibi adeſſet in expugnanda vrbe.

Vota Ioui; cum Fama loquax praeceſſit ad aures,
Deianira, tuas, quae veris addere falſa
Gaudet, et a minimo ſua per mendacia creſcit,
Amphitryoniaden Ioles ardore teneri.
Credit amans; Venerisque nouae perterrita fama
Indulſit primo lacrimis, flendoque dolorem
Diffudit miſeranda ſuum; mox deinde, Quid autem
Flemus, ait? pellex lacrimis laetabitur iſtis.
Quae quoniam aduentat, properandum, aliquidque nouandum eſt,
Dum licet, et nondum thalamos tenet altera noſtros.
Conquerar, an ſileam? repetam Calydona, morerne?

139 Duo Mſſ. veteres et prima Aldi ed. *minima*, quod Heinſ. placet. Alterum Burm. praefert, vt ap. Claudian. II Eutr. 34 *Fama prius falſo ſimilis.* 143 *Defudit* volebat Heinſ. Tum diſtinguebat, *mox, Deinde quid*, quia *deinde* in interrogat. i. q. tandem. 145 *aduentat* pro *adueniet* e tribus dedit Heinſ. quem vide.

137 — 139 Veriſſima et praeclara Famae deſcriptio, quacum cf. XII, 39 — 63. *praeceſſit*, celeritatem Famae declarat: male igitur quidam, *peruenit*. Liv. XXI, 32. *Fama, qua incerta in maius vero ferri ſolent, praecepta res erat.* Minuc. Felix 28. *fama, quae ſemper inſparſis mendaciis alitur.* Claſſicus de Fama loc. eſt etiam Virg. Aen. IV, 173 ſeqq. *gaudet* melius quam, *ſolet*.

140 *Teneri* amore ſignificanter, tanquam illaqueatum amore. Sic *teneri ſtudio* V. Triſt. 12, 9.

141 Ea fama perterrita literas etiam dedit ad Herculem, quae leguntur Heroidd. IX. *amans* cum delectu pro coniuge. Cauſſam reddit h. v. cur ſollicita ſtatim crediderit et tantopere doluerit. *dolorem diffudit flendo*, ſie machte ihrem Schmerz durch Thränen Luft. Sed bene *diffudit*, minuit. Nam quae *diffunduntur*, in varias partes funduntur, ea euaneſcunt. Etiam Heroidd. VIII, 61. *flendo diffundere iram.* *deinde* pleonaſtice additum. Sic *deinde poſtea, itaque ergo* et id genus alia. *Quid autem* inſeruit correctioni, doch was weine ich! *pellex lacrimis* etc. Hoc expreſſit Senec. Herc. Oet. 1676.

145 *aliquid nouandum*, aliquid moliendum. *thalam. tenet noſtros*, pro me vxoris iure fruitur. II, 513. *pro me tenet altera coelum.* In his *altera* inuidioſe dictum.

147 Quid moliatur mulier conſilii inops et ſola? Nil ei fere relictum eſt, niſi *conqueri*, aut *repetere* domum paternam (vltimum vexatarum coniugum perfugium) aut *obſtare* aliquamdiu pellici. De his ergo ſecum deliberat. *ſi nihil amplius* efficiam, ſaltem *obſtem.* Mox tamen fratris recordatio animum eius audacem reddit; virtutes enim maiorum aut conſanguineorum magnam habent vim apud animum. De *Meleagro* v. VIII, 270 ſqq. Etiam Heroidd IX, 1 1. *Tu quoque cognoſces in me, Meleagre, ſororem.* — *iniuria*, ſenſu iniuriae acceptae. *poſſit*, valeat

Excedam tectis? an, si nihil amplius, obstem?
Quid, si me, Meleagre, tuam memor esse sororem,
Forte paro facinus; quantumque iniuria possit,
Femineusque dolor, iugulata pellice testor?
Incursus animus varios habet. Omnibus illi
Praetulit imbutam Nesseo sanguine vestem
Mittere, quae vires defecto reddat amori.
Ignaroque Lichae, quid tradat nescia, luctus
Ipsa suos tradit: blandisque miserrima verbis
Dona det illa viro, mandat. Capit inscius heros,
Induiturque humeris Lernaeae virus Echidnae.
Tura dabat primis, et verba precantia, flammis;
Vinaque marmoreas patera fundebat in aras:
Incaluit vis illa mali, resolutaque flammis
Herculeos abiit, late diffusa, per artus.

148 *an, si* etc. haec lectio non nisi in primo Medic. Spirensi et tribus aliis servata. Vulgo, *an sic.* Alii, *ac sic.* 152 *illi* ex sec. Moreti accepit Heins. Caeteri, *illis.* 155 De scriptura nominis *Lichas* v. Heins. Vulgo h. l. *Lychae.* 156 Multi *dictis,* quod praefert Heins. quia seq. *verba.* 158 Tres antiqui *humeros.* V. Heins. ad Trist. IV, 10, 29. 161 Heins. malebat *Inualuit.* Male. Burm. suadet, *vis inde mali.* 162 Multi *late dilapsa.*

apud animum. *testor,* insigni exemplo aequalibus et posteris ostendo.

152 *Incursus,* impetus. Animus eius nunc huc fertur, nunc illuc. Tandem, vt saepe fit, nescia ad perniciosissimum omnium consilium defertur. *Omnibus,* incursibus. *illi,* Herculi. *defectus,* qui defecit, vt XIII, 477.

155 *Lichas,* famulus Herculis. Secundum alios *Lichas* ab ipso Hercule missus erat Trachinem, vt vestem sibi candidam sacrorum caussa asportaret; quam Deianira infecerit Nessi sanguine. *ignaro.* v. ad III, 3. *luctus,* caussam luctus futuri. Schirach. coniungit *miserrima dona,* i. quae miserias afferunt. Melius *miserrima* Deianira intelligitur.

159 Indutus illa veste sacra facit, quae vs. 136. parauerat. Tanta autem erat veneni illius vis, vt statim a principio sacrorum corpus penetraret. Cf. VI, 164. et Senec. Herc. Oet. 775 sqq. *primis flammis;* tura enim in principio sacrorum iniiciebantur flammis, additis *verbis precantibus* s. precibus. Tibul. III, 3, 2. *Blandaque cum multa tura dedisse prece.* Cum *dabat flammis* coniunxit etiam *verba precantia,* more poëtarum. Virg. Aen. VII, 237. *Praeferre manibus vittas et precantia verba.* Vt hic *verba precantia,* sic infra vs. 215. *verba excusantia* et V, 105. *verba exsecrantia.* — *marmoreas,* omnino lapideas. *vis mali,* malum, venenum. *Incaluit,* quia venena calore vim suam recipiunt. Hinc passim *calida venena.* *abiit diffusa* pro, diffusa est.

Dum potuit, ſolita gemitum virtute repreſſit.
Victa malis poſtquam patientia, repulit aras;
Impleuitque ſuis nemoroſum vocibus Oeten.
Nec mora; letiferam conatur ſcindere veſtem:
Qua trahitur, trahit illa cutem; foedumque relatu,
Aut haeret membris fruſtra tentata reuelli;
Aut laceros artus, et grandia detegit oſſa.
Ipſe cruor, gelido ceu quondam lamina candens
Tincta lacu, ſtridit, coquiturque ardente veneno.

165 **Vulgo** ***nemoroſam*****, aeque recte. 171 Antiquum** ***ſtridit*** **dedit Heinſ. e S. Marci, Neap. et tribus aliis.**

163 In ſeqq. videndum erat, ne quid ipſo indignum tribueretur heroi dolenti. *malis*, cruciatibus. Mox mireris, quomodo Alcides Ioui Cenaeo in Euboeae promontorio ſacra faciens *Oeten* vocibus ſuis impleuerit. Nempe feſtinat Ouid. et omittit multa e Diod. Sic. item ex Argum. Trach. Sophocl. Apollod. et aliunde ſupplenda. Hercules enim cum ſentiret vim veneni, Lichan in mare praecipitat, tum Trachinem proficiſcitur ad Deianiram, tandem in *Oeten* montem, quippe Ioui ſacrum, ſe deferri iuſſit, cuius *nemora* tum denique *vocibus ſuis impleuit*. Hinc *Hercules Oetaeus* in Senec. tragoed. et *Herculeus Oeta* Lucan. III, 177. Lenzius putat, Herculem ad ipſam aram in Euboea ita clamaſſe, vt Oete, mons inter Locros et Theſſaliam, vocibus eius reſonaret Comparat Sophocl. 787 ſ. Senec. Herc. Oet. 803 ſ. Sed vſ. 204. *per altum Oeten graditur*. Nec ibi memorauit poëta, quomodo, aut quo tempore illuc peruenerit. Vtrumque recte dr. et *nemoroſum*, et, quod habent alii, *nemoroſam*. v. Heinſ. et Burm.

166 Sequitur loc. non minus iniucundus, quam ſupra VI, 387 ſqq. Marſyae laniatio. Ap. Sophocl interprete Cic. Tuſc II, 8. veſtis *lateri inhaerens morſu lacerat viſcera*. Apollod. τὸν δὲ χιτῶνα ἀπέσπα προσπεφυκότα τῷ σώματι· συναπεσπῶντο δὲ αἱ σάρκες αὐτῷ. *Laceros artus* veſtis, *oſſa* caro detracta detegit. Priſcis heroibus vaſta corpora et *grandia oſſa* tribui ſolebant. Virg. G. I, 497. Claudian. Laud. Stilic. I, 137.

170 Inepta ſimilitudo, qua calidus corporis humani cruor cum gelido lacu comparatur. Obiicit Lenzius, poëtam *ſtridorem* tantum illuſtrare voluiſſe. Eſt ita. Verum calidus ſanguis, vbi veneno infuſo magis accenditur, non edit ſtridorem, qualem edit lamina candens etc. Expreſſit autem Lucret. VI, 147. *Vt calidis candens ferrum e fornacibus olim Stridit, vbi in gelidum propere demerſimus imbrem.* Praeiuerat Homer. Od. 2, 391. — *Quondam*, vt *olim* ap. Lucret. et infra XI, 508. in ſimilitudine a poëtis ponitur pro, nonnunquam, fere. *lamina*, ferrum. *tincta*, ſcil. ad indurandum. *lacus*, aqua. Heyn. ad Virg. G. IV, 172. ipſa vaſa per lacus intelligi putat. *Stridit* antique pro, *ſtridet*. v. Heinſ. et Burm. Eadem ſimilitudo infra occurrit XII, 275 ſqq.

Nec modus eſt: ſorbent auidae praecordia flammae,
Coeruleusque fluit toto de corpore ſudor:
Ambuſtique ſonant nerui: caecaque medullis
Tabe liquefactis, tendens ad ſidera palmas,
Cladibus, exclamat, Saturnia, paſcere noſtris:
Paſcere, et hanc peſtem ſpecta, crudelis, ab alto:
Corque ferum ſatia: vel ſi miſerandus et hoſti,
(Hoſtis enim tibi ſum) diris cruciatibus aegram,
Inuiſamque animam, natamque laboribus, aufer.
Mors mihi munus erit: decet haec dare dona nouercam.
Ergo ego foedantem peregrino templa cruore

172 Heinſ. mallt. *Nec modus*: *exſorbent*. Mox idem ſuadebat *ruit* pro *fluit*. 174 *ſonant*. Barber. *gemunt*, quod verb. ap. poëtas omnino eſt, ſonum edere. 175 *tendens* eſt e Baſil. et alio. Caeteri *tollens*.

172 Homius in Element. Crit. To. II, p. 301 h. vſ. examinat et improbat; *flammam* enim nunc vedici tropice de aeſtu interno, itaque non debuiſſe tropum ab alia re petitum, *ſorbere*, addi. Sed facile, opinor, poterit ab hoc vituperio defendi. Etenim primum *flamma* h. l. propemodum pr. accipi poteſt, quandoquidem ei vis coquendi et liquefaciendi atque ſonitus tribuitur. Deinde etiam τὸ *ſorbere* rapacitati flammae propemodum proprie conuenit. Denique calidum poëtarum ingenium non exigendum eſt in ſingulis verbis ad artis praecepta. V. Erneſti Init. Rhet. §. 319. vbi ſimiliter defendit illud Catulli, *tenuis ſub artus flamma dimanat*. Sed ideo vituperandus poëta videtur, quod corpus non aliter ac ligna arida ardens finxit.

173 *Coeruleus*, niger, vt *caeruleus imber* ap. Virg. aut *caerulea nubes*, κυανέη νεφέλη. Non igitur Rode vertere debebat, *der blaue Schweiß*, nec paullo poſt, *die Nerven klingen*. Immo, *die Sehnen praſſeln*. Per *neruos* Veteres etiam intellexerunt tendines, muſculos et vincula membrorum. Gellius XIII, 22. *caeca tabe*, (vt III, 490. *caeco igni.*) veneno intus ardente.

176 Primum in Iunonem multa cum acerbitate inuehitur, non modo quia infeſta ei ſemper fuerat, ſed etiam quia opera eius quaedam fuiſſe videtur in hoc ipſo cruciatu efficiendo. Certe Hom. Il. σ, 119. fatum Herculem domat et *grauis ira Iunonis*. Apud Sophoclem autem de vna coniuge queritur. *Cor ferum*, animus, qui *paſcitur*, delectatur, *peſte*, cruciatibus alterius. Is *ſatiatur*, cum immani eius cupiditati ſatisfit immenſa hoſtis miſeria. Atqui tales χαιρεκάκους maximo et digniſſimo odio auerſamur. Eadem verba et ſupra occurrunt VI, 280.

182 Incipit labores ſuos commemorare, qui ab innumeris fere auctoribus recenſentur, de quibus Heyne ad Apollod. 2, 4, 8. Propter eos, cum ſalutares Graecis aut eſſent, aut eſſe crederentur, inter Deos relatus eſt. Minuit tamen Herculis laudes Lucret. V, 22—43 vbi docet, diuinis honoribus digniorem eſſe, qui puro pectore

Bufirin domui? faeuoque alimenta parentis
Antaeo eripui? nec me paftoris Iberi
Forma triplex, nec forma triplex tua, Cerbere, mouit?
Vosne manus validi preffiftis cornua tauri?
Veftrum opus Elis habet, veftrum Stymphalides vndae,
Partheniumque nemus? veftra virtute relatus
Thermodontiaco caelatus baltheus auro,
Pomaque ab infomni male cuftodita dracone?

187 Vnus Voffian. *Elis eft.* Hinc Heinf. fcribendum cenfet, *Veftrum eft Elis opus?* vel, *Veftrum opus Elis erat?* Male; non enim Elis condita erat manibus Herculis. 190 *male* dedit Heinf. Ante eum edeb. *non cuftodita.* Plurimi Codd. *concuftodita*, quod degeneraffe ex *non cuft.* Heinf. monet. Sed Gebhard. III Crep. 23. illud probat, quia Atlas, Hefperides filiae ac draco cuftodes coadditi fuerant.

viuere homines doceat. Neque Lactant. Inft. div. I, 8. magnopere iftis laboribus fauet. Sed Herculis gloria ex antiquiffimorum Graecorum fenfu et moribus aeftimanda eft, apud quos fortitudo bellica fumma et vna virtus habebatur.

Ergo indignantis eft ob labores fruftra fufceptos. Sic commode eorum fit mentio, fed breuiter, vt par erat, et verbis fignificantiffimis, quibus magnitudo meritorum et fortitudinis Herculis praeclare declaratur. Ex eo genere funt, *foedans templa*, *faeuus* Antaeus, hydra *geminas vires refumens*, e qui *humano fanguine pingues*, *vaftator* aper, *moles* leonis etc. Cf. Sophocl. Trach. vf. 1054 fqq. quae Nofter expreffit. *peregrino cruore*, fanguine hofpitum, quos Diis fuis immolabat Bufiris, rex Aegypti. *domui*, ipfum et miniftros facrorum claua interfeci. *Antaeum* Libycum non vfitato luctantium more vicit, vt eum ad terram daret, (namque cum Terram, quae erat eius *parens*, attingeret, *alimenta* inde et nouas vires accipiebat) fed brachio eum fuftulit, manuque fauces eius compreffit, vt intel. e nummo antiquo, quem exhibet Gronov. in Diatrib. Statian. cp. XXV.

184 *paftoris Iberi forma triplex*, Geryon, τρισώματος βωτὴρ Ἐρυθείας Eurip. Herc. Fur. 423. *Tripectora tergemini vis Geryonai.* Lucret. V, 28. Nempe infulam Erytheam (hodie Cadix), pabuli laetitia infignem, tres fratres concordes habuiffe videntur, quorum armenta fummae famae fuere. v. Iuftin. 44, 4. qui fab. fatis probabiliter interpretatur. Adde Palaeph. cap. 25. et 40. *mouit*, deterruit.

186 *preffiftis cornua*, more Veterum, qui taurorum, quos debellare volebant, cornua ad terram deducebant. V. fupra vf. 84. Sic ergo et Hercules *validum* illum *taurum* apud Cretenfes vicit, viuumque ad Euryfthea perduxit. In *Parthenio*, Arcadico, *nemore*, cerua fuit Dianae.

189 *baltheus* ille, quem habebat regina Amazonum, ad *Thermodontem*, Cappadociae fluuium, habitantium, fymbolum erat imperii. Iuftin. II, 4. De *pomis* Hefperidum v. ad IV, 636. *male*, fruftra. v. Burm.

Nec mihi Centauri potuere reſiſtere, nec mî
Arcadiae vaſtator aper? nec profuit Hydrae
Creſcere per damnum, geminasque reſumere vires?
Quid? cum Thracas equos, humano ſanguine pingues,
Plenaque corporibus laceris praeſepia vidi,
Viſaque deieci, dominumque, ipſosque peremi?
His eliſa iacet moles Nemeaea lacertis?
Hac coelum ceruice tuli? Defeſſa iubendo eſt
Saeua Iouis coniux: ego ſum indefeſſus agendo.
Sed noua peſtis adeſt, cui nec virtute reſiſti,

196 Heinſ. malit *disieci*. 197 *moles*. Primus Gronov. et prior Twisd. *peſtis*. Poſt h. vſ. olim legebatur hic: *Cacus et horrendum Tiberino Gurgite (aut litore) monſtrum*, quem expunxit Nauger. quia in plurimis antiquis Mſſ. non reperitur.

193 Cf. vſ. 70. Horat. IV od. 4, 59. *per damna ducere opes*. Diomedis, regis Thraciae, equos, quibus hoſpites deuorandi obiiciebantur, ſecundum alios viuos adduxit ad Euryſthea. Ex interpretat. Theonis Sophiſtae Progymn. cp. 6. et Palaeph. cp. 4. Diomedes equis alendis ad paupertatem redactus originem fabulae dedit de equis eius ἀνδροφάγοις. Eamque interpretationem probat Gronov. Obſ. IV, 24. vbi docet exemplis allatis 1) patrimonium veteres dixiſſe *viſcera, neruos, ſanguinem, vires, vitalia*. 2) qui patrimonium alterius minuant, dici, *deuorare, comedere* eum, *exſugere* eius *ſanguinem*. — *pingues ſanguine* melius, quam *paſtos ſang.* quod alii habent. Horat. II od. I, 29. *ſanguine pinguis campus*.

197 Sophocl. ex interpret. Cic. *O pectora, o terga, o lacertorum tori! Veſtrone preſſu quondam Nemeaeus leo Frendens efflauit grauiter extremum halitum?* — *Moles Nemeaea*, vaſtus leo Nemeaeus. Curt. VIII, 13, 10 *ingentes vaſtorum corporum moles*. Statius Theb. VI, 835. *Herculea non mole minor*. Liv. XXI, 22. *moles* eſt ſerpens ingentis magnitudinis. Virg. Aen. III, 656. *vaſta* Polyphemi *moles*. Claudian. in Eutrop. II, 377. *craſſa mole leo*. Peſſime igitur Safftius: Haben nicht dieſe Arme jenen Damm, der den Eingang des Nemaeiſchen Waldes verſperrte, zerriſſen? — *Coelum ceruice tulit*, cum Atlantem miſiſſet ad mala Heſperidum apportanda, eique coelum *ſarcina parua fuit*. Heroidd. d. l. 58. Et *firmior Herculea mundus ceruice pependit*. Claudian. R. P. II. praef. 47. adde Laud. Stilic. I, 143. Fabulam interpretatur Seru. ad Aen. IV, 745. *Hic* (Atlas) *quod annum in tempora diuiſerit, et primus ſtellarum curſus vel circulorum, vel ſiderum tranſitum naturasque deſcripſerit, coelum dictus eſt ſuſtinere. Quia nepotem ſuum Mercurium et Herculem docuiſſe dicitur, inde Hercules coelum ab Atlante ſuſceptum ſuſtinuiſſe narratur, propter coeli ſcientiam traditam*. Cf. Albricus de Deorum Imagg. c. 22.

198 Hoc ipſa Iuno fatetur ap. Senec. Herc. Fur. 41. *Minorque labor eſt Herculi, iuſſa exſequi, Quam mihi iubere*. Hinc Valer. Flac. V, 43. vr. *monſtriferae par nouercae*.

Nec telis, armisue poteſt. Pulmonibus errat
Ignis edax imis, perque omnes paſcitur artus.
At valet Euryſtheus, et ſunt, qui credere poſſint
Eſſe Deos? dixit: perque altum ſaucius Oeten
Haud aliter graditur, quam ſi venabula tigris
Corpore fixa gerat, factique refugerit auctor.
Saepe illum gemitus edentem, ſaepe frementem,
Saepe retentantem totas refringere veſtes,
Sternentemque trabes, iraſcentemque videres
Montibus, aut patrio tendentem brachia coelo.
Ecce Lichan trepidum, et latitantem rupe cauata
Adſpicit: vtque dolor rabiem collegerat omnem,
Tune, Licha, dixit, feralia dona tuliſti?
Tune meae necis auctor eris? Tremit ille, pauetque

204 *altum* dedit Heins. ex Florent. S. Marci et aliis quibusdam. Plurimi, *altam.* 205 *tigris* praefert Florent. S. Marci. Sed alter Hamb. *pardus.* Duo, *ceruus.* Vulgo, *taurus.* *Tigris* optime conuenit h. comparationi. 207 *frementem* adoptauit Heins. ex Cod. Sprotii, quia hoc dignius Hercule, quam *trementem.* 208 Capofer. coni. *infringere siluas.* Male. 211 *cauata.* Gebhard. ex Palat. *caduca,* vt imminens intelligatur.

201 *telis* vis infertur, *armis* corpus tegitur et defenditur. Male igitur Rode, *noch Geschoß, noch Gewehr.* *Pulmonibus,* per pulmones. II, 801. *medio pulmone.*

203 Miseri, cum aduersarios suos valentes vident, facile inducuntur, vt de prouidentia diuina dubitent. *esse Deos,* sc. qui curam gerant rerum humanarum. Cf. Claudian. in Rufin. I, 18. *Esse* omnino Deos negare non poterat, cum antea ipse Iunonem compellasset.

205 Grauiter cruciatus Herculis notantur. *fremere* iratorum est. v. Heins. ad I, 199. *infringere vestes* pro discindere, insolens. Dedi ergo ex Genev. et vno Heins. *refringere,* quod et Burm. arridebat. *retentantem,* denuo tentantem. Tentauerat iam vs. 166. — *Montibus irascens* Hercules vix ferri potest. Heins. coni. *incursantemque,* vt XIV, 188. Polyphemus similiter furens *rupibus incursat.* Sed Burm. *irascentem* absolute capit, et *montibus* coniungit cum sqq. Lenzius *montibus* explicat, in montibus. Nobis Heinsii emendat. placet prae his interprett. nam vs. 207. iam induxit eum poëta *frementem,* i. irascentem, mox *sternentem trabes.* Nunc vero rursus simpl. *irascentem* subiecisse credamus? Imo *sternens trabes* et *incursans montibus* bene conueniunt. *coelo,* ad coelum.

211 *Rabiem collegerat,* fecerat, vt *rabies,* summus furoris gradus, omnis erumperet. *Colligere rabiem* est etiam I, 234. *collectum odium* III, 258. *colligere sitim* VI, 341. *Tune,* qui es et famulus meus et seruili conditione homo. Ideoque repetit hoc voc.

Pallidus, et timide verba excuſantia dicit.
Dicentem, genibusque manus adhibere parantem,
Corripit Alcides, et terque quaterque rotatum
Mittit in Euboïcas, tormento fortius, vndas.
Ille per aërias pendens induruit auras.
Vtque ferunt imbres gelidis concreſcere ventis;
Inde niues fieri; niuibus quoque molle rotatis
Adſtringi, et ſpiſſa glomerari grandine corpus:
Sic illum validis actum per inane lacertis,
Exſanguemque metu, nec quidquam humoris haben-(tem,
In rigidas verſum ſilices prior edidit aetas.
Nunc quoque in Euboïco ſcopulus breuis emicat alte

221 Vulgo, *mole.* 223 *actum* ex altero Regio recepit Heinſ. pro *iactum.* 225 *rigidas* Heinſ. cum vno Medic. et Rottendorph. Caeteri *rigidos.* 226 *emicat.* Hoc ex Palat. alteri *eminet* Gebhard. cum Grutero praetulit.

216 *genibus manus adhibere,* genua ampleſti. Claudian. R. P. I, 50. *genibus admouere manus.* Is ritus fuit ſupplicum. Cum ſeqq. cf. Senec. Herc. Oet. 817 ſqq. qui non ſatis feliciter Noſtrum expreſſit. Etiam Hygin. fab. 36. *rotatum in mare iaculatus eſt.* Inde fretum illud ab Aeſchylo dictum *τύμβος ἀϑλίε Λίχα.* Ap. Sophocl. 793. Lichas petrae allidítur. Non mirum eſt, Noſtrum praetuliſſe transformationem.

219 *Pendere* pr. drr. qui tam leniter volant, vt alae non magnopere moueantur. v. ad II, 708. Sed h. l. omnino volare. *aërias auras* dixerunt etiam Lucret. V, 502. Virg. Aen. V, 520. et Noſter X, 178. vbi v. not.

220 — 225 Inepta ſimilitudo, quamquam etiam Lucret. VI, 498 ſqq. nubes cum corpore et aquas in nubibus cum ſanguine comparat. *Molle,* quod Berſmanno debetur, probat etiam Heinſ. qui monet, referendum ad *corpus,* Plin. H. N. II, 60. *Grandinem conglaciato imbre gigni, et niuem eodem humore mollius coacto.* — *Adſtringi* pr. de glacie et grandine. v. ad I, 120. *grandine,* in grandinem, vt ſupra *tauro mutari,* et infra *alite verti.* In *exſanguem metu* frigidus eſt ingenii luſus. De *validis* Herculis *lacertis* v. Heinſ. ad XV, 230. *prior aetas,* vetuſtas. Infra XV, 445. *priores anni.* Terent. Eun. II, 2. *ſeculum prius.* Et ſaepe *priores,* qui olim vixerunt.

226 *breuem* explicant non latum, (Sic Liv. XXI, 35. *breues montes.* Noſter Heroidd. XVIII, 174. *breuis aqua.*) qui ſane *alte* eminere poteſt. Sed cum vetuſtiores plerique Mſſ. *alto* habeant, Heinſ. reponendum cenſet, *in Euboici — alto gurgite,* vel *Euboici alti.* *Euboicum* vt alibi *Aegaeum* et ſimilia. v. Brouckh. ad Propert. III, 5, 11. *emicat,* eminet. Vt montes *aſſurgere,* ſic eminentes partes *emicare, proſilire* etc. ſuauiter drr. Forte ſcopulus quidam ibi referebat vtcunque formam humanam. Inde fabula.

Gurgite, et humanae ſeruat veſtigia formae.
Quem, quaſi ſenſurum, nautae calcare verentur,
Adpellantque Lichan. At tu, Iouis inclyta proles,
Arboribus caeſis, quas ardua geſſerat Oete,
Inque pyram ſtructis, arcus, pharetramque capacem,
Regnaque viſuras iterum Troiana ſagittas
Ferre iubes Poeante ſatum: quo flamma miniſtro
Subdita, dumque auidis comprenditur ignibus agger;
Congeriem ſiluae Nemeaeo vellere ſummam
Sternis, et impoſita clauae ceruice recumbis,
Haud alio vultu, quam ſi conuiua iaceres,
Inter plena meri redimitus pocula ſertis.
 Iamque valens, et in omne latus diffuſa ſonabat, *Herc. Apotheoſis.*
Securosque artus, contemtoremque petebat
Flamma ſuum. Timuere Dii pro vindice terrae.
Quos ita (ſenſit enim) laeto Saturnius ore
Iuppiter adloquitur: Noſtra eſt timor iſte voluptas,

232 Heinſ. coni. *Regnaque verſuras.* Alterum ſatis poëtice. Vnus, *Bellaque viſuras.*

233 Cf. Senec. Herc. Oet. 1607 ſqq. Cum hac Herculis combuſtione Aiacis funus comparat Quint. Cal. V, 642 ſqq. *Poeante ſatus,* Philoctetes, qui pyram accendit Herculis, pro eoque officio praeter reliqua arma etiam *ſagittas* eius accepit venenatas, ſine quibus Troia capi non poterat. v. ad XIII, 45. Apud Sophocl. 1193. Hyllus, adhibitis ſociis, pyram ſtruit, et ſecundum nonnullos Poeas eam accendit. Apud Iulian. Orat. VII, p. 408. Iupiter ipſe pyram accendit fulmine. Locus, vbi res illa geſta, ſerioribus adhuc temporibus oſtendebatur. Liv. 36, 30. *iterum viſuras.* Viderant primum, cum Hercules Laomedontem impugnaret. *Ferre,* deportare.

237 Dignus Hercule exitus. Senec. d. l. vſ. 1683. *Quis ſic triumphans laetus in curru ſtetit Victor!* Mors enim ei munus erat vſ. 181. *Recumbere* in armis ſolebant heroës.

FAB. IV. vſ. 239—272 *Herculis Apotheoſis.*

239 *Valere* et *conualeſcere* flamma dr. cum alimentorum ſatis habet et accipit. Excellenter autem animum expreſſit, quo Hercules mortem tulit, *ſecuros artus, contemtoremque ſuum,* corpus Herculis non anxii et contemnentis flammam. Bene etiam, *flamma petebat contemtorem ſuum.*

241 *Vindex terrae,* (ἀλεξίκακος et σωτὴρ Graecis dicitur Hercules) egregius titulus, quem meruerat Hercules, quia hominibus impiis feriſque immanibus interimendis ſalutem et ſecuritatem dederat terris. Magnae ei etiam laudi eſt, quod ipſi Dii pro eo timuerunt.

O Superi; totoque libens mihi pectore grator,
Quod memoris populi dicor rectorque paterque,
Et mea progenies vestro quoque tuta fauore est.
Nam quamquam ipsius datur hoc immanibus actis;
Obligor ipse tamen. Sed enim, ne pectora vano
Fida metu paueant, Oetaeas spernite flammas.
Omnia qui vicit, vincet, quos cernitis, ignes,
Nec nisi materna Vulcanum parte potentem
Sentiet. Aeternum est, a me quod traxit, et expers
Atque immune necis, nullaque domabile flamma.
Idque ego defunctum terra coelestibus oris
Accipiam, cunctisque meum laetabile factum
Dis fore confido. Si quis tamen Hercule, si quis
Forte Deo doliturus erit: data praemia nolet;
Sed meruisse dari sciet, inuitusque probabit.
Adsensere Dei, coniux quoque regia visa est

247 Vulg. *datis hoc.* Porro, Medic. vnus et Leid. *insignibus actis*, quod Burm. defendi posse putat ex Heroidd. III, 121. Alterum est efficacius. Horat. II Ep. 1, 6 *ingentia facta* Bacchi, Romuli etc. 253 Heins. suadet *nullique flammae;* nam vnus ex eius MS. habet *nullique.* Approbat Burm. Mox. *populabile flammae.* 257 Burm. malit, *doliturus, et haec data praemia nolet; At meruisse.*

245 *populus*, coetus Deorum, timore suo *memorem* se ostendebat beneficiorum ab Hercule hominibus praestitorum. *tuta fauore.* Virg. Aen. V, 343. *tutatur fauor Euryalum.*

247 *Hoc datur eius actis*, haec sollicitudo oritur propter eius acta. *immania*, quae vulgo stupenda vocamus, acta inauditae fortitudinis. Etiam Trist. II, 335. *immania Caesaris acta.* Catal. Pith. p. 66. *ingentia Consulis acta.* Occurrit etiam *immanis gloria, immanis victoria.*

250 *Omnia qui vicit.* Hinc *invictus Hercules* et in monumentis et apud poëtas. *Vulcanum potentem* dignius, quam, ignem rapidum. Ioue genitorum corpora ex duplici materia composita erant, mortali et immortali, ita tamen, vt haec praeualeret. Illam a matre habebant, hanc a patre. v. Philo p. 881. Diuinum corpus Herculi tribuit Iulian. Orat. VII. p. 408.

254 *defunctum terra*, superatis omnibus molestiis et vicissitudinibus, quae subeundae sunt hominibus in terra. *oris*, in oras.

256 *Hercule* et *Deo dolere* paullo durius, dolere Herculem in coelum acceptum, atque adeo inter Deos relatum. Mox *τὸ sed* turbare videbatur nonnullis structuram orationis. Vid. Varr. lect. Sed Lenzius recte vidit, *data pr. nolet* apodosin habere; eique rationi nos accommodauimus interpunctionem.

Cetera non duro, duro tamen vltima vultu
Dicta tuliſſe Iouis, ſeque indoluiſſe notatam.
Interea, quodcumque fuit populabile flammae,
Mulciber abſtulerat; nec cognoſcenda remanſit
Herculis effigies, nec quidquam ab imagine ductum
Matris habet: tantumque Iouis veſtigia ſeruat.
Vtque nouus ſerpens, poſita cum pelle ſenecta,
Luxuriare ſolet, ſquamaque virere recenti:
Sic, vbi mortales Tirynthius exuit artus;

264 *ab origine* Heinſ. cum Gronov. et Medic. Caeteri *ab imagine*. 267 *virere* habent Palat. et Ambroſ. Reliqui, *nitere*.

260 *durus vultus*, vultus eius, qui habet *durum*, i. iracundum et inexorabilem animum. Contra X, 609. eſt *mollis vultus*, et III Pont. 1, 166. *non duri vultus*. Supra VII, 862. *vultus melior*, minus durus. *Caetera* non duro vultu audit, quia poſuerat iram e vſ. 135. Auctore Diod. adoptavit adeo Herculem. Par erat eius etiam in exitu Herculis mentionem facere *Notare* eleganter, cum aliquem non nominamus quidem, ſed ita deſcribimus, deſcribendoque carpimus, vt facile agnoſci poſſit. Cic. Mil. 18. ſic dixit *deſcribere*.

262 *Populabile* nouum et ab Ouid factum voc. Inſignis Herculis voracitas, quam ridet Ariſtoph. Ran. 63 557 ſqq. non videtur populabilis fuiſſe; ea enim in coelo quoque manſit. Callim. h. Dian. 159. Cf. Senec. Herc Oet. 1966. *Effigies* pro forma paſſim ap. Hygin. Illam autem effigiem quomodo artifices expreſſerint, docet Winkelm. H. A p. 162 et 369. item Heyne in antiqu. Aufſätzen I, 29 f. *Iouis veſtigia*, partes, quas a Ioue acceperat, quae docebant, eum eſſe Iouis filium. *ab imagine matris*, a matre, aut ab natura materna.

266 Egregia ſimilitudo. *Nouus*, renouatus, *poſita ſenecta*. Etiam Plin. VIII, 31. dixit, *angues ſenectutem exuere*. Cf. ſupra VII, 237. Virg. G. III, 437. *Nunc poſitis nouus exuuiis nitidusque iuventa*. Tibul. I, 4, 35. *ſerpens nouus exuit annos*, vbi Heyn. monet, hoc exemplum a ſimilitudine potius, quam a rei veritate ductum eſſe; exuuiis enim poſitis ſerpentes non ad iuuentam redire. *Luxuriare* de laetis incrementis capiendum, vt VII, 292. Plin. pan. 82. *laetum corpus et creſcentia membra*. Male h. l. Rode, *muthwillig ſcherzt*. *Virere* verb. delectum, quod et viuidos colores, et vigorem iuuenilem declarat. Claudian. Laud. Stilic. II, 430. *Perpetuum viret ſquamis*. Plin. H. N. VIII, 27. *Anguis hiberno ſitu membrana corporis obducta foeniculi ſucco impedimentum illud exuit, nitidusque vernat*.

268 Minuc. Fel. 21. *Hercules, vt hominem exuat, Oetaeis ignibus crematur*. De v. *exuere* v ad X, 104. *auguſta grauitate*, diuina maieſtate. IV, 539. *maieſtatem verendam impoſuit*. Claudian. R. P. I, 79. de Plutone, *nigra verendus maieſtate*. *Verendus* melius de Diis adhibetur, quam alibi, *timendus*. Illud enim ductum a pieta-

Parte ſui meliore viget, maiorque videri
Coepit, et auguſta fieri grauitate verendus.
Quem pater omnipotens inter caua nubila raptum
Quadriiugo curru radiantibus intulit aſtris.

Alcmene parturiens

Senſit Atlas pondus. Neque adhuc Stheneleïus iras
Soluerat Euryſtheus; odiumque in prole paternum
Exercebat atrox. At longis anxia curis
Argolis Alcmene, queſtus vbi ponat aniles,
Cui referat nati teſtatos orbe labores,
Cuiue ſuos caſus, Iolen habet. Herculis illam
Imperiis, thalamoque animoque receperat Hyllus:

te liberorum, qui *verentur* parentes.

271 Non puto, poëtam hic reſpexiſſe *quadriiugum currum*, quo Romae Imperatores triumphantes vrbem ingrediebantur, vt diceret, Herculem velut in triumpho in coelum acceptum, ſed intel. *quadr. currus* ipſius Iouis. Similiter Ariadnen Bacchus *lyncibus ſuis* in coelum vexiſſe legitur ap. Propert. III, 15, 8. Secundum Apollod. nubes Herculem cum tonitru exceptum in coelum vexit. *aſtris.* Ibi tenet magnum ſpatium inter Coronam, Ophiuchum, Lyram et Draconem. *radiantibus*, v. ad II, 4.

FAB. V. vſ. 273 — 323 *Alcmenae Iolae* narrat difficilem partum ſuum, Galanthidisque in muſtelam mutationem. Cf. Homer. Il. τ, 95 ſqq. Anton. Lib. cap. 29. Commode Alcmena ipſa nurui grauidae hanc fab. narrat.

273 *Pondus.* Claudian. Gigant. 23. *flammantia pondera*, ſidera. Imitatus Noſtrum eſt Senec Herc. Oet. 1599. vbi *laſſus Atlas* adeo *titubat*, item Lucan. I, 56. Neroni adulans, *Aetheris immenſi partem ſi preſſeris vnam, Sentiet axis onus, librati pondera coeli. Orbe tene medio. Euryſtheus*, Stheneli filius, vltimus poſterorum Perſei, nondum depoſuerat iram (*ſoluere iras, metum, pudorem* etc formulae poëtarum ſollemnes pro, ſoluere animum metu, ira. Affectus enim veluti fixi haerent in animo.) *odiumque paternum*, in patrem conceptum, *in prole* (pro, *in prolem.* v. Burm.) in poſteros Herculis exercebat, quos regno ſuo expulit, Athenienſibusque, qui eos receperant, bellum intulit, in quo ipſe cum filiis periit. Apollod. lib. 2, 8, 1. *atrox*, ferus, immanis, qui odium non finiebat morte hoſtis, ſed in poſteros quoque immeritos exercebat.

275—78 *Alcmene*, Electryonis, Mycenarum in *Argolide* regis, filia, *Iolen* habet conuictricem, *vbi*, apud quam, in cuius ſinu *ponat*, deponat, effundat queſtus *aniles*, vel anibus vſitatos, vel omnino ſuos. *Longis curis*, longa curarum ſerie. *Teſtatos orbe*, in toto terrarum orbe, in diſiunctiſſimis terris perpetratos. Senec. Herc. Fur. 36. *qua lucem premit Aperitque* Tethys, *indomita virtus colitur, et toto Deus narratur orbe.* Locus, vbi aliquid geſtum eſt, rem illam *teſtari* monumentis quibusdam dr. Horat. II od. 1, 31. IV, 4, 38.

Impleratque vterum generoso germine. Cui sic
Incipit Alcmene: Faueant tibi numina saltem,
Corripiantque moras, tum cum matura vocabis
Praepositam timidis parientibus Ilithyiam;
Quam mihi difficilem Iunonis gratia fecit.
Namque laboriferi cum iam natalis adesset
Herculis, et decimum premeretur sidere signum;
Tendebat grauitas vterum mihi: quodque ferebam,
Tantum erat, vt posses auctorem dicere tecti
Ponderis esse Iouem. Nec iam tolerare labores
Vlterius poteram: quin nunc quoque frigidus artus,
Dum loquor, horror habet; parsque est meminisse do-
Septem ego per noctes, totidem cruciata diebus, (loris.

280 *germine* debetur vetustioribus multis, et est exquisitius vulg. *semine*. 283 Pr. Vatic. et duodecim alii; *tumidis*, quod sane de parturientibus dr. 291 *habet*. Neap. sec. Medic. et Vrbin. *adit*. Inde Heins. coni. *obit*. Sed v. not.

279 *Imperiis*, imperio. Apollod. d. l. κατὰ τὴν τῦ πατρὸς ἐντολήν. Burm. monet, poëtam maluisse *imperiis*, quam *imperio*, quod habent plurimi Mss. ne tres Ablatiui in *o* concurrerent. Aut si *imperio* recipiendum sit, se cum Heinsio legere, *imperio thalamisque*. — *thalamo recipere* nunc de coniugio, interdum de vno concubitu capiendum. Hygin. fab. 29. *Alcumena Iouem thalamis recepit*. *Animo recipere*, amare. *Hyllus*, Herculis e Deianira filius natu maior. *Germen* de embryone.

281 Cum bonis votis incipit. *Ilithyia*, Εἰλείθυια, Diana, quae praeesse partubus credebatur, quod ii maturescunt certis Lunae (quae eadem cum Diana) cursibus. Cic. N. D. II, 27. Romanis *Lucina* et *Iuno Lucina* dicta. Ea cum *corripit moras*, accelerat partum, ὠκυλόχεια Graecis dr. *matura*, vicina partui, vt Iustin. XIII, 2. Et est verb. pr. mulierum gravidarum, quibus, tropo a foetibus arborum petito, *maturum onus* aut *pondus*, *maturus venter*, *maturi nisus* etc. tribuuntur. *Vocabis*, inuocabis: Iuno Lucina, fer opem, obsecro! Vt *facilis* Deus (V, 559.), qui facile exaudit preces, auxilio suo praesens est, sic contra *difficilis* Dea, quae auxilium suum denegat.

285 *Laborifer* delectum Herculis epitheton. *Decimum — signum*, decimo mense. *Signum*, sidus zodiaci. *Premeretur* elegantius, quam, cum intrauisset *sidus* i. sol decimum signum. Sol *premit* loca, ad quae accedit. XIV, 416. *Grauitas*, graue onus. *Tendebat*, extendebat, vt X, 506. *quod ferebam*. Amant Graeci et Latini Neutrum de quouis foetu. v. Gronov. Obs. III, 2. *tecti ponderis*. Senec. Epist. 124. *Ille, qui maternorum viscerum onus latens est*. — *auctor*, vt Heroidd. VI, 20. *mihi grauidae fecerat auctor onus*.

291 *horror habet artus*. Amat Noster hanc formam loquendi. VIII, 84. *habet pectora somnus*!

Fessa malis, tendensque ad coelum brachia, magno
Lucinam, Nixosque pares, clamore vocabam.
Illa quidem venit, sed praecorrupta, meumque
Quae donare caput Iunoni vellet iniquae.
Vtque meos audit genitus, subsedit in illa

294 Vulgo, *ad nexos partus* Vnus Vatic. et Ciosan. *ad nexusque pares.* Dan. Heins. ex Mss. protulit *ad nisus pares*, et coniecit, *ad nisus* vel *nixus partes.* Plerique vetustiores, *Lucinam nexusque pares*, nisi quod quidam *nixusque*, quod Turnebo probatur. Florent. S. Marci pro diuersa lectione, *vel nixus vel noxas.* Prim. Medic. sec. Palat. et duo alii, *nexosque pares.* Heins. elegit ex vno suo, *nixosque pares*, idemque olim legebat, *nixura pares.* 296 *vellet.* Vnus Medic. et Heins. *mallet*, probante Burm.

VII, 547. *habet languor omnia.* II Fast. 754. *habet pectora frigus.* v. et infra ad X, 81.

294 *Nixos* aut *Nixios* puerperii praesides fuisse volunt, a *nitendo* sic dictos. Festus: *Nixii Dii tria signa appellantur in Capitolio* ante cellam *Mineruae, genibus nixa, velut praesidentes parientium nixibus.* Etiam Nonius eos parientibus praefuisse tradit. In Ms. Twisdenio additum schol. *Nexi sunt Di, qui connectunt membra mulierum soluta ad partum, vnde dicuntur Nexi. Nixusque pares. Duo sunt fratres, Dii partus, sicut et Lucinae.* Verum praeter grammaticos nemo auctorum veterum mentionem facit Nixorum aut Nexorum Deorum. Nec apparet, quo sensu hic dicantur *pares*, quod Burm. mutatum volebat in *Lares*, vt *Nixi* inter Deos lares sint habiti. Schirach. defendit lect. vulg. *ad nexos partus*, quos cum Ganyraeo ad Iuuenal. Sat. II, 33. de partubus implicitis, impeditis adhuc in vtero, capit. Alcmenam igitur vocasse Lucinam, vt expediret nexos in vtero partus; sed cum scribae non assequerentur vim istorum verborum, inde ortam esse varietatem lectionis. Ego vero arbitror, loc. ita esse constituendum, vt *Parcarum* hic fiat mentio. Dubium enim non est, Parcas vna cum Diana parturientibus praefuisse. Plato Sympos. p. 206. Deinde Anton. Lib. d. l. diserte tradit, Alcmenam parturientem Dianam et Parcas expertam esse difficiles. Μοῖραι, inquit, καὶ Εἰλείθυια πρὸς χάριν τῆς Ἥρας κατεῖχον ἐν ταῖς ὠδῖσι τὴν Ἀλκμήνην. Fortasse verae lect. vestigia latent in altero Twisdenio Ms. *nexasque Deas.* Etiam Cod. Spirensis *Nexasque* agnoscit. Apud Homer. vs. 119. Iuno retinet *Ilithyias* in numero Plural. Lactant. in Argum. nil praeter Ilithyiam memorat. Caeterum ap. Plaut. in Amphitr. Alcmene sine doloribus parit.

295 Vocati Dii veniebant, etiamsi auxilium ferre nollent. X, 4. *praecorrupta* noua compositione, quam Iuno blanditiis et precibus iam suam fecerat, et ab Alcmena auerterat. *Donare Iunoni caput*, in Iunonis gratiam negligere salutem et vitam Alcmenae. *Iniquae*, irascenti. Apud Homer. et Apollod. moratur partum Alcmenae eo consilio, vt Eurystheus prius edi possit.

297 *in illa* δεικτικῶς, *in illa*, quam ante fores cernis. Supervacanea igitur est coniect. Heinsii, quam etiam Burm. probauit, *in*

Ante fores ara, dextroque a poplite laeuum
Preſſa genu, digitis inter ſe pectine iunctis
Suſtinuit nixus. Tacita quoque carmina voce
Dixit: et inceptos tenuerunt carmina partus.
Nitor, et ingrato facio conuicia demens
Vana Ioui, cupioque mori; moturaque duras
Verba queror ſilices. Matres Cadmeïdes adſunt,
Votaque ſuſcipiunt, exhortanturque dolentem.
Vna miniſtrarum, media de plebe, Galanthis,
Flaua comas, aderat, faciendis ſtrenua iuſſis,
Officiis dilecta ſuis. Ea ſenſit iniqua
Neſcio quid Iunone geri: dumque exit et intrat
Saepe fores, Diuam reſidentem vidit in ara,
Brachiaque in genibus digitis connexa tenentem:
Et, Quaecumque es, ait, dominae gratare; leuata eſt

298 ***a poplite*** eſt ex Priſciano et ſex Mſſ. Heinſ. Vulgo, *dextroque eſt.* · Pro ***iunctis*** Heinſ. mallet, ***vinctis*** aut ***nexis.*** Et hoc habet Lact. in Argum. · 300 ***nixus.*** Mitſcherl. ***partus.***

ima ira, i. in ima arae parte. Neque hanc emendat. poſtulat τὸ *ſubſedit;* id enim in altera lect. non minus locum habet. Lactantio in Arg. *in terra reſediſſe* dr. Verba ſeqq. plurimum lucis accipiunt a Plin. 28, 6. quem loc. commode adſcripſit Heinſ. *Aſſidere grauidis, vel cum remedium alicui adhibeatur, digitis pectinatim inter ſe implexis, veneficium eſt: idque compertum tradunt Alcmena Herculem pariente. Peius, ſi circa vnum amboue genua. Item poplites alternis genibus imponi. Ideo haec in conciliis ducum, poteſtatumue fieri vetuere maiores, velut omnem actum impedientia. Vetuere et ſacris votisue ſimili modo intereſſe.* In noſtro loc. ſyntaxis negotium fecit Grammaticis. Victor Giſelinus putabat, *preſſa eſt* ſynecdochice poſitum pro, *preſſit.* Sed eſt potius, preſſa eſt quoad laeuum genu a dextro poplite; pedes ita coniunxerat, vt dexter poples premeret laeuum genu. Plin. d. l. *poplites alternis genibus imponere.* — *pectine,* in formam pectinis, pectinatim. Breuius et obſcurius Antonin. Lib. cap. 29. ἐκαθέζοντο κρατῆσαι τὰς ἑαυτῶν χεῖρας. *Tacita,* leni. Alibi vidimus, quantam vim *carminibus* tribuerint magae *tenuerunt,* κατεῖχον, retinuerunt. Paullo ante ſic, *ſuſtinuit.* ***niti*** de conatu pariendi, vt X, 507.

304 *queror,* querens profero. ***media plebs,*** tenuis, humilis, infima. VII, 432. ***medium vulgus*** opp. patribus. Contra infra vſ. 670. ***ingenua de plebe.*** Sed Anton. Lib. ex Nicandri Transformatt. tradit, hanc Galanthida (ipſi vr. Galinthias) fuiſſe Proeti Thebani filiam, quam ſibi conuictricem delegerit Alcmena. *Praeminiſtra* Lactant. dr. *Flaua comas* vr. propter vſ. 320. — *neſcio quid,* aliquid occulti praeſtigii.

312 *Quaecunque es.* v. ad I, 678.

Argolis Alcmene, potiturque puerpera voto.
Exsiluit, iunctasque manus stupefacta remisit
Diua potens vteri. Vinclis leuor ipsa remissis.
Numine decepto risisse Galanthida fama est.
Ridentem, prensamque ipsis Dea saeua capillis
Traxit, et e terra corpus releuare volentem
Arcuit; inque pedes mutauit brachia primos.
Strenuitas antiqua manet: nec terga colorem
Amisere suum: forma est diuersa priori.
Quae, quia mendaci parientem iuuerat ore,
Ore parit: nostrasque domos, vt et ante, frequentat.

Dryope in loton. Dixit, et, admonitu veteris commota ministrae,
Ingemuit; quam sic nurus est adfata gementem:
Te tamen, o genetrix, alienae sanguine vestro

317 *ipsis.* Vnus ex Heinsianis et Graeuian. *suis*, quod Heins. rectius videbatur, qui olim coniecit, *solo capillis Strauit*, propter II, 476. 325 *gementem* pro *dolentem* e sollemni Ou. repetitione habet vnus Medic. Mitcherl. seruauit vulg. Alii Mss. *loquentem* aut *pauentem.*

leuari dr. parturiens, cum deponit partum. *potitur voto*, qui consequitur, quod optauerat.

314 Reuocaui e duobus Medic Mss. *stupefacta.* Certe sic Anton Lib ἔκπληξις ἔλαβε τὰς Μοίρας, καὶ ἀνῆκαν εὐθὺς τὰς χεῖρας. Sed *patefacta*, quod Heins. e primo Medic. primo Basil. et octo aliis praetulit, foret, cuius artes patefactae aut cognitae. Lactant. *imprudens resolutis manibus* etc. Supra V, 303 *Lucina potens.* Nunc additur *vteri*, quae praeest parturientibus. Horat. III od. 25, 14. Bacchus *Naiadum potens.* Carm Sec. 1. Diana *siluarum potens.* Claudian. R. P. I, 56. Pluto *umbrarum potens*, et II, 141. Pallas *tubarum armorumque potens.* — *vincla*, digiti iuncti. v. vs. 77.

317 Galanthis mutatur in mustelam, γαλῆν. Nempe mustela praetercurrens terruisse Alcmenam videtur e partu laborantem, eamque isto terrore releuasse. Hoc certe tradit Aelian. Hist. An. XII, 5. Ἀλκμήνης τεκεῖν οὐ δυναμένης, τήνδε γαλῆν παραδραμεῖν, καὶ τοὺς τῶν ὠδίνων λῦσαι δεσμούς. Hinc mustela culta a Thebanis, et Herculis nutrix dicta. *prensamque* etc. vt II, 476. *nec terga* etc. quia mustelae dorsum carnis colorem refert. Mustelas *ore parere*, atque etiam per aures coire opinabantur Veteres. Anton. Lib. d. l. θορίσκεται γὰρ διὰ τῶν ὤτων· τίκτει δ' ἀναφέρουσα τὸ κυούμενον ἐκ τοῦ τραχήλου.

FAB. VI. vs. 324 — 393 *Dryope*, Iolae soror, in *loton* arborem. Cf. Antonin. Lib. cap. 32. qui tamen ex Nicandro rem longe aliter refert, et Serv. ad Virg G. II, 84 Fabula haec affectus tenerrimi plena.

324 *Admoneri* dicimur etiam earum rerum, quae non sine do-

Rapta mouet facies. Quid, si tibi mira sororis
Fata meae referam? quamquam lacrimaeque dolorque
Impediunt, prohibentque loqui. Fuit vnica matri
(Me pater ex alia genuit) notissima forma
Oechalidum Dryope: quam virginitate carentem,
Vimque Dei passam, Delphos Delonque tenentis,
Excipit Andraemon, et habetur coniuge felix.
Est lacus, accliui deuexo margine formam
Litoris efficiens: summum myrteta coronant.
Venerat huc Dryope fatorum nescia; quoque
Indignere magis, Nymphis latura coronas.
Inque sinu puerum, qui nondum impleuerat annum,
Dulce ferebat onus, tepidique ope lactis alebat.
Haud procul a stagno, Tyrios imitata colores,

334 ***accliui*** pro ***accliuis*** ex vno Medic. dedit Heins. a forma rariore ***accliuus.***

lore nobis in animum redeunt. VII, 4[illegible]0. *admonitus patrii luctus.* Tibul. I eleg. 5, 40. *admonuit dominae Venus.* *Tamen* nectit orat. cum super. habetque vim minuendi, plane vt vs. 98. *Rupere* de transformatione etiam VII, 289.

329 *Vnica,* nunc pro, vna. v. Heins. ad III. 454. *Patrem* Eurytum, v ad vs. 136. Nicander Sperchium fluuium facit. *notissima,* celeberrima. Saepe *notus* in laudem dr. Horat. IV od. 13, 21 *nota facies* eodem sensu. *Oechaliae* habitauerat Iole. V. ad vs. 136. *Deus* se primum in testudinem, deinde in serpentem mutauerat. *Excipit* in matrimonium. De *Andraemone* v. Burm. Nicandro fuit Oxyli filius. Non dixit *est*, sed *habetur*, quia exitus coniugii grauis. *felix* e formula sollemni dictum, qua acclamabatur sponsis, *felix hoc sit!* VI, 681. *Cephalus te coniuge felix.* VII, 698. *felix (coniuge) dicebar, eramque.* vs. 799. *coniuge eram felix, felix illa marito.* Similiter XI, 266. IV ex P. II, 22.

334 *accliui — efficiens,* habens marginem accliuum aut deuexum; nam vtrumque eodem redit. Egredientes e mari litus habent *accliuum*, ingredientes *deuexum*, Noster autem, ingenio abundans, vtrumque coniunxit. Bene autem *myrtetis* lacum *coronatum*, cinctum, fingit; namque *litora myrtetis laetissima.* Virg G. II, 112. Atque adeo propter *myrteta* lacu. fictus esse in hac fab. videtur; non enim pertinet ad rem.

336 *fatorum nescia,* nesciens, quid olim factum illo loco. Contra VIII, 241. *fatorum ignara,* nesciens, quid aliquando euenturum sit. *Nymphis,* quibus sacra illa myrteta, *lat. cor.* ex more Veterum religioso. Horat. III od. 27, 30. Europa *debitae Nymphis opifex coronae.* Haec igitur innocentiam et securitatem puellae declarant. Etiam seqq. multum valent ad commiserationem faciendam, adfectumque tenerrimum spirant. *tepidi — alebat,* lactabat puerum.

In ſpem baccarum florebat aquatica lotos.
Carpſerat hinc Dryope, quos oblectamina nato
Porrigeret, flores: et idem factura videbar;
Namque aderam. Vidi guttas e flore cruentas
Decidere, et tremulo ramos horrore moueri.
Scilicet, vt referunt tardi nunc denique agreſtes,
Lotis in hanc Nymphe, fugiens obſcoena Priapi,
Contulerat verſos, ſeruato nomine, vultus.
Neſcierat ſoror hoc; quae cum perterrita retro
Ire, et adoratis vellet diſcedere Nymphis;
Haeſerunt radice pedes. Conuellere pugnat;
Necquicquam, niſi ſumma, mouet. Succreſcit ab imo

344 Heinſ. ex vno ſuo malebat, *Vidi (namque aderam) guttas.* Pro *e floro* Vatic. et vnus Heinſ. *de flore,* quod arridet Burm. quia geminatur interdum praepoſito, vnde verb compoſitum. 350. *Ire et adoratis.* Sic Vrbin. Langerm. vnus Voſſ. Francof. et Cal. Excerpta. Quidam, *iret adoratis.* Vulgo, *iret et oratis.*

341 *Lotos*, arbor Africana, ſed et Italiae frequens, fructu ſaluberrimo, cuius tria genera. Plin. H. N. XIII, 27. Dici hodie *Ziziphum* docet Martin. ad Virg. G. II, 84. Noſtris Iuiubenbaum aut Bruſtbeerbaum. *aquatica*, (v. ad II, 853.) quia amat aquas. *florere in ſpem baccarum* exquiſite, floribus facere ſpem baccarum. *Baccae* illae, quarum forma oliuis ſimilis, ſuauiſſimo ſunt ſapore. Homer. Od. 2, 92 ſqq. *Tyrios imit. col.* habens flores purpureos. *imitari* de ſimilitudine colorum. Horat. II Epiſt. I, 207. *Lana violas imitata.*

344 Figmentum poëtarum cyclicorum, arboribus ſacris, aut in quas puellae mutatae eſſent, vulneratis guttas ſanguinis manare, quod inde etiam accepit Virg. Aen. III, 28. Cf. ſupra VIII, 761 ſeqq. *tremulus horror* venuſte. Propert. I, 5, 15. lacrymis *tremulum horrorem* tribuit. Senec. Troad. 164. *horridus tremor* membra quaſſans.

346 *Scilicet* nunc indignantis eſt. *tardi*. quia nunc denique narrant. Simul ſtuporis notio ineſſe videtur. *obſcoena Priapi*, concubitum Priapi. *Obſcoenum* et *obſcoena* paſſim de membro virili, vt Lactant. Inſt. div. I, 21, 28 vbi v. Bueneman. Sed Priapi, Dei obſcoeni (Petron. cap. 79.), pudenda in primis *obſcoena* vrr. (Horat I Sat. 8. 5.) quippe enormi magnitudine. Lactant. d. l. Cf. Faſt I, 415—440. vbi fab. quae hic attingitur, copioſius narratur, et VI, 333. *contulerat verſos vult.* conuerſa erat. Varietate opus erat, cum eadem res toties exprimenda eſſet in hoc opere.

351 Cf. cum hac mutat. I, 548. II, 348 ſeqq. X, 490 ſeqq. *ſumma*, ſuperiorem corporis partem. *radice*, ligati radice. *Conuellere.* cf. XI, 76 ſqq. *premit*, cingit, ambit. Hoc elegantius, quam, quod Burm. placebat, *ſubit*. Etiam mox *tenebant* exquiſitius, quam vulg. *tegebant.*

Totaque paullatim lentus premit inguina cortex.
Vt vidit; conata manu laniare capillos, (bant.
Fronde manum impleuit: frondes caput omne tene-
At puer Amphiſſos (namque hoc auus Eurytus illi
Addiderat nomen) materna rigeſcere ſentit
Vbera: nec ſequitur ducentem lacteus humor.
Spectatrix aderam fati crudelis, opemque
Non poteram tibi ferre, ſoror: quantumque valebam,
Creſcentem truncum, ramosque amplexa, morabar:
Et, fateor, volui ſub eodem cortice condi.
Ecce! vir Andraemon, genitorque miſerrimus, adſunt,
Et quaerunt Dryopen: Dryopen quaerentibus illis
Oſtendi loton. Tepido dant oſcula ligno,
Adfuſique ſuae radicibus arboris haerent.
Nil, niſi iam faciem, quod non foret arbor, habebas
Cara ſoror. Lacrimae miſero de corpore factis
Irrorant foliis: ac, dum licet, oraque praeſtant
Vocis iter, tales effundit in aëra queſtus:

353 ***premit.*** Prim. Gronov. *ſubit*, quod Burm. *τοῖς lentus* et ***paullatim*** melius conuenire videbatur. 356 *Amphiſſos* ex Anton. Lib. namque Mſſ. veteres et auctor Argum. *Amphiſos* 362 Heinſ. ſine cauſſa ***volui*** in ***voui*** mutari volebat. 365 *Trepido* prim. Cantabr. Baſil. et decem alii.

357 Nihil elabitur foecundo Ouidii ingenio. *ducere vbera* phraſis propria. Iuuenal. Sat. XII, 8. Ita et *ducere pocula*. Ducentem *ſequitur* lac. *addere nomen* elegantius, quam *indere*. V, 524. Non igitur erat, cur Heinſ. *indiderat* mallet. Caeterum, auctore Nicandro, mutatio illa facta, quo tempore Amphiſſos iam adultus Apollini patri templum extruebat.

359 Hoc maxime dolemus in infortunio noſtrorum, quod opem ferre non poſſumus, quamquam ſpectatores adſtamus. *volui ſub* etc. votum tenerrimi amoris prope ſepulcrum amicorum.

363 *miſerrimus* etiam ad *Andraemonem* referendum. Bene autem hos adducit, vt ſcena haec magis moueat lectorem. Dryopen ſuis cinctam et mandata extrema dantem videmus.

365 *Tepido* e vſ. 393. illuſtrandum, quemadmodum *trepido*, quod habent multi, ex I, 554. Sed illud nunc verius. *tepere* de calore corporis humani etiam X, 281. *ſuae*, in quam ſua coniux et filia conuerſa. *Adſuſi* v. ad III, 437. Quamquam nec *adfixi*, quod Mſ. Palat. ſec. praefert, damnandum. Etiam Aen. V, 852. *adfixus* et *haerens* coniunguntur. *haerere* ſollemne de amplexibus.

368 *factus* conſtanter de rebus mutatis. I, 566. *factis modo ramis.* II, 485. *facta vrſa.* vſ. 589. *facta*

Si qua fides miſeris, hoc me per numina iuro
Non meruiſſe nefas: patior ſine crimine poenam.
Viximus innocuae: ſi mentior, arida perdam,
Quas habeo, frondes, et caeſa ſecuribus vrar.
Hunc tamen infantem maternis demite ramis,
Et date nutrici, noſtraque ſub arbore ſaepe
Lac facitote bibat, noſtraque ſub arbore ludat.
Cumque loqui poterit, matrem facitote ſalutet,
Et triſtis dicat: Latet hoc ſub ſtipite mater.
Stagna tamen timeat; nec carpat ab arbore flores:
Et frutices omnes corpus putet eſſe Dearum.
Care vale coniux, et tu germana, paterque,
Quis ſi qua eſt pietas, ab acutae vulnere falcis,
A pecoris morſu, frondes defendite noſtras.
Et quoniam mihi fas ad vos incumbere non eſt,
Erigite huc artus, et ad oſcula noſtra venite,
Dum tangi poſſum, paruumque attollite natum.
Plura loqui nequeo: nam iam per candida mollis
Colla liber ſerpit, ſummoque cacumine condor.
Ex oculis remouete manus: ſine munere veſtro

385 Mſſ ſex et Edd. nonnullae, *non eſt incumbere vobis.* Palat. praeterea, *non fas eſt.* Vnus Medic. *vobis incumbere non eſt.* Heinſ. putat, latere Graeciſmum, atque ſcribendum, *Et quoniam non eſt ad vos incumbere nobis,* aut, *Et quoniam fato non eſt incumbere vobis.* 387 *poſſunt*, nempe oſcula, vetuſtiores. 388 Heinſ. coni. *iam iam.* Sed et vſ. 403. *nam iam.*

volucris.—*vocis iter* etiam II, 828. ex Lucret.

371 *hoc nefas*, hanc iniuſtam poenam. *Si mentior* ſollemne in formula iurisiurandi. Grauis et apta mulieri in arborem tranſeunti imprecatio quae ſequitur.

375 En animum maternum! Ante omnia de pueri educatione ſollicita eſt. eius ſaluti cauet, eumque etiam mutata circum ſe habere cupit. *maternis ramis* ingenioſe de eo temporis puncto, vbi ex parte mater, ex parte iam arbor erat. Sed vide, quam iucunde et apte ad commiſerationem faciendam mores pueriles expreſſi ſint.

383 Bene *vulnus* et *morſus*, tamquam ſenſura ſit. *falx*, ſecuris. *ad vos incumbere* ſingulari et ſyntaxi et ſignificatione pro, ad vos me inclinare. *fas eſt*, poſſibile eſt. vid. II, 57.

389 *Summo cac. condor*, cacumen, ſumma pars arboris, vbi caput occupat, me plane condit in hac arbore, tamquam in ſepulcro. Ingenioſe. Etiam vſ. 362. *condi* de mutatione in arborem. Propert. III, 17, 16. *Arboris in frondes condita Myrrha nouae.*

390 Morientium oculi clauduntur ab amicis circumſtantibus. Quod pietatis *munus* cum pater et

Contegat inductus morientia lumina cortex.
Desierant simul ora loqui, simul esse: diuque
Corpore mutato rami caluere recentes.
Dumque refert Iole factum miserabile, dumque *Iolaus.*
Eurytidos lacrimas admoto pollice siccat
Alcmene, flet et ipsa tamen: compescuit omnem
Res noua tristitiam. Nam limine constitit alto
Paene puer, dubiaque tegens lanugine malas
Ora reformatus primos Iolaus in annos.
Hoc illi dederat Iunonia muneris Hebe,
Victa viri precibus. Quae cum iurare pararet
Dona tributuram posthac se talia nulli;
Non est passa Themis. Nam iam discordia Thebae
Bella mouent, dixit, Capaneusque nisi ab Ioue vinci

394 Vnus Medic. *fatum mirabile*, quod Heinſ. probabat. 404 Vnus Voſſ. *manent*. Inde Heinſ. etiam *Thebas* malebat. Sine cauſſa, Virg. G. I, 405. *mouet Euphrate bellum.*

coniux etiam Dryopae praeſtare vellent, illa *manus ex oculis remouere* iubet.

FAB. VII. vſ. 394 — 416 *Iolaus* in iuuenem mutatur, *Callirhoës* autem *filii* impuberes in viros. Ap. Eurip Heracl 849 ſeq *Iolaus* cum Euryſtheo pugnaturus Heben rogat et Iunonem, vt vnum in diem iuuenis reddatur et hoſtes vlciſci poſſit. Illico duae ſtellae currum eius tegunt obſcura nube, ex qua ipſe iuuenili forma egreditur. Secundum Pindarum P. 9, 137. optauit eodem conſilio, vt in vitam rediret. Noſter fabulam ita intexuit, vt Alcmenae et Iolae moerentibus ſolatio eſſet. — De *Callirhoës filiis* cf. Apollod. III, 7, 6. Tractata haec olim erant in Alcmaeonide, cuius Schol. Eurip. ad Oreſt. 998. meminit, et in Steſichori Eriphyla. Exſtabant etiam Sophoclis et Euripidis tragoediae ab Alcmaeone nominatae.

399 *reformatus primos in annos*, ita mutatus, vt haberet formam primorum annorum. Cf. VII, 293. Etiam XI, 254. ſic *reformare*. *dubia lanugine*, quia ambigi poterat, vtrum lanugo an barba eſſet, vt IV, 399. *dubia nox*. Lanugo. quae et *flos* vr. hic dr. *tegere*, alibi *inumbrare* et *veſtire* genas. Virg Aen. VIII, 160. Claudian. Conſ Olyb. 70. *Iolaus*, Iphiclis filius, Herculis patruelis et comes.

400 *Hebe*, iuuentutis Dea, nupſerat Herculi in coelum recepto.

404 Themidis vaticinium, ſed, vt ſolent vaticinia eſſe, ſubobſcurum, de bello Thebano, de quo et ipſo, quippe celeberrimo, admiſcere aliquid voluit. Eteocles et Polynices, Oedipodis filii, incluſo cubiculi tenebris patre, de regno adminiſtrando ſic conuenerant, vt ei per annuas vices praeeſſent. Anno peracto, Eteocles cedere noluit fratri. Is vero adiutus ab Adraſto, Argiuorum rege, cuius filiam duxerat, nobile illud bellum ſeptem heroum ad Thebas (τῶν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις) ſuſcepit. Cum vrbs non ſtatim

Haud poterit, ibuntque pares in vulnera fratres:
Subductaque ſuos manes tellure videbit
Viuus adhuc vates: vltusque parente parentem
Natus, erit facto pius et ſceleratus eodem:

405 *ibuntque* correxit Heinſ. Vulgo, *fientque*, et nonnulli etiam *in vulnere.* Florent. S. Marci *flebuntque*, multi *deflentque.* 406 Burm. dedit *Seductaque*; ſed et ſuadet *diducta* aut cum vno Ambroſ. *diuiſaque.* Vulgatum dictum vt Aen. III, 565. *ſubducta ad manes imos deſidimus vnda.*

capi poſſet, regii fratres ſingulari certamine decertant, in quo Polynices cadit, Eteocles autem dum ſpirantem adhuc fratrem ſpoliat, ab eo gladio transfigitur. Sic *ibant in vulnera,* quod dictum eſt, vt *ire in arma, in bella.* Laudat Heinſ. *ruere in vulnera* e Stat. Theb. VIII, 69. et *coire in vulnera* e Manil. IV, 173. Atque hoc eſt argum. Phoeniſſ. Eurip. In iſtis heroibus erat *Capaneus*, Hipponoi filius, Argiuus, qui cum contra Iouis voluntatem Thebas ſe capturum dixiſſet, murum adſcendens fulmine percuſſus eſt. Hygin. fab. 68. Veget. IV, 21. Serv. ad Aen. I, 28. In iis erat etiam Amphiaraus *vates*, qui cum ſciret, ſe periturum ad Thebas, atque *ſeducta* ſ. *ſubducta* (V. Varr. lect.) *tellure ſuos manes viuus vidiſſet,* noluit intereſſe bello iſti. Perſuaſus tandem ab Eriphyla vxore, quam Polynices monili aureo corruperat, profectus quidem eſt, ſed Alcmaeoni filio ſimul mandauit, ne mortem ſuam inultam ſineret. Id quod etiam factum eſt; namque *natus vltus eſt parentem,* patrem, *parente,* matre, occiſa, vnde Alcmaeon in matricidis numeratur. Sic facto eodem *pius*, patrem vlciſcens, et *ſceleratus*, matrem interimens. Cic. pro Roſc. Am. 24. *Videtisne, quos nobis poëtae tradiderunt, patris vlciſcendi cauſſa ſupplicium de matre ſumſiſſe, cum praeſertim Deorum immortalium iuſſis atque oraculis id feciſſe dicantur, tamen vt eos agitent Furiae, neque conſiſtere vsquam patiantur, quod ne pii quidem ſine ſcelere eſſe potuerunt?* Quod idem et Alcmaeoni accidit. Namque magnitudine ſceleris perterrefactus (*attonitus malis*), inſania correptus (*exſul mentis*, vt *exſul patriae* Horat. II od. 16, 19.) terras varias peragrauit (*exſul domus*). Magnam enim poſſidet religionem *paternus maternusque ſanguis; ex quo ſi qua macula concepta eſt, non modo elui non poteſt, verum vsque eo permanat ad animum, vt ſummus furor atque amentia conſequatur.* Cic. d. l. In hunc errorem inſaniamque coniecerunt eum ſuae malae conſcientiae animi; ſed poëtae *vultibus* aut taedis Furiarum, occiſorumque *umbris* tribuunt, quod conſcientiae tribuendum eſt. Cic. d. l. *Nolite enim putare, quemadmodum in fabulis ſaepenumero videtis, eos, qui aliquid impie ſceterateque commiſerint, agitari et perterreri Furiarum ardentibus taedis. Sua quemque fraus et ſuus terror maxime vexat, ſuum quemque ſcelus agitat, amentiaque afficit: ſuae malae cogitationes, conſcientiaeque animi terrent* etc. Cum Pſophide *Phegei* filiam, quam alii Arſinoën, alii Alpheſiboeam vocant, duxiſſet, tandem venit in inſulam, quam Achelous fecerat, amauitque *Callirhoën*, *Acheloi* fi-

Attonitusque malis, exsul mentisque domusque,
Vultibus Eumenidum, matrisque agitabitur vmbris;
Donec eum coniux fatale poposcerit aurum:
Cognatumque latus Phegeius hauserit ensis.
Tum demum magno petet hos Acheloïa supplex
Ab Ioue Callirhoë natis infantibus annos.
Iuppiter his motus, priuignae dona nurusque
Praecipiet, facietque viros inpubibus annis.
Haec vbi faticano venturi praescia dixit *Byblis.*

414 Post h. vs. olim edeb. *Neue necem sinat esse vltoris inultam.* Haec Heins. deleuit, quia non comparebant in primo Vatic. et in vno suo margini tantum adscripta erant. Quae caussa tollendi mihi non satis grauis esse videtur; et habent illa partem fabulae. 417 Alii *fatidico* aut *vaticino*.

liam, ex qua suscepit filios duos, Amphoterum et Acarnanem, a quo Acarnanes, antea Curetes dicti, nomen acceperunt. Noua coniux *poscit aurum*, monile aureum (etiam Homer. Od. λ, 325. vocat χρυσὸν τιμήεντα), quod iam donauerat Phegei filiae. Profectus igitur Psophida accepit monile aureum, consecrandum Apollini Delphico. Sed cum Phegeus cognouisset, Callirhoae destinatum id donum, filios misit, qui trucidarent Alcmaeonem: sic aurum illud *fatale*. De phrasi *latus haurire* v. ad V, 126. *Cognatum*, quia Alcmaeon affinitatem contraxerat cum Phegeo; nam *cognationem* pro *affinitate* poni docuit Schulting. ad Senec. Controv. III, 21. monente Burm. Interfecto Alcmaeone, *Callirhoë supplex a Ioue petiit*, vt natis annos viriles largiretur ad necem paternam vlciscendam. (Quod consilium exprimit versus ab Heins. forsan temere eiectus, quem Variae lectt. habent.) Cf. Apollod. d. l. Iupiter annuit precibus et tribuit hos annos auxilio Hebes *priuignae*, quam Iuno sine patre pepererat, *nurusque*, quam Hercules, Iouis filius, duxerat. *Praecipere* Rode non bene *erheischen* vertit. Immo, occupare, ante tempus tribuere, ex vsu quidem verbi exquisitiore. Tacit. An. I, 55. *praecipere bellum*, maturius facere.

FAB. VIII. 417 — 664 *Byblis*, *Cauni* fratris amore ardens, literis amorem suum ei declarat, quibus perlectis ille, relicta patria, profugit, Byblis autem eum persequens in fontem mutatur. Cf. Anton. Lib. cap. 30. Hygin. fab. 243. Schol. Theocrit. ad Id. χ, 115. Parthen. cap. XI. Etiam Aristocrit. et Apollon. Ph. in Καύνου κτίσις fabulam narrauerant. Ouidius copiosus nimis est in ea exponenda, quia delectatur rebus amatoriis.

417—440 Haec, vt et alibi transitus, et ad antecedentia et ad sequentia pertinent. *Faticanus*, qui fata canit, fatidicus, nouum et Ouidianum vocab. Infra XV, 436. est *faticinus*. *oris* sollemnis mentio, etiam in SS. literis, vbi de vaticinantibus sermo. *venturi*, futuri. *veniens bellum* i. futurum Flor. IV, 11. *fremebant*, murmurabant.

Ore Themis; vario Superi sermone fremebant:
Et, cur non aliis eadem dare dona liceret,
Murmur erat. Queritur veteres Pallantias annos
Coniugis esse sui: queritur canescere mitis
Iäsiona Ceres: repetitum Mulciber aeuum
Poscit Erichthonio: Venerem quoque cura futuri
Tangit, et Anchisae renouare paciscitur annos.
Cui studeat, Deus omnis habet: crescitque fauore
Turbida seditio; donec sua Iuppiter ora
Soluit; et, O, nostri si qua est reuerentia, dixit,
Quo ruitis? tantumne sibi quis posse videtur,
Fata quoque vt superet? Fatis Iolaus in annos,
Quos egit, rediit: fatis iuuenescere debent

421 *mitis*. Decem *flaua*. Vnus *cana* Alii aliter. 425 Vnus Leid. *studeant*. Tunc Heinf. etiam mallit *habent*, et copiosissimus est in hoc loquendi genere exemplis illustrando.

420 *Pallantias*, Aurora, patruelis Pallantis soror, nupsit Tithono, Laomedontis, regis Troiani, filio, eique a Diis immortalitatem exorauit; nihilo tamen minus senectutis incommoda expertus est. vid. Tzetz. ad Lycophr. p 6 Hygin. fab. 270. Inde prouerb. *Tithoni senectus*. — *veteres annos*, senectutem, vt VII, 295. *iuuenes annos*, iuuentutem. Tibull. I Eleg. 8, 42 *vetus caput*, i. senile. et vs. 50. *veteres senes*. Horat. Epod. VIII, 3. *vetus senectus*.

422 *Iasion*, qui et *Iasius* dr. Iovis ex Electra filius, amatus a Cerere, quae ei peperit Plutum. Homer. Od. ε, 125 Hesiod Theog. 969. Conon Narrat XX. Amatum esse eum a Cerere propter agriculturae studium, Heraclid. Pont. tradit Allegor. Homer. p. 28. *mitis*, i. q. alma. *mitis Ceres* etiam V, 497. *frugum mitissima mater* VI, 118. *mitis Venus* Tibul. I, 10, 66. *canescere*, senescere.

423 De *Erichthonio* v. ad II, 553. *repetitum annum*, vt repetantur anni transacti *tangit*, mouet. *paciscitur*, postulat, vult. Nota varietatem orat. in h. l.

425 *Cui studeat*, cui faueat, cuius rem agat. Sic *studium* ap. Cic. Agr. II, 7. *seditio* nil nisi fremitus.

428 *Quo ruitis*, scil. sententiis, quam praecipitanter, et nullo consilio sentitis. *Fata superare*, fato superiorem esse, idque mutare posse. Pro *iuuenescere* Heinf. ex altero Hamb. et vno Medic. dederat, *reuirescere*. At qui ex impubere ad iuuentutem aut viriles annos promouetur, (Apollod. III, 7, 6. γενόμενοι ἐξαίφνης οἱ παῖδες τέλειοι) non potest dici *reuirescere*. Vs. 432. Gronouio spurius videbatur et delendus. Immo gradationem cum seq. efficit non improbandam. *ambitiore*, studio in suorum gratiam suscepto Plin. III Ep. 9, 10 *ambitio et fauor*. *armis*, contentionibus.

Callirhoë geniti; non ambitione, nec armis.
Vos etiam, quoque hoc animo meliore feratis,
Me quoque, fata regunt: quae fi mutare valerem,
Nec noftrum feri curuarent Aeacon anni,
Perpetuumque aeui florem Rhadamanthus haberet,
Cum Minoë meo; qui propter amara fenectae
Pondera defpicitur, nec, quo prius, ordine regnat.
Dicta Iouis mouere Deos: nec fuftinet vllus,
Cum videant feffos Rhadamanthon, et Aeacon annis,
Et Minoa, queri. Qui, dum fuit integer aeui,
Terruerat magnas, ipfo quoque nomine, gentes.
Tunc erat inualidus, Deïonidenque iuuentae
Robore Miletum, Phoeboque parente fuperbum,

436 *fenectae pondera*, infirmitates et imbecillitates tam animi, quam corporis, quas adfert fenectus, quae incommoda adeo *amara* et odiofa plerisque fenibus funt, vt onus fe Aetna grauius fuftinere dicant Cic. Seneft. 2. Senex tam infirmus non *quo prius ordine regnat*, hinc *defpicitur* a fuis, h. feditiofi homines fub tali imperio res nouas moliuntur. Coniunxit tamen Nofter verba tria, quae non fatis conuenire videntur, *propter amara pondera defpicitur*. Praeferrem ex vno Mf. Heinfii *deprimitur*, fi latinum effet, *propter pondera deprimi*. Pro *amara* tamen Cod. Ciofan. antiquus et Excerpta Mureti habent *dura*, quatuor, *multa*. *Ordine* Burm. et Schir. explicant, auctoritate, quae interpr. bene conuenit τῷ *defpicitur*, fed vfus loquendi eam non magis admittit, quam Glareani rationem, qui fubditorum obedientiam intelligebat. Paffim occurrit *recte atque ordine facere*. Hic *ordine* eft, fapienter. v. Corte ad Salluft. Cat. 51, 5. namque fapientia cernitur in ordine rerum agendarum. Itaque et h. l. fic capio, non eo confilio, non ea fapientia, qua ante regnabat. Claudian. Conf. Olyb. 57. *quot in ordine gentes rexerit*. Itaque non opus eft Heinf. coniectura *omine*.

440 *integer aeui*, qui eft florente adhuc aetate. Opp. *inualidus*, confectus fenio. *Ipfo nomine terrere gentes* fummi et inuicti bellatoris notatio Flor. III, 10, 20. Iuftin. XI, 6, 15. XLII, 5, 13. Sed Nofter rurfus videtur Minoa fecundum cum primo confudiffe, (v. ad VIII, 120.) nifi vnum tantum Minoa fuiffe credamus cum Ariftot. Polit. II, 9 et 10. *Miletus*, Apollinis filius, *Deionides* a Deione matre dictus videtur, quamquam ea in re mirum in modum variant Veteres. v. Intt. ad h. l. et Munker. ad Lactant. Argum. Is cum in adfectati regni fufpicionem incidiffet, Minoëm vt metu liberaret, cum factione fua fugit, venitque in oram Anactoriam, vbi Miletum condidit. Haec ipfi Milefii de originibus fuis tradebant. Paufan. Achaic. p. 524. Cf. Apollod. III, 1, 2. De *Mileto* v. et Verheyk ad Anton. Lib. cp. 30. *infurgit regnis*, qui, factione facta, regnum eripere conatur alteri. *patrii penates* alibi de domo paterna, nunc de patria, regno.

Pertimuit; credensque ſuis inſurgere regnis,
Haud tamen eſt patriis arcere penatibus auſus.
Sponte fugis, Milete, tua, celerique carina,
Aegaeas metiris aquas, et in Aſide terra
Moenia conſtituis, poſitoris habentia nomen.
Hic tibi, dum ſequitur patriae curuamina ripae
Filia Maeandri toties redeuntis eodem,
Cognita Cyanee, praeſtanti corpora forma,
Byblida cum Cauno prolem eſt enixa gemellam.
Byblis in exemplo eſt, vt ament conceſſa puellae:
Byblis Apollinei correpta cupidine fratris,
Non ſoror vt fratrem, nec qua debebat, amauit.
Illa quidem primo nullos intelligit ignes,

444 Non *credens*, ſed *certus* legendum eſſe putabat Tan. Faber. 451 Multi *Cyane*. Spirenſis et optimus Thuan. *Croneis* a graeco *κρήνη*. *praeſtanti* etc. quod Bernegg. pro diuerſa lect. habet, Heinſ. primus edidit, monetque, poſſe et *praeſtantis formae* vel *praeſtantia formae* (vt *praeſtans animi* ap. Virg.) legi. Multi Codd. *praeſtantia forma*. Vnus Medic. *formae*. Vulgo, *praeſtanti corpore nympha*. Dubium autem, *Byblis*, an *Biblis* ſcribendum. V. Heinſ.

arcere penatibus, eiicere, expellere regno.

447 *metiri aquas*, percurrere mare naui, nauigare per mare. Iam Homer. v. c. Od. *γ*, 179. *πέλαγος μετρεῖν*. *Moenia* non ſunt *Mauren*, vt Rode vertit, ſed vrbs. *ponere moenia* phraſis obuia, ſed h. l. noue *poſitor*, conditor, vt Faſt. II, 63. *templorum poſitor*. — *Hic*, prope Miletum, vbi *Maeandros* (de cuius *curuaminibus* v. II, 246. et VIII, 162.) per Cariam et Ioniam defluens, in mare ſe exonerat. Liv. 38, 13. *Sequitur curuamina*, ambulat in ripa curuata, quam ſibi fecit pater.

451 Secundum Anton. Lib. ex Idothea, Carum regis filia, Caunus et Byblis Mileto nati. *corpora* de vna Nympha. Mox *Byblidis* nomen caſu, non conſilio aliquo, in trium verſuum principio repetitum. Stephan. Byzant. in *Βύβλος* eam *Byblen* vocat.

453 Praemittit ſententiam moralem, quam ſuppeditat fabula. *in exemplo eſt*, exemplum dat, exemplo ſuo monet. *conceſſa*, iuuenes, quos licet amare. Horat. I Sat. IV, 113. *conceſſa Venere vti*. Noſter infra vſ. 637. *inconceſſa ſpes Veneris*. Horat. III od 6, 27. *impermiſſa gaudia*. *Apollineus* ab auo paterno, mox vſ. 573. *iuuenis Maeandrius* ab auo materno. *qua*, quantum, vt in illo, *qua licet et poſſum*. Sic etiam *quo*. A. A. I, 285. *Myrrha patrem, ſed non quo filia debet, amauit*. cf. vſ. 745. Sed mox vſ. 509. rurſus, *niſi qua fas eſt*. *Καύνιος ἔρως* in prouerbium abiit de inconceſſo amore.

456 Iam exemplo inſigni oſtenditur, quo modo gradatim creſcant cupiditates in animo, nouaque,

Nec peccare putat, quod saepius oscula iungat,
Quod sua fraterno circumdet brachia collo:
Mendacique diu pietatis fallitur vmbra.
Paullatim declinat amor; visuraque fratrem
Culta venit, nimiumque cupit formosa videri:
Et, si qua est illic formosior, inuidet illi.
Sed nondum manifesta sibi est; nullumque sub illo
Igne facit votum; veruntamen aestuat intus.
Iam dominum adpellat, iam nomina sanguinis odit:
Byblida iam mauult, quam se vocet ille sororem.
Spes tamen obscoenas animo demittere non est
Ausa suo vigilans. Placida resoluta quiete
Saepe videt, quod amat. Visa est quoque iungere fratri

457 Nonnulli *iungit* et mox *circumdat*. 459 Duo, *mendacisque*. *ibc declinat* Politianus e vetere Cod primus Gronov. et tres alii, *succrescit* improbante Heins. Vnus *succedit*. 466 Gronovian. *mallet*. Heins. *malit* legebat. Mox pro *demittere* vnus Heinsii *permittere*, non improbante Burm.

dum iis indulgemus, incrementa capiant. *intelligit*, sentit. *ignes* opp. vs. 459. *pietati*, i. amori sororio, qui non vrit vt amor, quo iuuenes et virgines erga se ardent. Osculantes pr. *ora* iungunt, hinc poëtice etiam *oscula*. *mendax vmbra*, fallens species

460 *declinat*, scil. a pietate, aut *declinare* pro, inclinare. Horat. I od 33, 5 *in asperam declinat Pholoën*. In prosa foret, *sed paullatim declinat*, quia cohaeret cum vs. 456 *Illa quidem* etc. — *Culta venit*, primus gradus declinantis amoris, simul *inuidet* aliis, zelotypia vritur. Sed *nondum manifesta sibi est*, nondum scit, nec credit, quo declinet amor, aut quid sibi velit illa animi affectio. *sub illo igne*, ardens illo igne. *Sub* hoc sensu amat in primis iunior Plinius. *votum*, vt potiatur amato, more amantium.

465 *domini* et *dominae* vocabb. quae olim tyrannidis vim haberent, Augusti temporibus in blanditiis habebantur, monente Ernestio ad Sueton Aug. 53. Hinc etiam amantes ita se appellare solebant. Noster Amorr III, 7, 11. *Et mihi blanditias dixit, Dominumque vocauit.* — Plura de hoc voc. diximus ad Plin. X Ep. 2, 1. *sanguinis*, consanguinitatis.

467 *Spes animo* (pro, *in animum*) *demittere*, spes animo concipere. Etiam *descendere* in animum drr. quae in eo excitantur, ei traduntur. *obscoenus*, incestus, vt X, 465. *quod amat* sollemne pro, quem et quam amat. VII, 23. *Placida* tantum ornat. — *resoluta* v. ad VII, 185. *iungere corpus*, *pectora* pr. de Venere II, 604. *Miscere pectora* dixit Statius II Silv. I, 206. Tibul. I, 1, 69. *iungere amores* et eleg. 9, 76. *iungere Venerem*. Cic. Off. 1, 4. *coniunctio* simpliciter de coitu. *sopita iacebat* plenius quam, sopita erat. XI, 238. *somno vincta iacebas*.

Corpus, et erubuit, quamuis ſopita iacebat.
Somnus abit: ſilet illa diu, repetitque quietis
Ipſa ſuae ſpeciem, dubiaque ita mente profatur:
Me miſeram! tacitae quid vult ſibi noctis imago?
Quam nolim rata ſit! cur haec ego ſomnia vidi?
Ille quidem eſt oculis quamuis formoſus iniquis;
Et placet, et poſſum, ſi non ſit frater, amare;
Et me dignus erat. Verum nocet eſſe ſororem.
Dummodo tale nihil vigilans committere tentem;
Saepe licet ſimili redeat ſub imagine ſomnus.
Teſtis abeſt ſomno, nec abeſt imitata voluptas.
Pro Venus, et tenera volucer cum matre Cupido,
Gaudia quanta tuli! quam me manifeſta libido

476 Vulgo, *poſſim*. Heinſ. qui e Mſſ. recepit *poſſum*, ſuadet, *vt poſſim*. 477 Heinſ. coni. *ſorori*. 478 Vnus Baſil. *admittere*. 481 *tenera*. Vnus Moreti, *niuea*. Inde Heinſ. exſculpit *Gnidia*.

470 Sequentia egregie pingunt voluptatis illecebras, et certamen cupiditatis cum ratione. Primum erubeſcit et auerſatur ſomnium, ſed mox diligentius de eo cogitare incipit. Comparat rei turpitudinem cum gaudiis in ſomnio perceptis, ſed his diutius immoratur et fortius, quam illi. Contenta eſſe vult ſomnio, ſed dulcedo eius efficit, vt euentum quoque eius optet. Mox ſuccurrunt exempla Deorum hominumque, qui idem fecerant. Atque ita animus anceps tandem inclinat ad flagitium, voluptatisque illecebrae vincunt ſanam rationem.

471 Somnus dr. *venire, abire* et (vſ. 479.) *redire*. *Ipſa*, ſua ſponte, et cum voluptate. *ſpecies quietis*, ſpecies per quietem oblata, ſomnium. Mox *noctis imago*. Variat oratio. Tibul. III, 4, 9. *omina noctis*.

473 *tacita nox*, vt *ſilens*. Virg. Aen. II, 255 *tacitae ſilentia lunae*. *rata*, quibus euentus conſtat. Talia ſomnia etiam *vera* drr. Horat. I Sat. X.

475 Etiam inimici formam eius laudare debent; ne liuor quidem formam eius carpere poſſit. *Quamuis* et *quamlibet* eleganter ſic ponuntur. *Quamuis iniqui* ſint, tamen iis *formoſus* videatur. Liv. I, 4. *poſſe quamuis languida mergi aqua infantes*. Amat Noſter in primis hoc loquendi genus. vid. Heinſ. ad Heroidd. VI, 140.

479 *tali ſub imag*. cum tali ſomnio. *imitata voluptas* I ex P. 2, 45 *Somnia me terrent veros imitantia caſus*. — *abeſt ſomno*, abeſt ab iis, quae nobis eueniunt in ſomno

481 *Tenera* et puellarum et Veneris epitheton. *Gaudia* paſſim de re venerea. *gaudia ferre*, vt *ferre praemium, munus*, i. accipere. v. Lambin. ad Horat. IV od. 8. *me contigit* melius, quam mihi contigit. Ep c. ad Liv. 9. *luſtus contigit omnes*. — *reſoluta*, libidinis ſenſu, ex praecepto, quod ipſe poëta dedit A. A. III, 793. *Sentiat ex imis Venerem reſoluta medullis femina*. Cf. ibid. II, 683. Etiam *iuuat* ſollemne de gaudiis vene-

Contigit! vt iacui totis resoluta medullis!
Vt meminisse iuuat! quamuis breuis illa voluptas,
Noxque fuit praeceps, et coeptis inuida nostris.
O ego, si liceat mutato nomine iungi,
Quam bene, Caune, tuo poteram nurus esse parenti!
Quam bene, Caune, meo poteras gener esse parenti!
Omnia, Di facerent, essent communia nobis,
Praeter auos. Tu me vellem generosior esses.
Nescio quam facies igitur, pulcherrime, matrem:
At mihi, quae male sum, quos tu, sortita parentes,
Nil nisi frater eris. Quod obest, id habebimus vnum.
Quid mihi significant ergo mea visa? quod autem
Somnia pondus habent? an habent et somnia pondus?
Di melius! Di nempe suas habuere sorores.
Sic Saturnus Opim, iunctam sibi sanguine, duxit,
Oceanus Tethyn, Iunonem rector Olympi.
Sunt Superis sua iura. Quid ad coelestia ritus
Exigere humanos, diuersaque foedera tento?

485 Duo, *Noxque fugit.* 488 Quidam h. vs. omittunt. 490 Tan. Faber haec concoquere non poterat. Suadebat igitur, *Saltem facerent alienior esses.* 492 Duo Vaticc. *Hei mihi.* Libri Ciof. et vnus M ffe: *Ei.* Heinf. ex libris *At* recepit pro *Et.* 494 Heinf. coni. *significant aegrae*, i. amanti, aut cum primo Gronov. *miserae.* 499 Heinf. coni. *Sint*, vt infra *norint.*

reis. v. Burm. ad Heroidd. XV, 134.

488 Similis repetitio vs. praecedentis et alibi occurrit, vt I, 325. VI, 16. *Aui*, nunc omnino maiores, genus. Hinc addit, *Tu me vellem* etc. Hoc optat Byblis, quia tunc Caunus ad stuprum sine metu repulsae ferretur. Burm.

493 *Vnum*, quod frater es, *habemus* a Natura, sed id ipsum *obest.* Non igitur erat, cur Heinf. h. l. adulterinum iudicaret, aut emendaret, *vna.*

494 *significant*, σημαίνουσι, portendunt, verb. pr. de somniis, ominibus, prodigiis, quae inde *significationes Deorum* drr. Cic. Cat. II, 13. *pondus*, vim. Heroidd. VII, 65. *nullum sit in omine pondus.* *Di melius*, scil. dent, ferant, abominandi formula. v. VII, 37. Tibul. III, 4. 1. *Di meliora ferant, nec sint insomnia vera.* Male ergo Rode: *Wie besser sind doch die Götter daran!* — *nempe* obiectioni nunc inseruit. *habuere* in matrimonio.

499 Iam se corrigit. *sua*, ipsis propria et ab humanis diuersa. *ad coelestia exigere*, cum coelestibus comparare, et sic eorum pretium aestimare. *foedera*, matrimonia, aut omnino iura. *foedus* omne id, de quo inter plures conuenit.

Aut noſtro vetitus de corde fugabitur ardor:
Aut, hoc ſi nequeo, peream, precor, ante, toroqu
Mortua componar, poſitaeque det oſcula frater.
Et tamen arbitrium quaerit res iſta duorum.
Finge placere mihi: ſcelus eſſe videbitur illi.
At non Aeolidae thalamos timuere ſororum.
Vnde ſed hos noui? cur haec exempla paraui?
Quo feror? obſcoenae procul hinc diſcedite flammae
Nec, niſi qua fas eſt germanae, frater ametur.
Si tamen ipſe mei captus prior eſſet amore,
Forſitan illius poſſem indulgere furori.
Ergo ego, quae fueram non reiectura petentem,
Ipſa petam? poterisne loqui? poterisne fateri?
Coget amor; potero: vel, ſi pudor ora tenebit,
Litera celatos arcana fatebitur ignes.
Haec placet, haec dubiam vincit ſententia mentem.

504 Heinſ. ſuadet, ***Sed tamen.*** 506 ***timuere.*** Sex, ***tenuer.*** Heinſ. legi vult, ***renuere.*** Sed Burm. mallet, ***At nonne Aeolida thal. tenuere ſor.*** 509 ***Nec.*** Heinſ. placet ***Ne.*** 512 ***reiectura*** Multi, ***neglectura.*** Primam ſyllabam in ***reiicere*** fere ſemper ***produ ci*** docuit Burm. ad II, 582.

503 Dixerat *componar*, et repetit ſimplex *poſitaeque*, vt VIII, 653. *reſecat, ſectamque.*—*Componere* cum omnino ſit, ornare, etiam mortui, cum ornatu funebri decorantur ad exſequias, drr. *componi.* Ardor Byblidos tantus eſt, vt poſita etiam *oſcula* optet a fratre.

504 ***arbitrium***, lubitum, voluntatem. *quaerit*, requirit, opus habet.

506 Non attingitur hic, vt Sattius putabat, Macarei et Canaces fabula; nam ea potius valuiſſet ad extinguendas obſcoenas Byblidis flammas; ſed *Aeolus* ſex filios habuiſſe leg tur, quibus ſorores in matrimonium dederit. Homer. Od. κ. 6. *timuere*, auerſati ſunt. Hoc grauius eſt, quam, quod Heinſ. ſuaſit et Rode approbauit, *renuere.* *hos*, tam antiquos et vulgo parum notos. Affectus ea nobis ſuppeditat, qua nos ſcire ipſi ignorabamus ante *paraui*, nota mihi feci. *Quo feror?* ad quorum exemplorum imitationem rapit me furor? *qui* quantum, vt vſ. 455. Sic rati viciſſe videbatur, vt VII, 72 ſeq.

512 ***reiicere***, repudiare. Terent. Phorm. IV, 4, 5. *ſi alter illa magis inſtabit, forſitan no reiiciet.* v. Gebhard. Crepund III, 10.

514 *ora tenebit*, os continebi praecludet. *Vocem praecludere* et *continere* alii dixerunt. *Litera* pro, literae. *arcana*, quae continet rem arcanam. Heroidd. XVI 265. eleganter, *conſcia mentis litera.*—*vincit*, determinat.

516 Apud Anton. Lib. cp. 30 Byblis conſtituit, ne amorem in fratrem prodat, ſaxo ſe deiicere

In latus erigitur, cubitoque innixa finiftro,
Viderit: infanos, inquit, fateamur amores,
Hei mihi! quo labor? quem mens mea concipit ignem?
Et meditata manu componit verba trementi.
Dextra tenet ferrum, vacuam tenet altera ceram.
Incipit, et dubitat; fcribit, damnatque tabellas;
Et notat, et delet; mutat, culpatque, probatque:
Inque vicem fumtas ponit, pofitasque refumit.
Quid velit, ignorat: quidquid factura videtur,
Difplicet. In vultu eft audacia mixta pudori.
Scripta Soror fuerat; vifum eft delere Sororem,
Verbaque correctis incidere talia ceris:
Quam, nifi tu dederis, non eft habitura falutem,

520 Leid. *mediata*, quod a librario fequioris aeui effe, qui *dimidiata verba* forte in Minucio Fel. legerit, Burm. iudicat. 521 Leid. tertius *tenet calamum* pro varia lect. cum gloffa adfcripta *ftilum ferreum*. Et *calamum* in fimili loco Ep. XI, 2. legitur. In Regio vno et 3 aliis hic vf. praeponitur praecedenti. Vterque ordo ferri poteft.

quo facto, mutatur a Nymphis. Sed Nofter praetulit rationem eam, in qua ingenium oftentare poffet. Et eft feq. locus ingeniofiffimus. Dum enim poëta fingulas Byblidis actiones exponit, res non narrari, fed ante oculos agi videtur; et quo melius naturam fluctuantis animi expreffit, eo maiore laude dignus eft. *Viderit* vox eorum, qui curam et iudicium alicuius rei alteri relinquunt. Male igitur Rode, *es fey gewagt*.

520 *meditata*, paffiue, literas antea animo conceptas. *componit*, fcribit, cerae mandat. *ferrum*, ftilum ferreum. Expreffit Eurip. Iph. Aul. vf. 34 fqq. *damnat tabellas*, improbat quae fcripferat in tabellis. Durum tamen hoc vifum eft Intt. Heinf. itaque coni. *mandatque tabellis*, quod vix probabitur cuipiam; nam hoc idem foret, quod *fcribit*. Burm. mutata interpunctione, *fcribit damnatque. Tabellas Et notat* etc. Sed non opus eft, vt quidquam mutemus. Certe *tabellas* pertinet etiam ad feqq. *culpatque probatque*, quod vf. proximus docet. Et quis etiam in noftra lingua dicere dubitet, *den Brief mifsbilligen? notare*, notas, literas exarare. III Pont. 2, 90. *fcriptas exarat illa notas*. Heroidd. I, 62. *digitis charta notata meis*. Eurip. d. l. *γράφεις — καὶ ταὐτὰ γράμματα συγχεῖς*.

524 *fumtas ponit* melius, quam, fumit et ponit. Vno membro duo dixit. Cf. VIII, 474. In tali fluctuatione etiam *vultus*, animi index, notandus erat.

529 Accommodate ad confilium fuum circumloquitur formulam follemnem: Byblis falutem dicit Cauno fuo. Similiter Heroidd. IV, 1. Phaedra Hippolyto, *Qua, nifi tu dederis, caritura eft ipfa, falutem Mittit* etc. quae verba in 3 Mff. fic leguntur, vt in noftro loco. Principium litera-

Hanc tibi mittit amans. Pudet ah, pudet edere nomen!
Et, ſi quid cupiam, quaeris; ſine nomine vellem
Poſſet agi mea cauſſa meo; nec cognita Byblis
Ante forem, quam ſpes votorum certa fuiſſet.
Eſſe quidem laeſi poterant tibi pectoris index,
Et color, et macies, et vultus, et humida ſaepe
Lumina, nec cauſſa ſuſpiria mota patenti,
Et crebri amplexus, et quae, ſi forte notaſti,
Oſcula ſentiri non eſſe ſororia poſſent.
Ipſa tamen, quamuis animo graue vulnus habebam,
Quamuis intus erat furor igneus, omnia feci,
(Sunt mihi Dì teſtes) vt tandem ſanior eſſem:
Pugnauique diu violenta Cupidinis arma

533 *certa.* Palat. quintus *plena.* v. Burm. 536 Vnus Strozzae *ſuſpiria nata,* quod Heinſ. placebat. 539 *habebam.* Burm. *alebam* coni. quamquam nec alterum damnat.

rum harum pudoris ſigna habet; non enim diſertis verbis, ſed ambagibus ſignificat, quid velit; ſed mox audacia creſcit; bene igitur vſ. 526. *in vultu audacia mixta pudori.*

533 *quam ſpes* etc. quam compos facta eſſem votorum et ſpei meae.

534 ſqq. Diligenter colligit *laeſi*, vulnerati Cupidinis telis, pectoris indicia. Cf. Heroidd. XI, 27. *color,* nempe pallidus. A. A. I, 729. *Palleat omnis amans; hic color eſt aptus amanti.* Paullo poſt, *Arguat et macies animum.* Claudian. Nupt. Honor. 80. *gratus amantum pallor.* — *ſuſpiria.* Hinc *ſuſpirare* in aliquam, I Faſt. 417. *abſentes ſuſpirat amores.* Tibul. I, 6, 35. vbi v. Heyn. *mota* non mouendum. Ita *mota ira,* excitata, VIII, 355. et ſaepius, *moti dolores* II, 778. *mota inſania* III, 536. *nec cauſſa patenti,* cum tacita ſedens, aut inter ſermones non triſtes ſuſpirarem. *Sororia oſcula* etiam ſupra IV, 334. Cf. II, 431.

539 Argumentis, quibus poterat, grauiſſimis vtitur ad commiſerationem faciendam, fratriſque animum flectendum. Vim mihi feci, vt inſanum amorem reſtinguerem. A te vno ſororis ſalus pendet, quae te vnice amat. Quod peto haud inconueniens eſt annis noſtris, et clam peragi poteſt. Miſerere ergo mei. Sed vide, quam grauiter ſingula et apte ad veniam impetrandam exornauerit. Veluti ab initio amorem ſuum vocat *graue vulnus* et *furorem igneum,* non a ſe ipſa excitatum, ſed *Cupidinis* armis, i. telis *violentis,* quibus nemo reſiſtere poteſt. Ipſos *Deos* teſtatur, ſe *omnia* feciſſe, et *diu pugnaſſe,* vt tandem ſanior eſſet, ſeque adeo *duram* (i. confirmato animo et fortiter) *plus* tuliſſe, quam *puellae* infirmiorem aetatem et ſexum ferre putes, ſed ſe poſt hanc tantam et diuturnam pugnam tandem *ſuperatam* eſſe. — E phraſi *habere vulnus* Burm. explicandam monet formulam *habet!*

Effugere infelix; et plus, quam ferre puellam
Poſſe putes, ego dura tuli. Superata fateri
Cogor, opemque tuam timidis expoſcere votis.
Tu ſeruare potes, tu perdere ſolus amantem.
Elige, vtrum facias. Non hoc inimica precatur:
Sed quae, cum tibi ſit iunctiſſima, iunctior eſſe
Expetit, et vinclo tecum propiore ligari.
Iura ſenes norint: et quid liceatque, nefasque,
Fasque ſit, inquirant, legumque examina ſeruent:
Conueniens Venus eſt annis temeraria noſtris.
Quid liceat, neſcimus adhuc, et cuncta licere
Credimus; et ſequimur magnorum exempla Deorum.
Nec nos aut durus pater, aut reuerentia famae,
Aut timor impedient; tantum abſit cauſſa timendi.
Dulcia fraterno ſub nomine furta tegemus.
Eſt mihi libertas tecum ſecreta loquendi,
Et damus amplexus, et iungimus oſcula coram.
Quantum eſt, quod deſit! miſerere fatentis amorem,

549 Voſſian. *propiore teneri.* Hoc verb. ſane et de vinculo et de amantibus dr. ſed quoniam *tecum* additur, *ligari* verum eſt. 556 *impedient* Heinſ. ex vno Gronouiano recepit; nam caeteri, *impediet.* Mox variant Codd. Multi ex vetuſtioribus *tantum ſit,* nonnulli, *adſit* vel *aſſit.* Primus Vatic. omiſit *tantum.* Heinſ. ſuadebat: *nam quae ſit cauſſa timendi?* 558 *ſecreta.* Burm. probat vnius Leid. ſcripturam *ſecura.* 560 *deſit.* Heinſ. coni. *deſit.*

550 *Liceat* per leges, *nefas* per naturam. Cic. pro Mil. 16. *quod aut per naturam fas eſſet, aut per leges liceret.* *Examina ſeruent,* examinent, perſtent examinare leges, vt *ſeruare iudicium ſuum,* in eo perſeuerare. Burm. tamen mallet, *verſent,* quod melius reſponderet τῷ *inquirant*, et *verſare examina* dictum eſſe, vt *verſare exemplaria* graeca ap. Horat. A. P. 268. At aliud eſt *verſare exemplaria,* aliud *examina.* Rode: *laß ſie der Geſetze Ausſpruch befolgen,* quaſi ſcriptum eſſet *dictamina.* *Quid liceat* etc. Vulgaris iuuentutis peccantis excuſatio. *temeraria,* legibus et natura prohibita. *Sequimur exempla Deorum,* vt Chaerea apud Terent. Eun. III, 5, 36 ſqq.

555 *Durus,* ſeuerus, ſeuere curans mores liberorum. Horat. I Ep. I, 23. *quos dura premit cuſtodia matrum.* Opp. *facilis* pater. *reuerentia*, cura. *cauſſa timendi* fuiſſet, ſi aut palam aut immodeſte ſe amaſſent. *Dulcia furta* e Virg. G. IV, 346. ſuaues amores, quibus amantes clam fruuntur. Ii *fraterno ſub nomine teguntur,* cum ſub ſpecie fraternae et ſororiae pietatis celantur. Tὸ *ſecreta* nolim mutari, quia bene reſpondet ſeq. *coram.*

Et non faſſurae, niſi cogeret vltimus ardor:
Neue merere, meo ſubſcribi cauſſa ſepulcro.
Talia nequicquam perarantem plena reliquit
Cera manum, ſummusque in margine verſus adhaeſit.
Protinus impreſſà ſignat ſua crimina gemma;
Quam tinxit lacrimis: linguam defecerat humor.
Deque ſuis vnum famulis pudibunda vocauit;
Et pauidum blandita, Fer has, fidiſſime, noſtro,
Dixit, et adiecit longo poſt tempore, fratri.
Cum daret; elapſae manibus cecidere tabellae.

563 Sec. Medic. ***properantem.*** Alii duo, ***parantem.*** 565 ***crimina.*** Nonnulli, approbante Heinſ. *carmina.* 568 Vulgo ***paulalum blandita.*** Sed alterum agnoſcunt plurimi veteres et Cioſani omnes.

562 Noli committere, vt tu cauſſa mortis meae ſubſcribaris in monumento meo. Hic vſ. ſuſpectus erat Heinſio. Retinendum eum recte cenſet Gronov. quia in titulis ſepulcralibus elogio cauſſa mortis addi ſolebat. V. Kirchm. de Fun. Rom. III, 20. Exemplum talis inſcriptionis eſt ap. Tibul. III, 2, 29 ſq. vbi cf. Brouckh. Etiam Heroidd. II, 155. *Inſcribere meo cauſſa inuidioſa ſepulcro.* Et magnam vim habere haec debebant apud fratris animum. Itaque et alibi ſic alter amantium monere conatur alterum, vt Heroidd. XVIII, 200.

563 *Perarantem.* *Properantem*, quod habent Mſſ. tres, poſſet quidem e vſ. 586. defendi, ſed et alterum bene ſe habet; nam et *arare* de properante ſcriptore dr. eoque, qui tabula cerata vtitur. Etiam Amorr. I, 11, 7. pro, *ad dominum peraratas mane tabellas perfer* edit. pr. habet *properatas.* Tabula *plena* literarum *reliquit manum*, ingenioſe, non ſuffecit ſcribenti, adeo, vt *ſummus*, vltimus, verſus margini allinendus eſſet. Etiam Apoſtolo Paulo (vt hoc obiter addam) id accidiſſe arbitror, cum priorem ad Timoth. epiſtolam ſcriberet, vt, deficiente cera, verba μηκέτι ὑδροπότει etc. in margine appingenda eſſent, vnde eo ipſo loco, ſed importune, textui illata ſunt.

565 *ſua crimina*, literas, quae habebant ſua crimina. Sic VI, 131. *coeleſtia crimina.* *Gemmae* ſignando vſurpatae, poſtquam ſcalpi coeperunt. Tibul. I, 6, 25. *gemmae ſignumue*, i. ſignum in gemma. Gemmae autem *tingui linguae humore* ſolebant, ne retinerentur a cera tenace. Amorr. II, 15, 15 ſqq.

568 *pauidum* bene e Mſſ. plurimis reuocauit Heinſ. Exprimit enim ingenium herae, quae non blandita fuiſſet famulo, niſi pauida fuiſſet. Blanditiae autem ſunt in *fidiſſime*, et in vultu, quo haec pronuntiauit. Cf. Terent. Ad. V, 5, 4. et Noſter XIV, 705. *Fidus* honeſtius voc. eſt, quam *fidelis.* *Fidus* enim amicus eſt, *fidelis* ſeruus. v. Donat. ad Terent. Andr. III, 1, 2. Phorm. I, 2, 26. *Pauidum*, pauide. Safftius vertit: Vnd redet ihn, da er erſchrickt, freundlich an. Ergone *blandiri aliquem* dr.? *Et adiecit* etc. non tam propterea, quia *fratris* nomen ei odioſum (potuiſſet

Omine turbata eſt: miſit tamen. Apta miniſter
Tempora nactus adit, traditque latentia verba.
Attonitus ſubita iuuenis Maeandrius ira,
Proiicit acceptas, lecta ſibi parte, tabellas:
Vixque manus retinens trepidantis ab ore miniſtri,
Dum licet, o vetitae ſcelerate libidinis auctor,
Effuge, ait: qui, ſi noſtrum tua fata pudorem
Non traherent ſecum, poenas mihi morte dediſſes.
Ille fugit pauidus, dominaeque ferocia Cauni
Dicta refert. Palles audita, Bybli, repulſa;
Et pauet obſeſſum glaciali frigore pectus.
Mens tamen vt rediit, pariter rediere furores;
Linguaque vix tales icto dedit aëre voces:

574 Heinſ. malebat, *lecta vix parte*, quod improbat Burm. quia *vix* ſequitur. 583 *icto*. Neapol. et duo alii *ſecto*.

enim ambigue vti h. nomine, quandoquidem et amatores et concubini *fratres* vocabantur. Martial. II, 4 X, 64. Tibul. III, 1, 23.), quam propter perturbationem animi. *longo poſt tempore*, vt Virg. Ecl. I, 30. *poſt tanto* G. III, 476. vbi v. Burm. Etiam h. l. vulg. *poſt longo*. *elapſae cecidere* pro, elapſae ſunt. Facile eas pavor excutere potuit e manibus. Sed talia ſuperſtitio in *ominibus* ponebat.

571 *Apta* et vſ. 610. *idonea tempora*, ſunt opportuna rei agendae, graec. εὐκαιρία. Nugator Horat. ſimpliciter, *Tempora quaeram*. Ea miniſter noſter *nactus*, forte fortuna tali tempore adiit. *Nanciſci* enim ea dicimur, quae nobis caſu eueniunt.

573 *Attonitus*, furens. *Subita* enim ira in furorem rapit homines, vt parum curent, quid dicant agantue. Non ſine cauſſa *iuuenis* vr. *Iuuenes* enim ſunt ὀξύθυμοι καὶ οἷοι ἀκολουθεῖν τῇ ὁρμῇ. Ariſtot. Rhet. II, 12.

576 Veriſſime imitatur ſermonem eorum, quorum ira erumpit in famulos. *auctor*, nuntius. *traherent ſecum*, ſibi adiunctum haberent. Faſt. IV, 662. *Nox venit, et ſecum ſomnia nigra trahit.* — *pudorem noſtrum*, rem, quae nobis pudori eſt. Si morte affeciſſet famulum, cauſſa etiam mortis, quam tegere debebat Caunus, diuulgata eſſet. Plusquamperf. *dediſſes* bene conuenit irato animo.

581 Summam animi perturbationem exprimit. Ea enim facit, vt vitalis calor cum ſanguine exteriores corporis partes relinquat. v. Gellius XIX, 6. Hinc pallor trepidantium. *Frigidius glacie pectus*. Heroidd. I, 22. Statius Theb. X, 617. *corda metu glaciante*. Lucan. VII, 339. *ſtat corde gelato attonitus*.

583 *icto*, moto. III, 706. *ictus vlulatibus aether*. IV, 124. de aqua, *ictibus aëra rumpit*. Claud. in Rufin. I, 130. *vlulatu aethera rupit*. Burm. hoc ex arguta Stoicorum ſententia dictum putabat, qui vocem *ictum aëra* eſſe contenderint. Sed nil aliud eſt, niſi

Et merito: quid enim temeraria vulneris huius
Indicium feci? quid, quae celanda fuerunt,
Tam citò commiſi properatis verba tabellis?
Ante erat ambiguis animi ſententia dictis
Praetentanda mihi. Ne non ſequeretur euntem,
Parte aliqua veli, qualis foret aura, notare
Debueram, tutoque mari decurrere; quae nunc
Non exploratis impleui lintea ventis.
Auferor in ſcopulos igitur, ſubmerſaque toto
Obruor Oceano; neque habent mea vela recurſus.
Quid? quod et ominibus certis prohibebar amori
Indulgere meo, tum cum mihi ferre iubenti
Excidit, et fecit ſpes noſtras cera caducas?
Nonne vel illa dies fuerat, vel tota voluntas,

585 *quid.* Cum nonnulli *quod* habeant, Heinſ. putabat *quo*, i. cur. Sine cauſſa; nam *quid* idem ſignificat et de induſtria repetitum eſt a poëta. 592 Heinſ. pro *toto* malebat *moto*.

quod alibi occurrit, *voces effundere in aëra.*

584 Incipit abrupte, *Et merito*, vt VI, 687. Nempe poſtquam multa ſecum cogitauerat de repulſa, quam tulerat, dolor in haec verba erumpit, *Et merito.* Cum res non ſucceſſit ex animi ſententia, ſingula, quae fecimus, retractare ſolemus animo, et incerti mox in hoc, mox in illo cauſſas ſpei fruſtratae quaerimus. Idem nunc facit Byblis; ſed iuſto longior eſt haec retractatio, quae pertinet vſque ad vſ. 614. *properatis.* v. ad X, 31.

588 *praetentanda*, ante manifeſtam declarationem experienda. *Praetentare* etiam VIII, 7. Iam conatus ſuos cum nauigatione comparat, in eaque metaphora diu perſiſtit. Sed vix dolenti animo conuenit talis allegoria. Senſus autem eius facile poteſt a quouis lectore reperiri. *notare*, obſeruare. *Ne non ſequeretur euntem*, vt ſecundaret curſum meum, *euntem*, nauigantem. A *ſequendo* ventus *ſecundus* dictus. *decurritur* pr. in ſtadio ad calcem, ſed inde h. v. ad nauigationem translatum.

594—99 Ex more ſuperſtitioſorum hominum haec dicta, qui, vbi aduerſi aliquid iis accidit, id inde repetunt, quod ominibus non paruerint. Virg. Ecl. I, 16. *Certa omina* et *ſigna* ſunt perſpicua, et opp. *obſcuris*, quae dubites an ominis vim habeant. Virg. G. I, 229. *haud obſcura ſigna.* — *fecit* etc. Cera caduca portendit, ſpem quoque meam eſſe *caducam*, i. vanam. *Caducae preces* I Faſt. 181. *Sed potius mut. dies* bene ad amoris ardentiſſimi veritatem repetitum, cum non ſuſtineret *totam voluntatem*, totum conſilium, abiicere. *Monere* pr. de ominibus, auguriis etc. *male ſana*, inſana. Virg. *ſi mens non laeua fuiſſet.*

Sed potius mutanda dies? Deus ipſe monebat,
Signaque certa dabat; ſi non male ſana fuiſſem.
Et tamen ipſa loqui, nec me committere cerae
Debueram, praeſensque meos aperire furores.
Vidiſſet lacrimas: vultus vidiſſet amantis.
Plura loqui poteram, quam quae cepere tabellae.
Inuito potui circumdare brachia collo:
Amplectique pedes affuſaque poſcere vitam.
Et, ſi reiicerer, potui moritura videri.
Omnia feciſſem; quorum ſi ſingula duram
Flectere non poterant, potuiſſent omnia, mentem.
Forſitan et miſſi ſit quaedam culpa miniſtri.
Non adiit apte: non legit idonea, credo,
Tempora: nec petiit horamque animumque vacantem.
Haec nocuere mihi. Neque enim de tigride natus;
Nec rigidas ſilices, ſolidumue in pectore ferrum,
Aut adamanta gerit, nec lac bibit ille leaenae.
Vincetur. Repetendus erit: nec taedia coepti

599 Tres *Signaque cara.* Heinſ. volebat *Et rata ſigna.* 602 Heinſ. malit *amantes*, vel *vultum amantem*, quia *vultum* plurimi veteres. 608 Vnus Heinſ. vnus Ambroſ. cum Cod. Berſm. *poterant tamen omnia*, quod concinnum videbatur Heinſ. 610 Heinſ. malit, *Non petiit*, et mox *vacantes*. 613 *rigidas* e duodecim praeſtantioribus. Caeteri *rigidos*. 615 Neap. et Medic. *taedii faciam*. Regius, Vrbin. et pr. Palat. mutata diſtinctione, *mei: cupiam*.

600 — 8 Coram melius, quam literis, fratrem viciſſem. *me* cum vi dictum, id, vnde ſalus mea pendet. Etiam *committere* verb. delectum. *Ipſa* opp. literis. coram. Iam ſingula enarrat, quibus praeſens fratris animum vel mollem mouere, vel durum vincere et cogere tentaſſet. Sunt autem illa amantium, dolentium, perſuadentium, ſupplicum, deſperantium. *Adfuſum* ſ. *aduolutum amplecti pedes* aut *adhaerere genibus* etiam Romae frequens ſupplicantium mos. Plin. IX Ep. 21, 1.

610 Idem rurſus ter dixit; nam *adire apte*, *legere idonea tempora* (v. ad vſ. 571.) et *petere horam vac.* eodem redeunt. Sed confuſae menti conuenit talis tautologia. *Hora animusque vacans*, hora, vbi animus vacat laboribus.

612 *Haec* non modo ad proxime antecedentia, ſed et ad ſuperiora referendum. Niſi culpa aut mea aut miſſi miniſtri eſſet, ſi rem aliter tractaſſem, victus eſſet frater; *neque enim de tigride* etc. Hinc commode eo defertur, vt rem denuo tentare cupiat. Verbis autem illis *de tigride natus* etc. ſollemne poëtis animum duriſſimum deſcribere. vid. ad VII, 32.

615 — 28 Nouum periculum facere vult. *Repetendus*, denuo tentandus. Cf. Horat. Sat. I, 9,

Vlla mei capiam, dum ſpiritus iſte manebit.
Nam primum, (ſi facta mihi reuocare liceret)
Non coepiſſe fuit: coepta expugnare, ſecundum eſt.
Quippe nec ille poteſt, (vt iam mea vota relinquam,)
Non tamen auſorum ſemper memor eſſe meorum.
Et, quia deſierim, leuiter voluiſſe videbor.
Aut etiam tentaſſe illum, inſidiisque petiſſe.
Vel certe non hoc, qui plurimus vſſit et vrit
Pectora noſtra, Deo, ſed victa libidine credar.
Denique iam nequeo nil commiſiſſe nefandum.
Et ſcripſi, et petii: temerata eſt noſtra voluntas.
Vt nihil adiiciam, non poſſum innoxia dici.
Quod ſupereſt, multum eſt in vota, in crimina paruum.
Dixit: et (incertae tanta eſt diſcordia mentis)
Cum pigeat tentaſſe, libet tentare; modumque
Exit, et infelix committit ſaepe repelli.
Mox vbi finis abeſt; patriam fugit ille, nefasque.
Inque peregrina ponit noua moenia terra.

622 Olim ed. *vrget* et *vrit*. Sed *vrit et vſſit* iam Ciofano placebat e ſuo Cod. et Coeleſt. Idem poſtea in pluribus repertum veteribus. Heinſ. coni. *vrit et vrat*. Burm. placebat cum tribus *vſſit et vrit*. 629 *incertae*. Quatuor *inceſtae*, non abſurde, iudice Burm. Heinſ. rectius legendum putabat *menti*.

55 ſqq. *taedia capiam* pro vulgari, taedia capient me. Laudat Burm. Corn. Nep. apud Gellium VII, 18. *Vt taedium vitae ceperint*. Dictum ergo eſt vt *gaudia capere*, et ap. Cic. Quint. 31. *capere miſericordiam*, miſereri. Librarii h. l. haeſere in hac formula. Notatur autem h. l. triſtis ſors eius, qui e turpiſſimorum criminum infamia ſe expedire neſcit, niſi nouis ſceleribus perpetrandis.

617 *Facta reuocare*, facta infecta reddere. *coepta expugnare*, coepta perficere. Fatetur Burm. ſe ignorare huius locut. exemplum. Comparare poſſis ex XIV, 21 *expugnax herba*, efficax *vt iam* etc. quod ſi etiam nunc a votis meis abſiſtam. *leuiter*, non ſummo furore correptam, quod excuſatius. Maiorem etiam veniam merentur, qui a *Deo* incitati, quam qui *libidine* victi amant. Cum in Mſſ. nonnullis ordine inverſo legatur, *vſſit et vrit*, id Burm. praeferendum cenſet, vt ſe nondum deſiſtere poſſe indicet. Eum ordinem nos reſtituimus. Sic VIII, 350. *ſi te coluique coloque*. XII, 114. *Valuit mea dextra valetque*.—*plurimus*, ſumma vi.

629 *incerta*, dubia, fluctuans. *exit*, excedit. *committit repelli*, commiſſis ſuis facit, vt repellatur ſ. reiiciatur.

633 *In peregrina terra*, in Caria, condidit *Caunum* vrbem in

Tum vero moeſtam tota Miletida mente
Defeciſſe ferunt: tum vero a pectore veſtem
Deripuit, planxitque ſuos furibunda lacertos.
Iamque palam eſt demens, inconceſſamque fatetur
Spem Veneris, ſine qua patriam, inuiſosque penates
Deſerit, et profugi ſequitur veſtigia fratris.
Vtque tuo motae, proles Semeleïa, thyrſo
Iſmariae celebrant repetita triennia Bacchae;
Byblida non aliter latos vlulaſſe per agros
Bubaſides videre nurus: quibus illa relictis
Caras, et armiferos Lelegas, Lyciamque pererrat.
Iam Cragon, et Lymiren, Xanthique reliquerat vndas,
Quoque Chimaera iugo mediis in partibus ignem,

638 *Sine qua*, quod veteres plerique agnoſcunt, frigidum videbatur Scheppero, qui corrigebat, *linquit patriam*. Duo Medic. *pro qua*. Olim ed. *ſiquidem*. 641 *triennia*. Mſſ. multi *triterica*, *triaterica*, *trietica* etc. 646 Naugerius coni. *partibus ingens* Conſtant. Fan. Perottus, Glareanus, Micyllus, Farnab. Rode *hircum* praeferebant, Heinſ. *ignem*.

valle, cuius Noſter vſ. 663. meminit, vnde eam Q. Calaber VIII, 79. κοίλην vocat, atque etiam lacum aquae limpidae in illa valle memorat. *deficere mente*, amentem fieri. *inconceſſam ſpem* exquiſitius eſſe puto, quam, quod Heinſ. volebat, *inconceſſae Veneris*.

640 Sollemne poëtis, furentes cum mulieribus bacchantibus comparare. IV, 520 ſqq. *triennia*, ſacra Thebanorum trieterica in honorem Bacchi, de quibus III fab. vlt. Illud ipſum nomen *trieterica* librarii h. l. ſubſtituere voluerunt, ſed veram eius formam reperire non potuerunt. Vid. Varr. Lect. *repetita* drr. ſacra, quae ſtatis temporibus celebrantur. *Bubaſus*, Cariae regio, Plin. V, 28 ſ. 29. et vrbs Stephan. Byz. Βύβεσσος (etiam Plin. *Bubaſſus*) πόλις Καρίας. *nurus*, mulieres. *Leleges*, Aſiae minoris incolae, Caribus vicini. v. Strabo lib. XIII.

645 *Cragus* mons Lyciae. Plin. V ſ. 27. *promontorium* dr. *Lymire*, fluuius et oppidum Lyciae. De *Chimaera* v. ad VI, 339. Cum autem et corpus habuiſſe dicatur caprae et ignem vomuiſſe, quaeritur, vtrum h. l. *ignem* an *hircum* praeferendum ſit; nam Mſſ. trahunt vtroque. Heinſ. recepit *ignem*, quia Chimaera vr. πῦρ πνέουσα, *ignifera* et *ignea*. Verum hoc non ſatis eſt ad defendendam illam lectionem; nam etiam μέσση χιμαίρα vr. ab Homer. Il. ζ, 155. Heſiod. Theog. 322. Ignem vero non e mediis partibus, ſed e faucibus vomuit. Fauet tamen τῷ *ignem* alius loc. IV Triſt. 7, 14. *Chimaeram, A truce quae flammis ſeparat angue leam*. Caeterum Chimaeram montem Lyciae fuiſſe perhibent, quem ſummum leones, medium caprae, imum dracones tenuerint. v. Serv. ad Virg. Aen. VI, 288. *lea* i. q. *leaena*. v. Munker. ad Hygin. fab. 185.

Pectus et ora leae, caudam ſerpentis habebat.
Deficiunt ſiluae: cum tu laſſata ſequendo
Procidis, et, dura poſitis tellure capillis,
Bybli, taces, frondesque tuo premis ore caducas.
Saepe etiam Nymphae teneris Lelegeides vlnis
Tollere conantur; ſaepe, vt moderetur amori,
Praecipiunt, ſurdaeque adhibent ſolatia menti.
Muta iacet: viridesque ſuis terit vnguibus herbas
Byblis; et humectat lacrimarum gramina riuo.
Naïdas his venam, quae numquam areſcere poſſet,
Suppoſuiſſe ferunt. Quid enim dare maius habebant?
Protinus, vt ſecto piceae de cortice guttae,
Vtue tenax grauida manat tellure bitumen;
Vtue ſub aduentum ſpirantis lene Fauoni
Sole remolleſcit, quae frigore conſtitit vnda,
Sic lacrimis conſumta ſuis Phoebeïa Byblis
Vertitur in fontem, qui nunc quoque vallibus illis
Nomen habet dominae; nigraque ſub ilice manat.

648 Bersm. coni. *Deſtituunt.* Male. 651 Vulg. ***Saepe illam.*** 654 Multi *muta tacet*, vt X, 389. *muta ſilet.* Sed *iacet* melius reſpondet τῷ *terit.* Pro eo vulgo, *tenet.* 663 Sex, *vallibus imis.* Sic ſane VI, 343. ſed nunc, vbi locus mutationis indicandus, praeſtat *illis.*

648 *Defic. ſiluae.* V, 463. de Cerere, *quaerenti defuit orbis.* Verb. *procidere* comprobat Heinſ. exemplis. Sed et vulg. *concidere* bene ſe habet: dicitur enim de iis, qui vel morientes vel animo linquentes cadunt. Atque ita et Lactant. legit, vt ex Arg. apparet. *frondes caducas*, folia, quae deciderunt. Sed VI, 396. *lacrymae caducae*, quae decidunt. Virg. Aen. X, 622. *iuuenis caducus*, caſurus. Sueton. Galb. 17. *caducum auſpicium*, caſum denuntians.

653 *adhibere ſolatia*, vt III, 376. *adhibere preces*, et Tibul. III, 4, 75. *adhibere querelas.* *humectat* etc. Virg. Aen. I, 465. *humectat flumine vultum*, vbi Heyn. monet, *humectare* eſſe exquiſite pro irrigare et habere vim mitigandi ideam *fluminis.*

656 In ſcaturiginem perennem mutant iſtas lacrymas. *habebant*, poterant. Horat. I Ep. 16, 23. *An melius quis habet ſuadere?*

658 *Picea* plurimum fundit reſinae, eaque tota eſt perfuſa. Plin. XVI, 10. *bitumen* in Babyloniorum potiſſimum finibus e terra exaeſtuabat. Iuſtin. I, 2, 7. *grauida*, quatenus e ſinu aut vtero ſuo fundit bitumen. *conſiſtere* pr. de fluuiis glacie adſtrictis.

663 Noſter A. A. tradit, eam laqueo vitam finiiſſe. Nec aliter Conon. Narrat. 2. et Parthen. Erot. cp. XI. Anton. Liber. autem cp. 30. auctor eſt, eam in Hamadryadem eſſe a Nymphis muta-

Fama noui centum Cretaeas forsitan vrbes *Iphis.*
Impleſſet monſtri; ſi non miracula nuper
Iphide mutata Crete propiora tuliſſet.
Proxima Gnoſiaco nam quondam Phaeſtia regno
Progenuit tellus, ignoto nomine Ligdum,
Ingenua de plebe virum. Nec cenſus in illo
Nobilitate ſua maior; ſed vita fidesque
Inculpata fuit: grauidae qui coniugis aures
Vocibus his mouit, cum iam prope partus adeſſet:
Quae voueam duo ſunt; minimo vt releuere labore;

669 Monet Heinſ. poſſe et *Lygdum* ſcribi; nam et λlγδος et λύγδος graeca eſſe. Idem malit cum paucis Mſſ. *ignotum.* Sine cauſſa. In Argum. Lact. Ed. Colon. *Lyctus,* vt et Ald. h. l. Huius nominis vrbs in Creta. 673 *mouit* e quinque Mſſ. Heinſ. recepit pro *monuit,* et mox *labore* ex Vrbin. pr. Erfurt. et quatuor aliis praetulit τῷ *dolore,* quia *labor* eſt puerperarum.

tam, cum ſe voluiſſet e ſcopulo praecipitem dare, et fontem e ſaxo manantem dictum δάκρυον Βιβλίδος. Burm. ſuſpicatur, eam ſuſpendiſſe ſe ad *ilicem* et inde delapſam in fontem. Fuerunt haud dubie variae de ea re traditiones. *Nomen dominae,* Byblis fons passim commemoratur. *nigra* a nigricante virore. Sic et Virg. Ecl. 6, 55. Cul. 138. *ilicis et nigrae ſpecies.* De illo *fonte* et *valle* v. ad vſ. 633.

FAB. IX. 665 — 796 *Iphis* cum *Ianthen* vxorem ducere vellet, Iſidis auxilio e virgine mutatur in puerum. Haec ex Nicandro refert Anton. Lib. cp. 17. *Iphis* ib. vr. Leucippus. Reliquas varietates ſuis locis videbimus. Fab. ſuperiore nefandum amorem retulit, nunc ſubiungit prodigioſum.

665 — 67 Viam ſibi munit ad fab. ſeq. *Cretaeas,* nempe quia Caunipater inde oriundus, vſ. 443. E Creta profectus nos eo reducit. *Monſtrum* et *miraculum,* mirae corporum transformationes, vt II, 367. De *centum* Cretae vrbibus v. ad VII, 481. *tuliſſet.* Plin. VIII Ep. 20, 2. de miraculis naturae, *quae ſi tuliſſet Achaia.*

668 *Phaeſtos,* (Plin. IV ſ. 20. *Phaeſtum*) vrbs et regio inſulae Cretae. Sed *Gnoſus* multo celebrior Phaeſto. *Ligdus* ap. Ant. Lamprus vr. et vxor, quae Noſtro *Telethuſa* eſt, Galatea. — *ignoto nomine,* nec clarum rebus geſtis, nec nobili genere natum. Vtroque modo dr. *nomen,* et de fama et de generis nobilitate. Virg. Aen. IX, 343. *Multam ſine nomine plebem.* *Ignotus* autem paſſim pro ignobili et obſcuro. *Cenſus,* diuitiae, vt III, 588. *in illo,* illius. *Nobilitate,* iocoſe dictum. Male igitur auctor Arg. *generoſam* ei *ſtirpem* tribuit. Hac eius notatione autem et viri decretum illuſtratur et auxilium ei latum. In *vita* hominum *fides* in primis ſpectatur, fundamentum, aut, ſecundum Horat. I od. 24, 6. ſoror iuſtitiae.

673 Probitatem viri probat etiam ſeq. oratio. De ſalute coniugis eſt ſollicitus, inuitus mandat,

Vtque marem parias. Onerofior altera fors eft;
Et vires fortuna negat. Quod abominor, ergo
Edita forte tuo fuerit fi femina partu;
(Inuitus mando: pietas, ignofce) necetur.
Dixerat: et lacrimis vultum lauere profufis,
Tam qui mandabat, quam cui mandata dabantur.
Sed tamen vsque fuum vanis Telethufa maritum
Sollicitat precibus, ne fpem fibi ponat in arto.
Certa fua eft Ligdo fententia. Iamque ferendo
Vix erat illa grauem maturo pondere ventrem;
Cum medio noctis fpatio, fub imagine fomni,
Inachis ante torum, pompa comitata fuorum,

676 *fortuna.* Vnus Ciofan. prim. Medic. pr. Vatic. et decem alii *natura.* V. not. 684 Vulgo *vexerat,* quod facile oriri potuit ex *Vix erat* Iam hoc πρῶτον ψεῦδος multas varietates peperit, *vinxerat. vixerat, auxerat, duxerat, geſſerat* 686 Olim ed. *facrorum,* fed Heinf. ex plurimis Mff. vt pr. Med. fec. Palat. *fuorum* dedit. Burm. ex *fororum,* quod non pauci praeferunt, *comitante fonora* exfculpi poffe putabat, vt ad *fiftra* referatur.

addit lacrymas. *Monet aures alterius* et is, qui eum alloquitur, et res, quae narratur. IV, 271. Hoc magis poëticum, quam quod Heinf. arridebat, *monuit. vouere,* precari. *altera fors.* Safftius vertit, ein andrer Fall. Imo, fexus femininus intel. Sic *fors* etiam III, 329. VI, 680. Ea fors eft *onerofior,* quia patrem non adiuuare poteft in victu quaerendo. *Vires* dici pro patrimonio, opibus, docent Gronov. Obferuatt. IV, 29. et Burm. ad h. l. Sed duodecim Mff. habent, *natura negat,* quod probat Heinf. Conditio naturae muliebris negat vires, quo minus operam filia nauare poffit patri. Etiam Gronov. Obf. II, 12. praefert, *natura.*

678 *Pietas,* officia paterna, quae hoc mandato laeduntur.

679 *lauare* poët. pro, irrigare. Virg. Aen. XII, 121. et Georg. III, 221.

681 In animo muliebri affectus maternus praeualet, apud Ligdum dura neceffitas. *fpem ponere in arto,* fpem anguftis finibus circumfcribere, mafculam tantum prolem fperare. *fibi* et ad Ligdum et ad Telethufam referri poteft. *certa,* immutabilis.

683 *Ferre ventrem* pr. de grauidis. *Erat ferendo,* poterat ferre, vt *non foluendo effe.* Etiam infra XV, 403. *onerique ferendo eft.* Profectum tamen eft *Vix erat* ex ingenio Heinf. qui ita fcripfit pro vulg. *vexerat,* quod fane ferri nequit. Nam etfi *vehere* interdum pro portare dr. tamen *ferendo vehere* nemini, opinor, placebit. Nec melius quidquam fuppeditant Mff. vt fane coniecturis fanandus fit locus. Graeuius et Capoferreus malebant, *Feffa erat.*

686 Sic Aegyptiaca quoque mythologia attingitur, forte eam maxime ob cauffam, quod Romae etiam Ifiaca facra celebrabantur, pluraque templa intra ipfam vr-

Aut ſtetit, aut viſa eſt. Inerant lunaria fronti
Cornua, cum ſpicis nitido flauentibus auro,
Et regale decus: cum qua latrator Anubis,
Sanctaque Bubaſtis, variusque coloribus Apis;
Quique premit vocem, digitoque ſilentia ſuadet;

bem Iſis habebat. v. Dio XL, 47. ibique Reimarus. Cf. cum noſtro loco Amorr. II, 13, 7. Tibul I, 3, 23 ſqq. Ap. Anton. Lib. Latonae opem implorat mater. Sed Cretenſes facile habere etiam Aegyptiacas religiones potuerunt. *Inachis*, Iſis Aegyptiorum, in quam Io, Inachi filia, mutata credebatur. v. I fab. X. Hinc ſimulacrum eius *βάκερον* Herodot. II, 40. Sed erant, qui Iſidem cum Luna eandem eſſe dicerent, quia ſtatuae eius in fronte *lunaria cornua*, lunam corniculatam gerebant. Plutarch. de Iſide et Oſir. p. 467. ed. Reisk. *Inerant fronti*, gerebat in fronte. Cornua, quae pr. ſic dri. rectius dicas *inesse fronti* Vix autem dubium eſt, Iſidem fuiſſe reginam, quae cum Oſiride coniuge agrum colere ſuos docuerit. Diod. Sic. I. p. 17. Hinc *ſpicae flauentes auro*, aureae. Tertullian. de Coron. cp. 7. auctor eſt, Iſidem primam repertas ſpicas capite circumtuliſſe. *Regale decus*, diadema, quod etiam a Curt V, 8, 13. *decus capitis* vr. Claudian. Laud. Stilic. I, 7. *victoris decus*, laurea.

689 In *pompa* ſ. comitatu erat *Anubis latrator*, i. canis. Propert. III, 9, 41. *latrans Anubis*. Oſiridis filium, metu Typhonis expoſitum, reperit canis, quem ille deinde, Anubim dictum, comitem ſibi et cuſtodem fecit perpetuum. Plutarch. d. l p. 407. Alii filium ipſum cum facie canina fuiſſe tradunt. Alii rurſus Mercurium ab Aegyptiis ſic formatum et dictum exiſtimant. v. Iablonsky Panth. V, 1. Cum capite canino Anubis cernitur ex marmore expreſſus ap. Boiſſard. Antiqu Rom. P. 6. p. 78. *Bubaſtis* colebatur in vrbe Bubaſto, et eadem cum Diana fuiſſe a multis perhibetur. *Apis*, bos candidus cum maculis nigris, Oſiridem referens. Plutarch. d. l. p. 452. Solin. cap. 134. Ammian. Marc. XXII, 14. hinc *varius colcribus*, verſicolor. *Varius* etiam ſimpl. ita ponitur. Claudian. R. P. II. Praeſ. 27. *varia tigris*.

691 Harpocrates, Iſidis filius, qui meliorem Deorum notitiam ſuis tradiderat, pingebatur cum digito ori impoſito, quod erat taciturnitatis ſymbolum. In ſacris eius clamabatur, *γλῶσσα τύχη, γλῶσσα δαίμων*. Plutarch. d. l. p. 488.—*Siſtrum*, crepitaculum aeneum et rotundum, *ἀπὸ τοῦ σείεσθαι*, a concutiendo ſic dictum. In ſuperiore parte ſculpta erat felis cum facie humana, in inferiore Iſis. Vſus eius erat in ſacris Iſidis, eiusque ſonitu Typhon terreri credebatur. Plutarch. p. 488. Formam eius expreſſam vides in Lipperti Dactyl. I, 870. *Oſiridis* corpus a Typhone in quatuordecim partes diſcerptum fuerat, atque disiectum. Illas partes vndique conquiſitas compoſuit Iſis eo ipſo loco, quo quamque inuenerat. Plutarch. p. 411. In eius rei memoriam ſacra inſtituta, in quibus ſacerdotes cum fletu quaerebant Oſiridem, mox cum cantu redeuntes ſe inueniſſe eum dicebant. Minuc. Fel. 21, 7 ſqq. hinc *numquamque* etc.

Siſtraque erant, numquamque ſatis quaeſitus Oſiris,
Plenaque ſomniferi ſerpens peregrina veneni.
Cum, velut excuſſam ſomno, et manifeſta videntem
Sic adfata Dea eſt: Pars, o Telethuſa, mearum,
Pone graues curas; mandataque falle mariti.
Nec dubita, cum te partu Lucina leuarit,
Tollere quidquid erit. Dea ſum auxiliaris, opemque
Exorata fero: nec te coluiſſe quereris
Ingratum numen. Monuit, thalamoque receſſit.
Laeta toro ſurgit, purasque ad ſidera ſupplex
Creſſa manus tollens, rata ſint ſua viſa precatur.
Vt dolor increuit, ſeque ipſum pondus in auras
Expulit, et nata eſt ignaro femina patri;
Iuſſit ali mater, puerum mentita; fidemque

697 Cantabr. et quatuor alii, *Ne dubita*, multi, *Ne dubites*. 702 Pro *tollens* e ſollemni permutatione nonnulli *tendens*, quod, quia *tollere* praeceſſit, recipi poſſe Burm. monet.

693 Micyllus et Saſſtius per *ſerpentem* crocodilum intelligunt, cuius morſus (at ille non mordet, ſed deuorat) inſanabilis ſit. Imo recte loc. explicant Farnab. et Heinſ. de aſpide, quae Iſiacis in ſacris colebatur. Vocatur *peregrina*, quia *Creta*, vbi res nunc agitur, nullas ſerpentes venenatas habebat. Solin. cap. XI. *ſomniferi plena veneni*, quoniam eius veneno ſopiti homines moriuntur. Teſtis eſt Cleopatra, quae aſpidis morſu in ſomnum ſoluta exſpirauit. Propert. III, 9, 53. Lucan. IX, 12. In Iſiacis monumentis frequenter aſpis occurrit. Valer. Flac. IV, 418. *Excutitur ſomno*, cuius ſomnus repentino ſtrepitu abrumpitur, *defluit ſomnus*, ſi ſponte cedit, Tibul. III, 4.

695 Breuis eſt haec Iſidis oratio, et accommodata temporibus Telethuſae moerentis et fluctuantis, vtrum mariti mandatis parendum ſit, an adfectui materno. Blande eam alloquitur, oſtendit, quid faciendum ſit, et opem promittit. *mandata falle mariti*, falle maritum, qui haec mandauit. v. ad vſ. 120. *Tollere* etc. Terent. Andr. I, 3. *Quidquid peperiſſet, decreuerunt tollere.*

700 *Monuit.* Mox vſ. 779. *Conſilium monitumque tuum eſt.* *Monere* enim pr. de ſomniis et Diis ſomnia mittentibus. v. Heinſ. ad XIII, 216.

701 Non hic intel. *puritas* manuum ea, quam Deo placere ſacri et profani ſcriptores monent, ſed *puras* dicit, vt Burm. vidit, lotas, cum iam aqua expiaſſet ſomnium. Abluebant autem ſic non ſolum mala, ſed etiam bona ſomnia. v. Brouckh. ad Propert. IV, 4, 22. Sed et preces facturi manus lauabant. Virg. Aen. VIII, 69. Sic *pura veſtis* paſſim.

705 Ab initio res bene procedere videbatur, multaque fauebant conſilio matris, mariti ignorantia, commune nomen, facies ambigua. Sed mox nectitur nodus,

Res habuit: neque erat facti niſi conſcia nutrix.
Vota pater ſoluit, nomenque imponit auitum:
Iphis auus fuerat. Gauiſa eſt nomine mater,
Quod commune foret, nec quemquam falleret illo.
Impercepta pia mendacia fraude latebant.
Cultus erat pueri: facies, quam ſiue puellae,
Siue dares puero, fieret formoſus vterque.
Tertius interea decimo ſucceſſerat annus;
Cum pater, Iphi, tibi flauam deſpondet Ianthen;
Inter Phaeſtiadas quae laudatiſſima formae
Dote fuit virgo, Dictaeo nata Teleſte.
Par aetas, par forma fuit: primasque magiſtris
Accepere artes, elementa aetatis, ab isdem.
Hinc amor ambarum tetigit rude pectus: et aequum

706 *facti.* Multi ex antiq. *ficti.* Heinſ. hic et vſ. 766. *furti* ſuadebat. 710 *impercepta.* Plurimi *indecepta.* Calandrae Exc. ſec. Palat. prim. Baſil. prim. Regius; alter Hamb. et quinque alii, *indeprenſa.* Primus Gronov. *imperfecta.* Vnus Heinſ. cum Exc. Iureti, *intercepta.* 712 Berſm. *fierent,* non improbante Heinſ. 713 Primus Palat. *ſuccreuerat.*

quem non niſi Iſis ſoluere poterat.

707 *auitum* ex more Graecorum. *commune,* generis communis, vtrique ſexui conueniens. *Impercepta,* non percepta, non cognita. Verb. nouum. *pia mend.* etc mendacia latebant, quia fraus illa pia, cum Telethuſa et filiolam ſeruare, et iuſſis Deae parere cuperet. Sed Capoferreus h. vſ. 710 a monacho, non ab Ouid. profectum putabat. *facies quam* etc. Cf. VIII, 322. *Ambiguum* talem vultum dixit Horat. II od. 5, 24 vbi Iani laudat ingenioſiſſimum Auſonii epigr. 105. *Dum dubitat natura, marem faceretne puellam, Factus eſt, o pulcher, paene puella, puer.*

714 Ap. Anton. Lib. nihil de nuptiis et amore, ſed mater Latonae opem implorat, cum filia eſſet ea aetate, vt ſexus latere diutius non poſſet. Ouidii ratio multo iucundior eſt, qua primum matris filiaeque angor augetur, deinde ſub ipſas nuptias fit mutatio. *laudantur,* quae pulchra iudicantur. Sic II, 480. *laudata Ioui ora.* V, 59. *laudati vultus.* Bene etiam *dos* de pulchritudine, quam natura puellae naſcenti dotis loco addidit. XI, 302. *dotatiſſima forma.*

718 Durum eſt, primas artes dicere *elementa aetatis,* cum *elementa literarum* dici debeant. Tan. Faber corrigebat, *elementaque prima ſub iisdem. Elementa prima* ſane ſaepe occurrunt, vt ap. Horat. I Sat. 1. et Quintil. Sed *accipere* artes *ſub* aliquo non eſt latinum. Cogitabam, *alimenta aetatis,* quia literae alunt adoleſcentiam, ſed vereor, vt multis hanc coniecturam probem. *Aetas* autem interdum de pueritia dr. v. Brouckh. ad Propert. I, 6, 21.

719 *rude,* expers adhuc amo-

Vulnus vtrique tulit. Sed erat fiducia dispar.
Coniugii pactaeque exspectat tempora taedae,
Quamque virum putat esse, suum fore credit Iänthe.
Iphis amat, qua posse frui desperat, et auget
Hoc ipsum flammas, ardetque in virgine virgo.
Vixque tenens lacrimas, Quis me manet exitus, inquit,
Cognita quam nulli, quam prodigiosa, nouaeque
Cura tenet Veneris? Si Dì mihi parcere vellent,
Perdere debuerant: si non et perdere vellent;
Naturale malum saltem et de more dedissent.
Nec vaccam vaccae, nec equas amor vrit equarum.
Vrit oues aries: sequitur sua femina ceruum.
Sic et aues coëunt; interque animalia cuncta
Femina femineo correpta cupidine nulla est.
Vellem nulla forem. Ne non tamen omnia Crete
Monstra ferat; taurum dilexit filia Solis,

731 Thuan. Iunian. et duodecim alii, *femina taurum.* 735 Multi Codd. *ferant.* Hinc Burm. si quid mutandum sit, suadet, *Cretes monstra ferant.*

ris propter aetatem morumque simplicitatem. Contra Phaedr. II, 2, 3. *mulier non rudis*, quae callet artem amatoriam. Caeterum mirum est, virginem virginis amore arsisse. *tangunt* pectus, quae id inuadunt, in eo oriuntur, amor, inuidia, cura. *tulit*, inflixit *aequum.* IV, 62. *ex aequo captis ardebant mentibus ambo*, simili amoris ardore correpti erant. *pars aequa amoris* Terent. Eun. 1, 2, 12. Noster VII, 803. *aequales vrebant pectora flammae.*

728 H. vs. quem Heins. spurium iudicat, me non offendit. Interitum Iphis lenius malum iudicat eo, quo nunc laborabat. Itaque non opus est, vt cum multis Mss. legatur, *Parcere debuerant;* et deinde e coniect. Caposerrei, *si non me perdere vellent.* Quamquam Ouid. interdum sententias subiicere solet, quas suggessit verb. praecedens, idque ipsum verb. repetere in sententia.

729 *Naturale*, quod in rerum natura obuenit. Opp. vs. 726. *prodigiosum*, quod contra leges naturae est. *de more*, vsitatum.

730 Magnitudinem et acerbitatem mali sui declarat, primum per comparationem tam cum animalibus brutis, quam cum mulieribus nefariis. Melius tamen, puto, haec comparatio resecta esset. *Nec vaccam* etc. Cf Amorr. I, 10, 27. A. A. II, 481. *nulla forem.* Mortem sibi imprecatur. Saepe ap. Terent. *nullus sum*, i. perii funditus.

734 Multa Creta *monstra tulit.* Pomp. Mela II, 7. *Crete multis famigerata fabulis, aduentu Europae, Pasiphaës et Ariadnae amoribus, Minotauri feritate fatoque, Daedali operibus et fuga* etc. *Solis filia*, Pasiphaë, de cuius horrendo flagitio v. ad VIII, 132.

Femina nempe marem. Meus eſt furioſior illo,
Si verum profitemur, amor. Tamen illa ſecuta eſt
Spem Veneris: tamen illa dolis, et imagine vaccae
Paſſa bouem eſt: et erat, qui deciperetur, adulter.
Huc licet e toto ſollertia confluat orbe,
Ipſe licet reuolet ceratis Daedalus alis;
Quid faciet? num me puerum de virgine doctis
Artibus efficiet? num te mutabit Iänthe?
Quin animum firmas, teque ipſa recolligis, Iphi:
Conſiliique inopes et ſtultos excutis ignes?
Quid ſis nata vide; (niſi te quoque decipis ipſam.)
Et pete quod fas eſt: et ama, quod femina debes.
Spes eſt, quae capiat: ſpes eſt, quae paſcat amorem.
Hanc tibi res adimit: non te cuſtodia caro

738 Vnus, *in imagine.* 747 Sex ſcripti, *Id pete.* Iude Heinſ. coni. *I, pete,* quo recepto vſ. ſup. vulg. *vides* ſeruari poſſe.

737 *Sequi ſpem* exquiſitius, quam. habere ſpem. *Imagine,* incluſa in imagine, *paſſa eſt bouem,* concubuit cum boue *adulter,* taurus. Heroidd. IV, 57. *Paſiphaë decepto ſubdita tauro.* Expreſſit noſtrum loc. Senec. Hipp. 115 ſqq.

740 Nemo mederi meo malo poteſt. Sed ſingula huius ſoliloquii argumenta ita cohaerent, vt alterum ex altero fluat. Talis autem tranſitus ab vno ad alterum commendatur ab artis magiſtris. *Sollertia* cernitur in reperiendis remediis. Commode *Daedalus* hic commemoratur, non ſolum, quia *doctis* ſ. ingenioſis *artibus* inclaruerat, verum etiam, quia inter Cretenſes verſatus erat. Earum artium partem commemorat, cum dicit, *licet reuolet ceratis alis.*

744 Iam incipit ſe colligere, et ſana eſt, ſed mox, vt fit, ad malum ſuum redit. *firmas* pro *obſirmas,* idque Heinſ. h. l. reponendum cenſet. Sine cauſſa. Tibul. III, 2, 5. *firmus,* qui aliquid fortiter perfert. Noſter I Faſt. 497. *firmata mens.* Et ſupra III, 689. *mentem firmat Deus.* — *Conſilii inopes*, quibus conſulere ac mederi nemo poteſt. Terent. Eun. I, 1, 12. *quae res* (nempe amor) *in ſe neque conſilium, neque modum habet vllum.*

748 Heinſ. putat, carnificem aliquem hic eſſe ſententias locutum. Sed quo minus hic vſ. deleatur, impedit vſ. ſeq. *res*, quae bene opp. *ſpei*, monente etiam Burm. Tan. Faber *capiat* mutat in *faciat*, quod poſtea in vno Mſ. repertum placet etiam Burm. quia et I, 468. *facere amorem;* quamquam non negat, *capiat amorem* poſſe ſumi, vt vſ. 615. *capere taedia.* Mihi locus optime ſe habere videtur. Vt *capere flammas, ſpem, faſtum,* et ſimilia, ſic et *capere amorem* de eius initiis, quae capta deinde *paſcuntur.*

749 Omnia, quae amantibus ſaepe aduerſa ſunt, mihi fauent; ſola natura mihi nocet. *magiſtri* e Cod. Francoſ. et 18 aliis recte

Arcet ab amplexu, nec cauti cura magiſtri,
Non patris aſperitas, non ſe negat ipſa roganti.
Nec tamen eſt potiunda tibi: nec, vt omnia fiant,
Eſſe potes felix; vt Dique hominesque laborent.
Nunc quoque votorum pars vna eſt vana meorum:
Dique mihi faciles, quidquid valuere, dederunt.
Quod ego, vult genitor, vult ipſa, ſocerque futurus:
At non vult Natura, potentior omnibus illis;
Quae mihi ſola nocet. Venit ecce optabile tempus,
Luxque iugalis adeſt: vt iam mea fiat Ianthe;
Nec mihi continget: mediis ſitiemus in vndis.
Pronuba quid Iuno, quid ad haec, Hymenaee, venitis
Sacra; quibus qui ducat abeſt, vbi nubimus ambae?
Preſſit ab his vocem. Nec lenius altera virgo
Aeſtuat: vtque celer venias, Hymenaee, precatur.
Quod petit haec, Telethuſa timens, modo tempora differt:
Nunc ficto languore moram trahit. Omina ſaepe,

754 Ita hunc loc. Burm. conſtituit ductu vnius Regii, in quo *pars vna eſt vana*. Vellet etiam in principio *Nunc modo*. Olim edeb. *Nulla eſt vna* Alii, *Nunc quoque — — pars nulla*. Quidam *vlla*. Heinſ. olim legebat, *pars irrita nulla*. Poſtea h. vſ. tollendum putabat atque etiam ſeq. 756 Sic mel. cett. Multi, *ſocer et vult ipſe futurus* Heinſ. malit, *quod genitor, vult ipſa ſocerque ſocrusque*. 763 *lenius*. Heinſ. putat *ſecius*. *altera virgo* non placet Burm. cum et Iphis virgo eſſet. Praefert e Cod. Bonon. *inſcia virgo*.

Burm. recepit, cum antea *mariti* ederetur, quod nullo modo ferri poterat. Si *magiſtrum* intelligis literas docentem e vſ. 717 *cuſtodia* referenda eſt ad paedagogum, qui pueris puellisque addebatur vt eſſet cuſtos vitae et morum. Terent. Adelph. I, 1. 21. A Iuuenal. VII, 218 vr. *diſcipuli cuſtos*, ab Horat. I od. 36, 8. Burm. vero *magiſtri* nomine nunc illum rectorem et cuſtodem indicari. Tunc *cuſtodia* matris eſſet Horat. I Ep. 1, 22. *quos dura premit cuſtodia matrum*. V. nos ad Plin. V Ep. 16, 3.

754 *Nunc quoque*, cum Dii omnia dederunt, quae potuere, amorem mutuum, conſenſum parentum etc. vna pars votorum meorum, coitus ſcil. abeſt, et irrita facit omnia.

763 *ab his*, poſt haec, vt VIII, 611. *Altera virgo* bene habet, nec erat, cur Burm. ex vno Mſ. praeferret, *inſcia virgo*.

766 Innumerae res apud Veteres erant ominoſae; quibus oblatis cum alia negotia, tum etiam nuptiae differebantur. Hinc fingi interdum ſolebant omina. v. Terent Phorm. IV, 4, 24 ſqq. ibique Lindenbrog. *Cauſſari* ita etiam ap. Propert. IV, 4, 21. *Saepe illa immerito cauſſata eſt omina Lunae*. Alibi iungitur h. v. cum

Viſaque cauſſatur. Sed iam conſumſerat omnem
Materiam ficti; dilataque tempora taedae
Inſtiterant; vnusque dies reſtabat. At illa
Crinalem capiti vittam nataeque ſibique
Detrahit, et paſſis aram complexa capillis:
Iſi, Paraetonium, Mareoticaque arua, Pharonque
Quae colis, et ſeptem digeſtum in cornua Nilum;
Fer, precor, inquit, opem; noſtroque medere timori.
Te Dea, te quondam, tuaque haec inſignia vidi,
Cunctaque cognoui; comitesque, facesque, ſonumque
Siſtrorum, memorique animo tua iuſſa notaui.
Quod videt haec lucem, quod non ego punior ipſa;
Conſilium monitumque tuum eſt. Miſerere duarum,
Auxilioque iuua. Lacrimae ſunt verba ſecutae.
Viſa Dea eſt mouiſſe ſuas (et mouerat) aras.
Et templi tremuere fores, imitataque Lunam

770 Heinſ. inuitis libris omnibus ſcribi volebat vel *capitis* vel *ſuoque*. 776 *facesque ſonumque* eſt ex Iuniano et alio. Heinſ. malebat vel cum vno Moreti *reſonantia aera*, vel cum vno ſuo, *crepitantia aera*. Idem paullo ante ſuadet, *vidi, Viſaque cognoui*. 778 Mſſ. nonnulli, *quod non ego ponor in ignem* vel *igne*. Primus Medic. *thalamo quod non ego ponor* cum gloſſa, *id eſt deponor*. 779 Nonnulli *monitusque*. Inde Heinſ. *conſilii monitusque tui*, et mox ex nouem Mſſ. malit *miſerere tuarum*. Tum vſ. ſeq. vel inuitis Mſſ. ſcribi cenſet, *ſua verba*. 782 *tremuere*. Duo Palat. *patuere*.

caſu et cum infinitiuo. v. Bentlei. ad Horat. I od. 1. et Heyn. ad Tibul. I, 3, 17.

770 Duplicem Datiuum *capiti — nataeque ſibique* contra Heinſ. bene defendit Burm. ex vſu graec atque lat. ſcriptorum. Seqq. ardentiſſimae preces, ad quas Telethuſam impellebant ſummae anguſtiae. Ap. Anton. Lib. diſerte transformationem filiae precatur, addito ſimilium mutationum catalogo. — *Paraetonium*, vrbs Libyae Mareotidis cum portu amplo. Strabo lib. XVII. p. 830. Ptolem. 4, 5. *cornua*, canales, alueì, quia ſollemne fluuiis cornua tribuere in monumentis. v. ad vſ. 1. *digeſtum* pro, diuiſum. Heroid. X, 67. *Crete centum digeſta per vrbes*.

778 *quod non — ipſa*, non crucior conſcientiae furiis. Suſpectum erat hoc hemiſtichium Heinſio. Gronov. e Ciofani Cod. legendum putabat, *quod nunc ego punior ipſa*, quod in graui angore ſum ob ſeruatam filiam, id patior, quia tuo monito parui. Audax contra et inepta eſt Schepperi emendatio: *quod non exponitur infans*.

781 Tremor templi, forium, ararum, fulgor ſimulacrorum, ſonitus vaſorum etc. ſigna erant praeſentiae et beneuolentiae diuinae. Virg. Aen. III, 90 Claud. 33, 7. Callim. h. Apoll. init. ibique Spanh. *Crepare* verb. pr. in hac re.

Cornua fulſerunt, crepuitque ſonabile ſiſtrum.
Non ſecura quidem, fauſto tamen omine laeta
Mater abit templo. Sequitur comes Iphis euntem,
Quam ſolita eſt, maiore gradu: nec candor in ore
Permanet; et vires augentur; et acrior ipſe eſt
Vultus: et incomtis breuior menſura capillis.
Plusque vigoris adeſt, habuit quam femina. Iam, quae
Femina nuper eras, puer es. Date munera templis;
Nec timida gaudete fide. Dant munera templis:
Addunt et titulum: titulus breue carmen habebat:
DONA PVER SOLVIT, QVAE FEMINA VOVERAT, IPHIS.
Poſtera lux radiis latum patefecerat orbem;
Cum Venus et Iuno, ſociosque Hymenaeus ad ignes
Conueniunt; potiturque ſua puer Iphis Ianthe.

783 Etiam hic inuitis Codd. Heinſ. reponit *ſonatile.* Comparat, *multiforatilis, auratilis, vertilis, volatilis, rotatilis.* Sed Burm. recte monet, *ſonatilis* incognitam Latio eſſe vocem, *ſonabilis* receptae auctoritatis. 785 Triginta Codd. *ſequitur puer.*

785 Mutatio puellae in puerum ingenioſe deſcripta eſt, ſignis externis commemoratis. Schirach. „Eleganter diſcrimen inter vtrumque ſexum depingitur, quatenus licebat poëtae. De caeteris caſte et pulchre: *Iam quae femina* etc.“ *maiore gradu,* longioribus paſſibus. Virgines *lento paſſu* incedunt. II, 572. *Acrem vultum* habent mares, *tenerum* virgines. Caeterum eiusmodi portenta ſexus mutati Plinius VII, 4. enarrat. *Ex feminis mutari in mares non eſt fabuloſum.—Ipſe in Africa vidi mutatum in marem nuptiarum die L. Coſſicium, ciuem Thysdritanum.*

791 Egregie, *nec timida gaudete fide,* ita gaudete, vt poſito omni timore fidem habeatis. Quibus enim repente et inexſpectato ingens bonum offertur, ii neſciunt, an *fides* rei habenda ſit, itaque aliquamdiu animus fluctuat inter timorem et gaudium, vt etiam Pygmalion X, 287. Menardi Mſ. *nec dubia,* quod Burm. elegantius indicabat. Male. *Munera,* ἀναθήματα quae ob auxilium praeſtitum grati animi cauſſa in templo ſuſpendebantur, et Deae potentiam declarabant. Tibul. I, 3, 27.

792 Titulus conceptus erat breui carmine. *Carmen* de inſcriptione vnius vſ. eſt etiam Virg. Aen. III, 285. *Carmen* enim omnis formula verborum. Interdum ipſe titulus *carmen* dr. v. Drakenb. ad Silium IX, 266. Apud Anton. Lib. non munus cum titulo datur, ſed ritus ſacri in rei memoriam inſtituuntur.

794 *Patefacere* et *aperire* locum, facere, vt in conſpectum prodeat. *Clauditur* contra et *conditur,* cum non amplius cernitur.— Caeterum non incredibilis haec fab. videtur Saffto. Monet enim, fieri poſſe, vt e puella fiat puer, quandoquidem Natura partes viriles abſconditas ab initio, ſero interdum proferat, dubitans quaſi aliquamdiu, vtrum ſexum tribuat. Ita naturam etiam ludere in cinaedis et in viraginibus. Similia habet Harduin. ad Plin. VII, 4.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

LIBER DECIMVS.

Inde per immenſum croceo velatus amictu
Aera digreditur, Ciconumque Hymenaeus ad oras
Tendit; et Orphea necquicquam voce vocatur.
Adfuit ille quidem: ſed nec ſollemnia verba,

Orpheus ad inferos.

4 Vnus Baſil. *ſollemnia iura,* quod ex *tura* ortum Burm. putat.

FAB. I. vſ. 1 — 85 *Orpheus Eurydicen,* ſerpentis veneno interfectam, ab inferis reducendam impetrat ea lege, ſi ſequentem non reſpiciat. Quod cum amans faceret, illa ad inferos relabitur, Orpheus autem, ſpreta mulieris conſuetudine, pueros amare Thracum populos docet. Virg. G. IV, 454 ſqq Senec. Herc. Fur. 569. Herc. Oet. 1031 ſqq. Athen. X. p. 597. vbi fragm. ex elegis Hermeſianactis, Apollod. I, 3, 2. Hygin. fab. 164. Nempe mortua coniuge Aornum, Theſprotiae vrbem, vbi antiquiſſimum νεκυομαντεῖον, profectus eſſe traditur, vbi Eurydices animam ſe ſequentem videre ſibi viſus eſt. v. Pauſan. Boeot. p. 768. Hinc nata fortaſſe fabula.

1 — 3 Hymenaeus e Creta ab Iphidis nuptiis vocatus proficiſcitur ad Orpheas in Thraciam. *Croci* vſus etiam in tincturis erat, hinc *infectores crocotarii* ap. Plaut. Aul. III, 5. *Croceus amictus* tribuitur etiam Baccho, Athen. V. p. 198. et Veneri, Valer. Flacc. VIII, 234. v. Salmaſ. ad Tertul. de Pallio p. 329. Et is color. convenit laetitiae, nuptiis in primis. Claudian. Nupt. Honor. 211. Hinc *flava coniugio vincula portat Amor.* Tibul. II, 2, 13. *velatus,* veſtitus. Sed maluit illud, quia *amictus* laxius veſtimentum. Nempe *palla* intel. quae Hymenaeo Heroid. 21, 162. tribuitur. — Inter *Cicones*, Thraciae gentem ad Hebrum flumen, vixit Orpheus et a mulieribus eorum diſcerptus eſt. *nequicquam* quomodo nunc intelligendum ſit, poëta ipſe mox docet. Sine fructu vocauit Deum, vt nullum inde emolumentum redundaret ad coniugium ſuum. v. ad IX, 295. Pro *rogatur,* quod Burm. κακεμφώνως vitandi cauſſa e 12 Mſſ. recepit, reuocauimus *vocatur.* Etenim *vocare Deum ad ſacra, ad nuptias* etc. formula ſollemnis; et, vt Burm. ipſe fatetur, *voce vocare* paſſim apud Ouid. occurrit, neque ingratum illud auribus eſſe puto, v. ad I, 299. mollius certe eſt, quam illud Cic. Off. I, 61. *pleniore ore,* aut infra XIII, 734. *aliquo quoque.*

4 — 7 Non fauſtae fuere illae nuptiae. Cf. VI, 428 ſqq. Id nunc ad Hymenaeum eiusque facem refertur. *ſollemnia verba,*

Nec laetos vultus, nec felix attulit omen.
Fax quoque, quam tenuit, lacrimoſo ſtridula fumo
Vsque fuit, nulloſque inuenit motibus ignes.
Exitus auſpicio grauior: nam nupta per herbas
Dum noua Naïadum turba comitata vagatur,
Decidit, in talum ſerpentis dente recepto.
Quam ſatis ad ſuperas poſtquam Rhodopeïus auras
Defleuit vates; ne non tentaret et vmbras,

7 Vnus Voſſ. et vnus Leid. *Vtque fuit, nullos inuenit* etc. quod placet Heinſ. 9 Sec. Pal. alter Tw... et alius *Maenalidum turba*. 10 *Decidit* e Francof. et Stroz. Mſſ. recepit Burm. pro vulg. *occidit*.

cantus ſollemnes et laetos, a quibus Hymenaeus εὐήχης dictus. *nec felix attulit omen*, non fecit, vt laetum omen ſponſis offerretur, quod felix coniugium iis promitteret. Diligenter autem omina ante nuptias captabantur. v. IX, 766. *lacrimoſum fumum*, qui lacrimas ciet, habet ab Horat. Sat. I, 5. 80. *ſtridula*, nempe humida cum ſtridore fumabat. *Vsque* vim habet, neque adeo mutandum. *inuenire* eleganter pro, conſequi, accipere. II. 729. A. A. II, 441. Ignis *exſtinctas admoto ſulfure flammas Inuenit*. Similiter *inuenire veniam, gloriam, opes*. v. Graeuius ad Iuſtin. XII, 8, 16. *motibus*, rotatione, qua ſuſcitabantur facis ignes. v. IV, 508. *Lumina mota face* Heroidd. II, 120. *iactatas mota face creſcere flammas*. Amorr. I, 2, 11.

8—10 Finis coniugii triſtior etiam initio. Initium dixit *auſpicium* forte cum reſpectu ad mala omina. *grauis*, infelix. *nupta* Agriope vt ab Hermeſian. *vagatur* Fugiebat Ariſtaeum in ripa fluminis. Virgil. et Hyg. d. l. Sed Noſter alios auctores ſecutus videtur. Ipſa erat vna *Naiadum*, aut ſecundum Virg. *Dryadum*. *Decidit*, ſcil. ad inferos, mortua eſt. Horat. IV od. 7, 14. *Nos, vbi decidimus, Quo pius Aeneas* etc. Sic etiam in Lapidibus h. v. occurrit. v. Burm. Hygin. fab. 14. *decidit, percuſſus ab apro*. Sic *deiicere* pro interficere ap. Claudian. II. R. P. 39. Mitſcherl. h. l. reuocauit *occidit*. *Serpentis dente recepto*, morſa, vulnerata dente ſerpentis in herba latentis. *Recipit ferrum*, qui eo vulneratur aut transfoditur. *talus*, pro calce poſitus.

11 *Rhodopeius*. v. ad II, 222. *ad ſuperas auras*. Lenzius ſuperos Deos int. Potius eſt, inter viuos, in terra. Aen. VI, 481. *multum fleti ad ſuperos*. v. Drakenb. ad Sil. XIII, 606. Ita et Virg. G. IV, 486. *Eurydice ſuperas veniebat ad auras*. *tentaret vmbras*, periculum faceret, an cantu capi et flecti poſſent. Ita et *experiri* dr. vt *experiri animum victoris* Vellei. II, 87, 3. *Tentare precibus* infra XI, 239. *Taenarus*, vmbroſus ſpecus in Malea promontorio, per quem deſcenſus ad inferos. Orph. Argon. 41. *Ταίναρον, ἡνίκ᾽ ἔβην σκοτίην ὁδὸν ἄϊδος εἴσω, Ἡμετέρῃ πίσυνος κιθάρῃ* etc. *Taenaria porta*, per Taenariam portam. *leues populos*, ſcil. vmbrarum, quae *leui* i. tenui et vmbratico corpore indutae incedunt. Horat. I od. 10, 18. *le-*

Ad Styga Taenaria est ausus descendere porta:
Perque leues populos, simulacraque functa sepulcris,
Persephonen adiit, inamoenaque regna tenentem
Vmbrarum dominum: pulsisque ad carmina neruis
Sic ait: O positi sub terra numina mundi,
In quem recidimus quidquid mortale creamur,
Si licet, et falsi positis ambagibus oris,
Vera loqui sinitis; non huc, vt opaca viderem
Tartara, descendi; nec vti villosa colubris

15 Boxhornii, *et inania regna.* Et passim *immane regnum* Plutoni tribuitur. Vnus Leidensis. Vnus Lugerm. *regna tuentem.* 18 Vnus Vatic. *In quem corruimus.* 19 Quidam, *Sic licet,* alii *scilicet.* Heins. olim coniecerat, *si liquet,* i. si constat. Nihil mutandum censet Burm.

vis turba. De *inamoenis regnis* v. ad IV 476.

17 Ergo formula *Sic ait* etiam praemittitur orationi, quod negabat Burm. ad VIII, 618. Omnis autem, quae sequitur, oratio attemperata satis est consilio Orphei. *pulsis,* pulsatis. Cf. V, 340. Mox ambigi potest, vtrum vulg. *decidimus* defendas, an cum Heins. *recidimus* praeferas, quod et ipsum aliquorum Mss auctoritate se tuetur. E placitis Heracliti omnia, quae interire vel mori videntur, in ᾅδην *recidant.* Cic. Nat. D. II, 26. *Terrena vis omnis atque natura Diti patri dedicata est: qui Diues, vt apud Graecos Πλούτων, quia et recidant omnia in terras, et oriantur e terris,* Claudian. R. P. I, 57. de Plutone, *qui finem cunctis et semina praebes, Nascendique vices alterna morte rependis: Qui vitam letumque regis. Nam quidquid vbique Gignit materies, hoc te donante creatur, Debeturque tibi. certisque ambagibus aeui Rursus corporeos animae mittuntur in ortus.* Quae loca defendunt τὸ *recidimus.* Etiam XII, 523. pro *detrusum* vnus *retrusum.* *Quidquid mortale creamur,* quicunque mortales creamur. Lucan. VII, 363. *quidquid hominum sumus.* Huic autem legi non subiecti erant praeclari homines. Ii enim *coelo demitti* drr. Virg. Ecl. IV, 7. et cum moriuntur, *coelo redduntur. coelestem animam coelo reddunt.* Vellei. II, 123.

19 Iam fidem facit dicendis. Mendacibus tribuitur *falsum,* fallens, *os,* iidemque *ambagibus* mendacia sua celant. *Falsa ora* sic etiam Heroidd. VI, 63. *falsa lingua* ibid. VII, 67. et supra II, 631. *positis amb.* missis ambag., sine ambagibus.

20 Non vano consilio huc descendi, sed coniux, qua marito nihil carius esse debet, caussa viae iusta. *nec vti villosa* etc. nec vt Cerberum extraherem, quod fecit Hercules. VII, 410 sqq. Antecedens *vincirem guttura,* colla, pro consequente, extraherem; vincto enim collo trahuntur canes. *Villosa colubris,* quae villorum loco colubros habent. Sic vs. 349. *crinitus angue.* Claudian. Nupt. Hon. 223. *crinita sagittis.* *Medusaeum monstrum,* quia Echidna, quae Cerberum peperit, ex Typhaone et Medusa prognata. Hesiod. Theogon. 295 sqq. et 306.

Terna Meduſaei vincirem guttura monſtri.
Cauſſa viae coniux: in quam calcata venenum
Vipera diffudit, creſcentesque abſtulit annos.
Poſſe pati volui; nec me tentaſſe negabo.
Vicit Amor. Supera Deus hic bene notus in ora eſt.
An ſit et hic, dubito: ſed et hic tamen auguror eſſe.
Famaque ſi veterem non eſt mentita rapinam,
Vos quoque iunxit Amor. Per ego haec loca plena timoris,
Per Chaos hoc ingens, vaſtique ſilentia regni,
Eurydices, oro, properata retexite fata.

22 Oxon. *tetra*, multi, vt prim. Baſ., *torua*. Duo. *trina*. 24 Heinſ. volebat, *veneno Vipera diffuſo creſcentes*, quia in vno *veneno*, et in quatuor, *creſcentes*. 25 Heinſ. volebat, *pati voui*. 28 *rapinam* ex vno Vatic. edidit Burm. pro *rapinae*, vt *mentita* dictum eſſet paſſiue, quod non inuſitatum. Sed elegantius et magis poëticum, *Fama mentita eſt*, finxit, *rapinam* 29 Berſm. et vnus Heinſ. *vicit Amor*. Duo, *vinxit*. 30 Duo Bonon. et vnus Moreti, *ſilentia mundi*.

24—29 Grauis illa iactura, quam feci. *Creſcentes abſtulit annos*, ipſam iuuenculam peremit. Annis poëtae ea tribuunt, quae hominibus conueniunt, qui illos annos agunt. Heroidd. I, 111. *molles anni* pueri. Senec. Hipp. 267. *feſſi anni*. Propert. I Eleg. 7. *tremuli anni*. Minuc. Fel. II, 1. *innocentes anni*. *Pati* eleganter ſic abſolute ponitur, perferre dolorem conſtanter, ſich drein ergeben. v. Gronov. ad Senec. Thyeſt. 468. Subſtantiuum *patientia* ſic eſt Tibul. III, 2, 5. vbi locutus erat de eo, cui erepta coniux, *Non ego firmus in hoc, non haec patientia noſtro Ingenio.* — Commiſerationem haec faciunt; et cum illi ipſi, ad quos verba faciebat, amoris vim experti eſſent, tanto facilius veniam ab iis ſperare poterat dolens Orpheus. *dubito*. certo non ſcio, vt VII, 677. *Rapinam* illam Noſter cecinit ſupra V, 341 ſqq.

29—31 Cum graui obteſtatione conſilium ſuum exponit: Eurydicen in vitam reddite. *Chaos* ſaepe inferorum domicilium, vt Heſiod. Theog. vſ. 700. vbi v. Graev. et Geſner. ad Claudian 5, 525. *properata fila* ex vſu linguae forent, quae properanter neuerant Parcae, vt *properatae tabellae*, properanter ſcriptae, IX, 586. et *properata flamina* II Sab. 83. Nam *properare*, vt σπεύδειν, properanter conficere. Similiter *feſtinare*, vt XI, 576. *feſtinare veſtes*. Verum h. l. *properata fila* ſunt, quae properanter abſciderant Parcae, quod durum videtur. Mſſ. fere omnes, praeter quinque, vnde Heinſ. illud accepit, habent *properata fata*, i. praematuram mortem. Proprie *fila retexuntur*, ſed poëtice et ſatis eleganter, vbi ad fila Parcarum alluditur, etiam *fata*. Itaque hoc recepi. Stat. III Silv. 3, 20. Parcae drr. *celeres genitoris annos properaſſe*.

Omnia debemur vobis; paullumque morati,
Serius aut citius ſedem properamus ad vnam.
Tendimus huc omnes, haec eſt domus vltima: vosque
Humani generis longiſſima regna tenetis.
Haec quoque, cum iuſtos matura peregerit annos,
Iuris erit veſtri. Pro munere poſcimus vſum.
Quod ſi fata negant veniam pro coniuge, certum eſt
Nolle redire mihi. Leto gaudete duorum.
Talia dicentem, neruosque ad verba mouentem,

32 Vulg. *debentur.* 35 Vnus Baſil. *latiſſima.*

32—37 Non perpetuam iactu- ram facietis, ſed reddetur vobis ſuo tempore. Id exprimit ſen- tentiis e poëtis aut e vita commu- ni ſumtis. Sed temere cumulauit ſententias illas. Cf. Horat. II od. 3, 25. et Propert. III, 16, 21 ſqq. Debebat dicere, *Omnia debentur,* obnoxia ſunt, *vobis.* Sed quo- niam nos ipſi in illis *omnibus* ſu- mus, propterea melius eſt *debe- mur.* Paullo ante, *quidquid mor- tale creamur.* V, 343. *Cereris ſumus omnia munus.* Horat. A. P. 62. *Debemur morti nos noſtraque.* Rem ipſam copioſe tractauit Clau- dian. R. P. II, 234 ſqq. — Heinſ. volebat h. l. etiam *morata,* quod non eſt neceſſe. Neglecto τῷ *omnia* ſenſum potius curauit poë- ta, quam genus grammaticum. *morati,* vt viatores, qui *morari* interdum ſolent in locis gratis, et deinde *properant* ad locum con- ſtitutum. *ſerius aut citius.* Ho- rat. II od. 3, 26. *ſerius ocius.* *domus.* ſedes. Homer. Il. ο, 251. δῶμ' Ἀΐδαο. Horat. I od. 4, 20. *domus exilis Plutonia.*

36 *Iuſti anni,* ſatis longus vi- tae terminus. Cic. Att. V; 2. *iu- ſta,* ſatis longa, *itinera.* Amorr. II, 14, 14. *iuſta pondera,* matu- rus partus. *matura.* Rode legi vult *natura,* vertitque, *nach er- reichten natürlichen Ziele.* Putat, hoc melius opponi neci violentae. Vulgata bene ſe habet. *matura,* ſcil. annis aut aeuo, quod inter- dum additur. Contra Propert. IV, 11, 17. *immatura,* quae mo- ritur in flore aetatis, Tibull. II, 6, 29. *immatura* oſſa. Paſſim *ma- tura aetas, maturi anni.* v. Bent- lei ad Horat. A. 157 *Maturo lo- qui* de ſene ap. Claudian. Laud. Stilic. II, 169. *iuris veſtri.* in ve- ſtra poteſtate, vt infra vſ. 725. Cic. Phil. IV, 4. *ſub iure et impe- rio conſulis.*

38 Deſperantis animi declara- tio, qua commode finem facit di- cendi. *negant veniam,* non con- cedunt, quod peto, non conce- dunt mihi copiam coniugis. Cic. Or. I, 21. *date nobis hanc veniam,* annuite precibus noſtris, vt recte explicat Harleſ. Hygin. fab. 45. *Pandion Tereo veniam dedit,* fili- am, quam petebat, comitem de- dit, vbi v. Munker. Etiam *gau- dete* deſperantis eſt, et bene de im- mitibus Diis vſurpatum, qui omnes homines ad ſe rapiunt.

40—47 Non ſine fructu fuit haec talis oratio. Id iucunde de- ſcribitur ex imitat. Virg. d. l. et Horat. II od. 13, 21 — 40. vbi Alcaeus et Sappho ſimiliter mo- vent inferos. Cf. et Senec. d. l. et Claudian. R. P. II, 330 ſqq. *refugam.* *Refugum flumen* Tan-

Exſangues flebant animae. Nec Tantalus vndam
Captauit refugam: ſtupuitque Ixionis orbis.
Nec carpſere iecur volucres: vrnisque vacarunt
Belides: inque tuo ſediſti, Siſyphe, ſaxo.
Tum primum lacrimis victarum carmine fama eſt
Eumenidum maduiſſe genas: nec regia coniux
Suſtinet oranti, nec qui regit ima, negare:
Eurydicenque vocant. Vmbras erat illa recentes
Inter, et inceſſit paſſu de vulnere tardo.
Hanc ſimul et legem Rhodopeïus accipit heros,

42 Leid. *profugam.* Sec. Pal. *refluam.* Thuan. *amnem refugum.* 50 Vulg. *accipit Orpheus.*

tali Heroidd. XVIII, 182. *refugi latices* Claudian. II in Rufin. 509. *orbis*, rota, vt IX, 123. Virg. *Ixionii rota conſtitit orbis.* Sed h. l. *ſtupuit*, quod ab animantibus translatum eſt, vt apud Propert. IV, 11, 23. *taceant Ixionis orbes. Carpere iecur*, vt IV, 217. *carpere pabula.* Secundum Senec. d. l. adeo *increuit Tityi iecur. vacarunt*, more aquantium ancillarum, quae, dum quieſcunt aut garriunt, deponunt interea vrnas, quemadmodum Siſyphus a labore quieſcens *ſedit* in ſaxo ſuo. Haec placent, quia mores vitae quotidianae exprimunt, et ἦθος habent. Horat. III od. 11, 22. *ſtetit vrna paullum ſicca, dum grato Danaï puellas carmine mulces.*

45 Inferi Dii non commouentur miſeriis hominum. *Illacrymabilis Pluto* Horat. II od 14. 6. *lacrymis difficiles Dii* Senec. Herc. Fur. 579. *victarum*, commotarum, ſed illud melius conuenit duro et ſaeuo Furiarum animo.

49 *De vulnere*, propter vulnus. Etiam *a* ſic ponitur, vt III, 571. Faſt. IV, 338. Schirachius valde improbat, quod tardam de vulnere finxit, putatque, ſiniſtre Noſtrum imitatum eſſe Virg. Aen. VI. vbi Dido ſtat vt Marpeſia cautes; hoc fuiſſe vulnus animi, ſed morſum viperae non habere locum in vmbra exſangui. Male profecto ſic diſputat vir doctus. Etenim ex opinione, niſi vulgari, certe quorundam poëtarum, vulnera et vitia corporis manebant etiam vmbris. Etiam Deiphobus apud Virg. Aen. VI, 494. laniatus corpore toto apud inferos incedebat. Hinc manes viuentibus apparebant tales, quales e vita exceſſerant, v. c. Hector ap. Virg. Aen. II, 270. Cf. Tibul. II, 6, 39. Eidem Schirach. diſplicet praepoſit. *inter* poſtpoſita, neque τὸ *illa* concoquere poteſt. Sine cauſſa vtrumque.

50 *Heros*, quia Calliopes diuae filius. *Lex* illa a poëtis ficta videtur, quia in ſacris magicis reſpicere non licebat. v. Cerda ad Virg. Ecl. VIII, 102. Similis lex Vlyſſi lata Homer. Od. ε. 350. *donec Auernas* etc. Ergo alia via rediit ad ſuperos. *Auerni* enim colles, qui variis perfoſſi ſpecubus vias habebant ſubterraneas et caliginoſas, eamque ob cauſſam pro deſcenſu ad inferos habebantur, erant in Italia iuxta Puteolanum ſinum. v. Heyn. Excurſ. II. ad Virg. Aen. VI. Sed talia promi-

Ne flectat retro ſua lumina; donec Auernas
Exierit valles, aiit irrita dona futura.
Carpitur accliuus per muta ſilentia trames,
Arduus, obſcurus, caligine denſus opaca:
Nec procul abfuerunt telluris margine ſummae.
Hic, ne deficeret, metuens, auidusque videndi,
Flexit amans oculos; et protinus illa relapſa eſt.
Brachiaque intendens, prendique et prendere captans
Nil niſi cedentes infelix arripit auras.
Iamque iterum moriens non eſt de coniuge quidquam
Queſta ſuo: quid enim niſi ſe quereretur amatam?
Supremumque vale, quod iam vix auribus ille
Acciperet, dixit: reuolutaque rurſus eodem eſt.
Non aliter ſtupuit gemina nece coniugis Orpheus,

53 *Accliuus* pro, *accliuis*, ex Zulichem. dedit Heinſ. 57 Quinque. *repulſa eſt* vnde Heinſ. coni. *reuulſa eſt*. 58 Ciofan. ex vno praeſerebat *prendere certans*. Burm. recepit e Mſſ. *captans*, quod τῷ *prendere* rectius conueniat. Heinſ. vero nihil mutari volebat. 61 Multi veteres. *niſi* aut *ſi ſubſequeretur amatam* vel *amantem*. Heinſ. ſcribebat, *quid enim ſeſe quereretur*. 63 Vulg. *reuocataque*.

ſcue vſurpant poëtae. Cf. Virg. G. IV, 494. Ap. Apollod. reſpicere vetatur πρὶν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ παραγενέσθαι.

53 Cf. IV, 432. Pro vulg. *eſt trames* nunc exquiſitius, *carpitur trames*. *muta* et mox *opaca* otioſe addita. v. ad II, 66. *caligine denſus*, vt alibi ſaepe *ſiluis, virgis denſus locus*.

55 *Margine* abeſſe poſſet, quia iam *tellus ſumma* ſuperficiem terrae ſignificat. Iuuat cum his Virg. conferre: *Iamque pedem referens caſus euaſerat omnes, Redditaque Eurydice ſuperas veniebat ad auras Pone ſequens; namque hanc dederat Proſerpina legem; Quum ſubita incautum dementia cepit amantem, Ignoſcenda quidem, ſcirent ſi ignoſcere Manes. Reſtitit, Eurydicenque ſuam iam luce ſub ipſa Immemor, heu! victusque animi reſpexit. Ibi omnis effuſus labor* etc. — *deficeret*, ſe defereret, relinqueretur. Lenzius ſubint. viribus. Rode, *daß ſie nicht gleite*.

58 Aut *captans* eſt conans, tentans (Phaedr. IV, 7, 6. *quid me captas laedere?* V, 3, 2. *quam opprimere captans*), aut *prendi et prendere* pro, vt prenderetur et prenderet. Ap. Virg. *nequicquam prenſat vmbras*. Pleniorem autem imaginem exhibet *prendi et prendere*, quam vnum *prendere*. — *auras*. Virg. aufugit *ceu fumus in auras commixtus*, praeclare de corpore vmbratico defunctorum.

61 *non eſt queſta*. Multa queritur ap. Virg. vſ. 494 ſqq. de fati crudelitate, et relabitur cum fragore indignabundi Orci.

63 *Reuoluta eſt*, relapſa eſt cum notione celeritatis. Cic. Att. XIII, 26. *reuoluor identidem in Tuſculanum*, vbi ſimpl. redeo.

64 Vulgarem comparationem

Quam tria qui timidus, medio portante catenas,
Colla canis vidit: quem non pauor ante reliquit,
Quam natura prior, ſaxo per corpus oborto:
Quique in ſe crimen traxit, voluitque videri
Olenos eſſe nocens: tuque o confiſa figurae,
Infelix Lethaea, tuae; iunctiſſima quondam
Pectora, nunc lapides, quos humida ſuſtinet Ide.
Orantem, fruſtraque iterum tranſire volentem
Portitor arcuerat. Septem tamen ille diebus
Squalidus in ripa, Cereris ſine munere, ſedit.
Cura dolorque animi, lacrimaeque alimenta fuere.
Eſſe Deos Erebi crudeles queſtus, in altam

65 Heinſ. *timidus* mutat in *Stygii*. Duo, *tumidus*. Prim. Regius, *tumidi*. i. irati; non male. 69 Turneb. Aduerſ. l. 23. legit, *confixa figurae* et interpret.: tu cum figura tua in *lapidem* obriguiſti. Quidam Mſſ. *figura*. Parum refert, *figura* an *figurae* legas. v. Burm. 72 Sprotii Cod. et vnus Moreti *tranſire parantem*. quod Burm. melius indicat, quaſi liceret, iterum tranſire. Recte. 75 Palat. et vnus Moreti *alimenta dedere*. Male.

attoniti cum ſaxo exornauit fabulis, quae, cum et ipſae transformationes habeant, commode inſertae ſunt. Viſo aliquis Cerbero in ſaxum conuerſus ſit neceſſe eſt. Quis autem ille fuerit, non conſtat. Sine dubio id factum eſt, cum Hercules eum ad ſuperas auras extraxiſſet. Cf. Suid. in proverb δειλότερος τῦ παρακύπτοντος, cui haec fab originem dediſſe videtur. Idem addit, ſuo adhuc tempore conſpici hoc ſaxum.

68 Nec *Oleni* et Lethaeae fabula nota. *Confiſa figurae* forte ita, vt ſe praeferret Deabus; quam ſuperbiam cum Deae vlciſci vellent, Olenos videtur crimen in ſe recepiſſe. *Iungere pectora* pr. de actu venereo. v. ad IX, 469. Sed nunc *iunctiſſima pectora* ſunt coniuges amore mutuo ſe amplectentes. *iungere* enim etiam de amore et amicitia dr. *pectus*, vt alibi *caput*, de toto homine. *humida Ide*. v. ad II, 218.

73 *Portitor* nomine quaſi proprio dictus Charon, non a portando, ſed quod a mortuis portorium exigeret. vid. Brouckh. ad Propert. IV, 11, 7. Virg. vſ. 502. *nec portitor Orci Amplius obiectam paſſus transire paludem*. *Septem diebus*. Septenarium numerum elegiſſe Burm. videtur, quia vltra ſeptem dies ſine cibo durare non poſſe creditur. Equidem potius arbitror, quia ſeptenarius numerus olim ſacer habebatur. Etiam IX, 292. Alcmene ſeptem per noctes cruciatur. Apud Virg. ſeptem menſes ſedet ad Strymonis vndas. Infra XIV, 423. aliquis *ſex* noctes luget.

75 Curis et lacrimis non *alitur* corpus, ſed conficitur. Itaque hoc vult, pro vſu alimentorum curis, dolori et lacrimis indulſit. In vita communi ſaepius ita iocamur, at in carmine friget talis verborum luſus.

Se recipit Rhodopen, pulſumque Aquilonibus Haemon.
Tertius aequoreis incluſum Piſcibus annum
Finierat Titan; omnemque refugerat Orpheus
Femineam Venerem; ſeu quod male ceſſerat illi;
Siue fidem dederat. Multas tamen ardor habebat
Iungere ſe vati: multae doluere repulſae.
Ille etiam Thracum populis fuit auctor, amorem
In teneros transferre mares; citraque iuuentam
Aetatis breue ver, et primos carpere flores.
Collis erat, collemque ſuper planiſſima campi
Area: quam viridem faciebant graminis herbae.

Arbores motae.

84 Sligtenhorſtius volebat, *circaque*. 86 Voſſian. *placidiſſima*.

77 In ſolitudinem ſe confert: moesti enim amant loca deſerta. In *Haemo* ſpelunca Aquilonis. v. ad VI, 709

78 *Piſces*, ſidus zodiaci, quod ſol olim hieme exeunte ingrediebatur. Hinc *annus incluſus piſcibus*. Etenim *includi* et *claudi* dicr. quae terminantur. Vocantur *aequorei*, et vſ. 176. *aquoſi*, quorum epithetorum cauſſa in promtu eſt. Etiam *Cancer*, ſidus, vſ. 127. vr. *litoreus*. Quod quamquam paullo audacius dictum eſt, tamen non erat, cur Heinſ. *aequoreis* mutaret in *aethereis*. *Tertius* pro *ter*.

81 *Fidem dederat Eurydicae*, ſe non amaturum aliam. Mox Heinſ. ſine cauſſa ſuadebat, *ardor agebat*. VII, 800. *mutua cura duos et amor ſocialis habebat*. Sabin. II, 56. *non habet me amor alterius*. IV Triſt. X, 116. *non habent me taedia*. III Pont I, 82. *habet liuor te*. v. et ad IX, 291.

84 *Teneri pueri* poſſent eſſe molles, impudici, pathici, ſed propter ſeqq. rectius ad aetatem teneram referes. Pueritia eiusque gratia eleganter cum vere et verno prouentu comparatur. ἄνθος ἥβης Homer. Il. ν, 484. ἄνθος ὥρας Anacr. 34 4 Contra maturitatem puerorum et puellarum Graeci dixerunt ὀπώραν, et Horat. II od, 5, 10. *autumnum*. *citra*, ante. *carpere*, frui, ſed *flores* pr. *carpuntur*. Liv. 21, 3. *Florem aetatis Hasdrubal patri Hannibalis fruendum praebuit*. Caeterum Phanocles ſcripſerat Ἔρωτας, in quibus multa de Orphei paederaſtia exſtabant; ſed illi intercideruut. v. Heinſ.

FAB II. vſ. 86 — 142 Arbores Orphei cantu motae, in quibus nonnullae transformatione nobiles. Cantus enim ſuauitate arbores loco mouiſſe, fluminum lapſus ventorumque impetum moratus eſſe, et immanes beſtias domuiſſe, h. e. hominum efferatorum mores molliuiſſe, legitur Horat. I od. 12, 7 ſqq. Senec. Herc. Oet. 1031 ſqq.

86 *Planiſſima campi area*, planiſſimus campus. Cic. Verr. IV, 48. *in ſummo monte eſt aequata agri planities*. *Graminis herbae* etiam ap. Virg. Ecl. V, 26 Liv. I, 24. Claudian. bel. Get. 147. vel quia gramen inter herbas refertur (Plin. XXIV, 19.), vel *herba* eſt germen graminis. Georg. I, 134.

Vmbra loco deerat. Qua postquam parte resedit
Dis genitus vates, et fila sonantia mouit;
Vmbra loco venit. Non Chaonis abfuit arbos,
Non nemus Heliadum, non frontibus esculus altis,
Nec tiliae molles, nec fagus, et innuba laurus.
Et coryli fragiles, et fraxinus vtilis hastis,
Enodisque abies, curuataque glandibus ilex,
Et platanus genialis, acerque coloribus impar,
Amnicolaeque simul salices, et aquatica lotos,

frumenti herba. Fast. I, 154. *seminis herba.*

89 *Dis*, Deo et Dea. v. ad vs. 167. *fila sonantia*, fides, chordas *mouit*, pulsauit. *vmbra*, arbores vmbrosae

90 Sequitur catalogus arborum, quemadmodum catalogos fluuiorum, montium, siderum etc. alibi inseruit Ouid. Cf. Virg. Cul. 116 sqq. Statius VI, 88. Senec. Oedip. 530 sqq. Sed exornauit singulas arbores epithetis bene delectis. Copiosior tamen in illis ornamentis est Virg. d. l. *Chaonis arbos*, quercus. Dodona enim, olim habitata a Chaonibus, (Strabo p. 498.) nobilia habebat querceta. Etiam Virg. G. I, 8. *Chaonia glans.* *nemus Heliadum*, vel populi vel alni, in quas Heliades, Phaëthontis sorores, mutatae erant. vid. II, 325 sqq. *nemus* igitur de tribus arboribus capiendum. *esculus*, arbor maxima e quercuum genere, *quae quantum vertice ad auras aetherias, tantum radice in tartara tendit.* Virg. G. II, 291. Hinc h. l. *frontibus altis.* Monet Burm. a poëtis *frontes* dari arboribus, idque docuisse Heins. ad Claudian. III Rapt 346. Heins. tamen h. l. e Mss. suis malit, *frondibus.* *innuba*, quae non nubit viro, vt IX, 147. *laurus innuba*, laurus, in quam Daphne innuba mutata. Tibul. III, 4, 23. *casta laurus.* Claudian. R. P. II, Praef. 23. *Cirrhaeique Dei quamvis despexerit artes, Orpheis laurus vocibus apta venit.*

93 *vtilis hastis.* v. ad V. 9. Claudian. d. l. 107. *bellis accommoda cornus.* Statius d. l. *infandos belli potura cruores fraxinus.* *curuataque* vix genuinum est. *Ilex* enim, arbor tanti roboris, glandium leuitate non curuatur. Tres Mss. *onerataque.* Sic VII, 281. stipes *grauidis oneratur olivis.* VIII, 781. *oneratos messibus agros.*

95 *platanus* propter vmbrosos ramos grata potantibus et sibi indulgentibus. Virg. G. IV, 146. Hinc h. l. suauiter *genialis*, de quo v. ad IV, 14. Hinc etiam in compotationum descriptionibus frequenter platani fit mentio. *coloribus impar*, variis coloribus. Aceris vnum genus crispo macularum discursu est, in similitudinem caudae pauonum. Plin. H. N. XVI, 15. Nisi putes ad folia respici, quorum latus superius viriditate nigricante, inferius albicante insigne.

96 *Amnicolae* noua compositione, quae habitant ad amnes, amant amnes, tropo ab animantibus petito, quae pr. loca colere drr. De *aquatica loto* v. ad IX, 341. *myrica*, virgulti genus, hodie Tamariscum. v. Martin. ad Virg. Ecl. IV, 2. vbi *humiles* vrr. Et sic etiam h. l. duo Mss. Sed

Perpetuoque virens buxus, tenuesque myricae,
Et bicolor myrtus, et baccis caerula tinus:
Vos quoque, flexipedes hederae, venistis, et vna
Pampineae vites, et amictae vitibus vlmi:
Ornique, et piceae, pomoque onerata rubenti
Arbutus, et lentae, victoris praemia, palmae:
Et succincta comas, hirsutaque vertice pinus;
Grata Deûm matri: siquidem Cybeleïus Attis
Exuit hac hominem, truncoque induruit illo.

98 Vulg. *ficus*. Quidam, *pinus*. Langerm. Cod. *cinus*, et hoc praeferebat Constant. Fan. Sed Heins. dedit, *tinus*. 99 Heins. vult, *et vna Amictae vites*. 100 Pro *amictae* Mss. quatuor et Schol. Statii *amicae* denique placebat Constant. Fan. quia Plin. XVI. vlmo tribuit *vitium amicitiam*. 105 Tan. Faber legit, *Cybeleius olim — induruit Atys*. Sed Burm. monet, et alibi haec duo pronomina cumulari.

Burm. censet, hoc ex Virgilio librariis in mentem venisse. A. A. III, 691. *fragiles myricae*.

98 Plin. XV. cap. vlt. Tinum *siluestrem laurum aliqui intelligunt, nonnulli sui generis arborem. Differt color; est enim caerulea bacca.* — *Flexipedes* rectissime restituerunt Turneb. Aduers. 23, et G. Fabricius ad Virg. Ecl. IV, 19. Est enim elegantissimum et nouum epitheton, quo ornantur hederae, quae flexis flagellis, veluti pedibus aut brachiis ex se emissis, arbores vicinas amplectuntur. Plin. XVI, 34.

100 *Vlmis* in Italia vites adiungebantur, quod *maritare* arborem dr. quemadmodum contra Horat. II od. 15, 4. *platanus coelebs*, non iuncta vitibus. Cf. infra XIV, 661 et 63. *amictae*. Claudian R. P. II, 111. *pampinus induit vlmos*. Noster Fast. I, 153. *modo formatis amicitur vitibus arbos*. Columel. V, 6. *vestita vlmus vitibus*. Statius VI, 96. *nec inhospita vitibus vlmus*. Caeterum ea res suauem comparationem suggessit Nostro Heroidd. V, 47. *Non sic adpositis vincitur vitibus vlmus, Vt tua sunt collo brachia nexa meo.*

103 Plin. XVI, 10. *Pinus atque pinaster folium habent capillamenti modo praetenue.* Sed deinde *comae* omnino frondes, folia arborum. Horat. I od. 21, 5 — *succincta comas*, cuius comae non nisi superiorem partem tenent, sic vt inferior trunci pars nuda sit, quemadmodum succincti maximam pedum partem nudam habent. Plin d. l. easdem arbores vocat *succinctiores*. — *hirsuta*, propter frondes in vertice emissas. Virg. Cul. 135. *edita pinus Proceras decorat siluas hirsuta per artus*.

104 Nobilis olim fabula, sed iam Pausaniae (v. Achaic. p. 566.) aetate subobscura. Cf. Fast. IV, 223—244. Diodor. Sic. IV. Arnob. c. gentes V. p 157 sqq. *Attis*, adolescens Phrygius eximia pulchritudine, quem amauit Cybele. *Exuit hac hominem*, ex homine in hanc pinum mutatus est. v. IX, 268. Nimirum *exuit hominem*, qui desinit homo esse vel quoad naturam, vt h. l. vel quoad sensus et affectus humanos. v.

Cyparissus.

Adfuit huic turbae, metas imitata, cupressus,
Nunc arbor, puer ante Deo dilectus ab illo,
Qui citharam neruis, et neruis temperat arcus.
Namque sacer Nymphis Carthaea tenentibus arua,
Ingens ceruus erat: lateque patentibus altas
Ipse suo capiti praebebat cornibus vmbras:
Cornua fulgebant auro: demissaque in armos
Pendebant tereti gemmata monilia collo.
Bulla super frontem paruis argentea loris

106 Vnus, Basil. *huic numero.* Leid. *luctus imitata.* 109 Vehementer Mss variant in nomine *Carthaea:* habent enim *Cretea, Cirthea, Carchia, Orchea* etc.

Cuperi Obseruatt. I, 8. *Exuere magistrum* dixit Tacit XIV An. 52 Notum est et illud, *Exuit personam iudicis, quisquis amicum induit.*

106 *Cyparissi* fab. habet etiam Serv. ad Aen. III, 64 Lenzius coni eundem forte fuisse eum cum Aristaeo, Apollinis filio, quem Virg. G. I, 14. cultorem nemorum vocat, cui Ceae niuei iuvenci dumeta tondeant. *metas imitata*, *κωνοειδής*, metae similitudinem habens. *meta* enim conus, aut quidquid cono simile. Plin. XVI, 33. de hac arbore, *metae demum adspectu non repudiata.* *Qui citharam* etc. pro, qui Citharae neruos (chordas) et neruum temperat arcus. *Temperare* pr. de chordis, quae intenduntur vt opus est. Horat. IV od 3, 17. *testudinis strepitum temperare.*

109 Ceruus insignis et egregie ornatus Cf. Virg. Aen. VII, 483 sqq vbi similis ceruus in deliciis Tyrrhi. *Carthaea*, vrbs insulae Ceae. v. ad VII, 368. Cea autem Coryciis quondam celeberrima Nymphis. Heroidd XX, 221. *late patentibus*, latis, latis ramis. *altas*, quia ipsa cornua alta. Cf. Aen. I, 189.

112 Ita ornatus erat, vt equi interdum ornari solebant v. Virg. Aen. VII, 275 sqq. Apuleius de Deo Socrat. *Neque enim in emendis equis phaleras consideramus et baltei polimina inspicimus, et ornatissimae ceruicis diuitias contemplamur, si ex argento et auro, et gemmis monilia variegata dependent, si plena artis ornamenta collo et capiti circumiacent, si frena caelata, si ephippia fucata, si cingula aurata sint. — fulgebant auro*, inaurata erant, vt victimarum cornua inaurari solebant *demissa pendebunt*, dependebant. *teretia membra*, quae veluti tornata sunt, nihil asperi habent, passim laudantur Claudian. Epigr. XXII de equo Honorii: *Luxurient tumido gemmata monilia collo.* *Bullae* pr. ornamenta puerorum nobilium, quae e collo in pectus dependebant. vid. Macrob. Saturn. I, 6. *pariles*, pares, quia et *baccae* ornamenta erant forma rotunda, margaritae, cum pr. ita dicerentur rotunda arborum siluestrium poma. Salmas. ad Solin. p. 375. Posset et cum plerisque melioribus Mss. legi, *parilique ex aere*, etiam baccae erant argenteae. Sic etiam Heins. qui tamen nescio an recte *in geminis* de-

Vincta mouebatur: parilesque ex aere nitebant,
Auribus in geminis, circum caua tempora, baccae.
Isque metu vacuus, naturalique pauore
Depoſito, celebrare domos, mulcendaque colla
Quamlibet ignotis manibus praebere ſolebat.
Sed tamen ante alios, Ceae pulcherrime gentis,
Gratus erat, Cypariſſe, tibi. Tu pabula ceruum
Ad noua, tu liquidi ducebas fontis ad vndam:
Tu modo texebas varios per cornua flores:
Nunc, eques in tergo reſidens, huc latus et illuc
Mollia purpureis frenabas ora capiſtris.
Aeſtus erat, mediusque dies: Solisque vapore
Concaua littorei feruebant brachia Cancri.
Feſſus in herboſa poſuit ſua corpora terra
Ceruus: et arborea ducebat frigus ab vmbra.

115 Plerique meliores, *parilique.* Multi, *parilique nitore.* 116 Vulg. *e geminis.* 117 Quidam, *timore aut pudore.* 122 Vulg. *vndas.* Mſ. Bersm. *liquidas.* Leid. *liquidam ad vndam.* 123 Prim. et ſec. Med. Neap. Spirenſ. pr. Hamb. et 4 alii *modo tendebas.* Pauci, *ſternebas.* Vnus, Leid. *ſpargebas.* 124 *latus* ex vno Medic. e endaum Heinſ. cui nec *vectus* diſplicet. Ante eum edebatur, *laetus.* 129 Duo, *ad arboream vmbram.*

derit pro, *e geminis.* Nam ſi baccae *in* auribus nituiſſent, non potuiſſent circumdare tempora. *Ex auribus* breuiter dictum, ſuspenſae ex auribus.

117 Ceruus timiditatis ſymbolum, hinc ἐλάφειος ἀνὴρ et καρδίην ἐλάφου in prouerbiis ſunt. *celebrare locum*, ſaepe in eo verſari. quemadmodum *celebrare hominem*, ſaepe cum eo verſari, *celebrare rem*, frequenter eam facere, exercere. *manibus.* Virg. Aen. VII, 490. *manus patientem* vocat, i. manſuetum. Lucan. IV, 237. ſic dixit, *hominem pati. quamlibet.* v. ad IX, 475.

120 Telephi filium eum facit Serv. Amyclei Lactant. in Argum. Is et curabat hunc ceruum et miniſterio eius vtebatur. *texebas* etc. corollas nectebas e floribus, quibus ornares cornua. *latus*, vectus. Virg. d. l. *Adſuetum imperiis ſoror omni Siluia cura Mollibus intexens ornabat cornua ſertis, Pectebatque ferum, puroque in fonte lauabat. Ille, manum patiens, menſaeque adſuetus herili Errabat ſiluis; rurſusque ad limina nota Ipſe domum ſera quamuis ſe nocte ferebat.*

125 Laudat Douza e Martial. I Epigr. 106. *Paret purpureis aper capiſtris.*

127 *Cancri* ſidus Sol ingrediebatur olim ſumma aeſtate. *vapore*, aeſtu. *concaua*, curuata. II, 83. 195. *litorei.* v. ad vſ. 78.

129 *ducebat frig.* captabat ore frigidam auram, quam ei praebebat vmbra arborum. *ducere frigus*, vt *ducere animam.* Virg. Ecl. I, 53. *frigus captabat opa-*

Hunc puer imprudens iaculo Cypariſſus acuto
Fixit, et, vt ſaeuo morientum vulnere vidit,
Velle mori ſtatuit. Quae non ſolatia Phoebus
Dixit? et vt leuiter, pro materiaque doleret,
Admonuit. Gemit ille tamen; munusque ſupremum
Hoc petit a Superis; vt tempore lugeat omni.
Iamque, per immenſos egeſto ſanguine fletus,
In viridem verti coeperunt membra colorem;
Et modo, qui niuea pendebant fronte capilli,
Horrida caeſaries fieri, ſumtoque rigore
Sidereum gracili ſpectare cacumine coelum.
Ingemuit, triſtisque Deus, Lugebere nobis,
Lugebisque alios, aderisque dolentibus, inquit.

Ganymedes.

Tale nemus vates contraxerat: inque ferarum

136 Cantabr. et multi, *eiecto*. Regius, *exhauſto*. Leid. *expulſo*. Duo etiam *fluctus*. 140 Baſil. *cacumine ſolem*. 143 *Contraxerat* ex Medic. dedit Burm. Vulg. *attraxerat*, quod reuocauit Mitſcherl.

cum. Supra VII, 809. repetebam *frigus et umbras* etc. *poſuit ſua corpora*. v. ad I, 300.

130 Serv. d. l. *qui cum elaſſatus aeſtu ſub quadam arbore ſomnum caperet, ſubito ſtrepitu excitatus, ceruum, quem in deliciis habebat, feram credens, per ignorantiam miſſo telo occidiſſet* etc. *Velle* redundat, vt Tibul. I, 2, 92. III, 4, 4. *definite quaerere velle*.

133 *pro materia*. v. ad III, 333. vbi, *grauius nec pro materia dolere*.

136 Per fletus non egeritur ſanguis. Melius apud Serv. fletu nimio et abſtinentia cibi ac potionis tabeſcit.

139 *caeſaries*, *capillamentum*, *comae* paſſim de frondibus arborum. Sic Eurip. Ion. 920. palmam vocat ἀβροκόμαν. Callim. h. Dian. 41 ὄρος κεκομημένον ὕλῃ. Stat. IV Silv. 5 *frondibus annuis crinitur arbor*. v. Bueneman. ad Lactant. Carm. de Paſcha vſ. 21. *horridus* pr. de capillis incultis. *ſumere*, accipere. III. ex P. IV, 31. *ſumere vigorem*.

142 Cupreſſus, forte quia caeſa non regerminat, aut ob formam triſtem, Diti conſecrata, ante funeſtam domum ponebatur, ne quis rem diuinam facturus, imprudens intraret, atque ita pollueretur. *aderis dolentibus*, vt I, 560. de lauro, *tu ducibus aderis*. — *gracili*, tenui.

FAB. III. vſ. 143 — 161 *Ganymedes*, primum canentis Orphei argumentum. Fuit autem Ganymedes Trois filius, (etſi alii aliter. v. Munker. ad Hygin. fab. 271. et Barneſ. ad Eurip. Troad. vſ. 822.) eximia pulchritudine iuuenis, quem Iupiter vel ipſe mutatus in aquilam, vel miſſa aquila rapuit, ac menſae ſibi miniſtrum fecit. Fons fabulae eſt Homer. Il. *υ*, 231. et hymn. Ven. 203 ſqq. vbi tamen non aquilae miniſterio, ſed procella raptus

Concilio medius, turba volucrumque ſedebat.
Vt ſatis impulſas tentauit pollice chordas;
Et ſenſit varios, quamuis diuerſa ſonarent,
Concordare modos; hoc vocem carmine rupit:
Ab Ioue, Muſa parens, (cedunt Iouis omnia regno)
Carmina noſtra moue. Iouis eſt mihi ſaepe poteſtas
Dicta prius. Cecini plectro grauiore Gigantas,

144 Quidam, *turbae*. 146 Gronov. *ſonabant*, vt ſaepe. 147 Vulg. *Carmine mouit.* Sed quia mox ſeq. *Carmina moue*, propterea Burm. ex Voſs. Mſ. recepit, *rupit*. Paſſim ap. poëtas, *rumpere vocem. queſtus* etc. 148 Langerm. *Ab Ioue principium.* Quidam, *Muſa potens* Duo Medic. *cedent*. Heinſ. malebat, *cedant*. Mox Leid. *carmina digna*. 150 Edd. quaedam diſtinguunt poſt *dicta*.

traditur. Diſplicuit hoc figmentum Cic. Tuſc. I, 26. *Nec Homerum audio, qui Ganymedem a Diis raptum ait propter formam, vt Ioui bibere miniſtraret. Fingebat haec Homerus et humana ad Deos transferebat.* In Xenoph. Sympoſ. VIII, 30. exiſtimatur non propter pulchritudinem, ſed propter animi dotes raptus eſſe. Cf. Horat. IV od. 4. init. et Virg. Aen. V, 254 ſqq. vbi hoc argumentum chlamydi intextum fuiſſe traditur. Sed et in multis aliis artis operibus expreſſum erat. v. Plin. XXXIV, 8. In bello cum Titanibus raptum eſſe Ganymedem a Ioue, praeeunte ſigno aquilae, ſuſpicatur Fulgent. Mythol. I, 25. Cf. Apollod. II, 5, 9. III, 12, 2. vbi Heyne monet, fundum fab. veterem eſſe loquendi vſum, cuius ſenſus ſit, fuiſſe Ganymedem pulcherrimum puerum, dignum, qui cum Diis eſſet.

143 *Contraxerat*, cantus ſui ſuauitate congregauerat, coëgerat, in locum, cui vmbra deerat. *Contrahere auxilia, milites, ſenatum, amicos* paſſim. v. Burm. *concilium*, quia audiendi, non deliberandi cauſſa, conuenerant. v. ad I, 167. Mox non erat, cur Heinſ. ſuaderet, *turbae volucrisque;* namque *in* facile poteſt repeti ἀπὸ κοινοῦ, et *que* ſaepe tertio verbo ſubiungitur. Sic et Burm. qui addit, poſſe etiam coniungi *medius turba*, vt II Am. XVI, 13. *Medius Polluce et Caſtore ponar.* Sed illud, opinor, melius.

145. 46 Ingenioſe Muſicus deſcribitur praetentans et experiens tenſionem chordarum, antequam canat. Cf. V, 339. *modi*, ſoni, quos edunt percuſſae chordae. *Impellere pollice chordas* eſt etiam Tibul. II, 5, 3. *Pollicis ictum*, pulſationem citharae dixit Horat. IV od. 6, 36. *rumpere*, vt graec. ῥήσσειν.

148 Iam incipit carmen Orphei, quod vſque ad finem libri pertinet. In principio expreſſit Arat. *Ab Ioue muſarum primordia.* V Faſt. 111. *Ab Ioue ſurgat opus.* Calliope *Muſa* mater Orphei. *moue*, incipe.

150 Excuſat carminis leuitatem. *Graue plectrum* poëtis tribuitur, cum argumentum graue, bella et res geſtas Deorum, heroum et regum dicunt; *leuis* contra *lyra*, aut *leue plectrum* (Horat. II od. I, 40.), cum res leues, amatorias etc. tractant. Ad eundem modum Claudian. Nupt. Honor. praef. 9 et 17 dixit, *laſciuo pollice*

Sparſaque Phlegraeis victricia fulmina campis.
Nunc opus eſt leuiore lyra: puerosque canamus
Dilectos Superis, inconceſſisque puellas
Ignibus attonitas meruiſſe libidine poenam.
Rex Superûm Phrygii quondam Ganymedis amore
Arſit: et inuentum eſt aliquid, quod Iuppiter eſſe,
Quam quod erat, mallet. Nulla tamen alite verti
Dignatur, niſi quae poſſit ſua fulmina ferre.
Nec mora: percuſſo mendacibus aëre pennis
Abripit Iliaden, qui nunc quoque pocula miſcet,
Inuitaque Ioui nectar Iunone miniſtrat.

Hyacinthus.

Te quoque, Amyclide, poſuiſſet in aethere Phoebus;

151 Pro *campis* Heinſ. malebat *caſtris*, quia *Phlegr. caſtra* passim. Sed et *Phlegraei campi*, *Phlegr. arua* occurrunt. 158 Plerique veteres, *niſi quae portat* (aut *portet*) *ſua fulmina terrae.* Heinſ. malit, *Dignatus*, *niſi cui poſſent ſua fulmina ferri.*

et *pectine nobiliore tentare lyram.* *Phlegraei campi*, terra ſulfurea prope Cumas, vbi Iupiter, adiutus et a reliquis Diis et ab Hercule, Gigantas ſparſis fulminibus debellauit. v. Apollod. I, 6, 1. Nempe cum coloni graeci terras iſtas incolere coepiſſent, fabulas graecas illis locis alligarunt. V. quae Geſner. ad Claudian. 27, 20. diſputat. De argumentis, quae grauiore plectro Orpheus cecinerat, cf. ipſe in Argon. 10 ſqq.

153 De *inconceſſis ignibus* v. ad IX, 453. Intelligit autem in primis Myrrhae amorem, quem infra canet. *attonitas*, faſcinatas aut inſanientes, vt XV, 326.

156 Excogitauit Iupiter formam, in quam tranſiret ex ſua: nullam autem auem *dignabatur*, dignam iudicabat, in quam verteretur, niſi aquilam; quae, cum Iouis fulmina ferat, *Iouis armiger*, *miniſter fulminis ales*, *flammiger ales* etc. a poëtis vr. *alite* pro, in alitem, vt IX, 81. *tauro mutatus*. De *mendacibus pennis*, alis, v. ad VI, 26. Proprie *miſcentur* vina, temperantur aqua, poëtice etiam *pocula*. Virg. G. I, 9. *Iliaden*, Ili nepotem.

FAB. IV. vſ. 162—219 *Hyacinthus*, Lacedaemonius, ab Apolline dilectus, diſco percutitur et in florem ſui nominis vertitur. Vſ. 162. *Amyclides* vr. ſed vſ. 196 et Ibid. 590. *Oebalides.* Auctores veteres vtroque trahunt. *Amyclae* Lacedaemonii, qui Amyclam vrbem condidit, filium eum faciunt Pauſan. Lac. p. 204. Apollod. III, 10, 3. (quamquam idem I, 3, 3. Pierum patrem nominat.) Schol. Nicandri p. 60. Tzetzes Chil. I, 11. *Oebalo* natum eum perhibent Hygin. fab. 271. Lucian. To. I. p. 149. Serv ad Aen. XI, 69. Sed Coluth. Rapt. Hel. p. m. 43. nihil decernit. Iam cum parum credibile ſit, Noſtrum in eadem fab. nunc hos, nunc illos ſecutum eſſe, quaeritur, quomodo haec nomina capienda ſint. Alii *Amyclidem* explicant Amyclaeum, Amyclis oriundum. Certe a Palaeph cap. 47. vr. Ἀμυκλαῖον μειράκιον, et a Claudian. R. P. II, 133. *natus*

Triſtia ſi ſpatium ponendi fata dediſſent.
Qua licet, aeternus tamen es: quotiesque repellit
Ver hiemem, Piſcique Aries ſuccedit aquoſo,
Tu toties oreris, viridique in ceſpite vernas.
Te meus ante alios genitor dilexit: et orbe
In medio poſiti caruerunt praeſide Delphi;
Dum Deus Eurotan, immunitamque frequentat

166 Pro *flores* Burm. ex vno Leid. recepit *vernas*. Boſchii liber, *vinoque in ceſpite*, quod alibi ſaepiſſime occurrit. v. Heinſ. Sed Burm. putat, *viridi* magis conuenire τῷ *vernas*. 169 Quidam, notante Viuiano, *immutatamque*, h. e. a qua Apollo nunquam diſcedebat.

Amyclis. Alii contra *Oebalidem* interpretantur Oebalia oriundum; quod ferri nullo modo poteſt. Si enim Amyclae filius fuit, non potuit Oebaliae naſci, quae condita eſt ab Oebalo, Amyclae nepote. v. Pauſan. d. l. idemque p. 258. ſuſpicatur, fabulam longe aliter ſe habere, ac vulgo exponatur. Sine dubio *Amyclides* h. l eſt Amyclae pronepos, et *Oebalides*, Oebali filius. Nam etiam IV, 672. *Abantiades* vr. Perſeus, Abantis pronepos. Infra vſ. 217. Sparta genuiſſe hunc iuuenem dr. quamquam V Faſt. 223. *Therapnaeus* rurſus vr. a Therapnis, alia Laconiae vrbe. Ex Perizonii in Animadv. hiſt. p. 407. ſententia, Noſter duas ſententias confudit, vt XII, 189 et 209. in Caenei maioribus. Caeterum praeter auctores iam laudatos etiam Eurip. Helen. vſ. 1482 ſqq. hanc fab. tractauit.

162 *in aethere*, in coelo, inter Deos retuliſſet, vt Iupiter Ganymedem. *Triſtia — dediſſent*, niſi celere et praematura morte abſumtus eſſes. *triſtia*, quia et violenta et immatura mors.

164 *aeternus*, quia hyacinthus flos quotannis renaſcitur. *aeternus* pro, immortalis, vt II, 653. *repellit hiemem*. Virg. G. IV, 51. *pulſam hiemem ſol egit ſub terras*. De *piſcibus* (nam Sing. *piſci* pro Plural.) v. ad vſ. 78. *Arietis* ſignum ſol olim ingrediebatur initio veris. *vernare* exquiſite de floribus vernis. v. ad VII, 284. Claudian. d. l. Hyacinthus et Narciſſus *inclita germina veris*.

167 Pater Orphei Oeagrus, rex Thraciae, fuiſſe creditur. Sed et hic et apud alios poëtas Apollo hunc vatem genuiſſe traditur, forte quia Apollo ſub Oeagri figura cum Calliopa concubuit. v. Parrhaſ. ad Claudian. Praef. II. R. P. *ante alios*, prae caeteris. *Delphi*, oraculum Delphicum. Delphos *in medio orbe* ſitos fuiſſe, ita cognitum eſt. Iupiter *Armigeros vtrimque duos aequalibus alis Miſit ab Eois, occiduisque plagis. Parnaſſus geminos fertur iunxiſſe volatus*. Claudian. Praef. in Theod. Conſ.

169 Sparta nullis muris cincta, quia, iudice Lycurgo, ciues armati et fortes firmiſſima vrbis munimenta. *non ſunt in honore*, non curat citharam etc. Claudian. Nupt. Hon. 5. de Honorio amante: *Non illi venator equus, non ſpicula curae; non iaculum torquere libet*.

Sparten; nec citharae, nec ſunt in honore ſagittae.
Immemor ipſe ſui non retia ferre recuſat;
Non tenuiſſe canes; non per iuga montis iniqui
Iſſe comes: longaque alit adſuetudine flammas.
Iamque fere medius Titan venientis, et actae
Noctis erat, ſpatioque pari diſtabat vtrimque;
Corpora veſte leuant, et ſucco pinguis oliui
Splendeſcunt, latique ineunt certamina diſci.
Quem prius aërias libratum Phoebus in auras

170 Gronov. *pharetrae.* 173 Vulg. *Ire comes.* Erford. *longa trahit.* 175 Cant. Baſ. et alius, *actae Lucis,* non improbante Burm. 176 Vulg. *oliuae*; ſed v. Heinſ.

171 Immemor *ſui,* ſuae maieſtatis, ſocius eſt Hyacinthi in venatu. Idem obſequii exemplum eſt infra vſ. 533 ſqq. Heroidd. V, 19 ſqq. *Retia ſaepe comes maculis diſtincta tetendi, Saepe citos egi per iuga longa canes.* A. A. II, 189. *Saepe tulit iuſſo fallacia retia collo.* Tibul. I, 4, 50. *Nec, dum placeas, humeri retia ferre negent.* — *mons iniquus,* aſper, ſaxoſus, difficilis tranſitu. *aſperitas loci iniqua* IV Pont. 4, 22.

174 Meridies erat. *medius ven. et actae N.* dictum vt VI, 409. *iuguli medius et lacerti,* et mox vſ. 233. *medium mortis fugaeque,* de qua ſyntaxi vid. Gronov. ad Liv. 28, 6. *venientis,* futurae. v. ad IX, 417. *ſpatioque — vtrimque* otioſe additum. *leuant veſte,* tamquam onere, elegantius, quam vulg. deponunt, exuunt veſtes. Virg. G. II, 400. *nemus leuare fronde. Oliuum,* vnguentum ex oleo et cera. κήρωμα dictum. Conſtant. Fan. e Thucyd. memorat, Lacedaemonios primos inſtituiſſe, vt certaturi et veſtes deponerent et oleo vnguerentur. Id quod mature imitati ſunt reliqui Graeci. Hinc Homer. Od. ϑ, 186. diſerte addit, Vlyſſem iratum diſcum miſiſſe αὐτῷ φάρει, non depoſita prius veſte. Vnxerunt autem corpus, partim vt artus mollirentur, partim vt ſudor comprimeretur.

177 Diſcobolia fuit inter antiquiſſima exercitationis genera, cuius et Homer. Il. ψ, 826 ſqq. et Od. ϑ, 186. meminit. *Diſci* maſſa *lata* plerumque et lentis formam referens. Lipperti Dact. I, 623. Ea vel ſurſum (vt h. l.) vel prorſum proiicienda brachiorum vires augebantur. Sed multum *artis* et *virium* ille ludus requirebat. *libratum,* agitatum, rotatum, vt maiore vi et celeritate volaret. Sic II, 308. Iupiter *vibrata fulmina iactat,* vbi v. not. Homer. d. l. ἧκε δινήσας et περιστρέψας. Propert. III, 12, 10. *Miſſile nunc diſci pondus in orbe rotat.* — *aërias auras* v. ad IX, 219. Neque *aërias* plane otioſum eſſe putem, ſed *aëriae aurae* forte i. q. *tenues, liquidae aurae;* opp. enim mox *ſolida terra.* — *disiecit* grauius, quam *diuiſit,* quod habet vnus Heinſii Mſ. *exhibuit,* ſpecimen exhibuit artis et virium Apollinis. Cf. VII, 29. Ita *exhibere* et VI, 213.

Misit, et oppositas disiecit pondere nubes.
Recidit in solidam longo post tempore terram
Pondus, et exhibuit iunctam cum viribus artem.
Protinus imprudens, actusque cupidine ludi,
Tollere Taenarides orbem properabat: at illum
Dura repercusso subiecit ab aëre tellus
In vultus, Hyacinthe, tuos. Expalluit aeque,
Ac puer, ipse Deus: collapsosque excipit artus;
Et modo te refouet, modo tristia vulnera siccat;
Nunc animam admotis fugientem sustinet herbis.
Nil prosunt artes: erat immedicabile vulnus.
Vt si quis violas, riguoue papauer in horto,

179 Suspectum est Burm. *pondere*, quia vs. sq. repetitur. Conficit, *verbere*. 180 Quidam *decidit*, quod placebat Constant. Fan. 182 Vulg *cupidine lusus*. Burm. coni. *cupidine laudis*. Pro *actus* alii *tactus*, *raptus*, *captus*, *laetus* etc. quae omnia defendi possunt. 186 Quidam, *accipit* vel *exigit*. 190 Vulg. *papauera*.

182 Nihil mutandum in h. vs. Describitur feruidus iuuenis et ardens cupidine, non laudis, sed huius ludi, qui vix exspectare potest, donec discus reciderit, et vbi recidit, caecus quasi accurrit, vt eum tollat. *Taenarides*, Lacedaemonius. *Repercussus aër* alibi quidem occurrit, sed nunc vix locum habet. *Repercussus* enim vel passiue dr. qui illabens duro corpori repellitur, vel actiue, qui repellit alterum; neutra tamen significatio h. l. sensum fundit commodum. Aër enim nec repellebatur, sed discus, nec a discum repellebat, sed terra. Septem Mss. *repercussum in aëra*. Tum Heins. legebat vs. seq. *Et vultus*. Imo *repercussum* ego refero ad discum, tum omnia plana sunt. Discum repercussum in aëra tellus subiecit in vultus Hyacinthi. *Ab aëre* non nisi vnus Argent. Ms. suggessit Heinsio. Caeteri, *in aëre*. — Caeterum secundum alios Zephyrus, qui et ipse amabat Hyacinthum, inuidia impulsus discum in eum detulit.

186 Praeclare haec de Apolline medicorum Deo. Cf. II, 617 sqq. *Collabuntur*, qui morientes aut animo linquentes cadunt. VII, 826. Procris *collapsa dolore cecidit*. *Excipere* drr. qui sublatum in sinum recipiunt. XII, 423. Hinc interdum est fouere, molliter tractare, vt Virg. G. II, 345. Frustra igitur Heins. malebat, *erigit*. Cf. ad XII, 423. vbi eadem cura. *sustinet*, retinet, differt. Senec. I. Cont. 12. *deficientis adolescentis spiritus in aduentum meum sustinebatur*.

190 Suauissima et bene delecta similitudo, quam tamen Noster vel Homer. Il. Θ, 306. vel potius Virg. Aen. IX, 434 debet. *Inque humeros ceruix collapsa recumbit, Purpureus veluti cum flos, succisus aratro, Languescit moriens, lassoque papauera collo Demisere caput, pluuia cum forte grauantur.* — Monet Heins. lilia virides

Liliaque infringat, fuluis haerentia virgis;
Marcida demittant subito caput illa grauatum,
Nec se sustineant, spectentque cacumine terram:
Sic vultus moriens iacet, et defecta vigore
Ipsa sibi est oneri ceruix, humeroque recumbit.
Laberis, Oebalide, prima fraudate iuuenta,
Phoebus ait: videoque tuum, mea crimina, vulnus.
Tu dolor es, facinusque meum. Mea dextera leto
Inscribenda tuo est. Ego sum tibi funeris auctor.
Quae mea culpa tamen? nisi si lusisse, vocari
Culpa potest: nisi culpa potest, et amasse, vocari;
Atque vtinam pro te vitam, tecumue liceret
Reddere! sed quoniam fatali lege tenemur;

191 Quidam, vt Florent. S. Marci, *lignis*. Gronov. et vnus Medic. *truncis*, quod Gronov. arridebat. Pauci *signis*. Heins. coni. *virgis haerentia longis*. 194 Vous, *vultum*. Alius, *vultu*. Heins. coni. *uultu moriente*, aut, *vultus moriens flaccet* (quod proprium huic rei verb.) aut *marcet*, et tum supra pro *marcida* esse reponendum *flaccida*.

quidem habere *virgas*, i. calamos, sed infractas languescere, atque etiam Stat. III Silv. 123. iis *pallentes culmos* tribuisse; tum apponit loc. Plin. XXI, 5. de liliis, *Nec vlli florum excelsitas maior, interdum cubitorum trium, languido semper collo, et non sufficiente capitis oneri*.

196 *Labi* de moribundis III A. A. 742 Statius Theb. XII, 778. Iisdem *labens caput* Lucan. III, 742 et *labentes oculi* III Trist. 3, 44. tribuuntur. *fraudatur iuuenta*, qui praematura morte abripitur, vt iuuentute frui haud possit. *fraudare* omnino priuare. Tibul. III, 5, 19. et Noster Amorr II, 14, 23. dixerunt, *fraudare vitem crescentibus* (nondum maturis) *vuis*. v. Munker. ad Hygin. fab. 89.

198 *Mea dextera* etc. Mors tua dextrae meae adscribenda, ego mortis tuae auctor. Similiter XV, 178. *ipsos Inscripsere Deos sceleri*.

203 *Fatalis lex*, lex fati, fatum. Formulam *lege teneri* non intellexit Regius, qui e Mss. praefert *lege vetamur*. Eleganter enim *lege teneri* drr. quos cogit lex aliquid vel facere, vel omittere. Caeterum simile Inachi votum est supra I, 661. *haerere*, semper versari, *in ore*, semper commemorari. Cic. Phil. XIII, 3. *haerere in oculis*. Attic. XIII, 4. *haerere in libris*. *Te sonabunt* melius, quam, te (nomen tuum et fata tua) canent. Anacr. I, 4. lyra Ἔρωτα μοῦνον ἠχεῖ. Phaedr. III, 16, 12. *sonare cithara Apollinem*. vbi v. Burm. *scripto imitabere*, inscriptam, impressam habebis notam, quae referat sonum gemitus mei. Claudian. R. P. II, 121. *hyacinthus flebilibus moerens figuris*.

Semper eris mecum, memorique haerebis in ore.
Te lyra, pulſa manu, te carmina noſtra ſonabunt:
Flosque nouus ſcripto gemitus imitabere noſtros.
Tempus et illud erit, quo ſe fortiſſimus heros
Addat in hunc florem, folioque legatur eodem.
Talia dum vero memorantur Apollinis ore,
Ecce cruor, qui fuſus humi ſignauerat herbam,
Deſinit eſſe cruor, Tyrioque nitentior oſtro
Flos oritur, formamque capit, quam lilia; ſi non
Purpureus color huic, argenteus eſſet in illis.
Non ſatis hoc Phoebo eſt, (is enim fuit auctor honoris)
Ipſe ſuos gemitus foliis inſcribit; et ai ai

207 Quidam, vt Oxon. et Voſſ. *fortiſſimus Aiax.* 210 Vulg. *humo.* 213 *huic* pro *his* ex vno ſuo et vno Voſſ. dedit Heinſ.

207 *fortiſſimus heros*, Aiax, qui et ipſe in hyacinthum mutatus eſt. XIII, 397. Hinc flos ille ipſe *generoſus flos* vr. V Faſt. 211. Plin. XXI, 11. *Hyacinthum comitatur fabula duplex, vel luctum praeferens eius, quem Apollo dilexerat, aut ex Aiacis cruore editi: ita discurrentibus venis, vt graecarum literarum figura* AI *legatur inſcripta.* Eleganter, *ſe addere* quaſi ſocium et comitem *in florem*, poſt alium mutari in eundem florem. — *Ore* additum, quia vaticinatur Apollo. v. ad IX, 418. *vero*, quia Apollinis oracula veriſſima. v. ad I, 491. *ſignauerat* exquiſitius, quam, madefecerat.

211 Non intelligi hyacinthum eum, qui vulgo ſic dr. ſatis conſtat; nam nec color idem eſt, nec forma eadem. Sine dubio hyacinthus poëtarum idem eſt cum *vaccinio nigro*, adeoque *lilium floribus reflexis, Martagon, Türkiſcher Bund.* Theocrit. X, 28. Καὶ τὸ ἴον μέλαν ἐντὶ, καὶ ἁ γραπτὰ ὑάκινθος. quem loc. Virg. Ecl. X, 39. ſic expreſſit, *Et nigrae violae ſunt, et vaccinia nigra.* v. Martin. ad Virg. G. IV, 183. Heyne ad Ecl. II, 18. et Schreber ad Theocrit. d. l. in ed. Harleſii. *Purpureus* crebro de nigro colore dr. quia purpura Veterum habebat nigredinem ſanguineam. Aliis eſſe videtur Iris germanica (violetblaue Schwertlilie), aliis Delphinium Aiacis (eine Art von Ritterſporn), cuius folium candidum figuras AI caeruleo colore refert.

215 *Inſcribit*, notas ducit, in formam literarum. Hinc ἁ γραπτὰ ὑάκινθος ap. Theocrit. d. l. Virg. Ecl. III, 106. *Dic, quibus in terris inſcripti nomina regum Naſcantur flores.* Auſon. in Cup. Crucifixo, *Et tragico ſcriptus gemitu Salaminius Aiax.* — Pro *ai* in Mſſ. permultis, *hya* aut *ya*; quae cum ſint primae literae nominis Hyacinthi, multi illam lectionem praeferendam indicarunt. Sed hic ipſe loc. reclamat. Apollo gemitus ſuos inſcripſit, et ſqq. temporibus Aiacis quoque nomen ducta illa figura habuit. Sic et XIII, 397. Gemitus autem vox apud Graecos non *hya*, ſed αἴ αἴ, *heu, heu*, vt vel e Sophocl. Aiace vſ. 430 ſq. et aliunde conſtat. Aiax porro Graecis Αἴας ſcribi-

Flos habet inſcriptum: funeſtaque litera ducta eſt.
Nec genuiſſe pudet Sparten Hyacinthon: honorque
Durat in hoc aeui, celebrandaque more priorum
Annua praelata redeunt Hyacinthia pompa.

Ceraſtae et Propoetides

At ſi forte roges fecundam Amathunta metalli,
An genuiſſe velit Propoetidas; abnuat aeque,
Atque illos, gemino quondam quibus aſpera cornu
Frons erat; vnde etiam nomen traxere Ceraſtae,
Ante fores horum ſtabat Iouis Hoſpitis ara,

218 Gronov. *in hoc aeuo.* Pauci, *in hoc aeuum.* 219 Cantabr. *praelatae pompae.* Vnus Medic. *celata pompa.* 220 Vulg. *metallis.* 221 Vulg. *annuat.* Multi, *abnuit.* Quatuor cum pr. Regio *abnuet.* Hinc Heinſ. ex legibus linguae, *abnuat.*

tur. Accedit, quod αἶ, αἶ tuentur etiam Moſchus Epiced. Bion. Plin. XXI, 11. Schol. Theocrit. ad Id. X, 28.

217 Fallitur Micyllus, qui hic de Sparta, Hyacinthi auia, cogitat. Etiam vrbes, in quibus quis natus et educatus eſt, atque adeo fluuii illas vrbes praeterlabentes, drr. eum genuiſſe et aluiſſe. Claudian. Conſ. Olyb. 236. Tiberinus dicit, *Reſpice, ſi tales iactas aluiſſe fluentis Eurota Spartane tuis.* — *In hoc aeui* melius, quam, in hoc aeuum. Lucret. II, 15. *Qualibus in tenebris degitur hoc aeui.* Plin. Paneg. 6. *Solus ad hoc aeui paria feciſti.* vbi v. Schwarz.

219 *Hyacinthia*, ſacra Lacedaemoniorum, quae quotannis vel verno tempore, vt placet Pontederae in Antiquit. p. 270. vel aeſtate, vt vult Dodwellus diſſert. 8. de Cyclis, in memoriam Hyacinthi per triduum celebrabantur. V. Heyne in Antiquariſchen Aufſätzen Vol. I. p. 97 ſqq. *priorum*, maiorum.

FAB. V. vſ. 220—242 Amathuſia Venus *Ceraſtas*, quia Ioui hoſpites immolabant, in tauros, *Propoetidas* autem, adſpernatas Deam, in lapides mutat.

220 Initium fab. cohaeret cum vſ. 217. Sparten non putet Hyacinthum genuiſſe, at Amathus nolit Ceraſtas peperiſſe et Propoetidas. *Amathus*, oppidum Cypri, vbi Adonis et Venus (inde dicta Amathuſia) templum antiquiſſimum habebant. Pauſan. Boeot. p. 796. Virg. Aen X, 57. *fecunda metalli* ob metallifodinas, quae hodie neglectae iacent. Infra vſ. 531. *grauida metalli.* De ſyntaxi v. Heinſ. Virg. Aen. X, 174. *inſula generoſa metallis.*

222 *quibus aſpera cornu frons*, qui cornua in fronte gerebant. *Aſperum*, quidquid eminentias habet. A κέρας dicti ſunt κεραστὰι, cornuti. Ipſa inſula dicta Ceraſtis, quia, auctore Xenagora, πολλὰ κέρατα, τοῦτ' ἔστι πολλὰς ἐξοχὰς ἔχει, quia multas eminentias, i. promontoria, habebat. Adde Stephan. in h. v. Hinc nata fabula.

224 *Hoſpes*, hoſpitalis. ξένιος, cuius in tutela hoſpites erant. Virg. Aen. I, 731. *Lugubris ſceleris* pleroſque offendit Intt. Heinſ. emendat, *ilicibus celebris*, Schepper. *caedibus illuſtris*, Burm. *lugubris Veneri*, quia illa abhorret a ſanguine et ſacris nefandis.

Lugubris ſceleris: quam ſi quis ſanguine tinctam
Aduena vidiſſet; mactatos crederet illic
Lactentes vitulos, Amathuſiacasue bidentes:
Hoſpes erat caeſus. Sacris offenſa nefandis,
Ipſa ſuas vrbes, Ophiuſiaque arua parabat
Deſerere alma Venus. Sed quid loca grata, quid vrbes
Peccauere meae? quod crimen, dixit, in illis?
Exſilio poenam potius gens impia pendat,
Vel nece; vel ſi quid medium mortisque fugaeque.
Idque quid eſſe poteſt, niſi verſae poena figurae?
Dum dubitat, quo mutet eos; ad cornua vultum
Flexit: et admonita eſt haec illis poſſe relinqui;
Grandiaque in toruos transformat membra iuuencos.
Sunt tamen obſcoenae Venerem Propoetides auſae
Eſſe negare Deam: pro qua ſua, numinis ira,
Corpora cum forma primae vulgaſſe feruntur.
Vtque pudor ceſſit, ſanguisque induruit oris,

225 Multi, *Inlugubris* aut *illugubris*, et pro *ſceleris*, *celeris*, *celeri*, *ſceleri*. 227 Vnus, Leidenſ. *Amathuſiadesque*. Heinſ. legit, *Amathuſiadasue*.

Schirach. autem vulg. tuetur, eamque ita capit: at illa erat ara lugubris, ara ſceleris. Neque aliter haec accipi poſſunt, ſi lectio ſana.

229 Venus per omnes Cypri *vrbes* templa habebat, ibique in primis colebatur. Hinc *Diua potens Cypri* Horat. I od. 3, 1. *Ophiuſia* olim dicta Cyprus ob ſerpentium multitudinem. v. Spanhem. ad Ariſtoph. Plut. p. 717. Burmanno autem parum placet vulg. lectio. Is igitur vel cum vno Mſ. legit, *Ipſa ſuas ſedes* (nam *ſedes* Deorum ſunt loca, vbi coluntur) vel, *Ipſa ſuas aedes*. Cauſſa emendandi fuit haec, quia mox ſeq. *quid vrbes*, quae repetitio ei non placet, quia tunc et *arua* repetenda eſſent, cum nunc *loca grata* dicat, quae tam templa, quam vrbes et arua, notare poſſunt. Ego vero iniquum eſſe arbitror, poëtarum loca ad tales leges exigere.

233 *fuga*, exſilium. *medium mortis fugaeque*. v. ad vſ. 174.

238 *obſcoenae*, quia poſtea corpora vulgarunt. Barth. Aduerſ. VIII, 17. explicat, impias. *numinis ira*, irata Venus incitauit in tantam libidinem, vt etc. *corpora vulgant*, quae omnium libidini patent. *formam vulgant*, quae formae ſ. pulchritudinis ſuae fructum omnibus promiſcue concedunt. Sed Burm. malit, *corpora cum fama*, vt non clam eas coiiſſe, neque famam pudicarum adfectaſſe ſignificetur. Omnino Cypriae mulieres procliues in Venerem fuiſſe videntur, et quaeſtum corporis feciſſe. v. Iuſt. XVIII, 5.

241 Impudentibus, quia nunquam erubeſcunt, dura, exſan-

In rigidum paruo ſilicem diſcrimine verſae.
Pygmalion. Quas quia Pygmalion aeuum per crimen agentes
Viderat, offenſus vitiis, quae plurima menti
Femineae Natura dedit, ſine coniuge caelebs
Viuebat, thalamique diu conſorte carebat.
Interea niueum mira feliciter arte
Sculpit ebur, formamque dedit, qua femina naſci
Nulla poteſt: operisque ſui concepit amorem.
Virginis eſt verae facies, quam viuere credas,
Et, ſi non obſtet reuerentia, velle moueri.

243 Vulg. *crimina*. 244 Vnus Medic. *ſorti ſemineae*. v. ad IX, 673. 248 Vulg. *ſculpſit*. Florent. *ſcalpſit*. 249 Vnus Heinſ. *praecepit*. 251 Tres, *poſſe moueri*.

guis, ferrea frons, exſangue os etc. tribuitur. Plin. paneg. 35. Hinc facile fuit figmentum, mulieres impudicas tranſiiſſe in ſilices. *paruo diſcr. verſae.* Supra VI, 62. *parui diſcriminis vmbrae.* *Indurnit* ſic etiam eſt IV, 749. et alibi.

FAB. VI. vſ. 243—297 *Pygmalionis ſtatua* vitam accipit. E Philoſtephani Cypriacis fab. referunt Clemens Alex. Protrept. p. 50. et Arnob. adv. Gentes lib. VI. p. 206. ſed haud paullo aliter ac Noſter, fuiſſe Pygmalionem regem Cypri, qui ſimulacrum Veneris, quod religionis apud Cyprios habitum ſit antiquae, ita adamauerit, vt cum eo concumberet. Neque aliter Gnidium quendam adoleſcentulum in alio Veneris ſimulacro arſiſſe, Poſidippus tradiderat. Sed Noſter Pygmalionem facit ſtatuarium Cyprium (et ſic etiam Philoſtr. Vit. Apollon. Tyan. V, 5.), cuius eburnea ſtatua Veneris munere vitam acceperit. Cf. Meurſius in Cypro II.

243 *per crimen*, in libidinis turpitudine atque infamia. Senec. Epiſt. 93. *per tenebras aeuum ignobile emetiri.* Salluſt. Iug. 2, 4. *per luxum atque ignauiam aetatem agunt.* Liv. I, 5. *vt nudi iuvenes per luxum atque laſciuiam currerent.*

245 Idem ter dixit, *ſine coniuge, caelebs, thalami conſorte carens.* Tolleretur hoc tautologiae vitium, ſi cum vno Mſ. Heinſii *caelebs* mutares in *felix* (v. ad IX, 333.), et deinde legeres cum vno Baſil. *thalamoque*, quod Heinſ. venuſtum videbatur, qui illuſtrandi cauſſa *conſortia corpora* laudat e XIII, 343. Sed et alibi Noſter ſimiliter peccauit, vt VIII, 557. IX, 93.

248 Ergo, vt Zeuxis apud Crotoniatas, omnes pulchritudinis partes, quas natura non vni cunctas concedit (*nihil enim in ſimplici genere omnibus ex partibus perfectum natura expoliuit.* Cic. Inuent. II, 1), in vnum ſimulacrum transtulerat. — *Concepit amorem*, vt II, 64. *concipere furores* et II Faſt. 761. *furiatos ignes concipere. Concipi* enim drr. quae oriuntur in animo.

250 Viuere videbatur ebur. *virginis verae.* Burm. comparare hic iubet not. ad A. A. I, 62. vbi veram puellam interpretatur vel iuuenculam, in primo flore,

Ars adeo latet arte fua. Miratur, et haurit
Pectore Pygmalion fimulati corporis ignes.
Saepe manus operi tentantes admouet, an fit
Corpus, an illud ebur: nec ebur tamen effe fatetur.
Ofcula dat, reddique putat: loquiturque tenetque:
Et credit, tactis digitos infidere membris:
Et metuit, preffos veniat ne liuor in artus.
Et modo blanditias adhibet; modo grata puellis
Munera fert illi conchas, teretesque lapillos,

253 Iunian. *fimulatae coniugis.*

vel non fucatam, quae non mentitur annos et celat. Verum h. l. *vera* eft viua, vt ipfe Ouid. explicat, et opp. vf 253. *fimulatae*, i. ad exemplum naturae expresfae, (v ad III, 158.) arte factae. Et vf. 292. *ora non falfa.* Sic VIII, 195. Daedalus imitatur *veras aues.* III Trift. XI, 48. *verus bos*, cui opp vf. 40. *falfus*, arte factus. A. A. III, 200. *Sanguine quae vero non rubet, arte rubet.* Ex Pont. IV, 1. *fimilis verae vacca Myronis opus.* Propert. III, 7, 9. *animofa* et II, 23, 8. *viuida figna.* Iuuenal. Sat. VIII, 12. *Phidiacum viuebat ebur.* Artifices, qui talia opera ponunt, drr. *ad veritatem accedere*, Quinctil XII, 10. et *veritatem imitari.* Cic. Brut. 18. — *moueri*, faltare, vt ap. Horat. A. P. 232. *Vt feftis matrona moueri iuffa diebus.* Lucret. IV, 772. *non eft mirum, fimulacra moueri, Brachiaque in numerum iactare et caetera membra.* Horat. Sat. I, 9, 24. *mouere membra.* Hinc Tibul. I, 7, 38. fuauiter de vino, *Mouit et ad certos nefcia membra modos*, faltare docuit homines rudes. Addit Nofter, *fi non obftet reuerentia*, fcil. hominum, cura famae. VII, 146 Etenim apud Romanos vix fobrii homines faltabant, aut mulieres probae, nifi feftis diebus. v. Brouckh. ad Propert. IV, 5, 45. Male igitur, opinor, Schrach. „Virgines bene educatae prae pudore in virorum confpectu vix audent fe mouere."

252 In verbis *Ars latet arte* acumen ineft. Adeo artificiofe elaboratum erat fignum, vt ars non animaduerteretur, fed vera virgo effe crederetur. Summa laus. Quinctil. Inft. Or. I, 11, 3. *prima ars eft, ne ars effe videatur.*

254 fqq. Ingeniofe et praeftantiam operis, et imaginationem artificis amantis opus notat. *tentare*, tactu explorare, vt mox vf. 282. *manibus pectora tentat.* Quinctil. I Declam. 9. *Tentauit ergo vultus et pectus obiectum.* VIII, 610. fic eft *contrectare.* — *infidere* exquifite. *Infidunt* digiti, cum pars carnis, quam tangunt et premunt, iis cedit. Mox vf. 284. ebur *fubfidit digitis ceditque.* *Ne veniat liuor in artus* elegantius, quam, ne liuefcant.

259 *Adhibere blanditias* e formula follemni. Tibul. III, 4, 75. *blandas adhibere querelas.* Nofter fupra III, 376. *molles adhibere preces.* — *Conchae* et *teretes*, i. laeues et rotunduli, *lapilli* in deliciis puellarum. Amorr. II, XI, 13. *Nec medius tenues conchas, pictosque lapillos Pontus habet:*

Et paruas volucres, et flores mille colorum,
Liliaque, pictasque pilas, et ab arbore lapſas
Heliadum lacrimas. Ornat quoque veſtibus artus:
Dat digitis gemmas, longoque monilia collo.
Aure leues baccae, redimicula pectore pendent.
Cuncta decent: nec nuda minus formoſa videtur.
Collocat hanc ſtratis, concha Sidonide tinctis;
Adpellatque tori ſociam: adclinataque colla
Mollibus in plumis, tamquam ſenſura, reponit.
Feſta dies Veneri, tota celeberrima Cypro,
Venerat; et pandis inductae cornibus aurum

264 Vulg. *dat longa monilia collo.* Duo, *grata monilia.* Oxon. *largā.* Arond. *lata.* Sed *longoque* e ſec. Medic. et duobus aliis recepit Burm. 268 Quidam *inclinataque.* 270 *Veneri* habet Heinſ. ex vno Strozzae. Caeteri, *Veneris.* 271 Vulg. *indutae.* Tres, *auratis ornatae cornua vittis*, vel *ſertis.*

bibuli litoris illa mora eſt. Cf. Lucret. II, 374 ſqq. Propert. I, 2, 13. Iſtiusmodi lapillis ludere ſolebant. v. Caſaub. ad Sueton. Aug. 83. Burm. Lapilli iſti, cum vmbilici fere figuram haberent, vmbilici dicti ſunt. Cic. Orat. II, 6. de Laelio et Scipione, *conchas eos et vmbilicos ad Caietam et ad Laurentum legere conſueſſe, et ad omnem animi remiſſionem deſcendere.*

261 *paruas volucres.* Etiam Propert. III, 11, 27 ſqq. inter munera, quae olim puellis ferebantur, refert *variam plumae verſicoloris auem, violas, lilia, et ſuis veſtitas frondibus vuas.* — *Pila picta*, i. verſicolore, ludebant virgines Graecorum, vt Nauſicaa ap. Homer. Od. ζ, 100. De *Heliadum lacrimis* v. ad II, 364 ſqq.

264 *longum collum* in partibus pulchritudinis. v. Iunius de Pictura lib. III. cap. 9. De *baccis* v. ad vſ. 116. *redimicula*, fimbriae pendulae, erant in ornamentis mulierum, et paſſim occurrunt in Monumentis. v. Winkelmanns Geſch. d. Kunſt. p. 308. Subligabantur mento, aut ornabant frontem, Iuuenal. Sat. II, 83. aut de pectore pendebant.

267 Arnob. d. l. ſolebat demens, *tamquam ſi vxoria res eſſet, ſubleuato in lectulum numine, copularier amplexibus atque ore, resque alias agere libidinis vacua imaginatione fruſtrabiles.*

271 Ture tantum, non ſanguine, Veneri ſacra facta Burm. monet e Meurſii Cypro lib. I. cp. 16. Sed Ouid. tempora rurſus confundit. Seqq. enim temporibus Veneri vtique hoſtiae mactatae ſunt, licet ſanguinem infundere arae nefas haberetur. Tacit. Hiſt. III, 3. Horat. I od. 19, 16. ibique Iani. *pandis* de ſuo dedit Heinſ. cum Mſſ. omnes habeant *blandis.* Hoſtiae quidem interdum *blandae* drr. quae offeruntur Diis blando animo (v. Heyne ad Tibul. III, 3, 2.), ſed *blanda* victimae *cornua* vix ferri poſſunt. *indutae*, ornatae. *munere functus*, ſacris factis.

Conciderant ictae niuea ceruice iuuencae;
Turaque fumabant: cum munere functus ad aras
Conſtitit, et timide, Si Dî dare cuncta poteſtis,
Sit coniux opto, (non auſus, eburnea virgo,
Dicere Pygmalion) ſimilis mea, dixit, eburnae.
Senſit, vt ipſa ſuis aderat Venus aurea feſtis,
Vota quid illa velint: et, amici numinis omen,
Flamma ter accenſa eſt, apicemque per aëra duxit.
Vt rediit; ſimulacra ſuae petit ille puellae:
Incumbensque toro dedit oſcula. Viſa tepere eſt.
Admouet os iterum, manibus quoque pectora tentat:
Tentatum molleſcit ebur: poſitoque rigore
Subſidit digitis, ceditque: vt Hymettia ſole
Cera remolleſcit, tractataque pollice multas
Flectitur in facies, ipſoque fit vtilis vſu.
Dum ſtupet, et timide gaudet, fallique veretur;

273 Gronov. et vnus Medic. *quo munere.* 277 Prim. Gronov. *aurea templis.* Genev. *ſacris.* 286 Vulg. *vertitur in facies.* 287 Vulg. *et dubio gaudet.* Quidam, *et modico* aut *modice.*

277 *aurea*, pulchra. Sed hoc epitheto a graecis et lat. poëtis ornatur in primis Venus, quae iuxta Sapph. χρυσῆ χρυσότερος.

279 *Flamma*, in primis *ter accenſa*, laetum omen. *apex*, flamma in apicem acuminata. Non noue et mire ſic locutus eſt Ouid. vt Schirach. videbatur; nam etiam Virg. Aen. II, 683. *apex viſus fundere lumen*, vbi v. Heyne. Noſter Faſt. VI, 636. *inque coma flammeus arſit apex.* Ex Pont. IV, 9, 54. *Detque bonum voto lucidus omen apex.* Sic et Claudian. IV Conſ. Honor. 200. Senec. Oedip. 310. *verticem* flammae tribuit.

280 *ſimulacra ſuae puellae*, ſimulatam ſuam puellam. Mox vnum poſt alterum vitae ſignum tactu percipit mirans Pygmalion. *tepere* de calore corporis humani. v. IX, 365. *Subſidit*, v. ad vſ. 257.

285 Volebat dicere: digitisque cedit, ſed hoc ita exornauit, *tractataque pollice multas flectitur in facies.* Cf. XV, 169. *Tractari* et *flecti* verba eſſe in hac re propria, docet Heinſ. *ipſoque fit vtilis vſu.* Sic ſtatua, poſito rigore, vtilis fiebat Pygmalioni. Paullo altius repetita poſterior ſimilitudinis pars.

287 Adfectus Pygmalionis, repentino laetitiae ſenſu perfuſi, egregie notatus. *timide gaudet* praeclare de eo, cuius gaudium nondum certum ſatis eſt. Supra IX, 791. *Nec timida gaudete fide.* Sil. VI, 572. *ſollicite laeti. fallique veretur*, non credit tactui ſuo, itaque *rurſus rurſusque retractat*, non ſtatuam, ſed multo exquiſitius, *ſua vota. tractare* i. q. palpare, ψηλαφᾷν. *ſaliunt.* v. ad VI, 390.

Rurſus amans, rurſusque manu ſua vota retractat.
Corpus erat: ſaliunt tentatae pollice venae.
Tum vero Paphius pleniſſima concipit heros
Verba, quibus Veneri grates agat: oraque tandem
Ore ſuo non falſa premit: dataque oſcula virgo
Senſit, et erubuit, timidumque ad lumina lumen
Attollens, pariter cum coelo vidit amantem.
Coniugio, quod fecit, adeſt Dea. Iamque coactis
Cornibus in plenum nouies lunaribus orbem,
Illa Paphon genuit, de quo tenet inſula nomen.
Myrrha. Editus hac ille eſt, qui, ſi ſine prole fuiſſet,

288 Palat. et quatuor alii *retentat*, quod non diſplicet Burm.
293 Vnus Moreti et vnus Bonon. *ad limina.*

290 *Paphius heros*, vt iam Berſman obſeruauit, per prolepſin dictum; nam Paphus demum ex Pygmalione natus. *pleniſſima verba* quae ſint, non intelligit Burm. qui praefert vnius Heinſiani Mſ. ſcripturam, *pleniſſima vota*, ſcil. vt fruatur et coëat cum imagine illa eburnea, iam femina facta. In quo ego ei non adſentior. Nam quid hoc eſt, *vota, quibus Veneri grates agat?* Votis enim ſuſceptis non gratiae aguntur Diis. Et ſi licet *plena vota* dicere, etiam *plena verba* ferenda ſunt. Schirach. qui eam ob cauſſam iuſto acerbius vituperat Burm. putat, ſenſum eſſe elegantiſſimum, ſi intelligas verba perfecta et integra; verba, quae proferuntur integra voce et clara. Equidem intelligo plurima verba, quae ex pleniſſimo pectore promanant, et pleniſſimo ore proferuntur. Ea ſunt laetitiae ſummae ſignum. Sic in Nuce vſ. 92 et Pont. IV, 7, 17. *pleni fructus* ſunt plurimi. Atque etiam A. A. II, 322. *plena falce metere* ita accipio, vt Claudian. Ep. ad Seren. 41. *numeroſa falce*, plurimis falcibus metere. Male ibi Burm. mallet, *plena lance;* lance enim non metitur. Cic. Roſc. A. 2. *plena pecunia*, plurima, copioſa. — *non falſa.* v. ad vſ. 250.

293 Melius obſtupefactam virginem induxiſſet. *ad lumina*, ſcil. ſolis. Nam ſeq. *cum coelo vidit amantem.* Sic recte Burm. contra Heinſ. qui per *lumina* intelligebat feneſtras.

295 *Adeſt*, quia illa mox vterum fert. Cornua lunae *coguntur*, creſcunt in plenum orbem. *Paphos* non niſi vrbs Cypri, quam condidit vel hic Paphus, vel ſecundum Pauſan. Arcad. p. 607. Agapenor, cum, Ilio euerſo, claſſis Arcadum ibi appuliſſet, vel iuxta Apollod. III, 14, 3. Cinyras, Syriorum rex. Ibi templum Veneris celebratiſſimum. Tacit. Hiſt. II, 3.

FAB. VII. vſ. 298 — 502 *Myrrha*, Cinyrae filia, corpus iungit cum patre inſcio. Stupro nefando cognito cum pater filiam perſequeretur, illa in ſiluam fugit, vbi mutatur in arborem ſui nominis. Cf. Hygin. fab. 58. Anton. Lib. cap. 34. Apollod. III, 14, 4. Tzetzes in Lycophr. p. 60. Schol. Theocrit. ad Id. I, 107. Serv. ad Virg. Ecl. X, 18. et Aen. V, 72. Fulgent. Mythol. III, 8.

Inter felices Cinyras potuiſſet haberi.
Dira canam; natae procul hinc, procul eſte parentes:
Aut, mea ſi veſtras mulcebunt carmina mentes,
Deſit in hac mihi parte fides; nec credite factum:
Vel, ſi credetis, facti quoque credite poenam.
Si tamen admiſſum ſinit hoc Natura videri;
Gentibus Iſmariis, et noſtro gratulor orbi;
Gratulor huic terrae, quod abeſt regionibus illis,

300 Duo, *procul eſte ſorores* Cantabr. *factis.* Heinſ malebat, *facto.* S. Marci, probante Burm.

302 Octo, *ne credite.* Cantabr.
305 Abeſt hic vſ. a Florent.

Dubia omnia ſunt et incerta, quae Veteres et de parentibus et de patria Cinyrae tradunt v. Munker. ad Anton. Lib d. l. et Meurſius de Cypro II, 9. Thiante natum eum perhibent multi. Sandoci filium facit Apollod. Neque ex h. l. aliquid definiri poteſt Mſſ omnes, *Editus et ille eſt*, quod Conſtant Fan mutauit in, *Editus hac ille eſt*, vt ſtatuae animatae et Pygmalionis filius fuiſſe dicatur Sed Heinſ malebat, *Editus hoc* (ſcil Papho) *ille eſt*. Et *Paphi filius* vr. ab Hygin. fab. 242 et 270. Aſſyriorum regem eum faciunt Hygin fab. 58 et 242. Apollod. d. l Cyprium eum regem fuiſſe (ſic etiam Homer. Il λ, 21 vbi Agamemnonem thorace donat), qui ditatam meretriculam, Venerem nomine, inter Deos retulerit, Venerique Cypriae arcana ſacra inſtituerit, quibus multos initiauerit. tradunt Clemens Alexandr. Protrept. p. 5. Arnob. adv. Gentes lib IV p. 143 et lib V. p. 169 Firmicus de Errore profan relig. p 34. — Sed ſi Cinyras tempore belli Troiani vixit, vt Homeri auctoritate conſtat, non bene Orpheo dicendam hanc fab. Noſter dedit.

300 *Exardeſcit* animus Orphei atrocitate rei; hinc praemittit praefationem de nefando flagitio, quod narraturus eſt *Dira*, furorem a Diis iratis immiſſum, a furiis iniectum v. vſ 313 *procul hinc* etc ex noto illo ἑκὰς, ἑκὰς ἔστε βέβηλοι, quo profani arcentur ſacris, ſed h l. carae animae filiarum atque patrum a ſceleris horrendi auditione *mulcebunt*, verborum elegantia et affectuum notatione, qua mirum in modum ſe commendat haec fab tenebunt et delectabunt.

305 *Iſmariis*, Thracibus, ab *Iſmaro*, monte Thraciae. Burm. qui putat, haec ex ſua perſona dixiſſe Ouidium, mirum videtur, ita gratulari poëtam Thraciae, vbi modo vſ. 83 Orpheus docuerat, amorem in teneros transferre mares, quaſi paederaſtia minus ſcelus inceſto eſſet Fuit ſane minus ſcelus ex opinione paederaſtarum, et omnino Graecorum; ſua enim cuique flagitia parui momenti eſſe videntur *noſtro orbi*, parti orbis terrarum, quam nos incolimus. Male Rode, *unſrer Flur*. *gratulari* nunc felicem praedicare, vt III A. 121. *tantum nefas*, tam nefariam mulierem. Ab impiis hominibus quam remotiſſimi eſſe cupimus.

Quae tantum genuere nefas. Sit diues amomo,
Cinnamaque, costumque suam, sudataque ligno
Tura ferat, floresque alios Panchaïa tellus;
Dum ferat et Myrrham. Tanti noua non fuit arbos.
Ipse negat nocuisse tibi sua tela Cupido,
Myrrha; facesque suas a crimine vindicat isto.

308 Alii, *suum.* v. Heins. 309 Quidam. *floresque varios.* Petitus, Comment. in lege Att. p. 248. corrigit, *Tura ferat (floresque alios) Panchaica, tellus Dum* etc. Caussa emend. vtel e nota nostra ad vs. 478. Sed incommode, monente etiam Burm. inter *tura* et *Panchaia* interiiceretur, *floresque alios.*

307 Non inuideamus Arabiae suas opes, cum arborem ferat e tam scelesta muliere ortam. *Panchaea*, Arabiae regio. Vossius ad Virg. G. II, 139. insulam putat esse sacram Euhemeri poëtae, eamque fabulosam, in parte Arabiae orientali, quae omnis generis aromata mittere credita sit. Cf. infra ad vs. 476. *Diues Panchaia* etiam Tibul. III, 2, 23. *diues Arabs* IV 2, 18 *Turiferis Panchaia pinguis arenis.* Virg. G. II, 139. Et illae Arabum diuitiae (de quibus conf. Claudian. Nupt. Hon. 92 sqq.) in prouerbium abierunt. Tam in Arabia, quam in Armenia et Media nascebatur *amomum*, fruticis odorati et vuas ferentis genus. Plin XII, 13. Sed deinde de omni aromate sincero dictum docet Salmas. ad Solin. p. 284. *Cinnamum* non tulit Arabia, sed secundum Plin. XII, 19 ab Aethiopibus (forte a Sinensibus) importatum est. *Costi* radix et folia eximio odore, hinc Indis in maximo pretio. Plin. XII, 12. *Tura* solis Sabaeis, Arabiae populo, concessa, sudantia ex arboribus incisis. Plin. XII, 14. Virg. G. II, 117. *flores*, plantas, frutices. Sed omnia illa bona superat illud nefas. Non poterat acrius auersari Myrrhae furorem. *Sit diues*, valeant diuitiae eius, non curamus eas. — In Arabia igitur mutata est Myrrha, et hinc etiam fugit vs. 478. Itaque nec Assyriorum, nec Cypriorum rex esse potuit Cinyras. Glarean. suspicatur, Cinyram Papho fratri Cypri imperio cessisse in Arabiam, vbi Myrrham genuerit. Sed cum nesciamus, quos auctores Ouid secutus sit, nihil hic certo dici potest. In Libano monte eam natam esse, auctor est Anton. Lib.

311 Turpitudinem istius amoris ostendit primum ex eius origine, tum per comparationem cum odio parentis, denique ex insania virginis in spernendis procis. Non ille amor iniectus a Cupidine, sed ad Furias referendus talis furor. Bene Cupidinem inducit se purgantem. Apud Hygin. et Lactant. in Argum. Venus immittit Myrrhae (forte Furiarum ministerio) istum furorem, quod mater eius ausa esset se praeferre Deae. Eandemque opinionem etiam Noster vs 524 secutus videtur. *Myrrha* ab aliis vr. *Smyrna.* Caussa est haec, quia arbor illa Graecis et *μύῤῥα* et *σμύρνα* dicta. Sed Latini maluerunt *myrrha* scribere. v. Munker. ad Hygin. fab. 58 Grauis oppositio in *telis Cupidinis* et *stipite Stygio*. *tumidis*, scil veneno. *adflauit* non nisi de Echidnis dici potest, sed more poëtarum

Stipite te Stygio, tumidisque adflauit Echidnis,
E tribus vna Soror. Scelus est odisse parentem:
Hic amor est odio maius scelus. Vndique lecti
Te cupiunt proceres; totoque Oriente iuuentus
Ad thalami certamen adest. Ex omnibus vnum
Elige, Myrrha, tibi; dum ne sit in omnibus vnus.
Illa quidem sentit, foedoque repugnat amori:
Et secum, Quo mente feror? quid molior? inquit.
Di, precor, et Pietas, sacrataque iura parentum,
Hoc prohibete nefas, scelerique resistite tanto;
Si tamen hoc scelus est. Sed enim damnare negatur
Hanc Venerem pietas: coëuntque animalia nullo
Cetera delectu. Nec habetur turpe iuuencae

313 Iun. et Bersm. Mſ. *de Stygio*. Reg. et Iun. *tumidis* sine *que*, vt sit, tumidis de stipite echidnae, male. 316 Cassp. Hofman. Varr. lect. III, 4. cor. *totoque Oronte* i. Syriae parte, quam Orontes irrigat. Sed v. Burm. 318 Constant. Fan. de eodem censebat, *fit*. *In omnibus* pro *ex omnibus* dedit Micyllus. Heins. placebat, *virum, dum non ex omnibus. vnum* 324 Olim edeb. *nullo delicto*. Heins. malit, *dilectu*, sine caussa; *deligere* enim et *diligere* eiusdem notionis sunt. v. Burm.

vnum verb. duobus nominibus Noster accommodauit. Stipite et adflatu Echidnae te vulnerauit, amorem tuum excitauit.

316 Tanto minus veniam merebatur Myrrha, cum facilis ei esset nubendi copia, atque maritum sibi deligendi e maximo numero *lectorum*, praestantissimorum, *procerum*, iuuenum regiorum, qui eam *cupiebant*, ambiebant nuptiis, et *aderant ad thalami certamen*, praesentes certabant, vt eam sibi quisque coniugem vindicaret. *dum ne sit in omnibus vnus*, vno patre ex omnibus excepto. Lusit voc. *vnus*.

319 *Sentit*. Sensum enim honesti et turpis omnibus hominibus impressit Deus. Et is sensus etiam in seqq. mediis in furoribus Myrrhae subinde expergiscitur.

320 Sequitur soliloquium, in quo mox affectus vincit, mox sana ratio, vt supra IX, 473 sqq. in fluctuatione Byblidis. Primum sana satis est, et Deorum auxilium implorat. *Quo mente feror* bene de iis, qui sentiunt se furiosa consilia capere. *moliri* de omni conatu. *Pietas*, reuerentia parentibus debita, spectatur vt numen. *sacrata*, sacra, vt Virg. Aen. II, 157.

324 Ab animalibus brutis discere vult, quid homini liceat. Denn unter deiner Lüste Bürde Sinkst du von eines Menschen Würde zur Niedrigkeit des Thiers herab. Sed nota in seqq. varietatem orationis, qua concubitus exprimitur. *nullo delectu*, sine discrimine. v. Burm.

Ferre patrem tergo: fit equo ſua filia coniux;
Quasque creauit, init pecudes, caper: ipſaque, cuius
Semine concepta eſt, ex illo concipit ales.
Felices, quibus iſta licent! humana malignas
Cura dedit leges, et quod Natura remittit,
Inuida iura negant. Gentes tamen eſſe feruntur,
In quibus et nato genetrix, et nata parenti
Iungitur, et pietas geminato creſcit amore.
Me miſeram, quod non naſci mihi contigit illic,
Fortunaque loci laedor! Quid in iſta reuoluor?
Spes interdictae, diſcedite. Dignus amari
Ille, ſed vt pater, eſt. Ergo ſi filia magni
Non eſſem Cinyrae, Cinyrae concumbere poſſem.
Nunc quia tam meus eſt, non eſt meus; ipſaque damno
Eſt mihi proximitas. Aliena potentior eſſem.

328 *Semine.* Sixii, *germine* vt IX, 280. 339 *tam meus* dedit ex Langerm. Heinſ. Vulg *iam m.*

329 *humana cura* pro homines, qui curam gerunt rerum, vt I, 48. *cura Dei.* *malignas*, inuidas, quae inuident hominibus venerem conceſſam. *remittere*, concedere, veniam dare. *Gentes* tam efferatas et immanes vmquam fuiſſe credibile non eſt. Ingenioſe tamen illum morem commendat, *pietas geminato creſcit amore* — Potuiſſet etiam, vt ſupra Byblis, Deorum auctoritates commemorare. Iupiter enim et matri ſtuprum inferre voluit, et cum filia concubuit; ſed recte illas omiſit Noſter in flagitio, cuius foeditatem omni modo auerſatur.

335 *Fortuna loci laedor*, fortunam habeo aduerſam, quod nata ſum in iis locis, vbi tam malignae leges. *Fortuna loci* etiam inter Deas relata. I Faſt. 209. Ea caſus locorum regebat, eique fata ſua, quorum cauſſas non intelligebant, homines adſcribebant. Supra IV, 585. Lucan. IV, 661.

Ad eam igitur etiam natiuitatem ſuam refert Myrrha. *Laeditur fortuna is*, qui fortunam habet nouercam. IV ex Pont. VI, 39.

337 Ditiſſimus et potentiſſimus fuit Cinyras A Suid. in Κίνυρα vr. ζάπλετος. Fuit etiam prouerb. Κινύρα πλεσιώτερος ap Apoſtol. Cent XIX, 40. Pindar. Nem. VIII, 20 Ὅσπερ καὶ Κινύραν ἔβρισε πλέτῳ ποντίᾳ ἔν ποτε Κύπρῳ. Tyrtaeus Carm. III, 6. Εἰ πλετοίη δὲ Μίδεω καὶ Κινυρέοιο πλέον. — *quia tam meus eſt* etc. Oxymori ſpeciem habet, quia tam propinquus mihi eſt, propterea non poſſum ei nubere. Sed talia vix eſſe videntur deſperantis animi. *proximitas* et alibi apud Noſtrum occurrit. *Aliena*, ſi aliena, non filia eſſem. IX, 326. *aliena ſanguine veſtro.* *potentior*, beatior, vt IV, 325. Schirach. explicat, potentior voti.

Ire libet procul hinc, patriosque relinquere fines,
Dum scelus effugiam. Retinet malus error amantem;
Vt praesens spectem Cinyram, tangamque, loquarque,
Osculaque admoueam, si nil conceditur vltra.
Vltra autem sperare aliquid potes, impia virgo?
Nec, quot confundas et iura et nomina, sentis?
Tune eris et matris pellex, et adultera patris?
Tune soror gnati, genetrixque vocabere fratris?
Nec metues atro crinitas angue Sorores,
Quas, facibus saeuis oculos atque ora petentes,
Noxia corda vident? At tu, dum corpore non es
Passa, nefas animo ne concipe: neue potentis
Concubitu vetito Naturae pollue foedus.
Velle puta; res ipsa vetat. Pius ille, memorque
Iuris: et o vellem similis furor esset in illo!
Dixerat: at Cinyras, quem copia digna procorum,
Quid faciat, dubitare facit, scitatur ab ipsa,
Nominibus dictis, cuius velit esse mariti.

341 *patriosque* ex Naugerii et vno Bon. dedit Heins. pro *patriaeque*. 342 Vulg. *malus ardor*. Quidam, *euntem*. 346 *Nec quot* emend. Constant. Fan. Vulg. *Et quod*. 347 Vnus Medic. *matri*. Tunc Burm. malit et *patri*, et mox, *gnato* et *fratri*, quam formam loquendi exemplis comprobat. 349 Quidam, *sacro crin. angue*, probante Viuiano. Burm. legeret potius cum Iunii et Sprotii Codd. *metuas*. 350 Iunian. *quam*, vt esset exclamatio. 354 Vulg. *memorque Moris*. 356 Oxon. et vnus Heins. *copia magna*, ex interpret.

341 Propert. III, 20, 9. *Vnum erit auxilium: mutatis, Cynthia, terris, Quantum oculis, animo tam procul ibit Amor.*

342 *Errorem* apud poëtas de insano amore dici, docet Heins. Trist. I, 2, 99. *si me malus abstulit error.*

346 Illa nominum confusio vel maxime docet, Naturam auersari talem concubitum.

349 *crinitas angue*, anguibus, dictum vt vs. 21. *villosa colubris.*

352 *nefas concipe.* v. ad vs. 404. — *foedus*, leges, quas liberis et parentibus praescribit Natura. *Potens*, quae multum valet, quae potest leges praescribere, quas nemini violare licet. Etiam Horat. II Sat. I, 51. *Imperet hoc natura potens*, et Noster IX, 757. in simillima re, *At non vult Natura, potentior omnibus istis.* Vulg. *parentis Nat.* nunc vix loc. habet. Nec placet coni. Burm. *patentis*, quam ipse sic explicat: „Natura patet satis late, et vt ex omnibus eligas, permittit, dummodo a patris vetito concubitu te contineas."

356 Sequitur loc. suauissime scriptus et plenus tenerrimo affectu. *digna*, magna. Virg. G. I, 507. *dignus honor*, magnus. *cu-*

Illa ſilet primo, patriisque in vultibus haerens,
Aeſtuat, et tepido ſuffundit lumina rore.
Virginei Cinyras haec credens eſſe timoris,
Flere vetat, ſiccatque genas, atque oſcula iungit.
Myrrha datis nimium gaudet: conſultaque, qualem
Optet habere virum; Similem tibi, dixit. At ille
Non intellectam vocem collaudat; et, Eſto
Tam pia ſemper, ait. Pietatis nomine dicto,
Demiſit vultus, ſceleris ſibi conſcia, virgo.
Noctis erat medium, curasque, et corpora ſomnus
Soluerat. At virgo Cinyreïa peruigil igni
Carpitur indomito, furioſaque vota retractat.
Et modo deſperat; modo vult tentare: pudetque,
Et cupit; et, quod agat, non inuenit. Vtque ſecuri
Saucia trabs ingens, vbi plaga nouiſſima reſtat,

359 Multi, *primoque patris in vultibus.* 369 Vulg. *igne.* 371 Duo, *vult captare.* 372 *Quod agat* pro, *quid agat*, ex Iuniano dedit Heinſ.

ius mariti, deeſt coniux, more Graecorum. Sic III, 283. *eſſe Iouis*.

361 Parum refert, vtrum *timoris* an cum multis Mſſ. *pudoris* legas; ambae enim illae affectiones animi coniunctae fere eſſe ſolent. v. Plato Euthyphr. p. 26. ed. Fiſch.

364 Callide ſe expedit Myrrha, fere vt vſ. 275. Pygmalion.

368 *Somnus ſoluit*, relaxat, *corpora*, membra corporis antea intenta, (v. ad VII, 185.) idemque *ſoluit curas*, facit, vt homines liberentur curis. Paſſim occurrit, *curis ſolutus* et *exſolutus*. vid. Schwarzius ad Plin. paneg 79. *Soluere* igitur nunc in dilogia poſitum. Similiter Tibul. III, 3, 21. *mentes hominum curaeque leuantur.* *Indomito*, ἀδαμάστῳ, ardentiſſimo. *Indomitus amor* II Triſt. 585. *indomitae irae* ſupra V, 41. *retractat*, repetit ſecum, vt IV, 568.

373 Similitudinem expreſſam eſſe e Virg. Aen. II, 626. putat Burm. Cf. ſupra VIII, 472. vbi fluctuatio animi alia, eademque ſuauiſſima imagine illuſtratur. *trabs*, arbor. Statius VI, 91. *iliceae trabes*, ilices. *vario vulnere*, vario affectu et motu. Bene autem motus illos vocat vulnera, quia in ſimilitudine trabs *ſauciatur plagis*. Etiam *labefactus* ſic bene translatum ad animum. *leuis*, parum ſibi conſtans, *nutat huc atque illuc*, mox furori ſuo indulget, mox ſanae rationi obtemperare vult. *Cum in dubio eſt animus, paruo momento huc illuc impellitur.* Terent. Andr. I, 5, 32. *momentaque ſumit vtroque*, nunc in hanc partem inclinat, nunc in illam, librae inſtar ancipitis, vnde ducta metaph. Tibul. IV, 1, 41. *Iuſta pari premitur veluti cum pondere libra* etc. *Sumere momenta* fere vt Flor. IV, 12, 54. *ſumere impetus.* Supra

Quo cadat, in dubio eſt, omnique a parte timetur:
Sic animus vario labefactus vulnere nutat
Huc leuis, atque illuc; momentaque ſumit vtroque.
Nec modus aut requies, niſi mors, reperitur amoris.
Mors placet. Erigitur, laqueoque innectere fauces
Deſtinat: et, zona ſummo de poſte reuincta,
Care vale Cinyra, cauſſam te intellige mortis.
Dixit: et aptabat pallenti vincula collo.
Murmura verborum fidas nutricis ad aures,
Perueniſſe ferunt, limen ſeruantis alumnae.
Surgit anus, reſeratque fores: mortisque paratae
Inſtrumenta videns, ſpatio conclamat eodem,
Seque ferit, ſcinditque ſinus, ereptaque collo
Vincula dilaniat. Tum denique flere vacauit;
Tum dare complexus, laqueique requirere cauſſam.
Muta ſilet virgo, terramque immota tuetur;

374 Vnus Moreti, ***omnique a parte minatur.*** quae lect. valde placet Burm. 376 Quat or, *vtrimque.* 377 Heinſ. malebat, *amori.* 381 Heinſ. coni. *vt aptabat.* 383 Heinſ. coni. *alumnum,* atque etiam mox vſ. 415. *alumnos.* 384 Medic. et 5 alii ***parantem*** Gronov. et Medic. *parata.* Baſil. *et mortis apertae.*

VII, 79. *adſumere alimenta a ventis.* — *Modus* vel finis, vt Horat. I od. 6, 7. *ſit modus laſſo maris*, vel moderatio. Senec. Controv. 20. *Facilius in amore finem impetres, quam modum.* Apud Terent. Eun. I, 1, 12. Parmeno negat, amorem admittere *modum.* *Deſtinat*, conſtituit, vt ſaepiſſime apud Plin. in Epiſtolis.

380 Cum Myrrha cauſſam mortis nemini faſſa eſſet, pater, filia exſtincta, illam cauſſam intelligere non poterat. Praeſtat igitur haud dubie vnius Medic. et Arondeliani lectio, *cauſſam te intellige m.* ſcito, te eſſe cauſſam mortis, vulgatae *cauſſamque int.* Illam igitur recepi. *pallenti*, mortis cogitatione.

382 ſqq. Cf. Virg. Cir. 223 ſqq. *Fides*, virtus prima nutricum. *limen ſeruantis alumnae*, cuſtodiae cauſſa cubantis iuxta cubiculum alumnae *ſeruare* paſſim pro obſeruare, cuſtodire.

385 *Inſtrumenta*, laqueum. *paratae*, quam ipſa ſibi parabat, aut ad quam inſtrumenta parauerat. *parare mortem*, vt *parare vim*, *fugam* etc. Cum cunctationi locus non eſſet, omnia facit *ſpatio eodem.* Et vt multitudo rerum ſimul peractarum facilius ſentiatur, ter repetitur *que.* *dilaniat*, rumpit. *Tum denique*, cum opem tuliſſet, ſeque a ſumma animi perturbatione collegiſſet. *Non vacat flere* adhibetur tum, cum res non lacrymas poſcit, ſed actionem fortitudinem, auxilium etc. IV, 694. *laquei*, ſcil. collo iniecti.

389 *Muta ſilet* dictum vt *muta ſilentia* vſ. 53 et IV, 433. vbi v. not. *tuetur*, intuetur. *tardae* referri proprie debuiſſet ad *conamina.*

Et deprenſa dolet tardae conamina mortis.
Inſtat anus; canosque ſuos, et inania nudans
Vbera, per cunas alimentaque prima precatur,
Vt ſibi committat, quidquid dolet. Illa rogantem
Auerſata gemit. Certa eſt exquirere nutrix:
Nec ſolam ſpondere fidem. Dic, inquit, opemque
Me ſine ferre tibi: non eſt mea pigra ſenectus.
Seu furor eſt; habeo quae carmine ſanet, et herbis.
Siue aliquis nocuit; magico luſtrabere ritu.
Siue eſt ira Deum; ſacris placabilis ira
Quid rear vlterius? certe fortuna domusque
Soſpes, et in curſu eſt: viuunt genetrixque, paterque.
Myrrha, patre audito, ſuſpiria duxit ab imo

392 Schepp. non placet τὸ *cunas,* corrigit ergo *canos.* 393 Multi, *roganti Aduerſata.* 398 Arond. et Langerm. *luſtrabere cantu,* quod non diſplicet Burm. qui laudat e Valer. Flac. III, 418. *luſtrificus cantus.* VII, 351. *magicum carmen* et VII, 385. *magicus ſonus.* 399 Sic habet Florent. S. Marci, vnde Heinſ recepit. Vulg. *placabimus iram* 401 Olim edeb. *ſoſpes ab incurſu eſt,* Sed Heinſ. e Berneg. Spir. et Florent S. M. a manu ſec. recepit *et in curſu eſt.* Idem pro *certe* olim etiam maluerat, *terrae.*

391 Olim alumnae nudauerat plena lactis vbera, nunc *inania.* Sollemnis autem haec nutricum et matrum obteſtatio. v. Hom. Il. χ, 80 ſqq. Senec. Hipp. 246. et Herc. Oet. 925.

393 *rogantem auerſata,* nil reſpondens roganti, quod ſignum eſt contemtus et auerſationis. *Certa eſt,* vt IX, 43. *certi non cedere.*

394 Nota in ſeqq. operam et ſedulitatem nutricis, qua rem exquirit. Poſt *ſpondere fidem* debebat ſequi, ſed opem etiam ferre. Verum mutauit orationem et nutricem ipſam loquentem induxit. Seqq. de furore, quem philtra excitant, accipienda. Noſter A. A. II, 106. *Philtra nocent animis, vimque furoris habent.* Cf. Iuuenal. Sat. V, 609 ſqq. Talis furor ſanari etiam ſolebat *magico ritu* ſ. magicis artibus, quas commemorat Plin. XXXII, 10. In iis *herbae* potiſſimum et *carmina,* quibus etiam *nocebatur.* Propert. III, 4, 25. *Non me moribus, ſed herbis improba vicit.* et 8, 23. *Quid queror, heu, miſero carmen nocuiſſe? quid herbas? — Habeo magam, quae* etc. *Luſtratio* fiebat etiam ad depellenda mala, vt morbos etc. Tibul. I, 5, 11.

400 *rear,* coniiciam. Calamitates tibi tuaeque domo inflictae nullae ſunt *In curſu eſt,* proſpere tibi tuisque omnia cedunt. Paſſim apud Noſtrum *dolor, furor, ſpes* etc. dıc *in curſu eſſe.* vid. Heinſ. Alibi *concipere nefas* eſt vel excogitare nefas, vel excogitatum committere. Sic Cic. Cat. II, 4. *concipere ſcelus.* Tuſc. I, 30. *concipere fraudes.* Horat. II od. 13. *quidquid concipitur nefas.* Sed h. l. *concipere mente* nil aliud niſi, ſuſpicari.

Pectore. Nec nutrix etiamnum concipit vllum
Mente nefas: aliquemque tamen praeſentit amorem:
Propoſitique tenax, quodcumque ſit, orat, vt ipſi
Indicet, et gremio lacrimantem tollit anili.
Atque ita complectens infirmis membra lacertis,
Senſimus, inquit; amas: et in hoc mea (pone timorem)
Sedulitas erit apta tibi: nec ſentiet vmquam
Hoc pater. Exſiluit gremio furibunda, torumque
Ore premens, Diſcede, precor, miſeroque pudori
Parce, ait. Inſtanti, Diſcede, aut deſine, dixit,
Quaerere, quid doleam. Scelus eſt, quod ſcire laboras.
Horret anus; tremulasque manus annisque metuque
Tendit, et ante pedes ſupplex procumbit alumnae:
Et modo blanditur; modo, ſi non conſcia fiat,
Terret, et indicium laquei, coeptaeque minatur
Mortis: et officium commiſſo ſpondet amori.
Extulit illa caput, lacrimisque impleuit obortis
Pectora nutricis: conataque ſaepe fateri,
Saepe tenet vocem: pudibundaque veſtibus ora
Texit: et, O, dixit, felicem coniuge matrem!
Hactenus: et gemuit. Gelidos nutricis in artus,
Oſſaque (ſenſit enim) penetrat tremor: albaque toto
Vertice canities rigidis ſtetit hirta capillis:
Multaque, vt excuteret diros, ſi poſſet, amores,
Addidit. At virgo ſcit ſe non falſa moneri:
Certa mori tamen eſt, ſi non potiatur amato.

407 Pro *membra* vnus Med. *nata*, quod venuſtum videbatur Heinſ. quia *natae* alumnae vocabantur a nutricibus, et illae viciſſim ab alumnis matres. Recepit vero *colla* e ſec. Palat. 410 *Exſiluit* vetuſtiores Mſſ. exhibent, *exſiliit* recentiores. 418 Nonnulli, *at officium*. 428 Vulg. *potiatur amore*. Alterum habet fragm. Caeſenas, prim. Gronov. et duodecim alii.

410 — 12 Et geſtibus et verbis praeclare expreſſit furorem.

422 *O, dixit* etc. Laudat haec verba, et inter emphaſes, cum ex aliquo dicto latens aliquid eruitur, refert Quinctil. Inſt. Or. IX, 2, 64. Nempe rerum turpium confeſſionem ambiguis verbis et obſcuris edere ſolent homines.

424 *Senſit*, intellexit vim illorum verborum. Nimis cumulatis verbis exornauit illud, ſteterunt comae. *canities — capillis*, i. cani capilli ſteterunt rigidi et hirti. *diros*. v. ad vſ. 300.

Viue, ait haec; potiere tuo. Non auſa, parente,
Dicere, conticuit: promiſſaque numine firmat.
Feſta piae Cereris celebrabant annua matres
Illa, quibus niuea velatae corpora veſte
Primitias frugum dant, ſpicea ſerta, ſuarum:
Perque nouem noctes Venerem, tactusque viriles
In vetitis numerant. Turba Cenchreis in illa
Regis abeſt coniux, arcanaque ſacra frequentat.
Ergo legitima vacuus dum coniuge lectus,
Nacta grauem vino Cinyram male ſedula nutrix,
Nomine mentito, veros exponit amores,

432 Burm. mallet cum Genev. *velatae tempora vitta.* 434 Vulg. *tactusque virorum.* 435 Vulg. *Cinyreis.* Sed v. Heinſ. 436 Vulg. *adeſt.* Quidam, *turbam in illam abit.* 439 Baſil. *nomine mutato.*

430 *promiſſa numine firmat* breuiter et ſatis eleganter mihi dictum videtur pro, per numen iurans. Burm. vero prioris Gronov. Mſ. lectionem praefert: *Dicere; iurato promiſſaque numine firmat.* Cauſa hoc praeferendi fuit haec, quia *iurare numen* pro, *iurare per numen* recte dr. v. Drakenb. ad Sil. VIII, 105.

431 In honorem Cereris ϑεσμοφόρου ſ. legiferae, *annua* ſacra a multis Graeciae ciuitatibus, maxima autem religione ab Athenienſibus, celebrabantur, Theſmophoria inde dicta. Eaque ſacra ſine dubio et h. l. intelligenda ſunt. Agebantur enim non niſi a feminis ingenuis inde a die 14 menſis Pyaneptionis, (qui erat menſium autumnalium primus) per quinque dies. Mulieres illae velatae erant *veſtibus niueis*, in ſignum intemeratae ſanctitatis, et cum per quinque illas noctes, tum per quatuor proxime praecedentes, et a *Venere* abſtinere, et ſummae modeſtiae operam dare debebant. Hinc *piae matres; piae* enim, quae Deorum ſacra rite colunt. v. Meurſii Graec. feriatam in ϑεσμοφόρια. Burm. tamen putat, in animo habuiſſe poëtam feſtum Cereri ſacrum, quod in Oriente celebratum ſit; (At iſtius feſti nulla exſtat memoria) nam in Theſmophoriis tres modo noctes pure ſe habuiſſe matronas, (quod eſt falſum. v. Potteri Archaeol. Graec. To. I. p. 883. ed. Ramb.) neque ſe de primitiis oblatis quidquam reperiſſe. Negari ſane non poteſt, primitias non tam in Theſmophoriis quam in ϑαλυσίοις potius, oblata Cereri et Baccho, ſed Noſter non ſemel confudit diverſa. *tactus viriles*, concubitus cum maritis.

435 *Cenchreis* etiam ſecundum Hygin. fuit Cinyrae vxor.

438 *Nacta grauem* etc. Hygin. fab. 164. Myrrha ipſa patrem inebriat. *vacuus lectus*, cum alter coniugum ſacrorum cauſſa ſeorſim ſecubat, eſt etiam Amorr. III, 10, 2. et Epiced. Tibul. vſ. 33. *Viduum cubile* Amorr. II, 10, 17. *Deſertus lectus* Heroidd. I, 7. Et qui ſolus cubat, *viduas exigit noctes* ibid. XIX, 69.

Et faciem laudat. Quaesitis virginis annis,
Par, ait, est Myrrhae. Quam postquam adducere iussa est,
Vtque domum rediit, Gaude mea, dixit, alumna:
Vicimus. Infelix non toto pectore sentit
Laetitiam virgo; praesagaque pectora moerent.
Sed tamen et gaudet: tanta est discordia mentis!
Tempus erat, quo cuncta silent, interque Triones
Flexerat obliquo plaustrum temone Bootes.
Ad facinus venit illa suum. Fugit aurea coelo
Luna: tegunt nigrae latitantia sidera nubes:

443 Vulg. *toto pectore*. quod spreuit Heins. quia *pectora* mox legg. 445 Sec. Medic. et alius, *gaudent*. Vnus, *Flet tamen et gaudet*. Heins. coni. *Flens tamen et g*. et mox, *menti*. 446 Florent. S. M. *Trionem*. V. ad I, 64.

441 *adducere*. Lenones et lenae alibi et proprie meretrices stupri caussa drr. ad aliquem *deducere* (Cic. Verr. III, 34) et *perducere*. Verr. V, 12. Hinc Verr. I, 12. *perductores* sunt lenones. v. Graeuium ad Sueton. Caes. 49. et Ernesti Clav. Cic. s. his vocc.

443 *Vicimus*, formula exsultantis propter spem certam.

447 De *Boote* eiusque *plaustro* v. ad II, 176. Is vbi media nocte culmen coeli attigit, et inde vergere incipit, *flectit plaustrum*, quod tunc *obliquum temonem* habet. Lucan. II, 237. *Parrhasis obliquos Helice cum verteret axes*. Infra XI, 257. *inclinato temone*. Contra equi solis surgunt *elato temone* ap. Claudian. Olybr. Cons. 4. Iam antiquissimi poëtae a siderum septemtrionalium culminatione mediam noctem designarunt. v. Heynii Excurs. II. ad Aen. II. et Bronckh. ad Propert. I eleg. 16, 23.

448 sqq. Egregie haec finxit rei turpitudinis declarandae caussa. Luna et sidera se abscondebant, ne offenderentur adspectu tam nefarii facinoris, et vt res tam atrox in densissimis tenebris perpetraretur. *Fugit coelo*, tegitur nubibus, vt non cernatur, vt fugisse videatur. Virg. G. I, 441. *sol conditus in nubem medio refugit orbe*. *suo*, nocti proprio et vsitato. Sic Virg. G. IV, 190. de apibus, *sopor suus*. Commode etiam *Icarum* prae pudore se abscondentem inducit, cuius filia *Erigone* pia satis in patrem fuerat. Nempe *Icaro* (quem alii Icarium appellant. v. Munker. ad Hygin. fab. 130.) a pastoribus Atticis, quos ebrios fecerat, interfecto, Erigone adeo doluit patris mortem, vt super corpus eius in arbore suspendio vitam finiret. Deorum voluntate ambo inter sidera relati sunt. Erigone signum Virginis, Icarus Bootes in sideribus est dictus. Hygin. d. l. et P. A. II, 4. et ab eodem fab. 254. Erigone inter mulieres piissimas refertur. Cf. Tibul. IV, 1, 9 sqq. *sacrata*, inter sidera relata. v. ad IX, 88. *pio amore*, propter pium amorem.

Nox caret igne ſuo. Primos tegis, Icare, vultus;
Erigoneque pio ſacrata parentis amore.
Ter pedis offenſi ligno eſt reuocata: ter omen
Funereus bubo letali carmine fecit.
It tamen: et tenebrae minuunt, noxque atra pudorem.
Nutricisque manum laeua tenet; altera motu
Caecum iter explorat. Thalami iam limina tangit;
Iamque fores aperit; iam ducitur intus. At illi
Poplite ſucciduo genua intremuere: fugitque
Et color, et ſanguis, animusque relinquit euntem.
Quoque ſuo propior ſceleri, magis horret, et auſi
Poenitet, et vellet non cognita poſſe reuerti.
Cunctantem longaeua manu deducit: et alto
Admotam lecto cum traderet, Accipe, dixit;
Iſta tua eſt, Cinyra: deuotaque corpora iunxit.

450 Vulg. *primus.* 453 Thuan. *carmine dixit.* 454 Heinſ. coni. *vt tenebrae minuunt.* Menardi Cod. *et tenebris minuit nox atra pudorem.* 455 Nouem, *altera tactu.* 458 Fragm. Laeſen. *tremuere.*

452 Neque infauſtis ominibus, iisque ter repetitis, a conatu ſuo deterreri potuit. *Offenſio pedis in limine* maxime ſiniſtrum *ſignum*, i. omen, apud Veteres. v. Tibul. I, 3. 19, et Noſter I Triſt. 3, 55. Amorr. I, 12, 4. Tertium demum omen priora firmabat. Heroid. IV, 7 ſq. Hinc etiam ſuperſtitioſi ter ſortilegorum ſortes tollere ſolebant. Tibul. I, 3, 11. De *bubone* v. ad V, 543. Noſtris dr der Schuhu, eſtque e genere ſtrigum, de quibus ad VII, 269. diximus. *carmen letale*, cantus lugubris malum exitum praeſagiens. *minuunt pudorem*, quia non verendum erat, vt animaduerteretur a quopiam.

455 Loc. ſeq. ingenioſe ſcriptus, ita vt virginem palpantem in tenebris et cum tremore accedentem ad patris lectum veluti oculis cernamus. Egregie, *motu* dextrae *caecum iter explorat*. *Caecum iter*, via, qua incedebat in tenebris, quam cernere adeo nequibat. Hanc *motu* dextrae *explorat*, palpat manu, an obſtet aliquid, quo offendatur. Expreſſit autem Tibul. II, 1, 76 ſqq. *Ad iuuenem tenebris ſola puella venit, Et pedibus praetentat iter, ſuſpenſa timore, Explorat caecas cui manus ante vias.* Virg. Mor. 6. *Sollicitaque manu tenebras explorat.* Cf. et Cir. 209 ſqq. Mox ſingulas eius actiones recenſet, *limina tangit* etc. Iis, quibus animus linquitur, aut qui tremunt, ſuaui imagine tribuitur *poples ſucciduus*, i. labans. *poples defeſſus*, i. deficiens, XIII, 477.

462 Nutrix, quoniam videbat, ſi virgo fruſtra eſſet reuerſa, mox rediturum furorem, ipſa cunctantem deducit. *altus* erat lectus magnificentiae cauſſa. *iunxit*, fecit, vt iungerentur.

Accipit obſcaeno genitor ſua viſcera lecto;
Virgineosque metus leuat, hortaturque timentem.
Forſitan aetatis quoque nomine, Filia, dicat:
Dicat et illa, Pater; ſceleri ne nomina deſint.
Plena patris thalamis excedit: et impia diro
Semina fert vtero, conceptaque crimina portat.
Poſtera nox facinus geminat: nec finis in illa eſt.
Cum tandem Cinyras, auidus cognoſcere amantem
Poſt tot concubitus, illato lumine vidit
Et ſcelus, et natam, verbisque dolore retentis,
Pendenti nitidum vagina deripit enſem.
Myrrha fugit, tenebris et caecae munere noctis
Intercepta neci: latosque vagata per agros,
Palmiferos Arabas, Panchaeaque rura relinquit.
Perque nouem errauit redeuntis cornua Lunae;
Cum tandem terra requieuit feſſa Sabaea.
Vixque vteri portabat onus. Tum neſcia voti,
Atque inter mortisque metus, et taedia vitae,
Eſt tales exorſa preces: O, ſi qua patetis
Numina confeſſis: merui, nec triſte recuſo

469 Tert. Bonon. *thalamos*. Octo, *diſcedit*. 470 Reg. et Iun. *conceptaque ſemina*. Burm. coni. *Crimina fert vtero, conceptaque ſemina portat* 473 Quatuor, *allato*. Sed *inferre lumen* phraſis propria. vid. Burm. 475 Tres, *liberat enſem*, vt VI, 551. et II Faſt. 793. 479 Septem, *radiantis Lunae*.

465 *obſcaenus*, in quo res obſcena agitur. *viſcera*. Tibul. I, 6, 66. *nata ſanguis eſt tuus*.

468 *ſceleri ne nom. deſint*, vt ipſi nominibus vtantur, quibus ſcelus indicetur. *plena patris*, plena ſeminis paterni. *concepta crimina*, foetum per crimen conceptum. III, 268. *manifeſta crimina pleno fert vtero*.

476 *munere*, beneficio, ope. *intercepta* melius, quam, erepta. v. ad VIII, 291. *Panchaea* etc. Si, relicta Panchaea, nouem menſes errauit, et tandem inter *Sabaeos* requieuit, quo modo ſupra vſ. 309. Panchaea dici potuit hanc arborem protuliſſe? Nonnulli veterum *Panchaeum* faciebant *Sabaeae* (hodie Yemen) partem. Ita dicendum eſſet, Myrrham poſt longos errores rediiſſe in patriam. Glarean. ad ſup. loc. monet, in fabulis, tot diuerſis modis proditis, fruſtra exactam temporis et locorum rationem quaeri. Petitus illum loc. mutatum volebat. v. ibi Varr. lect. *redire* paſſim de ſole, luna, ſideribus, anno, die. v. Heinſ. et Burm.

481 *neſcia voti*, neſciens, quid optet. *Patere* eleganter drr. qui alios facile exaudiunt, metaphora petita a locis, ad quae facilis eſt acceſſus.

Supplicium. Sed, ne violem viuosque ſuperſtes,
Mortuaque exſtinctos, ambobus pellite regnis:
Mutataeque mihi vitamque necemque negate.
Numen confeſſis aliquod patet. Vltima certe
Vota ſuos habuere Deos: nam crura loquentis
Terra ſuperuenit: raptosque obliqua per vngues
Porrigitur radix, longi firmamina trunci:
Oſſaque robur agunt: mediaque manente medulla,
Sanguis it in ſuccos, in magnos brachia ramos,
In paruos digiti: duratur cortice pellis.
Iamque grauem creſcens vterum perſtrinxerat arbor,
Pectoraque obruerat, collumque operire parabat.
Non tulit illa moram: venientique obuia ligno
Subſedit, merſitque ſuos in cortice vultus.
Quae, quamquam amiſit veteres cum corpore ſenſus,

487 In Medic. abeſt totus verſus. 489 Quinque, ***plura loquenti.*** Leidenſ. *non plura loquentis*, quod probat Burm. ſi *loquenti* legas; ita enim *plura loqui* Noſtrum paſſim dixiſſe, vt I, 525. II, 658. et alibi. 494 Prior Gron. *curuatur.* Si voci ſua conſtaret auctoritas, Heinſ. legeret, *rugatur*, vt paſſim *rugoſus cortex.* 495 Vulg. *praecinxerat.* Alii, *praeſtrinxerat*, aut *conſtrinxerat.* 496 Heinſ. ſuadet, *Pectora obſuerat*, i. occluſerat, operuerat, de quo v. ipſe ad II Faſt. 578. expoſuerit. *Obruit* enim *cortice* paullo durius dictum. Burm. dubitat, an *obſuere* hoc ſenſu Ouid. ſcribere potuerit. Si quid mutandum, mallet, *induerat.* 499 Duo, *de corpore.* Quatuor, *in corpore.*

486 *ambobus regnis*, viuorum ſcil. et mortuorum, nec viuere me ſinite, nec mori. Etiam ap. Anton. Lib. *εὔχεται μήτε παρὰ ζῶσι, μήτ' ἐν νεκροῖς φανῆναι.*

489 *ſuos*, propitios, *habuere Deos*, exaudita ſunt a Diis. Sic et IV, 373. pro quo IV, 164. *Vota tetigere Deos.* Tibul. III, 3, 28. *non meus Deus* eſt inimicus, iratus. Virg. Aen. II, 396. *haud numine noſtro*, nobis non propitio. Cic. Quint. 7. *Alphenus vtebatur populo ſuo*, ſibi propitio. Erneſti Clav. Cic. putat e ludis gladiatoriis hoc ſumtum. — *Crura terra ſuperuenit*, terra repente retinuit et alligauit pedes. Cf. cum ſeqq. ſimiles puellarum in arbores mutationes I, 548—52. II, 347—65. IX, 351—93. vnde intelliges, etiam in ſimillimis rebus ſuauiter variare foecundum Ouidii ingenium. *firmamina*, qua continentur trunci, vt loquitur Cic. N. D. II, 47. *firmamen*, pro firmamentum, fulcrum, quia Noſter amat nomina in *amen* deſinentia. *obliqua, porrigitur, longi* pingunt.

492 *robur agunt*, in lignum robuſtum, durum mutantur.

494 *duratur cortice*, in durum corticem mutatur. *obruerat*, non debebat tentari. *obruere*, tegere, condere, ſepelire.

497 Eleganter, *veniens lignum*, et ingenioſe, *obuia ſubſedit*, ſub-

Flet tamen, et tepidae manant ex arbore guttae.
Est honor et lacrimis: stillataque cortice Myrrha
Nomen herile tenet, nulliqne tacebitur aeuo.
  At male conceptus sub robore creuerat infans, *Adonis.*
Quaerebatque viam, qua se, genetrice relicta,
Exsereret. Media grauidus tumet arbore venter.
Tendit onus matrem: nec habent sua verba dolores:
Nec Lucina potest parientis voce vocari
Niteni tamen est similis, curuataque crebros

502 *nullique* ex vno Strozzae dedit Heins. pro. *nulloque.* 505 Variant Mss *eximeret, exiret, exueret, extraheret.* 506 Neap. Stroz Bas. *onus ventrem.* In fine ve[rs.] Arou[s]. *labores.* 507 Quidam *voce rogari,* vt vs. 3[..] Duo, *parientis ab ore.* Vnus, *more vocari.* 508 Florent. S. M pro div. lect. *spissos* Dat gem. quod exemplis ab h. l. alienis illustrare vult Heins.

sedit, vt obuia veniret venienti ligno, morae impatiens.

500 Etiam Lucret. I, 350. *flere de* [tr]*uncis destillantibus* dixit, *vberibus flent omnia guttis. Myrrha* frutex in multis Arabiae locis nascitur, ex quo inciso guttae manant, quae in odoratissimis et pretiosissimis vnguentis habentur. Plin. XII, 15 s. Dioscor. I, 64 et 69. Noster A. A. I, 287. *Illius et lacrimis, quas arbore fundit odora, Vnguimur; et dominae nomina gutta tenet.* — Caeterum Fulgent. Mythol. III, 8. fabulam ita interpretatur; *Myrrha genus est arboris, de qua succus ipse exsudat: haec patrem amasse dicitur. Istae enim arbores in India sunt, quae Solis caloribus crementantur.* (Munker. legit, *crenantur,* i. inciduntur; *crena* enim, κρήνη, incisura.) *Et quia patrem omnium rerum solem esse dicebant, cuius opitulata cuncta germinum adolescit maturitas, ideo et patrem amasse dicitur: dumque grandioris iam fuerit roboris, Solis ardoribus crepans, rhagades* (fissuras) *efficit, per quas succum desudat, quod myrrha dicitur: et redolentibus lacrymosa guttulis, fletus suaues scissuris hiantibus iaculatur. Vnde et Adonem genuisse fertur.*

FAB. VIII. vs. 503 — fin. *Adonis,* ex hoc incesto concubitu natus, propter pulchritudinem amatur a Venere, quae eum a saevarum ferarum venatione deterret, in primis exemplo Hippomenis et Atalantae, quorum fata vs. 560 — 707. copiose narrantur. Adonis cum his monitis non moveretur, ab apro percussus perit, sed a Venere mutatur in florem purpureum. Apollod. III, 14. 4. Tzetzes in Lycophr. p. 133. Hygin. fabb. 248. 271. Eundem mythum Hesiod. et Panyasis, ab Apollod. laudati, retulerant. Ille Adonin Phoenicis et Alphesiboeae, hic Thiantis, Assyriorum regis, filium fecerat.

503 *male,* nefario concubitu. Sed. partus prodigiosus. Sed et Apollod. δεκαμηνιαίῳ δὲ ὕστερον χρόνῳ, τοῦ δένδρου ῥαγέντος, γεννηθῆναι τὸν λεγόμενον Ἄδωνιν.

504—9 Viuidis coloribus mu-

Dat gemitus arbor, lacrimiſque cadentibus humet.
Conſtitit ad ramos mitis Lucina dolentes,
Admouitque manus, et verba puerpera dixit.
Arbor agit rimas, et fiſſa cortice viuum
Reddit onus, vagitque puer: quem mollibus herbis
Naïdes impoſitum lacrimis vnxere parentis.
Laudaret faciem liuor quoque. Qualia namque
Corpora nudorum tabula pinguntur Amorum,
Talis erat: ſed, ne faciat diſcrimina cultus,
Aut huic adde leues, aut illis deme pharetras.
Labitur occulte, fallitque volatilis aetas;
Et nihil eſt annis velocius. Ille ſorore

510 Multi, *dolentis* 512 Plerique, *fiſſo*. Sed v. Heinſ. ad IV, 375. 516 Quintus Palat. *ſcribuntur*. Vnus Heinſ. *panguntur*. 517 Vnus Leid *faciant*. 519 Sex, *volubilis*.

lier parturiens deſcribitur. *Tendit* extendit. Amorr. II, 13, 20. *latens corpora tendit onus* Alia loca collegit Burm. Arbor illa nec *ventrem*, nec *dolores* habere poterat, quia vſ. 499 cum corpore ſenſus amiſiſſe dr. Rectius lacrimantem fingere potuit propter vſ. 500. *Voce vocari*. v. ad vſ 3.

510 Apud Hygin fab 164 et Fulgent III, 8. pater gladio ferit arborem, et ſic prodit Adonis. Ap. Anton. mater abortum facit, et Thias pater ſe interficit *mitis*, quia ſua ſponte, non vocata, adeſt laboranti. Alibi *lenis* Lucina. *ad ramos*, ad arborem *puerpera*, quae adiuuant puerperium. Contra IX, 301. carminibus partus Alcmenae retinebatur.

515 *Laudaret* etc. De hoc prouerbio v. ad VI, 129 Cf. III Pont. 1, 82. Mox Burm. praefert, quod Francof. Mſ. habet, *ponuntur*, cuius gloſſae *pinguntur* et reliquae varietates ſint, quia *ponere* exquiſite non modo de ſtatuariis, ſed etiam de pictoribus occurrit, vt Horat. IV od. 8. Cf. XII, 398.

519 Infans natus ſenſim adoleuit. Sed hoc ornate et verbis exquiſitis expreſſit *volatilis* eleganter, pueritia, quae celeriter tranſit *fallit*, praeterlabitur, vt non ſentiatur. *fallere* de omnibus iis, quae ita fiunt, vt non animaduertantur. Sic *decipere diem* IV Triſt. 10, 114. eum ita tranſigere, vt non ſentiantur eius moleſtiae. Eodem nunc redit *occulte*. Sic et Lucret. I, 314. Horat. I od. 12, 45 *Creſcit occulto velut arbor aeuo Fama Marcelli*. *Labi* de celeri decurſu aetatis. Art. III, 65. *cito pede labitur aetas*. Amorr. I, 8, 49. *Labitur occulte, fallitque volubilis aetas, Vt celer admiſſis labitur amnis aquis*. Cf. VI Faſt 771. Tibul. I, 8, 48. *non tardo labitur aetas pede*

520 — 24 Velocitatem illam egregie expreſſit tam cumulatione et repetitione vocc. *nuper, modo, iam*, quam tota orationis forma. Ingenioſe, *ſorore natus auoque*. Nempe confuſione illa nominum vſus eſt, de qua vſ. 346 *ſe formoſior ipſo*, in virili aetate for-

Natus auoque ſuo, qui conditus arbore nuper,
Nuper erat genitus; modo formoſiſſimus infans;
Iam iuuenis, iam vir, iam ſe formoſior ipſo eſt.
Iam placet et Veneri, matrisque vlciſcitur ignes.
Namque pharetratus dum dat puer oſcula matri,
Inſcius exſtanti deſtrinxit arundine pectus.
Laeſa manu natum Dea repulit, altius actum
Vulnus erat ſpecie, primoque fefellerat ipſam.
Capta viri forma non iam Cythereïa curat
Litora: non alto repetit Paphon aequore cinctam,
Piſcoſamque Gnidon, grauidamue Amathunta metalli.
Abſtinet et coelo: coelo praefertur Adonis.
Hunc tenet: huic comes eſt: adſuetaque ſemper in vm-
Indulgere ſibi, formamque augere colendo, (bra
Per iuga, per ſiluas, dumoſaque ſaxa vagatur

523 Sex, *ipſe*, quod elegantius iudicat Burm. 526 Vulg. *diſtrinxit.* Leid. *perſtrinxit.* 531 *metalli* pro *metallis* ex Genev. recepit Heinſ. quem v. ad vſ. 220. 533 Tres, *in herba.* Deinde Thuan *indulgere roſa* pro *roſae.* 535 Tres, *cliuoſaque ſaxa.* Vnus, *cliuoſaque rura.*

moſior erat, quam in infantia. Etiam ab Hygin. fab. 171. refertur inter formoſiſſimos, quos tulit antiquitas. *modo* nunc eſt, paullo poſt; neque enim ſolum de tempore vix elapſo occurrit. *matris vlciſcitur ignes.* v. ad vſ. 311. Hygin. fab. 58. *qui* (Adonis) *matris poenas a Venere eſt inſecutus.* Lactant. Arg. *quem Venus non minus dilexit, quam puella patrem Cinyram dilexerat, beneficio Cupidinis.*

529 Dii, vbi potiſſimum coluntur, habitare drr. et cum aliorſum ſe transferunt, *ſpernere* (Horat. I od. 30, 2.), *non curare, relinquere* illa loca. Veneri ſacra *Cythera*, vna ex Cycladibus. *Paphos aequore cincta*, quam Πάφον περιῤῥύταν dixit Alcman in H. Stephani Lyric. p. 628. *Gnidus* vrbs Doridis, et *Amathus*, de cuius metallifodinis v. ad verſ. 220. Mox ſuauiter additum, *coelo praefertur Adonis.* Heroidd. IV, 36. *Hippolytum videar praepoſitura Ioui. tenet*, non dimittit a ſe.

533 Alio etiam ſtudio trahitur. De tali obſequio v. ad vſ. 171. adde Heroidd. IV, 37 ſqq. Tibul. IV, 3. Olim molli vitae *adſueta* erat, nunc durum venatum amat. Mollium hominum eſt, *indulgere ſibi*, obſequi cupiditati ſuae, totumque eſſe in cultu corporis. Quomodo Venus colendo formam augeat, ſuauiter docet Claudian. Nupt. Honor. 99 ſqq *colere*, ornare, vt A. A. III, 225. *dum coleris.* Curtius VIII, 9, 21. *lacertos auro colunt.* — *augere*, conſpiciendam magis, pulchriorem reddere, vt I, 530.

535 *Dumoſa ſaxa*, Supra IV, 777. exquiſitius, *ſiluis horrentia ſaxa fragoſis.* Cf. Plin. paneg. 81. vbi ſimiliter moleſtiae venatus deſcribuntur. *Nudae genu* erant venatrices. Sed e Virg. Aen. I,

H

Nuda genu, veſtem ritu ſuccincta Dianae;
Hortaturque canes, tutaeque animalia praedae,
Aut pronos lepores, aut celſum in cornua ceruum,
Aut agitat damas: a fortibus abſtinet apris;
Raptoresque lupos, armatosque vnguibus vrſos
Vitat, et armenti ſaturatos caede leones.
Te quoque, vt hos timeas (ſi quid prodeſſe monendo
Poſſit,) Adoni, monet: Fortisque fugacibus eſto,
Inquit: in audaces non eſt audacia tuta.
Parce meo, iuuenis, temerarius eſſe periclo:
Neue feras, quibus arma dedit Natura, laceſſe,
Stet mihi ne magno tua gloria. Non mouet aetas,

538 Tres, *paruos lepores.* Heinſ. malebat, *pauidos.* 539 Quidam, *aut,* vel *ſed,* vel *et fortibus.* Heinſ. malebat, *at fort.* quod probat Burm. 541 Medic. et Langerm. *ſaturos e caede.* 544 Heinſ. coni. *tutum*, ne nimis ſit pedeſter ſermo. Comparat, *Triſte lupus ſtabulis,* et, *Turpe ſenex miles.* 547 Gronov. et 3 alii *ne damno.*

319. hoc translatum in h. l. putat Heinſ. imo veriſimilius eſt, Noſtrum expreſſiſſe illum loc. Mſſ. tamen hic valde variant, et cum plures habeant, *Fine genu, Fune genu, Pene genu,* Heinſ. ſcribendum cenſet, *Fine genus,* vt *genus* ſit ſecundus caſus vel a *genu*, vel ab antiqua forma *genus*, quod vtrumque exemplis allatis comprobat. *Fine* autem *genus* ſ. *genuum* dictum eſſe, vt apud Auien. in Arat. *fine manus*, ap. Nemeſian. Cyneg. *coſtarum ſub fine,* Claud. Gigant. 79. *femorum fine* etc. — *Hortatur canes* v. ad III, 242. *praeda*, fera capta, vt III, 225. vbi v. not. *animalia tutae praedae,* quae *tuto,* ſine periculo, capiuntur. *pronos*, veloces, pernices. Etiam Remed. 201. *pronum leporem.* Horat. A. P. 60. *proni anni,* et IV od. 6, 39. *proni menſes,* celeriter praeterlabentes. Metaph. petita a pronis riuis, qui rapido curſu feruntur. *celſum in cornua* elegantius, quam *celſis cornibus.* Virg. Aen. X, 725. *ſurgens in cornua ceruus.*

540 *Raptores lupi* e Virg. Aen. II, 355. Et Teleſinus apud Vellei. II, 27, 2. Romanos vocat *raptores Italicae libertatis lupos. ſaturatos,* qui ſaturari ſolent, ſaturandos, de quo vſu participiorum praeterit. v. Brouckh. ad Propert. II, 10, 49. *Saturati* enim (ex vſitata h. particip. notione) leones minus timendi ſunt. Hinc Virg. Aen. X, 724. *Impaſtus leo. fortisque* etc. Cf. Propert. II, 15, 21. Plin. d. l. *certare cum fugacibus feris curſu, cum audacibus robore.*

545 *Parce eſſe*, noli eſſe, vt Virg. Aen III, 42. *parce ſcelerare manus,* et paſſim. *Magno* aut, *haud paruo* (Virg. Aen. X, 494.) *ſtare* dcr. quae magnum nobis damnum adferunt. VI, 487. *ſtabunt tibi tua foedera magno.* Heroidd. VII, 47. *odia conſtantia magno.*

Nec facies, nec quae Venerem mouere, leones,
Setigeroſque ſues, oculoſque, animoſque ferarum.
Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri:
Impetus eſt fuluis, et vaſta leonibus ira:
Inuiſumque mihi genus eſt. Quae cauſſa, roganti,
Dicam, ait; et veteris monſtrum mirabere culpae.
Sed labor inſolitus iam me laſſauit: et ecce
Opportuna ſua blanditur populus vmbra:
Datque torum ceſpes. Libet hac requieſcere tecum,
Et requieuit, humo: preſſitque et gramen et ipſum:
Inque ſinu iuuenis, poſita ceruice, reclinis
Sic ait: ac mediis interſerit oſcula verbis.
Forſitan audieris aliquam certamine curſus

Atalanta

550 Plerique vetuſtiores, *et aduncis.* Heinſ. ſuadet, *praeaduncis*, vt *praeacutae haſtae* VII, 131. 553 Vulg. *mirabile.* Heinſ. malit, *Diſce ait.* 559 Multi, *oſcula labris.*

548 Satis venuſte et cum vi *Venerem* pro *me*.

550 Supra I, 305. apro tribuuntur *vires fulminis.* VIII, 289. *fulmen ab ore* apri *venit.* XI, 368. *rictus* lupi *fulminei.* Rutil. I, 625. *terribilis fulmine dentis aper.* — *acres*, feri, iracundi. Faſt. IV, 215. *acres leones.* Phaedr. III, 7, 18. *acer canis.* — *Impetus* feris tribuitur, Phaedr. III, 2, 14. de panthera, *ſaeuit irato impetu.*

553 *monſtrum*, miram poenam.

555 Sub *populo* non ſolum conuiuari, ſed etiam requieſcere, confabulari, amare ſolebant. *blanditur*, grata ſua vmbra nos inuitat. *preſſit gramen et ipſum* eleganter, ſedit in gramine et iuxta Adonidem, vt ipſum attingeret, vt ſolent amantes. Heroidd. IV, 97. Phaedra Hippolytum hoc ipſo Veneris et Adonidis exemplo adhortatur, vt quieſcat ſubinde a venatu, *Saepe ſub ilicibus Venerem Cinyraque creatum Suſtinuit poſitos quaelibet herba duos.* *Renidens.* Nota eſt Venus φιλομειδὴς Homeri, et ἡδὺ γελοιήσασα. v. Heinſ. qui *renidens* ex Florent. S. M. recepit, cum caeteri habeant vel *reclinis*, vel *reclinis*, quod gratam ſatis imaginem exhibet. *Reclinis*, qui tergo ſe inclinat ad aliquid. v. Intt. ad Silium V, 470. Sic os Adonidis, quocum loquebatur, intueri potuit reclinis Venus. Hoc igitur reuocaui. Venus *acclinis florum cumulo* eſt Claudian. 31, 4.

560 Duas *Atalantas* habuit antiquitas. v. ad VIII, 317. Nunc intel. Boeotica, Schoenei filia. v. vſ. 609. quam Noſter minime, vt alii auctores, cum Arcadica confudit. Ei curſu ſuperanti velociſſimos viros anteuertit Hippomenes, pomis iactis retardans eius impetum; hinc ex foedere eam duxit vxorem. Sed cum gratias ageret nullas Veneri, quam adiutricem habuerat in certamine, illa ambas ita irritauit, vt in luco Matris Deûm concumberet; idque ob facinus mutati ſunt in leones. Cf. Hygin. fab. 185. Apoll. III, 9, 2. Palaeph. cp. 14. Schol.

Veloces ſuperaſſe viros. Non fabula rumor
Ille fuit: ſuperabat enim: nec dicere poſſes,
Laude pedum, formaene bono praeſtantior eſſet.
Scitanti Deus huic de coniuge; Coniuge, dixit,
Nil opus eſt, Atalanta, tibi: fuge coniugis vſum.
Nec tamen effugies, teque ipſa viua carebis.
Territa forte Dei per opacas innuba ſiluas
Viuit, inſtantem turbam violenta procorum
Conditione fugat: Nec ſum potiunda, niſi, inquit,
Victa prius curſu. Pedibus contendite mecum.
Praemia veloci coniux thalamique dabuntur;
Mors pretium tardis. Ea lex certaminis eſto.
Illa quidem immitis: ſed (tanta potentia formae eſt)

562 Vnus Medic. *nec dicere promptum eſt,* quod Burm. videtur ex XIII, 10. ſumtum. 564 Menard. *quaerenti.* Voſſ. *ſcrutanti.* 566 Vnus, *Vix tamen.* 567 Medic. *ſiluas ibat,* quod Latinius putat Burm. 568 Tan. Faber corrig. *violente.* temere. v. Burm.

Theocrit. ad III, 40. Schol. Apollon. ad I, 769 Serv. ad Virg. Aen. III, 113. Tzetzes Chil. XIII, 453. Heraclit. de Incredib. cp. 12. Breuiter fab. Theocrit. Id. III, 40 ſqq. attigit. Tractaverat, vt ex Apollod. patet, etiam Euripides. H. l. Venus ipſa, cuius magna pars in ea re fuerat, facunde eam et ordine narrat.

563 Hac duplici laude etiam ſecundum alios inſignis erat; et inde pendet tota fab. *Pedibus* i. curſu excellere ſumma *laus* apud Graecos. Homer. Od ϑ, 147. Satis concinne *laus pedum* et *formae bonum* ſibi opp. Non igitur praeferendum ex multis Mſſ. *formane bona.* Formam ſaepe *bonum* dici, docet Burm. *Pedes* pro curſu ſollemne.

564 *Scitanti,* oracula conſulenti: Verb. proprium in hac re, monente Burm. De hoc oraculo caeteri nihil habent. Apollod. *παρθένον ἑαυτὴν ἐφύλαττε καὶ θηρεύουσα ἐν ἐρημίᾳ διετέλει,* et poſtea, patre impellente, prodit in ſtadium. *de coniuge, Coniuge* ſollemnis et grata Ouidio eiusdem voc. repetitio. *teque ipſa viua carebis.* Obſcure, more oraculorum, transformationem eius vaticinatur. *te ipſa carebis,* non eris ea, quae nunc es, carebis animi corporisque bonis, quibus nunc frueris. *Vſus,* concubitus. Remed. 357. *Veneris vſus.*

567 *Per ſiluas* melius, quam, in ſiluis. *Per* enim eleganter ponitur, vbi aut de hominibus ſparſis, diffuſis, ſermo eſt, (IV, 405. *latitant per tecta ſorores.*) aut de vagantibus huc et illuc, vt h. l. *violenta,* ſaeua, quae crudeliſſimam conditionem proponit. *pretium* paſſim eſt praemium, vt IX, 47. Sed h. l. malo ſenſu, poena, vt *praemium* VIII, 503 et Phaedr. IV fab. 17, 30. *Legem* illam ſecundum Hygin. pater conſtituit. Cf. ad vſ. 599.

573 Etiam A. A. III, 258. te Propert. III, 18, 7. *forma potens.*

Venit ad hanc legem temeraria turba procorum.
Sederat Hippomenes curſus ſpectator iniqui:
Et, Petitur cuiquam per tanta pericula coniux?
Dixerat, ac nimios iuuenum damnarat amores.
Vt faciem, et poſito corpus velamine vidit,
Quale meum, vel quale tuum, ſi femina fias;
Obſtupuit: tollensque manus, Ignoſcite, dixit,
Quos modo culpaui: nondum mihi praemia nota,
Quae peteretis, erant. Laudando concipit ignem:
Et, ne quis iuuenum currat velocius, optat,
Inuidiaque timet. Sed cur certaminis huius
Intentata mihi fortuna relinquitur? inquit.
Audentes Deus ipſe iuuat. Dum talia ſecum
Exigit Hippomenes, paſſu volat alite virgo.

575 Quatuor, *Venerat.* 577 Plurimi, *condemnat.* 584 Vulg. *Inuidiamque timet.* 585 Baſil. *intercepta mihi,* vnde Heinſ. faciebat, *impercepta,* vt IX, 710.

ad hanc legem, ad certamen, in quo tam dura lex propoſita; hinc mox *curſus iniquus. Hippomenes* vr. etiam ab Eurip. Theocrit. et Hygin. Sed a Schol. Apollon. *Hippomedon* vr., ab aliis, vt ab Apollod. *Melanion.* Sed *Melanion* ſecundum alios Arcadicam Atalantam habuiſſe dr. Hippomenis autem exemplum, quale hic notatum, vel maxime formae potentiam declarat.

584 *Inuidiaque timet*, inuidendo aliis timet, ne quis victoriam ſibi praeripiat; qui ſenſus ſolet tali occaſione excitari. Sic recte haec verba et conſtituit et interpretatus eſt Micyllus, eademque lectio deinde comprobata eſt Mſſ. auctoritate. *fortuna*, exitus certaminis. *fortunam belli tentare* paſſim ap. hiſtoricos.

586 *Audentes* etc. Sententia haec mirum quantum Veteribus placuit, et ap. innumeros auctores occurrit. A Claudian. Ep. ad Probin. 9. vr. *Cei ſententia vatis*, i. *Simonidis*, quamquam in v. *Cei* et Mſſ. variant, et Intt. diſſentiunt. Sed caeteri dicunt *Audentes Fortuna iuuat*, Noſter, quia Venerem implorare conſtituerat, maluit, *Deus*, quamquam *Deus* non raro pro Fortuna ponitur.

587 *Exigit*, deliberat, metaph. a libra petita, ad quam exigitur pondus rerum. Seq. deſcriptio certaminis curſus, quacum cf. Homer. Il. ψ, 740 ſqq. Virg. V, 315 ſqq. *ales*, primum pro, alatus, deinde pro, celer. Etiam *volare* de celerrimo curſu. *Volucrem Schoeneida* vocat Claudian. Laud. Seren. 170. *Scythae*, gens bellica, quorum tela timenda. *Scythicus arcus* 1 Pont. I, 79. *Scythica pharetra* III Pont. VIII, 19. Hinc h. l. *Scythica ſagitta* pro quacunque ſagitta. Cf VIII, 776 ſqq. *ire*, currere. Etiam de volatu nauis, quae plenis velis currit, h. v. occurrit, v. c. V Triſt. 14, 44. *Aonio*, Boeoto. V. ad III, 147.

Quae quamquam Scythica non ſecius ire ſagitta
Aonio viſa eſt iuueni; tamen ille decorem
Miratur magis: et curſus facit ipſe decorem.
Aura refert oblata citus talaria plantis:
Tergaque iactantur crines per eburnea, quaeque
Poplitibus ſuberant picto genualia limbo:
Inque puellari corpus candore ruborem
Traxerat: haud aliter, quam cum ſuper atria velum
Candida purpureum ſimulatas inficit vmbras.
Dum notat haec hoſpes, decurſa nouiſſima meta eſt:

588 Vulg. *non ſegnius.* 592 Quatuor, *Collaque.* vt III A. 236. *fuſos per colla capillos.* 596 Quinque, *ſimul edit et inficit.* Arond. *ſimul addat.* Duo Medic. *ſimul edat.* Vnus Bonon. *ſimilem datur.* Octo, *ſimul et dat et inficit.*

590 Magna commendatio, ſi quis omnia facit cum *decore.* Cf. VIII, 27 ſqq. Heroidd. IV, 77 ſqq. Tibul. IV, 2, 7 ſqq. Iam phantaſia Ouidii pingit rurſus habitum decorum currentis virginis. Pedes cum illa celeriter et alte iactaret, plantae attingebant *talaria,* tunicam talarem, quam venti retro dabant. *refert oblata,* retro dat, vt offerantur. *picto.* v. ad VI, 1. Caeterum huc reſpexit Sidon. Apoll. paneg. Maior. *Plantasque ſuperbas Haud ita per ſiccam Nemeen citus extulit Arcas, Cuius in Aetolo volitantem puluere matrem Horruit Hippomenes.*

594 *puellaris,* quo inſignes ſunt puellae, quae inde paſſim *candidae* vrr. Amat Ouid. h. voc. v. V, 393. Faſt. V, 611. *Trahere ruborem* eſt etiam III, 482. *trahere nigrum colorem* II, 236. *trahere faciem* I, 412. In his *trahere* eſt accipere. Ruborem illum mixtum candori aliis ſimilitudinibus Noſter illuſtrat III, 482 et IV, 331. aliis etiam Tibul. III, 4, 33. *Vt cum contexunt amaranthis alba puellae Lilia; vt autumno candida mala rubent.* — *Velum,* aulaeum. Vela praetendi ſolebant atriis et cubiculis, hinc *velarii* ſerui, qui velorum curam habebant. *ſimulatas inficit vmbras* recepit Heinſ. e Florent. S. Marci. Vellem addidiſſet, quid ſit, *ſimulatas vmbras inficere ſuper atria.* Intelligo quidem *ſimulatas vmbras,* aſſimilata coloribus veli, ſcio etiam, velum recte dici *atrium ſimulatis vmbris inficere* ſ. colorare: ſed altera locutionis forma duriſſima mihi videtur. Praeſtat haud dubie Vulg. *ſimilem dat et inficit vmbram,* quamquam nec haec ſatis placet. Caeterum eandem velorum infectionem copioſius deſcribit Lucret. IV, 73 — 84. vbi *lutea ruſſaque vela et ferruginea magnis intenta theatris omnem conſeſſum caueae ſubter, et omnem ſcenae ſpeciem inficiunt, coguntque ſuo fluitare colore* etc. Haec noſtra autem non dicit Romanus, ſed Venus, quo tempore nondum talis velorum vſus.

597 *Meta* nunc pro ſtadio, vltima ſtadii pars decurſa erat. *feſta corona.* Virg. Aen. II, 249. *feſta velamus fronde. Velare* et *tegere* ſollemnia verba de coronis impoſitis. Aen. IV, 637. *tegere*

Et tegitur festa victrix Atalanta corona.
Dant gemitum victi, penduntque ex foedere poenas.
Non tamen euentu iuuenum deterritus horum
Constitit in medio: vultuque in virgine fixo,
Quid facilem titulum superando quaeris inertes:
Mecum confer, ait. Seu me fortuna potentem
Fecerit, a tanto non indignabere vinci.
Namque mihi genitor Megareus Onchestius; illi
Est Neptunus auus: pronepos ego regis aquarum.
Nec virtus citra genus est. Seu vincar, habebis
Hippomene victo magnum et memorabile nomen.
Talia dicentem molli Schoeneïa vultu
Adspicit, et dubitat, superari an vincere malit.

600 Vulg: *iuuenis.* Quatuor, *perterritus.* 605 Ita recte loc. emendauit Micyllus, probante etiam Burm. *Onchestius* repertum etiam est in 2 Mss. Vulg *Achaestius illi.* Vnus, *Onchaestius et illi.* Mitto reliquas varietates.

tempora vitta. Vellei. II, 82, 4. Antonius *corona velatus aurea.* — *ex foedere*, e composito. *foedus* omne id, de quo inter plures conuenit. Secundum Hygin. d. l. Schoeneus procis eam legem proposuerat, vt alius post alium inermis fugeret, filia autem cum gladio insequeretur, quem intra terminos assecuta esset, occideret, eiusque caput in stadio figeret. Atque ita multi perierunt. Apollod.

600 *Euentus*, fortuna, interitus. Hygin. P. A. 2, 1. *euentum suum dicere Dianae.* *Inertes* ad cursum referendum, tardi. *facilem titulum*, gloriam, laudem facile parandam. v. IV, 644. VIII, 433.

603 Verba haud dubie corrupta, sed Mss. nil iuuant. Heinsioni. *Te mihi confer.* Sensus esse debet, mecum contende cursu. Graeci quidem συμβάλλειν et συνάπτειν absolute ponunt, suppressis vocc. ἀγῶνα et δυνάμεις, sed Lat. insolens illa ellipsis. *potentem*, scil. cursu, velocem.

605 *Megareus.* Ita et Hygin. *Onchestus*, vrbs Boeotiae, cuius rudera (in quibus templum et signum Neptuni Onchestii) Pausaniae adhuc aetate exstabant. Ibi olim habitauerat Onchestus, Neptuni filius. Pausan. Boeot. p. 761. Onchesti filius *Megareus*, quem eundem et *Macareum* dictum esse, Schol. Sophocl. ad Antig. vs. 1311. tradit. Is Niso contra Minoëm auxilium tulisse et in proelio cecidisse legitur apud Pausan. Attic. p. 95. *citra genus*, inferior, minor genere. Aeque fortis sum ac nobilis. — *memorabile*, celebre, vt IV, 416. et 614.

609 Supra IX, 260. *durus vultus* Iunonis iratae. Nunc *mollis*, placidus, blandus, *vultus* amantis Atalantae. Amantibus etiam *molles preces* *mollia corda* etc. tribuuntur.

Atque ita, Quis Deus hunc formosis, inquit, iniquus
Perdere vult? caraeque iubet discrimine vitae
Coniugium petere hoc? non sum, me iudice, tanti.
Nec forma tangor. Poteram tamen hac quoque tangi.
Quid? quod adhuc puer est? non me mouet ipse, sed ae-
Quid? quod inest virtus, et mens interrita leti? (tas.
Quid? quod ab aequorea numeratur origine quartus?
Quid? quod amat, tantique putat connubia nostra,
Vt pereat; si me Fors illi dura negarit?
Dum licet, hospes, abi, thalamosque relinque cruentos.
Coniugium crudele meum est. Tibi nubere nulla
Nolet, et optari potes a sapiente puella.
Cur tamen est mihi cura tui, tot iam ante peremtis?
Viderit. Intereat, quoniam tot caede procorum
Admonitus non est, agiturque in taedia vitae.
Occidet hic igitur, voluit quia viuere mecum?
Indignamque necem pretium patietur amoris?

611 Quinque, *formosum dixit.* Primus Ambros. *fortunis iniquis.* Heins. coni. *formis tam, dixit, iniquus?* 612 Cantabr. et vnus Bas. *Pendere vult.* 619 Vulg. *Sors.* Septem *dira* pro *dura*, quod non displicet Burm. quia et vs. 634. *importuna fata*, i. saeua, dira. 624 Quidam emendarunt, *Viderit interea.* 625 Bas. *Attonitus.* 626 Vrbin. Noric. alter Hamb. alter Erford. *Vouit quia.*

611—36 Diu multumque secum deliberat, vincerene velit et perdere Hippomenem, an vinci et nubere ei. Illinc gloriae cupido et oraculorum reuerentia pugnant, hinc amor et commiseratio.

613 Trist. II, 209. *Non sum tanti, vt renouem tua vulnera.* Tibul. II, 6, 42. *Non ego sum tanti, ploret vt illa semel.*

617 *aequorea origo* breuiter dictum, Deus aequoreus, vnde originem ducit; nisi malis *originem* de auctore generis accipere. IX, 264. *ab origine dictum matris.* Virg. G. III, 122. *Neptuni ipsa deducat origine gentem.*

620 *thalami cruenti*, et *coniugium crudele*, coniugium, quod cum vitae periculo petitur, et cuius caussa iam multi perierunt. *relinque*, non pete.

625 *Admonitus non est*, scil. vt sibi consuleret. Plenius Iustin. IV, 5, 11. *Nicias ne Demosthenis quidem exemplo, vt sibi consuleret, admonitus.* — *agi*, vt alibi *ferri* drr. qui prae nimia cupiditate nesciunt, quid agant, aut qui alia quacunque vi compelluntur ad aliquid. Phaedr. IV, 12, 3. *ad perniciem agi*, et V, 5, 3. *ad poenitendum agi.*

627 *Pati necem* est etiam Ibid. 521. et *patiens mortis*, mortalis, supra II, 653. *Patimur* omnia ea, quae nobis inferuntur, vulnera, mortem, vincula. Non igitur erat, cur Burm. ex Langerm. Excerpt. mallet, *potietur*, quod melius τῷ *pretium* conueniat, et quod

Non erit inuidiae victoria noſtra ferendae.
Sed non culpa mea eſt. Vtinam deſiſtere velles!
Aut, quoniam es demens, vtinam velocior eſſes!
At quam virgineus puerili vultus in ore eſt!
Ah, miſer Hippomene, nollem tibi viſa fuiſſem!
Viuere dignus eras. Quod ſi felicior eſſem,
Nec mihi coniugium fata importuna negarent:
Vnus eras, cum quo ſociare cubilia poſſem.
Dixerat: vtque rudis, primoque Cupidine tacta,
Quod facit ignorans, amat, et non ſentit amorem.
Iam ſolitos poſcunt curſus populusque paterque,
Cum me ſollicita proles Neptunia voce
Inuocat Hippomenes. Cythereia, comprecor, auſis
Adſit, ait, noſtris; et, quos dedit, adiuuet ignes.
Detulit aura preces ad me non inuida blandas;

637 Plerique meliores, *Quid facit.* Quatuor, *quid faciat.* Heinſ. ſuadet, *Quidquo agat.*

ſoleat Noſter h. v. cum quarto caſu conſtruere. *Indignam*, iniuſtam, vt ſaepe. *inuidia,* odium. *Non erit —ferendae* pro vulg. inuidia victoriae noſtrae non erit ferenda. Etiam Amorr. III, 6. *Non eris inuidiae, torrens, ferendae.*

631 Anacr. ap. H. Steph. in Lyric. p. 530. ὦ παῖ παρθένιον βλέπων.

634 *Nec mihi* etc. v. vſ. 564 ſ. Cf. Lactant. Argum. Sed ap. Hygin. a patre ipſa petit, vt ſe virginem ſeruare velit. *ſociare* ſollemne de coniugibus. I, 620. *ſocia tori.* II Faſt. 729. *ſocialis torus.* II A. 377. *ſocius lectus.* Heroidd. III, 109. *ſociare cubilia.*

636 Apud Theocrit. Id. III, 42. vix conſpecto Hippomene incipit furere, et in profundum amorem incidere.

638 *Pater*, patres, ſeniores et honoratiores. *populus patres*que formula ſollemnis et paſſim obuia de vniuerſis ciuibus Romanis, tam patriciis et ſenatoribus, quam plebeiis. Maximam exemplorum nubem collegit Bentlei. ad Horat. III od. 6, 20. Hinc etiam de aliis populis et coetibus vſurpatum. *Poſcere* fere vt Horat. A. P. 190. *fabula, quae poſci vult*, quam iterum ſpectare cupiunt ſpectatores. *ſollicita vox,* quam emittit homo ſollicitus. *Comprecor* pro ſimplici precor, vt ap. Hygin. fab. I. et P. A. 2, 5.

642 Suauiter res inanimatae, cum prohibent aliquid fieri, *inuidere* dntr. Supra IV, 73. *inuidus paries,* qui obſtabat amantibus. IX, 485. *nox coeptis inuida.* X, 332. *inuida iura.* Et h. l. *non inuida aura*, quae preces fideliter deferebat ad Venerem. *blandae preces,* vt *blanda tura* et *blandae victimae*, quae offeruntur animo blando.

Motaque ſum, fateor; nec opis mora longa dabatur.
Eſt ager, indigenae Tamaſeum nomine dicunt,
Telluris Cypriae pars optima: quem mihi priſci
Sacrauere ſenes, templisque accedere dotem
Hanc iuſſere meis. Medio nitet arbor in aruo;
Fulua comam, fuluo ramis crepitantibus auro.
Hinc tria forte mea veniens decerpta ferebam
Aurea poma manu: nullique videnda, niſi ipſi,
Hippomenen adii, docuique, quis vſus in illis.
Signa tubae dederant, cum carcere pronus vterque

643 Heinſ. malit, *opi*. 644 Vulg. *Damaſenûm*, quod varie emendarunt Editores. Verum viderunt Farnab. et Heinſ. 647 Quidam, *viret arbor*, quod Burm. non damnat, quia id v. auro conuenit. v. ad IV, 636. 649 Vnus Leid. *mea iuuenis*. Heinſ. coni. *iuueni*. Conſtant. Fan. et Burm. *meo iuueni*, vt Adonis intell. Satis blande et comiter.

644 *Tamaſus* aut *Tamaſeus* oppidum Cypri. Plin. V, 31. Stephan. h. v. Ταμάσεος πόλις Κύπρου. Τὸ ἐθνικὸν Ταμασίτης καὶ Ταμασεῖος. *ſacrare*, conſecrare. Sic *ſacrare templa, delubra*. I Faſt., 290. Virg. Aen. VIII, 715. Supra IX, 88. *ſacrare cornu*. v. Bentlei. ad Horat. Epiſt. II, 2, 92.

647 Secundum Philetam in Schol. Theocrit. II. 118. Venus Hippomeni dedit Dionyſi mala ſuo capiti detracta. Sed alius Schol. ad III, 40 male auctor eſt, ex Heſperidum hortis haec poma allata. Etiam Virg. Catal. XI, 25. *Heſperidum munere* capta eſſe Atalanta traditur. *Fulua*, aurea. *comam*, frondes. v. ad vſ. 103. Si lectio *crepitantibus* ſana, cogitandus eſt crepitus ſ. ſonus, quem faciebant frondes aureae motae. Et puto, eam ſanam eſſe. Virg. Aen. VI, 209. in ſimili arboris deſcriptione, *leni crepitabant bractea vento*, et XI, 775. *ſinus crepantes fuluo auro*. Sed vnus Leid. Mſ. *radiantibus*, Sic A. A. III, 451. *auro radiantia templa*, et ſupra II, 4. *Argenti radiabant lumine valuae*. Alter Leid. *trepidantibus*, quod forte illuſtrari poſſet ex Faſt. I, 77. *Flamma nitore ſuo templorum verberat aurum, et tremulum ſumma ſpargit in aede iubar*.

651 *In illis*, illorum, aut, illis. Sic IX, 670. *in illo*, illius. VII, 682. XIV, 268. Etiam Hygin. *edoctus, quis vſus in eis eſſet*.

652 In ſeqq. expreſſit nobilem certaminis nautici deſcriptionem ap. Virg. Aen. V, 124 ſqq. *Tuba* ſignum dabatur et in proeliis et in certaminibus. *pronus* egregie pingit niſum et habitum eorum, qui, vt vim addant emicanti corpori, extenſo altero pede inclinataque ad terram ſuperiore corporis parte, ſe emittunt in ſtadium. Sed id Noſter habet a Virg. d. l. vſ. 147. vbi aurigae *proni in verbera pendent*. et Georg. III, 107. *proni dant lora*. Snpra IX, 44. idem voc. de luctantibus. *carcere* pro vſitatiore, carceribus.

Emicat, et ſummam celeri pede libat arenam.
Poſſe putes illos ſicco freta radere paſſu,
Et ſegetis canae ſtantes percurrere ariſtas.
Adiiciunt animos iuueni clamorque, fauorque,
Verbaque dicentum: Nunc, nunc incumbere tempus,
Hippomene; propera. Nunc viribus vtere totis.
Pelle moram: vinces. Dubium Megareïus heros
Gaudeat, an virgo magis his Schoeneïa dictis.
O quoties, cum iam poſſet tranſire, morata eſt;
Spectatosque diu vultus inuita reliquit!
Aridus e laſſo veniebat anhelitus ore;
Metaque erat longe. Tum denique de tribus vnum
Foetibus arboreis proles Neptunia miſit.
Obſtupuit virgo, nitidique cupidine pomi
Declinat curſus, aurumque volubile tollit.

659 *Megareius* emendauit Micyll. Vulg. *Macareius*. v. not. ad vſ. 605.

654. 55 Ita celerrimum curſum equorum hominumque deſcripſerunt Veteres, Homer. Il. *υ*, 226 ſqq. Apollon. I, 179. Virg. Aen. VII, 808 ſqq. Ea volubilitatis ratio offendit multos, vix autem offendet eos, quibus curſum equorum eorum, quos Bataui Harttraber vocant, ſpectare contigit. Ita enim illi volant, vt terram vngulis tangere non videantur. Noſter adeo, rei molliendae cauſſa, addit, *Poſſe putes*. Sed apud Hygin. fab. 89. equi, quos Troi dederat Iupiter, *ſuper aquas et ariſtas ambulant*. — *paſſu*, pede. *radere*, leni pedum motu per interualla leuiter attingere. v. Valken. ad Eurip. Phoen. verſ. 1399. Apud Minuc. Fel. II, 3. teſta illa, qua pueri ludunt, dr. dorſum maris *radere*. Supra IV, 561. ſic eſt *deſtringere*. *ſtantes*, erectas. Propert. IV, 5, 12. *ſtantia* ſunt ſegetes, frutices, arbores. *percurrere ariſtas*, currere ſuper ariſtas. Virg. d. l. *Illa vel intactae ſegetis per ſumma volaret Gramina, nec teneras curſu laeſiſſet ariſtas.*

656 *Fauor* pr. de variis plauſus generibus, quibus in theatro hiſtriones et in ſtadio certantes incitari ſolebant. Virg. vſ. 148. Homer. Il. *ψ*, 766. *Nunc, nunc* etc. e Virg. verſ. 189. *Hortatur Mneſtheus: nunc, nunc inſurgite remis — nunc illas promite vires, nunc animos* etc. *Hoc vincite. — incumbere*, incitari in curſu.

663 *Aridus*, ex arido ore veniens, vt II, 278. *ſicca vox. laſſum os*, os eius, qui laſſus erat. Virg. vſ. 199. *Tum creber anhelitus artus Aridaque ora quatit.*

664 Non raro in certaminibus fieri ſolebat, vt dolis alter alteri victoriam eripere conaretur.

667 *volubile.* Ibid. 193. Siſyphi *reuolubile pondus.*

Praeterit Hippomenes. Reſonant ſpectacula plauſu.
Illa moram celeri, ceſſataque tempora, curſu
Corrigit: atque iterum iuuenem poſt terga relinquit.
Et rurſus pomi iactu remorata ſecundi,
Conſequitur, tranſitque virum. Pars vltima curſus
Reſtabat: Nunc, inquit, ades, Dea muneris auctor;
Inque latus campi, quo tardius illa rediret,
Iecit ab obliquo nitidum iuueniliter aurum.
An peteret, virgo viſa eſt dubitare: coëgi
Tollere, et adieci ſublato pondera malo:
Impediique oneris pariter grauitate moraque.
Neue meus ſermo curſu ſit tardior illo;
Praeterita eſt virgo: duxit ſua praemia victor.
Dignane, cui grates ageret, cui turis honorem
Ferret, Adoni, fui? Nec grates immemor egit,
Nec mihi tura dedit. Subitam conuertor in iram:
Contemnique dolens, ne ſim ſpernenda futuris,
Exemplo caueo, meque ipſa exhortor in ambos.
Templa Deûm Matri, quae quondam clarus Echion

671 Ambroſ. *reuocata.* 672 Vnus Moreti *pars optima.* 679 Alter Hamb et alter Erford. *curſu ſit longior.* 683 Burm. mallet, *tura tulit,* repetitione familiari noſtro poëtae. 684 Vulg. *contemtuque.* 685 *Ipſa* e quinque Mſſ. recepit Burm. pro, *ipſam.* 686 Quidam, *magnus Echion.*

668 *ſpectacula,* locus, vnde ſpectabatur, vt Liv. I, 35. *ſpectacula ſibi quisque fecerunt.* — *reſonant.* Virg. vſ 148. *Tum plauſu fremituque virum, ſtudiisque fauentum Conſonat omne nemus* etc. — *ceſſata tempora,* ceſſando conſumta, vt Faſt. IV, 617. *ceſſata arua,* ceſſando neglecta. *Moram et ceſſata temp. corrigere* pro, id corrigere, quod mora et ceſſando peccatum erat. *Conſequi* pro aſſequi.

673 In ipſo curſu interdum numen aliquod innocari, inuocantique adeſſe ſolebat. *Iuueniliter.* Glarean putat, iaciendi modum ſic eſſe expreſſum. Regius et Burm. interpretantur, cum ardore et impetu, vt ſolent iuuenes. Laudat Burm. III A. 733. *iuueniliter arcum corripit,* et II Triſt. 117. *nimium iuueniliter vti ingenio.* Adde ſupra III, 626. *iuuenili guttura pugno rupit.* Cauſſa, cur fortiter iaceret, erat, *quo tardius illa rediret.*

679 Frigida ſententia. — *duxit,* nempe vxorem, *ſua praemia,* vt Perſeus Andromedam IV, 756. Sed Hygin. *Hanc cum in patriam duceret.* Alibi *honores* ſimpl. de ſacris. Et *ferre* et *dare tura* latinum eſt. v. ad I, 248.

684 *Contemni,* deeſt, *me.* *caueo,* moneo aut prohibeo, ex iuris Romani formulis. v. Erneſti Clav. Cic. h. v.

686 Apud Apollod. et Hygin.

Fecerat ex voto, nemorosis abdita siluis,
Transibant: et iter longum requiescere suasit.
Illic concubitus intempestiua cupido
Occupat Hippomenen, a numine concita nostro.
Luminis exigui fuerat prope templa recessus
Speluncae similis, natiuo pumice tectus,
Religione sacer prisca: quo multa sacerdos
Lignea contulerat veterum simulacra Deorum.
Hunc init; et vetito temerat sacraria probro.
Sacra retorserunt oculos: turritaque Mater,
An Stygia fontes, dubitauit, mergeret vnda.
Poena leuis visa est. Ergo modo leuia fuluae

690 Multi, *iam numine,* quod probat Mariang. Accurs. 691 Plurimi, *Liminis.* 693 Neap. et sec. Medic, *vota sacerdos,* quod placet Heins. 695 Vrb. et alius, *stupro* ex glossa. 698 Heins. malit, *Tergum*, *et modo leuia etc.*

ingrediuntur τὸ τέμενος Διός, *Iouis fanum.* Recte Glarean. intel. *Echionem*, Cadmi socium, cuius III, 126 mentio fit; Atalanta enim haec Schoeneia fuit Boeotica. Burm. vero mallet, Echionem Arcadem, de quo VIII, 311. intelligere, quia Noster cum aliis duas Atalantas confuderit. Vbi tandem confudit? — *nemorosis siluis.* Supra I, 568. *Est nemus, quod claudit silua,* vbi v. not. Sic abdita esse solebant multa templa.

691 Burm. per *lumen* intel. fenestram et aperturam aedium, per quas lumen intromittitur, et ita Heins. supra vs 293. *lumina* capiebat. Sed nulla adest caussa, cur hoc ita capiamus, quamquam sensus eodem redit. De *natiuo pumice* v. ad III, 159 *religione sacer prisca*, cultus inde ab antiquissimis temporibus. Cic. Verr. IV, 33. *simulacrum summa atque antiquissima praeditum religione.* — *veteres Dii*, quorum simulacra vetusta.

695 *Temerare*, stupro polluere, vt II, 592. *probrum* passim de stupro. *Sacra*, simulacra. *retorti oculi*, vt alibi *auersae aures*, signa irae diuinae. *Turrita mater*, Cybele, quae Fast. IV, 224. *turrigera Dea* dr. et cui vs. 219. *turrita corona* tribuitur. Caussa ibidem redditur haec, quia Phrygiis vrbibus turres dederit. Ibi Burm. turritam Deam cum comitatu e monumento antiquo exprimendam curauit. Sed Lucret II, 606. *Muralique caput summum cinxere corona*, *Eximiis munita locis quod sustinet vrbes.* — *dubitauit*, cogitauit, secum deliberauit.

698 Plin. VIII, 15. de leonibus, *Colla armosque vestiunt iubae.* — *Leonum animi index cauda. Immota ergo placidus, clemens, blandientique similis, quod rarum est: crebrior enim iracundia eius. In principio terra verberatur, incremento terga, ceu quodam incitamento, flagellantur. Vis summa in pectore.* — *Iram vultus habet.* Supra VI, 35. *con-*

Colla iubae velant: digiti curuantur in vngues:
Ex humeris armi fiunt: in pectora totum
Pondus abit: ſummae cauda verruntur arenae.
Iram vultus habet: pro verbis murmura reddunt:
Pro thalamis celebrant ſiluas: aliisque timendi
Dente premunt domito Cybeleïa frena leones.
Hos tu, care mihi, cumque his genus omne ferarum,
Quae non terga fugae, ſed pugnae pectora praebent,
Effuge: ne virtus tua ſit damnoſa duobus.
Illa quidem monuit, iunctisque per aëra cygnis,
Carpit iter: ſed ſtat monitis contraria virtus.
Forte ſuem latebris, veſtigia certa ſecuti,
Exciuere canes, ſiluisque exire parantem
Fixerat obliquo iuuenis Cinyreïus ictu.
Protinus excuſſit pando venabula roſtro,

704 Vnus Heinſ. *premunt ſolido.* 710 Vnus Baſ. *veſtigia trita.* 713 Septem, *curuo roſtro.*

fiteri vultibus iram. Triſt. II, 525. *vultu fateri iram.*

704 *premunt,* mordent. Lucret. II, 600. *Hanc* (Cybelen) *veteres Graium docti cecinere poëtae Sublimem in curru biiugos agitare leones, — quia quamuis effera proles Officiis debet molliri victa parentum.* Noſter Faſt. IV, 215. *Coepi, Cur huic, genus acre, leones, Praebeat inſolitas ad iuga curua iubas? Deſieram. Coepit, feritas mollita per illam Creditur. Id curru teſtificata ſuo eſt.* Cf. et Serv. ad Aen. III, 113. — Caeterum ex ſententia Palaeph. et Heraclit. Hippomenes et Atalanta, cum inter venandum ſe in ſpeluncam contuliſſent, deuorati ſunt a leone et leaena; quas feras cum comites poſtea exeuntes e ſpelunca vidiſſent, illos mutatos in leones crediderunt.

708 *iunctis,* ſcil. curruí, vecta curru, cui iuncti cygni. Horat. III od. 28, 15. Venus *Paphon iunctis viſit oloribus.* Veneris enim currus trahebatur modo a columbis, modo a cygnis. *Per aëra carpit iter.* Supra IV, 615. breuius, *carpebat aëra. virtus,* fortitudo, animus venatorius. *ſtat contraria,* non obtemperat. Pr. *contrarii ſtant,* qui diuerſas partes aut ſententias vel in acie vel in ſenatu ſequuntur.

710 *certa* opp. obſcuris. *exciri* et *excitari* e *latebris,* cubilibus, a canibus pr. drr. ferae. Senec. I. de Clem. 16. *Idem facit venator, qui inſtituit catulos veſtigia ſequi, quique iam exercitatis vtitur ad excitandas vel perſequendas feras.* — *ſiluis exire.* Phaedr. I, 11, 9. ferae excitatae *exitus notos petunt.*

713 Secundum Propert. II, 10, 53. id factum in Idalio, Cypri monte. *Teſtis, qui niueum quondam percuſſit Adonem Venantem Idalio vertice durus aper.* Mortem Adonidis et aprum hunc car-

Sanguine tincta ſuo; trepidumque, et tuta petentem
Trux aper inſequitur: totosque ſub inguine dentes
Abdidit, et fulua moribundum ſtrauit arena.
Vecta leui curru medias Cytherea per auras
Cypron olorinis nondum peruenerat alis.
Agnouit longe gemitum morientis, et albas
Flexit aues illuc. Vtque aethere vidit ab alto
Exanimem, inque ſuo iactantem ſanguine corpus,
Deſiluit, pariterque ſinus, pariterque capillos
Rupit, et indignis percuſſit pectora palmis.
Queſtaque cum fatis, At non tamen omnia veſtri
Iuris erunt, inquit: luctus monumenta manebunt
Semper, Adoni, mei: repetitaque mortis imago
Annua plangoris peraget ſimulamina noſtri.
At cruor in florem mutabitur. An tibi quondam
Femineos artus in olentes vertere menthas,

714 Oxon. et Gronov. *tecta petentem.* 715 Quinque, *tortosque.* Vnus Heinſ. *fixosque.* 718 Vnus Baſ. et margo Gryph. *penetrauerat alis.* Laudat Burm. Virg. VII, 365. *Phrygius penetrat Lacedaemona paſtor.* 719 Multi, *Cognouit.* Heinſ. coni. *Agnouit linguae gemitum.* 721 Vnus Ciol. et Exc. Mureti *ſuo verſantem ſ.* 724 Vulg. *Et non.* 726 Sec. Medic. *rediniuaque.* Heinſ. coni. *recidiuaque*, de qua voce ipſe expoſuit ad Claudian. Phoenic. 727 Argent. *referet ſim.*

mine Anacreontio celebrauit Theocrit. Id. 30. Ibi aper praetendit, ſe id imprudentem feciſſe, cum amore incenſus femur Adonidis oſculari voluerit. *Abdidit.* Supra IV, 718. *in armo ferrum abdidit.* *fulua* tantum ornat.

717 *Leui curru* v. II, 531.

719 Expreſſit Virg. Aen. X, 843. *Agnouit longe gemitum praeſaga mali mens.* — *Exanimis* nunc moribundus; iaſtabat enim adhuc corpus. Sed Heinſ. vel inuitis membranis ſcribendum cenſet, *ſemianimem*, vt VII, 850. *indignis.* v. ad I, 308.

724 *At.* V. ad VIII, 279. *Queri cum aliquo* illuſtrauit Heinſ. ad Vellei. II. 130, 3. *veſtri iuris* vt ſupra vſ. 37. Non omnia, quae ad Adonidem pertinent, abſumetis. — *imago*, repraeſentatio. Similiter fere Virg. Aen. II, 269. *vbique pauor et plurima mortis imago.* *peraget ſimulamina* mera phraſis, ſimulabit, imitabitur. *ſimulamen* Ouid. voc. vt *firmamen* et alia in *amen* deſinentia. Intelliguntur Adonia, quae inter Phoenices orta mox accepta ſunt a pluribus gentibus. Primo die ſacrorum illorum Veneris et Adonidis ſimulacra circumferebantur ritu funebri; mulieres laniabant capillos, percutiebant peſtora palmis, addebantque et reliqua luſtus ſigna.

729 Solent Dii ſua conſilia et faſta aliorum Deorum auſtoritatibus, more hominum, tueri. In

Persephone, licuit? nobis Cinyreïus heros
Inuidiae mutatus erit? Sic fata, cruorem
Nectare odorato sparsit: qui tactus ab illo
Intumuit, sic, vt pluuio perlucida coelo
Surgere bulla solet. Nec plena longior hora
Facta mora est, cum flos de sanguine concolor ortus,
Qualem, quae lento celant sub cortice granum,
Punica ferre solent: breuis est tamen vsus in illo.
Namque male haerentem, et nimia leuitate caducum
Excutiunt idem, qui praestant nomina venti.

733 Multi, *fuluo perl.* 735 Vnus Heins. *concolor exit.* 736 Prim. Gron. *in cortice.* Quinque, *sub vertice.* 738 Vnus Ciof. *nimia grauitate.* 739 Vulg. *qui perflant omnia*, quod Mss. nullis confirmatur. Mss. plerique, *praestant omnia*, vel, *praebent omnia* Septem, *praestant nomina*, et sic septem alii pro diuersa lect. Arond. *praebent nomina.*

femineos artus et *heros* grauis oppositio. *Mentha* aut *mintha* herba, in quam Mintha nympha, Pollucis pellex, mutata erat. Lactant. Argum. Oppian. Halieut. III, 113. κωκυτίδα νύμφην vocat, quia Cocyti filia. *olentes* propter suauem odorem. Plin. XIX, 8. *Mentae nomen suauitas odoris apud Graecos mutauit, cum alioqui mintha vocaretur, vnde Nostri nomen declinauerunt. Grato menta mensas odore percurrit in rusticis dapibus.* Hinc Graecis etiam ἡδύοσμος dicta. Dioscor. III, 41. Ἡδύοσμος, οἱ δὲ μίνθην, γνώριμον βοτάνιον. v. Hemsterh. ad Aristoph. Plut. p. 97. — *nobis inuidiae erit*, nobis inuidiam, conuicia conciliabit.

733 Paullo breuius et obscurius dictum. Sensum tamen assecutus est Burm. „cum pluuia cadit in aquam, surgit bulla ex gutta." *plena*, integra.

736 Malus punica s. granata rubicunda habet et poma et grana et flores. Schol. Nicand. ad Theriac. p. 63. Martial. I Ep. 44. Columel. X. *Punica*, scil. mala. IV Fast. 607. *soluit ieiunia granis, Punica quae lento cortice poma tegunt.* IV Pont. 15, 8. *in horto fertilis arui Punica sub lento cortice grana rubent.* Sed Heins. durior iusto, vt est, visa ellipsis τῦ *mala.* Cum igitur nouem Mss. habeant *grana*, suadet, *quae lento celantur* (aut *celant se,*) *cortice, grana Punica* etc. aut etiam *celantur tegmine.* — *celare* passim pro, tegere, vt *celare ora* aut *vultus amictu.* II Fast. 819. VI, 579.

737 *in illo*, eius. v. ad vs. 651. *male*, non firmiter. Etiam III, 730. *frondes male haerentes.* Horat. I Sat. 3, 31. *male in pede calceus haeret.* Sed supra IV, 27. *non fortiter haeret asello*, pro quo Horat. III od. 24, 55. simpliciter *Haeret equo*, quia *haerere* iam in se habet notionem imbecillitatis. *qui praestant nomina.* Adonidis cruor in anemonen florem mutatus est, qui ab ἀνέμω, a vento, nomen deducit. Plin. XXI, 23. *Flos nunquam se aperit, nisi vento spirante, vnde et nomen accepit.*

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

LIBER VNDECIMVS.

Carmine dum tali ſiluas, animosque ferarum Threïcius vates, et ſaxa ſequentia ducit; *Orpheus discerpitur.*

FAB. I. vſ. 1 — 66. *Orpheus* a *Bacchis* diſcerpitur, *ſerpens* autem, qui caput eius inuadebat, ab Apolline in ſaxum mutatur. Cf. Phanocles de amoribus Orphei, Pauſan. Boeot. p. 768 ſq. Apollod. I, 3, 2. Eratoſth. Καταϛ. cp. 24. Antigon. Mirab. cap. 5. Virg. G. IV, 520 — 27. Hygin. P. A. II, 7. Senec. Med. vſ. 625 ſqq. Tractauerat eadem Aeſchylus, vt ex Eratoſth. apparet. E Pauſan. et Hygin. d. l. intelligitur, quam variae, quamque diſſentientes fuerint Veterum de Orphei morte traditiones. Nonnulli fulmine cum ictum periiſſe memorabant, quia profanis hominibus initiorum arcana tradidiſſet. Secundum alios ipſe ſibi mortem conſciuerat, coniugis deſiderio. Plurimi tamen in eo conſentiunt, a mulieribus eum diſcerptum eſſe, quamquam id quoque magna rurſus cum varietate narratur, vt ſuis locis videbimus.

1 Sic apud multos auctores vis carminum Orphei expreſſa legitur. Etiam in monumentis ſtipatus cernebatur feris. Pauſan. Boeot. p. 768. *animos ferarum,* feras, quibus paſſim, v. c. apud Virg. G. IV. aliquoties apibus, *animi* tribuuntur. Et vſus nunc eſt hac periphraſi, quia *animi* dri. *duci* et commoueri. Quinctil. Inſt. XII, 10. *commouendos eſſe ducendosque animos imperitorum.* Male igitur Regius vel *animos* interpretabatur ſenſus, vel *feras* homines feros, quorum animos ſane excoluit Orpheus. Horat. A. P. 391 ſqq. At Noſter, vt poſtulabat huius operis ratio, non ſenſum fabularum curauit, ſed fabulas ipſas fideliter retulit. *ſequentia ducit*, duxit, vt ſequerentur. Virg. G. I, 106. *inducit riuos ſequentes.* Quamquam *ſequi* et dri. quae facile cedunt aliis. V. ad Plin. VII Ep. 9, 11. Sed diſputant Intt. primum vtrum *ducit*, an ex aliis Mſſ. *trahit* legendum ſit? Deinde vtrum Orpheus oblectaſſe ſaxa et ſiluas dicatur, an loco mouiſſe? Burm. recte docet, vtramque notionem et vtrique verbo ineſſe, et h. l. conuenire. Etiam caeteri auctores, qui huius rei mentionem faciunt, vtroque trahunt, eumque mox *mulſiſſe*, mox *duxiſſe*, *mouiſſe*, *traxiſſe ſaxa* tradunt. Optimum ergo eſt, haec cum Burm. ita capere, mulſiſſe Orpheum carminum ſuauitate ſiluas, feras, ſaxa, eamque fuiſſe cauſſam, vt ſequerentur eius cantum.

Ecce nurus Ciconum, tectae lymphata ferinis
Pectora velleribus, tumuli de vertice cernunt
Orphea, percuſſis ſociantem carmina neruis.
E quibus vna, leuem iactato crine per auram,
En, ait, en hic eſt noſtri contemtor: et haſtam
Vatis Apollinei vocalia miſit in ora:
Quae foliis praeſuta notam ſine vulnere fecit.

6 Vulg. *leues auras.* Mox quatuor, *hic, hic eſt*, vt III, 714 ſq. *ille.* 9 Quidam, *ſine ſanguine.* Pro *praeſuta* alii, *praeſumta, praetecta, praecincta, praeſulta, praeſixa* etc.

3 *Nurus* omnino mulieres. v. ad IX, 643. Bacchas deſcribit a veſtitu, *tectae ferinis vell.* v. ad IV, 4. *lymphata*, furore Bacchico correpta. *lymphatus* pr. cui viſa in aqua Nymphae imago inſaniam iniecit. *tumuli.* Nonnulli in Olympo monte, alii in Pangaeo id factum narrabant. V. Hygin. De *Ciconibus* dictum ad X, 2. *percuſſis* etc. accinentem ſono chordarum. V, 340. *percuſſis ſubiungit carmina neruis.* I, 518. *per me concordant carmina neruis.* Chordae autem drr. *percuti*, *feriri*, *pulſari*, *pelli.* v. Brouckh. ad Propert. II, 1, 9.

6 *iactato crine*, more Baccharum. (v. ad III, 726.) et omnino fanaticorum vaticinantiumque. *noſtri contemtor;* ſpreto enim mulierum vſu pueros amare docuerat. X, 79. Sic et Phanocl. atque Virg. Sed Pauſan. Boeot. p. 768. neglectis vulgaribus opinionibus, arbitratur, Thracum mulieres ſuccenſentes Orpheo, quod huc illuc vagans maritos ſecum duceret, inſidias ſtruxiſſe vitae eius, et inebriatas aliquando perfeciſſe, quod antea metu maritorum non auſae eſſent. Hinc inſtitutum inter Thracas, vt viri non niſi temulenti ad proelia exirent. Aeſchylus ad Bacchum auctorem rem retulerat, quem Orpheus non celebrarit carmine. Alii Veneris impulſu id mulieres auſas eſſe tradebant. v. Hygin. d. l. *haſtam*, thyrſum, de quo v. ad III, 542 *vocalia ora*, canentia, etiam V, 332. *Vocalis Orpheus* Horat. I od. 12, 8. Videtur autem laudis notio ineſſe interdum h. v. vt Schol. Horat. obſeruat, et de iis vſurpatum eſſe, qui claram et ſonoram vocem haberent. *vatis Apollinei*, cum delectu, quem vereri debebant, quia et Apollinis filius (v. ad X, 167.) et ab Apolline muſicam edoctus. Hygin. d. l.

9 *praeſuta*, vincta aut omnino, aut in anteriore parte. Cf. ad I, 699. Similiter *praetextum* occurrit, vt V Faſt. 567. *Auguſto praetextum nomine templum*, i. inſignitum. Sed librarii cum ignorarent h. v. varie corruperunt genuinam lect. *nota*, veſtigium thyrſi miſſi in ore remanens, vibex rubicunda aut liuida. Sic II Faſt. 698. *terga notata*, quae habebant veſtigia verberum. Horat. I od. 13, 12. *nota* eſt veſtigium dentis impreſſi liuidum. Quod cum telum facit, cutem dr. *deſtringere* XII, 101. *conſcribillare*, Catull. XXV, 10. et *ἐπιγράφειν* Homer. Il. δ, 139.

Alterius telum lapis eſt: qui miſſus, in ipſo
Aëre concentu victus vocisque lyraeque eſt;
Ac veluti ſupplex pro tam furialibus auſis,
Ante pedes iacuit. Sed enim temeraria creſcunt
Bella, modusque abiit, inſanaque regnat Erinnys.
Cunctaque tela forent cantu mollita: ſed ingens
Clamor, et inflato Berecynthia tibia cornu,
Tympanaque, plauſusque, et Bacchei vlulatus
Obſtrepuere ſono citharae. Tum denique ſaxa
Non exauditi rubuerunt ſanguine vatis.
At primum attonitas etiamnum voce canentis

14 Thuan. et Gronov. *veſanaque*. 16 Vnus, *afflato*. Septem, *infracto*. 18 Multi *ſonum* aut *ſonos*, quod et ipſum recte dr. v. Heinſ.

11 Ludit ingenium Ouidii, ferri tamen hic luſus poteſt auctoritate Mythicorum antiquiorum, qui ſaxa cantu Orphei delinita primi finxerant. *Victus*, vt mox *mollitus*, mitigatus, vt deſiſteret a volando. Vtrumque autem voc. ab iratis translatum, qui, cum ponunt iras, dicuntur *vinci* et *molliri*. Lapis miſſus ab irata muliere et vulnera minitans, et ipſe iratus fingi poteſt a poëtis. Idem *ſupplex* eſſe videtur, quia ante pedes procidit ritu ſupplicum. *furialia auſa* etiam VI, 84.

13 *Sed enim*, at vero, vt I, 530. XIII, 141. Ita etiam Lactant. Epit. 67. *temeraria creſc. b.* furioſi impetus augentur. IX, 425. *creſcit turbida ſeditio*. *modus abiit*, illi impetus modum exceſſerunt. *inſanaque* etc. Bacchae furunt inſania. v. I, 241.

16 *inflato Berec. tib. cornu* Saffius vertit: das Getöſe der Hörner und der Berecynthiſchen Flöte, quaſi duo diuerſa inſtrumenta intelligerentur. Imo cum caeterae tibiae eſſent rectae, Berecynthia habebat formam curvam, ſ. cornu habebat adfixum. v. Vulp. ad Catull. LXII, 22. Hinc III, 530. *tibia adunco cornu*, IV Faſt. 181. *inflexo Berecynthia tibia cornu flabit*. Horat. I od. 18, 13. *Berecynthium cornu*. Ab initio vſus eius erat non niſi in Cybeles ſacris, quae in *Berecyntho*, monte Phrygiae, potiſſimum celebrabantur; ſed deinde etiam in Bacchi orgiis recepta, quae cum illis ſacris multa habebant communia. Eius et tympanorum ſono audito in furorem agebantur Bacchae. Lucret. II, 620. Horat. III od. 15, 10. Cic. Div. I, 50. hinc *furioſa tibia* IV Faſt. 341. Sonus enim eius erat acer et veluti pungens animos. *Plauſus* Lenzius intel. cymbalorum. Non aſſentior. Plinius II Ep. 14, 13. haec Bacchanalia reſpiciens, *Plauſus tantum*, inquit, *ac potius ſola cymbala et tympana illis canticis deſunt*. *vlulatus*. v. ad III, 528. *obſtrepuere*, ſtrepitu ſuo vicerunt. Tibul. II, 1, 86. *turba iocoſa Obſtrepit, et Phrygio tibia curua ſono*.

20 Bene *attonitas* fingit, quia ſic apparet, cur volucres et ferae ſe non ſubtraxerint velocitate vel alarum vel pedum. *etiamnum*,

Innumeras volucres, anguesque, agmenque ferarum
Maenades Orphei titulum rapuere theatri:
Inde cruentatis vertuntur in Orphea dextris;
Et coëunt, vt aues, ſi quando luce vagantem
Noctis auem cernunt: ſtructoque vtrimque theatro
Ceu matutina ceruus periturus arena,
Praeda canum eſt: vatemque petunt; et fronde virenti
Coniiciunt thyrſos, non haec in munera factos.
Hae glebas, ille dereptos arbore ramos,
Pars torquent ſilices. Neu deſint tela furori,
Forte boues preſſo ſubigebant vomere terram;
Nec procul hinc, multo fructum ſudore parantes,

24 Vnus Medic. *volantem.* 26 *Ceu* e prim. Vatic. et Calandrae Exc. dedit Heinſ. Caeteri *vt* aut *cum.* Iunii Cod. *deprenſus arena.* Poſt hunc in margine Cod. Leid. adſcriptus erat hic vſ. *Iam morſu petitur cecum totaque prementum*; quem corruptum et ſpurium iudicat Burm. Heinſ. tamen coni. *circum turbaque prementum.* 27 Vulg. *virentes.*

in illo ſtrepitu et vlulatu. *Maenades*, Bacchae, *ἀπὸ τῦ μαίνεσθαι.* Notum eſt, *theatrum* de ipſis vel ſpectatoribus vel auditoribus dici. Plin. paneg. 54. Horat. I Ep. 19, 41. *titulus theatri*, gloria theatri, honorificus conſeſſus auditorum. *mira theatra* Orphei ap. Claudian. II Ep. 6. *Titulus* autem ſic paſſim. IV, 644. *praedae titulus.* VII, 56. *titulus ſeruatae pubis.* X, 602. *quid facilem titulum quaeris?* Sumtum eſt voc. a ſtatuarum titulis, qui valde glorioſi habebantur. Duo Mſſ. *populum*, quod illuſtrat Burm. Manilii et Alciphr. exemplis, qui *populum piſcium* et *alitum* et *δῆμον ὀρνέων* dixerunt. Idem Burm. non improbat, quod quidam habent, *Orphei triumphi*, partim quia mox ſeq. *theatro*, partim quia *titulus* bene *triumpho* conueniret. *rapuere*, dilaniatis iſtis feris et volucribus. v. ad vſ. 38. hinc mox ruunt *cruentatis dextris.*

23 *Verti in aliquem* impetum indicat, qui fit ab alio in alium, vt I, 235. *coëunt*, vndique confluunt. Exemplum non male delectum; ſed nota negligentiam orationis, *coëunt vt aues, et ceu ceruus praeda canum eſt, vatemque petunt.* — *Structum vtrimque theatrum*, amphitheatrum, in quo Romae bene *mane* venationes, ſub meridiem autem ludi gladiatorii edebantur. *matutina*, quia ipſe mane perit. *haec in munera*, hunc in vſum, forte quia *munera* drr. officia extrema, quae praeſtantur morientibus aut mortuis.

29 Eadem fuere antiquiſſimorum hominum arma. Lucret. V, 1282 ſ. *preſſo*, impreſſo. Virg. *depreſſo aratro.*

32 Verbis delectis moleſtiae agriculturae exprimuntur. *lacertoſi* aptum agricolis epithet.

Dura lacertosi fodiebant arua coloni.
Agmine qui viso fugiunt, operisque relinquunt
Arma sui: vacuosque iacent dispersa per agros
Sarculaque, rastrique graues, longique ligones.
Quae postquam rapuere ferae, cornuque minaci
Diuellere boues, ad vatis fata recurrunt,
Tendentemque manus, et in illo tempore primum
Irrita dicentem, nec quidquam voce mouentem,
Sacrilegae perimunt. Perque os, pro Iuppiter! illud,
Auditum saxis, intellectumque ferarum
Sensibus, in ventos anima exhalata recessit.
Te moestae volucres, Orpheu, te turba ferarum,

33 Vnus Medic. *findebant.* Vnus Leid. *subigebant.* 37 Nonnulli, *minaces.*

quorum *lacerti* multo labore validi facti sunt et robusti. *dura.* Horat. I Sat. I. *grauem terram.* *fructum,* victum. *Arma operis,* instrumenta rustica. Virg. G. I, 160. *Dicendum et quae sint duris agrestibus arma.* *Opus* pr. de labore rustico. *vacuos*, quia aufugerant coloni. *sarculum, σκαφεῖον,* instrumentum sarritionis. *rastri* magno erant pondere. Terent. Heaut. I, 1, 40. vbi Chremes eos tentauit, *Hui, tam graues hos?* *Ligonibus* terra eruitur. *Longi ligones* etiam 1 Pont. VIII, 59. Sed h. l. vnus Mf. *curuique,* quod Burm. rectum iudicat, quia curua ligonis forma cernitur in gemma apud Begerum Spicileg. Antiq. p. 71.

37 *ferae*, furentes Bacchae. *diuellere* Regius recte explicat, dilacerauere. A Bacchis enim angues, tauri, capri, vituli etc. ore discindi solebant, quod *bacchatim discerpere* dixit Apulei. I. v. Heins. et Burm.

39 *In illo tempore* neminem offendere debet. Laudat Burm. e Cic. Liv. et Sueton. *in hoc tempore, in tali tempore, in tempore hiberno.* Sumtum tamen h. l. est e duobus tantum Mff. cum caeteri praeferant, *atque illo.*

43 *in ventos*, in auras. V, 106. Emathion *medios animam exspirauit in ignes.* Senec. Herc. Fur. 1312. *Hanc animam in ore primo teneo.* Seneca de Ira III, 43. *spiritum exspuere.*

44 Iam epicedium additur. Et merito theatrum, quod toties cantu suo mouerat vates, nunc lugens inducitur. Ap. Claudian. d. l. Orpheo nuptias celebranti ferae et volucres munuscula conferunt. *Te, te* etc. ad imitationem Virg. G. IV, 465 f. *secutae siluae.* Horat. I od. 12. *Vnde* (ex Haemo) *vocalem temere insecutae Orphea siluae.* — *tonsa comam,* quia tonderi in luctu solebat coma, et *coma* de frondibus dr. v. ad X, 139. Et cum destringuntur folia, *tonderi coma* arborum dr. Virg. G. III, 21. *tonsae folia oliuae.* *ponere* capillos phrasis sollemnis. III, 506. *sectos fratri posuere capillos.* Sueton. Calig. 5. *barbam ponere.* — *lacrimis* etc. Supra I, 584. Inachus, Deus

Te rigidae silices, tua carmina saepe secutae
Fleuerunt siluae: positis te frondibus arbos,
Tonsa comam, luxit: lacrimis quoque flumina dicunt
Increuisse suis: obscuraque carbasa pullo
Naïdes et Dryades, passosque habuere capillos.
Membra iacent diuersa locis. Caput, Hebre, lyramque
Excipis; et, mirum, medio dum labitur amne,
Flebile nescio quid queritur lyra, flebile lingua
Murmurat exanimis: respondent flebile ripae.
Iamque mare inuectae flumen populare relinquunt.

45 Vulg. *rigidi.* 47 *comam* e quinque MSS. dedit Heins. pro *comas.* Vetustiores multi, *comis.* 49 Vnus Moret. *habuisse;* hinc Heins. suadet, *Naidas et Dryadas*; *passosque habuisse*, vt referatur ad τὸ *dicunt.* 54 Quinque *mari.* Pro *Methymnaeae* alii *Methymnaei,* vnus *Mitelenei.*

fluuialis, *fletibus auget aquas.* Sed nunc flumina ipsa suis increscunt lacrimis, quod est intolerabile luxuriantis ingenii signum.

48 *Carbasus*, palla carbasina, quam humeris fere iniectam Fluvii in monumentis habent. Erat autem *carbasus* genus lintei tenuissimi et pretiosissimi. Virg. Aen. XI, 775. Curt. VIII, 9, 21. ibique Intt. Luctus caussa nunc erat *obscura*, colore *obscuro*, i. austero, nempe *pullo*, i. subnigro. Sed *pullum* h. l. substantiue, vt Liv. IV, 25. vbi Gronov. obseruat, sic usurpari etiam *album* et *nigrum.* Vestes lugubres etiam Dryades VIII, 778. sumunt.

50 Discerptus est, vt Pentheus III, 708 sqq. Etiam ap. Virg. *Hebrus* caput Orphei excipit, et *gurgite medio portat.* Secundum Phanocl. vs. 11. Bacchae caput et lyram clauo compegerunt, vt ἐμφορέοντο θαλάσσῃ ἄμφω ἅμα. Idem etiam in seqq. expressus: *Eurydicen vox ipsa et frigida lingua Ah miseram Eurydicen anima fugiente vocabat: Eurydicen toto referebant flumine ripae.* Sed Noster, *nescio quid flebile queritur.* Sic Heroidd. XVIII, 82. Alcyones *nescio quid visae sunt mihi dulce queri.* Remed. 766. *Et mea nescio quid carmina dulce sonant.* — *queri* eleganter de flebili et molli sono lyrae et tibiae. Horat. II od. 13, 24. *Aeoliis fidibus querens Sappho puellis de popularibus*, Lucret. IV, 588. *dulces querelas, Tibia quas fundit.* — *Murmurat.* Cf. V, 105. et VI, 558. vbi adeo, quod iure mireris, lingua iam resecta, *terrae tremens immurmurat atrae.* *respondent*, resonant per echo. Virg. Ecl. X, 8 *respondent omnia siluae.* Horat. I od. 12, 3. *recinere* sic dixit. Phanocl. vs. 16. ἤχη δ' ὡς λιγυρῆς πόντον ἐπέσχε λύρης.

54 *populare*, flumen eiusdem populi, vnde et Orpheus. Etiam I, 517. *popularia flumina*, et IX, 20. *Methymnaea*, quia Methymna vrbs celeberrima Lesbi. *potiri* ita est etiam XII, 38. XIII, 729. Caput Orphei fluctibus in insulam Lesbon esse delatum, ibique sepulturae mandatum plures tradiderant. Pro quo

Et Methymnaeae potiuntur litore Lesbi.
Hic ferus expositum peregrinis anguis arenis
Os petit, et sparsos stillanti rore capillos.
Tandem Phoebus adest, morsusque inferre parantem
Arcet, et in lapidem rictus serpentis apertos
Congelat; et patulos, vt erant, indurat hiatus.
Vmbra subit terras: et, quae loca viderat ante,
Cuncta recognoscit. Quaerensque per arua piorum
Inuenit Eurydicen, cupidisque amplectitur vlnis.
Hic modo coniunctis spatiantur passibus ambo.
Nunc praecedentem sequitur, nunc praeuius anteit:

56 Vulg. *exposito* et vs. sq. quidam *obstitit* pro, *os petit*. Sic legit etiam Planudes, qui vertit, *ἄγριος ὄφις ἀντέστη*. Vnus Vatic. *anguis in herbis* Post vs. 57. vulgo inseritur hic: *Lambit et hymniferos inhiat diuellere vultus*, quem iam Ciofan. delendum iudicauit. Pro eo in Voss. MS. *Extemplo morsu coedit laniare ferino.* Heins. coni. *cepit laniare.* Capoferreus censet, ex duobus versibus conficiendum hunc vnum: *os petit, et sacros inhiat diuellere vultus*, cum de capillis otiosam mentionem esse contendat. Multi antiqui, *sparso stillantes.* 63 Twisd. *amplectitur alis*, vt *alas* pro brachiis posuerit.

beneficio Lesbii ad musicam artem ingeniosissimi esse existimabantur. Hygin. P. A. II. 7. Arion enim, Alcaeus, Sappho, Erinna Lesbii. Thraces contendebant, luscinias, quae circa Orphei sepulcrum nidos habeant, suauius canere, quam alibi. v. Pausan. Boeot. p. 769. vbi plura de Orphei sepulcro et ossibus habes. *Lyram* Iouis et Apollinis voluntate inter sidera retulisse Musae dicuntur. Hygin. d. l.

56 *Expositum*, eiectum. *ros*, aqua roris instar guttatim destillans, vt V, 635.

60 *Patulus*, late patens, latus. Etiam Silius III, 34. *patulus hiatus* leonis. *congelat*, in lapidem mutat, quia et *gelu* rigidum reddit. *Gelare* sic ap. Lucan. IX, 681. *vultusque gelassent Perseos auersi.* Mox *indurat* idem, vt etiam VII, 446. et IV, 744. *indurescere*, lapidem fieri. Alibi *dirigere* et *torpere* de saxea natura. Plutarcho de Flum. in Ἕβρος auctore, Orphei caput in draconem mutatum.

62 *Cuncta recogn.* Senec. Med. 632. *Contigit notam Styga.* *arua piorum*, campi Elysii, quos Aesch. Socr. III, 20. *εὐσεβῶν χῶρον*, Horat. Epod. XVI, 41. *arua beata* et II od. 12. *sedes piorum*, Cic. Phil. XIV, 12. *piorum sedem et locum* vocat. Ibi reperit Eurydicen; *Illic enim est, cuicunque rapax mors venit amanti* Tibul. I, 3, 65. Ibi etiam *Threicius longa cum veste sacerdos Obloquitur numeris septem discrimina vocum.* Virg. Aen. VI, 645. — *coniunctis passibus*, iuxta se, vt alter alterius latus tegat. Sic IV, 599. de Cadmo et Harmonia in serpentes mutatis, *iunctoque volumine serpunt.* Proxima *nunc praece-*

Eurydicenque suam iam tuto respicit Orpheus.
Bacchae in arbores. Non impune tamen scelus hoc sinit esse Lyaeus:
Amissoque dolens sacrorum vate suorum,
Protinus in siluis matres Edonidas omnes,
Quae fecere nefas, torta radice ligauit.
Quippe pedum digitos, in quantum quaeque secuta est,
Traxit: et in solidam detrusit acumine terram.
Vtque suum laqueis, quos callidus abdidit auceps,

70 Vulg. *videre nefas*. 72 In MSS. *delusit*, *demisit*, *defixit* etc. *acumine* legitur.

dentem etc. addidit, vt lusum illum *iam tuto adspicit* adhibere posset.

FAB. II. vs. 67—84 Bacchae, quae Orpheum discerpserant, mutantur in arbores.

68 *sacrorum vate suorum*, quia Orgia instituerat et versibus suis commendauerat. *Edoni*, Thraciae populus sic dictus ab Edono, Mygdonis fratre. v. Steph. Horat. II od. 7, 26. *non ego sanius bacchabor Edonis*. *Edoni* etiam montes Thraciae, in quibus Bacchi orgia praecipue celebrabantur. Trist. IV, 1. hinc Bacchus ipse *Edonus*. Remed. 593. v. Bentlei. ad Horat. III od. 25, 8. *ligauit*, firmauit, vt haererent radice pedes. *torta*. X, 490. *obliqua radix*; mox *lenta*.

71 Nesciebat Glarean. vtrum *traxit* de Baccho capiendum, an de singulis mulieribus. Fatetur etiam, se non intelligere verba, *in quantum quaeque secuta est*. Neque Saftius horum verborum sensum assecutus est; vertit enim: er verlängerte die Zähen ihrer Füsse, womit eine jede ihm gefolgt war. Potest tamen sensus facile expediri. Nempe qui mulieres illas *ligauit*, idem etiam earum digitos *traxit* et in terram detrusit; *quippe* enim habet vim explicandi. Neque *trahere* hic est longiores reddere, quamquam id factum esse a Baccho res ipsa docet; sed vis potius h. v. declaratur, qua Bacchus pedes retinuit et in terram detrusit. *In quantum* denique est, quatenus. Quotquot secutae sunt, eas omnes mutauit. Auctoritatem τῦ *in quantum*, quam olim impugnabant Grammatici, tuetur Burm. exemplis Vellei. apud quem aliquoties illud occurrit, quamquam non vno sensu. Sed ante Ouid. neminem ita locutum esse, post alios contendit Schirach. Cf. IV, 542. tum inde a vs. 550. similia his nostris phantasmata sequuntur.

73 Cum saepius Noster mutationes in arbores descripsisset, hic exhausta fuisse videtur ingenii copia. Bene igitur fecit, quod similitudinem adspersit; qua sublata non multum commendationis habet haec fab. *callidus*, quia *abditis* laqueis aues fallit, decipit etc. quibus fere verbis vtuntur poëtae de aucupe et piscatore. *committere* nunc de aue, quae imprudens et inscia in laqueos incidit. Mox Heins. coni. *trepidante*, quod non prorsus improbo. *trepidans motus*, vt I, 506. et V, 605. *trepidans penna*. *Plangitur*, verberat se alis. Caeter. commode Heins. laudat Senec. de Ira III, 16. *Sic laqueos fera*

Crus vbi commiſit volucris, ſenſitque teneri;
Plangitur, ac trepidans adſtringit vincula motu;
Sic, vt quaeque ſolo defixa cohaeſerat harum,
Exſternata fugam fruſtra tentabat. At illam
Lenta tenet radix, exſultantemque coërcet.
Dumque vbi ſint digiti, dum pes vbi quaerit, et vngues,
Adſpicit in teretes lignum ſuccedere ſuras.
Et conata femur moerenti plangere dextra,
Robora percuſſit. Pectus quoque robora fiunt;
Robora ſunt humeri: porrectaque brachia veros
Eſſe putes ramos, et non fallare putando.

75 Barberin. *trepidus.* Supra ad III, 125. Heinſ. monuit ſcribendum, *trepido ſubſtringit.* Sic *ſubſtricta ilia, ſubſtricta crura* alibi leguntur. Idem coni. *trepidans adſtr. v. motus,* aut, *trepidante motu.* Cantabr. et Iunii *vimina* pro *vincula* habent, quae Burm. de laqueis ex vimine factis accipiebat. 76 Vulg. *Sic quaecunque,* quod Heinſ. aboleuit trium Mſſ. auctoritate. 78 Duo *longa tenet.* 79 *quaerit* ex vno vetuſto metri cauſſa praetulit Regius. Vulg. *petit.* 83 Plurimi, *longos quoque brachia veros* aut *vera.* Hinc Heinſ. putabat *brachia vara* aut *porrectaque brachia varos eſſe putes ramos.*

dum iactat adſtringit, ſic aues viſcum dum trepidantes excutiunt, plumis omnibus illinunt.

78 Ingenioſe *exſultantem,* quae conabatur proſilire et pedes a terra reuellere. *coërcet,* retinet.

79 Cf. IV, 591. *teretes.* v. ad X, 112. *teretes ſuras* laudat etiam Horat. II od. 4. *ſuccedere* nunc melius, quam *ſuccreſcere,* quod multi Mſſ. habent, atque etiam IX, 35. ſic legitur. *Femur.* Plerumque pectora plangebantur, ſed et aliae corporis partes.

83 *veros.* v. ad X, 230. vnde apparebit, ſuperfluas eſſe h. l. Intt. emendationes. Luſit rurſus Ouidius, more ſuo.

FAB. III. vſ. 85—145 *Midas,* rex Phrygiae maioris, impetrauit a Baccho, vt quidquid attingeret, aurum eſſet. Quo munere inſtructus cum fame cruciaretur, Bacchus iuſſit, vt ſe ablueret in Pactolo fluuio. Quo facto ille rediit in priſtinum ſtatum, fluuius autem aurum ferre coepit. Cf. Hygin. fab. 191. Conon. ap. Phot. cp. 1. Seruius ad Virg. Ecl. VI. et Aen. X, 142. Maxim. Tyrius Serm. 30. Narrauerat haec et Theopompus. Nempe Phrygiae regnum Gordius condidit, cuius filius Midas ei ſucceſſit a. 1428. ante aer. Chriſt. Fabulam autem de auro eius inde ortam credit Goguet de Origine artium To. II. p. 266. quod Midas terrae ſuae prouentum bene vendiderit, mercaturamque, quae tropo non admodum duro dici poſſit omnia in aurum mutare, promouerit. Certe etiam nos dicimus de colonis, qui agrorum ſuorum prouentum bene vendunt, ſie wiſſen ihre Producte zu verſilbern. Ancoram inueniſſe Midas traditur a Pauſan. Attic. p. 12. quemadmodum ad Demodicen, vxorem eius, artem ſignandi nummos referebant. Pollux lib. VII. cp. 6. §. 181. Diui-

Nec ſatis hoc Baccho eſt: ipſos quoque deſerit agros,
Midas aureus. Cumque choro meliore, ſui vineta Tymoli,
Pactolonque petit: quamuis non aureus illo
Tempore, nec caris erat inuidioſus arenis.
Hunc adſueta cohors Satyri, Bacchaeque frequentant.
At Silenus abeſt. Titubantem annisque, meroque
Ruricolae cepere Phryges, vinctumque coronis
Ad regem traxere Midan: cui Thracius Orpheus

86 Quidam, *pineta*, *dumeta*, *ſpineta*. 88 Quatuor, *nec fulvis*. 89 Quinque, *Bacchaeque ſequuntur*. 91 Quidam, *vinctumque catenis*. Quatuor, *colonis*. Tunc *cinctumque* legendum. 92 Vulg. *Midam*. Arondel. *duxere*.

tiae Midae in prouerbio erant. Tyrtaeus III, 6. Plin. XXXIII, 15.

85 E Thracia tranſimus in Lydiam et Phrygiam. *Non ſatis ei eſt*, cuius ira non mitigata eſt vno ſupplicio. *chorus* Bacchi voc. proprio *thiaſus* dicebatur. v. ad III, 529. De *vinetis Tymoli* v. ad VI, 15. *ſui* propter vineta. Maluit *aureus*, quam aurifer, quia ex mente poëtae etiam aqua Pactoli aurea fuit. v. vſ. 142. *inuidioſus arenis*, praeclare, cuius arenas cum inuidia expetebant homines. Sic ſupra IX, 10. *invidioſa ſpes*. *carae*, pretioſae.

90 *Silenus*, praeceptor et comes Bacchi, princeps iſtius chori, quem adeo ſtatim deſiderat, et de cuius abſentia ſollicitus eſt Bacchus. Bene ergo hoc admonitum, *At Silenus abeſt*. Hygin. d. l. *Eo tempore Liber pater cum exercitum in Indiam duceret, Silenus aberrauit, quem Midas exceptum hoſpitio liberaliter accepit, atque ducem dedit, qui eum in comitatum Liberi deduceret*. In Phrygiam aufugerat auctore Lact. in Arg. Silenus et ſenex et ſemper ebrius, hinc, *titubantem* etc. Ebrii deſcriptionem elegantem habes VI Faſt. 677 ſqq. *conuinae valido titubantia vino membra mouent, dubii ſtantque labantque pedes*. Vinum in fontem inſudiſſe Midas traditur, vt inebriatum Silenum caperet; isque fons *Midae fons* appellatus ſerioribus adhuc temporibus oſtendebatur. Xenoph. de Cyri Exped. 1. init. Pauſan. Attic. p. 12. Max. Tyrius Serm. 30. Ab hoc Sileno varia edoctus eſt. Vnum ex eo genere ſermonem habet Aelian. V. H. III, 18. vbi Perizon. obſeruat, finxiſſe Midam haec, vt tanto maiorem legibus ſuis ſanctitatem adderet.

91 *Vinctum coronis* Gruter. ad Liv. XXXIII, 46. explicabat, circumcinctum orbibus agricolarum. Sed ſatis eam ob cauſſam caſtigatus eſt a Burm. qui *coronas* intell. quas Silenus indulgens vino ſolebat capiti imponere, quibus Phryges pro vinculis vſi ſint, vt ap. Virg. Ecl. VI, 19. *Iniiciunt (Sileno) ipſis ex vincula ſertis*.

92 Iuſtin. XI, 7. *Poſt hunc* (Gordium) *filius Mida regnauit, qui ab Orpheo ſacrorum ſollemnibus initiatus, Phrygiam religionibus impleuit, quibus tutior omni vita quam armis fuit*. Adde Conon. ap. Phot. I. p. 424. — *Eumolpos* tres habuit antiquitas. Primus fuit Thrax, Neptuni et Chiones filius, qui vixit tempo-

Orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo.
Qui simul agnouit socium, comitemque sacrorum,
Hospitis aduentu festum genialiter egit
Per bis quinque dies, et iunctas ordine noctes.
Et iam stellarum sublime coëgerat agmen
Lucifer vndecimus, Lydos cum laetus in agros
Rex venit, et iuueni Silenum reddit alumno.
Huic Deus optandi gratum, sed inutile, fecit
Muneris arbitrium, gaudens altore recepto.
Ille male vsurus donis, ait, effice, quicquid
Corpore contigero, fuluum vertatur in aurum.
Adnuit optatis, nocituraque munera soluit
Liber; at indoluit, quod non meliora petisset.
Laetus abit, gaudetque malo Berecynthius heros;
Pollicitamque fidem tangendo singula tentat.

94 Vndecim, *Quem simul*. 98 Argentin. *lentus*; quod Heins. verum putabat, quia et ap. Calpurn. Ecl. VII. *Lentus venis*. Temere. 100 Vulg. *optanti*. 104 Gronov. et quatuor alii, *adnuit optanti*. 107 Quidam, *pollicitisque*, *pollicitoque*, *pollicitaque*.

re Erechthei, contra quem Eleusinios incitauit. Inter hos mysteria instituit. V. Heyne ad Apollod. 3, 15, 4. Eius posteri sedem fixisse Eleusine videntur, et cum Atheniensibus matrimonia iniisse. Hinc Athenis natus noster Eumolpus, Musaei filius, Orphei discipulus; qui etiam Herculem ab inferis reducem initiauit. Sed confusi fere sunt a Veteribus, etiam a Nostro III Pont. 3, 41. primus et hic tertius Eumolpus. v. Micyll. et Burm.

95 *genialiter*, ita vt genio indulgeretur, laute et hilariter. Fast. III, 523. *festum geniale*. V. ad IV, 14. *ordine*, continuas. Virgil G. IV, 507. *septem ex ordine menses*. Hoc Claudian. IX, 4 vocat *epulis continuare dies*.

97 Cf. II, 114 f. ibique not. *laetus* ob inuentum Silenum festumque genialiter actum. *iuueni*, Baccho, cui aeterna iuuentus. IV, 26.

100 Lactant. Argum. *optandi veniam dedit*. Hygin. *deoptandi dedit potestatem, vt quidquid vellet peteret a se. — facere arbitrium* vt *facere copiam*. *inutile*, perniciosum.

106 *Berecynthius* non Phrygius, sed Cybeles Berecynthiae filius, quia additur *heros*, i. Deae filius. Sic *Philyreius heros*, *Neptunius heros* etc. Hygin. d. l. *Midas rex Mygdonius, filius matris Deae*. Lactant. in Argum. fab. IV. *Qui tamen fertur Midas esse Matris Magnae filius: sic enim cum Hesiodo consentit Ouidius*. *malum*, donum, quod ipsi mox erit perniciosum. Praeferendum igitur *malo* τῷ *datis*, quod ab aliis defenditur. *Pollicitam fidem tentat*, periculum facit, an fides habenda promissis. v. ad vs. 135. Sed sic ex vno Ms. dedit Heins. pro *Pollicitique*, quod tuetur Schirach. quia nefas sit vni Cod. fidem habere, caeteris renuenti-

Vixque ſibi credens, non alta fronde virentem
Ilice detraxit virgam: virga aurea facta eſt.
Tollit humo ſaxum: ſaxum quoque palluit auro.
Contigit et glebam: contactu gleba potenti
Maſſa fit. Arentes Cereris decerpſit ariſtas:
Aurea meſſis erat. Demtum tenet arbore pomum:
Heſperidas donaſſe putes. Si poſtibus altis
Admouit digitos: poſtes radiare videntur.
Ille etiam liquidis palmas vbi lauerat vndis,
Vnda fluens palmis Danaën eludere poſſet.
Vix ſpes ipſe ſuas animo capit, aurea fingens
Omnia. Gaudenti menſas poſuere miniſtri,

108 Quatuor, *fronte.* 111 Heinſ. coni. *vt glebam*, et mox, *meſſis erant*, nempe *ariſtae.* 112 Sprotii liber, *Cererem.* Tunc Heinſ. volebat, *arentis Cererem d. ariſtae*, Burm. vero *arenti ariſtae*, vt *Ceres* ſint ſpicae vel grana, vnde panis conficitur, vt VIII, 292. et paſſim. 116 Heinſ. malebat, *Illi.* 117 Octo, *deludere*, et deinde multi addunt vſ. hunc, *corporis et membris reſplenduit aurea veſtis*, vel *e membris.*

bus. Illud magis poëticum, ſenſus tamen manet idem. Faſt. III, 366. *pollicitam addere dictis fidem*, Pſeudo-Lactant. de Paſcha vſ. 65. *pollicitam redde fidem.* *ſingula*, aliud poſt aliud. Amorr. I, 5. *ſingula cum miror.* Sic aliquoties Phaedrus.

108 *ſibi*, ſuae arti, vix credebat prae nimia laetitia. Iam ſuo modo Noſter recenſet ſingula experimenta, quae fecerit Midas, ſed modum rurſus ſeruare neſciuit. Cum igitur in tanto experimentorum numero orationem variare vellet, ne τὸ *aureus* toties repeteretur, verbis interdum incommodis, nec ſatis definitis vſus eſt, v. c. vſ. 112. *fit maſſa;* qualis tandem? vſ. 115. *radiare* etiam de argento, gemmis etc. dr. vſ. 122. *rigere* vel maxime de ferro et lapidibus vſurpatur, neque adeo illa vocc. auro ſunt propria. Melius eſt, quod bis ad fabulas alluſit, vſ. 114 et 117. Cf. qua formam VIII, 25 ſqq.

110 *pallere* recte de auri colore. Bene *potenti* contactu propter magnam vim. Amat Noſter h. v. apud quem *potentes herbae*, *potentia verba*, *potens forma* etc. *meſſis* de paucis ariſtis, ſed quae maximi pretii eſſent. *demtum*, decerptum. Etiam Heroidd. XX, 9. *demtus ab arbore foetus.* Supra I, 492. *demtae ariſtae.*

114 *altis*, quippe in regia. *eludere*, decipere, vt VI, 103. Poſt haec felicia experimenta *Vix ſpes ipſe ſuas animo capit.* Praeclare! non cogitare omnia ſimul poteſt, quae deinceps aurea facturus eſt noſter alchymiſta. Sed mox mutabitur ille affectus animi.

119 *menſas poſuere.* vid. ad IX, 92. *exſtructas* verb. delectum pro vulgari, inſtructas; illud enim majorem copiam ciborum declarat, quibus inſtructa erat beati regis menſa. Cic. Tuſc. V, 21. *menſae conquiſitiſſimis epulis exſtruebantur.* — *toſtae fragis.* Priſcae gentes toſtis igne gra-

Exſtructas dapibus, nec toſtae frugis egentes.
Tum vero, ſiue ille ſua Cerealia dextra
Munera contigerat; Cerealia dona rigebant:
Siue dapes auido conuellere dente parabat:
Lamina fulua dapes, admoto dente, nitebant.
Miſcuerat puris auctorem muneris vndis:
Fuſile per rictus aurum fluitare videres.
Attonitus nouitate mali, diuesque, miſerque,
Effugere optat opes: et, quae modo vouerat, odit.
Copia nulla famem releuat: ſitis arida guttur
Vrit, et inuiſo meritus torquetur ab auro.
Ad coelumque manus, et ſplendida brachia tollens,
Da veniam, Lenaee pater; peccauimus, inquit;
Sed miſerere, precor, ſpecioſoque eripe damno.

120 Tres, *coctae frugis.* 126 Duo, *fluxile.* 128 Heinſ. coni. *quas modo,* ſcil. opes. 133 Tres, *pretioſoque eripe.*

nis veſci ſolebant; atque etiam ſerioribus temporibus far igni torrebatur, vt facilius mola frangi poſſet. VI Faſt 313 ſqq. Virg. G. I, 267. Plin. XVIII, 2.

124 Perquam incommode hic *nitoris* mentio fit. Dentibus enim *rigor,* non nitor ſentitur. Parum igitur h. l. conſulebat Burm. qui coni. *virebant,* quod et ipſum de colore auri adhibetur. Melius eſt, quod multi Mſſ. habent, et quod Nauger. in poſtrema edit. expreſſit, *premebat.* Senſus: lamina fulua obduxit dapes, cum dens admouebatur. Sic *premere* eſt IX, 353. *lentus premit inguina cortex.* Mihi tamen ex nouem Mſſ. non diſplicet, *rigebant,* et tunc verſ. 122. hoc verb. in *nitebant* mutandum erit. Facile haec duo verba ſic transponi et permutari a librariis potuerunt.

125 Vinum per metonymiam dici *Bacchum* ſatis notum eſt. Sed quid Ouidius? Abuſus illa poëtarum licentia *auctorem muneris* dixit, quaſi ipſum Deum miſcuiſſet. *fuſile,* fuſum.

127 Breuiter, ſed grauiter ſortem Midae notat, *diuesque miſerque,* quae verba ſic coniuncta animum legentis feriunt propter opinionem vulgi, quae a divitiis non diſiungit beatitatem, et propter defruſtratam Midae ſpem. *nouitate mali,* inuſitato et inaudito malo. Bene *effugere,* quia quocunque fugiebat, vim illam omnia mutandi in aurum ſecum ferebat. *ſitis arida,* e Lucret. VI, 1174. quia ſitientes aridum habent guttur. *Vrit* conuenit ardentiſſimae ſitis cruciatibus. Schol. Ariſtoph. ad Plut. vſ. 287. tradit, Midan hac fame abſumtum periiſſe.

131 *ſplendida.* Etiam veſtes auream naturam a corpore rapuerunt. Hoc certe dicit verſus is, qui poſt v. 117. a multis Mſſ. inſeritur, *Corpora et* (alii *e*) *membris reſplenduit aurea veſtis,* quem ego non plane repudiem. Lenzius putat, ipſa brachia auro fuiſſe obducta. Dura vero eſt altera eius ratio, qua *ſplendentia* explicat, quae tactu omnia mu-

Mite Deûm numen Bacchus peccasse fatentem
Restituit, pactamque fidem, data munera, soluit.
Neue male optato maneas circumlitus auro,
Vade, ait, ad magnis vicinum Sardibus amnem,
Perque iugum montis labentibus obuius vndis

138 *Vndis* pro *vlnis* e Mss. dedit Ciofan. Tum *ripae* in *montis* mutauit Heinf. quatuor Mss. auctoritate. Malit tamen *Tmoli* aut *rupis*. Quidam, *vitae*.

tarint in aurum splendidum. Idem monet, e verbis *ad coelum tollens* apparere, Bacchum tum fuisse in coelo, et inde vs. 136 responsum dedisse. Equidem putem, verbis illis nil nisi gestum precantium notari. *damnum*, malum, quod nobis damno est. *speciosum*, splendidum. Hygin. *speciosum donum*. Burm. comparat ex Alciphr. III, 38. λαμπρὰν ζημίαν, sed id ibi potius manifestum incommodum significat.

134 Heinf. *Mite Deum numen* dictum putat pro, mitissimum Deorum numen, vt alibi *magna Dearum* pro, maxima. Malit tamen *Deum* mutari in *reum*, vt allusum sit ad confitentes reos; idque illustrat ex Pont. II, 6, 8. *aspera confesso verba remitte reo*. Burm. coni. *Mite Deus numen B.* Quae coniecturae superuacaneae esse videntur, si *Deum numen* pro mera periphrasi Dei ipsius habeamus. Bacchus, qui mitis Deus esse solet, restituit etc. Certe ap. Virg. plus semel *numen Deum* est Deus. Quod v. c. Homer. dixerat ἄνευθε θεοῦ, id Aen. II, 777. reddit, *sine numine diuum*. v. ibi Heyn. *Mitis*, qui sinit se exorari. *Restitui* absolute, aut addito τῷ *sibi* in iure drr. qui in pristinum statum restituuntur, et h. l. quibus redditur pristina natura. Lactant. in Argum. *Cui Deus vt restitueretur sibi fecit*.

135 *Fides* interdum i. q. promissum. v. Gronov. ad Senec. IV. de Benef. cp. 35. Sed plerumque additur *pacta* aut *pacti* (nam vtrumque recte dr. et vtriusque generis exempla congessit Heinf.) vt vs. 107. *pollicita fides*. Per appositionem additur, *data munera*. — *soluit* Regius explicat, resoluit, irritam fecit. Sic et Lenzius, qui comparat *pactum, foedus soluere*. Burm. punctum ponit post *restituit*, et *soluit* mutat in *solvi*, vt Bacchi haec sint verba, ad quae iam pertinet, quod demum vs. 137. sequitur, *ait*. Alteram illam lect. debemus ingenio Heinf. cum antea legeretur nullo sensu: *factique fide data munera soluit*. Varietates Mss. sunt, *pactique, fidem, factaque fide, factamque fide*.

136 *circumlitus*, cuius vel cutis vel vestis auro obducta. *amnis*, Pactolus, qui e Tmolo prorumpit et medias Sardes perfluit. Herodot. V, 101. Strabo XIII. p. 625. Plin. V. 29. *magnis Sardibus*. Obseruat Burm. *magnas vrbes* Nostrum passim vocare metropoles. v. c. Heroidd. VII, 165. *magnas Mycenas*, infra XIV, 457. *magnam Diomedis vrbem*. Supra VII, 553. *magna vrbs*, caput Aeginae insulae. Et credibile est, magno ambitu fuisse Sardes. Certe Herodot. qui Cadytim πόλιν μεγάλην vocat, addit, Σαρδίων ὀ πολλῷ ἐλάσσονα. *Vade*, nempe ex agris Lydiae, vbi nunc versaris. Nondum enim in Phrygiam redierat, sed vs.

Carpe viam; donec venias ad fluminis ortus:
Spumiferoque tuum fonti, qua plurimus exit,
Subde caput, corpusque simul, simul elue crimen.
Rex iussae succedit aquae. Vis aurea tinxit
Flumen, et humano de corpore cessit in amnem.
Nunc quoque iam veteris percepto semine venae
Arua rigent, auro madidis pallentia glebis.
Ille, perosus opes, siluas et rura colebat, *Midae aures.*

141 Gronov. Sprot. Thuan. *ablue.*

106 e Bacchi tantum conspectu *abierat laetus*.

140 *qua plurimus exit* indicat, iam ab origine maximum esse fluuium. Sic Virg. Aen. I, 419. de magno monte, *qui plurimus vrbi imminet*. Supra VIII, 584. *plurimus amnis*, maximus.

142 *succedere*, accedere. v. ad III, 165. *vis aurea*, vis, potestas omnia in aurum mutandi, quae paullo ante *crimen* vr. quia per stultitiam suam eam impetrauerat Midas. Lenzius *crimen* intel. preces temerarias, quae lauando, vt culpa lustrando, ablui potuerint. *tinxit*. Hinc Lactant. in Argum. *aqua aurei coloris esse coepit*, Claudian. in Eutrop. II, 260. *nec miror aquas radiare metallo, Quae toties lauere Midam*. At ille tantum, vt hodie etiam Rhenus et Tagus, χρυσῦ ψῆγμα πολὺ, multa ramenta aurea, secum ferebat, inde dictus *Chrysorrhoas*, notante Plin. *Rutila ei arena* tribuitur a Iuuenal. XIV, 112. Hinc *Lydium aurum* et *Pactoli diuitiae* prouerbialiter dici coeperunt de re pretiosa et summis diuitiis. Horat. Epod. XV, 20. *Pactolus tibi fluat*.

144 *Nunc quoque* etc. Id falsum est; nam Strabo, qui et ipse Augusti tempore floruit, scribit, Νῦν δὲ ἐκλέλοιπε τὸ ψῆγμα. Multo minus *arua* vmquam vicina riguerunt auro. Sed ita et alii poëtae. Virg. Aen. X, 142. *Pactolos culta irrigat auro*. Propert. I, 6, 31. *Lydia Pactoli tinguit aratra liquor*. Senec. Phoen. 604. *Opulenta Pactolus inundat auro rura*. Vis aurea comparatur cum *vena* in metallifodinis. Pro *iam* Burm. malit *tam veteris;* ita enim augeri miraculum ex tam antiquo tempore adhuc venam auream sufficere.

FAB. IV. vs. 146 — 193 Midas cum certamini musico Apollinis et Panis interfuisset, principatumque ad Pana detulisset, ab Apolline accipit asininas aures, idque dedecus vnus ex famulis singulari quodam modo in vulgus effert. Cf. Hygin. fab. 191. Fulgent. Mythol. III, 9. Nicephor. narrat. III. ab Allatio editus. Suidas in Μίδας. Tractarant haec et Hesiod. quem consentire cum Nostro Lactant. in Arg. ait, et Sosibius tragicus. Varie Veteres hanc fab. interpretati sunt. v. Schol. Aristoph. ad Plut. vs. 287. vbi complures sententias recenset, v. c. eum habuisse ὠτακουστάς, i. delatores, qui quaecunque audiuissent, ad eum deferrent, aut eum habuisse vicum Aures asini dictum etc. Lenzius monet, mythi huius tractationem deberi dramati satyrico, quo Panis et Apollinis certamen expositum sit. Copiose de Mida egit Simsonius in Chron. ad a. 2308.

146 *Ille* Burm. mutatum malit in *Inde*, i. ideo, vel ab eo tem-

Panaque montanis habitantem ſemper in antris.
Pingue ſed ingenium manſit: nocituraque, vt ante,
Rurſus erant domino ſtolidae praecordia mentis.
Nam, freta proſpiciens, late riget arduus alto
Tmolus in adſcenſu, cliuoque extentus vtroque
Sardibus hinc, illinc paruis finitur Hypaepis.
Pan ibi dum teneris iactat ſua carmina Nymphis,
Et leue cerata modulatur arundine carmen;
Auſus Apollineos prae ſe contemnere cantus,
Iudice ſub Tmolo certamen venit ad impar.

147 Complures, *in aruis.* 150 Quidam *alto.* 151 Vulg. *extenſus.*

pore. Relicto aulae ſplendore *ſiluas et rura*, vitam ruſticam, praeferebat. Ita enim *colere* hic accipi poteſt; praeferre, priore loco habere, vt Virg. G. II, 413. *Rus exiguum colito.* Idem *colebat*, venerabatur, Pana. In dilogia ergo verb. poſitum more poëtarum. De *antris* Panis v. ad I, 699. et Barneſ. ad Eurip. Ion. 402. *pingue*, ſtolidum, vt Horat. I Sat. 3, 58. *praecordia* ponuntur pro corde, deinde pro animo et mente, hinc nunc *praecordia mentis*, mens, forte ad Homeric. ἐν φρεσὶ θυμός. *Mens animi* Plaut. dixerunt et Catull. v. Schrader. ad Muſaeum p. 192. Soſibius ei tribuit νοῦν φωτὸς εὐήθους.

150—52 Inter Sardes et Hypaepas extenditur *Tmolus*, mons latus et altus. Hoc ornate extulit. *proſpicere*, ex alto et longinquo loco deſuper inſpicere (II, 90. VIII, 338.), eleganter de aedibus dr. in montibus ſitis, (Phaedr. II, 5, 10.) atque etiam de montibus ipſis, vnde proſpectus eſt aliquo, vt h. l. in *freta*. *Riget* Saftius vertit, Er hat hieſelbſt vom weiten ein froeliches und lachendes Anſehen, quaſi legerit *ridet*. At ego hanc varietatem nuſpiam notatam reperi, neque vaſtus et arduus mons *ridere* dici poteſt. Sed pro ſimplici *eſt* aut *ſtat* maluit exquiſitius *riget*, quod bene convenit naturae montium. Lactant. Inſt. 2, 17, 9. *hominem rigidum figurauit*, i. rectum. Opif. 8, 2. *hunc ad coeli contemplationem rigidum erexit.* Quia ipſe *altus*; hinc etiam *altum* habet *adſcenſum*. *In* redundanter additum. *cliuus vterque*, vtrumque latus montis. Sardes *in latere Tmoli* ponit etiam Plin. H. N. V, 29. De *paruis Hypaepis* v. ad VI, 13. *Tmolus*, paullo ante *Tymolus* ſcribebatur; Graecis enim eſt Τύμωλος et Τμῶλος. Plin. d. l. *Tmolus*, *qui antea Tymolus appellabatur.* Sed iam ap. Homer. Il. β, 866. occurrit Τμῶλος.

153 Pana elatum fuiſſe ſua arte e ſeqq. apparet. Bene igitur *iactat ſua carmina*, cantat ſe oſtentandi, gloriae quaerendae cauſſa. De *nymphis* Tmoli cf. VI, 15. *leue*, paſtoritium. *cerata arundo*, fiſtula paſtoritia ceris glutinata, de qua v. ad I, 710. *modulari carmen*, vt ap. Virg. Ecl. X, 51. *carmina paſtoris Siculi modulabor auena*, et ſaepe. v. Burm. Sed et *moderatur*, quod habent multi Mſſ. et quod Heinſ. placet, ferri poſſet, quandoqui-

Monte ſuo ſenior iudex conſedit; et aures
Liberat arboribus. Quercu coma caerula tantum
Cingitur; et pendent circum caua tempora glandes.
Isque Deum pecoris ſpectans, In iudice, dixit,
Nulla mora eſt. Calamis agreſtibus inſonat ille:
Barbaricoque Midan (aderat nam forte canenti)
Carmine deleuit. Poſt hunc ſacer ora retorſit
Tmolus ad os Phoebi: vultum ſua ſilua ſecuta eſt.
Ille caput flauum lauro Parnaſide vinctus

160 Et hic Burm. mallet, *Inde Deum.* 163 *Delenit* pro *deliniit*, ex Florent. S. M. reſtituit Burm. et ita ſemper ſcribendum indicat. Antiqui plurimi mox, *ora reſoluit.* Vnus Vatic. *remiſit.* 164 Sex non ineleganter, *dominum ſua ſilua* ſecuta eſt.

dem paſſim occurrit *moderari* lyram, fides, carmen, quamquam in pleriſque locis Mſſ. non minus variant, quam h. l. Sed miror, Burm. non inelegantem viſam eſſe vsius Leid. Cod. lect. *iaculatur.* Dicit quidem, ſe id illuſtraſſe ad Petron. cp. 109. ſed vereor, vt ibi ſatis idoneis exemplis vſus ſit. Vnus *meditatur.*

157 *Tmolus*, Deus montis Tmoli, (vt alibi v. c. Inachus Deus fluuii Inachi) deſcribitur. Cf. deſcriptio Atlantis apud Silium I, 205 ſqq. *Conſedit*, more iudicum, vnde *ſedere* pr. de iudicibus. Cinctus erat *arboribus*, coronis variarum arborum, quia montis cacumen arboribus conſitum. Eas nunc deponit, ſed pro eo melius, *liberat arboribus;* auribus enim apertis opus erat in hoc certamine muſico. *coma caerula*, quia arbores et montes longinqui caerulum colorem referunt. *caua tempora* ingenii ſummi acumen prae ſe ferre putat Ciofan. At etiam equis, iuuencis, aliisque animantibus *caua tempora* tribuuntur, et Atlanti monti apud Sil. d. l. Eſt potius epitheton ornans et ſollemne temporum, quae depreſſiora caeteris partibus.

161 *Inſonat* nunc actiue, canit. Primus Medic. *intonat*, quod placet Heinſ. *barbaricum carmen* Saſſius interpretatur barbariſche Toene. Sic et Rode atque Lenz. Imo *barbaricum* eſt Phrygium. Virg. Cir. 166. *barbarica buxus*, tibia Phrygia. Eurip. Iph. Aul. 576. Paris βάρβαρα συρίζων Φρυγίων αὐλῶν. Et *Phrygius modus*, qui nullos habebat modulos, Ariſtot Probl. ſect. XIX. § 49 atque in ſacris adhibebatur, Porphyrio dr. βάρβαρος. Phrygio carmine Phrygiae regem delenit. *aderat forte* cum multis aliis auditoribus. v. vſ. 173. Apud Fulgent. Midas iudex ſedet in certamine Marſyae et Apollinis. *ſacer*, vt VIII. 597. *ſacri amnes. vultum* etc. nil aliud niſi, caput retorſit cum ſuis frondibus. Lenzius tamen hoc ineſſe putat, arbores frondesque auſcultandi cauſſa ſponte eſſe ſecutas.

165 Nunc Apollo prodit et doctus et artifex, et egregie ornatus. Qui hic deſcribitur, habitus erat citharoedorum. Auct. ad Heren. IV, 47. *Vti citharoedus, cum prodierit, optime veſtitus, palla inaurata indutus cum chlamyde purpurea, coloribus variis intexta et cum corona aurea ma-*

Verrit humum Tyrio ſaturata murice palla:
Inſtructamque fidem gemmis, et dentibus Indis
Suſtinet a laeua: tenuit manus altera plectrum.
Artificis ſtatus ipſe fuit. Tum ſtamina docto
Pollice ſollicitat: quorum dulcedine captus
Pana iubet Tmolus citharae ſubmittere cannas.
Iudicium ſanctique placet ſententia montis
Omnibus. Arguitur tamen, atque iniuſta vocatur
Vnius ſermone Midae. Nec Delius aures
Humanam ſtolidas patitur retinere figuram;
Sed trahit in ſpatium, villisque albentibus implet,
Inſtabilesque imo facit, et dat poſſe moueri.
Caetera ſunt hominis: partem damnatur in vnam:

169 Vnus, *tum carmina.* 173 Voſſian. *iniuſta notatur:* non male. 176 Quidam, *villisque ardentibus.* Heinſ. coni. *horrentibus.* 177 Vulg. *illas facit.* Quidam, *imas, imo, imo*, quod poſtremum recepit Heinſ.

guis fulgentibus gemmis illuminata, citharam tenens exornatiſſimam, auro et ebore diſtinctam, ipſe praeterea forma et ſpecie ſit et ſtatura appoſita ad dignitatem. Cf. Tibul. III, 4, 25 ſqq. *Palla* veſtis longior deorum dearumque, vatum, citharoedorum et tragoedorum cum longo ſyrmate. v. Chriſtius de Imagg. Muſarum p. 5. et Brouckh. ad Tibul. IV, 6, 13. *ſaturata Tyrio murice*, ſatis imbuta colore purpureo. *Satur color* e Plinio notus. Longior illa veſtis, quae fere dr. *fluere, fundi, defluere ad pedes, ferrire pedes*, nunc *verrit humum*, vt VII, 706. in excellentiſſima Boreae deſcriptione. Horat. A. P. 215. *traxit vagus per pulpita veſtem.* Tibul. d. l. *Ima videbatur talis illudere palla.* Sed pro *verrit* h. l. vnus Mſ. Baſil. *ſulcat*, ſatis eleganter. Claudian. in Eutrop. II, 300. *currus ſulcat iuga. fides*, cithara. Horat. I od. 17, 18. *fides Teia*, lyra Anacreontis Teii. Gloſſar. Graeco-Lat. *Fidis*, λύρα, κιθάρα. Erat *inſtructa*, culta, ornata. v. Heinſ. ad Faſt. II, 318. Apulei. Florid. I. de Apolline, *Quid quod et lyra eius auro fulgurat, ebore candicat, gemmis variegatur.* A Tibul. d. l. ei tribuitur, *fulgens teſtudine et auro lyra.* et IV, 3, 22. *teſtudinea Phoebe ſuperbe lyra.* Sed h. l. plurimi, *diſtinctamque*, quod nollem ab Heinſ. quatuor Codd. auctoritate mutatum. Non nego, *inſtructum* dici pro, ornatum, ſed *diſtinctum* elegantius multo verb. eſt, quod vſurpatur de rebus, quae diſperſis ornamentis variegata ſunt. Sic pocula *diſtincta* gemmis, prata *diſtincta* floribus, coelum *diſtinctum* ſtellis, paſſim et eleganter. *ipſe*, veriſſimus. *ſtatus artificis*, die Stellung eines Virtuoſen. Eſt etiam oratoribus ſuus *ſtatus*, Cic. Or. I, 59. quem deſcribit Quinctil. Inſt. Or. I, 11, 16. *ſtamina*, chordae. Supra *fila ſonantia.* Laudat Burm. e Catalect. Pith. IV. p. 157. *Muſica contingens ſubtili ſtamina pulſu.*

Induiturque aures lente gradientis aſelli.
Ille quidem celat, turpique onerata pudore
Tempora purpureis tentat velare tiaris.
Sed, ſolitus longos ferro reſecare capillos,
Viderat hoc famulus. Qui, cum nec prodere viſum
Dedecus auderet, cupiens efferre ſub auras,
Nec poſſet reticere tamen, ſecedit; humumque
Effodit, et, domini quales adſpexerit aures,
Voce refert parua, terraeque immurmurat hauſtae.
Indiciumque ſuae vocis tellure regeſta
Obruit, et ſcrobibus tacitus diſcedit opertis.
Creber arundinibus tremulis ibi ſurgere lucus

181 Duo, *velare coronis.*

— *ſollicitat*, percutit, pulſat; nam *ſollicitare* omnino eſt, ſaepius mouere, vt *ſollicitare mare, humum. pollice.* Paullo ante *pleƈtrum* commemoratur. Nempe chordae pulpa digitorum pulſabantur, ſed in clauſulis ad pleniorem harmoniam pleƈtro plures chordae vno iƈtu tangebantur. V. Geſner. ad Claudian. 34, 15.

171 *ſubmittere*, poſtponere, faterí eas inferiores eſſe lyrae Apollineae.

176 Diligenter et ingenioſe deſcribit, more ſuo, naturam aurium aſininarum. Bene *trahit in ſpatium*, longiores reddit. v. ad III, 20. De leƈt. *albentibus* non debebat diſputari, cum ſatis conſtet, aures aſinorum albos ſ. canos habere villos. *poſſe moneri*, mobilitatem. *Poſſe* habet vim Subſtant. more Graecorum. II, 483. *poſſe loqui*, facultas loquendi.

180 *Turpis pudor* ſatis poëtice, turpes aures quae pudori erant domino. Bene etiam *onerata*. Sed hanc leƈt. quam Heinſ. ſeptem Mſſ. auƈtoritate ſubſtituit vulgatae: *Ille quidem celare cupit, turpique pudore*, (Duo, *turpemque pudorem*, vt ſit appoſitio.) impugnat Schepper. cui diſplicet, quod validiori verbo *celat* ſubieƈtum ſit *tentat velare.* Vulgatam igitur ſic emendat, *celare caput.* Et Burm. in Cod. Baſil. eraſa vetere leƈt. repoſitum *caput* inuenit, et ſuperſcriptum *ora.* Sed *celare* eſt verbum generale, itaque modus, quo celauerit tempora, additur, *velat tiaris.* — *Tiara*, quae etiam *mitra* interdum vr. fuit pileus Phrygum incuruus cum fimbriis pendulis, quibus mento ſubligatis malae ac tempora obducebantur; vt adeo aures Midae commode ſub illo tegumento latere poſſent. vid. Heyn. ad Virg. Aen. IV, 216 et IX, 616.

182 *ſolitus* — *capillos* circumſcriptio tonſoris. *ferrum*, forpex, qua tonſores vtebantur in reſecandis capillis. Iſidor. XX, 13.

187 *voce parua*, leni ſuſurro. *terra hauſta*, foſſa. *indicium vocis*, vocem, qua indicabat domini dedecus. Hoc figmentum habet etiam Ptolemaeus Alexandr. ap. Photium. Anſam dediſſe videntur cannae, quae vento motae ſonum edunt. I, 707.

190 *tremulis*, quando agitabantur ventis. *creber arund.* pro,

Coepit; et, vt primum pleno maturuit anno,
Prodidit agricolam. Leni nam motus ab auſtro
Obruta verba refert; dominique coarguit aures.
Laomedon. Vltus abit Tmolo, liquidumque per aera vectus
Anguſtum citra Pontum Nepheleïdos Helles
Laomedonteis Letoïus adſtitit aruis.
Dextera Sigaei, Rhoetei laeua profundi
Ara Panomphaeo vetus eſt ſacrata Tonanti.

194 Schepper. mallet, *Victor abit*, vt II, 437. IV, 511. VII, 116. Et habet ſic vnus Regius. *Vltor* Moreti. 198 Olim *Panophaeo*, quod Regius recte correxit.

crebris ſ. multis arund. *pleno anno* vt X, 734. *plena hora* et III Faſt. 164. *pleno die*. *Agricolam* ſuſpectum viſum Intt. quia primum tonſor ille non potuerit *agricola* dici; neque lucus ille tonſorem prodiderit, ſed vocem eius commiſſam. Burm. ſuadet, vel *Prodidit arcanum* (quod tamen non ſatis poëticum videtur.) vel *Pr. agricolis*. Sed ita deeſt, quid agricolis prodiderit. Puto locum ſanum eſſe; ſed poëtam non ſatis accurate locutum eſſe, cum hoc vellet: arundo eius, qui humum ſuam foderat, indicium prodidit. Niſi *agricolam* mauis Midam intelligere, nunc rura celebrantem vſ. 146. Si lectio ſana eſſet, *agricola* foret Midas, qui nunc rura et ſiluas celebrat. v. vſ. 146. Suaderem, *Prodidit auriculas*, niſi ſequeretur, *coarguit aures*.

FAB. V. vſ. 194—220 Apollo et Neptunus Laomedonti muros exſtruunt. Cum ille pactam mercedem ſoluere nollet, Neptunus mare immittit vrbi, regisque filiam ſaxo alligatam exponit monſtro marino, vnde eam liberat Hercules. Cum et huic praemium promiſſum negaret bis periurus Laomedon, Hercules Troiam expugnat, Heſionenque dat Telamoni ſocio. Homer. Il. Φ, 443 ſqq. Pind. Ol. η, 41. Apollod. II, 5, 9. Hygin. fab. 89. Serv. ad Virg. Aen I, 553 II, 610. Anonym de Incredibilibus ab Allatio editus cp. 6. auctor eſt aurum ſumſiſſe Laomedontem ad muros exſtruendos ex templis Neptuni et Apollinis, neque id pro ſacramento praeſtito reddidiſſe. Tractauerat haec et Heſiodus in Heroica genealogia, vt e Schol. Lycophr. ad vſ. 34 et 393 conſtat.

192 Apollo verſus mare vehitur, ſed citra *pontum Helles*, Helleſpontum, cui Troas adiacebat, conſiſtit. *Helle* Athamantis et *Nepheles* filia, Phrixi ſoror, quae in *anguſto* illo freto periit, eique nomen dedit. Apollod. lib. I. p. 39. Palaeph. 31.

197 Non longe ab Ilio ſinus quidam Helleſponti litus incuruabat. Ibi *Sigaeum* et *Rhoeteum*, duo promontoria cum oppidis cognominibus, quorum illud Achillis, hoc Aiacis ſepulcro poſtea nobilitatum eſt. Mela I, 18. Sed Noſter loco promontorii, *profundum*, mare, appellauit. *Panomphaeo* Ioui etiam Graeci ſacra faciunt ap. Homer Il. ϑ, 48. vbi Euſtath. ὁ πάσης μαντείας αἴτιος, ſ. melius, vt origo vocis appareat, ὁ πασῶν ὀμφῶν αἴτιος,

Inde nouae primum moliri moenia Troiae
Laomedonta videt, susceptaque magna labore
Crescere difficili, nec opes exposcere paruas.
Cumque tridentigero tumidi genitore profundi
Mortalem induitur formam; Phrygioque tyranno
Aedificant muros, pacto pro moenibus auro.
Stabat opus: pretium rex inficiatur, et addit,
Perfidiae cumulum, falsis periuria verbis,
Non impune feres, rector maris inquit: et omnes
Inclinauit aquas ad auarae litora Troiae.
Inque freti formam terras conuertit; opesque
Abstulit agricolis, et fluctibus obruit arua.

199 Quidam, *Vnde.* 201 Basil. *nec res.* 202 Quidam, tumidi *rectore* aut *domitore.* 203 Olim edeb. *Phrygiaeque tyranno Aedificat muros, pactus.* Quidam, *pacti.* 207 Prior Tu sten. *infit.* 208 Plurimi, *moenia Troiae*, quod placebat Cissan. non item Burm. quia id modo praecessit. 210 Vulg. *obruit agros*, quod spreuit Heins. quia *agricolis* paullo ante praecessit.

omnis artis vaticinandi auctor. v. Potter. ad Lycophr. Cassand. vs. 6 Ordo autem verborum est hic. *Dextera* pars *Sig.* siue *laeua Rh. est ara*, h. e. in dextra parte Sig est ara. Vtriusque promontorii mentionem hic facere voluit.

199 *noua Troia*, Ilium nuper conditum ab Ilo, Laomedontis patre. Ap. Apollod. muris cingunt Pergamum. *moliri*, ponere, exstruere. Virg. Aen. I, 423. *pars ducere muros, Molirique arcem. Susceptum* nunc substantiue, coeptum. *crescere*, promoueri.

202 *genitor profundi.* Etiam ap. Valer. Flac. IV, 571. Neptunus *pater maris*, et Stat. Ach. I, 61. *magni rector genitorque profundi.* Sed quaeritur, quo sensu ita dicatur. Burm. ad Virg. Aen. I, 155. vult, Deos dici earum rerum *genitores*, quibus praesunt. Improbat eam rationem Heyn. monetque, *genitoris* et *patris* nomine insigniri Deos seniores, mox et quoscunque alios, nihilque aliud significari nisi venerabiles, sanctos. *Tridentiger*, VIII, 595. *tridentifer.*

204 Secundum Homer. seruire per annum Laomedonti coacti sunt, quod Iouem vincire voluerant: eoque tempore Neptunus vrbem et muros condidit, Apollo boues pauit. Apud Apollod. ambo, τὴν Λαομέδοντος ὕβριν πειράσαι θέλοντες, promittunt ἐπὶ μισθῷ τειχιεῖν τὸ Πέργαμον. Cf. et Hesiod. ap. Schol. Lycophr. 393. *pacto auro.* Hygin. *Vouit, quod regno suo pecoris eo anno natum esset, immolaturum.* Homer. nil definit, μισθῷ ἐπὶ ῥητῷ. *stabat*, absolutum erat, vt III, 131. *Iam stabant Thebae*, vbi v. not. *pretium*, mercedem. Mox ordo verborum: et falsis verbis addit periuria, cumulum perfidiae; cui sententiae interpunctionem accommodauimus.

208 *auarae Troiae.* Mox vs. 215. *periura moenia Troiae.* Virg. Aen. V, 810. *periurae moenia*

Poena neque haec ſatis eſt. Regis quoque filia monſtro
Poſcitur aequoreo: quam dura ad ſaxa reuinctam
Vindicat Alcides, promiſſaque munera, dictos
Poſcit equos: tantique operis mercede negata,
Bis periura capit ſuperatae moenia Troiae.
Nec pars militiae, Telamon, ſine honore receſſit:
Heſioneque data potitur. Nam coniuge Peleus
Clarus erat Diua: nec aui magis ille ſuperbit
Nomine, quam ſoceri. Siquidem Iouis eſſe nepoti
Contigit haud vni: coniux Dea contigit vni.

213 Nonnulli, *pactos* vel *doctos.* 215 Quidam, *bis peritura*, ſed v. ad vſ. 208. 219 Heinſ. malebat, *numine.* Vnus, *nec auo.* Mox vulg. *nepotem.*

Troiae, et IV, 542. *Laomedontea periuria gentis.* Adde Horat. III od. 3, 21 ſqq. Adeo enim Vett. hanc Laomedontis perfidiam periuramque auaritiam auerſati ſunt, vt eam toti genti imputarent, et inde omnia mala Troianis eorumque poſteris inflicta repeterent. Virg. G. I, 520. de bellis adeo Romanorum ciuilibus, *Laomedonteae luimus periuria Troiae.* — *freti forma*, fretum. v. ad I, 72.

211 Hic aliquid ſupplendum ex Apollod. et Hygino. Apollo Troianis peſtilentiam immiſerat, Neptunus cum inundatione cetum. Oraculum monebat, tum demum malorum iſtorum finem fore, ſi Laomedon Heſionen filiam ceto expoſuiſſet. Hanc igitur cum Hercules, ab expeditione contra Amazones rediens, ſaxo alligatam vidiſſet, cetum interficit, virginemque ſeruat. Pactam mercedem cum a rege non impetraret, abit tum quidem, ſed poſtea redit cum Telamone, Troiamque capit. Heſiones Fab. narrauerat Hellanidas, vnde ſua habuit Apollod. cf. Diodor. Sic. IV, 42. Simile quid Andromedae accidit IV, 662 ſqq.

214 *dictos equos*, immortales illos, quos Troi pro rapto Ganymede dederat Iupiter. Homer. Il. *v*, 145. Apollod. d. l. Super aquas et ariſtas ambulare poterant. Hygin. *dicere* i. q. promittere. Paſſim *dicere dona, praemia, dotem.* v. Heinſ. Sed quia proxime praeceſſit *promiſſa munera*, propterea Lenzius legendum putat *diuos. mercede negata.* Mortales equos loco immortalium Herculi dediſſe traditur a Schol. Hom. d. l. *bis periura*, deceperat enim et Apollinem et Herculem.

216 *Telamon* amicus et ſocius Herculis in multis certaminibus. *pars militiae* etiam Heroidd. VIII, 46. v. ad IX, 20. *ſine honore*, ſine praemio. Iſocrat. in Euag. p. 454. ed. Wolf. min. de Telamone, *μεθ' Ἡρακλέους ἐπὶ Λαομέδοντα στρατευσάμενος τῶν ἀριστείων ἔτυχε.* Illam Troiae expeditionem narrat Apollod. II, 6, 4. Ex *Heſiona* Teucrum genuit Telamon.

217 *Peleus*, frater Telamonis, Thetida, Nerei filiam, habebat *coniugem.* Iſocrat. d. l. *Θέτιδι, θνητὸς ὢν ἀθανάτῳ συνῴκησε. καὶ μόνου τούτου φασὶ τῶν προγεγο-*

Namque senex Thetidi Proteus, Dea, dixerat, vndae, *Peleus et Thetis.*
Concipe: mater eris iuuenis, qui fortibus actis
Acta patris vincet; maiorque vocabitur illo.
Ergo, ne quidquam mundus Ioue maius haberet,
Quamuis haud tepidos sub pectore senserat ignes,
Iuppiter aequoreae Thetidis connubia vitat;

221 Mariangelus Accurs. legit, *praedixerat vdae*, vt est in Mss. nonnullis, vt alibi *aquosa Dea.* Neque tamen damnat alteram lect. 222 Vulg. *fortibus armis*, et paullo ante, *iuuenis.* 226 Alii *connubia fugit.*

γημέναι ὑπὸ τῶν θεῶν ἐν τοῖς γάμοις ὑμέναιον ᾀσθῆναι. Plura de eo coniugio habet Apollod. III, 13. 5. Telamonis et Pelei pater fuit Aeacus, *auus* Iupiter. *Vni*, nempe ex his duobus fratribus. Non autem vniuerse dictum est; nam plures *Deae* nupserunt mortalibus. — Caeter. haec de Peleo adspersit Noster, vt commode transiret ad fab. seq.

FAB. VI. vs. 221 — 265 *Pelei et Thetidis* nuptiae valde celebratae a Vett. Homer. Il. ω, 534. Hesiod. Theog. 1005. Eurip. Iph. Aul. 1036 sqq. Isocrat. Euag. p. 454. Apollon. Rh. IV, 807 sqq. Catull. Epithal. Pel. et Thet. Valer. Flac. I, 130 sqq. Coluth. Rapt. Hel. 17 sqq. Peculiari carmine eas celebrauerat Hesiod. vnde non nisi duo versus restant, Τρὶς μάκαρ Αἰακίδη, καὶ τετράκις ὄλβιε Πηλεῦ, Ὃς τοῖς δ' ἐν μεγάροις ἱερὸν λέχος εἰσαναβαίνεις. Sed Noster missa conuiuii nuptialis sollemnitate, de qua caeteri copiosi sunt, artem potius memorat, qua Peleus virginem ceperit. Cf. Apollod. III, 13, 5. Sed etiam ap. Hygin. fab. 54 et P. A. II, 15. Eustath. ad Homer. d. l. Tzetz. ad Lycophr. p. 38. Serv. ad Virg. Ecl. VI, 42. fab. attingitur.

221 Vaticinium illud Pindar. Isthm. 20, 4. Apollon. Schol. Lycoph. ad 178 et Lactant. Inst. I, 11, 9. Themidi tribuunt. Ad Prometheum refert Aeschyl. Prom. 906. et inde Hygin. priore loco, sed altero ad Parcas, vnde cognouerit Prometheus, qui illud Ioui iam prodeunti ad concubitum indicauerit. Bene autem Noster *Protea* inducit, Deum marinum, eundemque vatem certissimum, cuius vaticinia etiam ap. Homer. Od δ, 364 sqq. et Virg. G. IV, 392. exstant. — *Concipe.* Consequens pro antecedente, nube viro. *iuveni* pro, *iuuenis*, e duobus tantum Mss. Excerpt. Langerm. et priore Strozzae, recepit Heins. qui nimis amasse hanc loquendi formam videtur, eamque fere vbique commendat. *qui fortibus* etc. Pindar. d. l. πεπρωμένον ἦν, φέρτερον γόνον ἄνακτα πατρὸς τεκεῖν ποντίαν θεόν. Id Noster ita expressit, vt iam respiceret Pelea et Achillem, quorum ille in bello contra Centauros, aliisque in certaminibus enituit, sed illae laudes nihil ad filii *fortia acta*, res fortiter gestas. *maior* ad fortitudinem et inde paratam gloriam referendum. Horat. I od. 15, 28. *Tydides melior patre.* Apollod. h. l. Κρείττων τοῦ πατρός. *vocabitur*, erit, vt κληθήσεται.

225 Timebat Iupiter, ne filius ex ea natus se de regno deiiceret, vt ipse fecerat Saturno patri.

Inque ſua Aeaciden ſuccedere vota nepotem
Iuſſit, et amplexus in virginis ire marinae.
Eſt ſinus Haemoniae curuos falcatus in arcus;
Brachia procurrunt: vbi, ſi foret altior vnda,
Portus erat: ſummis inductum eſt aequor arenis.
Litus habet ſolidum, quod nec veſtigia ſeruet;
Nec remoretur iter; nec opertum pendeat alga.
Myrtea ſilua ſubeſt, bicoloribus obſita baccis.
Eſt ſpecus in medio; natura factus, an arte,
Ambiguum, magis arte tamen: quo ſaepe venire
Frenato delphine ſedens, Theti nuda, ſolebas.

229 Vnus Heinſii *modicos falcatus in arcus*, vt Heroidd. II, 131. 230 Heinſ. coni. *qui ſi foret.* 233 Quidam, *remoretur aquis,* ſcil. veſtigia. 237 Cantabr. *Thetis vda.*

Eam ob cauſſam exagitat eum Lactant. d. l. Antea Neptunus cum eo de hoc coniugio certauerat. Apollod. *Thetis* Theſſalum numen. *connubium* verecunde pro concubitu. Sic *nuptiae* ap. Horat. III od. 11, 11. *ſua vota*, connubium a ſe expetitum. *ſuccedere in vota* Iouis, coniugium inire, quod Iupiter inire voluerat. *in amplexus v. ire* modeſte concubitum exprimit, vt VII, 616. *ſub amplexus ire.*

229 *Haemonia*, Theſſalia. v. ad I, 568. Et h. l. intel. pars Theſſaliae ea, quae Phthiotis dicebatur, vbi regnabat Peleus, et quae mari adiacebat. Aeacus quidem Aeginam inſulam tenebat, ſed Telamon et Peleus cum Phocum fratrem occidiſſent, (de qua caede Noſter fab. ſeq. exponet.) fugere inde coacti ſunt. Telamon igitur Salamina peruenit, Peleus autem Phthiam, ad ſinum Maliacum ſe contulit, vbi ab Eurytione, ducta eius filia Antigona, in regni partem adſcitus eſt. Aliquanto poſt Thetida duxit. v. Apollod. d. l. et Schol. Ariſtoph. ad Nubb. vſ. 1059. — *Curuos falcatus in arcus* tribus verbis formam curuam exprimit. Nec in ſententiis, nec in verbis parcus Noſter eſt. *brachia* extremitates litoris ſinum ambientis, quae commode cum brachiis comparantur. V. Cerda ad Aen. III, 533. *Genua* drr. Valer. Flac. V, 410. *Erat* pro, eſſet. *ſummis* etc. Hoc vult, leni aqua tectam fuiſſe arenam.

232 *veſtigia non ſeruat*, non retinet veſtigia impreſſa, quod fieri ſolet in locis arenoſis et limoſis, quae adeo *remorantur iter*, dum magis fatigant viatorem, eumque tardius incedere cogunt. Plin. II Epiſt. 17, 2. *Excipit iter aliqua ex parte arenoſum, iunctis paullo grauius et longius, equo breue et molle.* — *opertum pendeat* ſuauius, quam, opertum ſit. Quia alga *pendet*, imminet litori, propterea ipſum litus *pendere alga* dr. *Myrteta* amant litora. v. ad IX, 335. *ſubeſt*, adeſt, prope eſt, vt *ſubire*, accedere, appropinquare.

237 Nereides belluis marinis vehi ſolebant, quae *equi* drr. Propert. III, 1, 46. hinc *delphino* inſidentem Thetida finxerant priſci poëtae. Tibul. I, 5, 45.

Illic te Peleus, vt fomno vincta iacebas,
Occupat: et quoniam precibus tentata repugnas;
Vim parat, innectens ambobus colla lacertis.
Quod nisi venisses, variatis saepe figuris,
Ad solitas artes: auso foret ille potitus.
Sed modo tu volucris; volucrem tamen ille tenebat:
Nunc grauis arbor eras: haerebat in arbore Peleus.
Tertia forma fuit maculosae tigridis: illa
Territus Aeacides a corpore brachia soluit.
Inde Deos pelagi, vino super aequora fuso,
Et pecoris fibris, et fumo turis adorat.
Donec Carpathius medio de gurgite vates,
Aeacida, dixit: thalamis potiere petitis.

238 Vulg. *somno victa.* 240 Oxon. et Palat. *vincla lacertis.* 242 Erber. et 3 alii *ausu.* 243 Vnus Ciof. et Hamb. *Nam modo.* Vnus Gronov. *si modo.* Heins. coni *seu modo — Seu.* 245 Vnus Medic. *forma tibi.* 247 Vulg. *Isque Deos.* Multi, *iamque.* Vnus, *inque.* 248 Duo *fumo turis honorat.* 250 Vulg. *Aeacide.* v. Heins. ad Heroidd. III, 87.

Talis ad Haemonium Nereis Pelea quondam Vecta est frenato caerulea pisce Thetis. Stat. Theb. I, 130. *His insperato Tyrrheni tergore piscis Peleos in thalamos vehitur Thetis. Aequora delphin corripit. Illa sedet deiecta in lumina palla, Nec Ioue maiorem nasci suspirat Achillem.*

238 Cum omni seq. loco cf. Virg. G. IV, 400—45. Somnus poëtis drr. oculos et membra δεσμεύειν, v. Heins. *occupat*, opprimit. *tentata* fortasse optime coniungitur cum *precibus*. *Precibus tentare*, precibus periculum facere an capi possit. *Sin tentata* absolute positum putas, *precibus* dictum erit pro, precanti, vt VIII, 73. *Vim parat.* Hesiod. d. l. Πηλεῖ δὲ δμηθεῖσα θεὰ Θέτις ἀργυρόπεζα. Vim paratetiam apud Apollod. et Eurip. auctore Tzetza ad Lycophr. p. 37. In arca Cypseli Thetis cernebatur anguem immittens in Pelea, qui ipsam captare conabatur. Sed Catull. nihil habet de *vi*, atque etiam ap. Valer. Flac. lubens ad Peleum deducitur delphino insidens. *innectere colla lacertis* elegantius quam, iniicere lacertos collo. *venire ad artes* vt *deuerti ad artes* IX, 62. vbi v. not. *auso potiri* dixit et Virg. Aen. VI, 624. Thetis transformis non minus, quam Proteus VIII, 730 sqq. et Erisichthonis filia ibid. Videntur autem philosophi veteres, quibus ex aquis omnia constare placebat, transformationes illius elementi in omnia corpora, symbolica hac fab. expressisse. v. Heyn. ad Virg. G. IV, 387. Alii putant hoc dici, Thetida omnes vias ac modos tentasse, vt se subtraheret Pelei matrimonio.

244 *grauis*, torpens. I, 548. *grauis torpor.* II, 821. *grauitas ignaua. Tenere* et *haerere* eleganter de amplexibus. I, 485. IV, 184. Tibul. I, 5, 39.

249 *Carpathium* mare, Carpathon insulam prope Aegyptum

Tu modo, cum gelido ſopita quieſcet in antro,
Ignaram laqueis vincloque innecte tenaci.
Nec te decipiat centum mentita figuras:
Sed preme, quidquid erit: dum, quod fuit ante, reformet.
Dixerat haec Proteus, et condidit aequore vultum:
Admiſitque ſuos in verba nouiſſima fluctus.
Pronus erat Titan, inclinatoque tenebat
Heſperium temone fretum: cum pulchra relicto
Nerëis ingreditur conſueta cubilia ponto.
Vix bene virgineos Peleus inuaſerat artus;
Illa nouat formas: donec ſua membra teneri
Sentit, et in partes diuerſas brachia tendi.
Tum demum ingemuit: Neque, ait, ſine numine vincis:

251 Nonnulli, *rigido in antro.* Tres, *quieuerit antro.* 252 Palat. ſec. *firmisque innecte catenis.* 253 Medic. *mutata figuras.* Decem, *figuris.* 254 Heinſ malebat, *Perprime*, vt A. A. I, 394. 257 Vulg. *petebat.* Burm. coni. *tepebat*, vnde transpoſitis literis *petebat* natum ſit. 259 *ponto* e melioribus dedit Heinſ. pro, *fluctu et ſaxo.* 260 Lib. Bríant. *euinxerat. artus.* Alius, *deuinxerat.* Quidam, *coniunxerat.* v. Burm. ad Petron. 74. 262 Nonnulli, *tendens.*

ambiens. In eo Protei ſedes, forte quia fabula eius ex Aegypto in Graeciam translata erat. Secundum Apollod. Peleus non a Proteo, ſed a Chirone edocetur, qua arte capienda ſit Dea maris. Auctor Arg. Neptunum admiſcet, qui a Peleo placatus preces eius Proteo commendauerit.

253 *decipere*, elabi. *mentita*, vt V, 326. et ſaepe. *preme*, tenaciter tene. *reformare*, in priorem formam mutare, vt IX, 400. *reformatus in primos annos.* Sed nunc intranſitiue, in priorem formam redire, ſe mutare.

256 *Admiſitque* etc. ingenioſe, vt II, 363. *cortex in verba nouiſſima venit.*

257 *Prona* drr. ſidera, cum ad occaſum vergunt. Etiam *pronus mundus*, pars coeli occidentalis. Senec. Herc. Fur. 125. *Via prona* ſolis occidentis ſupra II, 67. v. Brouckh. ad Propert. I, 16, 23. De *inclinato temone* v. ad X, 447. *tenemus* locum, quem attigimus. Auctor Argum. meridianum calorem nominat.

260 *Vix bene* amat Noſter, vt II, 47. Faſt. V, 278. VI, 513. *Bene* hic videtur augere vim τῦ *vix.* *nouat formas*, in nouas ſemper formas tranſit, vt II, 648. Mox pro *tendit* e margine Gryph. edit. et cum Mitſch. dedi *tendi*, quod etiam Heinſ. arridebat, qui addit: In partes diuerſas tenduntur brachia, quando ligantur poſt tergum. Ideoque et *auerſas* malit. Sine cauſſa. De ligatione poſt tergum non eſt ſermo, tantum de diſtentis brachiis.

Exhibita estque Thetis. Confessam amplectitur heros,
Et potitur votis, ingentique implet Achille.
Felix et nato, felix et coniuge Peleus;
Et cui, si demas iugulati crimina Phoci,
Omnia contigerant. Fraterno sanguine sontem,
Expulsumque domo patria Trachinia tellus

Peleus ad Ceycem.

264 Tres. *Exhibitaque Thetis.* 267 Arond. Laugerm. vnus Bas. *crimina fratris.*

264 *Exhibita est*, vt VI, 44. *Pallada exhibuit*, deposita mentita figura Palladis formam rursus sumsit. *Confessam* eodem redit. III, 2. Iupiter *se confessus erat*. *Ingens* sollemne heroum epitheton propter corporis magnitudinem, quam iis prisca aetas tribuit. Hinc *ingens Aeneas* Virg. VI, 413. *ingens Idomeneus Sthenelusue*. Horat. IV od. 9, 19. Sed h. l. malim ad insignem fortitudinem referre, qua enituit Achilles. Sic Horat. III od. 6, 35. *ingens Antiochus* propter opes ingentes. Supra VIII, 309. *magni creator Achillis*. *Implet*. IX, 280. *Impleral uterum generoso germine*. Hinc mulieres grauidae *plenae*, vt X, 469. Myrrha *plena patris*. — Caeter. Clericus ad Hesiod. Theog. vs. 1004. suspicatur, Pelea Achillem ex se et ignota vulgo matre natum sustulisse, aut e fano Neptuni Nereidumue, aut ex ipso litore maris.

FAB. VII. vs. 266 — 409 *Peleus* exsul ad *Ceycem* fugit, vbi dum cognoscit, *Daedalionem* bellicosum, cuius superba filia *Chione* sagittis Dianae transfixa erat, in accipitrem versum esse, nuntius ei adfertur, armenta sua a lupo ingenti trucidari. Placata Nereide, quae belluam miserat, lupus in saxum mutatur. Duae igitur insunt metamorphoses. De lupo mutato cf. Schol. Lycoph. ad vs. 175. qui cum Nostro consentit, et Anton. Lib. 38. qui dissentit. Eadem narrauerat et Dorotheus in Metam. vt ex Plutarch. paral. min. p. 311 apparet. Euripides Pelei exsilium argumentum fabulae fecerat. De eo vid. et Apollod. III, 13, 1 sq.

267. Caedem hanc diu ante esse factam, quam Thetida duceret, supra iam ad vs. 229. monuimus. Telamon et *Peleus* Aeaco nati erant ex Endeide, quam Pausan. Scironis, Apollod. autem Chironis filiam dicit, *Phocus* vero ex Psamathe, Nerei filia, Thetidis sorore. Is Phocus relicta Aegina terrae eius ad Parnassum, quae iam ab antiquiore quodam Phoco, Ornytionis filio, Phocidis nomen habebat, regnum adeptus, fecit, vt etiam proxima loca Phocidis nomine comprehenderentur. Sed fratres, siue a matre Endeide sollicitati, siue suo ipsorum odio impulsi, cum viderent, eum prae ipsis amari a patre, inuitarunt eum aliquando Aeginam, vt ludis et certaminibus, quibus ille excellebat, interesset; iisque commissis disco aut rudi saxo fratrem percusserunt. Praecipuas in ea caede partes Telamonis fuisse Apollod. narrat, Pelei Pausan. Ambo igitur expulsi sunt ab Aeaco. Phoci sepulcrum apud Aeginetas ostendebatur, imposito saxo, quo percussus erat. Pausan. Corinth. p. 177. et 179.

Accipit. Hic regnum ſine vi, ſine caede, tenebat
Lucifero genitore ſatus, patriumque nitorem
Ore ferens Ceyx; illo qui tempore moeſtus,
Diſſimilisque ſui, fratrem lugebat ademtum.
Quo poſtquam Aeacides feſſus curaque viaque
Venit; et intrauit, paucis comitantibus, vrbem;
Quosque greges pecorum, quae ſecum armenta trahebat,
Haud procul a muris ſub opaca valle reliquit.
Copia cum facta eſt adeundi prima tyranni;

270 Duo *excipit. Tenebat* e melioribus dedit Heinſ. pro, *regebat. Regnum tenere* phraſis obuia. 273 Vnus Medic. et tert. Bon. *diſſimilemque*, quod defendi poſſe ex vſ. 297. Burm. putat. 278 *prima* e multis Mſſ. recepit Heinſ. Vulg. *tecta*. Cf. VI, 447. Statius III Theb. 58.

Phoc. p. 872. Apollod. III, 12, 6. Anton. Lib. cp. 38. Apollon. Rh. I, 93 ſqq. et Schol. ad vſ. 207. Schol. Pindar. ad Olymp. 8, 39.

269 Supra ex Apollod. vidimus, Phthiam ad Eurytionem peruenisse Pelea fraterno ſanguine pollutum. Nec aliter Anton. Lib. Apollon. Rh. Schol. Lycophr. p. 37. Hygin. fab. 14. p. 36. Itaque aut alios auctores Noſter ſecutus eſt, aut Peleus, exſul vagus, relictis multis aliis locis, tandem apud Eurytionem haeſit.

272 *Ceyx*, Trachiniorum rex, etiam Herculis amicitia notus. Pauſan. Attic. p. 79. *nitorem* omnino de inſigni corporis pulchritudine capiamus, de qua ſaepe dr. Horat. I od. 19, 5. *Vrit me Glycerae nitor*, isque nitor cum ſplendore ſiderum comparari ſolet, II od. 5, 18 ſqq. et ſupra II, 722. vbi v. not. de Luciferi ſplendore. Etiam Lucian. p. 129. eum vocat τὸν Ἑωσφόρου, καλοῦ πατρὸς καλὸν υἱόν. Cf. et Hyg. fab. 65. Etiam amabilem et liberalem deſcribit hunc regem, cum Schol. Homeri ad Il. ι. 558. Apollod. et alii elatum eum finxerint, adeo vt Iouem ſe appellari voluerit. *diſſimilis ſui*, non ea hilaritate animi, non ea ſerenitate vultus, non eo ſplendore cultus, quo alias eſſe ſolebat. II, 781 ſq. Eleg. ad Liv. Aug. 85 ſqq. *Vidimus, attonitum fraterna morte Neronem Squalida promiſſa flere per ora coma, Diſſimilemque ſui, vultu profitente dolorem. Hei mihi, quam toto luctus in ore fuit.* Luctus *deformat* hominem eiusque *domum*. Virg. Aen. XII, 805.

276 *Pecorum* a ſciolo additum eſſe, qui crediderit τὸ *greges* id requirere, vt *armentis* opponi poſſent, cenſet Burm. Praefert igitur ex vno Heinſ. Mſ. *greges ſecum*. Sed nihil temere mutandum vnius Cod. auctoritate. Poſſet quidem *pecorum* abeſſe, ſed potuit etiam addi. Virg. Aen. VII, 538. *Quinque greges illi balantum, quina redibant Armenta. Pecora* dici minores beſtias, oues, hircos, capras conſtat. Hinc *pecora* et *armenta* ita coniunguntur, vt *greges* et *armenta*, Curt. VIII, 4, 19. IX, 8, 29. Et *greges pecorum*, ap. eundem V, 6, 15. — *trahebat* felix verb. ad declarandum tardum inceſſum armentorum. *ſub valle*, in valle. v. Burm. ad

Velamenta manu praetendens ſupplice, qui ſit,
Quoque ſatus, memorat, tantum ſua crimina celat.
Mentitusque fugae cauſſam, petit vrbe, vel agro
Se iuuet. Hunc contra placido Trachinius ore
Talibus adloquitur: Mediae quoque commoda plebi
Noſtra patent, Peleu; nec inhoſpita regna tenemus.
Adiicis huic animo momenta potentia, clarum
Nomen, auumque Iouem: nec tempora perde precan-(do.
Quod petis, omne feres: tuaque haec pro parte videto,

279 Vulg. *quis ſit.* 282 Vnus Baſ *Se recipi* 283 Quinque, in quibus prior Moreti, *moenia plebi* Gudius ad Phaedr. III, 19. ex Mſſ. profert. *medio quoque commoda Phoebi*, et ipſe legit, *Phoebo*, abſurde, iudice Burm.. Mox tres, *inhoſpita tecta*, vt ſaepe alibi. 285 *momenta* ex vno Voſſ. et vno Gron. pro diuerſa lect. dedit Heinſ pro, *monumenta*. 287 Vulg. *pro parte vocato*. Alterum e multis Mſſ. reuocauit Heinſ. Vnus, *notato*.

I, 684. Tibul. II, 3. 19. *valle ſub alta, opaca* ab vmbra. *Vmbroſam exquirere vallem* gregibus iubet Virg. G. III, 331. Idque ſub calidiore coelo neceſſarium erat.

279 *velamenta*, vitta ramo oleagino ita circumdata, vt inde dependens manum obuolueret. Talem enim vittatum ramum *praetendere*, praeferre manu ſolebant ſupplices. Homer. Il. α, 14. Virg. VII, 154. *ramis velati Palladis*. vſ. 237 *Praeferre manibus vittas ac precantia verba*. VIII, 116. *paciferae manu ramum praetendit oliuae*. XI, 101. *velati ramis oleae, veniamque rogantes*. *Velare* verb. ſacrum et ſollemne de corollis et vittis frontem ambientibus, templorum poſtes cingentibus, ramos ſupplicum obuoluentibus. De origine huius ritus Heyn. ad Virg. VIII, 128. haec obſeruat: „*A religione ritum ductum eſſe manifeſtum ſit e vittis ſeu inſulis laneis, obuoluentibus ramum oleaginum, cuius vſus erat cum in ſacris, tum in luſtratione et expiatione. Adeoque is, qui praeferebat, ἱκέτης, ſupplex factus, aut crimen expiare ſe et culpam deprecari velle ſymbolice et religioſe ſignificabat, aut ſimpliciter per ſacra et deos ſe ſupplicare teſtatum faciebat. Hinc omnino foederis, pacis et legationis ſymbolum eſt factum.*"

281 *fuga*, exſilium. *vrbe vel agro iuuet*, vrbem vel agrum ſibi aſſignet, vbi cum armentis ſuis habitet. Heroidd. II, 55. *Te iuui portuque locoque.* Ibi loca laudant Intt. in quibus *hoſpitio, tecto, limine, cibo, ope iuuare* alterum dr.

283 De *media plebe* v. ad IX, 360. *commoda noſtra*, commoda, quae leges largiri poſſunt, habitatio in vrbe agrisue, tutela etc. Similiter h. v. in re militari. A. A. I, 131. *patent*, facile impetrantur a media adeo plebe regiis. *patent*, quorum copia facilis eſt. Sic mulieres *patent* viris, locus *patet* proficiſcentibus, Dii *patent* precantibus, gloria *patet* viris fortibus.

285 Haerent Intt. in *huic animo*. Sine cauſſa. Praeterquam quod ego *hoc animo*, benigno ſcil. et liberali, ſum, tu *momenta po-*

Qualiacumque vides. Vtinam meliora videres!
Et flebat. Moueat quae tantos caufa dolores,
Peleusque comitesque rogant. Quibus ille profatur:
Forfitan hanc volucrem, rapto quae viuit, et omnes
Terret aues, femper pennas habuiffe putetis.
[Vir fuit: et tanta eft animi conftantia, quantum]
Acer erat, belloque ferox, ad vimque paratus,
Nomine Daedalion, illo genitore creatus,
Qui vocat Auroram, coeloque nouiffimus exit.
Culta mihi pax eft, pacis mihi cura tuendae
Coniugiique fuit: fratri fera bella placebant.
Illius virtus gentes, regesque fubegit,
Quae nunc Thisbaeas agitat mutata columbas.

294 Gronov. *armisque potens. belloque p.* 297 Nouem, *cura mihi pax eft.* Sequens vf. *Coniugiique* etc. abeft a Mazarino. 300 Quatuor, *Thebeas.* Alii *Thiftaeas, Tybeas, Thesbeas.*

tentia, cauffas et rationes grauiffimas commemoras. *Clarum nomen* et de rebus geftis et de genere nobili capi poteft. Opp. *ignotum nomen* IX, 668. — *tuaque haec* etc. omnes res meas tecum partiar, adfcifcam te in partem regni. Neglexerat autem regni fui ftatum dolore fratris amiffi.

291 Circumloquitur accipitrem, fed non fatis perfpicue; quandoquidem et aliae aues rapto viuunt. Vf. 293. delendum cenfet Heinf. quia vix latinus fit, et quia, eo fublato, omnia fint plana. Eft fane corruptus, fed quo minus eum deleamus, impedit hoc, quod nulla oppofitio eft in *volucris* et *acer;* namque etiam volucres acres dici poffunt. *acer* perpetuum bellatoris epithet. Ipfa *militia acris*. Horat. I od. 29, 2. *ferox*, animofus. Liv. XXVI, 26. *confules bellicofos ambo, viros acres nimis et feroces*. Salluft. Iug. 20, 2., *Ipfe acer, bellicofus*. Vellei. I, 3, 1. *acer belli*. *vis* de bello, vt in illo, *vim parare* alicui. v. Corte ad Salluft. Cat. 35, 5. — *Qui vocat Auroram* eleganter, quem fequitur Aurora. Tibul. I, 9, 62. *rota Luciferi prouocat orta diem*. Virg. Aen. II, 802. Lucifer *ducit diem*. Hinc nomen *Luciferi*. Sed quia idem Solem interdum fequitur, hinc etiam *Noctifer* vr. Catull. Carm. 63. *coeloque* etc. v. II, 115.

300 *Thisbe*, vrbs Boeotiae columbis abundans, in primis portus Thisbaeorum columbis plenus. Stephan. in h. v. Homer. Il. β, 502 πολυτρήρων Θίσβη, columbis abundans. Stat. VII, 261. *Dionaeis auibus circumfona Thisbe*. Hinc docte et ornate *Thisbaeas columbas* pro, *columbas* vniuerfe. Sed hos quoque duo verfus delendos cenfet Heinf. quia Nafoniano nitori non refpondeant et fuperflui fint. In quo mihi fecus videtur. Solet enim Nafo nofter paffim aliquid adfpergere de mutato vfu virium et virtutum hominum transformato-

Nata erat huic Chione, quae dotatiſſima forma
Mille procis placuit, bis ſeptem nubilis annis.
Forte reuertentes Phoebus, Maiaque creatus,
Ille ſuis Delphis, hic vertice Cylleneo,
Videre hanc pariter, pariter traxere calorem.
Spem Veneris differt in tempora noctis Apollo.
Non tulit ille moras; virgaque mouente ſoporem
Virginis os tangit. Tactu iacet illa potenti,
Vimque Dei patitur. Nox coelum ſparſerat aſtris:
Phoebus anum ſimulat, praeceptaque gaudia ſumit.
Vt ſua maturus compleuit tempora venter;

301 Barb. et Moret. *laudatiſſima forma.* 302 *Procis placuit* e duobus Mſſ. et Edd. quibusdam dedit Heinſ. Sic etiam Heroidd. VII, 123. Caeteri., *procos habuit.* 307 *tulit* debemus Heinſ. qui et mox malit, *tetigit,* quorum illud in multis eſt, hoc in Ambroſ. Caeteri, *fert.* 310 Vulg. *praereptaque.* Alterum placuit Heinſ. quatuor Mſſ. auctoritate.

rum. Manſit fratri ingenium ferox. *agitare* verb. pr. de venatoribus et auibus rapacibus. V, 606. *Vt ſolet accipiter trepidas agitare columbas.*

301 Cf. Hygin. fab. 200. qui addit, *Chionen* ab aliis poëtis *Philoniden* vocari. Et ſic eam vocat Pherecyd. ap. Schol. Hom. ad Od. τ, 432. *dotatiſſima.* v. ad IX, 715.

305 *trahere calorem.* vt IV, 679. *trahit inſcius ignes.* v. ad X, 594.

307 De *virga* illa diximus ad I, 671. et 715. *mouere*, arceſſere. Alibi *ducere ſomnos.* II, 735. Senec. Herc. Oet. 645. *tangit.* θέλγειν de hac virga dixerunt Graeci, Latini *mulcere* et *permulcere. iacet* ſomno oppreſſa.

309 *Nox ſparſerat* etc. oſtenderat coelum *ſparſum*, variegatum, ſtellis II, 193. *ſparſa miracula in coelo.* Horat. I Sat. 5, 10. *Nox coelo diffundere ſigna parabat.* — *anum ſimulat* more Deorum, cum aliquem decipere vellent. III, 275. VI, 26. XIV, 655. *praecepta gaudia*, iam antea capta vel a Mercurio (Heroidd. XVII, 107. *Ad poſſeſſa venis praeceptaque gaudia ſerus. Spes tua lenta fuit: quod petis, alter habet.*) vel ab ipſo Apolline mente iam praecepta, vt Eleg. ad Liv. 29. *praecepta mente fouebas gaudia.* — *gaudia* v. pr. in hac re. *ſumere*, percipere. A. A. III, 661. *carpere gaudia.*

311 *venter*, onus ventris. *maturus* v. ad IX, 283. *ſtirps Dei*, Deus quatenus erat *ſtirps*, pater, *propaginis*, filii. Vtrumque voc. ab arboribus translatum. De *Autolyco* cf. Hygin. fab. 201. Pherecyd. d. l. De coniuge eius v. ſupra VIII, 738. Is poterat *candida de nigris, et de candentibus atra facere;* artem enim acceperat a patre et colorem et formam rerum raptarum mutandi, ne deprehenderetur in furto rapaciſſimus Autolycus. Secundum Pherecyd. poterat furta ἀλλοιῶν εἰς ὃ θέλοι μορφῆς, id quod latius explicat Hygin. *vt quidquid ſurripuiſſet, in quamcunque effigiem*

Alipedis de ſtirpe Dei, verſuta propago,
Naſcitur Autolycus, furtum ingenioſus ad omne,
Qui facere adſuerat, patriae non degener artis,
Candida de nigris, et de candentibus atra.
Naſcitur e Phoebo (namque eſt enixa gemellos)
Carmine vocali clarus, citharaque Philammon.
Quid peperiſſe duos, et Dis placuiſſe duobus;
Et forti genitore, et progenitore Tonanti
Eſſe ſatam prodeſt? an obeſt quoque gloria multis?
Obfuit huic certe. Quae ſe praeferre Dianae
Suſtinuit, faciemque Deae culpauit. At illi
Ira ferox mota eſt: Factisque placebimus, inquit.
Nec mora; curuauit cornu, neruoque ſagittam
Impulit, et meritam traiecit arundine linguam.
Lingua tacet, nec vox, tentataque verba ſequuntur:

317 Conſtant. Fan. ſcribendum cenſet. *Philoemon*, vt ſit nomen ab arte ductum, a *φίλος*, amicus, et *οἴμη*, cantus. 318 Vnus Heinſ. *quid Dis*. 319 *Tonanti* pro *Tonante* e melioribus recepit Heinſ. qui et malit, *ſatae prodeſt*. 325 Schepper. coni. *Expulit*. Sic in vno Baſ. reperit Burm. 326 Vulg. *Lingua iacet* ... prior Vatic. *iterataque*, quod non diſplicebat Heinſ. Sed v. Burm.

vellet, *transmutaretur*, *ex albo in nigrum*, *vel ex nigro in album*, *in cornutum ex mutilo*, *in mutilum ex cornuto*. In his artibus non *degener* erat patris. De fraudibus et furtis Mercurii Iani Exc. III ad Horat. lib. I od. ita iudicat: „Quoniam omnia, in quibus ingenii ſollertia cernitur, Mercurio tribuuntur: hinc Deus eſt omnis *doli* ac *fraudis*, in qua callidum acumen eſt, qua imponitur et illuditur aliis, vel prudentia ciuili ac bellica poſtulante, vel animi tantum oblectandi innocentisque ioci edendi, aut ingenii oſtendendi cauſſa: quo referenda e. g. furta iocoſa, praeſtigiae, illuſiones ſenſuum etc. Quod vniuerſum cum Graeci *κλοπὴν*, Latini *furtum* dicant, ipſeque Mercurius inde *ληΐστηρ*, *φιλητῶν ὀρχαμός*, *fur*, *furibus aptus* etc. audiat; fuerunt qui decepti vocabulorum (quorum graecum et latinum vſum neſcirent) ſpeciali et notiori ſignificatione, eum furum et latronum (malo ſenſu) Deum facerent."

317 *Philammon* inter antiquiſſimos muſicos refertur etiam a Plutarch. de Muſica p. 1132 Choros virginum primus inſtituiſſe traditur a Pherecyde. *carmine vocali*, cantu.

318 Hac generis, amantium prolisque gloria elata Chione perit.

322 *ſuſtinuit*, auſa eſt. *culpauit*, deteriorem ſua pronuntiauit. Hygin. *in venatione in Dianam locuta eſt ſuperbius*.

326 Imitatus eſt Stat. IX, 602. Nec *verba diu tentata ſequuntur*. Eleganter *ſequi* drr. quae parent conanti.

Conantemque loqui cum ſanguine vita reliquit.
Quem, miſera o pietas! ego tum patruoque dolorem
Corde tuli, fratrique pio ſolatia dixi.
Quae pater haud aliter, quam cautes murmura ponti,
Accipit: et natam delamentatur ademtam.
Vt vero ardentem vidit, quater impetus illi
In medios fuit ire rogos: quater inde repulſus
Concita membra fugae mandat, ſimilisque iuuenco,
Spicula crabronum preſſa ceruice gerenti,
Qua via nulla, ruit. Iam tum mihi currere viſus
Plus homine eſt; alasque pedes ſumſiſſe putares.
Effugit ergo omnes; veloxque cupidine leti
Vertice Parnaſi potitur. Miſeratus Apollo,
Cum ſe Daedalion ſaxo miſiſſet ab alto,
Fecit auem, et ſubitis pendentem ſuſtulit alis,

328 Ita loc. conſtituit Heinſ. Olim edebatur, *Quam miſer amplexans ego tunc.* Duo, *quam miſer, o pietas.* Plerique, *quam miſero pietas.* Vnus, *quem miſero o pietas.* Deinde pro vulg. *patrio* nonnulli, *patriumque.* Quidam, *patruique.* Septem, *patruo.* 335 Multi, *laeſa ceruice.* Sec. Palat. *laeua.* Iunian. *paſſa*, nempe *ſpicula.* v. Heinſ. 336 Multi, *fugit.* Cioſan. ex vno, *nulla fuit.* 337 Voſſian. *aliosque pedes.* Bonon. et Berſm. *ſumſiſſe videres.* 338 Hunc quoque vſ. eſſe adulterinum vix dubitat Heinſ.

328 *o miſera pietas* ſollemnis exclamatio, vbi de malis pio inflictis ſermo. v. Heinſ. Sed an ita ſcripſerit Ouid. certo affirmare non auſim. v. Varr. Lectt. *patruo corde* Heinſ. interpretatur, forti et duro corde. Imo, ita vt decet patruum, veni in ſocietatem doloris, et ſolatus ſum fratrem *pium*, i. vnice amantem filiam, ſed ſurdo ſolatia adhibui. *Cautes* vel mentis attonitae. Virg. Aen. VI, 471. vel, vt h. l. ſurditatis ſymbolum. *delamentari* noua compoſ. ad formam τῶν *demirari* et *deamare*, in quibus *de* vim habet intendendi, vt *e* in *emirari* apud Horat. I od. 5, 8.

334 *concitus*, celer, vt IV Faſt. 461. *concito curſu fertur.* Similiter *incitus.* Cic. N. D. II, 35. *inciti delphini.* *preſſa*, cui impreſſa ſunt ſpicula. *currere plus*, currere velocius. Curſus ille adumbratio volatus. Etiam II, 586. Cranai filia, antequam in cornicem tranſiret, *currebat.* Et *currere* adeo pro volare VIII, 203.

341 *ſuſtulit alis* eleganter pro, dedit alas, quia aues in ſublime *tolluntur* alarum ope. II, 587 et 708. VIII, 256. Multi Mſſ. *ſuſtinet*, non minus eleganter; aues enim *ſuſtinent ſe alis.* IV, 411. *aura cadentem ſuſtinuiſſe viſa eſt.* VIII, 148. *pendentem*, vt penderet, volaret. VI, 667. *corpora Cecropidum pennis pendere putares.* *Pendebant pennis.* VIII, 145. de Niſo, *iam pendebat in auras.*

Oraque adunca dedit, curuos dedit vnguibus hamos,
Virtutem antiquam; maiores corpore vires.
Et nunc accipiter, nullis ſatis aequus, in omnes
Saeuit aues: aliisque dolens fit cauſſa dolendi.
  Quae dum Lucifero genitus miracula narrat
De conſorte ſuo; curſu feſtinus anhelo
Aduolat armenti cuſtos Phoceus Anetor.
Heu Peleu, Peleu! magnae tibi nuntius adſum
Cladis, ait. Quodcumque ferat, iubet edere Peleus.
Pendet, et ipſe metu trepidat Trachinius heros.
Ille refert: Feſſos ad litora curua iuuencos
Adpuleram, medio cum Sol altiſſimus orbe
Tantum reſpiceret, quantum ſupereſſe videret.

344 Vulg. *nulli.* 349 Tres, *O Peleu.* Vnus Voſſ. *En.* Quinque, *heu*, quod placuit Heinſ. qui tamen etiam coni. *Et Peleu, heu Peleu.* 351 Vulg. *trepidi Trachinius oris.* Heinſ. coni. *trepidus Trach. haeres.*

343 Aliter originem accipitris narrat Anton. Lib. cp. 3. Hierax, vir iuſtus et nobilis inter Mariandynos, cum Teucris a Neptuno vexatis opem tuliſſet, mutato corpore, mutatisque moribus accipiter factus eſt. *Μέγιστα γὰρ ὑπ᾽ ἀνθρώπων φιληθέντα πλεῖστον ἐποίησεν* (Ποσειδῶν) *ὑπὸ τῶν ὀρνέων μισηθῆναι, καὶ πολλοὺς ἀνθρώπους ἀποθανεῖν κωλύσαντα, πλείστους ἐποίησεν αὐτὸν ὀρνίθων ἀποκτεῖναι.*

346 Fab. altera de lupo. Secundum Nicandr. ap. Anton. Peleus, interfecto Eurytione, Iri filio, ad Acaſtum fugit, et inde ad Chirona. Hinc collecta et, cum Irus pro redemtione accipere nollet, libera miſſa armenta inuadit lupus. *Conſors*, frater, vt XIII, 663. Tibul. II, 5, 24. *conſors ſanguis*, fraternus ſanguis, VIII, 445. De vxore eſt VI, 94. de ſorore III Pont. 2, 48. *miracula de conſorte*, miram fratris conuerſionem. *feſtinus*, feſtinans. Voc. hanc ab Ouidio primo vſurpatam eſſe contendit Schirach male; occurrit enim ap. antiquiores, v. c. Virg Aen. IX, 488. *curſu feſt. anhelo*, currens tam feſtinanter, vt anhelaret.

349 *Heu Peleu, Peleu* ſatis lugubrem ſonum habet, in primis in ore agreſti. *Phoceus*, e Phocide.

351 Hic quoque amabilem et humanum ſe oſtendit Ceyx. *Pendere* et *ſuſpenſus* eleganter dr. animus, cum verſatur incertus inter ſpem et metum, hinc cum anxius eſt et ſollicitus de euentu rei. Sed Heinſ. qui paratus nimis eſt ad delendos verſus, hunc quoque ſpurium iudicat, improbante Burm. qui e multis Mſſ. recte legi vult, *Pendet et ipſe metu trepidus Tr.*

352 ſqq. Prolixitas et nimia diligentia huius narrationis male conuenit perturbationi et feſtinationi paſtoris. Meridianum tempus tribus modis declarat; varias boum recreationes eleganter qui-

Parsque boum fuluis genua inclinarat arenis,
Latarumque iacens campum ſpectabat aquarum.
Pars gradibus tardis illuc errabat et illuc:
Nant alii, celſoque exſtant ſuper aequora collo.
Templa mari ſubſunt, nec marmore clara, nec auro;
Sed trabibus denſis, lucoque vmbroſa vetuſto.
Nereides Nereusque tenent. Hos nauita templi
Edidit eſſe Deos, dum retia litore ſiccat.
Iuncta palus huic eſt, denſis obſeſſa ſalictis,
Quam reſtagnantis fecit maris vnda paludem.
Inde, fragore graui ſtrepitans, loca proxima terret,

355. Vnus Medic. *incuruarat.* 356 Vulg. *campos.* Deinde *illac et iſtuc* nonnulli. 359 Vnus Gronov. *marmore tecta.* 360 Vnus Heinſ. *lucoque obſcura.* 363 Plurimi ex veteribus, *raris obſeſſa.* v. Heinſ. et Burm. 365 *ſtrepitans* pro *ſtrepitus* dedit Codd. Fan. approbante Heinſ. Alii, *grauis* vel *graui ſtrepitu.* Exc. Caland. *crepitans.*

dem, alieno tamen loco, enarrat, neque templi deſcriptio hic locum ſuum habet. *Feſſos* a via et aeſtu ſolis. *Adpuleram*, adegeram. Abſolute ſic *appellere* dixit Cic. I Div. 44. *Tantum* viae aut coeli *reſpiceret*, poſt ſe relictum haberet. Conf. II, 187 ſqq.

355 Bene boum quieſcentium habitum notat; *inclinatis* enim illi *genibus*, capiteque fere immoto eundem ſemper locum ſpectant, vt nunc *lat. camp. aquarum*, latum mare. Cum autem gramina carpunt; et *tardis gradibus* procedunt, et modo in hanc modo in illam partem veſtigia ferunt, quod verbo *errare* exprimitur. Etiam tertium recreationis genus ſuaui imagine exornauit, *celſoque exſtant* etc.

359 *Templa*, pro, *templum*. *ſubſunt*, prope ſunt, vt vſ. 234. Lenzius vero monet, domum Nerei et Nereidum ſub mari intelligi; etenim et alios poëtas lucos memorare in fundo maris. At ita cuſtos pecoris domum illam non vidiſſet; neque poëta ſic elócutus eſſet illam domum. *clara*, ſplendentia, vt II, 2. *trabibus vmbroſa*, obſcura arborum vmbra. Quia in lucis ſacris arbores caedere non licebat; hinc fere ſemper eorum *vetuſtas*, quae et ipſa aliquid ſanctitatis habet, commemoratur. *tenent* templum, qui in eo coluntur. *nauita*, piſcator. Pro, in litore verſans, maluit ſpecialem et gratam ideam, *dum retia* (in) *litore ſiccat. Edidit*, ſcil. mihi.

363 *obſeſſa*, cincta, *denſis*, in quibus latere commode et commorari lupus poterat. *quam — paludem*. Solet ita ſubſtantiuum praecedens poſt relatiuum repeti, etiam vbi oratio minime ambigua.

365 In vaſtitate lupi et feritate augenda non nimius eſt, imo praeclare imitatur ſermonem hominum portento aliquo obſtupefactorum. Cf. Horat. I od. 22, 13 ſqq. et Noſter VIII, 282 ſqq. *Inde*, ex iſtis latibulis prodiens.

Belua vaſta, lupus; ſiluisque paluſtribus exit,
Oblitus et ſpumis, et ſpiſſo ſanguine rictus
Fulmineos; rubra ſuffuſus lumina flamma.
Qui, quamquam ſaeuit pariter rabieque fameque,
Acrior eſt rabie. Neque enim ieiunia curat
Caede boum, diramque famem ſatiare, ſed omne
Vulnerat armentum, ſternitque hoſtiliter omne.
Pars quoque de nobis funeſto ſaucia morſu,
Dum defenſamus, leto eſt data. Sanguine litus,
Vndaque prima rubent, demugitaeque paludes.
Sed mora damnoſa eſt, nec res dubitare remittit.
Dum ſupereſt aliquid, cuncti coëamus, et arma,
Arma capeſſamus, coniunctaque tela feramus.

366 *ſiluisque paluſtribus.* Burm. negat, ſalicta nunc ſatis apte *ſiluas* vocari. De ſuo igitur dedit, *vluisque.* Duo, *ſuluisque* Alii, *niueisque paludibus.* 367 Cioſan. in ſuis Mſſ. reperit, *Obſitus*, quod placet Heinſio. 371 Olim edeb. *famem finire.* Pr m. Regius, *lenire.* Multi, *ſedare.* Cantabr. pro diuerſa lect. *ſaturare.* Octo, *ſatiare*, quod elegit Heinſ. 372 *Omne* habent Florent. S. Marc. et vnus Heinſ. Caeteri, *omnes.* 375 Vulg. *rubet.* 377 Olim, *coëamus ad arma.*

fragore graui ſtrepitans, et plurima et craſſiora ligna frangens, vt ſtrepitus longius audiretur. Audiri poterat, non videri propter ſalictorum denſitatem. *rictus fulmineos.* v. ad X, 550. *ſpiſſo*, concreto. Supra IV, 96. *Venit ecce recenti caede leaena boum ſpumantes oblita rictus.* Oculi ſuffuſi *rubra flamma*, rubore igneo, furoris ſigno. *ſaeuit*, omnia vaſtat et trucidat, incitatus *fame*, quae multum vexat lupum, vnde *improba ventris rabies* Virg. Aen. II, 356. Sed hic, tamquam tigris, *acrior*, ſaeuior et iracundior eſt, *rabie*, propter furorem a Nereidibus ei immiſſum. *ieiunia* i. q. *famem. ſatiare*, ſedare. *caede*, carne boum caeſorum. *non curat ſatiare*, non vult, non id agit, vt famem ſedet, cui rei ſufficeret vel vnus bos caeſus.

374 De *defenſare* v. ad XII, 376. *Demugire*, ſingulariter dictum, mugitu implere.

376 *res*, vaſtatio lupi. *dubitare*, dubium et fluctuantem cunctari, conſilia conferre. *remittit*, ſinit, permittit, vt X, 330. *coëamus*, vt vſ. 24. *Arma* bis ita poni ſolet in illa formula. v. Heinſ. *coniuncta* pro, coniunctim.

379 *nec* — *ſed*, non tam — quam, vt recte Burm. contra Tanaq. Fabr. *admiſſi*, caedis fraternae perpetratae. *Nereis*, Pſamathe, Nerei filia, ex qua Aeacus Phocum genuerat, *colligit*, iudicat, exiſtimat. *ſuo*, filio ſuo. Non igitur aſſentior Heinſio *damna ſui*, i. damna ſua, e Mſſ. nonnullis praeferenti. *Inferiae*, ſacra Diis Manibus placandis facta, quae pr. drr. *mitti* et *ferri*. Cum caedes facta morte aut inſigni parricidae clade compenſatur, Dii drr. il-

Dixerat agreſtis. Nec Pelea damna mouebant:
Sed, memor admiſſi, Nereïda colligit orbam
Damna ſuo inferias exſtincto mittere Phoco.
Induere arma viros, violentaque ſumere tela
Rex iubet Oetaeus; cum quis ſimul ipſe parabat
Ire. Sed Halcyone coniux excita tumultu
Proſilit, et, nondum totos ornata capillos,
Diſiicit hos ipſos: colloque infuſa mariti,
Mittat vt auxilium ſine ſe, verbisque precatur,
Et lacrimis; animasque duas vt ſeruet in vna.
Aeacides illi, Pulchros, Regina, piosque

379 Tan. Faber corrig. *et Pelea.* 381 Vetuſtiores, *damna ſua* vel *ſui.* 385 Multi, *tortos.* 386 Libri veteres magna ex parte, *disiicit*, quod approbarunt nonnulli, idque pro *diſſecat* voluerunt vſurpatum. Quinque, *diſcutit,* quatuor, *diſſipat,* tres, *diſcidit.* 386 *Infuſa* ex tribus dedit Ciofan. Caeteri, *infixa.* 388 Opt. Thuan. et vnus Voſſ. *conſeruet.*

lum hominem aut illa damna *inferias mittere* interfecto, Horat. II od. I, 27. Iuno *victorum nepotes Retulit inferias Iugurthae.*

382 Hic quoque mores ſuos amabiles ſeruat Ceyx. *Oetaeus,* quia Trachinia vicina Oetae monti. Multi Mſſ. *aetherius*, quod explicant, ſidereum, ſplendidum. Imo, qui aetheream ſ. coeleſtem originem habet. v. vſ. 271. Sic etiam vſ. 445. *ſidereus* capi debet. *arma*, galeam, loricam, clypeum, quae veſtimentorum inſtar, *induuntur,* namque etiam clypeis loro aut anſae inſertatur ſiniſtra. *tela*, gladium, iacula, ſagittas, quibus *vis* infertur.

384 Apta haec ingenio muliebri. *Exciri* et *excitari* drr. qui aut vocati aut perterrefacti de ſella ſua repente proſiliunt. *tumultu*, ſtrepitu virorum ad arma concurrentium. Proſilit vt Semiramis apud Valer. IX, 12. *Cum ei, circa cultum capitis occupatae, nuntiatum eſſet, Babylona defeciſſe, iam parte crinium adhuc ſoluta protinus ad eam expugnandam cucurrit, nec prius decorem capillorum in ordinem, quam tantam vrbem in poteſtatem ſuam redegit.* De turbatis capillis ſollemne eſſe *disiicere*, exemplis docent Heinſ. et Burm. *infuſa* de amplexante, etiam Heroidd. II, 93. Similiter *adfuſus* IX, 366. Schirach. vero defendit, *infixa,* vt elegans ſit imago ardenter petentis, et amantis ſeruide. Certe qui diuelli ab aliqua re nolunt, *infixi* et *adfixi* drr. Diſputatur, an recte dicatur, *mittere auxilium.* Hiſtorici ſane dicunt *auxilia*, cum copias auxiliares indicare volunt, ſed poëtae licuit Singul. pro Plurali ponere. *animasque* etc. quia, ſi Ceyx in illo certamine periiſſet, amantiſſima eius coniux noluiſſet ipſi ſuperſtes eſſe. III, 473. *Nunc duo concordes anima moriemur in vna.* Tibul. IV, 4, 21. *in vno Corpore ſeruato reſtituiſſe duos.*

389 Breuis et vrbana reſponſio Pelei. Metus *pii* de ſalute coniugis, ſunt *pulchri*, reginae decori ſunt et gloriae. Mox Burm.

Pone metus: plena eſt promiſſi gratia veſtri.
Non placet arma mihi contra noua monſtra moueri.
Numen adorandum pelagi eſt. Erat ardua turris,
Arce patens ſumma; feſſis loca grata carinis.
Adſcendunt illuc, ſtratosque in litore tauros
Cum gemitu adſpiciunt, vaſtatoremque cruento
Ore ferum, longos infectum ſanguine villos.
Inde manus tendens in aperti litora ponti,
Caeruleam Peleus Pſamathen, vt finiat iram,
Orat, opemque ferat. Nec vocibus illa rogantis

390 Vnus Moreti, *permiſſi.* Vndecim, *gratia noſtri.* Duo, *gloria veſtri.* Heinſ. notauerat, *permiſſi gratia voti.* 391 Plurimi, *mouere.* 393 Heinſ. monet, poſſe et *foci* et *faces* legi. 394 Multi, *deſcendunt*, quod Burm. ex *eſcendunt* ortum putat, quam vocem Liuio ſaepe reddiderit Gronov.

dubitat, an *plena eſt* etc. recte ſit dictum pro, concedo in tuam ſententiam et obſequor. Sane hoc verba minime dicunt. *Plena* eſt plurima, maxima. Promiſſum veſtrum, ſtudium veſtrum me adiuuandi militibus, plurimum gratiae habet. *Plenum* ita dici, docui ad X, 290. *Non placet* e formula ſollemni ſententiam dicentium. *noua monſtra*, lupus et inuſitatae magnitudinis et diri furoris. *Numen pelagi*, Pſamathe. v. vſ. 398.

392 3 Hi verſus valde vexarunt Heinſ. et Burm. Cum antea legeretur. *Arce locus ſumma*, quod ſane ferri nequibat tum propter ſenſum, tum quia mox ſeq. *loca*. Heinſ. ex ingenio emendabat. *focus*, eandemque ſe poſtea lect in primo Vatic. reperiſſe adfirmat. Coniiciebat et *pharus* ductu alterius Twisdenii, vbi a manu prima erat, *phocus*. Burm. recte dubitat, an *focus* pro pharo poni poſſit, ſed ſine cauſſa durum ei videbatur, *focus*, *loca grata carinis*. Itaque ampliandum hic cenſet, quamquam ipſe ex vno Baſil. egregiam lectionem profert, quam, Schirach. etiam probatam, amplexus ſum, *Arce patens ſumma*. Cacumina montium poëtis *arces* dici, ſupra vidimus. In cacumine montis igitur erat *ardua turris*, pharus, *patens*, quae longe lateque conſpiciebatur, quo ſenſu eleganter *patere*. Eaque turris nautis *feſſis*, diuturnitate itineris tempeſtatumque ſaeuitia defatigatis, *locus gratus*. Niſi igitur haec lectio profecta eſt ab ipſo Ouidio, certe eo non indigna videtur. Carinae ipſae e longinquis terris redeuntes etiam VI, 519. *feſſae* vrr. vt I, 582. *feſſae erroribus vndae*. Lenzius *focum* explicat aram, in qua nautae vota pro ſalute ſoluerint. Sed non puto, aram in monte recte *focum* dici.

396 Poteſt *ferus* ſubſtantiue capi, vt ap. Virg. et Phaedr. de equo, ceruo, leone etc. Tunc *vaſtator ferus* dictum foret, vt X, 540. *raptores lupi*. *apertus*, cuius conſpectus late patet, vt *apertus campus*, non obſitus arboribus, hinc longe conſpiciendus, *apertum coelum*, non obdu-

Flectitur Aeacidae. Thetis hanc pro coniuge ſupplex
Accepit veniam. Sed enim reuocatus ab acri
Caede lupus perſtat, dulcedine ſanguinis aſper;
Donec inhaerentem lacerae ceruice iuuencae
Marmore mutauit. Corpus, praeterque colorem
Omnia ſeruauit: lapidis color indicat, illum
Iam non eſſe lupum, iam non debere timeri.
Nec tamen hac profugum conſiſtere Pelea terra
Fata ſinunt: Magnetas adit vagus exſul, et illic
Sumit ab Haemonio purgamina caedis Acaſto.

405 Micyllus coni. *Nomina ſeruauit.* Vnus Medic. *ceruice gerenti.* Inde Burm. faciebat, *vaccae*, *ceruice gerenti,* ſcil. lupum. Gronov. et Menardi *niueae iuuencae.* Baſ. *lata ceruice.* Tres, *mutauit corpus Pſamateque colorem.* Multi, *corpus pariterque colorem*, *Caetera ſeruauit*, ex quibus varias poſſe emendationes excogitari, Burm. monet. 407 Heinſ. malebat, *conſidere.*

ſtum nubibus, hinc oculis longe lateque patens.

400 Sed Thetidis precibus mitigata eſt, vt veniam daret Peleo. Mox auctore Heinſio e vetuſtioribus plerisque Mſſ. praetuli, *reuocatus.* Fruſtra diu reuocabatur a Nereide lupus, donec etc. Ita bene notatur ardor et ſanguinolentia lupi. Qui *irreuocatus* tuentur, explicant irreuocabilem. *acris caedes*, ſaeua, plurima. *aſper*, ardens, incitatus, vt Virg. G. III, 434. ſerpens *aſper ſiti.* et IX, 62. lupus *aſper et improbus ira Saeuit.* Non modo ira, quamquam ea potiſſimum, cum *aſperitate* comparatur, ſed omnis etiam animi impetus. *inhaerere* de mordente beſtia etiam I, 535. Verbo *haerere* et compoſitis Ablatiuus interdum additur, niſi malis h. l. dictum pro, *haerentem in ceruice. lacerae*, quam lacerare parabat. Ingenioſe vaſtatorem in ipſo lacerationis actu fingit mutatum. *Marmore,* in marmor. v. ad IX, 81. Mutatus autem ille non in marmor informe, ſed *corpus*, formam lupi, *omniaque,* omnes eius partes, ſeruauit. Laborare tamen hic ſenſus viſus eſt poſt Micyllum Burm. qui e tribus Mſſ. legit, *inhaerentis — mutauit corpus*, aut, vt concurſus genitiuorum vitetur, *inhaerenti*, vt eſt in vno Mſ. Puteaneo. — Anton. Lib. de hoc ſaxeo lupo, *καὶ ἄχρι πλεῖστα διέμενε μεταξὺ Λοκρίδος καὶ τῆς Φωκίδος γῆς.* Inde colligas, ſaxum quoddam, illius loci formam lupi vtcunque referens, fab. peperiſſe.

407 Obſeruat Burm. praeeunte Seruio ad Virg. Aen. VIII, 10. *conſiſtere* dici de iis, qui poſt vagos errores in certis ſedibus quieſcant. *purgamina ſumit*, purgatur, luſtratur, *καθαίρεται.* Neque enim ei, qui caede, adulterio ſimilique facinore ſe polluerat, ſacris intereſſe licebat, aut templa adire, niſi luſtratus antea eſſet, quae luſtratio aqua viua aut marina, ſulphure, flamma fiebat. Secundum alios bis Peleus luſtratus eſt, propter fratris caedem ab Eurytione, et, Eurytione interfecto, ab *Acaſto*, Iolci rege. Apollod. 3, 13, 1 ſq.

Ceyx et Halcyone.

Interea fratrisque ſui, fratremque ſecutis
Anxia prodigiis turbatus pectora Ceyx,
Conſulat vt ſacras, hominum oblectamina, ſortes,
Ad Clarium parat ire Deum: nam templa profanus
Inuia cum Phlegyis faciebant Delphica Phorbas.
Conſilii tamen ante ſui, fidiſſima, certam

414 *faciebant* Heinſ. e Voſſian. et vno Baſ. recepit. Caeteri, *faciebat*, Baſil. *profani* et deinde *Phryxi* pro *Phorbas*.

FAB. VIII. vſ. 410 — 748. *Ceyx* et *Halcyone*. Ceyx ad Apollinis Clarii templum proficiſcens perit naufragio. Halcyonae de ſalute mariti ſollicitae Morpheus apparet in ſomnis, indicatque periiſſe eum. Illa cum ad litus decurriſſet, in volucrem vertitur, eandemque transformationem patitur corpus Ceycis exanime. Cf. Hygin. fab. 65. et Lucian. Halc. To. I. p. 129. qui eosdem cum Noſtro auctores ſecuti videntur, quamquam paucis rem attingunt. Alii in multis diſſentiunt. V. Apollod. I, 7, 4. Schol. Homeri ad Il. ι, 558. Schol. Ariſtoph. p. 552. Schol. Theocrit. ad Id. VII, 57. Tzetz. ad Lycophr. p. 69. Serv. ad Virg. G. I, 399. Lutat. ad Stat. IX Theb. 361. Etiam Heſiod. haec forſan tractauerat. Certe Athen. II, p. 49 carmen eius laudat Κήϋκος γάμος inſcriptum. Noſter exornavit hanc fab. copioſiſſimis tempeſtatis, Somni, Morphei deſcriptionibus. Et eſt in elaboratiſſimis huius operis partibus, in quibus Auctor vel maxime ingenium oſtentauit. Elegit traditionem eam, quae ipſos commendat.

410 — 14 Conſilium Ceycis. Mutatio fratris in accipitrem (vſ. 291 ſqq.) et paulo poſt lupus Pelei armenta trucidans vim prodigiorum habebant, quibus *turbatus*, perterrefactus, Ceyx Apollinem conſultum abit. *Hominum oblectamina*, quibus oblectantur homines in malis, quibus pellunt malorum moleſtias. V. Triſt. XII, 1. *oblectare ſtudio lacrimabile tempus*. Male igitur et Heinſ. ex vno Mſ. Sixiano praefert *homini lactamina*, quia oracula homines ſpe vana lactauerint (quis enim credat, ridere h. l. Ouid. oracula voluiſſe?) et Tan. Faber emendat, *ſolamina*, metuens, vt *oblectamina* ſatis ex dignitate oraculorum dictum ſit. De *Clario Deo* vid. ad I, 515. *Phlegyae*, gens Orchomeniorum, et ſtrenui erant bellatores (Homer. Il. ν, 301.) et homines inſolentiſſimi atque rapaciſſimi, qui Apollinis adeo Delphici templum diripuerunt. Hinc omnes fulminibus miſſis, terrae motibus et peſtilentia abſumti ſunt. Pauſan. Boeot. p. 782. *Phorbas*, non Arginus ille, Argi filius, cuius ſtemma Pauſan. Corinth. p. 145. et Schol. Eurip. ad Oreſt. vſ. 930. exhibent, is enim antiquior Ceyce, ſed haud dubie Phorbas Olenius, Ceyci aequalis, qui in pugna Lapitharum infra XII, 322. memoratur. *profanus*, contemtor Deorum, qui non modo obuios cogebat, vt pugillatu ſecum certarent, victosque necabat, ſed Deos adeo ipſos prouocando laceſſebat. Occiſus eſt ab Apolline. Schol. Hom. ad Il. ψ, 660. *Inuium*, ad quod via non tuta. Dixit *faciebant*,

Te facit, Halcyone. Cui protinus intima frigus
Oſſa receperunt, buxoque ſimillimus ora
Pallor obit, lacrimisque genae maduere profuſis.
Ter conata loqui, ter fletibus ora rigauit:
Singultuque pias interrumpente querelas,
Quae mea culpa tuam, dixit, cariſſime, mentem
Vertit? vbi eſt, quae cura mei prius eſſe ſolebat?
Iam poteſt Halcyone ſecurus abeſſe relicta:
Iam via longa placet: iam ſum tibi carior abſens.
At puto per terras iter eſt, tantumque dolebo;
Non etiam metuam; curaeque timore carebunt.
Aequora me terrent, et ponti triſtis imago.
Et laceras nuper tabulas in litore vidi;
Et ſaepe in tumulis ſine corpore nomina legi.

418 Sixi et 3 alii, *Pallor habet.* v. ad IX, 291. Vnus, *adit.* Sed *obit* eſt occupat, vt I, 552. 420 Moreti, *Singultuque ſuas.* Gronov. *ſingultu medias.* Mox Leid. *loquelas.* 422 Heinſ. ſuum *Eia* (v. ad VI, 640.) hic quoque inſerere volebat. Cum vſ. ſup. pro *dixit* Florent. haberet, *vertit*, hoc recipiendum putabat, et deinde legendum, *Eia vbi iam quae* etc.

quia praefert Pluralem, vbi de pluribus agitur per *cum* coniunctis. v. I, 320. ibique Burm.

416 *Halcyone*, Aeoli et Aegiales aut Enaretes filia. Hyg. Apollod. Ea iam et dolet, et metuit, et deterret. *buxo ſimillimus.* V. ad IV, 134. Dolorem exprobrationibus et ſuſpicionibus declarat, veriſſime quidem e natura amantium. *vertit*, mutauit, abalienauit a me. *ſecurus*, ſine cura, quid fiat relictae coniugi. Paullo ante *cura* eſt amor.

426 *Curae*, deſiderium. De *at puto* v. ad II, 566. *Imago*, cogitatio ponti, quem mihi ante oculos pono, in quo ſaepe, etiam nuper, naufragia facta cognoui. Tacit. Hiſt. IV, 58. *Horret animus tanti flagitii imagine.* Virg. Aen. VI, 405. *pietatis imago.* Ita et ſupra VIII, 508. Metus hic muliebri in primis animo convenit. In *laceris tabulis* non debebat haerere Saſſtius, qui vertit, *die verſtümmelten Gemählde von Schiffbrüchen.* Quis enim non videt, eſſe fractas nauis tabulas et in litus eiectas? Naufragis, omninoque mortuis, quorum corpora reperiri non poterant, *tumuli* inanes exſtrui ſolebant. v. VI, 568. Praefert Heinſ. ex prim. Medic. *in titulis.* Sine cauſſa. Tumuli habebant titulos, ergo etiam *nomina.* Laudat Burm. e Quinctil. Inſt. VII, 3. *Nomen tumulo, quem* (in litore) *exſtruxerant, inſcripſerunt.* Sed Noſter quoque exempla ſuppeditat ſimilia. Mox vſ. 706. *In ſepulcro — iunget nos litera.* XII, 2, *tumulo quoque nomen habenti.* Accedit, quod additur, *ſine corpore.* Heinſ. malit etiam *ſine nomine corpora*, vt intelligantur naufragi poſt in litus eiecti et in ignota ora terrae mandati. Sed

Neue tuum fallax animum fiducia tangat;
Quod focer Hippotades tibi fit; qui carcere fortes
Contineat ventos, et, cum velit, aequora placet.
Cum femel emiffi tenuerunt aequora venti;
Nil illis vetitum eft, incommendataque tellus
Omnis, et omne fretum. Coeli quoque nubila vexant;
Excutiuntque feris rutilos concurfibus ignes.
Quo magis hos noui, (nam noui, et faepe paterna
Parua domo vidi) magis hos reor effe timendos.
Quod tua fi flecti precibus fententia nullis,
Care, poteft, coniux, nimiumque es certus eundi:
Me quoque tolle fimul. Certe iactabimur vna:

433 Quia *venti* et *aequora* praeceflerunt, Heinf. fuadet, *tenuerunt caerula* aut *aëra fratres*, vt alterum ex gloffa natum fit. 434 Alii *incommutataque*. Thuan. *inconferuataque*. 435. Vnus Bafil. *nubila verrunt*, vt vf. 499. 436 Regius, *incurfibus*. Bafil. *occurfibus*. Duo, *concuffibus*. Boxh. *congreffibus*. 438 Plures, *magis hoc*, quod probat Burm. quia iam dixit *hos*.

reclamant omnes Codd. et durum foret, *corpora legi* Illud autem nos morari non debet, quod iftis temporibus nondum tituli infcribebantur tumulis. Centies Nofter confundit tempora.

430 Accommodate haec de ventis ad perfonarum rationem dicta. Namque et *fiducia* illa facile tangere poterat *Hippotadae* f. Aeoli generum, nec melius quisquam eam refellere, quam eiusdem Dei filia. Fiducia illa virili animo conuenit, follicitudo haec muliebri. De *carcere Hippotadae* cf. IV, 662. *fortes*, rapidi aut feroces. Irati, quibuscum comparatur mare turbidum, et *placari* drr. et *pacari*. Itaque haec duo verba vbique fere, etiam h. l. in Mff. permutantur. v. Bentlei. ad Horat. A. P. 197.

433 *Tenuerunt*, incubuerunt. *Nil illis vetitum eft*, nil pro vetito habent. Grauiter eos hoc nomine increpat Aeolus ap. Virg. Aen. I, 132. Quae *commendata* habemus, eorum curam praecipuam gerere debemus. Hinc *incommendatus*, cui non parcimus, quem impune violare licet, noue dictum. *vexant*, contorquent. Refpexit autem h. l. Lucret. I, 279. *Venti — corpora caeca, Quae mare, quae terras, quae denique nubila coeli Verrunt, ac fubito vexantia turbine raptant.* Fulgura et tonitrua excitabant e Democriti, Stoicorum aliorumque fententia venti cum nubibus *concurrentes*. v. Lucret. VI, 95 fqq. 172 fqq. Cf. fupra VI, 693 fqq.

441 *Tolle*, fcil. naue aut in nauem, naui impofitam fac comitem itineris. Cic. ad Q. Fr. II, 10. *vt te proficifcens non tollerem* in rhedam. Plenius Horat. II Serm. VI, 42. *quem tollere rheda vellet, iter faciens. Iactari* pr. et de periculis nauigantium, et de corporibus eorum, qui naufragio perierunt. *Nec nifi quae patior* etc. Nempe metus multa mala temere fingit. Senec. Ep. 13. *Nefcio, quomodo vana*

Nec, niſi quae patiar, metuam; pariterque feremus
Quidquid erit; pariter ſuper aequora lata feremur.
Talibus Aeolidis dictis lacrimisque mouetur
Sidereus coniux: neque enim minor ignis in ipſo eſt,
Sed neque propoſitos pelagi dimittere curſus,
Nec vult Halcyonen in partem adhibere pericli.
Multaque reſpondit, timidum ſolantia pectus.
Nec tamen idcirco cauſſam probat. Addidit illis
Hoc quoque lenimen, quo ſolo flexit amantem:
Longa quidem nobis omnis mora: ſed tibi iuro
Per patrios ignes (ſi me modo fata remittent),
Ante reuerſurum, quam Luna bis impleat orbem.
His vbi promiſſis ſpes eſt admota recurſus;
Protinus eductam naualibus aequore tingi,
Aptarique ſuis pinum iubet armamentis.
Qua rurſus viſa, veluti praeſaga futuri,
Horruit Halcyone: lacrimasque emiſit obortas;
Amplexusque dedit: triſtique miſerrima tandem

443 Mallet Heinſ. *vehemur* vel *trahemur*, quia praeceſſit idem verb. 444 Vulg. *Aeolidis.* 447 Vnus Medic. iudice Burm. numeroſius, *Nec tulit Halc.* v. ad XIII, 460. Tres, *adhibere laboris.* 454 Argent. *addicta recurſus.* Iunian. *aduriſſa.* 456 Quidam, *Armarique.* Sed *armari armamentis* Burm. non cenſet Ouidianum eſſe. Addit, poſſe legi, *Ornarique*, quod verb. in hac re proprium ſit.

magis perturbant. Vera enim modum habent; quidquid ex incerto venit, coniecturae et licentiae paventis animi traditur.

445 *Sidereus* ſaepe apud poëtas ad praeſtantiam eximiam referendum, ſed nunc ad originem Ceycis. v. vſ. 271. *Ignis*, ardor amoris.

449 *Cauſſam* ei *probat*, facit, vt conſilium ſuum bonum ei videatur. v. Erneſti Clav. Cic. h. v. Phaedr. IV, 24, 11. *Opus adprobauit.* *flexit*, ſolatus eſt.

453 Heroid. II, 3. *Cornua cum Lunae pleno quater orbe coiſſent, Litoribus noſtris ancora pacta tua eſt.*

454 *Spes eſt admota recurſus*, ſpes eſt facta celerioris reditus. Curt. IX, 9, 7. *quo propius ſpes admouebatur.* Eleganter enim ſpes dr. *admoueri*, propius adduci, cum ſit ſpes celerioris euentus. Opp. *longa* et *lenta ſpes* Heroid. II, 9. XVII, 108. *Recurſus*, reditus nauigantium. *nauale*, locus in litore, vbi lignis ſuppoſitis ſtabant naues ſiccae. III, 661. Cum iis opus eſt, lignis teretibus ſubiectis retrahuntur in mare, quod pr. *deduci* dr. VI, 445. ſed h. l. *educi*, quia additur naualibus. *Armamenta*, vela, remi, rudentes et omne inſtrumentum nauticum. Iis (caſu ſexto) *aptatur* nauis, i. inſtrui-

Ore, Vale, dixit: collapsaque corpore tota est.
Ast iuuenes, quaerente moras Ceyce, reducunt
Ordinibus geminis ad fortia pectora remos:
Aequalique ictu scindunt freta. Sustulit illa
Humentes oculos, stantemque in puppe recurua,
Concussaque manu dantem sibi signa maritum
Prima videt, redditque notas. Vbi terra recessit
Longius, atque oculi nequeunt cognoscere vultus;
Dum licet, insequitur fugientem lumine pinum.
Haec quoque vt haud poterat, spatio submota, videri;
Vela tamen spectat summo fluitantia malo.

463 Duo, *findunt freta.* Thuan. *tundunt.* 464 Multi, vt Flor. S. M. et Cantabr. *in puppe relicta.* Vnus Med. *redicta;* vnde Heins. coni. *reducta* vel *redunca.* 465 Vnus Palat. *Complosaque.* Ita Gebhard. etiam Crep. III, 2. et ita aliquoties Petron. „Sed cum ex longinquo signa dare volumus, magis iactamus et concutimus, quam complodimus manus." Burm. 469 Nonnulli, *semota.* 470 Cantabr. *volitantia*, vt Valer. Flac. I, 620.

tur, ornatur. Virg. Aen. III, 472. *classem velis aptare iubebat*, das Schiff ausrheden. Caeterum Quinctil. Inst. IX, 4, 65. placet, si clauditur versus quadrisyllabo, quale *armamentis*.

460 *Collapsa.* v. ad X, 186. Heroid. II, 130. *Linquor, et ancillis excipienda cado.*

461 *Iuuenes*, remiges. Etiam Homer. sic κοῦροι. *quaerente moras*, vt solent, qui aegre ab aliquo diuelluntur. Cf. Heroid. II, 93. Tibul. I, 3, 15. *reducunt — freta* graphice describit laborem remigum. Lucan. III, 543. *Tum caerula verrunt, Atque in transtra cadunt, et remis pectora pulsant. Ordinibus geminis*, quia naue biremi vtuntur; nam triremes serius inuentae. v. Heins. et Burm. Similiter Virg. Aen. V, 119. triremem describit, *triplici pubes quam Dardana versu Impellunt, terno consurgunt ordine remi.* — *aequali*, ad numerum. Modum iis dabat musicus nauticus, de quo Silius VI, 212.

465 *Concussa manu*, iactatis manibus. Herotd. X, 438. Ariadne Theseo, *Iactatae late signa dedere manus, Candidaque imposui longae velamina virgae.* Supra V, 596. *Excussa brachia iacto. Notas reddit*, signa vicissim dat, signis respondet. *Recedere* loca suauiter drr. a quibus ipsi celeri cursu abimus. Virg. Aen. III, 72. Silius II, 157. Caeter. cf. Heroid. XIII, 1 — 25. vbi idem Laodamiae sensus.

470 *Fluitantia*, in aëre moto, tamquam in fluctibus. Hoc elegantius, quam, volitantia. Etiam Plin. pan. cp. 81. *Non ille fluitantia vela oculis sequitur*, et Propert. III, 17. de velis theatrorum, *Pleno fluitantia vela theatro.* A. A. III, 148. capillis motis tribuuntur *similes fluctibus sinus.* Praeiuerat Lucret. IV, 75. vela *trementia flutant.*

Vt nec vela videt; vacuum petit anxïa lectum;
Seque toro ponit. Renouat lectusque locusque
Halcyonae lacrimas: et quae pars, admonet, absit.
Portubus exierant; et mouerat aura rudentes.
Obuertit lateri pendentes nauita remos:
Cornuaque in summa locat arbore, totaque malo
Carbasa deducit, venientesque excipit auras.
Aut minus, aut certe medium non amplius aequor
Puppe secabatur; longeque erat vtraque tellus;
Cum mare sub noctem tumidis albescere coepit
Fluctibus, et praeceps spirare valentius Eurus.
Ardua, iamdudum, demittite cornua, rector

472 Basil. et Heins. vnus, *torusque*, quae repetitio Ouidio familiaris, non displicet Burm. quamquam nihil mutare audet propter IV Trist. 3, 23. 473 Multi, *abstit*, quod etiam Priscian. in suo reperit, qui interpretatur *abstitit*. Priscian. secuti sunt recentiores quidam. Ridicule. v. Heins. 477 Notat Heins. meliores omnes habere, *Accipit*. Sed Burm. tuetur *excipit* propter Quinctil. Decl. XII, 16. *omnes excipe auras*.

471 *Vacuum*. v. ad X, 438. *Lectus* et *torus* differunt. *Lectus* curarum nutritor. Vid. VIII, 655. et infra vs. 608. *se ponit toro*, recumbit in toro, cubitum it. *Pars*, alter coniugum. I Trist, II, 44. de coniuge sua, *Si peream, Dimidia certe parte superstes ero*.

474 *Mouerat aura rud.* id quod admonebat nautas, vt velorum ope vterentur. *Obuertunt* ergo *lateri* etc. h. remigare desistunt. Tunc enim remos antea *pendentes* transuersos ponunt, ne frangantur ab vndis, idque *inhibere remos* dr. *Cornua* etiam vs. 482. antennae, ad graec. κέρατα et κεραῖαι, quarum extremitates ἀκροκέραια. Antennas funibus, quos anginas dicebant, *locabant*, alligabant, *in suprema arbore*, in suprema mali parte. De *deducit* v. ad III, 663. *venientes*, orientes, flare incipientes.

478. Sequitur horrendae tempestatis descriptio, quae singula diligenter, apteque ad horrorem iniiciendum recenset, sed etiam luxuriantis ingenii ineptos lusus nonnullos habet, nec modum seruat. Praeiuit Nostro Virg. Aen. I, 81 sqq. III, 193. Cf. I Trist. II, 14 sqq. IV, 5—16. Silius XVII, 250 sqq. — *Longe erat*, longe aberat, remota erat, (v. Schwarz. ad Plin. pan. cp. 25.) *vtraque tellus*, et Trachinia et Asia, vt adeo ne tabulis quidem insidentes vnus et alter salutem petere possent. *Sub noctem* aut *sub nocte*, ingruente nocte, vt *sub sole*, oriente sole. Noctu tanto atrocior talis tempestas. *Albitudo*, spuma alba aquarum, quam efficit primus ventus, futurae tempestatis indicium. Virg. Aen. VII, 528. *Eurus* aduersus est e Graecia in Asiam nauigantibus.

482 — 89 Studia nautarum summa cum concursatione sibi nauique consulentium. Conf. Claudian. B. Get. vs. 274. *Nunc instare manu, toto nunc robore*

Clamat, et antennis totum subnectite velum.
Hic iubet: impediunt aduersae iussa procellae:
Nec sinit audiri vocem fragor aequoris vllam.
Sponte tamen properant alii subducere remos;
Pars munire latus; pars ventis vela negare.
Egerit hic fluctus, aequorque refundit in aequor:
Hic rapit antennas. Quae dum sine lege geruntur,
Aspera crescit hiems, omnique e parte feroces
Bella gerunt venti, fretaque indignantia miscent.
Ipse pauet, nec se, qui sit status, ipse fatetur
Scire ratis rector, nec quid iubeatue, vetetue:
Tanta mali moles, totaque potentior arte est!

483 Heins. malebat, *tortum subnectite.* 493 Vulg. *iubeatue velitue.* 494 Vulg. *tantaque potentior.* Heins. coni. *cautaque.*

niti Communi pro luce decet; succurrere velis, Exhaurire fretum, varios aptare rudentes, Omnibus et docti iussis parere magistri. — *Iamdudum*, continuo, vt XIII, 457. et Virg. Aen. II, 103. *iamdudum sumite poenas*, vbi v. Burm. *subnectite velum*, velum inuolutum alligate antennis. Id quo pacto factum sit, ostendit tab. 20. in Potteri Archaeol. To. II. *subducere*, retrahere remos, ne frangantur fluctibus. *munire latus*, obstruere foramina, ne aqua intrare possit. *aequor*, aqua aequorea, vt *mare* III, 686. et *fretum* ap. Claud. d. l. Sed iocus ille et lusus verborum, *aequor refundit in aequor*, et in se puerilis est, et ab hac tempestatis notatione alienissimus. *rapit*, raptim detrahit.

489 Augetur interea tempestas. *Sine lege*, sine ordine (vt I, 477. II, 204.), cum nec rectoris vox audiri posset, nec metus consilium admitteret. *Lex* omnino modus et ratio certa aliquid efficiendi. *hiems*, χειμών, tempestas. *aspera*, vehemens. *crescunt*, validiora fiunt. Plin. pan. 82. *crescentia laboribus membra.* *omni ex parte*, omnibus e coeli regionibus. Sic *pars* etiam II, 160. *feroces* (v. ad vs. 291) et supra *fortes*, quia cum bellatoribus comparantur. *Miscent*, commouent freta, quibus tunc *indignatio* tribuitur.

492 *Ipse* periculi augendi caussa repetitum videtur. Hinc etiam epiphonema additur, *Tanta mali moles* etc. Hoc certe malim, quam ex Heinsii emendat. *Ecce pauet* legere; *ecce* enim hic non habet suum locum. *Pauor* autem ipsius rectoris cum sit summi periculi indicium, commemorari fere solet in tali descriptione. Homer. Od. ε, 297. Virg. Aen. I, d. l. I Trist. II, 31. *Rector in incerto est: nec quid fugiatue petatue Inuenit. Ambiguis ars stupet ipsa malis.* — *qui sit status.* Sassius, dass er nicht wisse, wo das Schiff sey. Sed *status* latius patet, omnemque exprimit nauis atque nauigantium conditionem. Mox docta quidem est Burm. emendatio, *doctaque potentior arte* (Claudian. d. l. *doctus magister.* v. ad IX, 742.), sed minime necessaria.

Quippe ſonant clamore viri, ſtridore rudentes,
Vndarum incurſu grauis vnda, tonitribus aether.
Fluctibus erigitur, coelumque aequare videtur
Pontus, et inductas adſpergine tinguere nubes:
Et modo, cum fuluas ex imo verrit arenas,
Concolor eſt illis, Stygia modo nigrior vnda:
Sternitur interdum, ſpumisque ſonantibus albet.
Ipſa quoque his agitur vicibus Trachinia puppis,
Et modo ſublimis, veluti de vertice montis,
Deſpicere in valles, imumque Acheronta videtur.
Nunc, vbi demiſſam curuum circumſtetit aequor,
Suſpicere inferno ſummum de gurgite coelum.
Saepe dat ingentem fluctu latus icta fragorem:
Nec leuius pulſata ſonat, quam ferreus olim
Cum laceras aries baliſtaue concutit arces:

496 Gronov. *impulſu.* 498 *tangere* reuocauit Mitſch. 499 Vulg. *ex imo vertit.* 501 Palat. *ſpumisque tumentibus*, quod Heinſ. ex VII, 263 repetitum iudicat. Moreti, *ſtridentibus.* Gronov. etiam *ardet.* 505 Menard. *demiſſam pinum.*

495 Sonus varius et mixtus obtundebat auditum, perturbabatque animum rectoris. Virg. d. l. *Inſequitur clamorque virum, ſtridorque rudentum.* *Vndarum — vnda*, fluctuum colliſione ſonabat vnda. *aequare*, nempe altitudine. Copioſius haec exornata ſunt I Triſt. II, 19. *Quanti montes voluuntur aquarum! Iam iam tacturos ſidera ſumma putes* etc. *Adſpergine tinguere*, adſpergere, etiam III, 86. Recte igitur Burm. ex vno Moreti *tinguere* praetulit τῷ *tangere.* Supra I, 572. *adſpergine ſiluas impluit.* *Verrere* paſſim de ventis arenas tollentibus, vt VI, 706. Hinc etiam de fluctibus commotis. I Triſt. IV, 6. *Erutaque ex imis feruet arena vadis.* Virg. Aen. III, 557. *aeſtu miſcentur arenae.* Sed talia debentur ingenio poëtarum. Motus enim ille aquarum, quem faciunt venti, non pertinet, niſi forte in litore aut in locis vadoſis, ad fundum maris. *ſterni*, στορέσθαι, ſollemne de mari tumido, cum ſedatur et fluctus quieſcunt.

503 Cf. Virg. Aen. I, 105. et III, 564. *curuum aequor*, in altum ſublatum, montis inſtar. Virg. G. IV, 361. *Curuata in montis faciem circumſtetit vnda.* v. et infra XV, 507. et ita vbique *curuum* et *curuatum* mare ap. poëtas. Homer. Κυρτὸν aut κυρτωθὲν κῦμα. v. Od. λ, 242.

508 Oppugnatur nauis a fluctibus non aliter ac vrbs a militibus, quam ſimilitudinem ſeruat vsque ad vſ. 535. *olim*, fere. v. ad IX, 170. *arces*, turres murorum. *laceras*, vt eas lacerent, perfringant. Eadem ſimilitudo I Triſt. II, 47. *Nec leuius tabulae laterum feriuntur ab vndis, Quam graue baliſtae moenia pulſat onus.*

Vtque solent, sumtis in cursu viribus, ire
Pectore in arma feri, praetentaque tela leones.
Sic vbi se ventis admiserat vnda coortis,
Ibat in arma ratis, multoque erat altior illis.
Iamque labant cunei, spoliataque tegmine cerae
Rima patet, praebetque viam letalibus vndis.
Ecce cadunt largi resolutis nubibus imbres:
Inque fretum credas totum descendere coelum,
Inque plagas coeli tumefactum adscendere pontum.
Vela madent nimbis; et cum coelestibus vndis

510 Quatuor, *in cursus.* Vnus, *cum cursu.* Mox vulg. *protentaque.* 517 Duo veteres, *discedere coelum*, vnde Heins. coni. *desidere*, vt Virg. III, 564. *ad manes imos desidimus vnda.* 518 Plurimi, *scandere pontum.* Quidam, *surgere.* Gebhard. Crep. III, 23. vult, *escendere.*

510 Non vim vndarum illustrare vult, sed caussam auctae violentiae. *sumtis viribus.* v. ad X, 373. Mox coniunge, *feri leones*, qui *eunt*, ruunt, feruntur, *in arma*, nempe in *praetenta tela*, venabula, quae pr. dr. *praetendi*, cum iis excipitur bestia irruens. III, 83. VIII, 341. *Ire in aliquem* de hostili impetu. v. ad VIII, 403. *se admiserat*, concitato cursu ferebatur. *Admissae aquae*, Amorr. I, 8, 50. vt *admissus equus* passim. Virg. Aen. XI, 272. *admissis petierunt aethera pennis.* Vulg. *se ventis commiserat*, quam lectionem non movendam censet Schirach. At nunc de auctis viribus sermo est; itaque praestat vtique *admiserat.* *Ventis coortis*, concursibus ventorum interruptis interdum et deinde maiore vi redintegratis, vt solet fieri in tempestate. Cf. I Trist. II, 27. Frustra hic haesit Burm. „Licet hoc verbo, inquit, tamquam proprio vtantur Lucret. et alii de ventis, tamen huic loco parum conuenire mihi videtur. Nam iamdudum *coorti* erant venti; quare cum secundo Palat. et Francof. praeferrem *coactis*; ingruente enim procella, vt in turbine fieri solet, coibant venti, et ab omni parte impugnabant navem.“ *In arma*, in armamenta.

514 *Cunei*, χελεύσματα, ligna quaedam crassiora, quae inserebantur nauibus, quo minus, si in saxa incurrerent, attererentur rimasne contraherent. v. Scheffer. de Milit. nau. cp. 6. *Ceram* pro pice positam putant Regius et Glarean. Certe pice oblini naues solebant, vt essent munitae contra vim aquarum. Hinc μέλαιναι vrr. ab Homero. Sed picis loco *cera* interdum adhibebatur. Heroidd. V, 42. *caerula ceratas accipit vnda rates.* Vtraque materia coniungitur infra XIV, 532. *Rima patet* etc. Virg. vs. 122. *Laxis laterum compagibus omnes Accipiunt inimicum imbrem, rimisque fatiscunt.* — *totum descendere coelum.* Virg. vs. 129. *coeli ruinam* vocat. G. I, 318. *ruit aether.* *plagae coeli*, regio coelestis, coelum.

519 Post tam horribilia phaenomena male additur, *vela* etiam

Aequoreae miſcentur aquae. Caret ignibus aether;
Caecaque nox premitur tenebris hiemisque ſuisque.
Diſcutiunt tamen has, praebentque micantia lumen
Fulmina: fulmineis ardeſcunt ignibus vndae.
Dat quoque iam ſaltus intra caua texta carinae
Fluctus: et, vt miles, numero praeſtantior omni,
Cum ſaepe adſiluit defenſae moenibus vrbis,
Spe potitur tandem; laudisque accenſus amore
Inter mille viros, murum tamen occupat vnus.
Sic vbi pulſarunt acres latera ardua fluctus;
Vaſtius inſurgens decimae ruit impetus vndae:
Nec prius abſiſtit feſſam oppugnare carinam,
Quam velut in captae deſcendat moenia nauis.
Pars igitur tentabat adhuc inuadere pinum,

522 Multi, *minantia.* Pr. Palat. ſec. Med. Vrbin. Berneg. Spir. et alii *minacia.* Hinc Heinſ. coni. *micacia.* 523 Pr. Erford. *Candeſcunt ignibus*, quod impenſius arridet Heinſ. 524 Duodecim, *inter caua.* 526 *Adſiliit* deterior ſcriptura eſt. 529 Pro *acres* vulg. *celſi.* 530 Pincierus *Valdius inſurgens* volebat. Palat. ſec. *altius.* 533 Duo veteres, *tendebat adhuc*, vt ap. Virg. Aen. II. *tendit diuellere nodos*, et X. *Locum tendunt ſuperare.* v. Heinſ. ad Claudian. in Eutrop. I, 15.

maduiſſe, male etiam poſt ſuperiora, *cum coeleſtibus vndis Aequoreae miſcentur. Caeca*, obſcura. *premitur*, quia tenebrae onus quaſi, incubans terrae et ponto. *Ardeſcunt*, igneo colore eſſe et ipſae videntur. Ingenioſe quidem et hoc obſeruatum, ſed in tam horribili tempeſtatis deſcriptione inepte commemoratum.

524 *Texere* tropo facili de viminibus nexis, hinc porro de trabibus iunctis, maxime nauium, dici coeptum. Iam Pacuv. ap. Cic. I de Div. 31. *Iamque mari magno claſſis cita texitur.* Itaque *texta* pro naue ponuntur. XIV, 531. I Triſt. IV, 9. Similiter πλέκειν de curribus. v. Graeuii lect. Heſiod. cp. XVII. *caua*, adeoque recipiendis fluctibus apta. *numero praeſt. omni*, fortior caeteris commilitonibus omnibus. *defenſae*, quae defenditur. *ſpe potitur*, potitur eo, perficit id, quod ſperauerat. v. ad vſ. 454.

529 *Acres*, vehementes, impetuoſi. *decima vnda*, fluctus decumanus, i. maximus, qui aliis minoribus ipſe maior ſuccedit. I Triſt. II, 49. *Qui venit hic fluctus, fluctus ſupereminet omnes. Poſterior nono eſt, vndecimoque prior.* Lucan. V, 672. *decimus fluctus.* Ap. Silium XIV, 121. Boreas *decimo volumine pontum expellit in terras.* Graeci autem talem fluctum maluerunt τρικυμίαν dicere. *Ruit impetus vndae* pro, vnda ruit cum impetu. *vaſtius*, vehementius, terribilius. Crebro cum *impetu* coniungitur h. v. v. Burm. ad VIII, 359. *moenia*, latera nauis, quibus muniti ſunt nauigantes contra vim aquarum. Nota ſunt *moenia li-*

Pars maris intus erat. Trepidant haud ſecius omnes,
Quam ſolet vrbs, aliis murum fodientibus extra,
Atque aliis murum, trepidare, tenentibus intus.
Deficit ars, animique cadunt: totidemque videntur,
Quot veniant fluctus, ruere atque irrumpere mortes.
Non tenet hic lacrimas: ſtupet hic: vocat ille beatos,
Funera quos maneant: hic votis numen adorat,
Brachiaque ad coelum, quod non videt, irrita tollens
Poſcit opem: ſubeunt illi fratresque parensque;
Huic cum pignoribus domus, et quod cuique relictum (eſt.
Halcyone Ceyca mouet: Ceycis in ore
Nulla niſi Halcyone eſt: et, cum deſideret vnam,
Gaudet abeſſe tamen. Patriae quoque vellet ad oras
Reſpicere, inque domum ſupremos vertere vultus:
Verum vbi ſit neſcit. Tanta vertigine pontus
Feruet, et, inducta piceis e nubibus vmbra,

534 *ſecius* debemus Heinſ. pro *ſegnius*. 538 Vulg. *veniant*. Multi, *irrumpere montes*. male. 542 Vulg. *materque parensque*. 540 Malit Heinſ. *patrias*.

gnea e Corn. Nep. II, 2. Et commode h. l. tam *moenia*, quam *capta* nauis (quibus etiam emolliendi voculam *velut* addidit) dicta, quia nauis cum vrbe expugnata comparatur.

534 *Pars igitur — — intus erat*. Haec quoque melius reſecuiſſet poëta. *trepidare*, discurrere, huc illuc ſe vertere prae pauore.

538 *Mortes*, mortis pericula. Sic *mortes* et *θάνατοι* ſaepe. v. Burm.

539 Angor nauigantium varie ſe prodens. *Non tenet* etc. Bentlei. ad illud Horat. I od. 3, 18. *Qui ſiccis oculis* etc. putat, in magno pauore, praeſentique conſternatione nullum *lacrimis* locum eſſe, ne in puella quidem infante, ſed ſtuporem et pauorem. Bene; ſed vbi animus e prima conſternatione ſe colligit, vtique ſequuntur lacrimae, vt vſ. 418. Heroidd. X, 43. Propert. III, 5, 9. Curt. IX, 2. *Vocat ille beatos* etc. vt Vlyſſes Od. ε, 299. Aeneas Virg. I, 93 ſqq. et Ouidius ipſe I Triſt. II, 53 — 56. *funera quos maneant*, qui in terra moriantur, vbi rite ſepeliri poſſint, cum naufragi aut inhumati in litore iaceant, aut piſcibus eſca patent, quae triſtiſſima ſors antiquis viſa. v. I Triſt. d. l. *funus* nunc exſequiae, pompa funeralis, vt I Triſt. 3, 89. Cic. Or. II, 55. *ſubeunt*, in memoriam redeunt. *pignora*, liberi.

544 Cf. Propert. III, 5. vbi ſimilis affectus Paeti, deprenſi in Aegaeo, deſcribitur. Ibi Brouckh. alia loca comparauit. Caeterum hic quoque ingenioſus eſſe Ouid. voluit, *cum deſideret vnam, Gaudet abeſſe tamen*.

Omne latet coelum, duplicataque noctis imago eſt.
Frangitur incurſu nimboſi turbinis arbos:
Frangitur et regimen: ſpoliisque animoſa ſuperſtans
Vnda, velut victrix, ſinuatas deſpicit vndas.
Nec leuius, quam ſi quis Athon, Pindumue, reuulſos
Sede ſua, totos in apertum euerterit aequor,
Praecipitata ruit: pariterque et pondere et ictu,
Mergit in ima ratem: cum qua pars magna virorum
Gurgite preſſa graui, neque in aëra reddita, fato
Functa ſuo eſt. Alii partes et membra carinae
Trunca tenent. Tenet ipſe manu, qua ſceptra ſolebat,
Fragmina nauigii Ceyx: ſocerumque patremque
Inuocat, heu! fruſtra. Sed plurima nantis in ore

550. Multi, *mortis imago.* 552 Vulg. *ſuperſtes.* Quidam, *ſuperſtat.* Mox Burm. mallet, *deſpicit alas*, vt de antennis iam vi venti curuatis agat, ſuper quas vnda ſurgebat. 554 Heinſ. non placet *reuulſos* et *totos.* Suadet, *Pindumue vel Oſſan*, *Sede ſua motos.* Burm. auctoritatibus confirmat et *ſede motos* et *reuulſos.* 556 Vulg. *praecipitata cadit.* 561 Gronov. *fragmina remigii*, vt Virg. X, 306. *fragmina remorum.*

550 Idem iam dixerat verſ. 520 ſ. *noctis imago*, nox.

552 *Vnda*, quae malum et regimen fregerat, *ſpoliis*, armis iſtis detractis, *animoſa*, (alibi *ſuperbus* de victore) elata erat, et, vt victores occiſis hoſtibus aut ferae deiectae praedae *ſuperſtare* drr. ſic illa *ſuperſtans* victae naui, ex altitudine ſua *deſpicit*, *vndas ſinuatas*, flexas, curuatas circa nauem. Fluere haec non potuerunt niſi ex ingenio foecundiſſimo. Sine cauſſa Burm. diſplicet *Vnda deſpicit vndas*, nec multum intereſt, vtrum *ſuperſtans* legas, an *ſuperſtes* cum aliis, cum haec duo promiſcue vſurpentur. *Nec leuius*, non minore pondere, *praecipitata ruit*, praecipitat ſe, *quam ſi quis Athon* etc. quae comparatio inde fluxit, quia fluctus maximi *montes aquarum* dici ſolent. v. Heinſ. ad vſ. 538. Ridiculus eſt Iac. a Cruce, qui alludi hic exiſtimat ad facinora Xerxis et Herculis, quorum ille Athon a continente abſcidit, hic Theſſaliam ſtagnantem aperuit. Imo *Athon* et *Pindum* poſuit pro montibus quibuscunque altiſſimis.

558 *In aëra reddi*, iterum emergere, prodire. *Se reddere* Virg. Aen. IX, 122. *membra carinae*, vt *membra aedificii.* Plin. II Epiſt. 17. *dormitorium membrum.* Cic. ad Q. Fr. III, 1 *cubicula et eiusmodi membra.*

560 Nec regia dignitas ei profuit, nec affinitas conſanguinitasque Deorum, quin aeque ac caeteri iactaretur. *fragmina.* Etiam Senec. Herc. Oet. 115. *puppis lacerae fragmina.* *refert* i. q. meminit. Sic etiam XV, 450. v. Heinſ. ad Heroidd. V, 113. *tumuletur*, ſepeliatur, vt VII, 361. VIII, 610. *Intumulatus* II Heroidd. 136.

Halcyone coniux. Illam meminitque refertque:
Illius ante oculos vt agant ſua corpora fluctus,
Optat; et exanimis manibus tumuletur amicis.
Dum natat; abſentem, quoties ſinit hiſcere fluctus,
Nominat Halcyonen, ipſisque immurmurat vndis.
Ecce ſuper medios fluctus niger arcus aquarum
Frangitur; et rupta merſum caput obruit vnda.
Lucifer obſcurus, nec quem cognoſcere poſſes,
Illa nocte fuit: quoniamque excedere Olympo
Non licuit, denſis texit ſua nubibus ora.
   Aeolis interea tantorum ignara malorum
Dinumerat noctes: et iam, quas induat ille,
Feſtinat veſtes: iam quas, vbi venerit ille,
Ipſa gerat: reditusque ſibi promittit inanes.
Omnibus illa quidem Superis pia tura ferebat:
Ante tamen cunctos Iunonis templa colebat;
Proque viro, qui nullus erat, veniebat ad aras;
Vtque foret ſoſpes coniux ſuus, vtque rediret,
Optabat, nullamque ſibi praeferret. At illi

567 Schepper. coni. *ipſamque immurmurat vndis.* 578 Heinſ. malebat, *Iunonia.*

566 Hoc iam vſ. 544. et rurſus inde a vſ. 561 dixerat. *Immurmurat* v. ad vſ. 53.

569 *Merſum obruit*, obruit et deinde merſit. v. ad I, 32. *Lucifer obſcurus* etc. v. ad X, 448. Lenzius monet, *Luciferum* iam ſupra vſ. 520 aut 550 nominandum fuiſſe. Immo, *Lucifer* hic non commemoratur vt ſidus, ſed vt pater Ceycis. Ergo recte h. l. eius ſit mentio, et a luctu eius iam tranſitur ad coniugis ſenſus. Luctum tamen non bene notauit verbis *denſis texit* etc. quandoquidem totum coelum duplicata nocte obſcurum erat. *excedere Olympo,* ſtatione in coelo relicta, in ſolitudinem, more moerentium, ſecedere.

573 — 81 Non male ſenſus et ſtudia mulieris piae reditumque mariti exſpectantis hic notata habes. *Dinumerat noctes.* Heroidd. II, 7. *Tempora ſi numeres, bene quae numeramus amantes. Dinumerare* i. q. numerare. *Feſtinat,* feſtinanter texit. v. ad IX, 586. *inanis reditus*, quem falſo nobis promittimus, ſperamus. *pia tura*, quae animo pio adolentur, quorum oblatio pietatem declarat. Sic *blanda tura* Tibul. III, 3, 2. *far pium* III, 4, 10. Ea, ne quid ſua ipſius culpa marito accideret, mulier ſollicita dabat *omnibus Superis*, ſed inprimis *Iunoni*, quae praeerat matrimonio, (*toris quae praeſidet alma maritis* Heroidd. II, 41.) *colere templa*, adire templa ibique et preces et ſacra facere. *Venerari templa* dixit Virg. Aen. III, 84. *Qui nullus erat*, qui mortuus erat. Sic

Hoc de tot votis poterat contingere ſolum.
At Dea non vltra pro functo morte rogari
Suſtinet: vtque manus funeſtas arceat aris;
Iri, meae, dixit fidiſſima nuntia vocis,
Viſe ſoporiferam Somni velociter aulam;
Exſtinctique iube Ceycis imagine mittat
Somnia ad Halcyonen, veros imitantia caſus.
Dixerat. Induitur velamina mille colorum
Iris, et arquato coelum curuamine ſignans
Tecta petit iuſſi ſub rupe latentia regis.
Eſt prope Cimmerios longo ſpelunca receſſu,

583 Plurimi, *pro functi morte.* 591 Vnus Heinſ. *Tecta ſubit.* 592 Vnus Gronov. *longi ſp. receſſus*, quod Heinſ. rectius iudicat.

ſupra, *Quam vellem nulla forem!* et mox vſ. 684.

582 *At illi hoc — ſolum.* Maximopere improbandus talis iocus in re tam triſti.

583 Iuno ſomnium mittit Halcyonae. Sed hoc commode ita tractauit, vt Somni Somniorumque mythologiam intexeret, totamque narrationem mirifice animaret. In longiore autem hac Somni deſcriptione ſuum ingenium ſecutus eſſe videtur Ouidius, eumque expreſſit Statius Theb. X, 79 ſqq. Ab aliis notatur vt iuuenis aut Genius vel alatus, vel ſine alis, e pleno cornu ſomnum in hominum oculos demittens. V. Leſſingius in libro, Wie die Alten den Tod gemahlt, et Winkelm. Mon. ined. p. 147. Cf. Lucian. Ver. Hiſt. To. IV p. 291 — 94. vbi Somni inſula obſcura et vrbs copioſe, ſed aliter ac h. l. deſcribitur. *At Dea — aris.* Duabus cauſſis mouebatur Dea, vt certiorem faceret Halcyonen de morte mariti, primum ne diutius falleretur pia coniux, deinde ne arae ſuae polluerentur *manibus funeſtis*, h. coniugis eius, cuius maritus mortuus erat. Quod poſterius iuſto argutius dictum eſt.

588 Miror, nec ab Heinſ. nec a Burm. *narrantia* mutatum eſſe in *imitantia*, quod nouem Mſſ. auctoritate ſe tuetur, vbique fere de ſomnis adhibetur (IX, 480. Infra verſ. 613 et 626. 1 Pont. II, 45. *Somnia me terrent, veros imitantia caſus*), atque etiam melius conuenit τῷ *veros*. VIII, 195. *vt veras imitentur aues.* II ex P. I, 37. *veros imitantia muros.*

590 Nonius inter *arcum* et *arquum* diſtinguit, quod alter fornicem deſignet, alter iridem. Hac auctoritate ductus Heinſ. *arquato* recepit, cum caeteri Mſſ. habeant *arcato*, *arcuato* aut aliter. Sed illud diſcrimen finxerunt Grammatici, veterum enim alii *arcus* ſcribebant, alii *arquus*. Sic *Arquitenentes Diana et Apollo* ap. Arnob. adv. Gent. I. p. 20. *Arquatus* igitur ſ. *arcuatus* eſt in formam arcus flexus. Virg. Aen. V, 609. *Illa viam celerans per mille coloribus arcum, Nulli viſa, cito decurrit tramite virgo.*

592 — 612 Aula Somni loco caliginoſo ſita erat, carebat om

Mons cauus, ignaui domus et penetralia Somni:
Quo numquam radiis oriens, mediusue, cadensue
Phoebus adire poteſt. Nebulae caligine mixtae
Exhalantur humo, dubiaeque crepuſcula lucis.
Non vigil ales ibi criſtati cantibus oris
Euocat Auroram: nec voce ſilentia rumpunt
Sollicitiue canes, canibusue ſagacior anſer.
Non fera, non pecudes, non moti flamine rami,
Humanaeue ſonum reddunt conuicia linguae.
Muta quies habitat. Saxo tamen exit ab imo
Riuus aquae Lethes: per quem cum murmure labens

596 Multi, *crep. noctis.* 600 Poſt h. vſ. plures ſubiungunt iſtum, *Garrula nec Progne ſtertentia pectora* (aut *corpora*) *mulcet.* Peſſime. Recte Heinſ. ſi mulcet, inquit, Progne ſtertentia pectora, nihil cauſſae eſt, cur hunc ablegetur. 603 Barth. ad Stat. Theb.

nibus, quae ſtrepitum facerent, habebat ea, quae ſomnum conciliarent. *Cimmerii*, populus fabuloſus, quem aeternis tenebris et nebulis inuolutum ad fines Oceani habitare canit Homer. Od. λ, 13 ſqq. qui eſt fons huius fabulae. Cf. Tibul. IV, 1, 64. Valer. Flac. III, 398. Hinc *Cimmeriae tenebrae* drr. Specus ſubterraneos inter Baias et Cumas, priſca aetate ab hominibus habitatos, originem fabulae dediſſe, monuerat Ephorus Cumanus. v. Strabo lib. V. p. 374. Quidquid ſit, commode in tam caliginoſa loca tranſlata Somni aula.

594 Expreſſit Homer. d. l. *οὐδέ ποτ' αὐτοὺς Ἠέλιος Φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν, Οὐδ' ὁπότ' ἂν στείχῃσι πρὸς οὐρανὸν ἀστερόεντα, Οὔθ' ὅταν ἂψ ἐπὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανόθεν προτράπηται.* Cf. Virg. G. III, 357. Etiam Heſiod Th. 755. qui Somnum et Mortem, Noctis liberos, in Erebo ponit, iisdem fere quibus Homerus, verbis vſus eſt. *Crepuſcula* non *exhalantur.* Itaque rurſus, more poëtarum, de quo ſaepe iam vidimus, duo diuerſa vocc. vni verbo addidit. *dubiae lucis* v. IV, 400 ſ.

597 *Ales*, gallus gallinaceus, qui ſaepe ſimpliciter *ὄρνις* et *ales* dr. Pro *criſtatus ales* dixit *criſtati cantibus oris*, quia *ales* iam ornatus eſt ſuo epitheto. Lucian. ibi ponit galli gallinacei templum, et in ſilua magnam veſpertilionum vim. Apud Statium atra boum armenta in gramine quieſcunt. *Euocat* e mari *Auroram*, quae ſequitur eius cantum. Virg. G. I, 388. *vocat pluuiam cornix.* — *Solliciti*, vigilaces. Etiam Liv. V, 47. *Canes ſollicitum ad nocturnos ſtrepitus animal.* Eodem nunc redit *ſagax*, qui facile animaduertit ſtrepitus. Neque vero hic reſpexit ad ſolos Capitolii anſeres tempore Manlii, tunc enim importune hoc eſſet additum, ſed omnino ad naturam anſerum. V. ad VIII, 684. *conuicia*, voces. Notat Burm. Paulinum Epiſt. I. ad Auſ. expreſſiſſe h. l. *Dum leuia humanae metuit conuicia linguae.*

603 Quia dormientes obliui-

Inuitat ſomnos crepitantibus vnda lapillis.
Ante fores antri fecunda papauera florent,
Innumeraeque herbae, quarum de lacte ſoporem
Nox legit, et ſpargit per opacas humida terras.
Ianua, quae verſo ſtridorem cardine reddat,
Nulla domo tota; cuſtos in limine nullus.
At medio torus eſt, hebeno ſublimis in atra,
Plumeus, vnicolor, pullo velamine tectus;
Quo cubat ipſe Deus, membris languore ſolutis.

X, 96. legit, *Querulo cum murmure labens.* Burm. mallet, *querulo quae murmure*, vel *riuus aquae Lethes*, *leni quae murmure labens.* in vno Moreti, *riuus aquae lenis.* 608 Ante Heinſ. edebatur, *Ianua ne verſo.* Sed *quae* approbauit etiam Burm. „nam ſi *fores*, inquit, ſunt ante antrum, intus ianuas fuiſſe veriſimile eſt, ſed minime ſonoras." 610 *in atra* dedit Heinſ. pro, *in antro.* Idem pro *vnicolor* malit *atricolor*, aut *aequicolor*, aequi cum ebeno atra coloris, ebeno concolor. Sine cauſſa.

ſcuntur curarum, propterea *riuus Lethes* ante Somni aulam. A Callim. h. Del. verſ. 234. ληθαῖον πτερὸν ei tribuitur. Ap. Virg. Aen. V, 854. *Lethaeam aquam* inſpergit in oculos Palinuri. Ipſe *ſomnus lethaeus* G. I, 87. Apud Orph. H. 84, 8 Somnus eſt frater Lethes. Noli cum Barthio et Burm. offendi *vnda per riuum labente*, nam fert hoc ſermo Roman. poëticus, qui ſaepe *riuum aquae* dicit, vbi *ripas* exſpectaſſes, vt Tibul. I, 1, 28. Licuit etiam Virg. G. II, 460 dicere, *Tellus fundit humo victum*, vbi vid. Heyn. Idem G. IV, 457. *fugere per flumina* pro, in ripa fluminis. *Riuus* ſaepe eſt alueus. Horat. II od, 3, 11. *laborat lympha fugax trepidare riuo.* I Ep. 10, 21 aqua *per pronum trepidat cum murmure riuum. crepitantes lapilli*, quorum obiectu vndae crepitum, murmur faciunt. Huiusmodi autem murmur facillime ſomnum conciliat, III Faſt. 17. Horat. Epod. II, 15, 27. Hinc *ſomnifera lympha* apud Silium. Ap. Statium contra fluuius taciturnus labitur.

605 *Papauera*, nigra inprimis, vim habent ſoporificam. Virg. G. I, 78. *lethaeo perfuſa papauera ſomno*, vbi v. Martin. Faſt. IV, 547. *ſomnique papauera cauſſas Dat tibi cum tepido lacte bibenda puer.* Hinc Somnus pingebatur cum papauere. Circa *antra* feliciter et ſua ſponte proueniunt virgulta. Lucian. in Somni inſula ſiluam ponit procera papavera habentem. — *Cuſtodes* Statius facit Quietem, Obliuionem, Silentium.

610 Fruſtra hic haeſerunt interpretes. In *medio* erat *torus plumeus*, puluinus plumis confertus, (cum pauperiores haberent torum de vluis.) impoſitus ſpondae ſublimi ex hebeno, adeoque *ſublimis* et ipſe magnificentiae cauſſa, tectus praeterea *pullo velamine*, ſtragulo atro, vt adeo totus lectus eſſet *vnicolor*, quod ita compoſitum eſt vt *bicolor*, *verſicolor*, *atricolor* etc. quae laudat Heinſ. Cf. VIII, 655—59. *Vni-*

Hunc circa paſſim, varias imitantia formas,
Somnia vana iacent totidem, quot meſſis ariſtas,
Silua gerit frondes, eiectas litus arenas.
Quo ſimul intrauit, manibusque obſtantia virgo
Somnia dimouit, veſtis fulgore reluxit
Sacra domus: tardaque Deus grauitate iacentes
Vix oculos tollens, iterumque, iterumque relabens,
Summaque percutiens nutanti pectora mento,
Excuſſit tandem ſibi ſe: cubitoque leuatus,
Quid veniat, cognorat enim, ſcitatur. At illa:
Somne, quies rerum, placidiſſime, Somne, Deorum,
Pax animi, quem cura fugit, qui corda diurnis
Feſſa miniſteriis mulces, reparasque labori;
Somnia, quae veras aequent imitamine formas,

618 Heinſ. coni. *Atria domus*, male, monente etiam Burm. 624 Pro *corpora duris* Heinſ. ex pr. Baſil. recepit, *corda diurnis*, vt IV, 214. VIII, 83. Alii quatuor, *membra diurnis*.

colorem et quidem atrum habebat torum, vt omnia eſſent triſtia, aulamque Somni oſtentarent, cum ditiores Romani verſicoloribus lectis, ſpondis ex terebintho, auroque ornatis, ſtragulis purpureis, pictis delectarentur. Propert. III, 5. 63. Virg. Aen. I, 697. Cic. Tuſc. V, 21. v. Salmaſ. ad Solin. p. 417. *Pullo velamine* autem non debebat verti, *mit dunkeln Vorhängen umgeben. membris ſolutis*. v. ad VII, 186.

613 *paſſim*, diſperſa ſine ordine. *quot meſſis* etc. vulgaris comparatio. Selectiora habet Senec. Oed. vſ. 600 ſqq. A Luciano memorantur procera et humilia, formoſa et informia, iucunda, aurea, alata, ornata ſomnia. *gerit*, fert, habet. Tibul. II, 4, 56. *Quidquid et herbarum Theſſala terra gerit.*

616 *manibusque — dimouit*, vt qui per denſa virgulta incedunt. Sed ſi *iacebant* ſomnia, non commode poterant manibus dimoveri. *Sacra*, quia Somnus Deus. *Oculi*, quibus obrepit ſomnus, vt aperti retineri nequeant, *graues* drr. et victi tandem *grauitate iacent*. Si Deus iacebat in toro, non poterat *percutere nutanti pectora mento*, id quod non niſi iis euenit, qui ſedentes dormiunt. Niſi fingas, eum cum oculis et ſuperiorem corporis partem tollere identidem voluiſſe. Atque ita cepit Rode: ſinkt, indem er ſich aufrichten will, zu wiederholten Mahlen wieder zurück. Quoniam expergiſcentes *ſomnum excutere* ſibi drr. non potuit Noſter ab ingenio ſuo impetrare, quin adderet, *excuſſit ſibi ſe*, fere vt VIII, 819. de Fame, *Seque viro inſpirat*. Neque vero ſurgit, ſed *cubito* tantum *leuatur* Deus ſomno tardus, hinc vſ. 649. *caput* ſolum *deponit*.

623 Cf. cum hac compellatione Orph. Argon. vſ. 1002 ſeqq. et hymn. 84. Senec. Herc. Fur. 1065. Sed h. l. paucioribus verbis defungi potuiſſet feſtinans Iris. Cf. Silius X, 342 ſqq. *Qui*

Herculea Trachine iube, ſub imagine regis
Halcyonen adeant, ſimulacraque naufraga fingant.
Imperat hoc Iuno. Poſtquam mandata peregit
Iris, abit: neque enim vlterius tolerare vaporis
Vim poterat. Labique vt Somnum ſenſit in artus,
Effugit, et remeat per quos modo venerat arcus.
At pater e populo natorum mille ſuorum
Excitat artificem, ſimulatoremque figurae,
Morphea. Non illo iuſſos ſollertius alter
Exprimit inceſſus, vultumque ſonumque loquendi,
Adiicit et veſtes, et conſuetiſſima cuique
Verba. Sed hic ſolos homines imitatur. At alter
Fit fera, fit volucris, fit longo corpore ſerpens.
Hunc Icelon Superi, mortale Phobetora vulgus
Nominat. Eſt etiam diuerſae tertius artis
Phantaſos. Ille in humum, ſaxumque, vndamque, trabemque,
Quaeque vacant anima, feliciter omnia tranſit.
Regibus hi, ducibusque ſuos oſtendere vultus

627 Vulg. *Herculeam Trachina.* 630 Vulg. *ſoporis Vim.* Florent. S. M. et Spir. *vaporem vi*, vnde Heinſ. coni. *vaporam vim*, vt *vaporus ardor* ap. Prudent. recepit tamen ex vno, *vaporis vim.* 632 Duodecim, *per quas — auras.* 636 Heinſ. malit, *Exprimat.* Mox Pal. ſec. et vnus Heinſ. *modumque loquendi*, quod impugnat Burm. 640 Admodum variant Mſſ. in his nominibus. 643 *Feliciter* non habent niſi vnus Palat. vnus Heinſ. vnus Moreti. Reliqui, *fallaciter.* Vnus, *velociter.*

corda etc. Eandem vim iisdem verbis ſupra alimentis tribuit IV, 215.

627 Monet Burm. accidiſſe hanc rem ante Herculis obitum, a quo Trachin demum *Herculea* dicta ſit. Itaque licentia poëtarum eſſe Noſtrum vſum, qui epitheta etiam imponunt a perſonis vel rebus poſterioris aeui.

630 *Vaporis*, qualis ſolet eſſe in dormitoriis, Somni in primis. Stat. Theb. X, 203. in Somni deſcriptione, *corpore pigra ſtrata calentque torum niger adſlat anhelo Ore vapor.* *Sentit* ſomnum, vt VIII, 812 Nympha famem.

633 Loc. claſſicus de Somniis. *populus natorum*, vt VI, 198. de quatuordecim Niobes liberis. Virg. G. I, 382. *exercitus coruorum.* Plin. pan. 23. *populus occurſantium.* Infra XII, 499. *populus ſuperamur ab vno.* *excitat*, iacebat enim, vſ. 614. *artificem* in ſimulandis figuris. A figura, μορφῇ, dictus *Morpheus.*

640 Etiam apud Homer. iisdem perſonis et rebus aliud nomen a Diis tribuitur, aliud ab hominibus. Sic quem Dii Briareum vocant, eum homines Aegaeona dicunt. Il. α, 403. Idem fluuius Diis Xanthus, hominibus Scamander dicitur. Il. υ, 74.

Nocte ſolent: populos alii plebemque pererrant.
Praeterit hos ſenior: cunctisque e fratribus vnum
Morphea, qui peragat Thaumantidos edita, Somnus
Eligit: et rurſus molli languore ſolutus,
Depoſuitque caput, ſtratoque recondidit alto.
Ille volat, nullos ſtrepitus facientibus alis,
Per tenebras, intraque morae breue tempus in vrbem
Peruenit Haemoniam: poſitisque e corpore pennis
In faciem Ceycis abit: formaque ſub illa
Luridus, exſangui ſimilis, ſine veſtibus vllis,

647 Hunc vſ. ſpurium iudicabat Barth. ad Stat. X Theb. 131. quia *edita* pro mandatis parum latine dici putat. v. not. 648 Duo vet. *ſolutum*, quod Heinſ. rectius iudicabat. Recepit Mitſch. Sed v. Burm. 649 Heinſ. coni. *recondidit atro.* 652 Scaliger malebat, *Peruenit Oeteam.*

Quid hoc ſibi velit, quaeritur. Schol. ad priorem loc. docet, diuinum nomen de antiquiore, humanum de recentiore eſſe intelligendum. Clarkius malit, Diis tributa nomina, quae Eruditioribus vſitata fuerint; quae vulgo magis trita, hominibus. *Icelos*, *ἴκελος* et *εἴκελος*, ſimilis, quia ſimulat figuras. *Phobetor*, *Φοβήτωρ*, quia perterrefacit homines. Lucian. *Taraxion*, quod eodem redit. Etiam *Phantaſion* ab eo memoratur,

645 *Populos*, inprimisque eorum partem eam, quae *plebs* dr. Caeterum ita etiam Amorum munera diuiſa ſunt. Claudian. X, 75. *Ille Deos coelumque et ſidera cornu temperat, et ſummos dignatur figere reges. Hi plebem feriunt.* Aliter autem Somniorum mythologiam exponit Homer. Od. τ, 562 ſqq. quem ſecutus eſt Virg. Aen. VI, 893. et vnde pendent multi alii ſcriptores.

647 Cf. Homer. Il. β init. vbi Iupiter pernicioſum ſomnium Agamemnoni mittit. *Edita*, mandata. Curt. X, 8. *edere mandata.* Et frequens huius verbi vſus de reſponſis Deorum, quae proferuntur. Pluribus exemplis id docet Burm. contra Barth. qui negauerat, *edita* pro mandatis eſſe ſatis latinum. *Peragere edita* vt *peragere iuſſa*, mandata. *molli l.* Rode, in ſüſser Müdigkeit. Sic ſaepe *mollis* ſomnus ap. poëtas, ſed eo ſenſu non conuenit *languori*. Immo *mollis*, quatenus reſoluit corpus, agilitatem eius frangit. *Deponere caput* etiam III Amorr. 5, 20. recumbere capite. *alto* additum dignitatis cauſſa, quia Somnus Deus. Aen. II, 2.

650 Non modo Somnus, ſed etiam Somnia *alas* habebant. Eurip. Hec. 71. Πότνια χθὼν μελανοπτερύγων μᾶτερ Ὀνείρων. Sec. Lucian. d. l. in Somniis erant etiam *πτερωτοί τινες*. *nullos ſtrep.* ne excitaret dormientem. Apud Silium vſ. 354. *per tacitum allabitur* ſomnus. *morae breue tempus* pro, breuis temporis mora, i. breue tempus. v. ad IX, 134.

653 Cf. Virg. Aen. II, 268 ſqq. vbi etiam Hector tam ſoedo habitu apparet, quo e vita exceſſerat.

Coniugis ante torum miſerae ſtetit. Vda videtur
Barba viri, madidisque grauis fluere vnda capillis.
Tum lecto incumbens, fletu ſuper ora refuſo,
Haec ait: Agnoſcis Ceyca, miſerrima coniux?
An mea mutata eſt facies nece? Reſpice; noſces;
Inueniesque tuo pro coniuge coniugis vmbram.
Nil opis, Halcyone, nobis tua vota tulerunt.
Occidimus: falſae tibi me promittere noli.
Nubilus Aegaeo deprendit in aequore nauim
Auſter, et ingenti iactatam flamine ſoluit:
Oraque noſtra, tuum fruſtra clamantia nomen,
Implerunt fluctus. Non haec tibi nuntiat auctor
Ambiguus; non iſta vagis rumoribus audis:
Ipſe ego fata tibi praeſens mea naufragus edo.
Surge, age, da lacrimas, lugubriaque indue: nec me
Indeploratum ſub inania Tartara mitte.
Adiicit his vocem Morpheus, quam coniugis illa
Crederet eſſe ſui. Fletus quoque fundere veros
Viſus erat: geſtumque manus Ceycis habebant.
Ingemit Halcyone lacrimans, motatque lacertos
Per ſomnum; corpusque petens amplectitur auras:
Exclamatque, Mane. Quo te rapis? ibimus vna.
Voce ſua, ſpecieque viri turbata ſoporem

655 *Vda* Mitſch. *Vnda.* 658 Heinſ. malebat, *Huncne, ait, agnoſcis*, vt VI, 273. *haec Niobe.* Paullo ante plurimi, *profuſo.* 660 Arund. *toto pro corpore.* Heinſ. *noto pro corpore*, Burm. autem, *toto pro corpore corporis vmbram.* 662 *falſae* emendauit Heinſ. pro, *falſo.* 673 Planudes, *ſceptrumque manus C. h.* et ſic etiam Mſſ. nonnulli.

v. ad X, 49. adde Tibul. 2, 6, 39. *abire* de transſormatione, vt I, 236. Pr. capilli *graues*, referti, *vnda;* hinc aqua ipſa inde defluens *grauis*, copioſa.

662 Tu, quae falleris votis tuis, noli ſperare me tibi redíturum. *deprendere* pr. de ſubita tempeſtate, quae nauigantes opprimit.

666 *auctor ambiguus*, nuntius incertus. Propert. I, 13, 13. *Haec ego non rumore malo, non augure doctus; Vidi ego: me quaeſo teſte negare potes?*

670 *Sub*, in, *tartara mittere* drr. qui alios trucidant. Sed nunc *mitte* eſt, ſine deſcendere. *inania*, quia vmbrae ibi inanes, Horat. I od. 4, 17 *domus exilis Plutonia.*

677 *Sui* e ſex Mſſ. recepit Heinſ. quia verſus tres proxime antecedentes ſpurios iudicabat. Sin eos tuemur, vtique legendum erit *Voce ſua.* Atque hoc

Excutit: et primo si sit circumspicit illic,
Qua modo visus erat. (nam moti voce ministri
Intulerant lumen.) Postquam non inuenit vsquam,
Percutit ora manu, laniatque a pectore vestes,
Pectoraque ipsa ferit. Nec crinem soluere curat;
Scindit: et altrici, quae luctus causa, roganti,
Nulla est Halcyone, nulla est, ait: occidit vna
Cum Ceyce suo. Solantia tollite verba.
Naufragus interiit. Vidi, agnouique, manusque
Ad discedentem, cupiens retinere, tetendi.
Vmbra fuit: sed et vmbra tamen manifesta, virique
Vera mei. Non ille quidem, si quaeris, habebat
Adsuetos vultus: nec, quo prius, ore nitebat.
Pallentem, nudumque, et adhuc humente capillo
Infelix vidi: stetit hoc miserabilis ipso
Ecce loco: et quaerit, vestigia si qua supersint.
Hoc erat, hoc animo quod diuinante timebam;
Et ne, me fugiens, ventos sequerere rogabam.

683 Quinque *Saeuit* pro, *Scindit*. Vnus *sedit*, vnde Heins. coni. *caedit*. 685 Schepper. putabat, verba magis pathetica fore, si legas, *solamina tollite vestra*. 688 Multi, *Vmbra fugit*. 690 Heins. coni. *cultus*, ne bis idem dicat, et vt haec respondeant sqq. *pallentem nudumque*.

ego malui, nam mox ministri traduntur moti esse *voce*, nempe Halcyones. Somniis territi saepe solent membra mouere, clamoresque tollere, quibus excutitur somnus, idque se fecisse, Halcyone ipsa mox narrat vs. 687. Quidni ergo Noster id notauerit, qui nihil fere supprimit, quod inexhausta eius phantasia ipsi suppeditat? *motat*. Rode, verzuckt die Arme. Immo, iactat, agitat. *corpus petens*, incumbebat enim lecto, vs. 657.

678 *Illic* praestat τῷ *ille*, quod habent multi. Itaque vs. sq. *qui* mut. in *Qua*, quod monuit etiam Burm. In primo Med. erat, *Quo*. *Ministri*, serui, qui ad fores cubiculi dominici excubare, et si quid accideret, praesto esse, lumen inferre etc. solebat. v. Drakenb. ad Silium I, 66. vbi *famuli ad limina* vrr.

681 *A pectore* βραχυλόγως, *laniat vestes* et detrahit *a pectore*, vt IX, 58. *solui duros a pectore nexus*. — *nec soluere curat*, non tantum temporis et operae impendit, vt soluat, sed *scindit*. III Trist. 3, 51. *Parce tamen lacerare genas, nec scinde capillos*. *solantia verba*. v. ad IX, 159. *tollite*, intermittite. Horat. I od. 27. *tollite barbarum morem*. Vetus poëta ap. Cic. Or. II, 46. *Auferte istam enim superbiam*.

690 *Nitet*. Cf. 271. *vestigia*, scil. aquae destillantis ex humentibus capillis vdaque barba. *Hoc*

At certe vellem, quoniam periturus abibas,
Me quoque duxiſſes. Tecum fuit vtile, tecum
Ire mihi. Neque enim de vitae tempore quidquam
Non ſimul egiſſem, nec mors diſcreta fuiſſet.
Nunc abſens pereo, iactor nunc fluctibus abſens:
Et ſine me me Pontus habet. Crudelior ipſo
Sit mihi mens pelago, ſi vitam ducere nitar
Longius, et tanto pugnem ſupereſſe dolori.
Sed neque pugnabo; nec te, miſerande, relinquam:
Et tibi nunc ſaltem veniam comes: inque ſepulcro
Si non vrna, tamen iunget nos litera: ſi non
Oſſibus oſſa meis, at nomen nomine tangam.
Plura dolor prohibet: verboque interuenit omni
Plangor, et attonito gemitus e corde trahuntur.

701 Plurimi, *ſine me te p. habet.* 702 Vnus Cioſan. *ducere quaeram.* v. ad vſ. 754. 707 Iunian. et vnus Heinſ. *nomine nomina.*

erat etc. Veriſſimus ſermo hominum ſuperſtitioſorum poſt perpeſſam calamitatem conquerentium. *diuinans*, ſuſpicans ea, quibus euentus reſpondet. *fugit* et is, qui alterum proficiſcens relinquit. Virg. Ecl. I, 4. Nos *dulcia linquimus arua*, *Nos patriam fugimus.* Pro nauigare maluit, *ventos ſequi*, vt melior oppoſitio eſſet. *duxiſſes* per mare impoſitam naui.

700 Hactenus bene. Sed nunc audi argutos Naſonis luſus: *Nunc abſens* etc. Quoniam triſtis mors amati coniugis eam ita afficiebat, vt ipſa terrores eius ſentiret, propterea dicit, ſe abſentem iactari, et ſine ſe ſe in ponto natare. Comparat Heinſ. ſimilem luſum Auſonii Epigr. 103. *Vado, ſed ſine me, quia te ſine. Me pontus habet*, vt I, 360 ſ. Lenzius putat, legi poſſe *ſine te me*, et *fluctus* intel. calamitates. Mitſcherl. interpungit: *Et, ſine me, me p.*

702 *Vitam ducere*, vitam producere, prolongare, vt *ducere bellum* ap. hiſtoricos. *Pugnant* et *nituntur* vitam prolongare, qui omnia auertunt a ſe, quae mortem accelerent, omniaque faciunt, quibus recta valetudo conſeruetur. Hunc ſenſum omnibus animantibus inſitum exſtinguere vult, atque adeo ipſa ſibi mortem adſciſcere, ne morte diuellatur a coniuge. Quod ni faceret, *crudelior eſſet ipſo pelago.* Has voces autem non modo ſummus dolor expreſſit, ſed opinio etiam Veterum ſuggeſſit. *Crudeles* enim et *impii* habebantur, atque adeo in monumentis vocantur, qui liberis et coniugibus ſuperſtites eſſe ſuſtinebant. *Impiam viuacitatem* vocat Quinctil. Inſt. Or. VI. prooem. 3. vbi v. Geſner. et Gruter. Inſcrippt. p. 762, 2.

706 v. ad vſ. 428. *Verboque* etc. ad ſingula verba percuſſit pectus.

Mane erat: egreditur tectis ad litus, et illum
Moeſta locum repetit, de quo ſpectarat euntem.
Dumque, Moratus ibi, dumque, Hic retinacula ſoluit,
Hoc mihi diſcedens dedit oſcula litore, dicit,
Dumque notata oculis reminiſcitur acta, fretumque
Proſpicit: in liquida, ſpatio diſtante, tuetur
Neſcio quid, quaſi corpus, aqua: primoque, quid illud
Eſſet, erat dubium. Poſtquam paullo appulit vnda,
Et, quamuis aberat, corpus tamen eſſe liquebat:
Qui foret, ignorans, quia naufragus, omine mota eſt:
Et, tamquam ignoto lacrimas daret, Heu! miſer, inquit,
Quisquis es, et ſi qua eſt coniux tibi! Fluctibus actum
Fit propius corpus. Quod quo magis illa tuetur,
Hoc minus et minus eſt amens ſua. Iamque propinquae
Admotum terrae, iam quod cognoſcere poſſet,
Cernit. Erat coniux. Ille eſt, exclamat, et vna
Ora, comas, veſtem lacerat: tendensque trementes
Ad Ceyca manus, Sic, o cariſſime coniux,
Sic ad me, miſerande, redis? ait. Adiacet vndis

712 *moratus* dedit e coniect. Heinſ. vt Halcyones ſint verba. Mſſ. *moratur.* 723 Ita vſ. conſtituit Heinſ. de ſuo. Vulg. *eſt mentis, iam, iamque propinquae.* Multi, *mentis ſua. iamque pr.* Octo, *mentis ſuae.* Oxon. *iam mens ſua.*

710 Sequitur figmentum ad commiſerationem faciendam aptum, quo feliciter etiam vſi ſunt Geſnerus in Idyll. et Gellertus in fabb. *Egreditur ad litus* licuit poëtae fingere, licet Trachin non ſita fuerit in litore. *Retinacula,* πείσματα. V. ad VIII, 102. *Moratus* Heinſ. forte ſine cauſſa induxit. V. Varr. lectt. *notare oculis,* vt XV, 660. *viſu notare.* Sed *acta* vix ferri poteſt; neque tamen propterea cum Heinſ. totum verſ. deleam, adhibeam potius lenem Burm. medelam, *reminiſcitur ante.* Lenzius dubitans, an *ante* facile mutari in *acta* potuerit, ſuadet *acten,* i. litus. Verum non apparet, cur Ouid. graeco h. v. vſus ſit.

719 Oblitus ſui eſſe videtur Ouidius. Iam edocta erat Halcyone certiſſimo ſomnio mortem mariti, cur ergo nunc demum *omine* mouetur? Melius ſtatim de marito ſuo cogitaſſet. Ap. Lucian. oberratis terris omnibus, non potuit maritum reperire; quare etiam mutata circumuolat maria.

723 *Eſt ſua.* v. ad III, 687. *amens* poſſet abeſſe.

Facta manu moles, quae primas aequoris iras
Frangit, et incurſus quae praedelaſſat aquarum.
Inſilit huc: mirumque fuit potuiſſe; volabat:
Percutiensque leuem modo natis aëra pennis,
Stringebat ſummas ales miſerabilis vndas.
Dumqne volat; moeſto ſimilem, plenumque querelae
Ora dedere ſonum, tenui crepitantia roſtro.
Vt vero tetigit mutum, et ſine ſanguine corpus;
Dilectos artus amplexa recentibus alis,
Frigida nequicquam duro dedit oſcula roſtro.
Senſerit hoc Ceyx, an vultum motibus vndae
Tollere ſit viſus, populus dubitabat: at ille
Senſerat. Et tandem, Superis miſerantibus, ambo
Alite mutantur. Fatis obnoxius iſdem
Tunc quoque manſit amor: nec coniugiale ſolutum
Foedus in alitibus. Coëunt, fiuntque parentes:

729 Vulg. *aequoris vndas.* 731 Nonnulli, *huic.* Duo Leidenſes *hunc.* Heinſ. putat *hanc.* v. eum ad VIII, 142. 743 Vulg. *coniugale.* v. ad V. init.

730 *Praedelaſſare*, vt VII, 459. *praeconſumere vires*, et VIII, 7. *praetentare vires.* Haec motus vndarum impactarum impetum debilitat, quem litora penitus frangant. Lucan. VI, 265. *mare laſſatur, cum ſe tollentibus Euris Frangentem fluctus ſcopulum ferit.* Similiter *cautes maris fatigant* apud Silium I, 208.

733 *Stringebat*, leuiter contingebat, more auium ſuper aquam volitantium. IV, 561. Mutatur nempe *Halcyone* in auem ſui nominis. *Halcyon* (Noſtris Europaeiſcher Eisvogel, Linneo Alcedo Iſpida) auis marina, paullo amplior paſſere, *roſtro* longo et *tenui.* Quoniam mas cum vna femella viuit, eaque exſtincta coelebs manere credebatur, propterea a poëtis in amoris perpetui, coniugiique honeſti exemplis numeratur. Eum autem inſtinctum Noſter rurſus e fabulis repetit vſ.

743. Pariunt illae aues *tempore hiberno* (Recentiores tradunt ineunte Aprili) per *ſeptem*, aut ſecundum alios quatuordecim *dies.* Plin. X, 32. *Faciunt autem ſeptem ante brumam diebus nidos, et totidem ſequentibus pariunt*, qui dies halcyonides dicebantur aut halcyonia, iisque mare erat *placidum.* Theocrit. Id. 7, 57. Hygin. fab. 65. Senec Agam. 670. Tunc Aeolus *praeſtat* iis *aequor*, concedit iis, permittit, vt ibi nidos faciant. Phaedr. II, 8, 16. *praeſtare hoſpitium*, vbi v. Scheffer. Etiam *praebere* ſic vſurpatur. *nepotibus*, vt VI, 138. Nidos faciunt in cauernis vel ſcopulorum (Propert. III, 5, 15.) vel litorum. Inde cum ſaepe a fluctibus auferantur, aues ipſae eos imponere aquae (*pendentibus aequore nidis*) credebantur. — Caeter. etiam vſſ. 736 — 38. deletos malebat Heinſ. medium cer-

Perque dies placidos, hiberno tempore, ſeptem
Incubat Halcyone pendentibus aequore nidis.
Tum via tuta maris: ventos cuſtodit, et arcet
Aeolus egreſſu praeſtatque nepotibus aequor.
Aeſacus. Hos aliquis ſenior circum freta lata volantes
Spectat, et ad finem ſeruatos laudat amores.
Proximus, aut idem, ſi fors tulit. Hic quoque, dixit,
Quem mare carpentem, ſubſtrictaque crura gerentem,
Adſpicis (oſtendens ſpatioſum guttura mergum)
Regia progenies: et ſi deſcendere ad ipſum
Ordine perpetuo quaeris, ſunt huius origo

747 Heinſ. malit, *mari eſt.* At Flor. et duo alii, *Tunc iacet vnda maris.* 752 Duo, *ſubtractaque.* Quidam, *ſuccinctaque.* 753 Vulg. *in guttura.* Plerique, *in gutture* vel *gurgite.* *guttura* dedit Heinſ.

te otioſum iudicabat, cum praeceſſerit *modo natis pennis.* Recte tamen eos tuetur Burm. ex luxuria Naſonis, qua ſibi toties indulget in variandis narrationibus et ſaepe vltra modum extendendis. Addit, ſi eiiciantur hi verſus, non apparere, quo ſequentia illa, *ſenſerit hoc Ceyx*, referri poſſint; nam ad ſonum haec non pertinere, ſed ad oſcula. Si quem τὸ *recentibus* offendat, illum poſſe cum vno Mediceo legere, *trementibus.*

FAB. XI. vſ. 749 — fin. *Aeſacus*, Priami filius, amat *Heſperien* nympham, eamque fugientem inſequitur. Vulnerata latentis ſerpentis veneno cum periiſſet, Aeſacus vitae peroſus in mare ſe mittit, ſed a Thetide mutatur in *mergum.* Adiecta videtur haec fab. ſuperiori maxime propterea, vt tranſitus facilis eſſet ad res Troianas; et commode adiecta, quia et mergi aues marinae. Cf. Apollod. 3, 12, 5. vnde apparet, haec quoque varie olim eſſe tradita.

749 Mihi quoque ſatis placet Mſ. Florent. S. Marci lectio, *iunctim freta lata volantes*, quo *ſeruati* eorum etiam poſt transformationem *amores* bene, et ita vt Noſter ſolet, notantur. Sic IV, 599. Cadmus et Harmonia in ſerpentes mutati *iuncto volumine ſerpunt.* Sic etiam XI, 64. Orpheus et Eurydice apud inferos *coniunctis ſpatiantur paſſibus ambo.* Elegantior etiam eſt illa lectio, quam vt a librario profecta videatur. Ea recepta *volare freta* dictum erit, monente Burm. vt *ire, currere maria* et ſimilia.

751 *Si fors tulit*, forte, fortaſſe, nil aliud. v. ad I, 297. *mare carpere*, vt *carpere campum, aëra.* Et celeriter admodum ſuper ſuperficiem maris volare traditur *mergus*, Linneo *Mergus Merganſer*, Nobis Seerabe et Tauchergans. *ſubſtricta crura gerere*, vt III, 216. *ſubſtricta ilia gerere.* v. ad IV, 135. Neſcio, an Heinſ. vulg. *ſpatioſum in guttura* iure mutarit. Nam etiam X, 538. *celſus in cornua.*

755 *Quaeris*, cupis, vis deſcendere. *perpetuo*, non interrupto. *Sunt huius origo* pro vulgari, ori-

Ilus, et Assaracus, raptusque Ioui Ganymedes,
Laomedonque senex, Priamusque nouissima Troiae
Tempora sortitus. Frater fuit Hectoris iste:
Qui nisi sensisset prima noua fata iuuenta,
Forsitan inferius non Hectore nomen haberet:
Quamuis est illum proles enixa Dymantis.

759 Florent. S. Marc. *Cui nisi cessisset.* Heins. coni. *cessissent*, obtigissent.

ginem ducit ab his. *origo* etiam auctor est, auctor generis. Ab hoc tamen ordine perpetuo abesse possent *Assaracus* et *Ganymedes*, fratres Ili, filii Trois. *Ilus* autem *Laomedontem* genuit, cuius filius *Priamus*. *Tempora* etiam hic de calamitatibus accipienda, de excidio. Sed melius hoc additamentum omisisset, quia seq. demum libro transitur ad bellum Troianum.

759 *Sensisset* non mutandum est. *Sentire* dr. quis ea, quae experitur, quibus adficitur et adfligitur. *illum*, Hectorem, cuius mater Hecuba vel *Dymantis*, vel Cissei filia. Illud sequitur Homerus, hoc Euripides. Apud Apollod. d. l. Priamus ex Arisba, Meropis filia, gignit hunc Aesacum, mox, spreta illa, ducit Hecubam. *Vmbrosa* commune montium epitheton, ὄρεα σκιόεντα saepe apud Homer. Accedit, quod Ida magnas siluas habuisse traditur. v. Burm. cf. not. ad XIII, 324. Mox negotium facessunt verba *Granico nata bicorni*. Mss. plerique, *Gracili conata bicorni*. Raph. Regius monet, *bicorne* esse instrumentum rusticum. Audio; saepe enim *furcae bicornes* in supellectile rustica commemorantur, vt VIII, 650. Hinc potuit Noster *bicorne* substantiue dicere, vt *crinale* V, 53. Addit Glarean. parturientes solere, si nemo iis adsit, ad aliquid fulciri. Id quoque potest credi. Et *furtim* in solitudine pariebat Alexirhoë, vt olim Latona, in cuius partu truncus palmae vices sellae obstetricariae praestabat. Callim. h. Del. vs. 210. Ita describeretur hic actus mulieris parientis, quae furcae bicornis ministerio leuata sit. Atque hoc vult etiam Schirach. Sed de verbo *conata* silent omnes. Quid enim hoc est, Mulier pariens *conatur gracili bicorni?* Facilius forte expediri posset, *connixa bicorni*. Sed praecedit *enixa;* et *leuata*, quod proprie de parientibus vsurpatur, versus respuit. Heins. igitur recepit, quod et Pierius Valer. lib. III Hierogl. cp. 9. suaserat, *Granico nata bicorni*. Quod cur merum versus complementum a Schirachio dicatur, non video. Saepe enim ita additur nomen patris. Neque negari potest, *Granicum*, nobilem Phrygiae fluuium, etiam in mythologia occurrere. *Cornua* vero fluuiis tribui ipsi docuimus ad IX, 1. Sed hoc me offendit, quod pro arbitrio, nulla probabili caussa allata, locus ita mutatus est. Eodem enim iure alius alius fluuii nomen hic intrudere possit. Certe Burm. suadet, *Sagari cognata bicorni*. *Sagarium* aut *Sagarim* fluuium dictum esse a Sagari, Myndonis et Alexirhoës filio, qui potuerit filiam habuisse ex matris suae nomine Alexirhoën dictam. Sagarim porro dici *bicornem*, forte

Aeſacon vmbroſa furtim peperiſſe ſub Ida
Fertur Alexirhoë, Granico nata bicorni.
Oderat hic vrbes; nitadaque remotus ab aula
Secretos montes, et inambitioſa colebat
Rura: nec Iliacos coetus, niſi rarus, adibat.
Non agreſte tamen, nec inexpugnabile Amori
Pectus habens, ſiluas captatam ſaepe per omnes.
Adſpicit Heſperien patria Cebrenida ripa,
Iniectos humeris ſiccantem ſole capillos.
Viſa fugit Nymphe, veluti perterrita fuluum
Cerua lupum, longeque lacu deprenſa relicto
Accipitrem fluuialis anas. Quam Troïus heros
Inſequitur, celeremque metu celer vrget amore.
Ecce latens herba coluber fugientis adunco
Dente pedem ſtrinxit, virusque in corpore liquit.
Cum vita ſuppreſſa fuga eſt. Amplectitur amens
Exanimem, clamatque, Piget, piget eſſe ſecutum:
Sed non hoc timui: nec erat mihi vincere tanti.

762 Heinſ. coni. *vndoſa;* fontibus enim Idam fuiſſe celebrem, notum eſt. v. II, 219. Etiam XIII, 324. pro *ſine frondibus Ide* alii, *fontibus.* 769 Vulg. *Heſperien.* Planudes, Ἠπερίην. 772 Quidam, *Agna lupum.* v. not. 776 Multi *ſtringit* et *linquit,* quod Burm. librariis imputat, qui rhythmum amarint. 777 Duo Med. *ſuſpenſa fuga.*

quia duobus oſtiis in mare exierit.

764 Cf. vſ. 146. *Colebat* h. l. ita ſumſiſſe videtur Lactant. vt ibi monui; nam in Argum. haec habet: *vrbanum apparatum cultumque cum filiis et labori poſtpoſuiſſet.* Erat idem interpres ſomniorum, qui Paridem fratrem exponi iuſſit. Apollod. *Nitorem* aularum poſt Lucret. II, 24 ſqq. praeclare deſcribit Virg. G. II, 463. et Cul. 61. *Nitere* paſſim de ornatu aedium et de diuitiis. Tibul. IV, 1, 183. *cum magnis opibus domus alta niteret. inambitioſa,* vbi nemo ambit honores gratiasque potentum, quo voc. quod ab ipſo Ouid. factum obſervant, bene natura et ſimplicitas agricolarum notatur. Horat. II Serm. 6, 16. *Ergo vbi me in montes et in arcem ex vrbe remoui, Non mala me ambitio perdit.*

767 *Agreſte,* durum et inuenuſtum. *captare* puellam, eam vbique quaerere, omnem operam dare, vt eam videre, et cum ea colloqui poſſis. v. VI Faſt. 334 ſqq. *Cebrenia,* pars Troianae terrae, vbi fluuius *Cebrenis.* Secundum Apollod. duxit Aſteropen aut, vt alii exhibent, Steropen, Cebrenis filiam.

772 *Cerua* recte ſe habet, nam et *cerui, luporum praeda rapacium* Horat. IV od. 4, 50. I od. 15, 30. vbi eadem ſimilitudo. *cele-*

Perdidimus miferam nos te duo. Vulnus ab angue,
A me caufa data eft. Ego fim fceleratior illo,
Ni tibi morte mea mortis folatia mittam.
Dixit; et e fcopulo, quem rauca fubederat vnda,
Se dedit in pontum. Tethys miferata cadentem
Molliter excepit, nantemque per aequora pennis
Texit: et optataenon eft data copia mortis.
Indignatur amans inuitum viuere cogi,
Obftarique animae, mifera de fede volenti
Exire. Vtque nouas humeris adfumferat alas,
Subuolat, atque iterum corpus fuper aequora mittit.
Pluma leuat cafus. Furit Aefacos, inque profundum
Pronus abit, letique viam fine fine retentat.
Fecit amor maciem: longa internodia crurum,
Longa manet ceruix; caput eft a corpore longe.
Aequor amat, nomenque tenet, quia mergitur illo.

784 Vulg. *decidit in pontum.* Multi, *defilit.* 786 Alter Strozzae, *Vexit*, Heinf. malebat, *veftit.* Mox idem emendat, *vt optatae.* 790 Cantabr. *Euolat.* Vtrumque verb. fignificat, in altum volare. 794 Heinf. coni. *caput exftat pectore longum.*

remque etc. I, 539 fq. Seqq. aliter babet Apollod. Duxit enim eam vxorem, et *πενθῶν ἀποθανοῦσαν ἀπωρνεώθη*, lugens mortuam in auem mutatus eft.

781 V. ad 702. *Mittere folatia*, vt *mittere inferias*, *munera vmbris.*

783 *Rauca*, raucum fonum faciens, vt *raucum aes.* *Se dedit*, fe praecipitauit. Plenius Virg. G. IV, 528. *fe iactu dedit aequor in altum.*

788 *Sedes*, corpus. Cic. Tufc. I, 24. *domicilium.* Lactant. II, 3. *receptaculum.* Aefchin. Socr. 3, 5. *σκῆνος.* *adfumere alas* etiam XII, 1 pro fimplici *fumere.* A. A. III, 142. *adfumta lyra.* Vellei. I, 11, 1. *adfumtis regni infignibus.* Mox ingeniofe explicatur natura mergi. *furere* de motibus et lufibus mergi in aqua capiendum. *pronus*, quia primum capite et collo mergitur.

795 *Tenet* e multis Mff. recepit Burm. quod ego non improbo, quia *manet*, quod eft in reliquis, praeceffit, et quia *nomen tenere* phrafis perquam vfitata. Sed tunc etiam *illi* mutandum erat cum interpunctione. Mff. habent *illo* et *illic.* Prius praetuli, praefertim cum etiam Lactant. in Arg. vbi h. vf. inferuit, ita legit.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

LIBER DVODECIMVS.

Neſcius adſumtis Priamus pater Aeſacon alis
Viuere, lugebat: tumulo quoque nomen habenti
Inferias dederat cum fratribus Hector inanes.
Defuit officio Paridis praeſentia triſti,
Poſtmodo qui rapta longum cum coniuge bellum
Attulit in patriam: coniurataeque ſequuntur

1 Heinſ. coni. *at ſumtis.* 3 Flor. S. M. et vnus Med. *inani.* 5 Baſil. *durum*, quod eleganter dictum putat Burm. Heinſ. tamen coni. *dirum.*

FAB. I. vſ. 1 — 38. *Graeci in Aulide*, vbi congregata eorum claſſis diu detinebatur, et *oſtento*, belli moram portendente, obſtupeſcunt, et Dianam *Iphigenia* mactata placare volunt.

2 *Tumulus nomen habet*, vt XI, 429. vbi v. not. Mox Heinſ. male ſuadebat, *inane*, ſcil. *nomen.* Proprie ſepulcrum *inane*, in quo nullum corpus conditum. Sed poëtae licet etiam *inferias inanes* dicere, ſacrificia, quae Diis Manibus ad ſepulcrum inane offeruntur. v. ad VI, 568. Cf. Virg. Aen. III, 301 ſqq. Alio ſenſu ſupra II, 340. *inania munera.* Burm. etiam cum Cod. Leid. tertio mallet, *Inferias tulerat*, vt ad *inferias* alludatur, quae ab *inferendo* dictae ſunt. Sine cauſſa. *Dare* et *ferre* promiſcue vſurpantur de ſacris. Serv. ad Virg. VIII, 106. *tura dabant*, haec notat, *Verbo ſacrorum vſus eſt; nam dici ſolebat in ſacris: Da quod debes de manu dextera aris.* v. et Briſſon. de Form. I. p. 25. *Inferias mittere* legimus XI, 381.

5 *Longum* minime mutandum, quia longitudine ſ. diuturnitate memorabile inprimis hoc bellum. v. vſ. 20. *ſpatioſum bellum* XIII, 206. *Coniuratae*, quarum duces coniurauerant. Horat. I od. 15, 5. Nereus vaticinatur Paridi, *Mala ducis aue domum, Quam multo repetet Graecia milite, Coniurata tuas rumpere nuptias.* In numero nauium definiendo non erimus cum Ciofano anxii. Noſter, more poëtarum, et hic et infra numerum indefinitum poſuit, *mille*, atque ita et alii poëtae, etiam Liv. 45, 27. v. Drakenb. ad Silium III, 229. Barneſ. ad Eurip. Androm. 106. Homer. habet cIↃcLXXXVI. Vulgo cIↃcc numerantur. *gentis commune Pelaſgae*, vniuerſa gens graeca, coniunctae Graecorum

Mille rates, gentisque ſimul commune Pelasgae.
Nec dilata foret vindicta, niſi aequora ſaeui
Inuia feciſſent venti, Boeotaque tellus
Aulide piſcoſa puppes tenuiſſet ituras.
Hic patrio de more Ioui cum ſacra paraſſent;
Vt vetus accenſis incanduit ignibus ara;
Serpere caeruleum Danaï videre draconem
In platanum, coeptis qua ſtabat proxima ſacris.
Nidus erat volucrum bis quatuor arbore ſumma:
Quas ſimul, et matrem circum ſua damna volantem,
Corripuit ſerpens, auidaque recondidit aluo.
Obſtupuere omnes. At veri prouidus augur

17 Nouem, in quibus Francof. *auidoque recondidit ore.* Florent. S. M. *vdo quas condidit ore.*

opes, quam formam loquendi bene illuſtrat Heinſ. qui laudat ex Herodot. τὸ κοινὸν τῶν Σαμίων, e Dionyſ. Halic. τὸ κοινὸν τῶν Λατίνων, e Cic. *Commune Meliadum*, *Commune Siciliae* etc. Infra XIII, 199. *communis Graecia.* *Pelasgi* Achiui poſt Homerum dici coeperunt a ſerioribus poëtis.

8 Fuere et aliae cauſſae vindictae dilatae, eaeque grauiores, apparatus nempe claſſis etc. ſed illae nihil ad conſilium poëtae. *tenuiſſet* pro compoſ. *detinuiſſet.* *piſcoſus* commune epitheton inſularum vrbiumque maritimarum. De hac mora Aulide cf. Eurip. Iph. Aul. princ.

11 — 23 Sumtum hoc ex Homer. Il. β, 229 ſqq. vbi ab Vlyſſe facunda cum ſimplicitate narratur. Comparatione inſtituta ſuperior Homerus reperitur Ouidio. Namque 1) ſcena ibi ſuauius deſcripta. In medio vmbrifera platanus, vnde limpida aqua profluit. Sub platano eſt ara, quam Graeci ſacris intenti circumſtant. 2) oſtentum ipſum et ad ſtuporem iniiciendum et ad commiſerationem faciendam aptius narratum. Erat horribilis draco, ab ipſo Ioue ſigni loco miſſus, qui proſiliens ab ara ad arborem tendebat. Paſſeris pulli, νήπια τέκνα, ſub foliis latebant. Hos draco ſtridentes miſerabiliter deuorabat, cum mater quiritans circumuolaret, donec ipſam implicans ala prehenderet draco. Etiam Staſinus, poëta antiquus, in Cypriis carminibus haec tractauerat. *patrius*, gentilis, vt πατρῶιος. Lenzius coniungit *patrio* Ioui. Immo *patrii moris* ſacra paſſim, vt VI, 648. *incandeſcere*, valde incaleſcere, inflammari, vt II, 729. et *recandeſcere* I, 435. *Platani* illius partem Pauſaniae adhuc aetate in templo oſtendebant, et iuxta fontem. Boeot. p. 748.

16 *Circum ſua damna* eleganter, circum pullos ſuos, quibus cummaxime priuabatur. *damnum* interdum res amiſſa, aut quae amittitur. XI, 381. *damna*, pecora trucidata. Laudat Burm. Phaedr. I, 28. vbi vulpes aquilae dolorem miſcet *damno ſanguinis*, ſed ibi *damnum* eſt iactura ipſa. *Recondi* et *condi aluo*, tam-

Thestorides. Vincemus, ait: gaudete, Pelasgi.
Troia cadet: sed erit nostri mora longa laboris.
Atque nouem volucres in belli digerit annos.
Ille, vt erat, virides amplexus in arbore ramos,
Fit lapis; et seruat serpentis imagine saxum.
Iphigenia. Permanet Aoniis Nereus violentus in vndis:
Bellaque non transfert: et sunt, qui parcere Troiae
Neptunum credant, quia moenia fecerat vrbi.
At non Thestorides. Nec enim nescitue, tacetue
Sanguine virgineo placandam virginis iram

20 In Balliol. erat, *fuerit nobis mora longa lab.* quod nec venere sua caret, Burm. iudice. Heins. malebat etiam, *nostro labori.* 23 Vnus Leid. *signat.* Exc. Calandr. *format.* 25 Heins. inuitis omnibus libris malebat, *Velaque*, idque postea in Voss. reperit Burm. recepit Mitsch. 28 Ambros. *pacandam.* Cantabr. *numinis iram Esse docet.*

quam sepulcro, drr. deuorati cibi. XIV, 176. XV, 88. Et *aluus* cum *busto* comparatur VI, 665.

19 De Calchante, *Thestoris* filio, augure longe excellentissimo, qui monitis suis Graecos ad Troiam animabat, v. Homer. Il. α. 6 sqq. *veri prouidus*, vt *laeti prouidus augur* I Sab. 93. Mox Burm. placet Leid. Mss. lectio, *Troia iacet* quia vates futura vident tamquam praesentia. Sed si hoc voluisset Noster, dixisset etiam, *Vicimus* et *fuit.* De *mora belli* v. ad IX, 134. *Digerere*, cuique rei suum locum assignare. Hinc *volucres nouem in belli annos digerere*, cuique anno vnam auem assignare, atque ita docere, nouem annos duraturum bellum pro numero auium. Hinc *digerere* omnino, interpretari. Virg. Aen. II, 182. *Ita digerit omina Calchas.* Clarius haec elocutus est Homer. d. l. Exagitat Thestoridae interpretationem Cic. de Div. II, 30. — *saxum* saxeam naturam seruat, manet saxum. Lenzius putat, vim fontis saxificam formam serpentis saxeam addidisse cortici platani; inde fab. enatam.

24 — 38 *Iphigeniae* mactatae fabula, post Homer. demum adscita, varie narratur. Mactatam esse virginem volunt Lucret. I, 85 sqq. Cic. Offic. III, 25. Virg. Aen. II, 116. Horat. II Sat. 3. Propert. III, 5, 64. Et solitos interdum esse Graecos sacrificare homines ostendit Potterus Archaeol. To. I. p. 520. ed. Ramb. Ceruam esse suppositam, virginem autem a Diana in Tauros, Scythiae vrbem, translatam, vt ibi sacra sibi faceret, praeeunte Eurip. Iph. Aul. et in Taur. tradunt Pausan. Boeot. p. 748. vbi et aliae traditiones, Anton. Lib. cp. 27. Hygin. fab. 98. et 261. Serv. ad Virg. d. l. Nihil hic transformationis.

25 *Bella non transfert*, belligerantes transire non patitur. Plin. Pan. 12, 3. *duratus glacie tergo bella transportat.* Cic. pro l. Man. 12. *belli impetus nauigauit.* Flor. II, 2, 17. *bellum in Africam nauigabat.* — De *moenibus* Troianis v. XI, 202 sqq.

28 Dianae iram irritauerat

Eſſe Deae. Poſtquam pietatem publica cauſſa,
Rexque patrem vicit, caſtumque datura cruorem
Flentibus ante aram ſtetit Iphigenia miniſtris:
Victa Dea eſt, nubemque oculis obiecit; et inter
Officium turbamque ſacri, vocesque precantum,
Suppoſita fertur mutaſſe Mycenida cerua.
Ergo vbi, qua decuit, lenita eſt caede Diana,
Et pariter Phoebes, pariter maris ira receſſit:
Accipiunt ventos a tergo mille carinae:

30 Ciofan. inepte coniiciebat, *Resque patrem.* Nouem, *vincit.* 33 Menard. *coeptumque ſacri*, vnde Heinſ. coni *coetumque.* 34 Thuan. *ſuppoſitam ceruam.* Sed tum *Mycenide* dicendum foret, monente etiam Burm. v. ad VII, 60. 35 Quidam, *qua licuit.* τὸ *vbi* abeſt a Zulichem. τὸ *eſt* a fragm. Boxh. Vnus Leid. *lenitaque.* Hinc Heinſ. ſcribendum exiſtimat, *Ergo, qua decuit, lenita caede Diana, Vt pariter.*

Agamemnon. interfecta cerua ipſi ſacra. Aliter tamen Cic. Offic. III, 25. *Agamemnon cum deuouiſſet Dianae, quod in ſuo regno pulcherrimum natum eſſet illo anno, immolauit Iphigeniam* (adeoque vix anniculam), *qua nihil erat eo quidem anno natum pulchrius. Promiſſum potius non faciendum, quam tam taetrum facinus admittendum fuit.* Hinc etiam a declamatoribus olim haec fab. tractari ſolebat.

29 *Publica cauſſa*, commodum, vtilitas gentis, vt *cauſſa imperii, reipublicae* apud Cic. *Rex*, officium regis, *patrem*, animum paternum, per metonymiam ſubiecti pro adiuncto. XIII, 187. *in rege tamen pater eſt.* Valer. Max. V, 8, 1. de Bruto, *exuit patrem, vt conſulem ageret.* Supra VI, 629. *ex nimia matrem pietate labare ſenſit*, vbi v. Heinſ. Perſuaſus precibus Menelai arceſſiuit Iphigeniam.

30 *Dare*, effundere. Sequentia pulcherrime tractauit Lucret. d. l. qui locus dignus eſt, qui cum noſtro comparetur. *Cui ſimul inſula virgineos circumdata comptus Ex vtraque pari malarum parte profuſa eſt, Et moeſtum ſimul ante aras adſtare parentem Senſit, et hunc propter ferrum celare miniſtros, Adſpectuque ſuo lacrymas effundere ciues: Muta metu terram genibus ſummiſſa petebat: Nec miſerae prodeſſe in tali tempore quibat, Quod patrio princeps donarat nomine regem* etc. Pinxerat illam immolationem Timanthes, de quo Quintilian. Inſt. Or. II, 13, 13. *Cum in Iphigeniae immolatione pinxiſſet triſtem Calchantem, triſtiorem Vliſſem, addidiſſet Menelao, quem ſummum poterat ars efficere moerorem: conſumtis adfectibus non reperiens, quo digne modo patris vultum poſſet exprimere, velauit eius caput, et ſuo cuique animo dedit aeſtimandum.* Cf. Cic. or. 22. Plin. 35, 10.

33 Res diligenter narratur ap Eurip. vſ. 1581 ſqq. *turba ſacri* ſtrepitus eorum, qui ſacro intererant. *mutaſſe*, permutaſſe. Ipſam virginem rapuit, eius loco ſuppoſuit vel *ceruam*, vt plurimi

Multaque perpessae Phrygia potiuntur arena.
Cygnus inuulnerabilis. Orbe locus medio est inter terrasque fretumque,
Coelestesque plagas, triplicis confinia mundi:
Vnde, quod est vsquam, quamuis regionibus absit,
Inspicitur, penetratque cauas vox omnis ad aures.
Fama tenet, summaque domum sibi legit in arce:
Innumerosque aditus, ac mille foramina tectis
Addidit, et nullis inclusit limina portis.
Nocte dieque patet. Tota est ex aere sonanti:

41 Barthius ad Stat. I Theb. 200. corrigit, *quantis regionibus.*

tradunt, vel taurum, vt vult Nicander ap. Anton. Lib.

38 *Potiri* dictum, vt XI, 55.

FAB. II. vs. 39—145 Troiani cum *fama* aduentum Graecorum cognouissent, armati hostem exspectant. Primo statim congressu cum Achilles Cygnum, qui nullo telo interimi poterat, impulsum super lapidem necasset, hic a Neptuno mutatur in auem sui nominis. Cf. Q. Calab. IV, 467 sqq. Tractauerat et Stasinus in Cypriis.

39—63 Loc. classic. de Fama et de eius domicilio. Neque Noster concertasse videtur cum Virg. Aen. IV, 173—88. sed suum ipsius ingenium secutus: eique ex more indulsit loquacitate. Cf. de Fama Valer. Flacc. II, 116 sqq. Statius Theb. III, 426 sqq. Noster supra IX, 137 sqq. *Fama* Dea iam ap. Hesiod. Ἐργ. fin. Ingeniose autem domicilium Famae excogitatum. *coelestes plagae*, coelum in certas plagas diuisum. *Triplex mundus*, mundus constans tribus partibus s. elementis, e disciplina quidem Lucret. V, 94 sqq. *Principio maria ac terras coelumque tuere: Horum naturam triplicem, tria corpora, Memmi, Tres species tam dissimiles, tria talia texta* etc. quem loc. disertis verbis Noster respicit II Trist. 426. et ad Liv. 362. vbi mundus *triplex opus* vocatur. Male Lenzius monet, *fretum* non esse separatim capiendum, sed *terras fretumque* esse omnino terram. Aduersatur huic interpret. quod subiicitur, *triplex mundus*. In confiniis *terrae* et *freti* mons eminebat versus *coelum*. Inde prospectat Fama, etiam quod in *freto* geritur, vs. 62. Altitudinem loci, quae caussa lati prospectus, mox diserte exprimit, *summa in arce*, in vertice montis. *Inspicitur*, vt ap. Plin. VI epist. 31. *Quid iucundius, quam Principis iustitiam* etc. *inspicere?* et Paneg. cp. 83.

43 *Domum* multum praestat τῷ *locum*, quia Fama Dea est, cui, vt XI, 593. Somno, recte *domus* tribuitur, quae *foramina* et *atria* etiam habet, vs. 53. *Locum* huc translatum ex I, 27. vbi idem versus de igne. Ea domus erat *summa in arce*, in cacumine montis e terrâ surgentis in confiniis istis. *et nullis* pro, *nec*, *sed non* addidit portas. *inclusit* pro simplice, clausit.

46 *Est ex ore sonanti* pro, est os sonans, tota indefinenter blaterat, habent non nisi duo Mss. vnde, postquam Gruterus ad Plaut. Aul. III, 6. 18. probauerat, recepit Burm. partim quia rectius dicatur *os sonans*, quam

Tota fremit, voceſque refert, iteratque quod audit.
Nulla quies intus, nullaque ſilentia parte.
Nec tamen eſt clamor, ſed paruae murmura vocis:
Qualia de pelagi, ſi quis procul audiat, vndis
Eſſe ſolent: qualemue ſonum, cum Iuppiter atras
Increpuit nubes, extrema tonitrua reddunt.
Atria turba tenent: veniunt leue vulgus, euntque:
Mixtaque cum veris paſſim commenta vagantur

51 Multi, *altas.* Leid. tert. a manu prima, *actas*, non improbante Burm. 54 Strozzae liber, *cum veris pariter.*

auris, partim quia Virg. d. l. habet de Fama, *totidem ora ſonant.* Exquiſitiorem hanc lect. eſſe vulgata *aere*, etiam Lenzius iudicat. Sed quinque Mſſ. habent *ex aure*, quod equidem non ſpreverim prae illo altero. Namque 1) etiam auris plena ſonoribus, vt loquitur Lucret. VI, 1183. recte dici poteſt *ſonans.* 2) Iam ſupra admonui, Noſtrum h. l. parum expreſſiſſe Virgil. multoque minus credendus eſt tam pueriliter veſtigia illius ſecutus eſſe, vt, quoniam ille dixerat, *totidem ora ſonant*, et ipſe *oris ſonantis* mentionem faceret. Idem Virgil. etiam *totidem aures* Famae tribuit. *Cui quot ſunt corpore plumae, Tot vigiles oculi ſubter, mirabile dictu, Tot linguae, totidem ora ſonant, tot ſubrigit aures.* 3) In notanda hac Famae loquacitate Noſter ipſe, etiam ſine verbis illis, de quibus quaeritur, in loquacitatis ineptiſſimae vitium incidit; eandem enim rem ad taedium vsque lectoribus inculcat. *Tota fremit, voces refert, iterat quod audit.* Nondum ſatis. *Nulla quies intus.* Nec hoc ſatis. *nullaque ſilentia parte.* Et ne hic quidem deſinere poterat, *Nec tamen* etc. Multo igitur intolerabiliorem eum reddunt, qui etiam *ore ſonanti* defendunt et de auditu nihil relinquunt. Sed fateor, nec hanc lect. mihi ſatisfacere. Durum enim videtur, *tota eſt ex aure* aut *ore ſonanti.* Deinde tota loci ſeries oſtendit, hic non de Fama ipſa, ſed de domo eius ſermonam eſſe: Tamen et Rode haec ad Deam retulit. Sed inepta foret Dea indeſinenter fremens. Quid ipſa agat, potius vſ. 62 ſq. memoratur. Sequitur *nulla quies intus;* quorſum τὸ *intus* referes, ſi haec verba de ipſa Dea agunt? Proxime praecedit, *Nocte dieque patent*, ſcil. limina. Igitur praeſtat vulg. lectio, *patet*, ſcil. domus. *Tota eſt ex aere ſonanti.* Ita *audit* dictum erit pro, perfertur ad eius foramina. *fremit*, audiuntur promiſcue multorum voces.

49 *paruae*, ſubmiſſae, vt III ex P. 3, 10. *paruus ſonus.* Paruam autem vocem finxit, quia rumuſculi ab initio clam propagantur. *Extrema tonitrua* egregie, quorum ſonus iam fractus eſt atque debilitatus, et mox deſinet. Sic II, 117. *extrema luna*, quae mox euaneſcet e conſpectu. Plin. II epiſt. 17. *ſonus* maris *deſinens*, et ibid. *fracti et nouiſſimi fluctus. Increpuit*, concuſſit. Verba enim orationis ſaepe transferuntur ad rem.

53 *Vulgus*, quod delectatur et ducitur rumoribus, eamque ob

Millia rumorum: confusaque verba volutant.
E quibus hi vacuas implent sermonibus aures:
Hi narrata ferunt alio, mensuraque ficti
Crescit, et auditis aliquid nouus adiicit auctor:
Illic Credulitas, illic temerarius Error,
Vanaque Laetitia est, consternatique Timores,
Seditioque repens, dubioque auctore Susurri.
Ipsa quid in coelo rerum, pelagoque geratur,
Et tellure, videt, totumque inquirit in orbem.
Fecerat haec notum, Graias cum milite forti
Aduentare rates: neque inexspectatus in armis
Hostis adest. Prohibent aditu, litusque tuentur
Troës: et Hectorea primus fataliter hasta,

56 Quidam, *auras.* 57 Permulti, *aliis.* 61 *repens* de suo dedit Heins. pro, *recens.* Neap. *Susurra.*

caussam *leue* est, frequentant *atria*, et rumorum cognoscendorum, et Deae colendae caussa. Ibi et *commenta rumorum*, commentitii rumores, *vagantur*, tamquam personae, *confusaque verba volutant*, quod praeclare de magna et simul loquente turba dictum, vt Virg. Aen. I, 725. de conuiuis loquacibus, *vocemque per ampla volutant Atria.* *Voluere verba*, pronuntiare, dixit Cic. Or. III, 47. Brut. 70. *vacuas*, non occupatas audiendis rebus grauioribus, sed vacantes rumoribus, vt IV, 41. et *vacua Iuno* III, 319. *ferunt alio*, relata referunt aliis. *mensura*, magnitudo. Virg. *Mobilitate viget, viresque adquirit eundo, Parua metu primo, mox sese adtollit in auras, Ingrediturque solo, et caput inter nubila condit.* Cf. supra IX, 137 sqq. *nouus auctor*, qui aliis refert relata.

59 Προσωποποιεῖται ea, quae vel rumores gignunt aluntque, vel ab iis gignuntur. Quinct. Inst. V, 3. de Fama, esse *sermonem, sine vllo certo auctore dispersum, cui malignitas initium dederit, incrementum credulitas.* *Seditio repens* Safftius, der herumschleichende Aufruhr, quasi esset a verbo *repere.* Sic etiam Rode et Lenzius. Imo *repens* est repentina, vt passim *repens tumultus, discordia* etc. v. Heins. Coniuratio clam serpere potest; sed quando illa in *seditionem* erumpit, manifesta est. Et omnis seditio erumpit repente.

63 *inquirit in orbem.* Eadem syntaxis I, 148. *patrios inquirit in annos.* Et Lactant. Inst. III, 15, 8. Mss. habent, *si quis in mores eorum inquirat.*

65 Auxiliares arcessiuerat, et cum potentissimis Asiae regibus societatem inierat Priamus. Graeci appulerunt ad Litus Sigaeum, vbi Troiani eos *aditu prohibebant* (phrases sollemnes *aditu, litore, portu prohibere.* v. Heins.), sed cruento praelio repulsi sunt. Thucyd. I, 11. *in* aut *sub armis*, vt ap. Graec. ἐφ' aut ὑφ' ὅπλοις, armatus, saepissime.

67 *fataliter*, ex decreto fati.

Protesilaë, cadis: commissaque proelia magno
Stant Danais, fortisque animae nece cognitus Hector.
Nec Phryges exiguo, quid Achaïa dextera posset,
Sanguine senserunt. Et iam Sigaea rubebant
Litora: iam leto, proles Neptunia, Cygnus
Mille viros dederat: iam curru instabat Achilles,
Troaque Peliacae sternebat cuspidis ictu
Agmina, perque acies, aut Cygnum aut Hectora quaerens,
Congreditur Cygno: decimum dilatus in annum
Hector erat. Tum colla iugo candentia pressos

68 Leid. tert. *praemissaque.* 69 *fortisque animae* e correctione Zulichemii receperunt Heins. et Burm. pro *fortesque.* 70 Vulg. *Achaica.* Sed *Achaïa* vt *Troïa, Panchaïa.* v. Heins. 71 Plurimi, *et iam signata rubebant.* 74 Pro *totaque* ex Medic. Heins. recepit *Troaque*, quia Τρὼς et Τρωὸς et Τρωϊὸς et Τρωϊκὸς dicitur. 77 Plurimi, *canentia.* Sed *canus* color non commenda-

Graecis responsum erat, qui primus Troiana litora attigisset, periturum. Caeteris cunctantibus, prosilit fraude Vlyssis *Protesilaus* Thessalus, quem fata iam olim designauerant, imposito eij Protesilai nomine. Homer. Il. β, 697. Noster Heroidd. XIII, 93. Hygin. fab. 103. Auson. Epigr. XII. vbi inter alia, *Fatale adscriptum nomen mihi Protesilao — Hoc letum iam tum mea fata canebant, Tale mihi nomen cum pater imposuit.*

68 Recte *commissa proelia*, proelium, quo initium belli et proeliorum factum. v. Burm. *magno stant.* v. ad X, 547. *cognitus* interdum in laudem dr. vt *spectatus* alibi, qui virtutis suae speciminibus inclaruit. *fortis animae*, Protesilai. *sentire* drr. qui damno suo discunt, quid alter valeat. Infra XIII, 864. Cic. Catil. II, 12. *Sentiet in hac vrbe esse consules vigilantes. — exiguo sanguine* profuso. Repetitio τῆ *iam* festinationi declarandae inseruit, vt X, 523 seq. *rubebant litora.* Ita solent poëtae proelia acerrima describere. Lucan. II. 713. *Tum primum rubuit ciuili sanguine Nereus.*

72 Supra II, 367. alium *Cygnum* habuimus. Hunc Nostrum, Neptuni filium, Colonarum in Troade regem (vid. Pausan. Phoc. p. 831.), quidam confundunt cum tertio Cygno, Martis filio, ab Hercule occiso, de quo Apollod. II, 5, 11. *mille viros.* Q. Cal. d. l. πολλῶν θυμὸν ἑλόντα. Et erat Cygnus πρῶτος ἀριστήων. *Curru vectus instabat*, irrumpebat aut persequebatur Troianos. *Peliaca cuspis*, mobilis Achillis hasta, tanta magnitudine et pondere, vt nemo reliquorum Graecorum eam vibrare posset. *Peliaca* et *Pelias* vr. quia ex Pelii montis vertice eam resecuerat Chiron. Homer. Il. π, 140. Q. Calab. V, 118.

76 *dilatus Hector.* Hectoris nex demum secuta decimo anno s. Hector fato aut Deorum voluntate reseruatus in dec. a. Rarius homines drr. *differri*, quam res. v. Schwarz. ad Plin. pan. cp. 26.

Exhortatus equos, currum direxit in hostem:
Concutiensque suis vibrantia tela lacertis,
Quisquis es, o iuuenis, solatia mortis habeto,
Dixit, ab Haemonio quod sis iugulatus Achille.
Hactenus Aeacides. Vocem grauis hasta secuta est.
Sed quamquam certa nullus fuit error in hasta;
Nil tamen emissi profecit acumine ferri:
Vtque hebeti pectus tantummodo contudit ictu:
Nate Dea, nam te fama praenouimus, inquit
Ille, quid a nobis vulnus miraris abesse?
(Mirabatur enim,) non haec, quam cernis, equinis
Fulua iubis cassis, nec onus caua parma sinistrae
Auxilio mihi sunt: decor est quaesitus ab istis.
Mars quoque ob hoc capere arma solet. Remouebitur
Tegminis officium: tamen indestrictus abibo. (omne

tur in equis. 79 Vnus Vossian. *Vulcania tela*, quae Vulcanus fabricauerat. Sed Pelias hasta donum erat Chironis, quamquam a Vulcano armata ferro credebatur. v. Burm. 80 Vulg. *Dixit solamen habeto Mortis.* Alterum rotundius visum Heinsio. 81 Heins. suadet, *qui sis iugulandus.* Sine caussa. 84 Quinque *admissi.* quod elegantius Burm. videtur, vt *admissae aquae*, *admissi equi.* 90 Gronov. prim. *Auxilium*, vt Remed. Amor. 528: vbi v. Burm. 91 Francius malebat, *ob hunc.* Septem, *remouebitur ecce.*

78 *Exhortari*, incitare, vt V, 421. et alibi *hortari* et *monere canes. colla — equos* pro vulg. candentes et currui iunctos. *Candens* color passim laudatur in equis. v. Heins. Non modo qui hastam mouet, sed hasta etiam ipsa, quae mouetur, *vibrare* dr. Saepe linguae *vibrantes* serpentum. Igitur pro *vibrans tela* e copia poëtica maluit *concutiens vibrantia tela.* — *Solatia* etc. v. ad IX, 7.

83. *Error*, vt V, 90. et *errare* mox vs. 122. *certa* v. ad I, 519. *hebes ictus* paullo audacius, ictus, qui tamquam cuspis hastae *hebes* esset, nullum infligit vulnus.

89 *Equinis — cassis*, *κόρυς ἱπποδασεία*, λόφος *ἱπποχαίτης*, galea, cuius cono setae iubarum equinarum inserebantur, quae ornamenta variis coloribus imbuebantur. *caua*, quia curuata. *onus sinistrae* vt II, 681. *onus* vt *gestamen* et *φόρημα*, quidquid gestatur. Sic *onus inguinis* pro inguine IV Fast. 241. *decor — istis*, vt decorem mihi adderem, compararem, ista sumsi. *ab istis* elegantius, quam, *istis*. Lucret. V, 1039. *a pennis tremulum petere auxiliatum.* — *Tegminis officium*, arma, quae aliis id officii praestant, vt corpus tegant. I, 744. *pedum officium.* *Destringitur* corpus, cum hasta missa leuiter cutem percutit, exiguamque notam relinquit. Pro *ero* melius, *abibo*. Sallust. Cat. 61, 7. *grauiter vulneratus discesserat.* Ex eodem genere sunt, *impunitum di-*

Eſt aliquid, non eſſe ſatum Nereide, ſed qui
Nereaque, et natas, et totum temperet aequor.
Dixit: et haeſurum clypei curuamine telum
Miſit in Aeaciden, quod et aes, et proxima rupit
Terga nouena boum, decimo tamen orbe moratum.
Excutit hoc heros, rurſusque trementia forti,
Tela manu torſit: rurſus ſine vulnere corpus,
Sincerumque fuit, nec tertia cuſpis apertum,
Et ſe praebentem valuit deſtringere Cygnum.
Haud ſecus exarſit, quam Circo taurus aperto,
Cum ſua terribili petit irritamina cornu,
Poeniceas veſtes, eluſaque vulnera ſentit.

94 Vulg. *temperat.* 97 Cantabr. et vnus Heinſ. *aere moratum.* Voſſ. et Menard. *orbe reſiſtit.* 98 Ante Heinſ. edeb. *Excipit hoc.*

mittere, *ruptum iacere*, quibus verbis actio aut ſtatus ſequens exprimitur.

93 *Eſt aliquid*, maximus honor eſt, es iſt nichts geringes. v. Schwebel ad L. Bos Ellipſes p. 190. *Nereide*, Thetide, cuius filius Achilles. Non erat, cur tam contemtim de Achille loqueretur; nam nec ille, niſi in calce, vulnerari poterat.

95 *clypei curuamine*, in clypeo curuo. Clypeus Achillis ſecundum Homer. Il. *υ*, 269 ſqq. quinque conſtabat laminis, quarum duae exteriores aereae, duae interiores ſtanneae, media aurea. Sed Ouidio placuit ei clypeum dare lamina aerea et decem boum coriis obductum, forte quia Aiax ſeptem coria habebat. v. ad XIII, 2. Praeeunte Homero Il. *η*, 247. *υ*, 269. etiam latini poëtae, vt Virg. Aen. X, 783. commemorare ſolent, quot laminas et coria (*πτύχας* Homer. vocat) telum miſſum penetrauerit. *Tergum* amant poëtae pro vulg. *corium*. *decimo orbe*, decimo corio. Saepe *clypei orbis*, hinc etiam coria circa clypeum ducta *orbes*. Expreſſit autem Noſtrum Stat. IX. Theb. 104. *Intorquet iaculum, duro quod in aere moratum, Transmiſſumque tamen clypei ſtetit orbe ſecundo.*

98 *Excutere* drr. homines et ferae haſtas, tela, venabula infixa. v. Heinſ. et Burm. *Sincerum* Burm. interpretatur non tinctum, foedatum ſanguine. Malim, illaeſum, vt I, 191. *pars ſincera.* Lucret. III, 717. *membra ſincera.* *Sincerum* enim omne id, quod vitio caret. *apertum*, inermem, nudatum caſſide et parma. *ſe praebet* qui ſe attrectari, h. l. qui ſe feriri ſinit.

102 Apta et Romanis grata comparatio. Taurorum genus quoddam, cum puniceum rubrumque colorem ferre non poſſet, veſtibus et pilis huius coloris in Circo expoſitis irritari ſolebat. Martial. Spectac. 19 et 22. *circo*, clauſtris Circi, cauea, in quam concluſa animalia. Vt gladiatores ictus aduerſarii et *vulnera eludunt* declinatione corporis, ita etiam ab iſtis incitamentis, dum cedunt

Num tamen exciderit ferrum, considerat, hastae.
Haerebat ligno. Manus est mea debilis ergo;
Quasque, ait, ante habuit vires, effudit in vno.
Nam certe valuit, vel cum Lyrnesia primus
Moenia disieci; vel cum Tenedonque, suoque
Eëtioneas impleui sanguine Thebas;
Vel cum purpureus populari caede Caycus
Fluxit, opusque meae bis sensit Telephus hastae.
Hic quoque tot caesis, quorum per litus aceruos
Et feci, et video, valuit mea dextra, valetque.
Dixit: et, ante actis veluti male crederet, hastam
Misit in aduersum Lycia de plebe Menoeten,
Loricamque simul, subiectaque pectora rupit.
Quo plangente grauem moribundo vertice terram,

110 Ex *Eëtioneas* male fecerant *Echionias.* v. Regius. 115 Flor. et Francf. *hastae;* vnde Heins. coni. *et ante actae veluti male crederet hastae*, vt *agere fulmina*, *tela* etc. 116 *Menoeten* e duobus Regiis dedit Heins. pro *Nemeten.* Sprotii Cod *media de plebe*, quod repetitum ex lib. V, 207. putat Burm. Plures *Lycia de gente.* 118 Medic. *foedante.* Sed *plangere* vsitatum in hac

irruenti tauro, *vulnera eluduntur*, non infliguntur vuln.

105 Admirationem Achillis bene exprimit. Simul rerum ab eo gestarum indiculus additur, vt IX, 182 sqq. Cf. XIII, 171 sqq. et Quint. Cal. IV, 150 sqq. Ap. Homer. Il. ι, 328 ipse gloriatur, se duodecim vrbes inter nauigandum, et vndecim in continente exscidisse. Sed has vrbes serius expugnauit. *Lyrnesus* aut *Lyrnessus*, et *Thebae* s. *Thebe*, vrbes Mysiae, quae regio postea Aeolis dicta est. v. Burm. *Eëtioneae, ab Eëtione* rege, cui Thebe paruit, et quem cum multis ciuibus interfecit Achilles. Homer. Il. α, 364. ζ, 395. Cum *disiicere* pr. fit ita destruere, vt fragmina sparsa iaceant, de excisis moenibus, vrbibus, arcibus adhibetur. v. Heins. et Burm. *Caycus,* Mysiae fluuius. *populari caede,* caede popularium. Fluuii enim *populares* habentur accolarum. v. IX, 20. Ad eum fluuium Achilles hasta sua vulnerauit *Telephum*, Herculis et Auges filium, cum Graecos prohibere litore auderet. Quo ex vulnere cum summis doloribus cruciaretur, et oraculum ei respondisset, ὁ τρώσας σὲ ἰάσεται, Achilles robigine hastae derasa eum sanauit. Atque ita bis *sensit*. expertus est, *opus*, vim et vulnificam et salutarem istius hastae. Hygin. fab. 101. Plin. XXV. S. XXXIV, 15.

113 *per litus*, dispersos in litore.

116 Centies, et in hac ipsa fab. saepius homines, et membra, quae alter petiit telis, *aduersi* et *aduersa* vocantur. Similiter *loca aduersa*, ad quae quis tendit.

118 *grauem*, duram. *calidum vulnus*, ex quo calidus sanguis profluit. *feruens vulnus* IV, 121.

Extrahit illud idem calido de vulnere telum, (hasta:
Atque ait: Haec manus est, haec, qua modo vicimus,
Vtar in hunc iisdem: sit in hoc precor exitus idem.
Sic fatus, Cygnumque petit, nec fraxinus errat,
Inque humero sonuit non euitata sinistro.
Inde, velut muro, solidaue a caute, repulsa est.
Qua tamen ictus erat, signatum sanguine Cygnum
Viderat, et frustra fuerat gauisus, Achilles.
Vulnus erat nullum: sanguis erat ille Menoetae.
Tum vero praeceps, curru fremebundus ab alto,
Desilit, et nitido securum cominus hostem
Ense petens, parmam gladio, galeamque cauari
Cernit, et in duro laedi quoque corpore ferrum.
Haud tulit vlterius: clypeoque aduersa reducto
Ter, quater ora viri, capulo caua tempora pulsat:

re. v. Heins. ad III, 125. *Vertice* Heins. e tribus reposuit, cum ante *pectore* legeretur. 121 Olim edeb. *Vtar in hoc idem.* Postremum emendauit Const. Fanens. *in hunc* autem e melioribus recepit Heins. qui et *fatur* mutauit in *fatus* auctoritate quatuor Mss. Palat. sec. *vertar in hunc*, vt I, 236. *Vertitur in pecudes.* 123 Leid. vnus et alius Heins. *deuitata*, vt II, 605. 127 Vulg. *sanguis fuit.* Sed Burm. e Cantabr. et vno Heins. *erat*, vt sit venusta et necessaria repetitio. 128 Francf. et duo alii *furibundus.* 129 Vnus Heins. et Bas. *et nudo securum.* 131 Gifanius Ind. Lucret. in *inualidus* legit *et induro.* Faber coni. *in nudo.* 132 Olim, *gladioque*, et pro *reducto* multi, *retecto*, *reiecto*, *recepto*, *relicto*, *remoto.*

122 Placet coni. Burm. *Cygnum repetit*, iterum petit, quem antea frustra petierat. *fraxinus*, quia fraxinea hasta ab Homero ei data, vnde ipse *ἐυμέλιος. a caute.* Praeposit. solet interdum, etiam ap. Graecos, posteriori nomini addi. v. Fischer. ad Anacr. od. 9, 22.

126 Plusquamperfecta *viderat* et *gauisus fuerat* cum dilectu posita.

128 *Praeceps*, celeriter, rapide. III, 694. *praecipitem rapere. laedi*, hebetari aut crenas ducere. *et in duro* etc. paullo obscurius expressum. Arma quidem aduersarii laedere ensis potuit, sed non ipsum. Lenzii frater corrigit, *at in duro.* Non male.

132 Clypeum identidem impingit in Cygni os aduersum, et post singulos ictus reducit ad se, simulque capulo saeuit in eius tempora. Ita recte loc. restituisse arbitror Heins. Prior enim sententia bene conuenit ingenio Nasonis, qui solet ita exprimere gestus pugnantium (Virg. Aen. XI, 605. *hastasque reductis Praetendunt longe dextris*), sicut posterior furori Achillis. De v. *reducere* v. Heyne ad Aen. IX, 423 in Varr. lectt. *Instare* verb. militare, quod opp. *τῷ cedere.*

Cedentique ſequens inſtat, turbatque, ruitque,
Attonitoque negat requiem. Pauor occupat illum,
Ante oculosque natant tenebrae, retroque ferenti
Auerſos paſſus, medio lapis obſtitit aruo.
Quem ſuper impulſum reſupino pectore Cygnum
Vi multa vertit, terraeque adflixit Achilles.
Tum, clypeo, genibusque premens praecordia duris,
Vincla trahit galeae: quae preſſo ſubdita mento
Elidunt fauces, et reſpiramen, iterque
Eripiunt animae. Victum ſpoliare parabat:
Arma relicta videt: corpus Deus aequoris albam
Contulit in volucrem, cuius modo nomen habebat.

Pugna Centaurorum.

Hic labor, haec requiem multorum pugna dierum
Attulit, et poſitis pars vtraque ſubſiitit armis.
Dumque vigil Phrygios ſeruat cuſtodia muros,

134 *Cedenti* pro *cedentem* dedit Heinſ. e multis. v. eum ad Claudian. I in Ruf. 35. 137 Meurſius legit *armo.* 139 Quidam, *infixit Achilles.* v. Heinſ. 142 Heinſ. vel inuitis Mſſ. ſcribendum cenſet, *elidant* et *eripiant.* 144 Langerm. *relicta loco,* vt *reſtare loco* XIII, 946. *loco manere* XIV, 70. *loco ponere* Faſt. II, 207.

136 Ap. Homer. ſimplicius nox tegit oculos morientium. Hoc exornarunt Latini poëtae, praeeunte Lucret. III, 479. *natant* propter fluctuantem motum. Supra V, 71. ipſi *oculi ſub nocte natant,* vt Virg. G. IV, 496. *conditque natantia lumina ſomnus.* Silius II, 122. *paruoque oculos iam luce natantes.* Sed nunc tenebrae, quas pauor obiicit.

141 *vincla*, ὄχευς, lorum, quo galea ligabatur ſub mento. Haec *trahi*, conſtringi interdum ſolebat a victoribus. Homer. Il. γ, 371. — *ſpoliare*, σκυλεύειν, iacenti arma detrahere, ex noto more Veterum.

145 *contulit*, transformauit. Cic. Offic. III, 20. *ex homine ſe conferre in beluam.* Supra IX, 347. *Lotis in hanc contulerat verſos vultus. albam in volucrem*, vt ſuperior Cygnus II, 367.

FAB. III. vſ. 146 — 535 *Pugna Centaurorum*, cuius narrandi occaſio hic perquam commoda offertur. Ei enim interfuerat *Caeneus*, Cygno et natura et fatis ſimillimus. Namque non modo e femina in marem conuerſus, ſed etiam inuulnerabilis factus erat Neptuni munere, et, cum necaretur, in auem transformatus. Apollon. I, 57 ibique Schol. Anton. 17. Schol. Hom. ad Il. α, 264. Hygin. fab. 14 p. 34. Serv. ad Aen. VI. De *Caeneo* ipſo agitur 171 — 219 et 459 — 534. quibus pugna Centaurorum interiecta. Sed his omnibus praemittitur conuiuii deſcriptio, quod occaſionem dedit antiquiorem hanc fab. repetendi. De *Centauris* v. ad vſ. 210.

146 *Labor* notanter de proeliorum moleſtiis. *ſubſtitit*, quieuit. *ſeruat* pro obſeruat, vt V, 631. *Foſſas* non mouendum, quia bene reſpondet τῷ *muros. vigil*

Et vigil Argolicas ſeruat cuſtodia foſſas,
Feſta dies aderat, qua Cygni victor Achilles
Pallada vittatae placabat ſanguine vaccae.
Cuius vt impoſuit proſecta calentibus aris,
Et Dis acceptus penetrauit in aethera nidor;
Sacra tulere ſuam, pars eſt data cetera menſis.
Diſcubuere toris proceres, et corpora toſta
Carne replent, vinoque leuant curasque, ſitimque.
Non illos citharae, non illos carmina vocum,
Longaue multifori delectat tibia buxi:
Sed noctem ſermone trahunt: virtusque loquendi
Materia eſt. Pugnam referunt hoſtisque, ſuamque;

149 Septem, in quibus Vatic. Med. Gronov. pr. *cuſtodia flammas*, quod de ignibus (Horat. I od. 10, 15.) poſſe c Burm. monet. Vnus Baſ. *portas*. Vnus Heinſii, *valles*, vnde Heinſ. coni. *vallos*. 151 Ante Heinſ. *mactatae vaccae*. 153 Regius, *Dis exceptus*, quo bene auiditatem Deorum notari putat Burm. nidore enim paſci Deos creditum eſſe. 154 Leid. et Sprot. *maxima menſis*. 156 Oxon. et vnus Heinſ. *animumque ſitimque*. Alius Leid. et Sprotii, *curasque*. 158 Alii, *multiſoni*.

cuſtodia, cuſtodia vigilum. De repetitione hac verborum v. Diſp. de Ouidio p. XXVI. *Pallas* fautrix Achillis. Homer. Il. α, 194 ſqq. *Placat* Deos quicunque iis ſacra facit. *Vittis* velata omnia, quae Diis conſecrabantur. v. Heinſ.

152 Sacrificia cauſſa praecipua apud priſcos Graecos conuiuiorum, quibus admodum delectabantur heroës, et quae ſubinde ex more a proceribus inſtituebantur. *Proſecari* verbo ſacris proprio dicebantur exta coſta. Tempore heroum coxae (μηρο.) adopertae adipe (κνίσσῃ) adolebantur. Addebantur particulae ex omnibus membris deciſae, quod Homer. vocat ὠμοθετεῖν. Pars reliqua in vſum epularum adhibebatur. Il. α, 459 ſqq. Vt h. l. carnes, ita alibi, v. c. VII, 662. tempus dr. *dari menſis*.

155. Ornate, hilariter admodum coenam illam produxerunt. *Diſcubuere*. VIII, 565 *Torreri* ſ. aſſari carnes, non elixari ſolebant heroica aetate. *Leuant*, pellunt. Virg. *eximere famem, ſitim*. Homer. ἐξ ἔρον ἕντο πόσιος. Ap. Homer. non *diſcumbentes*, ſed ſedentes epulantur.

157 Citharae vocisque cantus alias perpetuus conuiuiorum comes. Homer Il. α, 603 et Od. α, 152. vbi Clark. plura collegit. Sed nunc conſilium Poëtae illum non admittebat. De *tibia multifori buxi* v. ad IV, 30 Heinſ putat, eam *longam* dici, quia graecanica fuerit, cum Phrygia eſſet incurua III, 533. Sed tunc dixiſſet haud dubie *recta*. Igitur *longa*, quia habet multa foramina, cum priſca Romanorum tibia paucis foraminibus eſſet breuis.

159 *Noctem ſermone trahunt* dixit cum Virg. Aen. I, 748. poëtice pro vulg. ſermonem trahunt

Inque vices adita, atque exhauſta pericula ſaepe
Commemorare iuuat. Quid enim loqueretur Achilles?
Aut quid apud magnum potius loquerentur Achillem?
Proxima praecipue domito victoria Cygno
In ſermone fuit. Viſum mirabile cunctis,
Quod iuueni corpus nullo penetrabile telo,
Inuictumque ad vulnera erat, ferrumque terebat.
Hoc ipſum Aeacides, hoc mirabantur Achiui:
Cum ſic Neſtor ait: Veſtro fuit vnicus aeuo
Contemtor ferri, nulloque forabilis ictu
Cygnus. At ipſe olim patientem vulnera mille
Corpore non laeſo, Perrhaebum Caenea vidi:
Caenea Perrhaebum, qui factis inclytus, Othryn
Incoluit. Quoque id mirum magis eſſet in illo,
Femina natus erat. Monſtri nouitate mouentur,
Quisquis adeſt, narretque rogant. Quos inter Achilles
Dic age, nam cunctis eadem eſt audire voluntas,

161 Gron. pr. et duo alii, *exacta pericula.* 164 Plurimi, *domiti Cygni.* 166 Vulg. *iuuenis.* Medic. quoque, *nulli.*

in noctem. Sequentia ex moribus heroum atque in laudem Achillis dicta. *Virtus*, fortitudo bellica. *magnus* et ſupra XI, 265. *ingens* Achilles. Ei ſe accommodant caeteri, eique placere ſtudent, praeſertim cum eius ſumtibus hoc conuiuium inſtitutum eſſet. Itaque etiam in ſeqq. Achillis potiſſimum ſubinde fit mentio, vt vſ. 168. 176.

161 *exhauſta*, fortiter ſuperata, ad finem tolerata.

167 *Inuictum ad vulnera*, inuulnerabile. Perinde eſt, vtrum cum Vulg. *a vulnere* legas, an cum Mſſ. quibusdam, quos Heinſ. ſequi maluit, *ad vulnera;* nam vtraque praepoſitio eleganter pro *quoad* adiectiuis iungitur. Vtriusque generis exempla habet Clav. Cic. *Ferrum terebat* pro, ferrum repellebat, non licet dicere. Cum igitur Francof. Mſ. *mirumque*, multi *ferebat*, Cantab. Oxon. et tres alii, *tenebat* habeant, Burm. coni. *mirumque tenebat Hoc ipſum Aeacidem*, hoc miraculum tenebat defixum Achillem.

169 Bene Neſtorem haec narrantem inducit, qui ipſe Caenea viderat et facundia excellebat. Et vide, quomodo totus loc. ſeq. ſermonem vitae communis aemuletur. *aeuum* pro aetate. *vnicus*, vnus. *contemtor ferri*, non metuens arma ferrea, quippe *nullo forabilis ictu*, inulnerabilis, noue dictum. *pati*, ſuſtinere. *Perrhaebus* vrbs Theſſaliae, cuius incolae et ipſi *Perrhaebi* dicti ſunt, vicini Lapithis. Strabo lib. IX. p. 439. *Othrys* ſedes Lapitharum vr. a Plin. IV, 8 ſ. 15. ſedes Centaurorum a Virg. Aen. VII, 675. Etiam infra vſ. 513. commemoratur.

177 *voluntas*, cupiditas, ſtudium. Librariis ergo debetur, quod habent nouem Mſſ. *volup-*

O facunde ſenex, aeui prudentia noſtri,
Quis fuerit Caeneus: cur in contraria verſus:
Qua tibi militia, cuius certamine pugnae
Cognitus: a quo ſit victus, ſi victus ab vllo eſt.
Tum ſenior: Quamuis obſtet mihi tarda vetuſtas,
Multaque me fugiant, primis ſpectata ſub annis:
Plura tamen memini, nec, quae magis haereat illa,
Pectore res noſtro eſt inter bellique, domique
Acta tot. Ac ſi quem potuit ſpatioſa ſenectus
Spectatorem operum multorum reddere: vixi
Annos bis centum: nunc tertia viuitur aetas.

182 Multi, *longa vetuſtas.* Tres, *longa ſenectus;* quatuor, *tarda ſenectus.*

tas. prudentia, prudentiſſime. Abſtracta ponuntur pro concretis, atque virtutes, vitia, affectiones animi pro ipſo homine. Tibul. IV, 1, 112. *Pylia ſama* pro Neſtore celeberrimo. De *facundia* Neſtoris v. Hom. Il. α, 248 ſq. quo ipſo loco pugnam cum Centauris memorat. *Certamen pugnae*, labor in pugna, Plin. VI Ep. 13, 6. *quantum nos in ipſa pugna certaminis maneat.*

182 *vetuſtas*, ſenectus. Tibul. I, 8, 50. *veteres ſenes.* IV, 1, 111. *vetus aetas.* Plin. paneg. 14 *vetuſtior, miles*, ſenior, vbi v. Schwarz. *antiquus Neſtor* Heroidd. I, 63. *tarda*, quia reddit homines tardos, vel quoad corpus, vel quoad ingenium, vt h. l. Supra VII, 478. *tardus grauitate ſenili.* — *primis ſub annis*, prima aetate. *ſub* ſaepe pro *in.* v. Burm. ad. I, 689. Similiter *in* et *ſub armis* promiſcue vſurpantur. Atque etiam h. l. tres Mſſ. *armis*, vt VIII, 313. *primis etiamnum Neſtor in armis*, vbi vulg. *annis*. Locutionem *domi bellique* comprobauit Heinſ. Cic. Off. II, 24. *res belli et domi. Belli*, apud hoſtes, *domi*, in ſua ciuitate. Alibi *domi militiaeque, domi foriſque.* Haerebat autem illa res tam firmiter propter fortitudinem virorum, qui ei interſuerant. Homer. d. l.

186 *Spatioſa*, vt XIII, 206. *ſpatioſum bellum.* Mox male ſuſpicantur, excidiſſe poſt *reddere* apodoſin, atque haec inculcant, *certe Me potuit, vidi qui tot iam ſecula.* Talis enim ſententia facile cogitando ſuppleri poteſt, ineptéque a poëta eſſet addita. *aetas*, ſeculum, eo ſenſu, quo hodie ſumitur. Sed apud veteres Romanos *ſeculum* non habebat notionem tam definitam. Cum igitur Neſtor a Naeuio apud Gellium IX, 7. vr. *triſeclíſenex*, eique a Tibullo IV, 1, 50. et 112. atque a Propert. II, 10, 46. tribuuntur tria *ſecula*, nihil illi definiunt, ſed exprimere haud dubie voluerunt tres γενεὰς, quas Neſtori aſſignat Homer. Il. α, 247 ſqq. vbi Schol. obſeruat, γενεὰν apud veteres fuiſſe triginta annorum; quem multi ſecuti Neſtora fecerunt nonagenarium ſenem. Sed neque de γενεᾶς ſpatio quidquam decernere licet. Ouidius autem male interpretatus eſt *ſe-*

Clara decore fuit proles Elateïa Caenis,
Thessalidum virgo pulcherrima, perque propinquas,
Perque tuas vrbes (tibi enim popularis, Achille)
Multorum frustra votis optata procorum.
Tentasset Peleus thalamos quoque forsitan illos.
Sed iam aut contigerant illi connubia matris,
Aut fuerant promissa, tuae. Nec Caenis in vllos
Denupsit thalamos: secretaque litora carpens
Aequorei vim passa Dei est: ita fama ferebat.
Vtque nouae Veneris Neptunus gaudia cepit,
Sint tua vota licet, dixit, secura repulsae:
Elige quid voueas: eadem hoc quoque fama ferebat.

192 Bersm. et Menard. *Multorumque fuit votis opt. proc.* Nonnulli, in quibus Florent. Neap. Thuan. Moret. *Multorumque fuit spes inuidiosa procorum*, qui vs. lib. IX init. occurrit.

culum, quamquam Schirach. fatetur, se in sententiam Ouidii ire; quippe non indignum Homero, immo laudabile fuerit, si intelligamus, Homerum Nestora finxisse 300 annorum senem. Tales enim senes adhuc existere. Vbi tandem existunt? *Viuitur* pro, *viuo* Terent. Eun. II, 1, 18. *Quid agitur?* Pa. *Statur. Viuere aetatem*, agere, vt *viuere annos* XV, 401. et *viuere ter senas Olympiadas* Martial. VII, 39. quae loca laudant Burm.

189 *Elati* filiam faciunt Lucian. in Gallo et Hygin. fab. 14 et 242. *Atracis* filia est Anton. Lib. cp. 17. quem Noster vs. 209. sequitur, quae inconstantia non potest non improbari; eiusdem negligentiae reum se fecit interdum etiam Hygin. v. c. fab. 10. vbi Neleum Hippocoontis, et paullo post cum aliis Neptuni filium facit. Nisi ad excusandum poëtam dicas, vs. 209. patronymicum *Atracides* positum pro gentilitio *Atracius*, i. Thessalus. *Atracis Hippodamia* est Heroidd. XVII, 247. Similem difficultatem habuimus supra X, 162. *Caeneus* et ap. Hom. et Hesiod. prae reliquis nominatur. Plures *Caenei* memorantur. Sed Elatides in primis nobilis. V. Heyne ad Apollod. 1, 9. 16. Infra vs 479 a patria *Phylleius* vr. Hesiodo dr. rex.

191 Apostrophe haec memorabiliorem facit narrationem, et iucundiorem Achilli, praesertim cum sequatur, *Tentasset Peleus thalamos* etc. Similis apostrophe est vs. 363.

196 Etiam Tacit. IV Ann. 27. *denubere in domum.* Supra VII, 856. *innubere thalamis.* Liv. X, 23. *enubere patribus.*

202 Plerique, *Tale pati iam posse nihil.* Non male. Etenim *iam*, i. ab hoc inde tempore, bene h. l. conuenit. Si *mihi* retinemus, post *posse* interpungendum est, vt referatur ad *facit*. Lenzii frater coniungit cum sqq. *Mihi da* etc. Sed Burm. valde adblanditur duorum Codd. Regii tert. et Vrbin. lectio, *Tale pati da posse nihil, da femina ne sim;* venustam enim esse illam re-

Magnum, Caenis ait, facit haec iniuria votum,
Tale pati nil posse, mihi: da, femina ne sim,
Omnia praestiteris. Grauiore nouissima dixit
Verba sono, poteratque viri vox illa videri,
Sicut erat. Nam iam voto Deus aequoris alti
Adnuerat: dederatque super, ne saucius vllis
Vulneribus fieri, ferroue occumbere posset.
Munere laetus abit, studiisque virilibus aeuum
Exigit Atracides, Peneïaque arua pererrat.
Duxerat Hippodamen audaci Ixione natus,
Nubigenasque feros, positis ex ordine mensis,

203 Cantabr. *duxit.* v. Heins. ad Amor. I, 4, 19. 209 Vnus Heins. *Peneaque rura frequentat.* Quinque, *tenebat.* Vnus, *colebat.*

petitionem, qua opus fuerit in tanta voti magnitudine. *Dare* pro, concedere aliquod munus, vt I, 486.

203 Ingeniose et inexspectato celeritatem mutationis exprimit. Cf. IX, 785 sqq. *grauiore*, humiliore. Lenzius putat, etymologicam nominis interpretat. a *καινὸς, nouus*, traditionem peperisse de transformatione in nouum sexum. Mirum!

208 *Exigere aeuum, aetatem* pro agere dixerunt etiam Terent. Cic. Virg. *studiis virilibus.* Sic v. c. interfuit venationi apri Calydonii VIII, 305. et expeditioni Argonautarum. Hygin. fab. 14. p. 34. *Atracides.* V. ad vs. 189. *Atrax* Thessaliae vrbs, *Peneo* vicina. Strabo IX p. 440.

210 *Ixion*, rex Thessaliae, *audax*, quia cum Iunone concumbere voluerat. Ex nubo ei obiecta Iunonis loco nati sunt Centauri, *Nubigenae* inde dicti. Sed antiquitas genti huic *ferae* nomen illud tribuisse videtur propterea, quia altissimos Thessaliae montes habitabat. Forma autem, quae eis tribuitur, ex antiquo quodam symbolo fluxisse videtur Heynio in Antiqu. Aufsätzen. P. I. p. 33. Alii eam repetunt e traditione, quae equitandi artem ad Centauros referebat. v. Voss in Mythol. Briefen II p. 269. Apud Homerum feri et montani homines sunt. Biformes primum reperiuntur apud Pindar. Pyth. 2, 85. Atque ita eos primus pinxit Zeuxis. Pugnas vero amabat illa gens, quibus exprimendis sibi placebant artifices veteres. Sed inprimis memorabilis pugna eorum cum Lapithis, alio Thessaliae populo, Centauris vicino, cuius mentio fit iam ab Homero Od. Φ, 295. secundum quem Eurytion Centaurus ad Lapithas profectus in aedibus Pirithoi, postquam animus vino incaluerat, male se gerit, eamque ob caussam non modo e domo eiicitur, sed auribus quoque nasoque priuatur, vnde magna contentio inter Centauros et Lapithas. Caeteri addunt in nuptiis Pirithoi hoc factum, vbi Centauri et sponsam et alias feminas rapuerint. Cf. Plutarch. Thes. cp. 30. Hygin. fab. 33. Schol. Hom. d. l. Valer. Fl. I, 142 sqq. Serv. ad Virg. Aen. VII, 304. Lutat. ad Stat. Theb. II,

Arboribus tecto discumbere iusserat antro.
Haemonii proceres aderant; aderamus et ipsi:
Festaque confusa resonabat regia turba.
Ecce canunt Hymenaeon, et ignibus atria fumant:
Cinctaque adest virgo matrum, nuruumque caterua,
Praesignis facie. Felicem dicimus illa
Coniuge Pirithoum: quod paene fefellimus omen.
Nam tibi, saeuorum saeuissime Centaurorum
Euryte, quam vino pectus, tam virgine visa
Ardet, et ebrietas geminata libidine regnat.
Protinus euersae turbant conuiuia mensae:

214 Medic. *resonabant atria*, vt V, 2. 216 Quidam, ***matrumque virumque.*** Medic. et vnus Heins. etiam, *corona.* 217 Vnus Medic. *faciem*, quod valde placet Heins. 218 Burm. mallet, ***quam paene fefellimus omen!*** et includere parenthesi. 219 Medic. ***semiuirum saeuissime.*** Heins. putabat aliquando, ***semihominum***, vt vs. 536. 220 Plurimi, ***tam vino pectus, tam.*** Et saepe transponi has partic. monet Burm.

563. Expressa res erat in scuto Herculis, v. Hesiod. vs. 178 sqq. et in lacunari templi Iouis Olympii. In medio erat Pirithous, iuxta eum Eurytion Pirithoi sponsam rapiens, quam defendebat Caeneus; altera ex parte Theseus securi Centauros obtruncans. Centaurorum alii pueros rapiebant, alii virgines. v. Pausan. Eliac. prior. p. 400. Memorantur a Vett. et alii huius pugnae auctores, ab Aeliano V. H. II, 2 Melisandri Milesii carmen epicum, a Plutarcho Hermodorus. Et credibile est, Ouidium secutum esse carmen graecum. Memorat 53 Centauros, 18 Lapithas, quorum nomina non ipse finxit. Plura etiam ap. Graecos leguntur. Pro Lapithis pugnabant Theseus, Peleus, Nestor, quorum virtus in luce posita est. *Hippodamen* Plutarch. Deidamiam vocat. Scribitur etiam *Hippodamia*. Fuit filia Adrasti.

212 Proceribus conuiuium in *atriis* ex more, Centauris in *antro*, regiae proximo, cuius introitus *arboribus tectus* (v. ad XI, 605.), paratum. Lenzius obseruat, ipsum *antrum* dici *regiam*, in eoque fuisse et *atrium* et vs. 246. *aedem*. Immo *antrum* hic diserte distingui videtur a *regia*.

214 *Festa*. v. ad III, 111. *confusa turba*, strepitu promiscuo hominum loquentium, incedentium etc. *Haemonii proceres*, duces Lapitharum. *et ipsi*. Euocatum se ab illis Pylo, ipse Nestor narrat Homer. Il. α, 270. Etiam Thesea inuitatum esse ad illas nuptias, e Plutarch. d. l. apparet.

217 *Praesignis*, insignis, VII, 150. *felicem coniuge*. v. ad XI, 266. *fefellimus omen*, falsum diximus omen.

220 Solet fere haec pugna commemorari a poëtis, cum a vinolentiae turpitudine deterrent. Sic Homer. d. l. Virg. G. II, 455. Horat. I od. 18, 7. Sed apud Virg. Aen. VII, 304. Mars indigne ferens, se in Pirithoi sacris solum esse praeteritum, furorem

Raptaturque comis per vim noua nupta prehensis.
Eurytus Hippodamen, alii, quam quisque probarant,
Aut poterant, rapiunt: captaeque erat vrbis imago.
Femineo clamore sonat domus. Ocius omnes
Surgimus, et primus, Quae te vecordia, Theseus,
Euryte, pulsat, ait; qui, me viuente, lacessas
Pirithoum, violesque duos ignarus in vno?
Neue ea magnanimus frustra memorauerit heros,
Submouet instantes, raptamque furentibus aufert.
Ille nihil contra: neque enim defendere verbis
Talia facta potest: sed vindicis ora proteruis
Insequitur manibus, generosaque pectora pulsat.
Forte fuit iuxta signis exstantibus asper
Antiquus crater: quem vastum vastior ipse
Sustulit Aegides, aduersaque misit in ora.
Sanguinis ille globos pariter, cerebrumque merumque
Vulnere et ore vomens, madida resupinus arena,

224 *probarant* emendauit Heins. Vulg. *probabat.* Multi, *probabant.* Arond. et vnus Patav. *probarat.* 236 Vulg. *ipso.* 239 Multi, *madidam arenam,* quod improbat Burm. quia *calcitrare* vix cum accusatino ponitur. Eidem displicet *germana,* quod Heins. ex vno suo pro *germani* recepit, quia dubium sensum facit; posset enim etiam significare veram caedem. Cum in vno Thuan. sit, *germania*, id separandum iudicat, *germani a* (propter) *caede*, idque praefert vulgatae.

Lapithis immisit, quo illi cum Centauris congressi sunt. *Eurytus* ab Homero, Pausan. Diog. Laërt. VI, 59. atque etiam a Nostro A. A. I, 593. *Eurytion* vr. Et Homero *ἀγακλυτὸς* dr. *regnat*, impellit eum ad facinora, vt I, 241.

228 *Pulsat*, impellit, inuadit. De *Pirithoi* et *Thesei* insigni amicitia v. ad VIII, 303. et Plutarch. Thes. cp. 30. *duos in vno.* v. ad XI, 388.

230 *Magnanimus* non est generoso animo praeditus, sed fortis, vt *μεγάθυμος.*

234 *Insequitur ora*, continuo inuolat manibus in os.

235 *Cratere* instar teli etiam Perseus V, 82. vtitur. Ap. Virg. G. d. l. Hylaeus Centaurus *magno cratere* Lapithis minatur. *signis exstantibus aspera*, figuris eminentibus caelata, anaglypha. Namque *asperum* et *τραχὺ* opp. *laeui.* Claud. VIII, 585. *asperat Indus Velamenta lapis.* Praeiuerat his Virg. IX, 264. vbi *aspera signis pocula*, vbi etiam *antiquus crater,* antiquo opere, adeoque maioris pretii. Frequenter ab antiquitate huiusmodi opera laudantur Infra XIII, 700. *antiquo signis fulgentibus aere — crater asper.* Cf. et V, 81. Valer. Flac. I, 142. *Crateres mensaeque*

Calcitrat. Ardeſcunt germani caede bimembres,
Certatimque omnes vno ore, Arma, arma, loquuntur.
Vina dabant animos: et prima pocula pugna
Miſſa volant, fragileſque cadi, curuique lebetes;
Res epulis quondam, tum bello et caedibus, aptae.
Primus Ophionides Amycus penetralia donis
Haud timuit ſpoliare ſuis; et primus ab aede
Lampadibus denſum rapuit funale coruſcis:
Elatumque alte, veluti qui candida tauri
Rumpere ſacrifica molitur colla ſecuri,

243 Vnus Medic. *turbique*. vnde Heinſ. coni. *curtique*, vel *fulvique*, vt Heroidd. III, 31. *Fuluos operoſo ex aere lebetas.*

volant, araeque Deorum, Poculaque inſignis veterum labor. — quem vaſtum vaſitor. v. ad III, 60.

240 *Calcitrare* de trementibus morientium membris, vt *trepidare* V, 40. VI, 560. et *pulſare* IV, 133. *bimembres*, bicorpores, alibi *biformes*, et *gemini*, Centauri ob duplicem equi et hominis formam. *germana caede*, caede germani, vt paullo ante vſ. 111. *populari caede*, caede popularium. Vid. tamen Varr. lectt. *loquuntur* de magno et promiſcuo clamore Exſpectes forte, *fremunt* — Haec igitur caedes ſignum veluti fuit pugnae, quam Noſter ad imitationem Homeri et Virgilii, v. c. Aen. XII, 277 ſqq. copioſiſſime perſequitur, quamquam iam ſupra V fab. I. tumultuariam pugnam deſcripſerat. Tanto magis admirari licet ingenii Ouidiani copias, quae multis illis caedibus deſcribendis nondum exhauſtae erant. Etenim hic quoque aliis quisque armis, aliis vulneribus moritur. V. ad V, 1. Nonnulli eorum, qui hic commemorantur, interfuerunt venationi apri Calydonii.

244 *Quondam*, antea. *aptae*, inſeruientes. Horat. I od. 27, 1. *Natis in vſum laetitiae ſcyphis Pugnare Thracum eſt.*

246 *Haud timuit*, haud reueritus eſt, religioni ſibi non duxit, ſacrilegium committere. *Dona* pr. quae in templis et penetralibus Diis ſuſpenduntur et conſecrantur. *ab aede*, a penetralibus Diis Penatibus conſecratis. *Funale* nunc non eſt, vt alibi, funis cera oblitus ſ. fax, ſed, vt Farnab. monuit, lychnuchus de laqueari dependens et lampadibus ſtellatus. Iſidor. XX, 10. *Funalia ſunt candelabra, exſtantes ſtimulos habentia, quibus funiculi cera vel huiusmodi alimento luminis obliti figebantur.*

249 *Moliri* de omni quidem conatu, ſed h. l. forte cum reſpectu virium intenſarum, magno molimine rumpere tentat, vt eſt vſ. 357. Breuius Virg. G. IV, 331. *in vites moliri bipennem.* Mox recte *confuſ*, quia os iam non agnoſcendum. Sic V, 58. *fractis confudit in oſſibus ora.* H. l. plenius, *confuſa reliquit.* Seneca Troad. vſ. 1112. *Ora et illas nobiles patris notas Confudit imam pondus ad terram datum* de Aſtyanacte.

Illiſit fronti Lapithae Celadontis, et oſſa
Non agnoſcendo confuſa reliquit in ore.
Exſiluere oculi, diſiectisque oſſibus oris,
Acta retro naris, medioque infixa palato eſt.
Hunc pede conuulſo menſae Pellaeus acernae
Strauit humi Belates, diſiecto in pectora mento:
Cumque atro miſtos ſputantem ſanguine dentes,
Vulnere Tartareas geminato mittit ad vmbras.
Proximus vt ſteterat, ſpectans altaria vultu
Fumida terribili, Cur non, ait, vtimur iſtis?
Cumque ſuis Gryneus immanem ſuſtulit aram
Ignibus, et medium Lapitharum iecit in agmen,
Depreſſitque duos Brotean et Orion. Orio
Mater erat Mycale, quam deduxiſſe canendo

251 Heinſ. putabat, *contuſa.* Ibid. Permulti, *non cognoſcendo.* Male; nam *agnoſcere* eſt, videre, aliquem eſſe eundem, quem antea videramus. Saepiſſime tamen et fere ſemper haec duo confuſa. 252 Vulg. *exſiliere.* 253 Gronov. pr. *affixa.* Vulg. *fixa.* 255 *deiecto* reuocauit Mitſcherl. 256 *ſputantem* de ſuo dedit Heinſ. Mſſ. omnes *ſpumantem.* 262 Vulg. *Oppreſſitque.* Mox Heinſ. malit *Oreon* cum vno ſuorum.

254 Dubitat Glarean. quorſum *hunc* referendum ſit. Sine cauſſa. *Hunc* Amycum. Mox plus eſt *diſiecto*, quam Vulg. *deiecto;* illud enim indicat, laceratum mentum in pectus deiectum. Sic et vſ. 366. *Cumque atro* etc. e Virg. V, 469. *craſſumque cruorem Ore eiectantem, mixtosque in ſanguine dentes.* Sed et *ſputare*, *deſputare*, *exſpuere* vſitata in hac re. v. Heinſ. ad h. l. et Brouckh. ad Propert. IV, 5, 67. Etiam Homer. Il. ψ, 696. *αἷμα παχὺ πτύοντα.* *Geminato* ictu opus erat, quia ille non niſi pede menſae vtebatur.

258 Congrua talia arma immanibus pugnantium corporibus, de quibus ad vſ. 352. *Vt*, vtpote qui. Cauſſam reddit, cur Gryneus ara vſus ſit. Cauſſa autem ſolet a Latinis facto praeponi.

262 *Depreſſit*, vt alibi *deiecit*, ad terram dedit interfectos. *quam deduxiſſe* etc. quam conſtabat magam, veneficam fuiſſe. v. ad IV, 332. Senec. Herc. Oet. 525. ſine dubio ex hoc noſtro loco: *Hoc docta Mycale Theſſalas docuit nurus, Vnam inter omnes Luna quam ſequitur magam.* — *canendo*, incantando, vt *carmina*, incantationes. *cornua Lunae* mera periphraſis Lunae, quae non niſi tempore defectus deduci credebatur, quo tempore non corniculata apparet, ſed plena. Magis igitur mihi placet Vulg. lectio, *reluctantis;* nam Heinſ. qui alteram trium Mſſ. auctoritate recepit, Datiuum in hac forma loquendi nimis affectaſſe videtur. Lenzius praefert *reluctatae.* Pro *reluctari* verb. pr. in hac re *laborare.*

Saepe reluctanti constabat cornua Lunae.
Non impune feres, teli modo copia detur,
Dixerat Exadius: telique habet instar, in alta
Quae fuerant pinu, votiui cornua cerui.
Figitur huic duplici Gryneus in lumina ramo,
Eruiturque oculos: quorum pars cornibus haeret,
Pars fluit in barbam, concretaque sanguine pendet.
Ecce rapit mediis flagrantem Rhoetus ab aris
Prunitium torrem, dextraque a parte Charaxi
Tempora perfringit fuluo protecta capillo.
Correpti rapida, veluti seges arida, flamma
Arserunt crines; et vulnere sanguis inustus
Terribilem stridore sonum dedit: vt dare ferrum
Igne rubens plerumque solet, quod forcipe curua
Cum faber eduxit, lacubus demittit. At illud
Stridet, et in trepida submersum sibilat vnda.
Saucius hirsutis auidum de crinibus ignem

264 Vulg. *reluctantis.* Plurimi, *reluctatae.* 268 Septem, *per lumina.* Totidem, *sua lumina.* Si quid mutandum sit, Heins. legat, *duo lumina.* Idem e Mss. dedit *huic* pro, *hinc.* 272 Vulg. *primitium.* 273 Vnus Leid. *perstrinxit.* Sed *perstringere* est leviter tantum sauciare. Plurimi, *perfregit.* 274 Palat. *correpti valida.* 277 Vnus Medic. *forcipe adunca.* 279 Vulg. *tepida.*

266 *Exadius* Lapitha etiam ap. Homer. et Hesiod. occurrit. Formulam *instar habere* amat Noster cum aliis, cum quis aliqua re loco alterius, quae proprie in eum vsum destinata, vtitur. Sic A. A. III, 490. *Aetnaei fulminis instar habet. votiui*, ex voto oblati. Ex venatibus partes solebant Diis consecrari et suspendi vel ex arboribus, vel tholo et ad fastigia. Virg. Aen. IX, 407 sq. *huic*, ab hoc. *ramus,* cornu ramosum.

272 Tali *torre* et Perseus V, 57 vtitur. Sed *ara* nunc iam coniecta erat inter Lapithas vs. 260. *Prunitium* a *pruno* noue dictum. *Dextra a parte tempora* nihil aliud, nisi dextra tempora, quemadmodum *a laeua parte lacerti* IX, 82. *protecta* pro simplici tecta, vt et mox vs. 351 et 431.

275 *Vulnere inustus*, vstus in vulnere. *stridore sonum* e copia poët. pro, stridorem. *Vt dare ferrum* etc. Eadem similitudo IX, 170. sed h. l. cum aliquo additamento, et melius adhibita. Breuius Virg. Aen. XII, 300. quo loco et ipso aliquis ambustum torrem ab ara rapit et alteri *occupat os flammis. Olli ingens barba reluxit, Nidoremque ambusta dedit. trepida*, quae imitatur motum bullientis aquae, quia quod bullit *trepidare* videtur. Nota etiam, *sibilare* hic de stridore ferri candentis vsurpatum.

Excutit: inque humeros limen tellure reuulſum
Tollit, onus plauſtri: quod ne permittat in hoſtem,
Ipſa facit grauitas. Socium quoque ſaxea moles
Oppreſſit ſpatio ſtantem propiore Cometen.
Gaudia nec retinet Rhoetus. Sic comprecor, inquit,
Caetera ſit fortis caſtrorum turba tuorum!
Semicremoque nouat repetitum ſtipite vulnus:
Terque, quaterque graui iuncturas verticis ictu
Rupit: et in liquido ſederunt oſſa cerebro.
Victor ad Euagrum, Corythumque, Dryantaque trans-
E quibus vt prima tectus lanugine malas it.)
Procubuit Corythus: Puero quae gloria fuſo
Parta tibi eſt? Euagros ait. Nec dicere Rhoetus
Plura ſinit: rutilasque ferox in aperta loquentis
Condidit ora viri, perque os in pectora, flammas.
Te quoque, ſaeue Drya, circum caput igne rotato
Inſequitur: ſed non in te quoque conſtitit idem
Exitus. Adſiduae ſucceſſu caedis ouantem,
Qua iuncta eſt humero ceruix, ſude figis obuſta.

281 Pro *limen* duo, *ſaxum*, vnus, *lignum*. 285 Heinſ. ſuadet aut *retinens*, aut, *ſicque o precor*. Quidam *ſic ſic precor*, vt Virg. Aen. II, 660. 293 Vnus Baſ. *pacta tibi eſt*, quod non improbat Burm. ad XIII, 348. vbi comparat *deſponſatam laudem* ap. Cic. 294 Vnus Medic. *loquenti*. Tunc etiam *viro* legendum. 299 Plurimi, *abuſta*. Duo, *aduſta*. Duo, *acuta*.

281 *Excutere* nunc pulſando exſtinguere, cum alibi ſit quatiendo, verberando expellere atque abiicere. Vtraque vis ineſt etiam Germanico ausklopfen. *Limen*, mox *ſaxea moles*. *permittat*, immittat.

285 *Rhoetum* etiam Virg. habet. *Sic*, in perniciem ſociorum. Et optantis et imprecantis *ſic* eſt. *comprecor* pro ſimplici precor, vt X, 640. *caſtra*, partes, etiam vſ. 577. et V, 128. *Semicremus* nouum voc. pro *ſemicrematus*, dimidia ex parte crematus. *nouat repetitum* e copia poëtica, repetit vulnus. *nouare* aut *renouare* vulnus, pr. vulnus iam ſanatum reſcindere, h. l. nouum addere, repetere. *ſederunt oſſa*. v. ad III, 88.

290 *Dryas* etiam ab Homero nominatur, vbi eſt ποιμὴν λαῶν, et ab Heſiodo. Fortiter pugnat et hic. *Puero* etc. Cf. V, 65 ſq.

294. 5 Ingenio rurſus abutitur. Melius Virg. IX, 442. qui Noſtro praeiuit, *enſem fulmineum Rutuli clamantis in ore Condidit aduerſo*.

297 *Conſtitit*, idem aut ſimilis fuit ei, qui antea fuerat. A. A. I, 120. *Conſtitit in nulla, qui fuit ante, color*.

Ingemuit, duroque ſudem vix oſſe reuellit
Rhoetus, et ipſe ſuo madefactus ſanguine fugit.
Fugit et Ornëus, Lycabasque, et ſaucius armo
Dexteriore Medon, et cum Piſenore Thaumas:
Quique pedum nuper certamine vicerat omnes
Mermeros, accepto nunc vulnere tardius ibat:
Et Pholus, et Menaleus, et Abas praedator aprorum,
Quique ſuis fruſtra bellum diſſuaſerat augur
Aſtylos. Ille etiam metuenti vulnera Neſſo,
Ne fuge: ad Herculeos, inquit, ſeruaberis arcus.
At non Eurynomus, Lycidasque, et Areos, et Imbreus
Effugere necem: quos omnes dextra Dryantis
Perculit aduerſos. Aduerſum tu quoque, quamuis
Terga fugae dederis, vulnus, Crenaee, tuliſti.
Nam graue, reſpiciens, inter duo lumina ferrum,
Qua naris fronti committitur, accipis, imae.
In tanto fremitu ductis ſine fine iacebat
Sopitus vinis, et inexpérrectus Aphidas:
Languentique manu carcheſia mixta tenebat,

300 Quidam, *reuulſit*, quae varietas fere vbique occurrit. Sed v. Heinſ. ad Heroid. 6, 104. 308 Baſil. et Thyſ. *fugienti*, vt ſit repetitio ex more Ouidiano. 309 Multi, *ſeruaberis ictus.* 313 Olim edebatur, *Caenee.* 316 Recte Heinſ. correxit, *ductis — vinis*, cum antea nullo ſenſu ederetur, *cunctis venis.* Baſ. pr. *cunctis curis.*

301 Apud Virg. G. II, 455. *Rhoetus* et *Pholus* interficiuntur, h. l. fugiunt; nam talia variare ſolent poëtae. *Armus* tribuitur Centauro, quia ex parte equus eſt *praedator*, venator. v. ad III, 225.

308 *Aſtylos* ab Heſiod. Scut. vſ. 185. vi. Ἄσβολος. Quia *augur*, propter vaticinia quaedam eius commemoranda duxit poëta. Etiam V. 146. *augur* quidam pugnae intereſt. De *Neſſo* et *Herculeo arcu* vid. IX, 101 — 33.

312 ſqq. Haec ſententia forte fluxit e loco Caeſaris, qui militis cuiuscam vulnera *aduerſa* oſtentantis iactantiam hoc conſilio minuit, *Nunquam fugiens reſpexeris.* Quinctil. Inſt. VI, 3, 75. *committi* elegantius, quam coniungi, etiam vſ. 478. et IV, 369. et 576. *accipis*, vt *recipis*, vulneraris ferro.

316 ſqq. Varietatis cauſſa iucunde haec adſperſa. *In tanto fremitu* coniunge cum *ſopitus* et *inexperrectus. ducere*, haurire, bibere. v. Heinſ. *ſine fine.* immodice. *Languere* drr. ebrii. Cic. Cat. 2, 5. *Vino languidi, confecti cibo.* De *carcheſiis* v. ad VII, 247. *mixta*, in quibus vinum aqua temperatum. Hoc quoque ad mores ebrii pertinet, quod poculum manu adhuc tenebat. *Oſſaea*, qualis in Oſſá monte commoratur,

Fuſus in Oſſaeae villoſis pellibus vrſae.
Quem procul vt vidit fruſtra nulla arma mouentem,
Inſerit amento digitos, Miſcendaque, dixit,
Cum Styge vina bibas, Phorbas. Nec plura moratus
In iuuenem torſit iaculum, ferrataque collo
Fraxinus, vt caſu iacuit reſupinus, adacta eſt.
Mors caruit ſenſu, plenoque e gutture fluxit
Inque toros, inque ipſa niger carcheſia ſanguis.
Vidi ego Petraeum, conantem euellere terra
Glandiferam quercum: quam dum complexibus am-
Et quatit huc illuc, labefactaque robora iactat, (bit,
Lancea Pirithoi, coſtis immiſſa Petraei,
Pectora cum duro luctantia robore fixit.
Pirithoi virtute Lycum cecidiſſe ferebant,

319 Oxon. et quinque alii *obſcaenae* pro *Oſſaeae*, quod, monente Heinſ. defendi poſſet ex Lucan. VII, 828. vbi *vrſae obſcaenae*, Stat. VI Theb. 865. *turpes vrſae.* Similiter ap. Noſtrum III Triſt. V, 35. 320 Quidam, *ſequentem*, vnde Heinſ. olim, *neutra arma ſequentem.* 325 Olim ed. *plenoque e gurgite*, quod Regius de ventre exponebat, propter magnitudinem ſic dicto. 326 Baſ. *Inque ſinus.* 327 Plurimi, *tollere terra.* 329 Plurimi, *robora pulſat.* Iunian. et 2 Moreti, *verſat.* 330 Heinſ. coni. *Petraeis*, vt ap. Virg. *cineri Sicheo* et *Lenaeus honor*, quia ingratus concurſus ille *Pirithoi, Petraei.* 331 Franeſ. *fixit luctantia ligno*, quod placet Burm. quia praeceſſit *robora.*

ornatus cauſſa additum. Laudat Heinſ. *Oſſaeas lynces* e Stat. Ach. V, 121. et *Samnitem vrſam* e Sil. IV, 560.

320 Non profuit ei, quod nulla arma mouebat. V, 91. *Expertem fruſtra belli, et neutra arma ſecutum. Miſcendaque* etc. Sarcaſmus in Aphidam, vt vſ. 285. in Cometen. et V, 115. in Iapetiden. *Iaculum* hoc videtur lancea fuiſſe, quia *amento* armatum. Iſidor. 18, 7. *Lancea eſt haſta amentum habens in medio: dicta autem lancea, quia aequa lance, vt eſt aequali amento ponderata vibratur.* — *vt caſu iacuit*, vino enim ſopitus non ſe compoſuerat in pelle ſua.

325 Mortuus eſt ſine ſenſu doloris et mortis. *pleno*, quia multum ſanguinis inde profluebat. Per *toros* non arbitror lectum intelligi, vrſae pellem, in qua ille cubabat, ſed pulpas pectoris.

327 Etiam *Petraeus* eſt in iis, quos Heſiod. memorat. Ibi *πέτραιος* vr. De conatu euellendi quercum v. ad vſ. 352. *Complexibus ambit*, ampleſtitur, vt II, 433. *impedit amplexu. Iactat* vehementiorem hic motum indicat, quam *agitare*, quod, tamquam proprium, plerumque vere de ventis et hominibus arborem concutientibus vſurpatur, I, 303. VII, 586. Horat. I od. IX, 12. Verba *cum duro robore* coniunge cum *fixit.* Infra vſ. 387. *Adfixa eſt cum fronte manus.* V, 125. *Dextra fixa eſt et ligno cohaeſi.*

Pirithoi cecidiſſe Chromin: ſed vterque minorem
Victori titulum, quam Dictys, Helopsque dederunt.
Fixus Helops iaculo, quod peruia tempora fecit,
Et miſſum a dextra laeuam penetrauit in aurem.
Dictys, ab ancipiti delapſus acumine montis,
Dum fugit inſtantem trepidans Ixione natum,
Decidit in praeceps, et pondere corporis ornum
Ingentem fregit, ſuaque induit ilia fractae.
Vltor adeſt Aphareus, ſaxumque e monte reuulſum
Mittere conatur. Conantem ſtipite querno
Occupat Aegides, cubitique ingentia frangit
Oſſa: nec vlterius dare corpus inutile leto
Aut vacat, aut curat: tergoque Bianoris alti
Inſilit, haud ſolito quemquam portare, niſi ipſum:
Oppoſuitque genu coſtis: prenſamque ſiniſtra
Caeſariem retinens, vultum, minitantiaque ora
Robore nodoſo, praeduraque tempora, fregit.
Robore Nedymnum, iaculatoremque Lycotan
Sternit, et immiſſa protectum pectora barba

333 Multi, *Chromum* vel *Chronum.* 339 Vnus Heinſ. *vlmum.* 340 Gronov. ad Senec. Herc. Fur. 1312. legit, *fracta.* 341 *Aphareus* e Florent. Neap. Vrbin. dedit Heinſ. Vulg. *Phereus.* Multi, *a monte.* Vnus, *qui monte.* 342 *Conantem* e tribus dedit Heinſ. Vulg. *mittentem.* Quatuor, *nitentem,* etiam non male. v. Heinſ. 343 Flor. et Med. vnus *cubito*, vt vſ. 294. *loquenti.* 345 Multi, *alto.* Mox tres, *ſoliti.* 348 Variant Mſſ. ſeu-v. *comitantiaque ora,* vnde Heinſ. *comantiaque.* Decem, *minantiaque,* quod placet Burm. Vnus, *nutantiaque.* 350 Vulg. *Lycetum.* 351 Nouem, *immenſa protectum.*

334 *Minorem titulum* (ſ. gloriam) dederunt haud dubie, quia ignobiles. *a dextra* non coniunge cum *miſſum*, ne ita capias vt II, 311. ſed cum *penetrauit.*

337 *Ancipiti* Heinſ. ad Claudian. VIII, 293. explicat, praecipiti. Sed praeſtat haud dubie lectio multorum Mſſ. *ancipitis*, i. bicipitis. *induit ilia fractae*, dum fractae partes penetrant in ilia.

343 *Occupat*, praeuertit, vt Faſt. I, 575. *Occupat Alcides.* *inutile*, ſcil. armis, quod interdum additur. Heroidd. I, 105. *qui ſit inutilis armis.* Faſt. III, 173 *Deus vtilis armis.*

345 *Tergoque — ipſum.* Frigidus iocus. Pars equina Centauri portabat humanam. *oppoſuit*, preſſit genubus coſtas, quo fortius haereret. *retinens*, retractam tenens. *Minantia* aut *minacia ora* tribui ſolent fortibus bellatoribus. Horat. II od. 7, 11.

Hippaſon, et ſummis exſtantem Riphea ſiluis,
Tereaque, Haemoniis qui prenſos montibus vrſos
Ferre domum viuos, indignantesque ſolebat.
Haud tulit vtentem pugnae ſucceſſibus vltra
Theſea Demoleon: ſolidoque reuellere dumo
Annoſam pinum magno molimine tentat.
Quod quia non potuit, praefractam miſit in hoſtem.
Sed procul a telo Theſeus veniente receſſit
Pallados admonitu; (credi ſic ipſe volebat)
Non tamen arbor iners cecidit: nam Crantoris alti
Abſcidit iugulo pectusque, humerumque ſiniſtrum.
Armiger ille tui fuerat genitoris, Achille,
Quem Dolopum rector, bello ſuperatus, Amyntor
Aeacidae dederat pacis pignusque, fidemque.
Hunc procul vt foedo disiectum vulnere Peleus

356 Flor. S. Marc. *diuellere dumo.* 358 Multi, *Quam quia.* 362 Multi, *iugulum.* 363 Quidam *Achilles;* ſed praeferunt poëtae alteram formam.

352 Heroës et Centauri tam immani robore, quam inſigni magnitudine excellebant. Roboris ſigna habes vſ. 281. 327. 341. 432. Nunc magnitudinem, quam iam vſ. 343. *ingentia oſſa* declarauerant, definit. Homerus, vnde pendent caeteri, priſcae aetatis homines comparat vel cum montibus, vt Polyphemum, Od. ι, 191. vel cum arboribus, Il. ε, 560 Ornate huiusmodi monſtra deſcribuntur a Virg. Aen. IX, 675 ſqq. Hinc *altus Brianor* intelligendus vſ. 345. et *immania membra* vſ. 501. *Prehendi* drr. ferae vagantes, cum viuae capiuntur. Sic *prenſi boues* Virg. G. I, 285.

356 *Dumo* dictum volunt pro *dumeto*. Sed quid eſt *ſolidum dumetum?* et num recte dr. pinum *reuellere dumeto?* Mſſ. valde variant. Forte praeſtat cum Cantabr. Gronov. et Regio tert. legere, *ſolidaque reuellere terra*, aut cum vno, *fundoque euellere ab imo.* Radicitus eam euellere tentabat; quod quia non potuit, praefractam miſit. Sic vſ. 327. *euellere terra Glandiferam quercum.* Mitſch. dedit, *reuellere trunco.*

359 *Venire* et *ire* de volatu telorum. Heroum praeſtantiſſimis numen aliquod adeſſe ſolebat in proeliis, quod aut tela miſſa ab iis repellebat, vt V, 46. Pallas a Perſeo, aut ipſos admonebat. Et *Palladi* tribuebantur, quae quis prudenter fecerat. *iners,* ſine fructu.

363 De hac apoſtropha v. ad vſ. 191. *Armiger* regius etiam V, 148. proelio intereſt. Ab *Amyntore,* Phoenicis patre, VIII, 367. Achilles educatus. Il. ι, 447. *Dolopum.* Etiam Phoenix ap. Hom. vſ. 480. *incolebam extremam Phthiae oram,* Δολόπεσσιν ἀνάσσων. Saepe accenſebantur Myrmidonibus, quibus Achilles imperabat. Virg. Aen. II, 7.

Vidit, At inferias, iuuenum gratiſſime Crantor,
Accipe, ait: validoque in Demoleonta lacerto
Fraxineam miſit, mentis quoque viribus, haſtam:
Quae laterum cratem perrumpit, et oſſibus haerens
Intremuit. Trahit ille manu ſine cuſpide lignum:
Id quoque vix ſequitur: cuſpis pulmone retenta eſt.
Ipſe dolor vires animo dabat: aeger in hoſtem
Erigitur, pedibusque virum proculcat equinis.
Excipit ille ictus galea clypeoque ſonantes,
Defenſatque humeros, praetentaque ſuſtinet arma:
Perque armos vno duo pectora perforat ictu.
Ante tamen leto dederat Phlegraeon, et Hylen,

367 Vnus Heinſ. *fidiſſime.* Alii, *ſonante* aut *ſonanti.* 374 Multi, *conculcat.* 375

29. Alii de Amyntoris regno aliter. Strabo IX, p. 670. Rarior ſignificatio, qua hic *fides* occurrit, decepit non modo librarios, ſed ipſum etiam Heinſ. vt praeferrent *fideque*, i. *fideique*. Sed recte obſeruauit Burm *fidem* nunc eſſe ſignum et documentum, quod ſpondeat quaſi de futuro, et certam ſpem faciat, vt apud Flor. I, 2 *Ancilia atque Palladium, ſecreta quaedam imperii pignora, Ianumque geminum, fidem pacis ac belli foedus, foedare* et αἰσχύνειν de mutilatis corporibus ſolet adhiberi.

367 *At.* v. ad VIII, 279. *inferias accipe.* v. ad XI, 381. *fraxineam.* V. ad V, 9. *Mens*, ira, furor. V, 13. Ira vim auget lacertorum, Silius II, 123. Asbyte poſt caedem Harpes *totis annixa doloris Viribus intorquet* haſtam. Cf. V, 32. Heinſ. putat, ſcripſiſſe poëtam, *contentis viribus. Contendere* enim *vires* eſſe, omnes vires ſimul intendere, et vnum Baſil. habere *intenſis viribus.* Poſſe tamen et *magnis cum viribus* legi, cum *magnis* multi tueantur Mſſ. et paſſim occurrat, *totis*, *ſummis*, *magnis viribus* haſtam mitttere. Burm. legit, *gentis quoque* (vel *cum*) *viribus*, gentis nimirum Aeacidarum. *haerens intremuit* et *vix ſequitur* bene declarant corporis Demoleontis molem. *laterum crates* vt *pectoris* et *coſtarum crates* Virg. Aen. XII, 508. Prudent. Periſteph. XI, 57.

373 *Animus*, θυμὸς, ira. Dolor iram excitabat et augebat. v. vſ. 532. Poſſis tamen et *animum* de fortitudine capere. *aeger*, male ſe habens ex vulnere. vid. Burm. Leuzius iratum, irritatum interpretatur. *erigitur* ſublatis pedibus anterioribus. Nouum pugnae genus. *proculcat*, proculcare conatur. *ictus* pedum equinorum, *ſonantes*, cum ſonitu incidentes. *Excipere clypeo* tela aut ictus, clypeum opponere telis. *Defenſare* etiam XI, 373. et apud optimos auctores occurrit. v. Drakenb. ad Silium I, 507. *ſuſtinet*, tenet praetenta, praetendit. *duo pectora*, duplex pectus Centauri, humanum et equinum. Nam in pectore coibat forma humana et equina. Similiter ap. Claudian. 37, 82. in caede Pelo-

Eminus, Hiphinoum collato Marte, Claninque.
Additur his Dorylas, qui tempora tecta gerebat
Pelle lupi, ſaeuique vicem praeſtantia teli
Cornua vara boum multo rubefacta cruore.
Huic ego (nam vires animus dabat) Adſpice, dixi,
Quantum concedant noſtro tua cornua ferro:
Et iaculum torſi: quod cum vitare nequiret,
Oppoſuit dextram paſſurae vulnera fronti.
Adfixa eſt cum fronte manus: fit clamor, ad illum
Haerentem Peleus, et acerbo vulnere victum
(Stabat enim propior) mediam ferit enſe ſub aluum.
Proſiluit, terraque ferox ſua viſcera traxit,
Tractaque calcauit, calcataque rupit, et illis
Crura quoque impediit, et inani concidit aluo.
Nec te pugnantem tua, Cyllare, forma redemit,

382 Olim edeb. *cornua dura*. Multi, *curua*. Flor. et vnus Argent. *rara*. Genev. *caua*. Inde Heinſ. de ſuo, *vara*. 387 Heinſ. putat, *Adfixa cum fronte manu fit clamor*. 391 Putean. alter *et extis*.

ri, cui pro pedibus duo angues, Mars *vno ternas animas inficit ictu*. Lenzius vero h. l. accipit de pectore dextro et finiſtro.

379 *collato Marte*, conſertis armis, cominus pugnans cum hoſte. Clanis memoratur etiam a Valer. Fl. 146. E *pellibus luporum*, taurorum, canum etc. fieri olim ſolebant galeae. *vara*, introrſum curuata, lunata. v. Heinſ. ad Amorr. III, 24. *cruore* eorum, quos iam interfecerat.

383 *Vires animus dabat* modeſte praemiſſum a Neſtore. *concedant*, cedant, inferiora ſint. *adfixa eſt*. Simile quid V, 124.

390—92 Foeda rurſus res lectoribus ante oculos pingitur, vt vſ. 269 ſ. Sed bellicoſis Romanis talia nauſeam non feciſſe videntur foeditate ſua. Itaque etiam in Virg. ſimilia loca reperiuntur.

393 — 428 Locus pulcher et commode inſertus. Ita enim aliquamdiu interrumpitur caedium deſcriptio, commiſeratio mouetur, et Centaurorum tam forma quam amor ſtudiumque placendi cognoſcitur. Etiam V, 47 ſqq. pulcher iuuenis in proelio, quicum vna moritur amicus. *forma*, pulchritudo. *Redemit*, liberauit a morte. Eleganter *redimere* nos drr. ea, quae faciunt, vt malum aliquod a nobis auertatur. Mox coniunge *naturae illi*, ſcil. bimembri, Centauris. *Natura* ponitur pro re aut homine, cui certa eſt natura, etiam a Cic. aliisque. Male igitur Heinſ. coniungebat, *naturae formam*, et ſuadebat *illis*, ſcil. Centauris. A Silio III, 41. vrr. *genus deforme*. *Barba incipiens*, prima lanugo. Sic *amor incipiens*, *nox incipiens* apud Noſtrum. *aureus*. v. ad II, 319. *deſcendebat* melius quam, dependebat. Laudat Burm. e Petron. 18. *deſcendentes ab aure*

Si modo naturae formam concedimus illi.
Barba erat incipiens: barbae color aureus: aurea
Ex humeris medios coma deſcendebat in armos.
Gratus in ore vigor: ceruix, humerique, manusque
Pectoraque artificum laudatis proxima ſignis,
Et qua parte viri eſt. Nec equi mendoſa ſub illa
Deteriorque viro facies. Da colla, caputque;
Caſtore dignus erit. Sic tergum ſeſſile, ſic ſtant
Pectora celſa toris: totus pice nigrior atra:
Candida cauda tamen: color eſt quoque cruribus albus,
Multae illum petiere ſua de gente; ſed vna
Abſtulit Hylonome: qua nulla decentior inter
Semiferos altis habitauit femina ſiluis.
Haec et blanditiis, et amando, et amare fatendo
Cyllaron vna tenet. Cultus quoque quantus in illis

396 *Deſcendebat* pro *dependebat* e Stroz. et Moreti Codd. recepit Burm. 397 Sex, *in ore nitor.* Medic. *decor.* Alius, *rubor.* Vnus, *color.* 401 Multi, *dignus erat.* Heinſ. coni. *eat.* 403 Tres, *crinibus albus*, non improbante Burm. vt *cauda* et iuba alba fuerit. At Centauri non habebant iubam. 407 Multi, *et blanditiis et amans.*

capillos. proxima, ſcil. dignitate. v. Heynii Obſeruatt. in Tibull. p. 161. *laudatis*, quae omnium puncta tulerunt. Cum ſignis et picturis praeſtantiſſimorum artificum comparari ſolent pulcherrima corpora. Cf. X, 516. Ceruix, humeri, manus, *et quacunque parte viri eſt*, ſcil. ſpecies. Facilior eſt lect. vulg. *Et quacunque vir eſt*. *Da ei caput* equi, erit equus ille dignus *Caſtore*, ἱπποδάμῳ, qui gaudet equis, et cui *Cyllarus* equus a Iunone datus. v. Suidas in h. v. Sic eleganter in epiphonemate cum exclamatione aut admiratione rationem reddit, vt alibi *ita* (Cic. Att. VII, 2.) et *adeo*. Idem Off. I, 11. *ſeſſile* nunc paſſiue, in quo ſedetur commode, nouatum ab Ouid. videtur. *ſtare* de carnoſis et eminentibus membris. XIV, 283. *colla tumere toris.* De *pectore toroſo* v. ad II, 854.

404 *Petere*, ambire alterius connubium. v. ad IX, 11. Modeſtius Burmanno videtur, quod in vno Heinſii eſt, *cupiere*, vt III, 353. *Multi illum iuuenes, multae cupiere puellae*, quamquam et ibi Vulg. *petiere*. Sed nihil h. l. mutandum. Certe Hylonome *amare fatendo* illum petiit. *Abſtulit* dictum vt *auferre praemium*, *praedam* etc. Mox Vulg. *decentior*, vt paſſim *decentes puellae* et *decor* puellarum. Sed Burm. e quinque Mſſ. praetulit *nitentior*, quia *nitor* et puellis conuenit, (v. ad XI, 271.) et pecoribus bene habitis. v. ad IX, 47. *altis ſiluis*, quia ſiluae illae in altis montibus, vt I, 568. *praerupta ſilua.* Amorr. I, 1, 9. *ſiluae iugoſae.* Siluis dantur epitheta montium, vt mox vſ. 412. *vertex ſiluae*, et Horat. II Sat. 6, 91. *dorſum nemoris.* Virg. Aen. VI, 256. *iuga ſiluarum.*

Eſſe poteſt membris: vt ſit coma pectine leuis:
Vt modo rore maris, modo ſe violaue, roſaue
Implicet: interdum canentia lilia geſtet:
Bisque die lapſis Pagaſaeae vertice ſiluae
Fontibus ora lauet, bis flumine corpora tingat.
Nec, niſi quae deceant, electarumque ferarum
Aut humero, aut lateri praetendat vellera laeuo.
Par amor eſt illis: errant in montibus vna:
Antra ſimul ſubeunt: et tum Lapitheïa tecta
Intrarant pariter, pariter fera bella gerebant.
Auctor in incerto eſt: iaculum de parte ſiniſtra
Venit, et inferius, quam collo pectora ſubſunt,
Cyllare, te fixit. Paruo cor vulnere laeſum
Corpore cum toto poſt tela educta refrixit.
Protinus Hylonome morientes excipit artus,
Impoſitaque manu vulnus fouet, oraque ad ora
Admouet, atque animae fugienti obſiſtere tentat.
Vt videt exſtinctum, dictis, quae clamor ad aures
Arcuit ire meas, telo, quod inhaeſerat illi,
Incubuit: moriensque ſuum complexa maritum eſt.
Ante oculos ſtat et ille meos, qui ſena leonum
Vinxerat inter ſe connexis vellera nodis,

420 Vulg. *qua collo.* 423 Leid. Sprot. et Argent. *ſuſcipit.* Mox vnus Heinſ. *ſuppoſitaque*, vt Heroid. XI, 39. 429 Vulg. *ſaeua.* 430 Flor. Gronov. pr. et alii, *collectis*, quod impenſe placet Heinſ. non item Burm. qui monet, *colligi* recte crines et alia

407 Etiam feminas Centaurorum biformes Zeuxis pinxit. Noſter Hylonomes non formam deſcripſit, quam modo in Cyllaro notauit, ſed cultum et placendi curam. Si *amando* interpretaris, durch ihre Careſſen, non eſt, cur cum Heinſ. emendes, *Haec et blanditias adhibendo, et amare fatendo. Tenere* verb. pr. in hac re. Quinctil. Decl. 367. *mulieris illecebris teneri.*

409 Deeſt, Curat. *vt ſit* etc. *Coma ſe implicat* floribus pro vulg. flores innexi ſunt comae. De *Pagaſis* v. ad VII, 1.

419 *Auctor*, qui mittit iaculum, vt ſupra Lib. VIII, 349.

423 Dicta haec ex more Rom. qui amicos morientes amplecti ſolebant atque oſculari, vt extremum eorum halitum ſibi excipere liceret. Anima per os exire credebatur, eamque in primo ore tenere morientes dicebantur. Cf. X, 186 ſqq. vbi eaedem curae, idem officium.

429 *Sena* conuenit magnitudini Centauri. Nodi drr. *connecti*, et cum ſoluuntur, *diduci* II, 560.

Phaeocomes, hominemque ſimul protectus equumque.
Codice qui miſſo, quem vix iuga bina mouerent
Iuncta, Phonoleniden a ſummo vertice fregit.
Fracta volubilitas capitis latiſſima: perque os,
Perque cauas nares, oculosque, auresque cerebrum
Molle fluit, veluti concretum vimine querno
Lac ſolet: vtue liquor rari ſub pondere cribri
Manat, et exprimitur per denſa foramina ſpiſſus.
Aſt ego, dum paràt hunc armis nudare iacentem,

dici, vt nodo cohibeantur, non autem nodos ipſos. Pro *nodis* multi, *loris*. Heinſ. malit, *codis*, i. caudis. 432 Pro *odice* multi, *ſtipite*, *cortice* aut *robore* 433 Heinſ. metuit, ne *Phonoleniden* corruptum ſit; nam in Mſſ. mera hic lectionum monſtra apparent. 438 Pro *manat* vnus Baſ. *ſtillat*. Pro *ſpiſſus* vulg. *ſuccus*. Stroz. liber etiam, *per crebra foramina*.

433 *a vertice*, deſuper, vt Virg. G. II, 310. *volubilitas capitis*, volubile, idque propter magnitudinem Phonolenidae *latiſſimum*, aut *latiſſima* pro latiſſime, vulnus latiſſimum factum. Lenzius fratris ſui interpretationem probat; fregit caput, vt fieret planiſſimum.

436 Res illa foeda poterat ſine ſimilitudine tranſmitti. *concretum lac*, XIII, 796, *coactum lac*, coagulum, lac denſatum, vnde caſei premebantur. *Vimen*, qualus vimineus ſ. calathus, in ſupellectile erat ruſtica. Virg. G. II, 241. *Tu ſpiſſo vimine qualos, colaque praelorum fumoſis deripe tectis*. Sed me offendit *querno*, quandoquidem querna virgulta vix apta ſunt calathis texendis. Mſſ. tamen nihil nos adiuvant; omnes enim conſpirant in h. v. praeter vnum Vrbin. qui *teſto* habet, quod e *texto* ortum credebat Heinſ. Sane nihil frequentius *texto vimine*. vid. Heinſ. ad IV Faſt. 435. Sed etiam ſeqq. mendoſa haud dubie ſunt. *Liquor* ita nude poſitum non videtur a poëta pro vino aut ſucco oliuarum. Neque ille liquor *ſub pondere cribri* manat, ſed ſub pondere praeli. Tollit iſtas difficultates lectio, quam Mſſ. Vrbin. Baſil. pr. et alter Thuan. ſuppeditant, *liquor vini ſub pondere praeli*, quamquam hic potius de oleo agi videtur, quod et ſpiſſius et melius cum cerebro comparari poteſt. Tres alii, *ſub pondere coli*, cuius alterum illud *praeli* gloſſema eſſe putat Heinſ. deceptus auctoritate Schol. Mſ. ad Virgil. G. d. l. vbi *colum* explicatur per inſtrumentum, quo vinum premitur. Imo cola ſupponi ſolebant praelis, vt muſtum aut oleum in iis exceptum liquaretur. Lucret. II, 391. *Et quamvis ſubito per colum vina videmus Perfluere, at contra tardum cunctatur oliuum*. Forte verba transpoſita ſunt, ita vt vſ. 436. *vimine cribri* et vſ. ſeq. *ſub pondere querno* legendum ſit. Lenzius ſuadet: *vimine ſpiſſo — pondere querno — foramina cribri*.

439 *Nudare armis* pro, *ſpoliare*, quod ſollemne in hac re. Atque id ipſum h. l. reſtitutum e ſeptem Mſſ. malit Heinſ. quia ſeq. *ſpoliantis*, vt ſit familiaris illa Ouidio repetitio. Sed cum *nu-*

(Scit tuus hoc genitor) gladium ſpoliantis in ima
Ilia demiſi. Chthonius quoque, Teleboasque
Enſe iacent noſtro. Ramum prior ille bifurcum
Geſſerat; hic iaculum: iaculo mihi vulnera fecit:
Signa vides: apparet adhuc vetus inde cicatrix.
Tunc ego debueram capienda ad Pergama mitti:
Tunc poteram magni, ſi non ſuperare, morari
Hectoris arma meis. Illo ſed tempore nullus,
Aut puer Hector erat: nunc me mea deficit aetas.
Quid tibi victorem gemini Periphanta Pyreti;
Ampyca quid referam? qui quadrupedantis Oëcli
Fixit in aduerſo cornum ſine cuſpide vultu.
Vecte Pelethronium Macareus in pectus adacto
Strauit Erygdupum. Memini et venabula condi
Inguine, Neſſeis manibus coniecta, Cymeli.
Nec tu credideris tantum ceciniſſe futura
Ampyciden Mopſum. Mopſo iaculante biformis
Occubuit, fruſtraque loqui tentauit Odites,
Ad mentum lingua, mentoque ad guttura fixo.
Quinque neci Caeneus dederat, Stiphelumque, Bromumque,

442 Fragm. Boxh. *ramum bicontum*, quod an a librario potuerit proficiſci, neſcit Burm. Genev. *bicornum*. Nonnulli, *biſulcum*. 447 Gronov. *arma trucis*. 448 Permulti, *deſerit aetas*.

dare interdum ponatur pro ſpoliare, neque Ouid. vbique affectet illam repetitionem, tueamur lect. vulg. Tela in corpus drr. *demitti* et *deſcendere*. Mitſch. tamen cum pluribus Mſſ. *dimiſi* maluit; etiam vſ. 491.

444—48 Talia iucundam reddunt narrationem, inprimis ſi interponuntur longiori caedium enumerationi, atque imitantur ſermones quotidianos. Simile Neſtoris votum ap. Homer. Il. η, 132 ſqq. vbi Hector prouocauerat aliquem Graecorum. — *nullus*, nondum. *me mea deficit aetas*, vires me deficiunt, deſerunt fractae ſenectute.

449 *Gemini*. v. ad II, 555. *cornum*. VII, 673. *Pelethronium*, ſaltus in Pelio, Theſſaliae monte. Inde Lapithae *Pelethronii* dicti. Virg. G. III, 115. *Frena Pelethronii Lapithae gyrosque dedere.* Sed Plin. VII, 57. p. 416 id nomen, vt proprium, vſurpat. *Frenos et ſtrata equorum Pelethronius inuenit*. Sic et Hygin. f. 274. *Condi* et *recondi* arma drr. tam cum deponuntur, quam cum corpus penetrant

455 Non vates ſolum Mopſus, ſed etiam bellator ſtrenuus. *Ampycides Mopſus* etiam ap. Heſiod. d. l. legitur. Fuit Apollinis ſacerdos et vates, atque etiam ve-

Antimachumque, Helimumque, ſecuriferumque Pyracmon.
Vulnera non memini: numerum, nomenque notaui.
Prouolat Emathii ſpoliis armatus Haleſi,
Quem dederat leto, membrisque et corpore Latreus
Maximus. Huic aetas inter iuuenemque, ſenemque,
Vis iuuenilis erat: variabant tempora cani.
Qui clypeo, galeaque, Macedoniaque ſariſſa
Conſpicuus, faciemque obuerſus in agmen vtrumque,
Armaque concuſſit, certumque equitauit in orbem:
Verbaque tot fudit vacuas animoſus in auras:
Et te, Caeni, feram? nam tu mihi femina ſemper,
Tu mihi Caenis eris: nec te natalis origo
Comminuit? mentemque ſubit, quo praemia facto,
Quaque viri falſam ſpeciem mercede pararis?
Vel quid nata vide, vel quid ſis paſſa; columque,
I, cape cum calathis, et ſtamina pollice torque:

462 Vnus Baſil. *ſpoliis ornatus*, eleganter, iudice Burm. 469 Heinſ. *in aures* ſcribendum temere cenſebat. 472 Olim edeb. *commonuit*. Multi, *commouit*. Tredecim, *comminuit*. Moreti ſec. *mentemue*, vnde Heinſ. coni. *mentemne*.

nationi Calydonii apri interfuit. VIII, 316. 350. *biformis*. Cic. Tuſc. II, 8. *biformato impetu Centaurus*. Sequitur pars fabulae ea, cuius cauſſa omnis haec narratio inſtituta.

464 *Media aetas* dr. quae inte- iuuenilem et ſenilem eſt. Cic. Sen. 20. *conſtans aetas, quae media dicitur*. Phaedr. II, 2, 3. *medii anni* Martial. X, 32. et *ſenior* qui ea aetate eſt. v. Iſidor. XI, 2. Etiam infra XV, 210. *Maturus mitisque inter iuuenemque ſenemque*. Romani non niſi tres faciebant aetates, *pueritiam*, *iuuentutem*, *ſenectutem*. *variabant*, quia nigris adſperſi cani.

466 *Sariſſa* haſta longior Macedonum. v. Heinſ. et Burm. *conſpicuus*, inſignis prae reliquis, qui in hac tumultuaria pugna illis armis carebant. *concuſſit*. V. ad I, 143. *equitare* ingenioſe de Centauro currente. *certum in orbem*, vt fieri ſolet in palaeſtra equeſtri, v. VI, 225. Atque ita flectere equum docuerunt Centauri. Virg. G. III, 115. Namquamquam ibi Lapithae commemorantur, tamen ibi Centauros intelligendos eſſe, qui erant e genere Lapitharum, Cerda docet. Etiam *gyrus* de equitatione vſitatum. v. Heynii Obſ. ad Tibul. IV, 1, 94. et Brouckh. ad vſ. 207. *vacuas* ornat, vt *inanes*, *aëriae* aurae etc.

470 *Caenis* dicebatur, cum femina adhuc eſſet. Vſ. 189. De *facto*, quo *praemia* meruit, 197 ſqq. *te comminuit*, animum tuum comminuit, fregit. vid. Heinſ. *quid nata vide* vt IX, 746. *quid ſis nata vide*, et VI, 634. *cui ſis nupta vide*. De *colo* et *calathis* modo diximus. Virg. Aen. VII,

Bella relinque viris. Iactanti talia Caeneus
Extentum cursu missa latus eruit hasta,
Qua vir equo commissus erat. Furit ille dolore,
Nudaque Phyllei iuuenis ferit ora sarissa.
Non secus haec resilit, quam tecti a culmine grando,
Aut si quis paruo feriat caua tympana saxo.
Cominus adgreditur, laterique recondere duro
Luctatur gladium. Gladio loca peruia non sunt.
Haud tamen effugies; medio iugulaberis ense:
Quandoquidem mucro est hebes, inquit: et in latus en-
Obliquat, longaque amplectitur ilia dextra. (sem
Plaga facit gemitus, ceu corpore marmoris icti,
Fractaque dissiluit percusso lamina collo.
Vt satis illaesos miranti praebuit artus,
Nunc age, ait Caeneus, nostro tua corpora ferro
Tentemus: capuloque tenus demisit in armos
Ensem fatiferum, caecamque in viscera mouit,
Versauitque manum, vulnusque in vulnere fecit.
Ecce ruunt vasto rabidi clamore bimembres,
Telaque in hunc omnes vnum mittuntque, feruntque.

476 Vnus Medic. *Tela relinque*, quod placet Burm. 477 S. Marci. *latus hauriit.* Vatic. pr. pro diuersa lect. *hauserat.* 479 Alii, *Pellaei iuuenis.* 492 Heins. malit, *in viscere.* Vnus Vatic. et vnus Bas. *condit*, vt XV, 88. 494 Alii *rapidi* aut *trepidi.* Heins. suadebat, *rabidi de more.* Sed v. Burm. 495 Permulti, *feriuntque.*

805. de Camilla, *non illa colo calathisue Mineruae Femineas adsueta manus.* Silius II, 70. *Non calathis mollita manus, operatave fuso.*

477 Ingeniose *extentum cursu latus* de currente equo. *eruit*, vt *hausit* V, 126. *Phyllus* vrbs Thessaliae.

481 *caua.* Erant ligna concaua in formam patinae, quibus pellis ita intendebatur, vt lapilli in eam immissi resilirent. v. Perizon. ad Aelian. V. H. IX, 8.

486 Ab initio punctim verberauerat, nunc caesim. *Ensem in latus obliquat*, obliquo ense ferit latus. *Gemitus* de omni sono, etiam rerum inanimatarum. v. Burm. ad IV, 449. et Heins. ad XIV, 739. Supra V, 204. de eadem re, *sonuit tinnitibus ensis acutis.*

492 *fatiferum*, letiferum. *caecam*, quatenus abscondita erat in visceribus, neque cernebatur. *Vulnusque in vulnere fecit.* Abusus ingenii.

494 Ruunt omnes in Caenea, vt V, 157 sqq. in Persea. *vasto.* Burm. laudat *vastum latratum* e Columel. VII, 12. *vastitatem vocis* I, 9. *vaste dicere* e Cic.

Tela retuſa cadunt: manet imperfoſſus ab omni
Inque cruentatus Caeneus Elateïus ictu.
Fecerat attonitos noua res. Heus dedecus ingens!
Monychus exclamat: populus ſuperamur ab vno,
Vixque viro: quamquam ille vir eſt: nos ſegnibus actis,
Quod fuit ille, ſumus. Quid membra immania proſunt?
Quid geminae vires? quid, quod fortiſſima rerum
In nobis duplex natura animalia iunxit?
Nec nos matre Dea, nec nos Ixione natos
Eſſe reor; qui tantus erat, Iunonis vt altae
Spem caperet. Nos ſemimari ſuperamur ab hoſte.
Saxa, trabesque ſuper, totosque inuoluite montes:
Viuacemque animam miſſis elidite ſiluis.
Silua premat fauces: et erit pro vulnere pondus.
Dixit: et inſani deiectam viribus Auſtri
Forte trabem nactus, validum coniecit in hoſtem:
Exemplumque fuit: paruoque in tempore nudus
Arboris Othrys erat, nec habebat Pelion vmbras.

499 Langerm. et 3 alii, *ſuperemur* per interrogationem. 500 Vnus Heinſ. *vixque mari*, et contra vſ. 506. quatuor, *ſemiuiro*. 501 Vnus Leid. *Quae fuit.* 510 Plurimi, *inſanis.* Multi, *disiectam.* 512 Vnus Medic. melioris notae, *Exemploque.*

496 Nouo modo inuulnerabilem deſcribit. *Incruentatus*, quod per tmeſin diuulſum, pro *incruentus* primus dixit Ouid.

500 *ſegnibus actis*, ſegnitie. *Fortiſſima* coniunge cum *animalia*. *Natura duplex iunxit animalia*, pro, animalia duplicis naturae iuncta ſunt in nobis. *Rerum* ſic ſuperlatiuis additur, vt *dulciſſime rerum* etc.

505 *Alt*, magna, auctoritate Virgilii, apud quem *altus Apollo* Aen. X, 875. *altus Iupiter* XI, 726. *ſpem Iunonis* breuiter et modeſte, ſpem concumbendi cum Iunone. Quod ſummae audaciae et impudentiae erat, id callide vertit in laudem patris ſui. Sed mentitur, cum ſe *matre Dea* editos dicit. *Elidite* aptum huic mortis generi verbum.

507 Iam copioſe et ſuo more exornare incipit, quod ſcriptores ad vſ. 146. laudati breuiter tradunt, congeſtis arboribus interſectum Caenea.

512 *Exemplum fuit*, exemplo ſuo praeiuit caeteris. Mox loquitur ita, tamquam et *Othrys* et *Pelion* proximi fuerint Pirithoi regiae. *nudus arboris*, nudus arboribus, deſtitutus arboribus. *paruo in tempore.* v. ad XI, 39. *vmbras* pro, arbores, vt X, 88. et 90.

Obrutus immani cumulo, sub pondere Caeneus
Aestuat arboreo, cungestaque robora duris (que
Fert humeris. Sed enim postquam super ora caput-
Creuit onus, neque habet, quas ducat, spiritus auras,
Deficit interdum: modo se super aëra frustra
Tollere conatur, iactasque euoluere siluas;
Interdumque mouet: veluti, quam cernimus, ecce!
Ardua si terrae quatiatur motibus Ide.
Exitus in dubio est: alii sub inania corpus
Tartara detrusum siluarum mole ferebant.
Abnuit Ampycides: medioque ex aggere fuluis
Vidit auem pennis liquidas exire sub auras,
Quae mihi tunc primum, tunc est conspecta supre-
Hanc vbi lustrantem leni sua castra volatu (mum.
Mopsus, et ingenti circum clangore sonantem
Adspexit, pariterque oculis animoque secutus:
O salue, dixit, Lapithaeae gloria gentis,
Maxime vir quondam, sed auis nunc vnica, Caeneu.
Credita res auctore suo est: dolor addidit iram.
Oppressumque aegre tulimus tot ab hostibus vnum:
Nec prius absiitimus ferrum exercere cruore,
Quam data pars leto, partem fuga noxque remouit.

514 Plurimi, *tumulo*. 515 Multi, *coniectaque*. 517 Malit Heins. *qua* vel *quo ducat*, vt V, 467. 523 Flor. S. M. *retrusum*. 531 Heins. malit, *gloria gentis Maxima, vir quondam*. 534 *ferrum exercere cruore* dedit Heins. ex vno Medic. pro, *ferro exerc. dolorem*. 535 Gronov. pr. *diremit*, vt saepe ap. historicos. Recepit Mitscherl.

515 *Aestuat*, furit, iactat membra.

518 *super aëra*, in aëra, et hoc simpliciter, tollere. Virg. Aen. II, 699. *se tollit ad auras*, surgit de strato.

520 *Ide* in conspectu Graecorum tum erat. Hinc, *quam cernimus ecce*.

522 Interfectum esse Caenea caeteri tradunt. Alterum finxit fortasse Ouidius ipse, vt hic quoque haberet metamorphosin. Itaque verbis *Exitus in dubio est* nouationem suam excusasse videtur. Commode adhibuit Mopsum vatem. *detrusum* aptius tam violentae morti, quam *missum*. Schol. Apollon. I, 57. Κατὰ γῆν αὐτὸν ὦθησιν.

525 *sub auras*, in auras.

527 *lustrantem sua castra*, volantem circa Lapithas socios suos. Quo melius singula circumspiciat, volat *leni volatu*. *Clangor* pr. sonus auium volantium. *gloria gen-*

Periclymenus.

Haec inter Lapithas et ſemihomines Centauros
Proelia, Tlepolemus, Pylio referente, dolorem
Praeteriti Alcidae tacito non pertulit ore:
Atque ait, Herculeae mirum eſt obliuia laudis
Acta tibi, ſenior: certe mihi ſaepe referre
Nubigenas domitos a ſe pater ipſe ſolebat.
Triſtis ad haec Pylius: Quid me meminiſſe malorum
Cogis, et obductos annis reſcindere luctus?
Inque tuum genitorem odium, offenſasque fateri?
Ille quidem maiora fide, Di! geſſit, et orbem
Impleuit meritis, quod mallem poſſe negari:
Sed neque Deiphobum, nec Polydamanta, nec ipſum
Hectora laudamus. Quis enim laudauerit hoſtem?
Ille tuus genitor Meſſania moenia quondam

538 Vndecim, *placido ore.* 541 Mollius eſſe monet Burm. quod in duobus eſt, *a ſe domitos pater.* 543 Olim edeb. *reſtringere luctus.* Alii aliter. Pro *annis* quidam *leuiter.* Hinc Heinſ. emendabat, *obductum leuiter reſcindere vulnus.* 545 *Di! geſſit* dedit Heinſ. e veſtigiis quorundam Mſſ. qui habent, *digeſſit.* Caeteri, *quoque geſſit, digeſſit* etc. 547 Alii malunt, *Pulydamanta.* v. Intt. inprimis Heinſ.

tis, vt ap. Homer. *μέγα κῦδος Ἀχαιῶν.*

FAB. IV. vſ. 536—579 Appendicula de *Periclymeno*, Neſtoris fratre, quem Hercules in aquilam transformatum interfecit. De auctoribus fab. v. ad vſ. 549.

537 *Tlepolemus* Herculis et, vt plurimi tradunt, Aſtyoches filius, interfecto Licymnio auunculo ad Rhodios aufugerat, quorum naues poſtea aduerſus Troianos duxit. Hom. Il. β, 653 ſqq. Is *dolorem*, quem ſentiebat inde, quod rerum a patre ſuo, quo tempore apud Pholum erat, geſtarum cum Centauris (de quibus v. Apollod. II, 5, 4.) mentionem nullam fecerat Neſtor, tacite perferre non potuit.

539 *Agere obliuia* dictum, vt *agere ſilentium* I, 349. *Senior*, ſenex, quae compellatio grata Graecis. Quidam tamen, mutata diſtinctione, aeque bene: *Senior certe mihi* etc.

543 Vulnera drr. *obduci*, cum coaleſcunt, et *reſcindi*, cum rurſus aperiuntur, refricantur. Hinc illa verba ad renouatum luctum ſatis commode transferuntur. Aeque bene *annis* ſe habet. Conſtat enim, *annos*, tempus, eſſe maxime, qui rerum acerbarum ſenſum leniant. *offenſas*, quibus me adflixit.

545 *Di, Di magni* aut *boni* ſollemnis exclamatio in laudibus magnorum virorum. vid. Heinſ. ad Heroid. XVIII, 102. *orbem impleuit meritis*, multis facinoribus de multis, iisque disiunctiſſimis, terris bene meritus eſt.

549 Res, quae hic attingitur, magna cum varietate narratur ab auctoribus, Homer. Il. λ, 691. Od. λ, 280. ibique Schol. etiam

Strauit, et immeritas vrbes Elinque, Pylonque
Diruit, inque meos ferrum, flammamque penates
Impulit. Vtque alios taceam, quos ille peremit;
Bis ſex Nelidae fuimus, conſpecta iuuentus:
Bis ſex Herculeis ceciderunt, me minus vno,
Viribus. Atque alios vinci potuiſſe ferendum eſt.
Mira Periclymeni mors eſt; cui poſſe figuras
Sumere quas vellet, rurſusque reponere ſumtas
Neptunus dederat, Nelëi ſanguinis auctor.
Hic, vbi nequicquam eſt formas variatus in omnes,
Vertitur in faciem volucris, quae fulmina curuis
Ferre ſolet pedibus, Diuum gratiſſima Regi.
Viribus vſus auis, pennis roſtroque redunco,
Hamatisque viri laniauerat vnguibus ora.
Tendit in hunc nimium certos Tirynthius arcus,

557 Gronov. et quatuor alii, *ſumtasque reponere poſſe.* 559 Permulti, *verſatus in omnes.* 562 Quidam, *roſtroque reducto.* Nonnulli, *recuruo.*

ad Il. *β*, 336. Aelian. V. H. IV, 5. Pauſan. Eliac. p. 379 et 516. Apollod. I, 9, 9. II, 7, 3. Hygin. fab. 10 et 31. Schol. Apollon. I, 156. Philoſtrat. Heroic. *Neleo, Pyliorum* regi, nati erant vel ex ſola Chloride (Hom. Hyg. Apollod.) vel ex pluribus vxoribus duodecim filii, in quibus *Periclymenus* et *Neſtor*. Hercules iratus Neleo, ſiue quod ſibi Geryonis boves abegerat, ſiue quod ſe expiare noluerat, poſtquam vxorem et liberos aut Iphitum amicum interfecerat, ſiue denique, vt vult Pauſan. quia opem tulerat Eleis. Capta vrbe Neſtori pepercit, vel quia is apud Gerenios aberat, vel quia patri boues abigenti aut expiationem neganti non aſſenſus fuerat. Neque pepercit ei modo, ſed regnum etiam paternum tradidit, cui addidit Meſſenen, vel vt praemium iuſtitiae, vel vt depoſitum. Foedus iciſſe cum Nelei liberis legitur ap. Pauſan. Meſſen. p. 317. Sed ſecundum Ouid. non bene de Neſtore meritus eſt Hercules. De filiis interfectis conſentit cum Homero, *κατὰ δ' ἔκταθεν ὅσσοι ἄριστοι. Periclymenum* effugiſſe tradit Hygin. Interfectum eum eſſe auctores ſunt Schol. Hom. Apollod. et Tzetz. Chil. I, 45. Sine dubio fugit, et e fuga reductus interfectus eſt. Hoc certe ſibi vult fabula, quam hic habemus.

550 *Strauit*, diruit. *Impulit* grauius verb. quam, *intulit*. Ferro et igne vaſtauit penates meos.

553 Hom. *Δώδεκα γὰρ Νηλῆος ἀμύμονες υἱέες ἦμεν, Τῶν οἶος λιπόμην, οἱ δ' ἄλλοι πάντες ὄλοντο. Conſpecta*, conſpicua, excellens. Hom. altero loco, *ἀγλαὰ τέκνα*. Atque illos *ἐκάκωσε βίη Ἡρακληείη*.

558 *Nelei ſanguinis*, gentis, *auctor* fuit Neptunus, Nelei pater. v. Schol. Hom. ad Od. d. l.

Atque inter nubes ſublimia membra ferentem,
Pendentemque ferit, lateri qua iungitur ala.
Nec graue vulnus erat: ſed rupti vulnere nerui
Deficiunt, motumque negant viresque volandi.
Decidit in terram, non concipientibus auras
Infirmis pennis: et qua leuis haeſerat alae,
Corporis adfixi preſſa eſt grauitate ſagitta,
Perque latus ſummum iugulo eſt exacta ſiniſtro.
Num videor debere tui praeconia rebus
Herculis, o Rhodiae ductor pulcherrime claſſis?
Nec tamen vlterius, quam fortia facta ſilendo,
Vlciſcar fratres; ſolida eſt mihi gratia tecum.
Haec poſtquam dulci Neleïus edidit ore,
A ſermone ſenis, repetito munere Bacchi
Surrexere toris: nox eſt data cetera ſomno.

566 Quinque, *Pendentemque rapit.* v. Drakenb. ad Silium II, 96. 568 *volanti.* 570 Neap. *Inſirmus.* 573 Arond. *tibi* et *Herculeis.* Sic etiam Heinſ. 574 Plurimi, *rector.*

quamquam Hygin. Hippocoontem nominat. *poſſe*, τὸ δύνασθαι, facultas, vt aliquoties iam vidimus. *renorere* pro, deponere. Illam vim Periclymeni etiam Heſiod. in Catal. Euphorion ap. Scholl laud. et Apollod. memorant. *formas variatus* etc. Pugnans cum Hercule fiebat modo leo, modo anguis, modo apis. Apollod. *faciem alitis* etiam Heſiod. habet, ἄλλοτε μὲν γὰρ ἐν ὀρνίθεσσι φαίνεσκεν αἰετὸς, ſed traiicitur Palladis monitu ab Hercule, cum, ſumta apis forma, curruī eius inſideret. Ap. Schol. Apollon. et Tzetz. necatur εἰς μυῖαν μεταβληθείς

565 *ſublimia membra ferentem*, alte volantem. De *pendere* v. ad XI, 341. *ferit.* Hygin. *Periclymenus beneficio Neptuni aui in aquilae effigiem commutatus, mortem effugit.*

569 *concipere auras*, vt Quintil. Inſt. XI, 3. extr. *ventum concipere veſte.* Supra VIII, 228. *percipit auras*, quamquam et ibi plurimi Mſſ. *concipit. leuis*, leviter. *grauitate*, graui lapſu in primis.

574 *Pulcherrime*, praeſtantiſſime. Etiam in laudibus heroum *pulcher* occurrit.

576 *ſolida gratia*, vera, ſincera amicitia, vt *ſolida vtilitas* etc. apud Cic.

577 *dulci* ob eloquentiam, quae cum melle comparatur. Hom. Il. α, 248 ſ.

FAB. V. 580—fin. Neptunus permouet Apollinem, vt interficiat Achillem, de cuius poſtea armis certant Aiax et Vlyſſes. Auctores fab. v. ad vſ. 601. Tractata etiam erat ab Arctino, poëta vetere, in Aethiopide, vnde fragm. exſtat.

Achillis mors.

At Deus, aequoreas qui cuspide temperat vndas,
In volucrem corpus nati Stheneleida versum
Mente dolet patria, saeuumque perosus Achillem
Exercet memores, plus quam ciuiliter, iras.
Iamque fere tracto duo per quinquennia bello,
Talibus intonsum compellat Smynthea dictis:
O mihi de fratris longe gratissime natis,
Irrita qui mecum posuisti moenia Troiae,
Ecquid, vt has iam iam casuras adspicis arces,
Ingemis? aut ecquid tot defendentia muros
Millia caesa doles? ecquid, ne persequar omnes,

581 Plerique, *Phaëthontida.* Quidam, *Cygneïda.* Heins. scribendum censet, *Ledeïda.* 585 *Smynthea* hic legendum vidit Beroald. Annot. ad Sueton. cp. 12. Mss *Cynthia.* 588 Olim edeb. *Ecquid vbi Asiacas casuras.* Duo, *prospicis arces*, quod non displicet Burm. Quinque, *conspicis.*

580 Haec cohaerent cum vs. 144. *cuspide*, mox *triplici cuspide*, tridente quomodo regat Neptunus aequoris vndas, vide I, 283 et 330. *volucrem Sthenel.* volucrem, in quam olim alius Cygnus, Stheneleii filius, mutatus. II, 367 sqq. Sic III Fast. 793. *Lycaonia Arctos*, in quam Callisto, Lycaonis filia, versa. Atque nunc ita locutus esse videtur, quia patronymicis distingui solebant duo illi Cygni. *Versum.* Verterat quidem ipse, sed coactus saeuitia Achillis. *Mente patria*, vt XI, 328. *patruo corde.* — *memores irae*, quia ipse Neptunus saeuitiae Achilleae memor. Virg. Aen. I, 4. *saeuae memorem Iunonis ob iram.* *Exercet* nunc est, alit, cum alibi fere sit, effundere iram, poenam sumere, vt *exercere victoriam*, *inimicitias* etc. *plus quam ciuiliter*, iusto gravius, immoderate. III Trist. 8, 41. Augustus offensas suas non vindicat ense, sed *odio ciuiliter vtitur* in Ouidium. *Ciuilis* enim est is, qui ita agit, vt caeteros quoque ciues esse, aequalique iure vti meminisse videatur.

584 *Tractum bellum* centies apud historicos. *Trahuntur* enim, quae diu durant. Apollo *Smintheus* cum in aliis Asiae locis, tum in insula Tenedo colebatur. v. Homer. Il. *α*, 39. vbi Eustath. et Pseudod. eum sic dictum tradunt a Sminthо, oppido in finibus Troianorum. Vsus igitur nunc hoc nomine est, quia res ad Troiam agitur.

586 Post blandissimam compellationem obserua artem, qua irritare conatur animum Apollinis. Quis enim non doleat, operam suam fieri *irritam* vnius hominis saeuitia? *Hectoris* autem crudelissime tractati casum aegerrime tulit Apollo. Homer. Il. *ω*, 33 sqq. Eum vero a Neptuno persuasum esse, vt mortem afferret Achilli, nouauit Noster, vt hanc fab. commode annecteret superiori. Nam apud Homer. semper a Troianorum partibus stat, sua sponte, et Achilli inprimis irascitur. Homer. d. l. Itaque et reliqui poëtae de Neptuno silent. *Irrita moenia*, quia labor moenibus iam iam casuris im-

Hectoris vmbra ſubit, circum ſua Pergama tracti?
Cum tamen ille ferox, belloque cruentior ipſo,
Viuit adhuc, operis noſtri populator, Achilles.
Det mihi ſe: faxo, triplici quid cuſpide poſſim,
Sentiat. At quoniam concurrere cominus hoſti
Non datur, occulta necopinum perde ſagitta.
Adnuit: atque animo pariter patruoque ſuoque
Delius indulgens, nebula velatus in agmen
Peruenit Iliacum, mediaque in caede virorum
Rara per ignotos ſpargentem cernit Achiuos
Tela Parin: faſſusque Deum, Quid ſpicula perdis

591 Gronov. *rapti.* Vtrumque verb. in hac re vſitatum. 592 Nonnulli, *Cur tamen.* Alii, *Et tamen.* Gronov. pr. *bello truculentior ipſo.* Mox quatuor, *Viuat.* Vatic. pr. et Genev. *operis noſtri violator*, quod placet Burm. quia ſacra Troia a Diis poſita erat. Sic *violare* etiam ap. Virg. XI, 255. 596 Cantabr. *prode ſagitta,* quod arridet Heinſ.

penſus irritus fiebat. *circum ſ. Perg.* Sic e nouatione Tragicorum, etiam Eurip. Androm. 107 ſ. et inde Virg. Aen. I, 483. Sed ſecundum Hom. Il. ω, 15 ſ. Hector e curru ligatus et capite pulueri incumbens tractus eſt circa Patrocli ſepulcrum. Il. χ, 395 ſqq. vbi haec Achillis crudelitas pluribus deſcribitur, locus commemoratur nullus.

592 *bello cruentior*, vt XI, 701. *crudelior pelago. Cruentus* autem etiam cupidus cruoris. *populator*, vt XIII, 655. *Troiae populator Atrides.*

594 *Dat ſe* alteri, qui ei obvius fit. *faxo* et *faxim* antique pro, faciam aut fecerim. *occulta*, quia Apollo nebula velatus non cernebatur.

597 *Patruo* pro, *patrui*, vt XI, 328. *patruo corde*, et IV Faſt. 55. *enſe patruo.* Libenter enim talibus voc. adiectiue vtuntur poëtae. v. Drakenb. ad Silium III, 387. Sic apud Noſtrum *autumnum frigus, maritus lectus, infans manus* etc. *animo indulgens*, obſequens irato impetui animi.

600 Dupliciter tangit ignauiam Paridis, quod *rara* tela ſpargit, et quod ea per *ignotos*, ignobiles (v. ad IX, 669.) ſpargit. Sed quia praecedit, *media in caede virorum*, et quia Apollo dolet, perdere eum ſpicula in ſanguine plebis, propterea *rara tela* Burm. non placent. Coniicit ergo, *vana*, i. inutilia, ex quibus nihil ad ſummam belli redibat vtilitatis, quia, licet plures ſterneret, dum Achilles tamen ſupereſſet, metu ſolui Troiani non poterant. Florent. Mſ. *gnara*, quod Heinſ. placebat, qui interpretabatur, bene ac perite torta. Sed, ſi hoc voluiſſet Poëta, dixiſſet haud dubie, vt etiam Burm. monet, *certa. ſpargere tela*, ut *ſpargere fulmina*, I, 253. *Spargere glandes funda* Claudian. VII, 50.

601 *Faſſus Deum*, poſtquam indicauerat, ſe Deum eſſe, vt III, 1. et pluribus locis. Etiam apud Virg. Aen. VI, 57. Apollo Paridis telum dirigit in Achil-

Sanguine plebis? ait: ſi qua eſt tibi cura tuorum,
Vertere in Aeaciden, caeſosque vlciſcere fratres.
Dixit: et oſtendens ſternentem Troia ferro
Corpora Peliden, arcus obuertit in illum,
Certaque letifera direxit ſpicula dextra.
Quod Priamus gaudere ſenex poſt Hectora poſſet,
Hoc fuit. Ille igitur tantorum victor, Achille,

lem, quemadmodum Hector moriens praedixerat. Homer. Il. χ, 359. ὅτε κέν σε Πάρις καὶ Φοῖβος Ἀπόλλων ὀλέσωσιν ἐνὶ Σκαιῇσι πύλῃσιν. Apud Quint. Calab. III, 60 ſqq. Apollo ipſe, ſine Paridis miniſterio, vulnerat Achillem. Sumta Paridis forma eum id feciſſe tradit Hygin. fab. 107. A ſolo Paride eum ſublatum memorant, remotis figmentis poëticis, Dares Phryg. cp. 34 et Dictys Cret. IV, 2. *Spicula perdere* in *ſanguine plebis*, fruſtra mittere tela in milites gregarios, quibus interfectis nihil lucraiur ſumma belli. *Vertere*, transfer tela tua ab iſtis in Aeaciden.

607 Euentum rei ſententia declarat, quam valde commendabat Vinicius, ſummus amator Ouidii. Senec. Controv. 33. Ad Priamum enim ob Hectorem interfectum maximum gaudium redire debebat ex Achillis morte. *ſenex* ſollemne Priami epitheton. *Veter Priamus* dixerat Ennius. *gaudere*, vt *dolere* et *moerere*, paſſim quartum caſum ſibi adiunctum habet. v. Burm. ad VII, 720. Copioſius Achillis caſum enarrat Quint. Cal. III, 176 ſqq. Ibi procumbit montis inſtar, cum tremore telluris, armorumque fragore. In talum eum eſſe vulneratum idem Quintus Cal. memorat. Nempe is ſolus vulnerabilis fuiſſe a recentioribus auctoribus fingebatur, cum reliquum corpus, in Styge a matre tinctum, nullis armis laedi poſſet. De quo commento veriſſime Rouſſeau in Penſées pag. 115. „A force d'armer Achille contre le péril, le Poëte lui ôte le mérite de la valeur. Tout autre à ſa place eut été un Achille au meme prix.“

608 Epiphonema praeclarum, cui ſimile illud de Priamo ap. Virg. Aen. II, 554 ſqq. Initium ſpirat ſenſum Graecorum, de quo v. ad IX, 7. Ignauiae et mollitiei Paridis picturam habes ap. Horat. I od. 15, 13 — 18. quamquam latini eum poëtae molliorem finxerunt, quam apud Homer. apparet. Nempe quia elegantia eius ab heroum reliquorum aſperitate abhorrebat, propterea ab his contemnebatur tamquam γυναιμανής. v. Iani Excurſ. ad Horat. d. l. Non parum fortitudinis ſpirat epiſtola eius ad Helenam, quae legitur Heroidd. XVI. — *maritae*, quam habebat maritam poſt raptum, vt vſ. 5. *rapta cum coniuge.* Id tamen non placet Burm. qui ex vno Mſ. praefert *iuuencae*, quia Heroidd. V, 117. et apud Iſcan. III, 374. Helena *Graia iuuenca* vr. Sed in vtroque illo loco allegoriae ſeruandae cauſſa commode ita dr. quae h. l. nulla eſt. *Thermod. bipenni.* Pentheſileam intelligit, fortiſſimam Amazonum, ad *Thermodonta* fluuium habitantium, reginam, quae Troianis auxilium tulerat aduerſus Graecos. Q. Calaber I. Virg. Aen. I, 490. Iuſtin. II, 4, 31. *Bipenniferae* Amazonis effigies expreſſa eſt apud

Vinceris a timido Graiae raptore maritae!
At si femineo fuerat tibi Marte cadendum,
Thermodontiaca malles cecidisse bipenni.
Iam timor ille Phrygum, decus et tutela Pelasgi
Nominis, Aeacides, caput insuperabile bello,
Arserat: armarat Deus idem, idemque cremarat.
Iam cinis est, et de tam magno restat Achille
Nescio quid, paruam quod non bene compleat vrnam.
At viuit, totum quae gloria compleat orbem.
Haec illi mensura viro respondet, et hac est
Par sibi Pelides; nec inania Tartara sentit.

609 Vulg. *victus es.* Nonnulli, *vinceris.* male. v. Heins. ad Heroid. XIV, 95. 616 Omnes fere scripti, *Nescio quid paruum.* 618 *hac est — Pelides.* Ita haec e vestigiis Codd. constituit Heins. quem vide de hac locut. ad Heroid. XX, 62.

Drakenb. ad Silium II, 77. Ipsa Penthesilea in gemmis pluribus conspicitur. Etiam ap. Q. Cal. I, 157. fert ἀμφίτυπον βεπλῆγα. Sed in tabula, quam Pausan. Phoc. p. 875. describit, arcum habebat Scythicis similem. Fortior Paride in eadem tabula apparebat; vultu enim declarabat, se eum prae se spernere. Sed et Amazonum auxilium post Homer. a poëtis assumtum in belli Troiani historiam. vid. Heyne ad Virg. d. l.

614 De combustione hac vid. Hom. Od. ω, 57 sqq. Q. Cal. III. Ineptissimo rursus ingenii lusu maculat locum pulcherrimum: *Armarat Deus idem, idemque cremarat.* Nempe Vulcanus arma eius fabricauerat, et Vulcanus, h. e. ignis, corpus eius absumserat. Hom. d. l. vs. 71. σὲ φλὸξ ἤνυσεν Ἡφαίστοιο.

615 Sollemne de mortuo, *cinis est* aut *cinis exiguus iacet,* sed h. l. magna cum vi post superiora illa, *timor ille Phrygum* etc. Et τὸ *exiguus* praeclare sic exornat, *de tam magno restat Achille Nescio quid,* particula minima, et vix sensibilis, *quod non bene* (exquisite pro, non prorsus, non plane) *vrnam compleat. paruae* autem et exiles esse solebant vrnae, vt apparet ex iis, quae etiam nunc supersunt. Praeiuerat Nostro Propert. II, 7, 51. vbi Briseis *tanti corpus Achillei Maximaque in parua sustulit ossa manu,* et IV, 11, 14. vbi sepulta Cornelia, postquam dignitatem suam nihil sibi profuisse questa est, addit, *En! sum quod digitis quinque leuatur onus.* Sed pueriliter grauissimam sententiam tractauit Seneca Herc. Oet. vers. 1758 sqq. *Tam paruus cinis Herculeus est; huc ille decreuit gigas. O quanta, Titan, in nihil moles abit! — ecce vix totam Hercules Compleuit vrnam; quam leue est pondus mihi, Cui totus aether pondus incubuit leue.* Achillis cineres vino consperios et vnguento Thetis condidit in vrna, quam, Vulcani opus, a Baccho acceperat. Hom. d. l.

617 Non minus bene seqq. de gloria dicta. *respondet,* congrua est viro illi. *hac,* ab hac parte

Ipse etiam, vt, cuius fuerit, cognoscere possis,
Bella mouet clypeus, deque armis arma feruntur.
Non ea Tydides, non audet Oileos Aiax,
Non minor Atrides, non bello maior et aeuo,
Poscere, non alii: soli Telamone creato,
Laërtaque fuit tantae fiducia laudis.
A se Tantalides onus inuidiamque remouit,
Argolicosque duces mediis considere castris
Iussit, et arbitrium litis traiecit in omnes.

inania Tartara non sentit, nunquam moritur.

621 *bella mouet*, occasionem praebet certamini. *Cognoscere* sic etiam Heroid. IX, 151. *Tu quoque cognosces in me, Meleagre, sororem.* et Iustin. XIV, 6, 11. *vt Alexandrum posses etiam in moriente matre cognoscere.* Pro, certamen initur, grauius, *arma feruntur*, quia verbo ludere voluit.

623 Non Menelaus, Atrei filius natu *minor*, nec Agamemnon frater *maior*, et *aeuo*, natu, annis, et *bello*, quia summa belli, imperium penes eum. Erat *rex regum*, ἄναξ ἀνδρῶν. *Regno*, quod habent quatuor Mss. pro, *bello*, et quod placet Burm. prae altero, fluxit ex interpretatione. Solet vero Noster huiusmodi vocc. quorum vis vsu definita est, aliquid amplius addere. I, 750. *animis aequalis et annis*. VIII, 617. *animo maturus et aeuo.* — *soli creato* pro *solis creatis*, atque ita rescribi voluit Heins. *tantae fiducia laudis*, fidenter insignem illam gloriam appetebant.

626 *Tantalides*, Agamemnon, cuius pater Atreus filius Pelopis, nepos Tantali fuerat. Is cum esset dux exercitus, noluit alterutri arma adiudicare, ne *inuidiam*, infamiam et odium, sibi conciliaret, sed *arbitrium litis traiecit in omnes*, voluit, vt omnes illam caussam ex aequo et bono, pro meritis vtriusque iudicarent. Hom. Od. λ, 546. Troiani et Pallas iudicant de armis Achillis. Sic et Q. Cal. V, 134 sqq. qui addit, Aiacem et Vlyssem iudices sibi poposcisse Idomenea, Nestorem et Agamemnonem, sed hos iudicium a se remotum detulisse ad Troianos et Pallada.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

LIBER DECIMVS TERTIVS.

Armorum iudicium Aiax. Consedere duces, et, vulgi stante corona,
Surgit ad hos clypei dominus septemplicis Aiax.
Vtque erat impatiens irae, Sigeïa toruo

FAB. I. vf. 1 — 398 Nobile illud *certamen armorum* inter Aiacem Telamonium et Vlyssem, cuius occasio lib. XII extr. narrata, cuius memoria diu inter Aeolenses mansit, (Pausan. Attic. p. 86) et quod a multis auctoribus, tam graecis, quam latinis, tractatum est. Tractauerant enim (vt Homer. taceam, qui Od. λ, 542 sqq. eius mentionem facit) Arctinus in Aethiopide atque Lesches in carmine Ἰλιὰς μικρά, etc. Aeschylus Ὅπλων κρίσιν, docuerat. Exstant adhuc Antisthenis declamationes duae, altera Aiacis, Vlyssis altera. V. Reiskii Oratt. graeci. To. VIII. E Latinis Pacuvius et Attius fabulas dederant, quibus nomen fuit, *Armorum iudicium*. Timanthes etiam et Parrhasius pictores certauerant in hoc iudicio exprimendo, et Parrhasius herois nomine moleste se ferre dicebat, quod iterum ab indigno victus esset. Plin. XXXV, 10. Sed e poëtis praeter Ouidium vnus restat Quintus Calaber, qui Paralip. lib. V. vf. 180 — 316. in hoc argumento ingenium exercuit, quem tamen longissime post se relinquit Ouidius. Praestantissimae enim sunt hae orationes et moratae inprimis. Aiax iram suam in Vlyssem euomit, Vlysses contra callide et facunde causam suam agit. Vterque vtitur iis, quae periclitantibus suadet Quinctil. Inst. VI, 1. *Periclitantem vero commendat dignitas, et studia fortia, et susceptae bello cicatrices, et nobilitas et merita maiorum.* Singula bene et collecta sunt, et amplificata. Noster, monente Senec. Contr. II, 10. multa sumsit a M. Porcio Latrone, praeceptore suo, qui et ipse armorum iudicium scripserat. V. ad vf. 121.

1 *Consedere duces et surgit ad hos*, Homericus transeundi modus, Ὅγε κατ' ἄρ' ἕζετο· τοῖσι δ' ἀνέστη. *ad hos*, τοῖσι, ad hos verba facturus. Sine caussa Heins. suadebat, *ab his. Vulgus*, λαὸς, milites gregarii, quorum *stabat corona*, qui audiendi caussa consessum iudicum omni ex parte stantes cingebant. Quamquam ap. Homer. vulgus sedet. Aiaci apud Homer. v. c. Il. η, 927. vbi etiam describitur, datur ἑπταβόειον aut ἑπτάβοιον σάκος, septem boum coriis obductus clypeus. v. ad XII, 95. et ipse Aiax σακεσφόρος, quod Noster interpretatur *clypei dominus*.

3 *Vt*, vtpote qui. Cic. Rosc.

Litora respexit, claſſemque in litore, vultu:
Intendensque manus, Agimus, prô Iuppiter! inquit,
Ante rates cauſſam; et mecum confertur Vlixes!
At non Hectoreis dubitauit cedere flammis:
Quas ego ſuſtinui; quas hac a claſſe fugaui.
Tutius eſt igitur fictis contendere verbis,
Quam pugnare manu. Sed nec mihi dicere promtum,

4 Vulg. *proſpexit*, quam damnauit iam Ciofan. 6 Vnus Medic. *mecum contendit.* 10 Vnus Leid. *Quam bellare*, quod verb. frequens Noſtro, vt et aliis. v. Heinſ. ad Heroidd. XIII, 69.

Am. 17. *Homo, vt erat furioſus, inreſpondet.* Sic et XII, 258. *Impatiens irae*, iracundus. Liv. V, 38. *Galli flagrantes ira, cuius impatiens gens eſt.* v. Heinſ. Q. Calab. 180. *μέγ᾽ ἀσχαλόων.* Sic breuiter mores Aiacis notantur, et admonemur, qualis iam oratio exſpectanda ſit. *Reſpexit* vultu a iudicibus ad litora verſo. *Intendere* et *tendere manus* promiſcue vſurpantur. v. Drakenb. ad Sil. XV, 640.

5 Aiax non modo id agebat, vt arma acciperet, ſed fortitudine ſua, qua, interfecto Achille, reliquos duces omnes ſuperabat, adeo ſuperbiebat, vt indigniſſime ferret, quemquam audere, Vlyſſem inprimis, non manu, ſed calliditate et facundia excellentem, ſecum contendere. Hac indignitate commotum animum praeclare exprimit hoc exordium vſ. 5 — 20. Idemque ſenſus per totam orationem regnat. Indignitatem rei abrupte et cum graui acclamatione *pro Iupiter!* dupliciter declarat, Agimus cauſſam *ante rates*, quas ego ſeruaui, et *mecum confertur Vlixes*, cum nobiliſſimo et fortiſſimo heroë fraudulentus et ignauus. Recte Quinctil. Inſt. Or. V, 10, 41. *Locus ad commendationem quoque et inuidiam valet: Nam et Aiax apud Ouidium*, Ante rates, *inquit*, agimus cauſſam. Hinc claſſem reſpexiſſe monetur, vultu ipſo indignationem prodente. *confertur*, ſe confert.

7 Troiani, Hectore duce ignem inferre conabantur nauibus Graecorum, quibus conatibus fortiſſime reſtitit Aiax. Homer. Il. ο et π. Eadem re gloriatur etiam ap. Quint. Cal. 213 ſqq. *Suſtinuit* proprie impetum irruentium, et *fugauit* hoſtes flammas ferentes, ſed hinc etiam hoſtiles flammas. *Remoui*, quod pro *fugaui*, prior Gronov. et duo alii Mſſ. exhibent, eſt gloſſa. *Tutius eſt*, magis conducit ad gloriam conſequendam. *fictis*, ſubdolis verbis. Ita contemtim eloquentiam appellat. Qu. Cal. 222. *μύθων Ἰδρείῃ πίσυνος μεγάλων ἐπιμαίεαι ἔργων.*

10 Habent hoc heroes et milites ſtrenui, vt eloquentiam ſpernant prae ſua fortitudine, v. c. Hercules IX, 29. Tydeus ap. Eurip. Phoen. vſ. 603. Marius ap. Salluſt. Iug. 85, 31. Aiax apud Antiſth. p. 55. *ὁ πόλεμος ȣ̓ λόγῳ κρίνεται, ἀλλ᾽ ἔργῳ.* *dicere*, ſcil. cum facundia, eloquentem eſſe. Saepe ſic *dicere* ap. Cic. *facere*, praeclara facinora edere, fortem eſſe. Salluſt. Cat. 3. *Pulchrum eſt bene facere reipublicae: etiam bene dicere haud abſurdum*

Nec facere eſt iſti: quantumque ego Marte feroci,
Quantum acie valeo, tantum valet iſte loquendo.
Nec memoranda tamen vobis mea facta, Pelasgi,
Eſſe reor (vidiſtis enim): ſua narret Vlixes,
Quae ſine teſte gerit, quorum nox conſcia ſola eſt.
Praemia magna peti fateor: ſed demit honorem
Aemulus. Aiaci non eſt tenuiſſe ſuperbum,
Sit licet hoc ingens, quidquid ſperauit Vlixes.
Iſte tulit pretium iam nunc certaminis huius;
Quo cum victus erit, mecum certaſſe feretur.
Atque ego, ſi virtus in me dubitabilis eſſet,

12 *Quantum* ex Neap. dedit Heinſ. Vulg. *Inque acie*, vt VIII, 59. *Inque cauſſa valet.* 20 Vulg. *Quod cum* Multi, *Qui.* Sed *Quo* placuit Heinſ. Florent. Berneg. Boxh. codd. auctoritate. 21 Quatuor *Aſt ego.* Fragm. Boxh. *Atqui ego.* Sed v. not.

eſt. — *Valere* arte, viribus, excellere.

13 *Memoranda*, enumeranda, recenſenda. *Vidiſtis enim.* Magni aeſtimant bellatores, facinora ſua ante oculos vel ducis vel militum edidiſſe. vid. Liv. XXI, 43 extr. *ſine teſte.* Ap. Antiſth. p. 54. Ille nihil facit φανερῶς, ego nihil λάθρα. *quorum nox conſcia eſt*, quoniam noctu ſua perpetraverat, vnde Senec. Troad. 754. Vlixes *nocturnus miles*, et ibid. 38. Diomedes *nocturnus Ithaci comes.* Id infra in laudem ſuam vertit Vlyſſes, ſed ſuperbus et iratus Aiax callida conſilia pro ignaui animi ſignis habet.

16 ſqq. De hoc ſenſu Graecorum diximus ad IX, 6. Sed vide, quam acerbe nunc eo vtatur in contumeliam aemuli. *Aiaci* cum vi pro, *mihi.* Silius II, 29. *Armatum Hannibalem* (i. *me*) *poenae petit impia tellus.* Sed Francio et Burm. auctoribus poſt *aemulus* interpungendum arbitratus ſum: Aiaci non eſt ſuperbum tenuiſſe, quod ſperauit Vlyſſes. In qua oppoſitione maximam eſſe vim, ſummamque acerbitatem quilibet facile ſentiet. *Non eſt ei ſuperbum*, non habet, cur ſuperbiat. v. Burm. ad Petron. cp. 18. *tenuiſſe*, obtinuiſſe. *Iſte* cum contemtu dictum. *Quo*, nimirum certamine. Antiſth. p. 54. ὁ πόλεμος ȣ̓ λόγῳ κρίνεται, ἀλλ᾽ ἔργῳ.

21 — 33 Nobilitatem generis iactat et iure hereditario nititur, vtrumque in contumeliam Vlyſſis. Verbo tantum haec attingit Quint. Cal. 235. 36. *Atque* inſeruit transitionibus. v. Clav. Cic. *Nobilitate potens*, nobilis. Additur enim *potens* omnibus iis rebus, quae valent aliquid inter homines, quibus multum efficitur. Hinc *potens auctoritate*, *fauore*, *copiis* etc. De nobilitate Aeacidarum v. Iſocrat. Euag. p. 452. Wolf. min. eorumque acta fuere pars illuſtris hiſtoriae antiquae. Horat. III od. 19. init. *Moenia qui — cepit.* v. XI, 213. *Intrauit litora* pro, intrauit portus. *Silentes* abſolute interdum dici ſilentes vmbras docet Burm. Plerique tamen Vett. non niſi duos iudices infernales agnoſcunt, Mi-

Nobilitate potens essem, Telamone creatus,
Moenia qui forti Troiana sub Hercule cepit,
Litoraque intrauit Pagasaea Colcha carina.
Aeacus huic pater est, qui iura silentibus illic
Reddit, vbi Aeoliden saxum graue Sisyphon vrget.
Aeacon agnoscit summus, prolemque fatetur
Iuppiter esse suam. Sic ab Ioue tertius Aiax.
Nec tamen haec series in causa prosit, Achiui,
Si mihi cum magno non est communis Achille.
Frater erat: fraterna peto. Quid sanguine cretus
Sisyphio, furtisque, et fraude simillimus illi
Inserit Aeacidis alienae nomina gentis?
An quod in arma prior, nulloque sub indice veni,

25 Multi, *silentibus vmbris.* Sed v. Burm. 27 Vulg. *agnouit.* 29 Vulg. *in caussam.* 32 Quatuor, *furtoque.* Oxon. *et furto et fraude*, quod praeferebat Heins. 33 Plerique, *Inferis.*

noa et Rhadamanthum. Aeacus potius Plutonis clauiger ferebatur. vid. Fischer. ad Aeschin. Axioch. s. 19. Sed non mirum, si Aiax glorians illud maluit. V. omnino Heynii Exc. XI. ad Virg. Aen. VI. Pro, apud inferos satis acerbe, *illic, vbi Sisyphon saxum graue vrget.* Sisyphus enim latro Anticleam, Vlyssis matrem, cum ad Laërtem duceretur, compressit, ex quo concubitu Vlysses natus. Duplex igitur inest conuicium. Ap. Eurip. Iph. Aul. 524. Vlysses Σισύφειον σπέρμα, quod fluxit fortasse inde, quia Vlysses ingenio similior Sisypho, quam Laërti. *vrget*, premit, degrauat; nam secundum Propert. II, 16, 30. et alios Sisyphus saxum ceruicibus impositum apud inferos gestat. Sed cum illud etiam voluere dicatur, aeque bene se habet duorum Mss. Stroz. et Barber. lectio, *Aeolides s. g. Sisyphus vrget*, vt IV, 499. *Aut petis, aut vrges ruiturum, Sisyphe, saxum.* v. Burm.

29 *Series*, vulgo genealogia. Statius Theb. VI, 269. *series antiqua parentum.* Silius I, 88. *series nepotum.* — *Frater* pro patrueli, et h. l. cum delectu. Telamon et Peleus fratres erant, ab hoc Achilles, ab illo Aiax. *Inseri* eleganter dicr. qui in alienam gentem vel adoptantur vel se ingerunt, voc. ab insitione surculorum petito. Phaedr. III, 3, 10. *insitiui liberi*, spurii. *Nomina alienae gentis* melius, quam, *se*, quia in serie scribuntur nomina. Plin. pan. 37, 7. *impie his nominibus inseri publicanum.*

34 Cum non haberet Aiax, cur sua facta commemoraret, quae ipsi viderant Graeci, copiosus est in Vlyssis sceleribus detegendis. *An — quod mihi?* Indignantis et irridentis animi est, rogare, ne ea nobis obsint, quae prodesse nobis vel maxime in caussa debent, vt IX, 21 s. et infra vs. 135 s. Antisth. p. 56. tantum de Vlysse, ὃς οὐχ ἑκὼν, ἀλλ' ἄκων ἀφῖκται εἰς Τροίαν, et de Aiace, ὃς πρῶτος ἀεὶ καὶ μόνος τέταγμαι. *Nul-*

Arma neganda mihi? potiorque videbitur ille,
Vltima qui cepit, detrectauitque furore
Militiam ficto: donec follertior isto,
Sed sibi inutilior, timidi commenta retexit
Naupliades animi, vitataque traxit in arma?
Optima nunc sumat, qui sumere noluit vlla:
Nos inhonorati, et donis patruelibus orbi,
Obtulimus qui nos ad prima pericula, simus.
Atque vtinam aut verus furor ille, aut creditus, esset;
Nec comes hic Phrygias vmquam venisset ad arces

38 *Sed* non nisi vnus Leid. vnde sumsit Heins. qui malit, *At.* Caeteri *Et.* Plurimi, *ad arma*, et *iurataque traxit.* Duo, *inuitaque.* 40 Florent. S. M. *num sumat.* 43 Vnus Heins. *furor illi,* quod non improbat Burm. si distinguas post *furor.*

lo sub indice, vt ap. Florum IV, 8. *sub percussore mori.* In his *sub* caussam efficientem notat. De simulata Vlyssis insania v. Hygin. fab. 95. *Ei erat responsum, si ad Troiam isset, post vicesimum annum, solum, sociis perditis, egentem domum rediturum. Itaque cum sciret ad se oratores venturos, insaniam simulans, pileum sumsit, et equum cum boue iunxit ad aratrum. Quem Palamedes* (Nauplii filius) *vt vidit, sensit simulare, atque Telemachum filium eius, cunis sublatum, aratro ei subiecit, et ait; Simulatione deposita inter coniuratos veni.* De Telemacho res paullo aliter in Carmine Cyprio narratur. Aegre certe impelli potuit, vt aduersus Troianos proficisceretur. Homer. Od. ω, 119. Idem, sed obscurius, Vlyssi obiicitur ap Quint. Cal. 193. Sed totum hoc Tragici post Homerum finxerunt, monente etiam Cic. Offic. III, 26. vbi de honestate huius consilii disputat. Ibidem habes hoc idem crimen a poëta antiquo tractatum. *sollertior*, callidior Quint. Cal. 199. ὃς σέο φέρτερος ἔσκε βίῃ καὶ ἔυφρονι βουλῇ. *sibi inutilior*, suae saluti minus consulens. v. ad 59. *In arma* (pro *ad arma*) *trahere, vocare, venire, mittere* amant poëtae. Commode in rem suam vtitur illa simulatione, *Optima nunc sumat* etc. quibus verbis indignitàs rei rursus exprimitur. *inhonorati*, nullo praemio affecti. *ad prima pericula* pro, primi ad pericula, vt vs. 36. *Vltima qui cepit* pro, vltimus.

44 Quint. Cal. 194. ὡς μὴ ὤφελες ἱκέσθαι. Tum eadem, quae hic, exempla commemorantur, Philoctetae et Palamedis, sed iusto breuius, et sine affectuum commotione. *Hortator scelerum*, Vlysses ex Virg. Aen. VI, 529. *Poeantia proles*, Philocteta, Poeantis filius, sagittas ab Hercule acceperat (IX, 232.), quibus instructus interfuit bello Troiano. Sed in itinere ex colubri morsu in insaniam versus in insula Lemno a Graecis est relictus. Huius rei culpam in Vlyssem confert Aiax. Agamemnonis iussu factum esse tradit Hygin. fab. 102. Sine dubio suaserat Vlysses Agamemnoni, vt iuberet. Iam quid in hac insula per integrum prope decennium peregerit,

Hortator ſcelerum! non te, Poeantia proles,
Expoſitum Lemnos noſtro cum crimine haberet:
Qui nunc, vt memorant, ſilueſtribus abditus antris,
Saxa moues gemitu, Laërtiadaeque precaris,
Quae meruit: quae (ſi Dì ſunt) non vana preceris.
Et nunc ille eadem nobis iuratus in arma,
Heu! pars vna ducum, quo ſucceſſore ſagittae
Herculis vtuntur, fractus morboque fameque,
Velaturque, aliturque auibus; volucresque petendo
Debita Troianis exercet ſpicula fatis.
Ille tamen viuit, quia non comitauit Vlixen.
Mallet et infelix Palamedes eſſe relictus.

49 Nonnulli, *Di ſint.* Quidam, *Di dent.* Heinſ. emendabat, *quae Di, Di dent, non vana pr.* aut, *quae, Di dent, o non v. pr.* 53 Multi, *venaturque.* 55 Vulg. *Comitatur.* Multi, *comitatus.*

quantosque cruciatus pertulerit, breuiter hic tangitur, quia ad Graecos loquebatur, quibus illa nota, ſingula tamen valent ad commiſerationem faciendam, inuidiamque creandam Vlyſſi. Longiore narratione, eaque luctu pleniſſima exponitur a Q. Calabro IX, 352—396. vbi Diomedes et Vlyſſes legati ad eum veniunt, vt, cum ſine eius ſagittis Ilium expugnari non poſſe in fatis eſſet (vnde mox *debita*, deſtinata, *Troianis fatis*, Troiano excidio, *ſpicula*) ipſum arceſſerent. Ex Attio, qui poſt Sophoclem, cuius Philoct. exſtat, et Eurip. hoc argumentum tractauerat, paſſim verſiculos laudat Cic. et Philoctetae exemplo vtitur in diſputationibus de perferendis doloribus. Fin. II, 29. V, 11. Tuſc. II, 7.

48 *gemitu*, cum gemitu. Cic. Tuſc. d. l. *Adſpice Philoctetam! Cui concedendum eſt gementi. Ipſum enim Herculem viderat in Oeta magnitudine dolorum eiulantem.* — *precaris*, imprecáris. *ſi Di ſunt*, cum Di ſint. *Si nunc*, vt ſaepe, adfirmantis eſt, non autem dubitantis. *Eadem nobis* graeca ſyntaxis, *ταὐτὰ ἡμῖν*, *eadem*, in quae nos. Cic. Famil. IX, 6. *quod non idem illis cenſuiſſemus.* — *vna* redundanter additum. *fractus morbo fameque.* Q. Calab. 367 ſqq. *Velatur.* Philocteta apud Attium, *Configo tardas celeres, ſtans volatiles, Pro veſte pennis membra textis contegens.* cf. Q. Cal. 358. et Cic. Fin. V, 11. *alitur.* Sophocl. vſ. 288 ſ. *Exercet ſpicula*, vt apud Attium, *Ingemiſcimus, Quod haec pennigero, non armigero in corpore, Exerceantur tela.* — *Comitauit* Heinſ. e Florent. S. Marc. et vno Gronov. recepit, quia Noſter hoc actiuo frequenter vtitur.

56 Iam hoc Philoctetae exemplum luctu pleniſſimum, et ad inuidiam Vlyſſi faciendam aptiſſimum; tamen magis etiam lugendum Palamedem praedicat Vlyſſis culpa. De triſti Palamedis ſorte v. Hygin. fab. 105. Expoſita iam erat in Carmine Cyprio. Attingitur etiam a Virg. Aen. II, 82 ſqq. quamquam alia ibi odii cauſſa

Viueret, aut certe letum ſine crimine haberet.
Quem male conuicti nimium memor iſte furoris
Prodere rem Danaam finxit, fictumque probauit
Crimen, et oſtendit, quod iam praefoderat, aurum.
Ergo aut exſilio vires ſubduxit Achiuis,
Aut nece. Sic pugnat, ſic eſt metuendus Vlixes.
Qui, licet eloquio fidum quoque Neſtora vincat,
Haud tamen efficiet, deſertum vt Neſtora crimen
Eſſe rear nullum. Qui, cum imploraret Vlixen
Vulnere tardus equi, feſſusque ſenilibus annis,
Proditus a ſocio eſt. Non haec mihi crimina fingi,
Scit bene Tydides: qui nomine ſaepe vocatum
Corripuit; trepidoque fugam exprobrauit amico.

60 Burm. malit, *quod clam praefoderat.* 63 Baſil. ***Fidum ſibi***, quod efficacius. 64 *vt* ante *Neſtora* non habent ſeptem libri. v. Burm. ad Quinctil Decl. XI 7. 68 Stroz. et Medic. *vocatus.* Vnus Baſil. et Moret *notatum*, vt ſimul ignauiam ipſi obiiceret, quamquam hoc *corripiat* praeſtat, notante Burm.

commemoratur. Sed nec huius rei mentionem fecit Homer. Adeo multa rebus Troianis addiderunt poſteriores poëtae! *Male conuicti*. magno ſuo dolore, in damnum ſuum conuicti. Itaque minime opus eſt, vt cum pr. Gronov. et tribus aliis Mſſ. legamus, *male conuictum*, ſcil. Palamedem, aut cum Scheppero emendemus, *male confiſti*. i. fruſtra, temere confiſti, quamquam etiam Burm. illam emendat. probat. Et *male* ita, vt dixi, vſurpari docet Drakenb ad Silium XIII, 50. Sic v. c. Senec. Suaſ. V. *Errat circa damna ſua, et quae male expertus eſt, vota deponit.* Vt ſequentia intelligantur, notanda ſunt haec. Vlyſſes captiuo Phrygi epiſtolam Priami nomine ad Palamedem ſcriptam dedit, in qua ille huic magnam vim auri pollicebatur, ſi ex compoſito caſtra graeca proderet. Simul militem miſit, qui Phrygem non longe a caſtris interficeret. Epiſtola reperta cum Palamedes ad Agamemnonem perductus rem negaret, Graeci auctore Vlyſſe in tentorio quaeſiuerunt, inueneruntque aurum, quod Vlyſſes noctu clam ibi obruerat.

63 Tranſitus iuſto argutior. *fidum* vocat, quia tanto maius crimen, *fidum* ſocium deſerere. Lenzius coniungit *eloquio fidum*, i. fretum eloquentia, vt XI, 125. de Neſſo, *ope fidis equina.* Sed primum dubito, an *fidus* dicatur pro, *fidens*. Deinde Neſtor nihil moliebatur eloquentia ſua fretus. Denique maior ineſt vis, ſi *eloquio* cum *vincat* coniungimus. De Vlyſſis facundia v. Hom. Il. γ, 222 Cum Graeci fulmine Iouis conſternati fugerent, Neſtor relictus eſt tarditate equi, Paridis haſta in ſummo vertice vulnerati. Hectore igitur irruente, Diomedes in ſenis auxilium implorauit Vlyſſem, ſed fruſtra Il. θ, 80. *Proditus* grauius, quam,

Adſpiciunt oculis Superi mortalia iuſtis.
En eget auxilio, qui non tulit: vtque reliquit,
Sic linquendus erat. Legem ſibi dixerat ipſe.
Conclamat ſocios: adſum, videoque trementem
Pallentemque metu, ac trepidantem morte futura.
Oppoſui molem clypei; texique iacentem;
Seruauique animam (minimum eſt hoc laudis) inertem.
Si perſtas certare, locum redeamus in illum:
Redde hoſtem, vulnusque tuum, ſolitumque timorem:
Poſt clypeumque late: et mecum contende ſub illo.
At poſtquam eripui, cui ſtandi vulnera vires
Non dederant, nullo tardatus vulnere fugit.
Hector adeſt, ſecumque Deos in proelia ducit:
Quaque ruit, non tu tantum terreris, Vlixe;

75 Tres, *texique latentem*, quod non improbat Burm. quia mox repetit, *poſt clypeumque late.* 78 Schepper. corrigit, *hoſtem vultumque tuum.* male. v. Burm.

deſertus. *trepido*, prae metu celeriter fugienti. *exprobrauit.* Hom. vſ. 94. Πῇ φεύγεις, μετὰ νῶτα βαλὼν, κακὸς ὣς, ὁμίλῳ;

70 Grauis haec ſententia eo pertinet, quod auxilio mox ipſe egebat, qui non tulerat. *Mortalia* abſolute et ſubſtantiue ponitur, res humanae. v. Bentlei. ad Horat. A. P. 68. Egebat autem Vlyſſes, cum Troianorum cohortes in eum, Soci haſta vulneratum, irruerent. Tum ter ita *clamabat*, ὅσον κεφαλὴ χάδε φωτός. Il. λ, 461. Atque haec ignominioſe admodum hic narrantur, Vlyſſemque faciunt ignauam mulierem. *Legem ſibi dixerat*, conditionem ipſe praeſcripſerat, qua tractandus eſſet. *adſum* cum Menelao. *molem clypei*, Hom. vſ. 485. φέρων σάκος ἠΰτε πύργον. Idem beneficium ingrato exprobrat ap. Quint. Cal. 201 ſqq. ſed non tam graphice et contumelioſe, vt hic *iacentem.* Ap. Hom. etiam vulneratus fortiter pugnat, et poſtea Menelaus eum manu ducit e proelio.

82 *Secum Deos in proelia ducit.* Apollo miſſus a Ioue anteibat Hectorem, nube tectus aegideque armatus, terrebatque Graecos, vt fugerent. Homer. Il. ο, 220 ſqq. 307. 326. Verum non tum *pondere*, i. ſaxo, *fundebat*, ad terram dabat, Hectorem, ſed hoc iam antea factum erat. Il. ξ, 416 ſqq. Itaque Ouidius aut diverſa miſcuit, aut alios auctores ſecutus eſt, et quidem eosdem, quos Dictys Cretenſis, qui lib. II. vbi de pugna ad naues Graecorum loquitur, *Tam iam cedentibus*, inquit, *acrior inſiſtens* Aiax, *Hectorem, qui aduerſum eum promtius ſteterat, ictum immani ſaxo, ac mox conſternatum eiicit.* Mſſ. tamen magno numero pro *pondere* habent, *vulnere. trahit* terrorem exquiſitius, quam, facit terrorem.

Sed fortes etiam: tantum trahit ille timoris.
Hunc ego sanguineae successu caedis ouantem
Cominus ingenti resupinum pondere fudi.
Hunc ego poscentem, cum quo concurreret, vnus
Sustinui: sortemque meam vouistis, Achiui:
Et vestrae valuere preces. Si quaeritis huius
Fortunam pugnae; non sum superatus ab illo.
Ecce ferunt Troës ferrumque, ignemque, Iouemque
In Danaas classes: vbi nunc facundus Vlixes?
Nempe ego mille meo protexi pectore puppes,
Spem vestri reditus. Date tot pro nauibus arma.
Quod si vera licet mihi dicere, quaeritur istis,
Quam mihi, maior honos: coniunctaque gloria nostra (est:
Atque Aiax armis, non Aiaci arma petuntur.

84 Decem, *ille furoris.* 89 Permulti, *nouistis.* Heins. coni. *fouistis.* 92 Vulg. *vbi tunc.* 94 Sex, in quibus Oxon. *nostri reditus.*

Cominus ex vno Ms. Oxon. recepit Heins. pro *eminus*, quod reliqui tuentur omnes. Caussam reddit hanc: „Plus enim laudis Aiaci, quod cominus cum Hectore erat congressus, quam si eminus congressus fuisset." Verum hoc non sufficit. Lenzius contra putat, τὸ *eminus* magis testari Aiacis robur. Apud Homer. quidem lapide fundit Hectorem, postquam is se iam receperat ad suos, adeoque eminus, sed apud Dictyn cominus. *resupinum.* ὕπτιοι apud Homer. plerumque cadunt vulnerati.

87 *Poscentem*, prouocantem ad certamen singulare. Il. η, 67 sqq. Hoc igitur diu ante factum. *concurrere* de certamine singulari. *sustinere* de eo, qui parem se praebet aduersario viribus. Obtulerunt se ad hoc certamen nouem heroës, e quibus vnum sorte eligendum esse auctor fuit Nestor. Tum Graeci *vouerunt sortem Aiacis* (quod Burm. dubitat an satis latinum sit), vota, preces fecerunt, vt sors Aiacis exiret; quamquam et duos alios voto suo comprehenderunt. Vouerunt enim his verbis: Ζεῦ πάτερ, ἢ Αἴαντα λαχεῖν, ἢ Τυδέος υἱόν, Ἢ αὐτὸν βασιλῆα πολυχρύσοιο Μυκήνης. vs. 179. *Valent preces* et *vota* (vs. 128.), cum sit, quod voueramus, precati eramus. *Non sum superatus*, imo cum hastis nihil profecissent, et res ad saxa venisset, tum quoque ingenti saxo strauit Hectorem. vs. 270. *fortuna*, exitus pugnae.

91 V. Il. ο, 384 sqq. Eadem res intel. quae vs. 82. Elegans partic. *vbi* vsus in exprobrationibus et irrisionibus. Heroid. IV, 150. *vbi nunc fastus altaque verba iacent?* Ibi Heins. permulta exempla collegit. *nunc* rectius, quam vulg. *tunc.* v. ad I, 321. *Nempe ego* etc. Il. ο, 743 sqq. Est autem *nempe* vox eius, qui ipse sibi respondet.

95 sqq. Praeclara foret haec sententia, si alius eam de Aiace

Conferat his Ithacus Rhesum, imbellemque Dolona,
Priamidenque Helenum rapta cum Pallade captum.
Luce nihil gestum, nihil est Diomede remoto.
Si semel ista datis meritis tam vilibus arma;
Diuidite, et pars sit maior Diomedis in illis.
Quo tamen haec Ithaco? qui clam, qui semper inermis

99 Multi, *casta* vel *capta cum Pallade.* 101 Permulti, *Si tamen.* 102 Vnus Heins. *Et pars sit melior*, vt saepe *bona pars.*

dixisset, non ipse de se. Simile illud ap. Valer. Max. VII, 5, 6. *Non Catoni praetura, sed praeturae Cato negatus est. quaeritur*, comparatur.

98 *Rhesus*, rex Thracum, equos habebat maximos et pulcherrimos. Il. κ, 435. Eum cum sociis interfecit Diomedes. Inter caedem operam dedit Vlysses, vt eius equis potiretur. vs. 489 sqq. *Dolon*, Troianus, facie turpis, sed pedibus velox, explorator venit in castra Graecorum. Cognitum persecuti sunt Diomedes et Vlysses. Cum captus esset, pallidus et tremens auro aereque vitam redimere voluit; hinc *imbellis* Dolon: sed Diomedes eum interfecit ense. Il. κ, 314 sqq. Fortem inducit Dolonem Virg. Aen. XII, 346 sqq. *Pallas*, Palladium, e coelo delapsum et antiqua religione cultum a Troianis, quod ab Vlysse et Diomede, noctu clanculum vrbem Troianam ingressis, ablatum esse, antiqua fuit narratio, quam secuti sunt etiam Eurip. Rhes. 501. Virg. Aen. II, 164. Quintus Cal. X, 346. De *Heleno*, Priami filio, ab Vlysse rapto cf. Sophocl. Philoct. 601 sqq. qui tamen nec Diomedis mentionem facit, nec dicit hoc factum esse, cum Palladium raperetur. Nempe *cum* non indicat, idem eodem tempore factum, sed duo diuersa coniungit, et Helenum captum, et Palladа raptam. Ob hanc Vlysses ap. Antisth. p. 53 et 55 sacrilegus vt. ἱεροσυλήσας τὸ ἄγαλμα τῆς θεᾶς νύκτωρ. — *in illis*, illorum, vt vs. 311. *in illo*, illius.

103 Inutilia, quin adeo perniciosa haec arma Vlyssi. Hoc maximam in Vlyssis ignominiam tractat. *furtis*, insidiis et dolis. *nitor galeae.* Achillis enim galea, ἀστὴρ ὣς ἀπέλαμπεν. Il. τ, 381. Quint. Cal. V, 102. Ouid. hic cumulauit verba, quandoquidem *nitor*, *clarus et radiare* eodem redeunt. Quod tamen cum saepius fecerit Ouidius, neque h. l. vitiose, non erat, cur Burm. emendaret, *ferro radiantis et auro*, cum explicatione: ferreae enim erant et auro inductae, ferrum vero in splendorem erat datum. Sed si auro inductae, non poterat nitor ferri (*lumen ferri* dixit Valer. Flac. III, 100) cerni. De *radiare* v. ad II, 4. *Manifestare*, facere, vt latens in oculos incurrat. v. Burm. qui monet, vsurpatum esse ap. Ouid. ad imitationem graeci δηλοῦν, nec aptius huic rei exprimendae superesse verbum. Pro *latentem* Oxon. et duo alii Mss. *pauentem*, quod valde adblanditur, et satis poëticum videtur Schirachio „nempe, inquit, qui pauet, eius galea quasi tremit, et radiat aurum magis, cum trepidat.“ Hoc vero est argutari! Si hoc voluisset Ouidius, notatione dignus esset, qui irato et

Rem gerit; et furtis incautum decipit hostem?
Ipse nitor galeae, claro radiantis ab auro,
Insidias prodet, manifestabitque latentem.
Sed neque Dulichius sub Achillis casside vertex
Pondera tanta feret. Nec non onerosa, grauisque
Pelias esse potest imbellibus hasta lacertis.
Nec clypeus, vasti caelatus imagine mundi,
Conueniet timidae, nataeque ad furta sinistrae.
Debilitaturum quid te petis, improbe, munus?
Quod tibi si populi donauerit error Achiui,
Cur spolieris, erit; non, cur metuaris ab hoste.
Et fuga, qua sola cunctos, timidissime, vincis,
Tarda futura tibi est, gestamina tanta trahenti.
Adde, quod iste tuus, tam raro proelia passus,
Integer est clypeus: nostro, qui tela ferendo
Mille patet plagis, nouus est successor habendus.
Denique, quid verbis opus est? spectemur agendo:
Arma viri fortis medios mittantur in hostes:

105 Faber corr. *cono radiantis ab aureo.* 108 Burm. melius placet, quod habet Medic. *ferat*, et mox, *conueniat.* 110 Florent. et Medic. *concretus imagine*, cum glossa, *id est*, *pictus.* 117 Quidam, *vulnera passus* Saepe *vulnera pati.* Sed Burm. recte praefert *proelia*, quia si raro *vulnera* esset passus clypeus, aliqua tamen haberet, nec esset integer.

conuicianti Aiaci talem ingenii lusum tribuisset. Neque hic de pauore Vlyssis sermo est, sed de insidiis. Aliter ap. Antisth. p. 53. *δειλὸς οὐδεὶς ἂν ἐπισήμοις ὅπλοις χρήσαιτο, εἰδὼς, ὅτι τὴν δειλίαν αὐτοῦ ἐκφαίνει τὰ ὅπλα.* *Sed neque* etc. Hanc membrorum debilitatem Aiax ei obiicit etiam ap. Qu. Cal. 224. *Dulichium*, insula prope Ithacam, quae tamen secundum Hom. alii regi seruiebat. De *Peliade hasta* v. ad XII, 73. Sed inprimis nobilitatus est Homeri Il. σ, 468 — 607. descriptione, (quacum cf. Quint. Cal. V, 5. — 101.) et recentiorum disputationibus. *clypeus* Achillis, Vulcani opus. *caelatus imagine vasti mundi*, in quo coelum cum sideribus, terra non modo cum fluuiis, mari et vrbibus, sed etiam cum omnibus iis, quae cadunt in vitam humanam, figuris eminentibus expressa erant. De v. *caelare* v. ad II, 6. *natae ad furta.* v. ad XV, 116. et 120.

116 *Trahere* eleganter de pondere, quod tardat incedentem et fugientem. Virg. G. IV, 94. de obeso, *latam trahens inglorius aluum.*

121 Seneca Controv. II, 11. de Ouidio: *Adeo autem studiose Latronem audiuit, vt multas eius sententias in versus suos transtulerit. In armorum iudicio dixe-*

Inde iubete peti, et referentem ornate relatis.
Finierat Telamone ſatus, vulgique ſecutum *Vlyſſes.*
Vltima murmur erat: donec Laërtius heros
Adſtitit, atque oculos paulum tellure moratos
Suſtulit ad proceres, exſpectatoque reſoluit
Ora ſono: neque abeſt facundis gratia dictis.
Si mea cum veſtris valuiſſent vota, Pelasgi,
Non foret ambiguus tanti certaminis heres:
Tuque tuis armis, nos te poteremur, Achille.
Quem quoniam non aequa mihi vobisque negarunt
Fata; (manuque ſimul veluti lacrimantia terſit
Lumina) quis magno melius ſuccedat Achilli,
Quam per quem magnus Danaïs ſucceſſit Achilles?

rat Latro: Mittamus arma in hoſtes, et petamus. Naſo dixit: Arma viri fortis etc. Simile quid Q. Cal. 218 ſqq. habet.

123 *Finierat* orationem, perorauerat cauſſam ſuam. *Murmur* et alias *fremitus*, ſermo multorum promiſcue loquentium. *Adſtitit*, ſurrexit ad eos. *oculos — moratos* ex Homer. Il. γ, 217 ſqq. vbi hoc moris Vlyſſi fuiſſe traditur, vt, antequàm verba facere inciperet, ſtaret oculis in terram defixis, immotoque ſceptro Cauſſam, cur hoc ita finxerit Homerus, reddit Quinctil. Inſt. XI, 3, 158. *Mire auditurum dicturi cura delectat, et iudex ſe ipſe componit. Hoc praecipit Homerus Vlixis exemplo, quem ſtetiſſe oculis in terram defixis, immotoque ſceptro, priusquam illam eloquentiae procellam effunderet, dicit.* Vt igitur Aiax toruo vultu indignitatem rei profitebatur; ſic Vlyſſes modeſtiae gratia audituris ſe commendat. *exſpectato*, quia nota omnibus eius facundia, *neque abeſt* etc. Burm. putat, haec a Propert. I, 2, 29. ſumta, *nec deſit iucundis gratia verbis*, itaque et ibi malit *facundis*. Sine cauſſa. — Dicit autem Vlyſſes oratione ſeq. compoſite, moderate, callide, et vbi Aiacis nonnulla et crimina et argumenta diluit, opera ſua mirifice enarrat.

128 Incipit cum pio voto, ſibi et auditoribus communi, idque fictis adeo lacrimis confirmat. *Valuiſſent vota.* v. ad vſ. 89. *Non foret — heres*, non ambigeretur, quis poſſideret illa arma, de quibus iam certatur, quorum heres Aiax eſſe magna contentione vult. *poteremur* antique pro, *potiremur.* v. Heinſ. et Burm. *potiri* nunc, vti, poſſidere. *melius*, meliore iure. Tan. Faber neminem natum arbitrabatur, a quo doceri poſſet, quid ſibi hoc vellet, *Danais ſucceſſit Achilles*, itaque corrigebat, *acceſſit*. At facile doceri poterat, *ſuccedere* centies poni pro, accedere. Obuia enim ſunt illa, *ſuccedere antro*, *muro*, *vrbi*, et XI, 142. *ſuccedere aquae.* Igitur et nunc, quo auctore numero Graecorum acceſſit Achilles. Et de induſtria hoc idem verb. repetitum, quia quaſi vim argumenti habet.

Huic modo ne proſit, quod, vt eſt, hebes eſſe videtur:
Neue mihi noceat, quod vobis ſemper, Achiui,
Profuit ingenium: meaque haec facundia, ſi qua eſt,
Quae nunc pro domino, pro vobis ſaepe locuta eſt,
Inuidia careat: bona nec ſua quisque recuſet.
Nam genus, et proauos, et quae non fecimus ipſi,
Vix ea noſtra voco. Sed enim, quia retulit Aiax
Eſſe Iouis pronepos, noſtri quoque ſanguinis auctor
Iuppiter eſt, totidemque gradus diſtamus ab illo.
Nam mihi Laërtes pater eſt, Arceſius illi,
Iuppiter huic: neque in his quisquam damnatus, et exſul.
Eſt quoque per matrem Cyllenius addita nobis
Altera nobilitas. Deus eſt in vtroque parente.
Sed neque materno quod ſum generoſior ortu,
Nec mihi, quod pater eſt fraterni ſanguinis inſons,
Propoſita arma peto: meritis expendite cauſſam.
Dummodo quod fratres Telamon, Peleusque fuerunt,
Aiacis meritum non ſit: nec ſanguinis ordo,
Sed virtutis honos ſpoliis quaeratur in iſtis.
Aut ſi proximitas, primusque requiritur heres,
Eſt genitor Peleus, eſt Pyrrhus filius illi,
Quis locus Aiaci? Phthiam Scyronue ferantur.

135 Vnus Baſ. *hebes eſſe fatetur*, vt ſit Graeciſmus, quem illuſtrat Heinſ. et qualis mox vſ. 142.

135 *Huic modo* etc. vid. ad vſ. 34. *hebes*, deſtitutus *ingenio*, h. e. prudentia et facundia, quam vtramque virtutem Vlyſſis ſpreverat Aiax. Eam autem Vlyſſes et praeclare commendat, *quod vobis ſemper profuit*, *quae pro vobis ſaepe locuta eſt*, et modeſte, *ſi qua eſt*, tum, *bona nec ſua* (quae ipſe ſibi *fecit*, parauit, non autem natura ei tribuit) *quisque* (quisquam) *recuſet*, recuſet iis vti. *dominus facundiae*, vt *dominus artis* I, 524. qui eam nouit et exercet. Cf. Q. Cal. 290.

140 Veriſſime de generis nobilitate iudicat, quam non ſpreviſſet, niſi ſciuiſſet, meritis ſe poſſe contendere cum Aiace. *eſſe pronepos* graeca ſyntaxis, ſe eſſe pronepotem. *damnatus et exſul*, qualis Peleus, quamquam nec Telamon *fraternae caedis inſons* ex nonnullorum opinione. v. XI, 267 ſqq. Sic viciſſim Vlyſſes Aiaci quandam generis maculam obiicit. cf. vſ. 26. *Mater* Vlyſſis fuit Anticlea, Autolyci filia, Mercurii neptis. Od. λ, 84. *in parente vtroque*, in ſtemmate vtriusque parentis. Commode repetit duo illa, quibus ſua nobilitas maior Aiacis.

151 Non poteſt Aiax hereditario iure niti. *Spolia* alias arma hoſti detracta, h. l. arma exſtin-

Nec minus eſt iſto Teucer patruelis Achilli.
Num petit ille tamen, num ſperat, vt auferat arma?
Ergo operum quoniam nudum certamen habetur;
Plura quidem feci, quam quae comprendere dictis
In promtu mihi ſit: rerum tamen ordine ducar.
Praeſcia venturi genitrix Nereïa leti
Diſſimulat cultu natum: deceperat omnes,
In quibus Aiacem, ſumtae fallacia veſtis.
Arma ego femineis, animum motura virilem,
Mercibus inſerui. Neque adhuc proiecerat heros
Virgineos habitus, cum parmam haſtamque tenenti
Nate Dea, dixi, tibi ſe peritura reſeruant
Pergama. Quid dubitas ingentem euertere Troiam?
Iniecique manum, fortemque ad fortia miſi.

151 Multi, *eſt iſti, illi, iſtic* aut *illic*. 158 *num ſperat, vt auferat arma* dedit. Heinſ. ex Calandr. Exc. quart. Medic. et Iun. Vulg. *num ſi petat, auferat arma?* 166 Duo, *deiecerat*, quod non diſplicet Burm. Heinſ. malebat, *reiecerat*, improbante Burm. 169 Quidam, *vertere.*

ſti relicta. *In iſtis* tradendis nouo domino non *quaeratur*, reſpiciatur, *ſanguinis ordo*, conſanguinitas, ſed *virtutis honos*, virtus, quae hoc honore et praemio ſola digna eſt. *proximitas* etiam X, 340. — Cum Achilles in inſula *Scyro* lateret, rem habuit cum Deïdamia, regis filia, ex qua natus eſt *Pyrrhus*. Apollod. III, 13, 8. *ſperat* fore *vt*.

159 *Nudus*, vt *γυμνὸς*, eleganter pro, ſolus. v. Drakenb. ad Silium I, 219. *rerum ordine ducar* pro vulg. rem ordine referam, quod ſollemne in principio narrationum. v. IX, 5.

162 Cf. Apollod. III, 13, 8. Hygin. fab. 96. Feſtiue et iocoſe res narratur A. A. I, 689 ſqq. *praeſcia venturi*, futuri, *leti*, nempe filium, ſi ad Troiam proficiſceretur, periturum. *diſſimulat cultu*, veſtitu virgineo tectum in Scyron inſulam miſit ad Lycomedem, vbi inter virgines latuit. Secundum Schol. Hom. Il. τ, 332. Vlyſſes, Phoenix et Neſtor oratores miſſi ſunt ad Lycomedem, non autem *Aiax*. Vlyſſes in veſtibulo regio depoſuit *femineas merces*, inſtrumenta textoria. Schol. Hom. *ἱστουργικὰ ἐργαλεῖα*. *Arma inſerui* Schirach. explicat, arma indui latenti Achilli. Imo, arma addidi iſtis mercibus. Addunt alii, Vlyſſem tubicinem iuſſiſſe canere, armorumque crepitum fieri, quo ſtrepitu commotum Achillem clypeum haſtamque arripuiſſe. Sed in verbis, *neque adhuc proiecerat — dixi*, mira eſt breuitas. *tibi ſe reſeruant* tamquam ſponte id faciant, quod fato accidebat. Burm. fabulam inde ortam putat, quod Achilles tum *ἀρτίγαμος* fuerit; hoc enim moris fuiſſe apud Graecos, vt *νεωστὶ γεγαμηκότας* abſoluerent militandi munere. *Ingens Troia* etiam vſ. 505.

Ergo opera illius, mea sunt. Ego Telephon hasta
Pugnantem domui: victum orantemque refeci.
Quod Thebae cecidere, meum est: me credite Lesbon,
Me Tenedon, Chrysenque, et Cyllan, Apollinis vrbes,
Et Syron cepisse: mea concussa putate
Procubuisse solo Lyrnesia moenia dextra.
Vtque alias taceam; qui saeuum perdere posset
Hectora, nempe dedi: per me iacet inclytus Hector.
Illis haec armis, quibus est inuentus Achilles,
Arma peto: viuo dederam, post fata reposco.
Vt dolor vnius Danaos peruenit ad omnes,
Aulidaque Euboïcam complerunt mille carinae;
Exspectata diu, nulla, aut contraria classi,
Flamina sunt: duraeque iubent Agamemnona sortes
Immeritam saeuae natam mactare Dianae.
Denegat hoc genitor, Diuisque irascitur ipsis:
Atque in rege tamen pater est. Ego mite parentis
Ingenium verbis ad publica commoda verti.

177 *Alias* e Flor. et vno Medic. dedit Heins. vt ad ciuitates expugnatas referatur. Caeteri, *alios*.

et Virg. Aen. III, 462. Referendum τὸ *ingens* vel ad ambitum vrbis (Senec. Troad. 22. victor *lentum Ilium Metitur oculis, ac decem tandem ferus Ignoscit annis.*) vel ad gloriam. Virg. Aen. II, 325.

171 Operum Achillis indiculum iam XII, 105 sqq. habuimus, vbi vide not. Etiam ap. Q. Cal. 256 sqq. de eo gloriatur, quod Achillem adduxerit. Sed longius progreditur, et singula quoque eius opera sibi vindicat, quemadmodum vs. 236 s. partem adeo rerum ab ipso Aiace gestarum.

197 *saeuus*, fortis, frequens bellatorum epitheton. *nempe*, certe. Phaedr. II, 2, 2. *nempe exemplis discimus. per me*, mea virtute. *quibus est inuentus*, quorum auxilio est detectus. Immo arma Achillis, de quibus iam certabatur, alia erant, a Vulcano fabricata et accepta.

181 *Vnius*, Menelai, *dolor* ob ereptam coniugem, *peruenit ad omnes*, quatenus omnes iniuriam ei illatam vlcisci voluerunt. Cf. A. A. I, 688. *Sortes*, responsum Calchantis. Epitheta *immeritam* et *saeuae* non satis commode addita; ita enim apparet, Vlyssem adiuuisse rem atrocem. *Denegat hoc*, totumque adeo exercitium dimitti iubet. *In rege tamen pater est.* v. ad XII, 29. *Ego mite — verti*, ego *verbis*, facundia mea, perfeci, vt rex deposito affectu paterno mallet commodis publicis satisfacere. *Vertere* cum praepos. *ad* mutationem consilii, affectus etc. indicat. v. Burm. ad Phaedr. I, 31, 5. Conatus suos et propter difficultatem, et quia eloquentia opus

Nunc equidem fateor, faffoque ignofcat Atrides;
Difficilem tenui fub iniquo iudice cauffam.
Hunc tamen vtilitas populi, fratrisque, datique
Summa mouet fceptri, laudem vt cum fanguine penfet.
Mittor et ad matrem, quae non hortanda, fed aftu
Decipienda fuit. Quo fi Telamonius iffet,
Orba fuis effent etiamnum lintea ventis,
Mittor et Iliacas audax orator ad arces:
Vifaque, et intrata eft altae mihi curia Troiae:
Plenaque adhuc erat illa viris. Interritus egi,
Quam mihi mandarat communis Graecia, cauffam:
Accufoque Parin, praedamque, Helenamque repofco:
Et moueo Priamum, Priamoque Antenora iunctum.
At Paris, et fratres, et qui rapuere fub illo,
Vix tenuere manus (fcis hoc, Menelae) nefandas;

189 Heinf. putat, *Nunc (equidem fateor etc.) difficilem tenui* c. 191 Vulg. *fraterque*, aeque bene. Et reuocauit Mitfcherl. Mox multi, *Cura mouet fceptri*, quae varietas etiam V Faft. 72. Burm. addit, ita *curam* pro imperio millies poni. 193 Quatuor, *oranda*. 195 Quidam *carbafa ventis*.

erat, cum *cauffa* forenfi comparat, cui praeeft *iniquus iudex*, qui aduerfatur petenti. *tenere cauffam* etiam apud Cic. pro, vincere, obtinere cauffam. *fumma fceptri dati*, fumma imperii (vt Cic. loquitur), fummum imperium, cuius fignum eft fceptrum, ei creditum. Agamemnon σκηπτοῦχος apud Homer. v. c. Il. α, 279. *laudem cum fanguine penfare*, gloriam et fanguinem filiae in trutina ponderare, h. e. non folum affectu paterno, fed gloriae etiam ftudio duci.

193 *Mittor et ad matrem* vel folus, vel Diomede comite, ad Iphigeniam arceffendam. Illam *aftu decepit*, mentiens, filiam nupturam effe Achilli. Sic etiam Dictys Cretenfis lib. I. et Hygin. fab. 98. Verum apud Eurip. Iph. Aul. Menelaus vertit animum fratris, Iphigenia autem cum Clytaemneftra ipfius Agamemnonis literis arceffitur in caftra. — *fuis*, fibi fauentibus, fecundis.

196 Vlyffes cum Menelao ante bellum fufceptum Ilium miffus erat ad Priamum, vt Helenam repeteret. Il. γ, 205. In hac narratione fingula valent ad *audaciam*, qua opus fuerit in hac legatione, declarandam. *arces* pro fingulari arx, Pergamus. v. vf. 344. *alta Troia*, Ἴλιος αἰπεινή Il. ν, 773. vt αἰπεινὴ Γονόεσσα Il. β, 573. Quia vrbes capitales olim fecuritatis cauffa in montibus aedificari folebant, hinc *alta vrbs*, magna, bene munita. v. Fabri Archaeologiam p. 272. Lenzius vero h. l. non nifi acropolin intel. Ibi, ante Priami aedes, concio-

Primaque lux noſtri tecum fuit illa pericli.
Longa referre mora eſt, quae conſilioque, manuque
Vtiliter feci ſpatioſi tempore belli.
Poſt acies primas, vrbis ſe moenibus hoſtes
Continuere diu: nec aperti copia Martis
Vlla fuit: decimo demum pugnauimus anno.
Quid facis interea, qui nil, niſi proelia, noſti?
Quis tuus vſus erat? nam ſi mea facta requiris,
Hoſtibus inſidior: foſſas munimine cingo:
Conſolor ſocios, vt longi taedia belli
Mente ferant placidâ: doceo, quo ſimus alendi,
Armandiue modo: mittor, quo poſtulat vſus.
Ecce Iouis monitu, deceptus imagine ſomni,
Rex iubet incepti curam dimittere belli.

211 Iunian. et Leid. *requiras*. Probat Burm.

nes fieri ſolebant. Il. η, 345. Eum locum Noſter *curiam* vocat ex vſu Romano. De legatione autem illa cf. et Carm. Cypr. *praedam*, opes, quas vna cum Helena abduxerat Paris. Il. η, 363. *Antenor*, Priamo affinitate *iunctus* pacem ſuaſit. Homer. Il. η, 363. *Antenor*, Priamo affinitate *iunctus*, pacem ſuaſit. Homer. Il. η, 348 ſqq. Eam ob cauſſam omne ius belli ab eo abſtinuiſſe Achiuos memorat Liv. I, 1. *qui rapuere ſub illo*, miniſtri, qui illo duce Helenam rapuere. *tenuere*, retinuere. *nefandas*, quia legatis intentabantur.

210 Seqq. praeclare oſtendunt, quantum valeat in bello conſilium, nec parum premunt Aiacem. Putidus in hoc argumento eſt Vlyſſes ap. Quint. Cal. vſ. 238 ſqq. vbi, tamquam in ſchola verſaretur, plurimis exemplis et rationibus docet, quanta ſit vis eloquentiae et ſapientiae. *Munimen* illud, *ἀλεωρὴν*, deſcribit Homer. Il. μ, 52—57. Foſſam latam vtrimque cingebant praecipitia decliuia, *κρημνοὶ ἐπηρεφέες*, deſuper valli acuti, *σκόλοπες ὀξεῖς*, defixi erant. Sed illa opus Vlyſſis fuiſſe, Homerus non dicit.

216 Heinſium offendebat concurſus plurium ſubſtantiuorum vni verbo iunctorum; itaque legebat, *Ecce Iouis monitos deceptus imagine ſomnos*. Duriſſimus graeciſmus. Sed illum concurſum non eſſe inſolentem, et *monitu* dictum pro, *ex monitu*, oſtendit Burm. *Monere* autem eſſe verb. ſomniorum, iam ſaepius vidimus, v. c. IX, 700. Caeterum quod hic commemoratur, ſumtum ex Il. β, 1—332. Iupiter, pernicioſo ad Agamemnonem ſomnio miſſo, monuit, vt inuaderet Troianos; fore enim, vt vrbem eorum capiant. Agamemnon autem, vt tentaret milites, iuſſit *incepti curam dimittere belli*, deſiſtere a bello, atque nauibus in mare deductis in patriam redire. Quod vix audiuerant milites, cum laeti magnoque cum clamore ad naues feſtinarent, reditumque pararent.

Ille poteſt auctore ſuam defendere cauſſam.
Non ſinat hoc Aiax, delendaque Pergama poſcat;
Quodque poteſt, pugnet. Cur non remoratur ituros?
Cur non arma capit? dat, quod vaga turba ſequatur?
Non erat hoc nimium numquam niſi magna loquenti.
Quid? quod et ipſe fugis? vidi, puduitque videre,
Cum tu terga dares, inhoneſtaque vela parares.
Nec mora, Quid facitis? quae vos dementia, dixi,
Concitat, o ſocii, captam dimittere Troiam?
Quidue domum fertis decimo, niſi dedecus, anno?
Talibus atque aliis, in quae dolor ipſe diſertum
Fecerat, auerſos profuga de claſſe reduxi.
Conuocat Atrides ſocios terrore pauentes:
Nec Telamoniades etiam nunc hiſcere quidquam
Auſit: at auſus erat reges inceſſere dictis
Therſites, etiam per me haud impune, proteruis.
Erigor, et trepidos ciues exhortor in hoſtem,
Amiſſamque mea virtutem voce repoſco.
Tempore ab hoc, quodcumque poteſt feciſſe videri

218 Vulg. *defendere vocem.* Quidam, *culpam.* 229 Vulg. *aduerſos*, et mox Langerm. et Argent. *retraxi* Sed Burm. alterum retinet, quia profugi facundia Vlyſſis moti et in pudorem dati faciie et naſi ſua ſponte redierint. 232 Magna hic varietas. *Auſit. at auſus erat* ductu Mſſ dedit Heinſ. 235 Multi, *voce refundo.* Berneg. pr. Baſ. et Arond. pro diuerſa lect. *repono.* Vnus, *rependo.* Heinſ. putat, *reprendo,* vt ad fugientes ſocios reſpiciat.

Hic Vlyſſes vnus fuit, qui feſtinantes vel verbis reduxit, vel verberibus coërcuit, et pro concione milites ad bellum continuandum cohortatus eſt. Hom. vſ. 284 ſqq In hoc igitur nunc exſultat eius oratio. *auctore*, auctoritate Iouis, quem ſibi ſuaſiſſe reditum mentiebatur. — *dat*, vel proponit conſilium, vel dat exemplum. *magna loq.* I, 751.

226 *Captam*, iam capiendam, quam obſidebant, vt caperent. Sic *captiuum coelum* I, 184. et *captas iam deſpectare terras* ap. Virg. Aen. I, 396. vbi valde laborarunt Intt. *dimittimus* loca ea, a quibus abimus.

229 *Auerſos* a Troia, aut etiam, ego auerti eos a claſſe, qua fugam parabant, et inde reduxi in caſtra.

233 *Therſites*, homo omnium turpiſſimus, ſolebat κ κατὰ κόσμον ἐριζέμεναι βασιλεῦσιν, et tum maxime Agamemnoni. Eum Vlyſſes ſceptro percutiebat, vt vibex cruenta in dorſo exoriretur. Il β, 266. Caeterum peracerba comparatio Aiacis cum Therſita.

Fortiter iste, meum eſt, qui dantem terga retraxi.
Denique de Danais quis te laudatue petitue?
At ſua Tydides mecum communicat acta;
Me probat; et ſocio ſemper confidit Vlixe.
Eſt aliquid, de tot Graiorum millibus vnum
A Diomede legi. Nec me ſors ire iubebat:
Sic tamen et ſpreto noctisque hoſtisque periclo,
Auſum eadem, quae nos, Phrygia de gente Dolona
Interimo: non ante tamen, quam cuncta coëgi
Prodere, et edidici, quid perfida Troia pararet.
Omnia cognoram, nec, quod ſpecularer, habebam:
Et iam promiſſa poteram cum laude reuerti.
Haud contentus ea, petii tentoria Rheſi,
Inque ſuis ipſum caſtris comitesque peremi:
Atque ita captiuo victor votisque potitus,

237 Vulg. *quem dantem*. Sed v. Burm. 240 Florent. *Vlixi*. v. Burm. ad X, 69. 244 Heinſ. coni. *Auſum eadem nobis*. 247 Vulg. *nec quid ſpecularer*, vt Virg. Ecl. II, 2. 248 *Praemiſſa* e compluribus recepit Heinſ. qui et *promerita* legi poſſe putabat.

237 *Qui* poſt *meum eſt*, vt III ex Pont. 4, 91. *Nec mea verba leges, qui ſum ſubmotus ad Iſtrum.* Et ſic ſaepius.

238 *Petitue*, comitem in periculis adeundis. *mecum communicat acta*, me ſocium ſumit actorum. *Diomedis* laus ſumma inter Graecos. Dictus eſt δαίμονι ἶσος, Homer. Il. ε, 438. quippe Martem etiam et Venerem vulnerare auſus. Sed in Theodectae Aiace alia reddebatur cauſſa, cur is Vlyſſem potius ſocium actorum ſuorum appetierit: ὅτι ὁ Διομήδης προείλετο Ὀδυσσέα, οὐ τιμῶν, ἀλλ' ἵνα ἥττων ᾖ ὁ ἀκολουθῶν. Ariſtot. Rhet. II, 23. *Eſt aliquid.* v. ad XII, 93. Cf. Q. Cal. 253—5. vbi idem vrgetur.

243 *Sic tamen*, licet forte nulla iuſſus ire. Similiter *ſic quoque* VIII, 603. et alibi. *Auſum eadem, quae nos*, explorare caſtra hoſtilia. De *Dolone* et *Rheſo* v. ad vſ. 98. *perfida Troia*, vel quia Paris hoſpitii iure violato perfidus (Horat. I od. 15, 1, 2.), vel propter id, quod XI, 205 ſqq. narratum eſt. Sed Vlyſſes hic eam ſibi laudem ſoli vindicat, quae ſecundum Homer. maximam partem debebatur Diomedi. *Praemiſſa cum laude reuerti* recte dīr. imperator e bello, cum Fama aut literae ipſius militumque rerum ab eo geſtarum gloriam iam diuulgarunt in patria. Sed an idem aeque bene de hoc facinore nocturno dicatur, dubito. Praeſtat haud dubie lect. vulg. *promiſſa cum laude*, quam etiam Tan. Faber defendit, cum gloria, vel quam mihi ex hoc facinore promiſeram, (*ſibi promittere* pro ſperare etiam XI, 662.) vel quam mihi Graeci promiſerant. Nempe Neſtor ei promiſerat μέγα κλέος. Il. κ, 212. Lenzius praefert *praemiſſa*, vt doctiorem lect.

Ingredior curru laetos imitante triumphos.
Cuius equos pretium pro nocte popofcerat hoftis,
Arma negate mihi: fueritque benignior Aiax.
Quid Lycii referam Sarpedonis agmina ferro
Deuaftata meo? cum multo fanguine fudi
Coeranon Hippafiden, Alaftoraque, Chromiumque,
Alcandrumque, Haliumque, Noëmonaque, Prytanin-
Exitioque dedi cum Cherfidamante Thoona. (que:
Et Charopen, fatisque immitibus Ennomon actum:
Quique minus celebres noftra fub moenibus vrbis
Procubuere manu. Sunt et mihi vulnera, ciues,
Ipfo pulchra loco: nec vanis credite verbis:

254 Muretus emendabat, *ferat haec vt dignior.* 256 Francof. *Marte deuaftata meo*, quod grauius altero.

252 *Ingredior* pro, inuehor. Diferte haec diftinguit Plin. pan. cp. 22. *Iam hoc ipfum, quod ingreffus es, quam mirum laetumque! Nam priores inuehi folebant quadriiugo curru et albentibus equis.* Sic etiam Vlyffes, hinc *laetos imitante triumphos.* Sed Ouidius oblitus fui Vlyffem facit Romanum. De reditu Vlyffis cum curru v. Il. *x*, 497 fqq.

253 *Hoftis*, Dolon, cum fpeculator mitteretur, *pro nocte*, pro exploratione illa nocturna *equos* Achillis pretium popofcit. Homer. Il. *x*, 392. Virg. Aen. XII, 346 fqq. Cf. etiam Nofter Ib. 629. Trift. III, 4, 34 *Arma negate mihi* iufto impetuofius dictum eft, et melius conueniret irato Aiaci, quam blandienti auditoribus Vlyffi. Neque hic habet argumentum iuftum. Date mihi arma Achillis. Cur? quia eum cepi, qui equos Achillis popofcerat. In verbis *fueritque benignior Aiax* laborarunt Interpretes. Heinf. *τὸ benignior* paffiue fumebat pro eo, qui benigne habetur, cuius tamen fignificationis exemplum fe ignorare fatebatur. Burm. explicat, magis popularis, blandus, vt adeo obtineat quae velit. Mff. quidam, *quia* aut *quoque dignior*, vnde Heinf. coni. *fuerit his dignior*, aut, *tuleritque ea dignior*. Prius placebat etiam Capofer. Koeppenius pro *Aiax* fuadebat *Hector;* nam is Doloni promiferat equos Achillis.

255 *Sarpedon*, Iouis filius, Lyciis praeerat. Is cum, Tlepolemi hafta vulneratus, elatus effet a fuis e proelio, Vlyffes *agmina* eius *deuaftauit ferro*, plures e fociis eius interfecit, quorum nomina hic ex Homer. Il. *ε*, 677 fqq. recenfentur. *Agmina deuaftare* felix locutio ad augendam cladem Sarpedonis fociis illatam. Ap. Cic. Pif. 33. *vaftitatem efficit* morbus, ex quo multi moriuntur. *Hippafiden*, vt Il. λ, 426. Charops Hippafides. De *Cherfidamante*, *Thoone* et reliquis v. Il. λ, 422.

263 *Pulchra*, honefta, *ipfo loco*, quippe corpore aduerfo accepta, quae fola laudabilia. Contra *vulnera inhonefta* in tergo. Faft.

Adſpicite en! (veſtemque manu deducit) et, Haec ſunt
Pectora ſemper, ait, veſtris exercita rebus.
At nihil impendit per tot Telamonius annos
Sanguinis in ſocios: et habet ſine vulnere corpus.
Quid tamen hoc refert, ſi ſe pro claſſe Pelasga
Arma tuliſſe refert contra Troasque, Iouemque?
Confiteorque, tulit. Neque enim bene facta maligne
Detrectare meum eſt: ſed nec communia ſolus
Occupet, atque aliquem vobis quoque reddat hono-
Repulit Actorides, ſub imagine tutus Achillis, (rem,
Troas ab arſuris cum defenſore carinis.
Auſum etiam Hectoreo ſolum concurrere Marti
Se putat, oblitus regisque, ducumque, meique;
Nonus in officio, et praelatus munere ſortis.

265 Gronov. pr. et duo alii, *veſtris exercita curis*, vt *curis exercita corpora* VII, 634 et XV, 768. 266 Sixii et unus Heinſ. *expendit*. 268 Quinque *claſſe*, *Pelaſgi*. 271 Multi, *detractare*, vt V, 246. Mox vulgo *in do ne*. plerique *ſed ne*. 275 Vulg. *Hectoreis telis*. 276 *ducumque* pro *ducisque* emendauit Heinſ.

II, 211. Ea bellatores periclitantes iudicibus populoue oſtendere ſolebant, veſte detracta aut ſciſſa, magno plerumque ſuo bono, vt M. Manlius ap. Liuium VI, 20. M. Aquilius, cuius patronus *non orationis habuit fiduciam*, *ſed oculis populi Romani vim attulit*. Quinctil. Inſt. II, 15. Cf Cic Or. II, 28. Idem periclitantibus ſuadet Quinctil. Inſt. VI, 1. Itaque et Vlyſſes efficace hoc artificio vtitur. *vanis*, quae vana eſſe poſſunt, et ſaepe ſunt. Mox dubitatur, vtrum *diducit* legendum ſit, quod recepit Burm. an *deducit*, quod tuetur Heinſ. meliorum Mſſ auctoritate, pro quo primus Hamb. et quinque alii *diducit*. Vbique fere haec duo verba a librariis confuſa reperiuntur. *diducere veſtem*, eam in diuerſas partes trahere; nam *diducere* ſeparationem notat. *deducere*, eam a ſuperiore corporis parte detrahere, vt III, 480. Tunica quidem Graecorum et Romanorum vix *diduci* potuit, niſi ſciſſa. Hinc nos *deducit* reuocauimus. *Exercitus*, multas moleſtias, labores perpeſſus. II, 287. VII, 634. Nominatim milites veterani dtr *exerciti*. *Veſtris rebus*, pro ſalute veſtra, cum opem ferrem vobis laborantibus. *Impendere ſanguinem in ſocios* pro vulgari, fundere ſanguinem pro ſociis. Etiam Curt IV, 10, 3. *In unius hominis iactationem tot millium ſanguinem impendi*.

270 Obſerua veteratorium Vlyſſis ingenium, non modo in verbis, *neque enim bene facta* etc. ſed etiam in illis. *ſed nec communia — honorem*, quae vniuerſis Graecis odioſum faciunt Aiacem. *Occupat*, ſe immittit in poſſeſſionem eorum. *reddat*, relinquat, cedat Cic. Sull. 30. *Non modo nihil mihi aſſumo*, *ſed etiam reddo ac remitto*.

273 *Actorides*, Patroclus, A-

Sed tamen euentus vestrae, fortissime, pugnae
Quis fuit? Hector abit violatus vulnere nullo.
Me miserum, quanto cogor meminisse dolore
Temporis illius, quo, Graium murus, Achilles
Procubuit! nec me lacrimae, luctusque, timorue
Tardarunt, quin corpus humo sublime referrem.
His humeris, his, inquam, humeris ego corpus Achillis
Et simul arma tuli, quae nunc quoque ferre laboro.
Sunt mihi, quae valeant in talia pondera, vires:
Est animus vestros certe sensurus honores.
Scilicet idcirco pro gnato caerula mater
Ambitiosa suo fuit, vt coelestia dona,

289 Graevian. pro diuersa lect. *Vulcania dona.*

ctoris nepos, *sub imagine tutus Achillis*, quia armis Achillis tectus tam fortiter pugnabat, vt Troiani existimarent, Achillem rediisse in castra Graecorum, fugamque capesserent. Il. π, 280 sqq. *cum defensore*, nempe Aiace. *Hectoreus Mars*, quia additur v. *concurrere*, est ipse Hector pugnans. Facilius, nec sine grauitate, certamen hoc singulare Hectoris dictum foret *Hectoreus Mars*, de quo v. ad vs. 87 sqq. *regisque ducumque*, Agamemnon κατ᾽ ἐξοχὴν dictus *rex*, *rex regum*, caeteri vero *duces*. v. Heins. In eo *officio* Aiax secundum Homer. erat tertius, Vlysses vero *nonus*. Igitur mentitur rursus, vt detrectet facta Aiacis. *munere*, beneficio, ope. *vulnere nullo*. Immo et hasta et lapide misso vulneratus est ab Aiace. Il. η, 260 sqq.

281 *murus*, tutela, praesidium. Sollemne enim poëtis, heroa virumque fortem *murum*, *turrem*, *clypeus* etc. vocare. Achilles ἕρκος Graecorum Il. α, 284. Aiax πύργος eorumdem. Od. λ, 555. v. Drakenb. ad Sil. XVI, 68. — *sublime*, sublatum humo. *corpus et arma*. Sic et ap. Q. Cal. 286. Ἐσάωσα δ᾽ ὁμῶς τεύχεσσιν θανόντα. *His humeris* repetit, quia negauerat Aiax, parem eum esse ferendis istis armis. Sed ipse rursus, quod paullo ante in Aiace vituperauerat, solus communia occupat. v. Quint. Cal. II, 384. vbi duces communiter Achillem e proelio referunt. Apud Antisth. p. 53. Aiax *corpus* fert Achillis, Vlysses *arma*. *laboro*, contendo, operam do. *Est animus*. Hic exspectasses animum intrepidum. Sed en conversionem modestam et gratiosam! Subicit enim, *vestros certe sensurus honores*, qui iis tangitur, commouetur, gratumque exhibet animum erga eum, qui tribuit.

289 *Ambitiosa* eleganter, quae ambierat Vulcanum, blanda oratione eum rogaverat, vt filio fabricaret arma. Il. σ, 369 sqq. *coelestia*, a Deo fabricata. Ea Aiax vs. 110. negat timido conuenire, Vlysses, rudi militi. *miles* nunc contemtim, sola manu fortis, cum dux etiam consiliis excellere debeat. Vellei. II, 18. de Mithridate, *Consiliis*

Artis opus tantae, rudis et ſine pectore miles
Indueret? neque enim clypei caelamina norit,
Oceanum et terras, cumque alto ſidera coelo
Pleïadasque, Hyadasque, immunemque aequoris Ar-
Diuerſasque vrbes, nitidumque Orionis enſem. (cton,
Poſtulat, vt capiat, quae non intelligit, arma.
Quid? quod me, duri fugientem munera belli,
Arguit incepto ſerum acceſſiſſe labori?
Nec ſe magnanimo maledicere ſentit Achilli?
Si ſimulaſſe vocat crimen, ſimulauimus ambo.
Si mora prò culpa eſt; ego ſum maturior illo.
Me pia detinuit coniux: pia mater Achillem:
Primaque ſunt illis data tempora, cetera vobïs.
Haud timeo, ſi iam nequeo defendere crimen
Cum tanto commune viro. Deprenſus Vlixis
Ingenio tamen ille; at non Aiacis, Vlixes.
Neue in me ſtolidae conuicia fundere linguae
Admiremur eum: vobis quoque digna pudore
Obiicit. An falſo Palameden crimine turpe

294 Bonon. pr. *diuerſosque orbes*, ſcil. ſtellarum. 295 H. vſ. vncis incluſit Mitſcherl. 296 Quidam, *munia belli.* 303 Vulg. *timeam* et *nequeam.* Heinſ. coni. *Haud timeo, ne grande queam def. cr.* vt ironice haec dicantur. 304 Caeſen. *Vlyſſes.* Hinc Heinſ. coni. *Vlyſſei* vel *Vlyſſi*, vt XIV, 159. 671. et alibi. 305 Baſil. *at non illius*, quod placet Heinſio.

dux, miles manu. Etiam alibi *miles* cum contemtu dr. Terent. Eun. II, 2, 57. *rudis*, non imbutus literis. *ſine pectore*, ſine ingenio. *caelamina*, argumenta caelata, vt mox, *quae non intelligit*, quorum argumenta non edoctus eſt. *Pleïadas* etc. Ea ipſa ſidera Homer. nominat. Etiam *immunem aequoris* ex eodem, vſ. 489. ἄμμορος λοετρῶν ὠκεανοῖο. v. II, 172. *diuerſas vrbes*, in quibus diuerſa negotia, belli et pacis, tractantur. Il. σ, 490 ſqq. Sed Lenz. disiunctas intel. vt magnitudo clypei indicetur.

296 Inſigni calliditate ſe tegit exemplo Achillis, et mox grauiſſima crimina a ſe amolitur in reliquos duces. *munera belli*, omnia, quae ad bellum pertinent, bellum ipſum, ex imitatione Lucret. apud quem *moenera militiai* I, 30. et *belli moenera* vſ. 33. *labori*, bello.

300 *Maturior*, maturius acceſſi. *illis data*, coniugis et matris cauſa, pio officio fungentes, cunctabamur primis temporibus; poſt tamen Graecorum cauſſae acceſſimus. *Admiremur*, miremur. *ſtolida lingua* vt alibi *acerba, docta* etc. *fundere verba* conuenit irato, vt XII, 469.

Accuſaſſe mihi, vobis damnaſſe decorum eſt?
Sed neque Naupliades facinus defendere tantum,
Tamque patens, valuit: nec vos audiſtis in illo
Crimina: vidiſtis, pretioque obiecta patebant.
Nec Poeantiaden quod habet Vulcania Lemnos,
Eſſe reus merui: factum defendite veſtrum,
(Conſenſiſtis enim) nec me ſuaſiſſe negabo,
Vt ſe ſubtraheret bellique viaeque labori,
Tentaretque feros requie lenire dolores.
Paruit: et viuit. Non haec ſententia tantum
Fida, ſed et felix; cum ſit ſatis, eſſe fidelem.
Quem quoniam vates delenda ad Pergama poſcunt,
Ne mandate mihi: melius Telamonius ibit,
Eloquioque virum morbis, iraque furentem
Molliet, aut aliqua producet callidus arte.
Ante retro Simoïs fluet, et ſine frondibus Ide
Stabit, et auxilium promittet Achaïa Troiae,
Quam, ceſſante meo pro veſtris pectore rebus,
Aiacis ſtolidi Danais ſollertia proſit.

310 Duo, *defendere notum.* 317 Multi veteres, *finire dolores* aut *labores.* 319 Heinſ. malit, *fideli.* 323 Vulg. *perducet.* Heinſ. ſcribendum cenſet *alia arte*, quia et eloquium ars eſt.

309 De *Palamede* cf. vſ. 60. *In illo*, illius. *obiecta*, crimina ei obiecta *pretio*, auro in eius tentorio reperto, patebant.

314 Pro *factum* ante Heinſ. legebatur, *crimen*, quod ille mutauit partim Codd. auctoritate, partim quia Vlyſſes iam negauerit eſſe crimen. At *crimen veſtrum* eleganter, factum veſtrum, quod crimini datur. *crimen*, ἔγκλημα, διαβολή. Sic Gloſſ. De *Poeantiade* cf. vſ. 45.

319 *felix* propter euentum; viuit enim ille.

320 *Vates.* Nempe *Helenus*, de quo vſ. 99. poſtquam captus erat, Graecis indicauit, Troiam ſine Philoctata capi non poſſe. Leſches in Iliade parv. p. 36. Sophocl. Philoct. 604 ſqq. *Producet* e latebris ſuis. *aliqua arte*, callido aliquo conſilio.

324 Cum aliquid fieri poſſe poëtae negant, recurſum fere fluviorum (e graeco prouerb. ἄνω ποταμῶν, Eurip. Med. 410.) atque alia naturae contraria commemorant. Cf. XIV, 38. Heroid. V, 29. I Triſt. VIII. init. Horat. I od. 29, 11. Claud. 18, 352 ſqq. Exempla autem haec noſtra accommodata ſunt perſonae loquentis et loco, vbi haec gerebantur. *Simois* prope Troiam cum Scamandro aquas miſcebat. Il. ε, 774. Mox quaeritur, vtrum *ſine frondibus*, an cum vno Mſ. Heinſii *ſine fontibus* legendum ſit. *Ide* tam *humida*, X, 71. *fontibusque celeberrima*, II, 218. vbi v. not. quam *vmbroſa* XI, 762. Pinetis

Sis licet infeſtus ſociis, regique, mihique,
Dure Philoctete; licet exſecrere, meumque
Deuoueas ſine fine caput, cupiasque dolenti
Me tibi forte dari, noſtrumque haurire cruorem,
[Vtque tui mihi, ſic fiat tibi copia noſtri:]
Te tamen aggrediar; [mecumque reducere nitar.]
Tamque tuis potiar, faueat Fortuna, ſagittis,
Quam ſum Dardanio, quem cepi, vate potitus:

329 Multi, *Iure Philoctete.* Tres, *dire.*

inprimis abundabat. Virg. Aen. IX, 80 ſqq. vnde naues fabricari ſolebant. Horat. I od. 15. Etiam IV Faſt. 249. eadem varietas eſt, vbi pro *amoenam fontibus Iden*, quatuor Codd. *frondibus*. H. l. praefero, *ſine frondibus*, auctoritate plurimorum Mſſ. Burm. putat, τῷ *ſtabit* melius conuenire *frondibus*. Sed hoc nihili eſt. Mons eleganter *ſtare* dr. pro ſimplici, *eſſe*, adeoque h. v. *fontibus* non minus, quam *frondibus*, conuenit. Horat. I od. 9, 1. *Vides, vt alta ſtet niue candidum Soracte.* — *pectus* rurſus eſt ingenium.

329 *Durus*, iratus, inexorabilis. Reſpicit autem Sophoclis fab. vbi Philoctetes duriſſimis verbis inſectatur reliquos duces, Vlyſſem inprimis et Agamemnonem. Cf. v. c. vſ. 314. ſeqq. *Haurit cruorem* (etiam ap. hiſtoricos, v. c. Curt. IV, 14, 17.) is, qui vulnere inflicto facit, vt ſanguis profluat. Verſum ſeq. *Vtque — noſtri* plurimi poſtponunt ſequenti, vnus omittit, et Heinſ. poſt Muretum aut adulterinum aut certe valde deprauatum iudicat. Si genuinus eſt, poſtponi certe debet ſequenti. Sed et in hoc, valde diſcrepant Mſſ. Multi habent, *Te tamen aggrediar, nec inultus ſpero relinquar.* Nonnulli, *aggrediar longe formidine pulſa.* Sex, *aggrediar ſollerti pectore fidus.* Duo, *caſtrisque reducere nitar*, quod Burm. non diſplicebat, nec Lenzio. Sed haec mera ſunt librariorum ſupplementa. In pr. Palat. inter lineas erat ſcriptum, *Te tamen aggrediar*, reliquis omiſſis. Id probat Heinſ. Non enim dubitat, hunc et plures verſus ab Ouidio relictos eſſe imperfectos. Mihi vero parum credibile videtur, ſecundum Ouidii ingenium, tam verba quam ſententias ſaepenumero temere profundens et cumulans, verſus reliquiſſe imperfectos; putem potius, poſteriorem huius verſus partem in antiquiſſimo Codice, vnde reliqui deſcripti ſunt, fuiſſe deletam, hinc librarios, pro ſuo quisque ingenio, lacunam expleſſe. Ex his igitur ſupplementis, cum neſciamus, quid Ouidius ſcripſerit, licet eligere, quod cuique lectori prae caeteris probatur.

335 *Dardanius vates*, Helenus, de quo vſ. 99. *reſponſa Deum*, ſcil. exitio fore Troianis, ſi Palladium auferatur. *ſignum penetrale*, ſtans in penetralibus, vt *penetrales Dii* ap. Cic. N. D. II, 27. — *ſine illis*, Heleno et Palladio. Ita dedit Burm. ex quatuor Mſſ. Francſ. Sixii, Francii et Moreti, cum reliqui omnes *ſine illo* habeant, quod dupliciter intelligi poteſt, vel ſine Palladio, vel ironice, ſine Aiace. Sed *illis* multo melius. Mitſcherl. tamen alterum reuocauit.

Quam responſa Deûm, Troianaque fata retexi,
Quam rapui Phrygiae ſignum penetrale Mineruae
Hoſtibus e mediis. Et ſe mihi comparet Aiax?
Nempe capi Troiam prohibebant fata ſine illis.
Fortis vbi eſt Aiax? vbi ſunt ingentia magni
Verba viri? cur hic metuis? cur audet Vlixes
Ire per excubias, et ſe committere nocti?
Perque feros enſes, non tantum moenia Troum
Verum etiam ſummas arces intrare, ſuaque
Eripere aede Deam, raptamque efferre per hoſtes?
Quae niſi feciſſem, fruſtra Telamone creatus
Geſtaſſet laeua taurorum tergora ſeptem.
Illa nocte mihi Troiae victoria parta eſt:
Pergama tum vici, cum vinci poſſe coëgi.
Deſine Tydiden vultuque, et murmure nobis
Oſtentare meum: pars eſt ſua laudis in illis.
Nec tu, cum ſocia clypeum pro claſſe tenebas,
Solus eras: tibi turba comes, mihi contigit vnus,
Qui, niſi pugnacem ſciret ſapiente minorem
Eſſe, nec indomitae deberi praemia dextrae,
Ipſe quoque haec peteret: peteret moderatior Aiax,

342 Vnus Heinſ *per inſidias.* 348 Medic. *victoria pacta eſt*, quod placet Burm. qui comparat *deſponſatam* (verius *deſponſam*) *laudem* e Cic. de Haruſp. Reſp 3. 351 Vulg *in illo.* Heinſ legit, *pars et ſua laudis in illis*, vel, *pars eſt ſua laudis et illi.*

340 Iam hic rurſus habet, in quo exſultet ſua oratio. Cf. Virg. Aen. II, 162 — 179. vnde apparet, non temere hoc facinore gloriari Vlyſſem. *Magna verba* gloriantis ſunt, vt alibi vidimus; ſed exſultans Vlyſſes *ingentia* potius ei tribuit. In *metuis* Lenzius vrget Praeſens, putat ne, Vlyſſem fingere, eo ipſo tempore, quo haec loqueretur, Aiacem metu eſſe correptum. Immo per totum h. l. Praeſentia ſunt pro Praeteritis. — *ſummas arces*, vbi vigiles trucidauit Virg.

350 Ingenioſe, nec ſine auctoritate aliorum oratorum, hoc finxit. Praeſentis ingenii eſt, ea arripere, iisque in rem ſuam vti, quae inter dicendum ante oculos geruntur. *oſtentare*, demonſtrare indicare, Diomedem fuiſſe ſocium iſtius facinoris.

356 *Aiax.* Oileos vid. XII, 622. *Eurypyli* plures fuere v. Burm. H. l. intel. Euaemonis filius, qui ex Ormenio Theſſaliae copias adduxerat. Il. β, 734. ε, 76. *ferox*, bellicoſus. *Andremone natus*, Thoas Aetolorum dux. Il. β, 638. *Idomeneus*, dux Cretenſium, δουρικλυτός. Il β, 651. cuius auriga *Meriones*, fortiſſimus et ipſe, Horat. I od. 6,

Eurypylusque ferox, claroque Andrèmone natus:
Nec minus Idomeneus, patriaque creatus eadem
Meriones: peteret maioris frater Atridae.
Quippe manu fortes (nec ſunt tibi Marte ſecundi)
Conſiliis ceſſere meis. Tibi dextera bello
Vtilis: ingenium eſt, quod eget moderamine noſtri.
Tu vires ſine mente geris: mihi cura futuri eſt.
Tu pugnare potes: pugnandi tempora mecum
Eligit Atrides: tu tantum corpore prodes;
Nos animo: quantoque ratem qui temperat, anteit
Remigis officium, quanto dux milite maior;
Tanto ego te ſupero. Nec non in corpore noſtro
Pectora ſunt potiora manu: vigor omnis in illis.
At vos, o Proceres, vigili date praemia veſtro,
Proque tot annorum curis, quas anxius egi,
Hunc titulum meritis penſandum reddite noſtris.
Iam labor in fine eſt: obſtantia fata remoui:
Altaque poſſe capi faciendo, Pergama cepi.

360 Heinſ. *Quippe animae fortes, tibi nec Mavorte ſecundae.* Duo Leidenſes, *Mihi Marte ſecundi*, quod placet Burm. vt ſit oppoſitio ſeqq. 362 Gronov. et vnus Heinſ. *moderamine certo.* 365 Burm. in margine et editi quidam, *corpore polles.* non male. 368 *Tanto* recepit Burm. pro vulg. *tantum.* 371 Heinſ. ſuadet e tribus, *quos anxius egi*, improbante Burm. Recepit Mitſch. qui et *cura* habet e Florent.

15. et ἀτάλαντος Ἄρηϊ dictus II. β, 651. *conſiliis ceſſere meis*, mihi ceſſere in hoc certamine armorum, quia conſiliis ego abundo.

361 ſqq. Comparatio manu fortis ducis cum ſapiente. Salluſt. Cat. I, 5. *Sed diu magnum inter mortales certamen fuit, vine corporis, an virtute animi res militaris magis procederet. Nam et prius, quam incipias, conſulto, et, vbi conſulueris, mature facto opus eſt. Ita vtrumque per ſe indigens, alterum alterius auxilio eget.* — *noſtri*, ingenii. Mſſ. tamen omnes, praeter vnum, *noſtro*. Cf. de hoc principatu Q. Cal. 241 ſqq.

370 Cum ſingula nunc argumenta ſine taedio repeti non poſſent, quod interdum magnam habet vim in peroratione, reliqua quidem grauiſſimis his verbis, *Proque — egi* breuiter complectitur, validiſſimum autem de Palladio erepto, quo omnis ſalus Troianorum nitebatur, nominatim vrget. Vulgare fuiſſet, etiam in poſterum ſuam operam promittere ſociis, ſed hoc grauiter et inexſpectato ita conuertit, vt per futura facinora, ſine ſapientiam, ſine audaciam requirant, obteſtetur iudices, quorum animos callide etiam ab Aiace auertere conatur extremis verbis, *Huic date.* Formulam, *curas agere*, multis exemplis comprobat

Per ſpes nunc ſocias, caſuraque moenia Troum,
Perque Deos oro, quos hoſti nuper ademi,
Per, ſi quid ſupereſt, quod ſit ſapienter agendum,
Si quid adhuc audax, ex praecipitique petendum:
Si Troiae fatis aliquid reſtare putatis;
Eſte mei memores: aut ſi mihi non datis arma;
Huic date. Et oſtendit ſignum fatale Mineruae.
Mota manus procerum eſt: et, quid facundia poſſet,
Re patuit: fortisque viri tulit arma diſertus.
Hectora qui ſolus, qui ferrum, ignemque, Iouemque
Suſtinuit toties; vnam non ſuſtinet iram:
Inuictumque virum vincit dolor. Arripit enſem:
Et, Meus hic certe eſt. An et hunc ſibi poſcet Vlixes?
Hoc, ait, vtendum eſt in me mihi: quique cruore
Saepe Phrygum maduit, domini nunc caede madebit;
Ne quisquam Aiacem poſſit ſuperare, niſi Aiax.
Dixit: et in pectus, tum demum vulnera paſſum,
Qua patuit ferro, letalem condidit enſem.
Nec valuere manus infixum educere telum:
Expulit ipſe cruor; rubefactaque ſanguine tellus
Purpureum viridi genuit de ceſpite florem,

375 Vnus Moreti, *Per ſpes vos ſocias*, quod adblanditur Heinſ. 378 Heinſ. ſuſpectus eſt hic vſ. Et in vſ. ſeq. agnoſcit manum alienam. Poſſe tamen *putatur* legi. Vncis hos 2 vſſ. incluſit Mitſch. 380 Vnus Heinſii, *at ſi mihi*, quod elegantius iudicat Burm. 383 *Re* multi ex melioribus Heinſio ſuggeſſerunt pro, *Tum* aut *tunc*.

Burm. ad Heroid. XVI, 302. *Hunc titulum*, glorioſum hoc praemium. IV, 644 *faciendo*, efficiendo.

375 *Socias*, communes noſtras. *Deus* ſaepe pro Dea, et h. l. rei augendae cauſſa etiam plural. pro ſing. *Ex praecipiti*, ſcil. loco, *petere* de periculoſo et audaci facinore. *Huic date*, in huius templo conſecrata ſuſpendite.

382 *Manus*, conſilium, collegium. *res*, factum. III, 368. *Re minas firmat*. IX, 228. *dicta re probat*, et ſic ſaepius. — *non ſuſtinet iram*, non par eſt coërcendae irae. Non improbandus hic verborum luſus.

386 *enſem*, eundem, quem ab Hectore dono acceperat. Hygin. f. 107. Q. Cal. 483.

391 *Paſſum* pro, patientem. *qua patuit ferro*, qua parte vulnus accipere poterat, nempe *διὰ φρενῶν*. Pindar. Nem. ζ. nam ſuperiora oſſibus munita. Burm. tamen, quem Lenzius ſequitur, putat, reſpexiſſe Ouid. his verbis fabulam, quae reliquum Aiacis corpus a vulneribus immune fuiſſe tradebat. Schol. Sophocl. ad Aiac. vſ. 844. Ap. Sophocl. latere incidit in gladium terra fixum. *telum*, enſem.

395 V. ad X, 215. *puero*,

Qui prius Oebalio fuerat de vulnere natus.
Litera communis mediis pueroque, viroque
Inscripta est foliis: haec nominis, illa querelae.
Hecuba Victor ad Hypsipyles patriam, clarique Thoantis,
Et veterum terras infames caede virorum,
Vela dat, vt referat, Tirynthia tela, sagittas.
Quae postquam ad Graios, domino comitante, reuexit:
Imposita est sero tandem manus vltima bello.
Troia simul Priamusque cadunt; Priameiaque coniux
Perdidit infelix hominis post omnia formam;
Externasque nouo latratu terruit auras.

400 Voss. et duo alii, *Ad veterum.* Medic. tert. *Et Veterum ad.* Post hunc et nonnulli interferunt alium: *Transierat tandem portis votoque potitus.* 403 Vulg. *sero.* Vnus Heins. *saeuo.*

Hyacintho, *viro*, Aiaci. Huius nomen, illius gemitus exprimunt literae AI.

FAB. II. vs. 399 — 595 *Hecuba in canem.* Graeci, deleta vrbe Troiana, distributisque mulieribus captiuis, naues soluunt, appelluntque mox ad Thraciam, vbi *Polydorus*, Hecubae filius, a Polymestore interfectus erat. Ibi Achillis vmbra apparet, postulatque, vt *Polyxena* ad sepulcrum suum immoletur. *Hecuba* dolens sortem filiae dum in litore ambulat, conspicit corpus Polydori, quem in viuis adhuc esse et a Polymestore clam educari crediderat. Luctu igitur et ira incensa excaecat Polymestorem, et, cum Thraces eam lapidibus peterent, mutatur in canem. Sumtum est hoc argumentum luctu plenissimum, et egregie tractatum, ex Eurip. Troadd. et Hecuba. Cf. Tzetz. Chil. III, 74. Hygin. fab. 111.

399 — 428 Breuiter recensentur, quae inde a iudicio armorum vsque ad profectionem Graecorum gesta sunt in agro Troiano. Vlysses, *victor* in iudicio armorum, nauigat in insulam Lemnon, vbi olim, tempore Argonautarum, *Hypsipyle*, quae, cum reliquae Lemniades, a Venere impulsae, *viros* omnes interficerent, *Thoanta* patrem clam imposuit naui, vt seruaretur. Apollod I, 9, 1. Hygin fab 15. et quos ibi laudat Munker. *Sagittas*, nempe *Tirynthia tela*, (vt II, 616. *Vait temeraria tela, sagittas*) tela Herculis, quorum *dominus* nunc Philoctetes. v. ad vs. 44.

406 Canis facta est. cf. 567. sqq. Etiam VII, 362. *Maera nouo latratu terruit agros.* Namque *terrere* de voce ingrata dr. v. c. vaccae I, 638. asini, Phaedr. I, 11, 5. *vt insueta voce terreret feras.* Talis vox terret proprie homines et feras, hinc vrbes et agros. VII, 362. et apud poëtas etiam *auras*, vt 1 Fast. 567. *fragor aethera terruit ipsum.* Male igitur h. l. multi, *aures.* *Nouus* sollemne de corporibus transformatis. *Externas*, peregrinas, in terra peregrina.

407 Cf. XI, 195 sqq. *consederat*, exstinctus erat: nam qui *consident*, requiescunt, nec progrediuntur. Secundum nonnullos Ilium sub discessum demum Graecorum est combustum. Arctin.

Longus in anguſtum qua clauditur Helleſpontus
Ilion ardebat; neque adhuc conſederat ignis:
Exiguumque ſenis Priami Iouis ara cruorem
Combiberat. Tractata comis antiſtita Phoebi
Non profecturas tendebat ad aethera palmas.
Dardanidas matres patriorum ſigna Deorum,
Dum licet, amplexas, ſuccenſaque templa tenentes
Inuidioſa trahunt victores praemia Graii.
Mittitur Aſtyanax illis de turribus, vnde

407 Quidam, *qua pontus clauditur Helles.* 410 *Tractata* habent quinque, in quibus Thuan. pr. Moret. Cantabr. Oxon. vnde accepit Heinſ. qui tamen olim legebat, *raptata.* Vulg. *tractisque* aut *tractaque.*

p. 38. Eurip. Troad. 1260. ſqq. vbi Talthybius id imperat. *Priamus* ad *Iouis aram* trucidatus eſt a Neoptolemo, Achillis filio. Virg. Aen. II, 512 ſqq. *ſenex.* v. ad XII. 607. *exiguum,* quia ſenes minus ſanguinis habent, quam iuvenes, qui apud poëtas fere *multo cum ſanguine* vitam fundunt. Cf. VII, 315. Expreſſit Noſtrum Seneca Agam. vſ. 656. *Vidi ſenis in iugulo Telum Pyrrhi vix exiguo Sanguine tingui.*

410 *Trattata,* antique pro, tracta, rapta. Exempla e Pacuv. Lucret. et Ennio habet Heinſ. Etiam *antiſtita* antique pro, antiſtes, ſacerdos femina, et miratur Gellius N. A. XIII, 20. ipſum Ciceronem, qui inſolentias verborum a veteribus dictorum ſedulo reſpuerit, huius tamen verbi ſonitu delectatum eſſe Verr. IV, 45. Intelligitur autem h. l. Caſſandra ab Aiace Oilei f. e Mineruae templo abſtracta. v. Eurip Troad. 69 ſ. Virg. Aen. II, 403. quem Noſter ante oculos habuit. *Ecce trahebatur paſſis Priameia virgo Crinibus a templo Caſſandra, adytisque Mineruae, Ad coelum tendens ardentia lumina fruſtra: Lumina; nam teneras arcebant vincula palmas.* Erat autem ſecundum Arctin. Mineruae antiſtita, ſed a *Phoebo* vaticinandi artem edocta.

412 Captiuas mulieres ad Scamandrum ducebant, ibi diſtribuendas. Deſiderium patriae religioſe declarabant, amplectendis ex more veterum tali tempore ſignis Deorum etc. *Dii patrii* vel Penates, vel Dii ἐγχώριοι. *Inuidioſa* varie accipi poteſt, vel quorum ſpecies ingrata et triſtis, vt V, 573. vel quae inuidiam faciebant inter eos, a quibus expetebantur, vt IX init. *ſpes inuidioſa,* vel denique quae odio proſequebantur victores.

415 *Aſtyanax,* paruulus filius Hectoris, conſilio et manu Vlyſſis *mittitur,* praecipitatur, de turribus Troianis, quia metuebant Graeci, ne quando regnum Troianum reſtitueret. Arctin. p. 38. Leſches ap. Pauſan. p. 861. Eurip. Troad. 720. et Act. V. *vnde videre ſolebat* etc. v. ad VIII, 21. Conſuetudo ibi notata ſuggeſſit poëtae commodam hanc circumlocutionem. Expreſſit Noſtrum Senec. Troad. vſ. 1066 — 72. *pro ſe* et ad Hectorem et ad Aſtyanacta referri poteſt. *proauita,* quae diu ſub maioribus ſuis floruerant, adeoque cariſſima eſſe

Pugnantem pro se, proauitaque regna tuentem
Saepe videre patrem moustratum a matre solebat,
Iamque viam suadet Boreas; flatuque secundo
Carbasa mota sonant: iubet vti nauita ventis
Troia, vale: rapimur, clamant, dantque oscula terrae
Troades, et patriae fumantia tecta relinquunt.
Vltima conscendit classem (miserabile visu)
In mediis Hecube natorum inuenta sepulcris.
Prensantem tumulos, atque ossibus oscula dantem
Dulichiae traxere manus. Tamen vnius hausit,
Inque sinu cineres secum tulit Hectoris haustos.
Hectoris in tumulo canum de vertice crinem,
Inferias inopes, crinem, lacrimasque relinquit.

416 Quidam, *regna tenentem.* 425 Nonnulli, *rapuere manus.* 427 Heins. e quinque Mss. probat, *canum de vertice raptum.* Burm. mallet, *cano de vertice raptum.*

debebant Hectori. Bene etiam ad affectum, *monstratum a matre.* Talia non facile negligit ingenium Ouidii. Andromachen autem cum Astyanacte spectasse pugnantes e turri, testatur Hom. Il. ζ. 372 et 86.

418 *Viam,* nauigationem, *suadet*, monet, vt naues soluant. Sic Virg. Aen. II, 9. *suadentque cadentia sidera somnos.* Sed Burm. elegantior etiam videtur vnius Cod. Leidens. lectio, *viam spondet,* promittit prosperum cursum. *nauita* pro plural. nauitae, rectores nauium. In seqq. cum multa breuitate multa etiam vis. *Osculabantur* et nouam patriam, quam ingrediebantur III, 24. et veterem, quam relinquebant. Mox *flammantia,* quod pro *fumantia* duo Mss. habent, posset quidem e vs. 408. defendi, *neque adhuc consederat ignis*, sed praestat auctoritatem plurimorum Mss. sequi. Etiam apud Eurip. Troad. in abitu Graecorum *fumans* Ilium describitur. vs. 8. νῦν καπνοῦται. vs. 146. τύφεται Ἴλιον. et Virg. Aen. III, 3. vbi proficiscitur Aeneas, *omnis humo fumat Neptunia Troia.*

422 Hecuba *vltima* conscendit *classem,* nauem, ex Eurip. Troad. vs. 1330. Sed Noster caussam morae satis piam addidit. Notus mos amplectendi sepulcra amicorum. Cf. II, 338. *prensantem,* amplectentem. Mss. vltra viginti, *pressantem,* scil. pectore, vt II d. l. *incubuit* et lapidem *aperto pectore fouit.* et ap. Prudent. Peristeph. II, 535. in simili officio, *Qui pectus in terram premit*, sed propter *traxere* tueor *prensantem.* *Dulichiae,* quia Vlyssi tributa Hecuba. Eurip. Troad. 1285. *hausit*, effodit, vt XI, 187. *hausta terra.* Cineres amicorum peregre mortuorum in patriam interdum portari solebant, plerumque in *sinu.* Sic ap. Martial. IX Epigr. 31. *Retulit ossa sinu cari Nigrina mariti.* Sic etiam Agrippina cineres Germanici sui secum attulit Romam. Tacit. An. 2, 75, 1. *Inopes*, viles, quales sunt inopum hominum. Eas

Est, vbi Troia fuit, Phrygiae contraria tellus,
Bistoniis habitata viris. Polymestoris illic
Regia diues erat, cui te commisit alendum
Clam, Polydore, pater, Phrygiisque remouit ab armis.
Consilium sapiens, sceleris nisi praemia magnas
Adiecisset opes, animi irritamen auari.
Vt cecidit Fortuna Phrygum, capit impius ensem
Rex Thracum, iuguloque sui defigit alumni:
Et, tamquam tolli cum corpore crimina possent,
Exanimem e scopulo subiectas misit in vndas.
Litore Threïcio classem religarat Atrides,
Dum mare pacatum, dum ventus amicior esset.

430 Vulgo scribitur *Polymnestor.* Sed Heins. praetulit *Polymestor*, vt legitur ap. Eurip. Tzetz. et alios. Similiter veteres scribebant, *Clytemestra.* 436 Vulg. *demisit alumni.* 440 Vulg. *ventus mitior.* Vnus Leidens. *mare placatum* e perpetua permutatione.

nunc offerre cogitur regina modo beatissima. Contra ap. Eurip. Troad 1249. πλάσια κτερίσματα, diuites inferiae, quas ibi spernit ipsa Hecuba hoc tali tempore.

429 Thraciam designat *contrariam* (vt I, 65.) e regione Phrygiae Thraciae partem extremam *Bistones* tenebant, sed h. l. pro vniuersis Thraciae incolis commemorati sunt; nam Polymestoris regia in Chersoneso Thracica erat, v. Eurip. Hec. 8 et 569 quamquam eam ad Hebri ostia transtulit Virg. Aen. III, 13 sqq. v. Heynii Excurs. I. *committi* de iis, qui traduntur alterius curae. *Polydorus* ap. Homer. Il. *υ*, 407 sqq. ab Achille interficitur. Sed Noster cum Virg. secutus est Eurip. Hec. init. Alii aliter. v. Hygin. fab. 109. Serv. ad Virg. Aen. III, 49. *irritamen*, vt I, 140. *opes*, *irritamenta malorum.* Similem sententiam addit Virg. *Quid non mortalia pectora cogis Auri sacra fames.* Etiam a Propert. III, 11, 55. abominabile hoc auaritiae exemplum commemoratur.

435 Singulis terris vrbibusque *Fortuna* tribuebatur, quae cum illis vel stare vel *cadere* et vinci dicebatur. *e scopulo mittitur in vndas* etiam apud Eurip. Hec. 26. 697. Apud Virg. autem vs. 45. telis obruitur. Atque hunc secutus est Auson. Epit. XIX.

439 In Thracia Graeci Achilli, in agro Troiano sepulto, κενοτάφιον exstruxerant. Cum igitur discedere vellent, vmbra eius apparet, et postulat, vt manibus suis Polyxena, Hecubae filia, immoletur. Eurip. Hec. 35 sqq. 110. sqq. Senec. Troad. 191. Q. Calab. XIV. Exstat in eam Ausonii Epit. XXVI. E traditione antiquiore, quam Arctin. et auctor carminis Νόστοι seruarunt, Achillis vmbra Graecis in agro Troiano apparuit. Sed Noster hic quoque Eurip vestigia premit. *Religarat* retinaculis. *dum*, donec. vid. Burm. ad Phaedr. III, 10, 13. *amicior*, vt 1 Trist. V, 17. *vento ferri amico.* Docte ex Homer. Il. *α*, 188 sqq.

Hic ſubito, quantus, cum viueret, eſſe ſolebat,
Exit humo late rupta, ſimilisque minaci
Temporis illius vultum referebat Achilles,
Quo ferus iniuſto petiit Agamemnona ferro.
Immemoresque mei diſceditis, inquit, Achiui?
Obrutaque eſt mecum virtutis gratia noſtrae?
Ne facite; vtque meum non ſit ſine honore ſepulcrum,
Placet Achilleos mactata Polyxena manes.
Dixit: et immiti ſociis parentibus Vmbrae,
Rapta ſinu matris, quam iam prope ſola fouebat,
Fortis, et infelix, et plus quam femina, virgo
Ducitur ad tumulum, diroque fit hoſtia buſto.
Quae memor ipſa ſui, poſtquam crudelibus aris
Admota eſt, ſenſitque ſibi fera ſacra parari:

442 *Minaci* pro *minanti* ex vno Leid. et Zulich. dedit Heinſ. qui olim etiam maluerat *ſimilemque*. 447 Brouckh. malebat, *ne ſit*. 454 Nonnulli. *fera fata*. Vnus Medic. *fera buſta*, vnde Heinſ. coni. *fera iuſta*.

certum quoddam tempus memorat, quo minacem habuerat vultum. *Refert* et *reddit* vultum alterius, qui ei ſimilis eſt. v. Drakenb. ad Sil. II, 634. *petiit*, petere voluit.

446 *Gratia* placet prae altero, *gloria*, quod tuentur multi Mſſ. Illa enim grauius incitamentum ad officia perſoluenda, quam haec. *Sine honore*, ſine inferiis, vt ſacra ſaepe *honores* drr.

449 *Sociorum* ſententiae diuiſae erant, aliis non *parendum immiti vmbrae* cenſentibus, ſed hic quoque vicit eloquium Vlyſſis. Eurip. vſ. 119 ſeq. *fouebat* eleganti metaphora amorem exprimit, quo parentes ampleſtuntur liberos. *Solus* et *ſolitudo* de iis dr. qui parentibus, coniugibus, liberis priuati ſunt. *plus quam femina*, ſuperans ſexum ſuum tolerandis calamitatibus. IX, 543. *plus quam ferre puellam Poſſe putes, ego dura tuli.* Tan. Faber h. vſ. ad artis regulas moroſe examinans, valde eum improbat, emendatque, *Fortiter infelix*. Aeſtum eius componit Burm. qui ſuadet, *Fortis (at infelix)*. Verum illud *at* hic vix habet ſuum locum. Ordo verborum debebat eſſe, virgo, infelix, ſed fortis et plus quam femina. Sed licuit poëtae haec verba transponere, vt centies factum videmus.

453 *Memor ſui*, ſe eſſe virginem regiam, et animum fortem ſeruans. Hos mores ſpirat tam quae ſequitur oratio, quam praeclara caedis ipſius narratio vſ. 475 — 80. ad exemplum Eurip. vſ. 345 ſqq. *ſibi ſacra parari*, pro, ſe deſtinatam eſſe hoſtiam, etiam apud Virg. Aen. II, 132. Non autem tum demum ſenſit, ſed iam ante cognorat. *Neoptolemus* ſacerdos erat conſtitutus huius ſacrificii. Eurip. vſ. 223. Quomodo interfecta ſit, diligenter matri refert Talthybius ibid. vſ. 521 ſqq.

Vtque Neoptolemum ſtantem, ferrumque tenentem,
Inque ſuo vidit figentem lumina vultu:
Vtere iamdudum generoſo ſanguine, dixit:
Nulla mora eſt. At tu iugulo, vel pectore telum
Conde meo: iugulumque ſimul, pectusque retexit.
Scilicet aut vlli ſeruire Polyxena ferrem,
Aut per tale ſacrum numen placabitur vllum,
Mors tantum vellem matrem mea fallere poſſet.
Mater obeſt, minuitque necis mihi gaudia: quamuis
Non mea mors illi, verum ſua vita gemenda eſt.
Vos modo, ne Stygios adeam non libera manes,
Eſte procul; ſi iuſta peto: tactuque viriles
Virgineo remouete manus; acceptior illi,
Quisquis is eſt, quem caede mea placare paratis,
Liber erit ſanguis. Si quos tamen vltima noſtri
Verba mouent oris: Priami vos filia regis,

458 *At tu* pro, *aut tu* e Moreti et aliis tribus dedit Heinſ. 460 *ferrem* plurimi. Vulg. *vellem* ex interpretatione. 462 „Languidi et ſimul duriſſimi hi numeri, tribus vocibus in mugientem illam literam *m* exeuntibus, et tribus ibidem ſpondeis ſe ſubſequentibus. Ego mallem, *Mors tamen haec vellem mea matrem fallere poſſet.*" Burm. 470 Vulg. *Verba mouent*, et mox peſſime, *Nunc captiua.*

457 *Iamdudum*, continuo, quam primum, vt XI, 482 *At tu* eleganter ſic ponitur. v. I, 760. Remed. Am. 371. et alibi. Ap. Eurip. vſ. 563. rupto peplo, Ἰδὰ, inquit, τόδ' εἰ μὲν ϛέρνον, ὦ νεανία, Παίειν προθυμῇ, παῖσον. εἰ δ' ὑπ' αὐχένα χρῄζεις, πάρεϛι λαιμὸς εὐτρεπὴς ὅδε. Dictis et factis ſic oſtenderat, ſe libentiſſime oppetere mortem; iam vſ. 460 ſ. cauſſam addit, malo equidem morte mea numen aliquod placare, quam ſeruitutem ſeruire. Cum librarii hunc nexum non perſpicerent, prius *aut* mutarunt in *haud*. *Polyxena* cum vi, pro, ego. v. ad vſ. 17. Eurip. vſ. 361. ἐμὲ τὴν Ἕκτορός τε χ' ἀτέρων πολλῶν κάσιν. *ferrem*, ſuſtinerem, vt Heroid. V, 12. *ſeruo nubere tuli*, et ſaepius ap. Noſtrum.—*fallere*, latere.

465 Adſtabant lecti iuuenes Graecorum, qui apprehenderent virginem. Eurip. vſ. 545. Hos *eſſe procul* vult, vt *libera*, volens, non coacta, quod ſeruile foret, moriatur. Hoc quoque ſumſit ab Eurip. vſ 548. Ἑκοῦσα θνήσκω, μή τις ἅψηται χροὸς τοὐμοῦ. παρέξω γὰρ δέρην εὐκαρδίως. Ἐλευθέραν (non apprehenſam) δέ μ', ὡς ἐλευθέρα θάνω, Πρὸς θεῶν μεθέντες, κτείνατ'. Ἐν νεκροῖσι γὰρ Δούλη κεκλῆσθαι, βασιλὶς οὖσ', αἰσχύνομαι. Alio ſenſu ap. Senec. Troad. 144. *felix Priamus Dicite cunctae: liber manes Vadit ad imos*. Etiam Geſtar ap. Sil. II, 367. *liber Acheronta videre* cupit.

Non captiua, rogat: genetrici corpus inemtum
Reddite: neue auro redimat ius triste sepulcri,
Sed lacrimis. Tunc, cum poterat, redimebat et auro.
Dixerat. At populus lacrimas, quas illa tenebat,
Non tenet. Ipse etiam flens inuitusque sacerdos
Praebita coniecto rupit praecordia ferro.
Illa, super terram defecto poplite labens,
Pertulit intrepidos ad fata nouissima vultus.
Tunc quoque cura fuit partes velare tegendas,
Cum caderet, castique decus seruare pudoris.
Troades excipiunt, deploratosque recensent
Priamidas: et quid dederit domus vna cruoris.
Teque gemunt, virgo, teque, o modo regia coniux.
Regia dicta parens, Asiae florentis imago;

477 Multi, *deflexo*, alii *defesso poplite.*

471 *Inemtum*, vt ἀπρίατον ap. Homer. Il. α, 99. vbi explicationis caussa subiicitur ἄποινον. *neue auro redimat* etc. Cic. Verr. V, 45. in summae crudelitatis Verrinae speciminibus numerat hoc, quod parentes occisorum liberorum coacti fuerint *redimere pretio sepeliendi potestatem.* — *Tunc — auro.* Hectoris corpus auro redemerat Priamus. Homer. Il. ω, 229. sqq. Quod ille fecerat, id nunc Hecubae tribuitur.

474 *Populus*, exercitus graecus tumulum cingens. *tenebat*, reprimebat. Magna in his et in seqq. virginis commendatio. *flens inuitusque.* Οὐ θέλων τε καὶ θέλων, οἴκτῳ κόρης. Eurip. vs. 566. *defectus*, deficiens, vt IX, 154 *Succiduus poples* labanti tribuitur X, 458.

479 De studio moribundorum decore cadendi post Cortium et Gesner. ad Plin. Ep. IV, 11, 9. nonnulla collegit Klotzius ad Tyrtaeum p. 63. Idque studium inprimis decebat virginem ingenuam. Sed haec quoque translata ex Eurip. vs. 569. Πολλὴν πρόνοιαν εἶχεν εὐσχήμως πεσεῖν, κρύπτειν θ᾽ ἃ κρύπτειν ὄμματ᾽ ἀρσένων χρεών. *partes tegendas* modeste.

483 Praeclare ad commiserationem faciendam valet haec pristinae et praesentis fortunae comparatio, vt et quae seq. vs. 509. sqq. *Asiae florentis imago*, cuius felicitas respondebat opulentiae Asiae minoris, cuius florentissima pars parebat Priamo. Virg. Aen. II, 556. *tot quondam populis terrisque superbum Regnatorem Asiae.* Senec. Troad. vs. 6. Troia *columen pollentis Asiae*, — *praedae mala sors*, vilis praedae pars, quae forte distribuebatur. Ipsa Hecuba ap. Senec. vs. 58. *praeda quem vilis sequar? Mea sors timetur.* *nisi tamen* correctioni aut exceptioni declarandae inferuit, vt vs. 507. *si tamen. dominum — Hector*, Hector virtute sua vix effecit, vt quisquam hostium matrem suam seruam habere vellet. Quo nihil tristius.

Nunc etiam praedae mala ſors: quam victor Vlixes
Eſſe ſuam nollet, niſi quod tamen Hectora partu
Edideras. Dominum matri vix reperit Hector.
Quae corpus complexa animae tam fortis inane,
Quas toties patriae dederat, natisque, viroque,
Huicquoque dat lacrimas; lacrimas in vulnera fundit.
Oſculaque ore tegit, conſuetaque pectora plangit,
Canitiemque ſuam concreto in ſanguine verrens,
Plura quidem, ſed et haec laniato pectore dixit:
Nata tuae (quid enim ſupereſt?) dolor vltime matri,
Nata, iaces, videoque tuum, mea vulnera, vulnus.
En, ne perdiderim quemquam ſine caede meorum,
Tu quoque vulnus habes At te, quia femina, rebar
A ferro tutam: cecidiſti et femina ferro,
Totque tuos idem fratres, te perdidit idem
Exitium Troiae, noſtrique orbator, Achilles.

487 *Edideras* de ſuo dedit Heinſ. Vulg. *ediderat.* Fragm, Boxh. *Hectora partum*, vt ſit appoſitio. 491 Turian. *ore petit*, non male. udice Heinſ. qui etiam, *terit* coni. 49; Heinſ. ſuadet, *Nata tuae (quis enim ſupereſt dolor?) vltima matri.* 495 Vulg, *meum, tua vulnera pectus.* Quidam, *meum tua vulnera vulnus.* Alii aliter. Heinſ. coni. *tuum mea funera funus.*

488 Coniunge, *inane animae*, vnde diſceſſerat anima tam fortis. Heroid. III, 60. *Sanguinis atque animi pectus inane. — in vulnera fundit.* IV, 140. *vulnera ſuppleuit lacrimis. — legit* ex otto Mſſ. in quibus ſec. Palat. Oxon. quart. Medic. dedit Heinſ. et comparat e Virg. Aen. IV, 684. *extremum halitum ore legere* et e Senec. Herc. Oet. *ſpiritum ore legere.* Sed aliud eſt *halitum legere*, aliud, *oſcula.* Rectius hoc diceretur de amantibus oſcula furtim rapientibus. Nempe non mouenda erat lectio vulg. *tegit.* Tegit ore ſuo os filiae ex more, de quo v. ad XII, 423. quamquam anima nunc iam aufugerat. Lenzius tamen *legit* exquiſitius indicat, atque explicat, colligit oſcula, oſculatur. *Canitiemque* etc. Pr. verrit ſanguinem canis, ſed maluit inuerſe, canos verrit in ſanguine, vt vſ. 961. *caeſariem per aequora verrere.*

493 *Sed et haec*, quae deploratam Hecubae ſortem egregie pingunt, et commiſerationem extorquent legentibus. *Dolor vltima*, vt X, 198. *Tu dolor es facinusque meum.* Sine cauſſa Heinſius *matris* Mſſ. Ambr. et vnius Patav. auctoritate, mutavit in *matri.* Abſtractis pro concretis poſitis frequentius etiam Genitiuus additur, quam Datiu. XII, 612. Achilles *timor Phrygum.* v. omnino Bentlei. ad Horat. I od. 15, 21. *tuum, mea vul. vulnus* eadem forma. quae X, 197. *videoque tuum, mea crimina, vulnus.*

500 *Exitium Troiae* etiam Paris vr. a vetere poëta ap. Cic. de Diu. I, 21. et Vlyſſes ab Horat.

At postquam Paridis cecidit, Phoebique sagittis,
Nunc certe, dixi, non est metuendus Achilles.
Nunc quoque mi metuendus erat. Cinis ipse sepulti
In genus hoc saeuit; tumulo quoque sensimus hostem:
Aeacidae fecunda fui. Iacet Ilion ingens:
Euentusque grauis finita est publica clades.
Si finita tamen. Soli mihi Pergama restant,
In cursuque meus dolor est. Modo maxima rerum,
Tot generis natisque potens, nuribusque, viroque,
Nunc trahor exsul, inops, tumulis auulsa meorum,
Penelopae munus: quae me data pensa trahentem
Matribus ostendens Ithacis, Haec Hectoris illa est

503 Multi, *cinis ipse sepultus*, vt vs. 615. Virg. Aen. IV, 34. Vrbin. mox, *tumulum*. 505 Boxh. *fuit Ilion*, vt Virg. Aen. II, 325. 507 Tres, *Vni mihi*, vt Heroid. I, 53.

I od. 15, 21. Achilles *exitium Troiae* ob captas tot vrbes, interfectosque tot viros, Hectora inprimis, qui vnus omnium fortissime defendebat patriam.

503 *Cinis — saeuit* et, in *tumulo*, (iuxta tumulum) *quoque sens. hostem* eodem redeunt. Itaque iam Scaurus ap. Senec. Controv. 28. Ouidium vituperat, quod nec hoc, nec aliis locis sciuerit, quae bene cessissent, relinquere. Sed morosus ille nimis est, cum etiam seqq. *Aeacidae fecunda fui*, abesse vult. His enim verbis vtique aliquid noui additur. Achilles etiam mortuus in genus nostrum saeuit, vt adeo ei soli tot liberos peperisse videar. Q[illegible] nec alterum vrgendum est. Lugentium enim affectus verbosus esse solet, miseriamque suam varie expressam repetere. Caeterum cf. Q. Cal. 14, 297. f vbi eadem sententia.

505. *Ilion ingens*. v. ad vs. 169 *Euentus grauis*, exitus tristis, ipsum Ilii excidium. *Si finita tamen*, quod Heins. e Mss. pr. Reg. et vno Med. recepit, bene habet v. ad vs. 486. quamquam nec male cum Ms. Palat. legeres, *Sit finita tamen*. Temere autem Schepper. emendabat, *Sed finita aliis*, vt valida oppositio esset. Atqui oppos. satis valida in *publica clades*, quae ad omnes pertinet, et *soli mihi*. *Pergama restant*, restant pericula et metus, tamquam Pergama adhuc oppugnarentur. Etiam Heroid. I, 51. Penelope Vlyssi, *vni mihi Pergama restant*, nempe quia Vlysses non redibat domum cum caeteris Ilio exciso. *In cursu dolor est* etiam IV ex P. XI, 18. v. ad X, 401. *maxima rerum*, vt *pulcherrime rerum* VIII, 49. *potens*. v. ad vs. 22. *trahor* non modo quia inuita, sed etiam quia longiore itinere maritimo sequebatur. v. ad VII, 67. *exsul* nunc, quae abducitur captiua e patria. *pensa* lanificii. Virg. G. I, 390. *pensa carpere*. *Ithacus* pro, *Ithacius* aut *Ithacensis* etiam apud Virg. perpetuo. Commoda μιμήσει voces ipsae Penelopes hic ponuntur, quas iam audire sibi videbatur Hecuba.

Clara parens: haec eſt, dicet, Priameïa coniux.
Poſtque tot amiſſos tu nunc, quae ſola leuabas
Maternos luctus, hoſtilia buſta piaſti.
Inferias hoſti peperi. Quo ferrea reſto?
Quidue moror? quo me ſeruas, damnoſa ſenectus?
Quid, Di crudeles, niſi quo noua funera cernam,
Viuacem differtis anum? quis poſſe putaret
Felicem Priamum, poſt diruta Pergama, dici?
Felix morte ſua, nec te, mea nata, peremtam
Adſpicit, et vitam pariter regnumque reliquit.
At, puto, funeribus dotabere, regia virgo;
Condeturque tuum monumentis corpus auitis.
Non haec eſt Fortuna domus. Tibi munera matris
Contingent fletus, peregrinaeque hauſtus arenae.
Omnia perdidimus: ſupereſt, cur viuere tempus
In breue ſuſtineam, proles gratiſſima matri,
Nunc ſolus, quondam minimus de ſtirpe virili,
Has datus Iſmario regi Polydorus in oras.
Quid moror interea crudelia vulnera lymphis
Abluere, et ſparſos immiti ſanguine vultus?
Dixit: et ad litus paſſu procedit anili,

517 Mſſ. *annoſa ſenectus.* Paullo ante quatuor, *quid ferrea.* Sec. Vatic. *quid ahenea.* 523 Medic. Flor. et Neap. *donabere.* 532 Vnus Heinſ. *inſonti ſanguine.* Alius, *ſtillanti.* 533 Tres, *properauit anili*, vt Virg. Aen. IV, 641. *gradum ſtudio celerabat anili.*

516 *ferream* nunc ſe dicit, quia par erat calamitatibus tot tantisque perferendis, neque mortem ſibi conſciſcebat. *damnoſa*, meras mihi calamitates infligens. *differre* de homine, vt XII, 76.

523 *Funera* rurſus exſequiae, pompa funebris, vt XI, 540. *dotabere* pro, honorabere, aut, vt Mſſ. Medic. Flor. Neap. habent, donabere. Nam *dotare* ſaepe omnino eſt, ornare, donare, ſed h. l. bene delectum cum reſpectu ad *virginem.* — *hauſtus arenae*, particula hauſta arenae. Quam inuidioſe ita humationem in terra peregrina declarat!

527 — 30 Praeclare definit in hoc ſolatio. Ita enim fortius ſentis dolorem, quo miſerrima mater cruciabatur conſpecto repente huius quoque filii corpore. *cur* pro, propter quem.

532 *Immitis ſanguis*, qui profluit per hoſtem immitem.

533 *Anili* non puto hic tarditatem aut tremorem pedum notare, ſed ornat tantum, vt paſſim *virgineus*, *femineus* etc. Quia anus erat, propterea *anili* paſſu procedit. Hic deſerit Euripidem, apud quem vſ. 678. ancilla, aquam marinam hauſtum miſſa, adfert Polydori corpus.

Albentes laniata comas. Date, Troades, vrnam,
Dixerat infelix, liquidas hauriret vt vndas
Adſpicit eiectum Polydori in litore corpus,
Factaque Threïciis ingentia vulnera telis.
Troades exclamant: obmutuit illa dolore;
Et pariter vocem, lacrimasque introrſus obortas
Deuorat ipſe dolor, duroque ſimillima ſaxo
Torpet, et aduerſa figit modo lumina terra:
Interdum toruos ſuſtollit ad aethera vultus:
Nunc poſiti ſpectat vultum, nunc vulnera nati,

542 Permulti, *extollit.* Quidam, *attollit.* Quatuor, *tollit toruos ad ſidera.*

537 *Ingentia vulnera* illuſtrat Burm. e Flor. II, 7. *vulnera non ſpiculis — ſed ingentibus pilis, nec minoribus adacta gladiis vltra mortem patebant.* Addit explicandi τοῦ *vltra mortem* cauſſa, tam ingentia fuiſſe vulnera, vt etiam mors potuiſſet minori vulnere inferri, ex vno illorum potuiſſe quaſi plures homines morti dari.

539 *Et*, quippe, ſiquidem. Vlterius enim declarat τὸ *obmutuit*. *Deuorat* accommodatius doloris rabiei, quam, retinet aut ſimile verbum, *introrſus obortas*, expreſſas quidem, ſed non profluentes. Et hoc ad rei veritatem obſeruatum; ira enim furentium oculi hument quidem, ſed nullas lacrimas emittunt. *obortae lacrimae* etiam I, 350. Pro *eſt* multo elegantius *torpet*, quod et naturae ſaxi et obſtupeſcenti conuenit. Per *aduerſam terram* Regius male Troadem intelligebat, e regione Thraciae ſitam. Rectius Micyllus, quam ex aduerſo intuebatur oppoſita, vt XIV, 5. *aduerſa moenia Rhegi.* Eo ſenſu ſaepe *aduerſa arma*, *aduerſi homines* etc. v. ad XII, 116. Nam aether et Troas minus bene ſibi opp. quam aether et terra. Res etiam clara eſt ex Heroid. II, 26. quem loc laudauit Burm. *Haeſit, in oppoſita lumina fixus humo.* De v. *ſuſtollere*, ſurſum tollere, v. Voſſ. lib. 3. de Analog. cp. 37. *poſiti* et dormientes drr. et mortui, et omnino iacentes. *vulnera praecipue*, quippe quae clara eſſent indicia perfidiae Polymeſtoris. *Inſtruit* i. q. *armat*, et e copia poëtica additum, excitat iram, qua vlciſcatur perfidam regis crudelitatem. Sic *armari artibus*, *inſtrui dolis* etc. Burm. tamen praefert Vatic. et Neap. Mſſ. lectionem, *et inſtruit iram*. Iratam enim iamdudum fuiſſe Hecubam, ſed nunc inſtruxiſſe iram, h. e. paraſſe ea, quibus in ardorem exſequendi, quae irata concepiſſet, dari poſſet. Sed vir doctus non attendit ad loci ſeriem. Conſpecto corpore obſtupeſcit, ſpectatis paulliſper vulneribus ira excandeſcit. *Qua ſimulac exarſit*, tum demum *vlciſci ſtatuit* perfidiam Polymeſtoris. Praeclare additum, *tamquam regina maneret*; ſaepe enim caſu graui iacentibus redit priſtinus animus, veteris dignitatis recordatio. *poenae in imagine tota eſt* etiam VI, 586 omnem animum intendit ad poenam inueniendam.

Vulnera praecipue: seque armat et instruit ira.
Qua simul exarsit, tamquam regina maneret,
Vlcisci statuit, poenaeque in imagine tota est,
Vtque furit catulo lactente orbata leaena,
Signaque nacta pedum sequitur, quem non videt, hostem:
Sic Hecube, postquam cum luctu miscuit iram,
Non oblita animorum, annorum oblita suorum.
Vadit ad artificem dirae, Polymestora, caedis,
Colloquiumque petit: nam se monstrare relictum
Velle latens illi, quod nato redderet, aurum.
Credidit Odrysius, praedaeque adsuetus amore,
In secreta venit, cum blando callidus ore,
Tolle moras, Hecube, dixit, da munera nato.
Omne fore illius quod das, quod et ante dedisti,
Per Superos iuro. Spectat truculenta loquentem,
Falsaque iurantem; tumidaque exaestuat ira.
Atque ita correptum captiuarum agmine matrum
Inuolat, et digitos in perfida lumina condit,

554 Heins. suadebat vel *amori*, vel *allectus amore.*

552 *Relictum.* Et opes in agro Troiano defossas, et pecunias secum allatas se indicaturam simulabat: Eurip. vs. 1002 — 20. *Odrysius.* VI, 490. In *adsuetus amore* non haerebis, cum v. *adsuescere* saepe Ablat. addatur. v. Burm. *Tolle moras.* v. ad XI, 685.

561 *Inuolare* aliquem, aut in aliquem frequenter de impetu in aliquem facto. v. Heins. Idem ad A. A. I, 714. *correptum* explicabat, obiurgatum, sed h. l. rectius illustrat e Phaedr. I, 1. *Atque ita correptum lacerat iniusta nece.* Ante *agmine* subint. *ab.* Troades erant σύμμαχοι. Eurip. 882. 1043. *Exspoliare* verb. probum et antiquum, quod ap. Cic. Sallust. aliosque auctores egregios legitur. v. Graeu. ad Cic. Attic. X, 4. Itaque miror, ab Heins. et Burm. eius confirmandi caussa non nisi Nonium, Cyprianum et similis notae scriptores laudatos esse. Est autem h. l. simpliciter priuare, vt *spoliare lucum ramo* IV Fast. 753. *spoliare anima* aliquem Ibid. 623. Quaeri tamen potest, an ab Ouid. manu fluxerit h. v. quod non nisi quinque Mss. agnoscunt, cum multo plures aeque bene habeant, *expilatque*, quod eandem habet vim. Et centies *spoliatus expilatusque* coniunctim leguntur. Est et tertia lectio, *expellitque*, cui fauet τὸ *genis oculos*, quod, praeter vnum Reg. exhibent Mss. omnes. Ap. Eurip. vs. 1170 fibulis effodiunt oculorum pupulas. *valentem*, validam, vires dat. Talia adspergit Noster, cum mulieres insigne facinus ausas esse narrat. *Non lumen — hau-*

Exſpoliatque genas oculis: (facit ira valentem,)
Immergitque manus, foedataque ſanguine fonti
Non lumen, neque enim ſupereſt, loca luminis haurit.
Clade ſui Thracum gens irritata tyranni
Troada telorum, lapidumque, inceſſere iactu
Coepit. At haec miſſum rauco cum murmure ſaxum
Morſibus inſequitur: rictuque in verba parato
Latrauit, conata loqui. Locus exſtat, et ex re
Nomen habet; veterumque diu memor illa malorum,
Tum quoque Sithonios vlulauit moeſta per agros.
Illius Troasque ſuos, hoſteſque Pelasgos,
Illius Fortuna Deos quoque mouerat omnes,
Sic omnes, vt et ipſa Iouis coniuxque, ſororque,
Euentus Hecubam meruiſſe negauerit illos.

Memnon. Non vacat Aurorae, quamquam isdem fauerat armis,

562 Vnus Goſan. tert. Medic. et multi alii, *ira potentem.* Plurimi, *nocentem.* 566 Vnus Ambroſ. et Heinſ. *lapidumque laceſſere.* 568 Plurimi, *ad verba.*

rit. Haec verba condonabimus luxurianti Ouid. ingenio. Si oculis iam exſpoliauerat genas, ſane non potuit eos denuo *haurire*, effodere. *Loca luminis* (VI, I, 805. *locus ventris*) non poſſunt effodi, itaque nunc cogitabimus vicinas oculis partes.

567 Canis facta eſt, vt praedixerat Polymeſtor ap. Eurip. Hec 1265. Ingenioſe, *ſaxum morſibus inſequitur*, accurrit, vt mordeat ſaxum miſſum, more canum. *in verba parato*, cum conformaret et aperiret os, vt voces humanas proferret, vt Lycaon I, 233 et Io vſ. 637. *Exſtat*, adhuc oſtenditur, et *e re* dictus Cynoſſema (κυνὸς ταλαίνης σῆμα Eurip. vſ. 1275.) quod Iul. Pollux V, 5. ad Seſtum, Dictys lib. V. p. 137. ad Abydum collocat. V. et Strabo lib. XIII. p. 812. Steph. Byz. h. v. Nempe Hecuba ob animi acerbitatem quandam et rabiem in canem tranſiiſſe tradita eſt, et ſepulcrum eius dictum Cynoſſema. Cic. Tuſc. III, 26. Dictys d. l. A Graecis eam eſſe lapidatam narrat Schol. Eurip. ad Hec. vſ. 1257. Alii aliter, v. Hygin. fab. 111. Seru. ad Virg. Aen. III, 6. Ille, *in Helleſpontum mare ſe praecipitauit, et canis dicitur facta eſſe, vnde et Cyneum eſt appellatum.* Cf. et Q. Cal. 14, 345. ſqq. — *Iouis coniux*, quae ſtabat a partibus Graecorum.

FAB. III. vſ. 576 — 622. Memnon, Aurorae et Tithoni filius, rex Aethiopum, opem ferens Troianis, interficitur ab Achille. Iupiter Aurorae precibus motus cineres eius mutat in aues Memnonides, quae quotannis ad ſepulcrum Memnonis bella gerunt; Aurora autem rore luget filium. Fab. tractata, vt ex Arg. Lact. apparet, ab Heſiodo, tum ab Arctino Mileſio in vetuſto carmine Aethiopis. Exſtabat etiam Sophoclis Memnon. Cf. et Q. Calab. II fere tot. Mem-

Cladibus, et caſu Troiaeque, Hecubaeque moueri,
Cura Deam propior, luctusque domeſticus angit
Memnonis amiſſi: Phrygiis quem lutea campis
Vidit Achillea pereuntem cuſpide mater.
Vidit; et ille color, quo matutina rubeſcunt
Tempora, palluerat: latuitque in nubibus aether.
At non impoſitos ſupremis ignibus artus
Suſtinuit ſpectare parens: ſed crine ſoluto,
Sicut erat, magni genibus procumbere non eſt
Dedignata Iouis, lacrimisque has addere voces:
Omnibus inferior, quas ſuſtinet aureus aether,
(Nam mihi ſunt totum rariſſima templa per orbem,)
Diua tamen venio, non vt delubra, diesque
Des mihi ſacrificos, calituras que ignibus aras.
Si tamen adſpicias, quantum tibi femina praeſtem,
Tum cum luce noua, noctis confinia ſeruo;
Praemia danda putes. Sed non ea cura, neque hic eſt
Nunc ſtatus Aurorae, meritos vt poſcat honores,

579 Pro *lutea* vnus Reg. *caerula*. 581 Prior Gronov. pro div. lect. *et ille Deus*, vnde Heinſ. coni. *decor*. Oxon. etiam *rubeſcit*, vt ſit Graeciſmus. 582 Exc. Langerm. *ſub nubibus*. 587 Quia modo praeceſſit *aether*, propterea Heinſ. malit ex vno Argent. *aureus axis*. Idem etiam volebat, *quot ſuſtinet*. 594 Argent. *meritos ſibi poſcat*.

pe rex aliquis Orientis auſtralis ſocios adduxerat Troianis; inde poëtae hunc Memnona eiusque fata finxerunt. v. Iablonsky de Memnone. Aethiopes autem Graecis et Aſiae orientalis incolae.

579 *Lutea*, flaua. v. ad VII, 703. Mater ſe abſcondidit, vt Lucifer in morte Ceycis XI, 570. Tryphiod. vſ. 29. ἤδ' ἐπὶ πότμῳ Μέμνονος ἐρανίην νεφέλην ἀνεδύσατο μήτηρ etc. Sic et Q. Cal. verſ. 548. et Senec. Troad. 237. *Achillea cuſpide*, quemadmodum ab eo interfectus Antilochus. Homer. Od. δ, 187. Hygin. fab. 112.

585 *Genibus*, ad genua. — *ſuſtinet*, habet. *aureus*, pulcher. Omnibus beatis coelicolis inferior.

590 *Sacrificum* poëtis eſt, quidquid ad ſacra pertinet. *Sacrifica ſecuris*, *ſacrifica ara*, *ſacrifici ritus*. Ergo etiam licuit *ſacrificos dies* dicere, quibus ſacra fiunt. Non igitur erat, cur Heinſ. et Burm. h. l. haererent, et ille ſuaderet, *popasque ſacrificos*, hic vel *dapes ſacrificas*, vel *focos ſacrificos*. Schirach. interpretatur, ſacerdotes, quod ferri non poteſt. *calituras ignibus* pro, in quibus victimae adoleantur. Cf. XII, 12.

592 *Confinia lucis et noctis* amat Noſter de crepuſculo et Aurora. IV, 401. VII, 706. *noua*, exoriente. *ſeruo*, teneo.

594 *ſtatus*, conditio, fortuna.

Memnonis orba mei venio: qui fortia fruſtra
Pro patruo tulit arma ſuo, primisque ſub annis
Occidit a forti, ſic vos voluiſtis, Achille.
Da, precor, huic aliquem, ſolatia mortis, honorem,
Summe Deûm rector, maternaque vulnera leni.
Iuppiter annuerat; cum Memnonis arduus alto
Corruit igne rogus, nigrique volumina fumi
Infecere diem. Veluti cum flumina natas
Exhalant nebulas, nec Sol admittitur infra.
Atra fauilla volat, glomerataque corpus in vnum
Denſatur, faciemque capit, ſumitque calorem,
Atque animam ex igni. Leuitas ſua praebuit alas.
Et primo ſimilis volucri, mox vera volucris
Inſonuit pennis: pariter ſonuere ſorores
Innumerae, quibus eſt eadem natalis origo.
Terque rogum luſtrant: et conſonus exit in auras

596 Vatic. Baſil. duo Moreti, *ſub armis.* 597 Tres, *concidit.* Moreti, *a magno.* Plurimi, *ſic Di voluiſtis.* vid. I, 2. 599 Quidam, *pectora leni.* 602 Prior Baſ. *nigras — nebulas* Burm. ſuadet, *latas.* 605 Quidam, vt S. Marc. Neap pr. Palat. *denſetur*, quod probat Heinſ. 610 Ciofanio placet ex vno, *et ter ſonus*; male.

pro patruo, nam Tithonus, pater Memnonis, frater erat Priami. Inde Aurora *iisdem fauerat armis* vſ. 576. *primis ſub annis*, v. ad XII, 183. *Occidit a forti.* v. ad V, 192. *Sic vos vol.* vt *ſic viſum Superis*, ſollemnis formula ſolatii in rebus duris.

601 *Volui fumum* dixerat Virg. Aen. III, 206. Hinc eleganter ei *volumina* tribuuntur. Etiam *undare* ſuaui metaph. dr. Aen. II, 609. *natas exhalant*, exhalant ſic, vt naſcantur, exhalant naſcendas, ex vſitata poëtarum loquendi ratione, quam illuſtrauimus ad I, 32 et alibi. Fruſtra igitur hic ſe torquet Burm. *nec ſol admit. infra*. ſolis radii non admittuntur in terram. Cf. I, 603.

604 *glomerataque — Denſatur*, vt IX, 222. *ſpiſſa glomerari grandine corpus — calor*, vis vitalis, hinc cum *anima* coniungitur. *Leuitas ſua*, leues particulae ſauillae praebuerunt materiam alarum. *Plumae* et *alae* ſollemni epitheto *leues* drr. *vera volucris*, v. ad X, 250. *inſonare* de clangore alarum. Etiam V, 294. *pennis ſonuere per auras.* Satis fuiſſet, *eadem origo*, ſed addidit *natalis*, quia *natalis dies*, *natale ſolum* dr.

610 *conſonus*, quia coniunctim ſonant. *Exit in auras*, fit in aëre. *ſeducunt caſtra* bene pro, diſcedunt, in diuerſa loca volant; bella enim gerunt. Minime ergo praeferam alteram lectionem, *ſuccedunt aſtra*, quae Heinſ. non diſplicebat. *populus*, vt *gens* et ap. Graecos ἔθνος, ſaepe de animantibus. *diuerſa de parte*, partibus factis. *iras exercent.* v. ad XII, 581.

Ter clangor: quarto ſeducunt caſtra volatu.
Tum duo diuerſa populi de parte feroces
Bella gerunt, roſtrisque et aduncis vnguibus iras
Exercent, alasque, aduerſaque pectora laſſant:
Inferiaeque cadunt cineri cognata ſepulto
Corpora; ſeque viro forti meminere creatas.
Praepetibus ſubitis nomen facit auctor: ab illo
Memnonides dictae, cum Sol duodena peregit
Signa, parentali periturae Marte rebellant.
Ergo aliis latraſſe Dymantida flebile viſum:
Luctibus eſt Aurora ſuis intenta, piasque
Nunc quoque dat lacrimas, et toto rorat in orbe.
Nec tamen euerſam Troiae cum moenibus eſſe *Anius.*

619 Dan. Heinſ. praefert, quod eſt in Palatinis, *parentali morituræ more rebellant* 620 Deeſt hic verſ. in multis. 622 Schepper. mallet, *rorat ab ore.*

615 Plin. X, 26. *Auctores ſunt, omnibus annis aduolare Ilium ex Aethiopia aues, et confligere ad Memnonis tumulum, quas ob id Memnonidas vocant. Hoc idem quinto quoque anno facere eas in Aethiopia circa regiam Memnonis, exploratum ſibi Cremutius tradit.* Cf. Aelian. Nat. An V, 1. Helleſpontii tradebant, eas quotannis ad Memn. ſepulcrum aduolantes humum euerrere, eamque aqua pennis collecta adſpergere. Pauſan. X, p. 875 Graecis illae aues, monente Burm. dictae ſunt ἀντίψυχοι, quia pro anima Memnonis ſuam perdunt. Apud Q. Cal. II vſ. 550 ſqq. venti auferunt Memnonis corpus, et e guttis decidentibus oritur fluuius Paphlagonius, qui, quoties funeſta Memnonis dies illuceſcit, ſanguinolentus labitur. Corpus a ventis deponitur in Aeſepi ripa, ibique a Nymphis exſtruitur monumentum. Milites Memnonis, dum lugent ducem, ab Aurora mutantur in aues, quae partibus factis quotannis pugnant ad monumentum illud, donec aut altera alteram conficiat, aut ambae pereant. *Rebellant.* v. ad IX, 81. *parentali Marte*, pugna, qua parentatur, h. e. inferiae fiunt in honorem Memnonis. I Amorr. XIII, 3. *Sic Memnonis vmbris Annua ſollemni caede parentet auis.* Pro *morte* Heinſ. ex ingenio dedit *Marte*, vt alludatur ad gladiatores in funeribus patriciis exhiberi ſolitos. Sed reclamant omnes Mſſ. nec loc. ille ex Amorr. laudatus huic emendationi fauet, quamquam Heinſ. et ibi mallet, *ſollemni Marte.*

620 Hecuba, *Dymantis* filia. Homer. Il. π, 718. Hygin. fab. 111. Euripidi fuit Ciſſei filia. Vid. et Apollod. III, 12, 5. — *rorat in orbe.* Seru. ad Virg. Aen. I, 493. de Memnone, *cuius mortem mater Aurora hodieque matutino rore flere dicitur.*

FAB. IV. vſ. 623 — 704. Aeneas, relicta Thracia, in inſulam Delum venit, ibique ab Anio excipitur, cuius filiae in columbas mutatae erant, et cetera munere accipit, in quo Orio-

Spem quoque fata ſinunt. Sacra, et ſacra altera patrem,
Fert humeris venerabile onus Cythereïus heros.
De tantis opibus praedam pius eligit illam,
Aſcaniumque ſuum: profugaque per aequora claſſe
Fertur ab Antandro, ſcelerataque limina Thracum,
Et Polydoreo manantem ſanguine terram
Linquit: et vtilibus ventis aeſtuque ſecundo
Intrat Apollineam, ſociis comitantibus, vrbem.

626 Quidam, *eligit vnam.* Pro *eligit* Palat. ſec. *excipit.* 628 Vulg *litora Thracum.* 629 Vnus Baſ. *Polydore tuo.*

nis filiae expreſſae. Auctores vide ad vſ 631 laudatos

623 Fatale erat, Deos Troianorum patrios Italiae inferre, ibique Lauinium condere, vnde Roma oriunda. *Sacra*, ſimulacra Deorum patriorum lignea. Docte de iis diſputat Heyn Exc. IX ad Virg. Aen. II. Praeclare additum, *ſacra altera*, ob pietatem, quam parentibus debemus. Et ita etiam I Faſt. 525. IV, 38. Hectoris vmbra ad Aeneam: *Sacra ſuosque tibi commendat Troia Penates. Hos cape fatorum comites: his moenia quaere Magna pererrato ſtatues quae denique ponto.* Virg. Aen. II, 293. *Aſcanius*, qui et Iulus dictus, dextrae ſe implicuit patris. *Pius* ergo ille in Deos, in patrem et in filium.

628 Ad Idam montem multi Troiani congregati ſunt, quibuscum Aeneas *Antandrum* petiit, inque huius vrbis portu claſſem fecit. Ex eo portu ſoluit vel autumno eiusdem anni, quo Troia capta, vt vult Dionyſ. Halic. I, 63. vel aeſtate ſequentis ſecundum Virg. v. omnino Heyn. Exc. I et II. ad Aen. III. de Aeneae erroribus et de annis illorum errorum. Primum ad oſtia Hebri appulit, ibique vrbem Aenum condidit. Cognita Polymeſtoris perfidia, inde digreſſus eſt. Virg. Aen. III, 13. ſqq. quem Noſter omni h. l. ſequitur. *Antandrus* autem tempore belli Troiani nondum condita fuiſſe videtur. V. Woodii Addit. ad librum de Homeri ingenio p. 98. *Limina*, ſedes. *manantem* hyperbolice *aeſtus*, ventus, vt vſ. 725 *remisque aeſtuque ſecundo*, et Aen. X, 687. *fluctuque aeſtuque ſecundo.*

631 In inſulam Delum venit, cum *Anius* ibi regnaret; atque etiam ſerioribus temporibus multa huius aduentus indicia viſebantur Dionyſ. I, 50. De *Anio*, qui in veterum poëtarum mythis fuit celebratiſſimus, et de filiabus eius cf. Lycophr. Caſſ 570. et Schol. ad e. l. Seru. ad Aen. III, 80. Dictyn lib. I. fin. Eſſe hanc ex antiquiſſimis fabulis, ſiquidem Pherecydem et Cypria Epe de ea laudet Tzetz. d. l. monet Heyn. Rex *colit* homines, curam eorum gerit, vt *Dii* homines *colere* drr. VIII, 724 et ap. Cic. N. D. I, 41. vbi v. Daviſ. *Rite*, e legibus ſacris, *colere* Deum formula ſollemnis. More antiquo ſimul rex, ſimul ſacerdos fuit. *templo recepit* nil aliud eſt, niſi, duxit nos in templum, vt ibi preces faceremus. More ſuo vni verbo duo diuerſa nomina adiunxit. Virg. d. l. *Templa Dei ſaxo venerabar ſtructa vetuſto. Vota*, ex voto poſita, vt *vota munera*, *votae victimae* etc. paſſim. Etiam *votiua* talia drr. *Duas*

Hunc Anius, quo rege homines, antiſtite Phoebus
Rite colebantur, temploque, domoque recepit,
Vrbemque oſtendit, delubraque vota, duasque
Latona quondam ſtirpes pariente retentas.
Ture dato flammis, vinoque in tura profuſo,
Caeſorumque boum fibris de more crematis,
Regia tecta petunt: poſitique tapetibus altis
Munera cum liquido capiunt Cerealia Baccho.
Tum pius Anchiſes, o Phoebi lecte ſacerdos,
Fallor? an et natum, cum primum haec moeñia vidi,
Bisque duas natas, quantum reminiſcor, habebas?
Huic Anius niueis circumdata tempora vittis
Concutiens, et triſtis ait: Non falleris, heros
Maxime: natorum vidiſti quinque parentem:
Quem nunc (tanta homines rerum inconſtantia verſat)
Paene vides orbum. Quid enim mihi filius abſens
Auxilii? quem dicta ſuo de nomine tellus
Andros habet, pro patre locumque et regna tenentem.

632 Duo, *quo antiſtite.* 634 *Vota* e quinque Mſſ. recepit Heinſ. Vulg. *nota.* 637 Tres, *de more litatis.* v. ad XIV. 156. 638 *Poſitique* Heinſ. recepit e Barber. et vno ſuo pro, *poſitisque.* 649 Numeros ſatis euincere nihil hic Naſonianum eſſe cenſet Heinſ. Suadet ergo, *locos et regna*, vel *loci iam regna* aut *ſceptra.*

ſtirpes, palmam et laurum, a *Latona retentas.* quarum truncos manibus apprehendit Latona parturiens. Eurip. Hec. vſ. 458. Vnius palmae mentionem faciunt Homer. h. Apol. vſ. 17. Theognis vſ. 6. Callim. h. Del. 210. Vetuſtiſſimam palmam inde ab Apollinis aetate in inſula Delo conſpici, narrat Plin. XVI, 44. Cf. ad VI, 335.

637 *Fibrae,* exta. Proprie extorum extremitates. *Poſiti*, accumbentes. v. ad vſ. 540. *Tapetibus*, veſtibus ſtragulis, puluini lectulorum inſtrui ſolebant. *altis*, quia puluini alti. Sic etiam Virg. Aen IX, 325.

640 Seru. ad Aen. III, 82. *Ad Anium Anchiſes ante Troicum bellum conſultum venerat, an Salaminam peteret comes Priamo.* Hinc Anius etiam ap. Virg. d. l. *veterem Anchiſen agnoſcit amicum.*

643 Candida vitta inſigne ſacerdotum. Virg. vſ. 81. Anius *vittis et ſacra redimitus tempora lauro.*

646 *Inconſtantia rerum*, item cura, ſpes, pauor, *verſare* homines drr. quamquam multis locis librarii ei ſubſtituerunt *vexare*, quod notius eſt, atque interpretationi alterius inſeruit. v. Bentlei. ad Horat. Ep. II, 2, 90. Etiam h. l. Baſil. Mſ. *vexat.*

649 *Pro patre*, relicto patre, *locum et regna*, loci, inſulae illius regnum tenebat. VI, 677. *Sceptra loci, rerumque moderamen. Augurium*, vis diuinandi. *altera*, alia. *ſorti*, ſexui, et VI, 680. IX, 676.

Delius augurium dedit huic, dedit altera Liber
Femineae ſorti voto maiora, fideque
Munera: nam tactu natarum cuncta mearum
In ſegetem, laticemque meri, baccamque Mineruae
Transformabantur: diuesque erat vſus in illis.
Hoc vbi cognouit, Troiae populator, Atrides;
(Ne non ex aliqua veſtram ſenſiſſe procellam
Nos quoque parte putes) armorum viribus vſus,
Abſtrahit inuitas gremio genitoris: alantque
Imperat Argolicam coeleſti munere claſſem.
Effugiunt quo quaeque poteſt. Euboea duabus,
Et totidem natis Andros fraterna petita eſt.
Miles adeſt, et, ni dedantur, bella minatur.
Victa metu pietas conſortia pectora poenae
Dedit: et vt timido poſſis ignoſcere fratri;
Non hic Aeneas, non, qui defenderet Andron,
Hector erat: per quos decimum duraſtis in annum.
Iamque parabantur captiuis vincla lacertis:
Illae tollentes etiamnum libera coelo
Brachia, Bacche pater, fer opem, dixere: tulitque
Muneris auctor opem. Si miro perdere more
Ferre vocatur opem. Nec qua ratione figuram
Perdiderint, potui ſcire, aut nunc dicere poſſim.
Summa mali nota eſt: pennas ſumſere, tuaeque
Coniugis in volucrem, niueas, abiere, columbas.
Talibus atque aliis poſtquam conuiuia dictis

651 Vulg. *femineae ſtirpi.* 662 Fere omnes, *ni reddantur.* 664 Ante Heinſ. edeb. *conſortia corpora*, vt paſſim *ſociorum corpora.*

Ab hoc munere illae dictae ſunt Oenotropae. v. Tzetz. ad Lycophr. Caſſ. vſ. 570. Stephan. in Ἄνδρος, vbi et de conditore Andri agitur. *Diues erat vſus in illis*, maximum emolumentum, magnae diuitiae mihi inde redibant.

656 *Procella*, vt *tempeſtas*, de calamitatibus et turbis bellicis.

663 *Conſortia pectora*, conſortes, vt ſupra *cognata pectora* pro, cognatus. *Conſortes* autem ſunt ſorores, vt *conſors ſanguis*, fraternus, VIII, 445. v. ad XI, 348. *Dedit* nunc eſt a *Dedo*. Mox perquam humaniter additum, *Non hic Aeneas* etc. *duraſtis*, reſtitiſtis.

673 *Summa mali nota eſt* pro vulgari, ad ſummam, aues factae ſunt, vt notum eſt. *Summa* rei, id quo tota res redit, quo deſinit. *in volucrem*, in volucres, vt V, 298. *ales erant.*

675 *Conuiuia dictis implerunt*, multis variisque, vt fit, confabulationibus inſtitutis conuiuium

Implerunt, mensa somnum petiere remota:
Cumque die surgunt, adeuntque oracula Phoebi:
Qui petere antiquam matrem, cognataque iussit
Litora. Prosequitur rex, et dat munus ituris:
Anchisae sceptrum; chlamydem, pharetramque nepoti,
Cratera Aeneae; quem quondam miserat illi
Hospes ab Aoniis Therses Ismenius oris.
Miserat hunc illi Therses, fabricauerat Alcon
Myleus, et longo caelauerat argumento.
Vrbs erat: et septem posses ostendere portas:

682 Magna hic varietas. Pro *Aoniis* alii *Haemoniis*, *Hispanis*, *Ioniis* etc. Pro *Ismenius* vnus Heins. *Ymeneius*, Graeuian *Imeneius*, vnde Heins. coni. *Minyeius*.

transegerunt. *mensa remota*. v. ad IX, 92. *Cum die*, eodem tempore, quo dies illucescebat. v. Corte ad Sallust. Iug. 68, 2. *adeunt oracula* more eorum, qui nouas terras quaerunt. v. ad III, 8. *Antiquam matrem*, terram, vnde prisci gentis Troianae auctores originem ducebant, nempe Italiam, vnde Dardanus venerat. Virg. d. l. vs. 64. *quae vos a stirpe parentum Prima tulit tellus, eadem vos vbere laeto Accipiet reduces. Antiquam exquirite matrem.* Hinc Noster ex ingenii sui abundantia addidit *cognata litora*.

679 *Prosequitur* discedentes, honoris caussa eos comitatur et deducit. *sceptrum* forte cum significatione futuri imperii, quamquam sceptrum omnino insigne hominum honore aut genere conspicuorum. In muneribus heroum *crater* plerumque esse solebat, isque *caelatus*. Additur fere singulis locis, quis eum elaborauerit, et per quas manus ad nouissimum dominum peruenerit. Cf. Homer. Od. O, 115. sqq. Virg. Aen. V, 535 sqq. quem Noster imitatus est, *Ipsius Anchisae longaeui hoc munus habebis, Cratera impressum signis: quem Thracius olim Anchisae genitori in magno munere Cisseus Ferre sui dederat monumentum et pignus amorem.* — *Alcon*, faber argentarius, inclytus fortasse priscis temporibus ab arte sua. *Lydius* Alcon vocatur a Lactant. in Argum. Sed h. l. pro *Myleus* Mss. prope omnes *Nileus*, vnde Heins. coni. *Nileos*, Nilei filius. *Argumentum*, historia in cratere expressa, *longum*, cuius multae partes, multi actus. In operibus artis, v. c. loribus, clypeis, poculis, peplis etiam fabulae plerumque expressae erant, quibus enarrandis placent sibi poëtae. Cf. II, 5 sqq. VI, 69. sqq. Virg. Aen. VIII, 625. Moschus Id. II, 37. sqq.

685 Pro, videre, perspicere maluit *ostendere*, nempe alteri simul contemplanti. Illae portae docebant, illam vrbem esse Thebas septem portis nobiles. Θήβη Ἑπτάπυλος. Thebas illo tempore siccitas et pestis premebant; quas calamitates quomodo artifex expresserit, seqq. ostenditur. *Ignesque rogique* per hendiadyn, rogi ardentes. Sine caussa Heinsius coni. *vrnaeque rogique*. — *flere videntur*. X, 250. de Pygma-

Hae pro nomine erant, et, quae foret illa, docebant.
Ante vrbem exſequiae, tumulique, ignesque, rogique,
Effuſaeque comas, et apertae pectora matres
Significant luctum. Nymphae quoque flere videntur,
Siccatosque queri fontes. Sine frondibus arbos
Nuda riget: rodunt arentia ſaxa capellae.
Ecce facit mediis natas Orione Thebis,
Hanc non femineum iugulo dare pectus aperto,
Illam, demiſſo per fortia vulnera telo
Pro populo cecidiſſe ſuo; pulchrisque per vrbem
Funeribus ferri, celebrique in parte cremari.
Tum de virginea geminos exire famlla,
Ne genus intereat, iuuenes, quos fama Coronas
Nominat, et cineri materno ducere pompam.
Hactenus antiquo ſignis fulgentibus aere

691 Vulg. *lambunt arentia.* 694 Florent. *per inertia vulnera.* Vnde Heinſ. *per Martia,* vt ad originem Thebarum a Marte reſpiciat. 700 Duo Baſ. et vnus Moreti, *ſignis exſtantibus*, vt XII, 235.

lionis ſtatua, *quam viuere credas. Riget.* v. ad XI, 150. *rodere ſaxa* egregie de capellis ſparſas in ſaxis et breuiſſimas herbas carpentibus.

692 *Orion* Thebanus duas habebat filias, Metiocham et Menippam. Cum aliquando peſtis ſaeuiret per Boeotiam, et reſponſum eſſet, Deorum iram placari non poſſe, niſi duae immolarentur virgines, caeteris recuſantibus, hae pro ſalute patriae ſe obtulerunt. Cf. Anton. Lib. cp. 25. *facit* ab artifice translatum ad ipſum opus, quod exhibet argumentum. *non femineum.* Supra vſ. 451. *plus quam femina. fortia vulnera*, quae quis forti animo patitur. *pulchra funera*, pompa funeralis frequens, adeoque glorioſa mortuo. *Sic pulchra mors*, *pulchra vulnera* etc. *celebri in parte.* Illuſtribus hominibus illuſtri loco ſepultura apud Graecos et Rom. aſſignabatur. Corn. Nep. X, 10, 2. de Dione, *Itaque in vrbe celeberrimo loco, elatus publice, ſepulcri monumento donatus eſt.* — v. Kirchm. de Funeribus lib. II. cp. 25 et 26. — *quos fama Coronas Nom.* Lactant. Arg. *qui et virginum nomine Coronae ſunt nominati.* Anton. Lib. d. l. Προσαγορεύουσι δ' αὐτὰς ἄχρι νῦν Αἰολεῖς Κορωνίδας παρθένους.

700 *Summus crater*, os crateris, erat *aſper*, *inaurato acantho*, h. e. in eo aureo ſculpta erat figura aſpera acanthi. *Acanthus* herba nobilis et mollis (Nobis Baerenklau. v. Intt. ad Virg. Ecl. III, 45) qua et anſae poculorum ornari ſolebant, Virg. d. l. Eiusdemque crateris *ſigna* eminentia *hactenus*, adhuc *fulgebant antiquo aere.* v. ad XII, 235. *Remittunt*, viciſſim dant. *ſacerdoti*, Anio, quatenus ſacerdos erat,

Summus inaurato crater erat asper acantho,
Nec leuiora datis Troiani dona remittunt;
Dantque sacerdoti, custodem turis, acerram;
Dant pateram, claramque auro, gemmisque coronam.
Inde recordati Teucros a sanguine Teucri
Ducere principium, Creten tenuere, locique *Scylla.*
Ferre diu nequiere Iouem: centumque relictis
Vrbibus, Ausonios optant contingere portus.

707 Olim, *nequiere luem.* 708 Sex, *aptant.* Heins. coni. *properant.*

dant acerram et pateram, quatenus rex, coronam. *Acerra* non est turibulum, ara, in qua tus adoleretur, vt vulgo putant, sed, vt hic ipse locus satis docet, vasculum aut arcula, in qua tura conseruabantur, vt inde depromta in ignem coniicerentur; hinc *custos turis*, vt VIII, 320. pharetra *custos telorum.* *Corona* hic non est sacrificantium, ea enim non gemmis ornata erat, sed vittis et infulis aut frondibus sacris implexa; verum diadema, intel. insigne regium, vt apud Virg. Aen. I, 655 (quem Noster imitatus est,) Aeneas ferri iubet inter alia munera, *duplicem gemmis auroque coronam.* V. ibi Heyn.

FAB. V. vs. 705 — 968. Aeneas, relictis variis locis, ad *Scyllam* venit, cuius fatis, abrupta orationis serie, immoratur poëta. Scyllae enim *Galatea* narrat *Polyphemi* amores *Acidisque* obitum. 740 — 897. Ei deinde apparet *Glaucus*, in Deum marinum mutatus. 898 — fin. Auctores horum v. ad vs. 755 et 898.

705 Cum oraculum antiquam matrem petere iussisset, Anchises reuoluens animo veteres historias, Cretam intelligi putat, vnde olim *Teucer* venerat in agrum Troianum. Huc ergo alacres tendunt, ibique et agrum colunt et vrbem Pergameam condunt. *Sed loci ferre diu nequiere Iouem,* nempe cum vnum atque alterum annum hic transegissent, aëris grauitas, lues corporibus infesta, et siccitas agrorum relinquere illa loca eos coëgit. Virg. Aen. III. vs. 102 — 133. *Iupiter* saepe pro aëre, sed h. l. cum dilectu, quia Creta solum natale Iouis. Cum iterum oraculum consuluissent, non Cretam, sed *Ausoniam* s. Italiam petere iussi sunt. Virg. vs. 137 — 191. *Centum vrb.* IX, 665. *Saeuit hiems*, quia procellosum mare in his plagis esse solet. v. Heyn. ad Virg. vs. 192. *Strophades*, duae insulae in mari Ionio, occidentali Peloponnesi litori obuersae. Huc ex domo Phinei expulsae erant a Zeto et Calai Harpyiae, in quibus vna Aëllo. v. ad VII, 3. Virg. vs. 209 sqq. *exterruit*, horrifico alarum clangore, dira voce, tetro odore, dapibus partim direptis, partim immundo contactu foedatis, tristique oraculo edito. *Same* postea Cephalenia dicta. Iuxta eam *Dulichium.* *Neritos*, Ithacae mons. Sed Noster diuersam facit ab Ithaca insulam, secutus Virg. vs. 270 sqq. *Iam medio apparet fluctu nemorosa Zacynthos, Dulichiumque, Sameque et Neritos ardua saxis. Effugimus scopulos Ithacae, Laërtia regna, Et terram altricem saeui exsecramur Vlixi.*

Saeuit hiems, iactatque viros: Strophadumque receptos
Portubus infidis exterruit ales Aëllo.
Et iam Dulichios portus, Ithacamque, Samenque,
Neritiasque domos, regnum fallacis Vlixei.
Praeter erant vecti: certatam lite Deorum
Ambraciam, versique vident sub imagine saxum
Iudicis, Actiaco quae nunc ab Apolline nota est,
Vocalemque sua terram Dodonida quercu,
Chaoniosque sinus: vbi nati rege Molosso

711 Vulg. *Samumque.* Sed v. Heins. ad Remed. Amor. vs. 268. 713 Vulg. *praetereant vecti.* 715 Nonnulli, *Indicis.* Passeratius ad Propert. III, 10. legit *Vindicis.*

714 Ad Actium appulerunt, sinus Ambracii promontorium. Inde in vrbem *Ambraciam* venerunt, in qua regnabat Ambrax, Herculis nepos. Dionys. Halic. I, 51. De ea olim *certauerunt* Apollo, Diana et Hercules. Cragaleus, *index* electus a Diis, cum Ambraciam adseruisset Herculi, ab Apolline in *saxum versus* est. Anton. Lib. cp. 4. Ibi etiam nobile templum *Apollinis Actiaci.* Strabo lib. X. p. 451.

716 Nunc male deserit ducem suum. Ap. Virg. vs. 291. s. relicto Ambracio sinu praeteruehuntur *Phaeaciam* s. Corcyram, tum litora Epiri legunt, portum Chaonium intrant et Buthrotum adeunt. Sed apud Nostrum prius conspiciunt *Dodonam*, quod fieri non potuit; Dodona enim in septemtrionali Epiri parte sita fuit. Secundum Dionys. Hal. I, 51. Aeneas, relicta classe apud Buthrotum, cum lectissimis viris, duorum dierum itinere per terram confecto, Dodonam peruenit, Iouis oraculum consulturus. Ea olim a *Chaonibus* habitata, postea *Molossiis* paruit. Eustath. ad Homer. Od. ξ, p. 544. Ibi nobile quercetum, cuius quercus voce humana locutae esse atque oracula edidisse traduntur, vnde προσηγόροι et μαντικαὶ δρύες dictae sunt. *Molossorum rex* Munichus tres habuit filios et vnam filiam, qui, cum latrones ignem iniecissent domibus, a Ioue in aues mutati sunt. Anton Lib. cp. 14. — *felicibus obsita pomis.* Respicit ad Alcinoi hortos, qui per totum annum abundabant omnis generis fructibus. Homer. Od. η, 112 sqq. *Buthrotos* aut Buthrotum ad portum Pelodem. Hic regnabat *vates Phrygius*, Helenus, Priami filius, (cf. vs. 320.) qui Pyrrhi et coniuge et regno potitus, pristinae patriae nomina ad nouas sedes transtulerat, more eorum, qui colonias deducebant in alias oras. Hinc *simulata Troia*, assimilata priori Troiae. Virg. vs. 349. *Procedo, et paruam Troiam simulataque magnis Pergama, et arentem Xanthi cognomine riuum Agnosco.* Et vs. 302. *falsus Simois* eodem sensu. Apud Dionys. d. l. Aeneas cum sociis Dodonam profectus in Helenum incidit. Sed Virg. vnde Noster pendet, ad Buthrotum illum occursum transtulit.

Irrita ſubiectis fugere incendia pennis.
Proxima Phaeacum felicibus obſita pomis
Rura petunt. Epiros ab his, regnataque vati
Buthrotos Phrygio, ſimulataque Troia tenentur.
Inde futurorum certi, quae cuncta fideli
Priamides Helenus monitu praedixerat, intrant
Sicaniam. Tribus haec excurrit in aequora linguis:
E quibus imbriferos obuerſa Pachynos ad Auſtros:
Mollibus expoſitum Zephyris Lilybaeon: at Arcton
Aequoris expertem ſpectat, Boreanque Peloros.
Hac ſubeunt Teucri, remisque aeſtuque ſecundo:
Sub noctem potitur Zanclaea claſſis arena
Scylla latus dextrum, laeuum irrequieta Charybdis
Infeſtant. Vorat haec raptas, reuomitque carinas:
Illa feris atram canibus ſuccingitur aluum,

718 *Irrita* pro *impia* dedit de ſuo Heinſ. qui malit etiam *ſubvectis pennis.* Mitſcherl. *impia* reuocauit. 724 Heinſ. legit. *trinis excurrit* et τὸ *haec* inepti gloſſatoris figmentum eſſe putat. 725 *obuerſa* pro *eſt verſa* e ſeptem Mſſ. repoſuit Heinſ. quia illud verb. familiare Ouidio. 728 Vulg. *Hanc ſubeunt.* Mox Flor. S. M. *patitur arenam*, vnde Heinſ. *potitur arenam*, vt III Faſt. 421. *potiturque cupitam*,

722 Cum orientalis Italiae pars iam prope in conſpectu eſſet Troianorum, ab Heleno *monentur*, ad occidentales oras ſe a fatis duci; itaque antea Siciliam adeundam eſſe. Simul ab eo docentur, quae loca tranſeunda aut praetereunda, quid petendum quidque vitandum, et in quo loco conſidendum ſit. Virg. vſ. 374—462.

724 *Lingua* frequenter de promontorio. v. Heinſ. Sic et fluviis *labia*, montibus *ſupercilia*, mari *brachia* tribuuntur. vid. Gataker. Miſcel. p. 364. Verba in hac re ſollemnia *excurrere* et *procurrere*, vnde promontoria ipſa *procurſus* vrr. De Siciliae promontoriis cf. V, 350. *aequoris exp.* II, 172.

729 *Potitur arena*, vt XI, 55. et Virg. Aen. I. 172. *Zancle* olim Meſſana dicta, a forma falcata, quam habet promontorium portum illius vrbis includens. *aeſtu.* vſ. 630.

730 De Scylla et Charybdi v. ad VII, 63. Cf. Virg. vſ. 420—32. Digreditur nunc ad Galateae et Scyllae fata; ad Aeneam autem demum lib. XIV, 75 redit. *irrequieta* Virg. *implacata*, quod et h. l. vnus Medic. agnoſcit, et Heinſ. ex *impacata* ortum temere putabat. *Vorat* etc. Idem, *imo barathri ter gurgite vaſtos Sorbet in abruptum fluctus, rurſusque ſub auras Erigit alternos, et ſidera verberat vnda.* Copioſius *Scyllam* deſcribit. V. ad XIV, 60. *aliquo quoque* parum placet auribus. *Virginis* huius mutationem habet lib. XIV init. Mater eius mox vſ. 749. memoratur.

Virginis ora gerens: et, ſi non omnia vates
Ficta reliquerunt, aliquo quoque tempore virgo.
Hanc multi petiere proci: quibus illa repulſis
Ad pelagi Nymphas, pelagi gratiſſima Nymphis,
Ibat, et eluſos iuuenum narrabat amores.
Quam, dum pectendos praebet Galatea capillos,
Talibus adloquitur, repetens ſuſpiria, dictis:
Te tamen, o virgo, genus haud immite virorum
Expetit: vtque facis, potes his impune negare.
At mihi, cui pater eſt Nereus, quam caerula Doris
Enixa eſt; quae ſum turba quoque tuta ſororum:
Non niſi per fluctus licuit Cyclopis amorem
Effugere: et lacrimae vocem impediere loquentis.
Quas vbi marmoreo deterſit pollice virgo;
Et ſolata Deam eſt; Refer, o cariſſima, dixit,
Neue tui cauſſam tege, ſum tibi fida, doloris.
Nereis his contra reſecuta Crataeide natam:
   Acis erat, Fauno, Nymphaque Symaethide cretus,
Magna quidem patrisque ſui, matrisque voluptas,
Noſtra tamen maior. Nam me ſibi iunxerat vni

741 Nonnulli, *negari.* 745 Heinſ. malebat, *loquenti.* 749 Vulg. *Crateide.* Sed v. Heinſ.

740 *Te tamen*, vt IX, 326. *haud immite*, quia mox vſ. 759. Polyphemus *immitis* vr. *Negare* apud Noſtrum ſaepe abſolute, negare conſuetudinem, concubitum. v. Burm. *cui pater eſt*, quamquam mihi antiquiſſimus Deus marinus pater eſt. *turba ſororum*, nempe quinquaginta, vt admonitum ad II, 11. Nomina earum Hygin. praef. habet, in quibus et *Galatea.* Cum fugam *per fluctus*, tamquam rem periculoſiſſimam, commemorat, non meminit, Galateam eſſe nympham pelagi. Neque vero arbitror, Ouid. ita ſcripſiſſe, namque Mſſ. omnes habent, *per luctus* praeter vnum Baſ. qui *fluctus* habet pro diuerſa lect. vnde recepit Heinſ. *Per luctus effugere* poſſet accipi, vt Liv. I, 5. *per luſum atque laſciuiam currere.*

746 *Marmoreo*, candido. Virg. G. IV, 523. *marmorea ceruix* Orphei, vbi v. Cerda. *Reſequi*, reſpondere, vt VI, 36. VIII, 862. *Crataeis* mater Scyllae etiam ap. Hom. Od. μ, 73. Heſych. in Κραταιΐς et Plin. H. N. III, 5. Multa de Scyllae parentibus diſputat Munker. ad Hygin. fab. 199. Steſichoro fuerat Lamiae filia. Schol. Apollon. IV, 828. Eo reſpicit Virg. Cir. vſ. 66.

750 *Symaethis* in orientali Siciliae parte fluuius. v. Cluuer. Ital. antiq. I, 10. De *Fauno* v. ad I, 193.

752 Burm. qui praeferebat e tribus libris, *ſe mihi*, non atten-

Pulcher; et, octonis iterum natalibus actis,
Signarat dubia teneras lanugine malas.
Hunc ego, me Cyclops, nullo cum fine petebat.
Nec, si quaesieris, odium Cyclopis, amorne
Acidis in nobis fuerit praesentior, edam.
Par vtrumque fuit. Pro quanta potentia regni
Est, Venus alma, tui! nempe ille immitis, et ipsis
Horrendus siluis, et visus ab hospite nullo
Impune, et magni cum Dis contemtor Olympi,
Quid sit amor sentit: nostrique cupidine captus
Vritur; oblitus pecorum, antrorumque suorum.

757 *Praesentior* ex Neap. placuit Heins. Florent. *praesentius*. Caeteri, *praestantior*. 761 Cantabr. et vnus Heins. *magnis*, quod non temere repudiandum indicat Burm. quia *magni* pr. dicantur Dii, quibus Olympum habitare datum sit.

debat ad antecedentia, *Nostra tamen maior*. Nunc additur caussa; namque et pulchritudo et iuventus eius faciebant, vt, spretis aliis procis, eo vno tenerer. *dubia lanugo*, vt IX, 398. *dubiam lanuginis vmbram* dixit Claudian. XXXI, 42. *signarat lanugine* pro, lanugo signarat, tegebat malas.

755 Polyphemus ex Homer. Od. ι, 182. sqq. et Virg. Aen. III, 610. sqq. adumbratus, quorum ille Vlyssem, hic Aeneam ad illud monstrum deducit. Atque etiam infra XIV, inde a vs. 167. plura de eo cognoscemus. Hic vero amores eius narrantur, et quomodo *Acin* interfecerit. De amore eius nihil Homer. habet, sed Siculi poëtae eum certatim cecinerunt, Alexis, Nicochares, Posidippus, Philoxenus, et, cuius carmen restat, Theocrit. Id. XI. — *praesentior*, maior, ardentior, vt *praesens gloria*, *praesens beneuolentia*, *praesentes fructus* etc. Cum *Par vtrimque* comparat Heins. e Stat. Theb. X. *Par vtrimque dolor*. Verum ibi sermo est de vno affectu, qui *vtrimque*, vtraque ex parte, par fuerit. Nunc autem vterque affectus in Galatea par fuisse notatur; itaque restituendum putaui *vtrumque*, quod Heins. duorum Mss. auctoritate eiecit, pr. Bonon. et vnius sui.

759 Exemplo insigni epiphonema hoc verissimum illustratur. *Nempe* nunc est cum admiratione rationem reddentis. *Impune* saepe est, sine damno aut periculo, h. l. cuius visceribus non vesceretur. Cf. Virg. vs. 619 et 658. *magni cum Diis cont. Olympi*. Polyphemus Vlyssi ap. Homer vs. 273. Νήπιος εἶς — ὅς με θεοὺς κέλεαι ἢ δειδίμεν ἢ ἀλέασθαι. Οὐ γὰρ Κύκλωπες Διὸς αἰγιόχου ἀλέγουσιν. Οὐδὲ θεῶν μακάρων, ἐπειὴ πολὺ φέρτεροι εἰμέν. Cf. Eurip. Cycl. 319. sqq. et infra vs. 857.

763 Amor nascens duplici fere se modo prodit, neglecto priore studio et cura placendi. Cf. X, 529. sqq. Cyclopes non domos habebant, sed *antra*. Eurip. vs. 118. *pecoribusque* habendis operam dabant. Homer. vs. 219. sqq. *rastris, falce*. Haec instru-

Iamque tibi formae, iamque eſt tibi cura placendi:
Iam rigidos pectis raſtris, Polypheme, capillos:
Iam libet hirſutam tibi falce recidere barbam:
Et ſpectare feros in aqua, et componere vultus.
Caedis amor, feritasque, ſitisque immenſa cruoris
Ceſſant: et tutae veniuntque, abeuntque carinae.
Telemus interea Siculam delatus ad Aetnen,
Telemus Eurymides, quem nulla fefellerat ales,
Terribilem Polyphemon adit: lumenque, quod vnum
Fronte geris media, rapiet tibi, dixit, Vlixes.
Riſit, et, O vatum ſtolidiſſime, falleris, inquit:
Altera iam rapuit. Sic fruſtra vera monentem
Spernit, et aut gradiens ingenti litora paſſu
Degrauat, aut feſſus ſub opaca reuertitur antra.
Prominet in pontum cuneatus acumine longo
Collis: vtrumque latus circumfluit aequoris vnda,
Huc ferus adſcendit Cyclops, mediusque reſedit.

766 Duo, *Iam placet.* 770 Multi, *Siculum*, quod non temere reiiciendum iudicat Burm. cum montium nomina ſaepe maſculino genere ponantur. 780 Florent. *mediosque per aeſtus*, quod non diſplicet Heinſ. Multi, *medioque reſedit.*

menta Ouidius fero giganti convenire putauit.

766 *Libet* declarat eum animi habitum, cum, conſuetudine priore relicta aliquid facimus antea non ſoliti. *componere vultus*, eos fingere ad hilaritatem. Cf. IV. 318. *Aqua* pro ſpeculo vtebantur veteres.

770 Haec ex Homer. vſ, 508. commode huc translata. Ibi Polyphemus iam priuatus oculo reminiſcitur huius vaticinii. Ad *Aetnen* Cyclopas collocant etiam Eurip Virg. et Tibul. IV, I, 56. vnde II ex Pont. 2, 115. *Aetnaeus Polyphemus;* ad Drepanum et Erycem alii. *quem nulla fefellerat ales*, augur, vates longe certiſſimus. Homer. Τήλεμος Εὐρυμίδης, ὃς μαντοσύνῃ ἐκέκαστο. Inde ſua habet Hygin. fab. 125.

— *Altera*, alia, *iam rapuit*, quia puellae ocellos eorum, a quibus amantur, *rapere* drr. II Amorr. 19, 19. *Tu quoque, quae noſtros rapuiſti ocellos.*

776 *grad. ingenti paſſu* Homeric. μακρὰ βιβάσθων. Virg vſ. 656. Polyphemus *vaſta ſe mole mouens.* Illam vaſtam molem exprimit verb. *degrauat litora. ſub*, in.

778 Sumtum hoc ex Theocrit. vſ. 14 ſqq. Sed Noſter, more ſuo, diligentius ſiue ex rei veritate, ſiue ex ingenio illam rupem deſcripſit. *Cuneatus acumine*, cuius acumen cunei formam habebat. *medius*, in medio, vt X, 144. v. et Heinſ. *nullo ducente.* Theocrit. αὐταὶ ἀπῆνθον.

Lanigerae pecudes, nullo ducente, ſecutae.
Cui poſtquam pinus, baculi quae praebuit vſum,
Ante pedes poſita eſt, antennis apta ferendis,
Sumtaque arundinibus compacta eſt fiſtula centum;
Senſerunt toti paſtoria ſibila montes;
Senſerunt vndae. Latitans ego rupe, meique
Acidis in gremio reſidens, procul auribus hauſi
Talia dicta meis, auditaque mente notaui.
Candidior niuei folio, Galatea, liguſtri;
Floridior pratis; longa procerior alno;
Splendidior vitro; tenero laſciuior haedo;
Laeuior aſſiduo detritis aequore conchis;

788 Vulg. *verba notaui.*

782 *Pinum* habet e Virg. vſ. 659. *Trunca manum pinus regit et veſtigia firmat*, nam Homer. vſ. 319. ei dat μέγα ῥόπαλον Ἐλαΐνεον. Sed ſeqq. *antennis apta ferendis* ex Homer. vſ. 322. Ὅσσον θ' ἱστὸν νηὸς ἐεικοσόροιο. *Fiſtulam* ipſe Ouid. accommodauit eius moli. v. ad I, 710. Ad citharam carmiua, quibus amori mederetur, canebat apud Philoxenum. V. Schol. Ariſtoph. ad Plut. 290. Fiſtulae *ſibila* tribuuntur. v. Heinſ. Niſi putas, ſonum inconditum nunc h. v. indicari. Ap. Homer. 315. greges ducit πολλῇ ῥοίζῳ, *magno ſibilo*, haud dubie vocis. *Paſtoritia* Heinſ. explicat, rudia. Malim dictum pro, paſtoris, i. eius. v ad vſ. 533. *ſenſerunt*, audiuerunt.

786 *Rupe*, ſcil. ſub. *Mente* aut *pectore notamus* dicta maxime memorabilia, quae memoria tenere cupimus.

789 In carmine hoc paſtoritio Noſter pendet a Theocrit. Id XI. Sed in principio inſigne rurſus habemus inepte laſciuientis ingenii exemplum. Breuiter et praeclare Theocriteus Polyphemus: Ὦ λευκὰ Γαλάτεια, τί τὸν φιλέοντ' ἀποβάλλῃ; Λευκοτέρα πακτᾶς, ποτιδεῖν, ἁπαλωτέρα δ' ἀρνὸς, Μόσχω γαυροτέρα, φιαρωτέρα ὄμφακος ὠμᾶς — φεύγεις δ', ὥσπερ ὄις πολιὸν λύκον ἀθρήσασα. Sed quid inde Noſter? Cumulatis ad nauſeam vsque ſimilitudinibus, Galateae virtutes et vitia narrat. *Liguſtrum* Italiae flos candidus. Qualis fuerit, non conſtat. v. Martin. ad Virg. Ecl. II, 18. Putant eſſe noſtrum Reinweide. *Floridus* de iuuenili vigore et viriditate. Viriditas autem et *pratis* conuenit. *Laſciua* puella bono ſenſu, hilaris, iocoſa. Atque etiam *hoedi* et vituli *laſciuiunt*, cum petulantes et laetos motus dant. VII, 321. *Adſiduo aequore*, adſiduo motu aequoris. *nobilior*, generoſior, praeſtantior. *Nobilior pomis*, quia priſcis temporibus diuitiae maximae in pomis. *conſpectior*, pulchrior, vt IV, 295. et alibi. *Platanus*, pulchra arbor et Romanis gratiſſima. Plin. XII, 1. *matura — coucto.* v. loc. Theocr. ſupra adſcriptus. *Riguus hortus* etiam VIII, 646. In tali horto omnia laetius proueniunt.

Solibus hibernis, aeſtiua gratior vmbra;
Nobilior pomis; platano conſpectior alta;
Lucidior glacie; matura dulcior vua;
Mollior et cygni plumis, et lacte coacto;
Et, ſi non fugias, riguo formoſior horto.
Saeuior indomitis eadem Galatea iuuencis;
Durior annoſa quercu; fallacior vndis;
Lentior et ſalicis virgis, et vitibus albis;
His immobilior ſcopulis; vïolentior amne;
Laudato pauone ſuperbior; acrior igni;
Aſperior tribulis; foeta truculentior vrſa;
Surdior aequoribus: calcato immitior hydro;
Et (quod praecipue vellem tibi demere poſſem,)
Non tantum ceruo, claris latratibus acto,
Verum etiam ventis, volucrique fugacior aura.
At, bene ſi noris, pigeat fugiſſe: moraſque
Ipſa tuas damnes, et me retinere labores.
Sunt mihi, pars montis, viuo pendentia ſaxo

804 Medic. vnus et tres alii, *calcata hydra.*

799 *Fallax*, quae, cum eam prehendis, continuo e manibus effluit. *fallax* puella, quam loco deſtinato non reperis, fruſtraque exſpectas. IV, 128. *Lenta* puella, difficilis, quae non mouetur precibus lacrymisue amantis, vt et *lentum pectus*, quod non facile mouetur. Sed longe alio ſenſu, vt n tum, *lenta virga.* *Albarum vitium* meminit etiam Pallad. lib. I. cp. 35. Sed propter τὸ *lentior* malim cum aliis *altis.* Mox vſ. 813. *longis in vitibus,* Phaedr. IV fab. 2. *alta in vinea.* *Alta vitis* erit maritata vlmo altae. V Triſt. 3. 35. *altam degrauet vlmum vitis.* — *acris* et flamma ſaeuiens, et puella iracunda, torquens amantem. *Acria* enim quaecunque vrunt, pungunt, ſtimulant. *aſpera*, difficilis, moroſa. Horat. I od. 33. *aſpera Pholoë.* Tibul. I, 9, 20. *aſpera eſt illi difficilisque Venus.* Sed et ſpinae, e quarum genere *tribuli* (Burzeldorn) in Italia, *aſperae.* Virg. G. I, 152. *aſpera ſilua* tribulorum. *Surdae aquae* et *ſurdior aequoribus*, *freto* proverb. vulgare. I Art. 531. Infra XIV, 711. vbi v. Heinſ. *Latratibus* pro, a canibus, *agi* ſollemne poëtis. v. Drakenb. ad Sil. I, 421.

808 Locus ſeq. ex parte expreſſus etiam e Virg. Ecl. II, 19 ſqq. *Deſpectus tibi ſum, nec qui ſim quaeris* etc. quamquam et Virg. Theocritum ante oculos habuit. *Moras* puellarum difficilium frequentur apud poëtas accuſant amantes. *Retinere*, abſolute dr. pro, retinere in amore, vt h. l. aut in amicitia, vt Cic. Div. I, 7.

810 *Antra pendentia ſaxis*, antra, in quibus ſaxa pendent, ſaxis camarata et fornicata. Lucret. VI, 194. *Speluncas velut*

Antra, quibus nec Sol medio ſentitur in aeſtu,
Nec ſentitur hiems: ſunt poma grauantia ramos;
Sunt auro ſimiles longis in vitibus vuae;
Sunt et purpureae: tibi et has ſeruamus, et illas.
Ipſa tuis manibus, ſilueſtri nata ſub vmbra,
Mollia fraga leges: ipſa autumnalia corna.
Prunaque, non ſolum nigro liuentia ſucco,
Verum etiam generoſa, nouasque imitantia céras.
Nec tibi caſtaneae, me coniuge, nec tibi deerunt
Arborei foetus: omnis tibi ſeruiet arbos.
Hoc pecus omne meum eſt: multae quoque vallibus errant:
Multas ſilua tegit: multae ſtabulantur in antris.
Nec, ſi forte roges, poſſim tibi dicere, quot ſint.
Pauperis eſt numerare pecus. De laudibus harum
Nil mihi credideris: praeſens potes ipſa videre,
Vt vix ſuſtineant diſtentum cruribus vber.

820 Quidam, *Arbutei fetus.* 826 *Suſtineant* e quinque Mſſ. et Edd. nonnullis recepit Heinſ. qui monet, poſſe etiam *circumagant* legi, quo verbo Horatius vſus ſit. Duo, *contineant.* Vulg. *circumeant.*

ſaxis pendentibus ſtructas. Sed illam formam amant poëtae. Etiam Virg. G. IV, 374. *pendentia pumice tecta.* Nempe *pendere* (Plin. 36, 27. *dependere*) verb. pr. de ſcopulis et ſaxis imminentibus. v. Broukh. ad Propert. III, 2, 28.

813 Deliciae, quae hic commemorantur, non ſatis conuenire agreſti et efferatae Cyclopum vitae videri poſſint. Sed cogitandum eſt, Aetnam ſemper fuiſſe inſigni fertilitate. Etiam ap. Theocrit. verſ. 46. prope antrum ἄμπελος ἁ γλυκύκαρπος, atque adeo ap. Homer. vſ. 358. terra Cyclopibus fert οἶνον ἐρισάφυλον. *fraga. corna.* V. ad I, 104.

817 *Liuentia*, nigricantia. Horat. II od 5, 11. *liuidos racemos.* Sed his *generoſiora*, praeſtantiora, quae colore flauo aut candicante *nouas imitantur ceras*, et Virg. Ecl. II, 53. *cerea pruna* drr. Plin. XV, 13. de prunis, *Sunt et nigra ac laudatiora cerina atque purpurea.* De *arbuteis foetibus* v. ad I, 104. Sed ego e pluribus Mſſ. *arborei* reuocaui, quia Polyphemus delicatos fructus promittit, vuas, pruna etc. et addit, *omnis tibi ſeruiet arbos. tibi ſeruiet*, tibi fructus feret. Similiter *ſeruire* ap. Plin. in Epp. et in Paneg.

821 *Multae*, ſcil. oues e vſ. 781. Theocrit. vſ. 34. βοτὰ χίλια βόσκω. Virg. vſ. 21. *Mille meae Siculis errant in montibus agnae.* Sed Noſter in talibus omnibus copioſior eſſe ſolet.

826 *Suſtineant*, ferre poſſint. *cruribus*, inter crura. *foetura*, ipſi foetus, die Zucht. *tepidis* bene e natura ſtabulorum additum. Dixit, *par aetas*, non,

Sunt, foetura minor, tepidis in ouilibus agni:
Sunt quoque, par aetas, aliis in ouilibus hoedi.
Lac mihi ſemper adeſt niueum. Pars inde bibenda
Seruatur: partem liquefacta coagula durant.
Nec tibi deliciae faciles, vulgataque tantum
Munera contingent, damae, leporesque, capraeque,
Parue columbarum, demtusue cacumine nidus:
Inueni geminos, qui tecum ludere poſſint,
Inter ſe ſimiles, vix vt dignoſcere poſſis,
Villoſae catulos in ſummis montibus vrſae.
Inueni: et, Dominae, dixi, ſeruabimus iſtos.
Iam modo caeruleo nitidum caput exſere ponto:
Iam, Galatea, veni: nec munera deſpice noſtra.

831 Patav. et vnus Heinſ. *diuitiae faciles.* 832 Veteres plerique, *caperque.* 835 Heinſ. coni. *et vix dignoſcere quos ſit,* quia praeceſſit, *poſſint.* 838 Admodum variant Mſſ. *niueum caput, rutilum* etc.

pari aetate, quia *aetas* etiam de hominibus, hinc pecoribus, certae aetatis, in primis tenerae dr. *Aliis in ouilibus*, diligenter enim ſecundum Homer. vſ. 220. varia pecorum ſuorum genera ſeparabat, ſeorſimque includebat. Plerumque tamen et oues et caprae vno ſepto claudebantur, hinc *ouile* etiam ſtabulum hoedorum, notante Bentlei. ad Horat. I od. 17, 9.

829 Tanta mihi eſt ouium copia, vt lac *ſemper*, quouis anni tempore, ſuppetat. Virg. vſ. 22. *Lac mihi non aeſtate, nouum non frigore deſit*, et Theocrit. vſ. 36. de caſeo, Τυρὸς δ' ȣ̓ λείπει μ' ἔτ' ἐν θέρει etc. *Pars inde bibenda* etc. ex Homer. vſ. 246. ἥμισυ μὲν θρέψας λευκοῖο γάλακτος — Ἥμισυ δ' αὖτ' ἔστησεν ἐν ἄγγεσιν, ὄφρα οἱ εἴη Πίνειν δαινυμένῳ. *Coagula*, particulae ventriculi vitulini ſectae et aqua maceratae, quibus immiſſis lac *duratur*, cogitur in maſſam. Theocrit. 66. τάμισον δριμεῖαν ἐνεῖσα.

834 Theocrit. vſ. 40. Τρέφω δέ τοι ἕνδεκα νεβρὼς, Πάσας μαννοφόρως, καὶ σκύμνως τέσσαρας ἄρκτων. Noſter donum commendat multis modis, etiam a difficultate, *ſummis in montibus*. Hinc vſ. 831. opp. *deliciae faciles*, i. parabiles, obuiae. Etiam Virg. vſ. 40. *Praeterea duo, nec tuta mihi valle reperti, Capreoli, ſparſis etiam nunc pellibus albo, Bina die ſiccant ouis vbera: quos tibi ſeruo.* — Ad *ludendum* catuli vrſae non niſi Polyphemo idonei videri poterant. *dominae.* v. ad IX, 465.

838 Sic eam etiam ap. Theocrit. vſ. 63. inuitat, Ἐξένθοις, Γαλάτεια, καὶ ἐξενθοῖσα λάθοιο οἴκαδ' ἀπενθεῖν, *egredere, Galatea, et egreſſa obliuiſcere domum redire.* Pro *nitidum*, cum Mſſ. varient, Burm. coni. *glaucum*, quod ſane proprie Deae marinae conuenit. Sed *nitidum* h. l. omnino pulchrum, vt ſaepius; atque ita amatae ſuae caput non male vocat amans. Horat. I od.

Certe ego me noui, liquidaeque in imagine vidi
Nuper aquae: placuitque mihi mea forma videnti.
Adſpice, ſim quantus. Non eſt hoc corpore maior
Iuppiter in coelo: nam vos narrare ſoletis
Neſcio quem regnare Iouem. Coma plurima toruos
Prominet in vultus, humerosque, vt lucus, obumbrat.
Nec mihi quod rigidis horrent denſiſſima ſetis
Corpora, turpe puta. Turpis ſine frondibus arbos:
Turpis equus, niſi colla iubae flauentia velent.
Pluma tegit volucres: ouibus ſua lana decori eſt:
Barba viros, hirtaeque decent in corpore ſetae.
Vnum eſt in media lumen mihi fronte, ſed inſtar
Ingentis clypei. Quid? non haec omnia magnus

846 Plurimi, *duris horrent.* 847 Probat Heinſ. ex Genev. *turpe eſt ſine frondibus arbos*, vt in illo, *Turpe ſenex miles.* Improbat Burm. quia ſequitur, *Turpis equus.* 848 Vnus Leid. et Florent. *flammantia velent.* 852 Vulg. *magno*, quod reuocauit Mitſcherl.

19, 5. *Vrit me Glycerae nitor.* Supra *ſplendidiorem vitro* et *lucidiorem glacie* Galateam vocabat.

840 Ap. Theocrit. vſ. 31. ſat habet oſtendiſſe, turpitudinem ſuam pecorum copia compenſari, ſed h. l. dignam adeo ſibi formam vindicat, idque magna cum arte. *me*, formam meam. *In imagine aquae*, in imagine, quam aqua referebat. Tredecim tamen Mſſ. *in margine.* Hoc quoque e Virg. vſ. 25. *nec ſum adeo informis, nuper me in litore vidi, Cum placidum ventis ſtaret mare.* — *ſim quantus.* v. Homer. vſ. 190. Virg. Aen III, 619. Ap. illum ſimilis eſt ῥίῳ ὑλήεντι ὑψηλῶν ὀρέων, *vertici ſiluoſo altorum montium*, apud hunc *alta pulſat ſidera.*

844 *Torua frons* Polyphemo tribuitur etiam a Virg. Aen. III, 636. Burm. tamen neſcit, an tam ſtolidum Cyclopa fingere liceat, vt *toruos* ſuos vultus Galateae, cui placere volebat, iactaret. Praefert igitur e quatuor Mſſ. *fortes*, idque comprobat ex Heroidd. IV, 73. *Quemque vocant alii vultum rigidumque trucemque, Pro rigido, Phaedra iudice, fortis erat.* At *toruus* etiam bono ſenſu accipitur de vultu ſeuero, et nobilem quandam fiduciam prae ſe ferente. Ap. Horat. III od. 5, 44. Regulus *virilem Toruus humi ponit vultum.* Toruos igitur vultus ſuos Cyclops ipſe vocare poterat, cum non venuſtatem, ſed auſteram quandam dignitatem ſibi vindicaret. Etiam Virg. *toruam frontem* tribuit.

846 *Denſiſſima ſetis*, denſiſſime ſetis obſita. *Horrent* cum vi pro, ſunt; *horrent* enim quae eminent, vt ſetae ſuis. Hic fortaſſe mollius verb. exſpectaſſes. Ei autem λασία ὀφρὺς ἐπὶ παντὶ μετώπῳ ἐξ ὠτὸς τέταται. Theocr. 31.

852 Sumtum hoc ex Virg. Aen. III, 636. *Ingens quod torva ſolum ſub fronte latebat, Argolici clypei aut Phoebeae lampa-*

Sol videt e coelo? Soli tamen vnicus orbis.
Adde, quod in veſtro genitor meus aequore regnat.
Hunc tibi do ſocerum. Tantum miſerere, precesque
Supplicis exaudi: tibi enim ſuccumbimus vni.
Quique Iouem, et coelum ſperno, et penetrabile fulmen,
Nerei, te vereor: tua fulmine ſaeuior ira eſt.
Atque ego contemtus eſſem patientior huius,
Si fugeres omnes. Sed cur, Cyclope repulſo,
Acin amas, praefersque meis amplexibus Acin?
Ille tamen placeatque ſibi, placeatque licebit,
Quod nollem, Galatea, tibi: modo copia detur,
Sentiet eſſe mihi tanto pro corpore vires.
Viſcera viua traham, diuulſaque membra per agros,
Perque tuas ſpargam (ſic ſe tibi miſceat) vndas.
Vror enim, laeſusque exaeſtuat acrius ignis:
Cumque ſuis videor translatam viribus Aetnam
Pectore ferre meo: nec tu, Galatea, moueris.
  Talia nequicquam queſtus, nam cuncta videbam,
Surgit, et vt taurus vacca furibundus ademta,
Stare nequit, ſiluaque et notis ſaltibus errat:
Cum ferus ignaros, nec quidquam tale timentes,
Me videt atque Acin: Videoque, exclamat, et iſta
Vltima ſit, faciam, Veneri concordia veſtrae.

853 Vulg. *Solis.* 858 Alii, *te veneror.* 863 Heinſ. legit, *nolim.* 866 Vulg. *ſi ſe tibi miſceat.* 868 Vnus Barberin. pro *viribus* habet *ignibus.* Heinſ. ſuadet, *rupibus.* Cantabr. *translatum.* 872 Plurimi, *notis montibus.* Ambroſ. *vallibus.*

dis inſtar. Etiam Callimach. h. Dian. 53. hunc oculum cum *σάκει τετραβοείῳ* comparat. Et quia clypeus orbis, *κύκλος*, formam habet, inde *Κύκλωπες* dicti ſunt. Heſiod. Theog. 144. *haec omnia δεικτικῶς*, vt verſ. 801. *his ſcopulis. Magnus* proprium Solis epitheton. v. Burm. Luſus in v. *orbis* parum probandus; comparantur enim diſſimilia.

854 *Genitor* Polyphemi Neptunus. v. Homer. Od. α, 68. ſqq. Amantes etiam a genere ſe commendare ſolent. I, 517. IX, 14.

858 *Te vereor,* tuam iram metuo.

864 *Sentiet*; v. ad XII, 595. *Viſcera* etc. atque adeo *viſceribus miſerorum et ſanguine atro veſcebatur.* Virg. vſ. 622 — 27. Sed Acin vult *ſic miſcere* Galateae.

867 *Laeſus*, irritatus. v. ad I, 608. *Vires* tribuuntur igni. II, 280. VII, 81. Atque etiam II, 220. vnus Mſ. *geminatis viribus Aetne.*

875 *Faciam* et alibi *faxo* (quod etiam h. l. Heinſ. mallet) minitantis eſt.

Tantaque vox, quantam Cyclops iratus habere
Debuit, illa fuit. Clamore perhorruit Aetne.
Ast ego vicino pauefacta sub aequore mergor.
Terga fugae dederat conuersa Symaethius heros:
Et, Fer opem, Galatea, precor, mihi: ferte parentes,
Dixerat, et vestris periturum admittite regnis.
Insequitur Cyclops, partemque e monte reuulsam
Mittit: et extremus quamuis peruenit ad illum
Angulus e saxo, totum tamen obruit Acin.
At nos, quod solum fieri per fata licebat,
Fecimus, vt vires adsumeret Acis auitas.
Poeniceus de mole cruor manabat, et intra
Temporis exiguum rubor euanescere coepit:
Fitque color primo turbati fluminis imbre,
Purgaturque mora. Tum moles fracta dehiscit,
Viuaque per rimas, properataque surgit arundo,
Osque cauum saxi sonat exsultantibus vndis:

880 Vnus, *mihi precor.* Alius, *aduertite regnis.* 891 *Proceraque* praetulerunt Regius et Ciofan. 892 Quidam *saxo*, quod placebat Heinf.

876 Ex Homer. vers. 395. *Σμερδαλέον δὲ μέγ' ᾤμωξεν. περὶ δ' ἴαχε πέτρη.* Virg. 672. *Clamorem immensum tollit: quo pontus et omnes Intremuere vndae, penitusque exterrita tellus Italiae, curuisque immugiit Aetna cauernis.* *habere debuit*, credibile est eum habuisse.

882 *partemque e monte* etc. Etiam ap. Hom. 481. *ἧκε δ' ἀποῤῥήξας κορυφὴν ὄρεος μεγάλοιο.* *Vt vires adsumeret auitas*, vt fluuius fieret, quemadmodum auus Symaethus. *Vires* fluminibus tribuuntur etiam I, 278. et *adsumere* sic etiam est XI, 789. XII, 1.

887 — 90 *Poeniceus — mora.* Putida haec diligentia condonari potest garrulitati puellae, Acidis sui obitum narrantis. Mox *moles iacta* Heinf. male illustrat ex illo, *iactis in altum molibus.* Imo, iacta a Polyphemo, vt recte Glarean. et Micyl. Magis tamen placet, quod duodeuiginti Mss. habent, *moles fracta dehiscit* e familiari illa poëtis et eleganti copia. Sic XII, 488. *fracta dissiluit.* Virg. G. IV, 410. *in aquas tenues dilapsus abibit.* Hoc igitur recepimus.

891 Quia fluuiorum ora *arundine* fere cincta esse solent, hinc etiam eorum frontes in monumentis et ap. poëtas. A. A. I, 222. v. et ad IX, 3. Sed pro *proceraque* tueor vulg. *properataque*, i. properanter nata, vt II ex P. XI, 1. *properatum tempore breui opus.* v. ad X, 31. Alibi fere *subitus* de corporibus transformatis. V, 560. *subitis flauescere pennis.* XI, 341. *subitis pendentem sustulit alis.*

892 Bona prorumpentis e ca-

Miraque res; ſubito media tenus exſtitit aluo
Incinctus iuuenis flexis noua cornua cannis.
Qui, niſi quod maior, quod toto caerulus ore eſt,
Acis erat. Sed ſic quoque erat tamen Acis in amnem
Verſus: et antiquum tenuerunt flumina nomen.

Glaucus

Deſierat Galatea loqui; coetuque ſoluto
Diſcedunt, placidisque natant Nereïdes vndis.
Scylla redit: neque enim medio ſe credere ponto
Audet; et aut bibula ſine veſtibus errat arena;
Aut, vbi laſſata eſt, ſeductos nacta receſſus
Gurgitis, incluſa ſua membra refrigerat vnda.
Ecce fretum findens alti nouus incola ponti,
Nuper in Euboïca verſis Anthedone membris,

904 Non multum egit Heinſ. *ſcindens* e Mſſ. mutans in *findens*. Etenim tam mare, quam ager, mox dr. *ſcindi*, mox *findi* Cum vnus habeat *ſtridens*, idem coni. *ſtringens*. Peſſime.

verna fluuii deſcriptio. *Exſultare* vt hic de prorumpente, ſic VII, 263 de feruente aqua. *Exſtitit* vt II, 264. De *cornibus* Fluuiorum diximus ad IX, 1. Pro *flexis*, Heinſ. coniicit *plexis*, quod ſane vſitatius. *Maior*, vt IX, 269. Hercules. Habet formam auguſtam et plus quam humanam membraque magna. v ad vſ 962. — *Acis* fluuius (hodie il fiume Freddo) ex Aetna profluens vndas ſuas gelidiſſimas maximo cum impetu in mare deuoluit. Plura de eius natura habet Brydone in Reiſe nach Sicilien P. I. p. 96. Scriptores Siculi ex inſcriptionibus antiquis docent, *Acin* fuiſſe regem antiquiſſimum, quem Polyphemus gigas, zelotypia incenſus, interfecerit.

898 — 968 *Glaucus*, vel Polybi, vel Copei filius, cum herbas quasdam guſtaſſet, in mare ſe praecipitat, fitque Deus marinus. Cf. Palaeph. cp. 28. Euſtath. ad Homer. p. 205. Tzetzes ad Lycophr. p. 107. Schol. Apollon. ad I, 1310. Hygin. fab. 199. Fulgent. Mythol. II, 12 — Ex ſententia Palaeph. Glaucus fuit vrinator (*κολυμβητὴς*). qui diu ſub aqua viuere poſſet, inde dictus *θαλάττιος*. Similis vrinator, Colas nomine, recentioribus temporibus inter Siculos vixit, ab arte ſua Peſce, i. piſcis, dictus. v. Brydones Reiſe nach Sicil P. I. p 63.

898 *coetu* Nereidum. v. vſ. 736. *ſoluto*, dimiſſo.

902 *Receſſus gurgitis*, ſinus anguſti, curuaturae maris in litore. *ſeducti*, remoti a conſpectu hominum. In iis *incluſa* aqua, non omni, maxima tamen ex parte. Cf. XIV, 51. Solebat autem Scylla *in mari lauari*. Hygin.

905 De *Anthedone* Euboica v. VII, 232. Etiam Palaeph. Glaucus *Ἀνθηδόνιος τὸ γένος*. Male a Lactant. in Argum. et Fulg. Anthedonis filius vr. *Haeret*, conſpecta repente virgine, eius formam ſtupens conſtitit. Sic I Amorr. 8, 24. *Haeſit. et in vultu conſtitit vſque tuo.* Hinc II, 409. *haerere in virgine.* Erat

Glaucus adeſt, viſaeque cupidine virginis haeret:
Et, quaecumque putat fugientem poſſe morari,
Verba refert. Fugit illa tamen, veloxque timore
Peruenit in ſummum poſiti prope litora montis.
Ante fretum eſt ingens, apicem collectus in vnum,
Longa ſine arboribus conuexus ad aequora vertex.
Conſtitit hic: et tuta loco, monſtrumne, Deusne
Ille ſit, ignorans, admiraturque colorem,
Caeſariemque humeros, ſubiectaque terga, tegentem,
Vltimaque excipiat quod tortilis inguina piſcis.
Sentit: et innitens, quae ſtabat proxima, moli,
Non ego prodigium, non ſum fera bellua, virgo;
Sum Deus, inquit, aquae: nec maius in aequora Proteus
Ius habet, aut Triton, Athamantiadesue Palaemon.
Ante tamen mortalis eram: ſed ſcilicet altis
Deditus aequoribus, iam tum exercebar in illis.

906 Vulg. *virginis ardet.* 910 Quidam, *coniectus in vnum.* Vnus, *collatus.* 911 Quidam, *conuerſus in aequora* 915 Heinſ. et Gronov. Obſ. I, 18. coniicione, *priſtis* atque eg. inf. vſ. 963. *priſte*, vt Virg. Aen. III, 427. de Scylla, *poſtrema immani corpore piſtrix.* Claudian. de Tritone, *Qua priſtis commiſſa viro.* 918 Vulg. *in aequore.* v. Heinſ.

autem Scylla *formoſiſſima virgo.* Hygin.

909 *Prope litora*, in litore Italico, Meſſaniam contra. v. XIV, 17. Montem illum ita deſcribit, vt appareat, quam *tuta loco* virgo fuerit. *Colligi* eleganter drr. quorum partes in anguſtum coëunt et deſinunt. *conuexus*, deſcendens, decliuis, vt XIV, 154. *Sine arboribus* ex Oxon. et tribus aliis Mſſ. recte praetulit Heinſ. τῷ *ſub arboribus.* Neque tamen propterea ei aſſentior, quod etiam VIII, 789. *ſine arbore tellus*, ſed quod ita facilius in Glaucum deſpicere et cum eo colloqui poterat.

912 *Monſtrum* propter inferiores corporis partes, *Deus* propter ſuperiores. *Tortilis* Schirach. explicat, qui ſe facile torquet. Imo, cuius cauda obliqua curuatur in arcum. Ipſe Glaucus mox vſ. 963. *Cruraque pinnigero curuata nouiſſima piſce.* Supra III, 681. de delphinis, *falcata nouiſſima cauda eſt, Qualia diuiduae ſinuantur cornua Lunae.* Et ita Tritoni, cui ſimilis Glaucus, *δικραίραν ἀλκαίην*, bicornem caudam, tribuit Apollon. Rh. IV, 1640. *bifidum cornu* Claudian. X, 146. Glauci formam exhibet Lippertus in Dactyl. I, 75.

916 *Innitens*, nam ſedere non poterat biformis Glaucus. *ius*, poteſtas. Non minoris dignitatis et poteſtatis Deus ſum marinus. *Palaemon* Deus marinus fit IV, 540.

Nam modo ducebam ducentia retia pifces:
Nunc in mole fedens moderabar arundine linum.
Sunt viridi prato confinia litora, quorum
Altera pars vndis, pars altera cingitur herbis;
Quas neque cornigerae morfu laefere iuuencae,
Nec placidae carpfiftis oues, hirtaeue capellae.
Non apis inde tulit collectos fedula flores:
Non data funt capiti genialia ferta: nec vnquam
Falciferae fecuere manus. Ego primus in illo
Cefpite confedi, dum lina madentia ficco.
Vtque recenferem captiuos ordine pifces;
Infuper expofui, quos aut in retia cafus,
Aut fua credulitas in aduncos egerat hamos.
Res fimilis fictae: fed quid mihi fingere prodeft?
Gramine contacto coepit mea praeda moueri,
Et mutare latus, terraque, vt in aequore, niti.
Dumque moror, mirorque fimul, fugit omnis in vndas
Turba fuas, dominumque nouum, litusque relinquunt.
Obftupui, dubiusque diu, quae caufa, requiro;

922 Quidam, *capientia retia.* 923 Vnus, *in rupe* 928 Multi, *collectos femine flores.* 930 Heinf. fuadet *ego pronus.* 937 *Mutare* pro *motare* e multis Mff. recepit Heinf. 940 Plerique, *dubitoque diu.* Sed τὸ *diu* non placet Heinf. qui coni. *Obftupui, fubitaeque quae cauffa requiro.*

926 fqq. Herbae prorfus intactae, vt adeo nec fera, nec homo vllus vim earum experiri potuerit. *Morfu laedere* exquifitius, quam, mordere. — *flores*, fuccos florum. *tulit collectos*, plenius, quam, collegit. Virg. G. IV, 54. *metunt flores. genialia ferta*, coronas coniugales, quibus ornatur caput, cum genio indulgetur. Sic X, 95. *platanus genialis* et IV, 14. *genialis vua.*

937 *Mutare latus* Heinf. explicat, vtrinfecus iactare crebro latera ex Apulei. Met. X. vt motus natantium pifcium intelligantur. Sic et Rode, *von einer auf die andere Seite herumfpringen.* Quod non eft. Defcribitur potius actus furgentium pifcium. Iacuerant in latere, nunc mouentur (Lactant. in Argum. *recuperato fpiritu, quem amiferant*) atque vertunt fe, et erigunt, vt dorfum furfum tollant, more pifcium in aqua degentium. Sic *mutare latus* pro, fe vertere, ap. Virg. Aen. III, 581. de Encelado. *Niti* pr. de hominibus aut quadrupedibus in terra vel ftantibus vel incedentibus. Hinc etiam *pifces niti in aequore* drr. cum ab eo feruntur et fuftentantur. Horat. IV od. 2, 3. de volante *Nititur pennis.*

939 *Suas* cum vi, quibus adfueti. Caeterum hoc ipfum gramen viuax vr. VII, 232.

Num Deus hoc aliquis, num ſuccus fecerit herbae,
Quae tamen has, inquam, vires habet herba? manuque
Pabula decerpſi, decerptaque dente momordi.
Vix bene combiberant ignotos guttura ſuccos;
Cum ſubito trepidare intus praecordia ſenſi,
Alteriusque rapi naturae pectus amore.
Nec potui reſtare loco: Repetendaque numquam
Terra, vale, dixi; corpusque ſub aequora merſi.
Di maris exceptum ſocio dignantur honore:
Vtque mihi, quaecumque feram, mortalia demant,
Oceanum, Tethynque rogant. Ego luſtror ab illis;
Et purgante nefas nouies mihi carmine dicto
Pectora fluminibus iubeor ſupponere centum.
Nec mora: diuerſis lapſi de partibus amnes,
Totaque vertuntur ſupra caput aequora noſtrum.
Hactenus acta tibi poſſum memoranda referre:
Hactenus et memini: nec mens mea cetera ſenſit.
Quae poſtquam rediit; alium me corpore toto,
Ac fueram nuper, nec eumdem mente, recepi.
Hanc ego tum primum viridem ferrugine barbam,

942 Quidam, *quas tamen haec.* 944 Duo, *ignaris.* v. Heinſ. ad I, 134. 945 Heinſ. com *trepidare metu.* 947 *loco* pro *diu* ex vno recepit Heinſ. 954 Quidam, *de montibus.* 956. 7 Hos duo verſus, vt valde frigidos et ieiunos, tollendos eſſe opinatur Heinſ. et mox legit, *Vtque animus rediit*, aut, *Mox, vbi mens rediit.* Improbat Burm. Multi, *miranda referre.* 960 *Viridem* pro *viridi* e multis dedit Heinſ. qui etiam in principio malit, *Hac.*

946 *Alterius naturae*, alterius elementi, aquae. Rode, *von einem andern Naturtriebe beſeelt.* Lactant. in Arg. *alienatus mente ex alto ſe praecipitauit in pelagus.*

951 Vt Hercules IX, 262. ſqq. flammis, ſic Glaucus luſtratione mortalitatem exuit. Vſ. 954. neſcio an *partibus* trium Mſſ. auctoritate iure mutatum ſit ab Heinſ. in *fontibus.* *Partes* nunc ſunt coeli regiones, vt II, 160. XI, 490.

958 *Alium me recepi* egregie de transformato. *viridem ferrugine*, caeruleam. *ferrugo* eſt ferri politi et a lento calore temperati color. Hinc Non. 16, 7. *Vere ferrugineus color caeruleus eſt.* — *Verrere*, vt αἰθύσσειν, de fluitante motu capillorum. Claudian. X, 145. de Tritone, *vndoſi verrebant brachia crines.* Proprie *caeſaries verrit aequora*, ſed h. l. *quam verro*, verrendo traho, *per aequora.* Cf. ad vſ. 492. *Ingentes* humeri, et XIV, 8. *magna* manus, quia iam Deus factus. Paullo ante vſ. 895. Acis *maior* factus. *Circes.* V. ad XIV, 10.

Caeſariemque meam, quam longa per aequora verro,
Ingentesque humeros, et caerula brachia vidi,
Cruraque pinnigero curuata nouiſſima piſce.
Quid tamen haec ſpecies, quid Dis placuiſſe marinis,
Quid iuuat eſſe Deum, ſi tu non tangeris iſtis?
Talia dicentem, dicturum plura, reliquit
Scylla Deum. Furit ille, irritatusque repulſa
Prodigioſa petit Titanidos atria Circes.

963 Gronov. Obſ. I, 18. legit, *pinnigera — priſte.* 965 Vnus, *frangeris.*

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

LIBER DECIMVS QVARTVS.

Iamque Giganteis iniectam faucibus Aetnen, *Scylla.*
Aruaque Cyclopum, quid rastra, quid vsus aratri
Nescia, nec quidquam iunctis debentia bubus,
Liquerat Euboïcus tumidarum cultor aquarum:
Liquerat et Zanclen, aduersaque moenia Rhegi,
Nauifragumque fretum, gemino quod litore pressum
Ausoniae, Siculaeque tenet confinia terrae.
Inde, manu magna Tyrrhena per aequora lapsus,

1 Veteres multi, *ingestam.* 6 Multi, *Naufragumque.* 7 Heins. suadet, *terit confinia*, vt alibi *reddere* et *rumpere confinia.* 8 Duo et Politiani, *manu forti.*

FAB. I. vs. 1 — 74. Scylla mutatur Circes herbis et cantu in saxum succinctum canibus. Ita multi poëtae tradiderunt; ita etiam Hygin. fab. 199. A Neptuno patre eam esse vitiatam, et ab Amphitrita irata corruptis veneno aquis in monstrum mutatam, narrant Virg. Cir. 56 — 73 et Tzetz. ad Lycophr. p. 13. Allegoricam esse libidinis narrationem volunt alii, vt Fulgent. Mythol. II, 12. et Heraclid. in Allegor. p. 496. Dubium hoc relinquit Virg. Cir. 68 sqq.

1 *Giganteis* etc. v. V, 346. *Cyclopes* agro colendo non vacabant, sed terra iis sponte dabat triticum, hordeum, vites, Homer. Od. ι, 108. f. Itaque *arua* improprie dixit agros Cyclopum; *aruum* enim ab arando dictum. *vsus aratri* pro aratro ipso. V. ad I, 408. Nisi malis cum Mss. plurimis, *quis vsus.* — *debentia bubus*, praeparata a bubus frumento seminando et ferendo. Sic Plin. Paneg. 30. *Aegyptus nihil imbribus coeloque debet. Euboicus*, Glaucus, qui in Argum. Lact. aeque recte *Anthedonius* vr. V. ad XIII, 905. *Tumidarum* nunc tantum ornat. *adversa.* v. ad XIII, 541. *Rhegium* olim vrbs opulenta. *Nauifragum*, vbi fiunt multa naufragia. Tibul. II, 4, 10. *naufraga vnda*, vbi v. Vulp. *Premi* drr. quae terminis inclusa sunt. Fluminis immensi quidem, fluminis tamen inclusi speciem praebet fretum Siculum. *tenet*, occupauit olim illam partem, quae erat terra et terminus inter Italiam et Siciliam. v. XV, 291.

8 *Labi* de quouis celeri motu et cursu, h. l. natantis. Cum addit *manu*, qua in primis opus

Herbiferos adiit colles, atque atria Glaucus
Sole ſatae Circes, variarum plena ferarum.
Quam ſimul adſpexit, dicta, acceptaque ſalute,
Diua, Dei miſerere, precor: nam ſola leuare
Tu potes hunc, dixit, videar modo dignus, amorem,
Quanta ſit herbarum, Titani, potentia nulli,
Quam mihi, cognitius, qui ſum mutatus ab illis.
Neue mei non nota tibi ſit cauſſa furoris,
Litore in Italico, Meſſania moenia contra,
Scylla mihi viſa eſt. Pudor eſt promiſſa, precesque,
Blanditiasque meas, contemtaque verba referre.
At tu, ſiue aliquid regni eſt in carmine; carmen
Ore moue ſacro: ſiue expugnacior herba eſt;
Vtere tentatis operoſae viribus herbae.
Nec medeare mihi, ſanesque haec vulnera mando,
Fineque nil opus eſt: partem ferat illa caloris.

12 Quidam, Ciofani, tum Baſil. Berſm. et alii, *mei miſerere.* Videbatur nempe librariis ſuperbius loqui Glaucus, ſi ſe *Deum*, Circen *diuam* vocaret. Sed vid. Burm. qui monet, poëtas promiſcue *diuas* et *deas* vocaſſe. 13 Multi, *dignus amore.* 15 Monet Heinſ. e conſuetudine Noſtri ſcribendum, *qui ſim mutatus.* 17 Sex, *Italio.* Quinque, *Meſſania litora contra*, quam repetit. elegantem iudicat Burm. 20 Vulg. *aliquod regnum.* Heinſ. mallit, *At tibi.* 21 Quidam, *expugnantior.*

eſt natanti, imaginem ſenſibus ſubiicit. *magna*, quia Deus. v. ad XIII, 962. — *Circen*, inſignem veneficam, *Solis* et Perſae filiam, Aeetae, Colchorum regis, ſororem, in inſulam quandam Oceani occidentalis tranſtulerat ſumma antiquitas, locorum ſitus ignorans. Homer. igitur Od. κ, 135 ſqq. vt Vlyſſem eo deferret, illam collocauit iuxta litus Italiae, vbi poſtea Circaeum promontorium fuit. Siccatis enim paludibus, quibus olim cingeretur, illam inſulam partem eſſe factam continentis Veteres tradunt. v. Heynii Exc. I. ad Virg. Aen. VII. Plura de hac venefica infra videbimus inde a vſ. 244. ſqq. *Herbis* opus erat in arte magica. Cf. vſ. 266. ſqq. VII, 224 ſqq. Et dictum eſſe olim illum locum πολύῤῥιζον, auctor eſt Strabo lib. V. p. 355. De *atriis* et *feris* Circes v. vſ. 255. 260. *potentia herb.* I, 522.

20 *Regnum*, potentia, vis magica. Sic *regnum* et *regnare* de potentia etiam apud Cic. *Carmen*, formula incantationis. VII, 137. et alibi. *moue*, incipe, profer, ſollemni vſu apud poëtas. v. Bentlei. ad Horat. III od. 7, 20. quia quae proferuntur, proprie *moueri* dici poſſunt. Heynius ad Virg. Aen. I, 262. *Expugnacior*, efficacior. Supra IX, 620. *expugnare coepta*, perficere coepta. *operoſa*, multum operans, efficax. *tentatis*, vſu cognitis.

24 In verbis, *Fineque nil* (aut cum multis Mſſ. *Fine nihil*) *opus*

At Circe (neque enim flammis habet aptius vlla
Talibus ingenium: seu caussa est huius in ipsa,
Seu Venus indicio facit hoc offensa paterno)
Talia verba refert: Melius sequerere volentem,
Optantemque eadem, parilique Cupidine captam.
Dignus eras; vltro poteras certeque rogari:
Et, si spem dederis, mihi crede, rogaberis vltro.
Neu dubites, absitque tuae fiducia formae:
En ego, cùm Dea sim, nitidi cum filia Solis,
Carmine cum tantum, tantum cum gramine possim;
Vt tua sim, voueo. Spernentem sperne: sequenti
Redde vices: vnoque duos vlciscere facto.
Talia tentanti, Prius, inquit, in aequore frondes,
Glaucus, et in summis nascentur montibus algae;
Sospite quam Scylla nostri mutentur amores,
Indignata Dea est: et laedere quatenus ipsum.

32 Olim edeb. *adsitque.* Male. Sensus: Ne dubites, neue absit etc. Heins. mal t. *absitue.* 34 Plurimi, *tantum quoque gramine.* 36 Heins. malit, *pacto*, vt pactum nuptiale intelligatur. Pro *duas* e Vatic et quinque aliis Burm. recepit *duos*, quia praevalere debet genus masculinum. 37 Basil. *Talia captanti*, quod placet Burm.

est, frustra haeserunt Intt. Iusta oppositio in *finire* et *partem ferre.* Otiose ex Heins. emendat. subiiceretur, *Hac ope nil opus est*, et argute nimis aut subobscure e Burm. *Sic quoque nil opis est.*

25 Circe ipsa amore ardescit conspecti Glauci. Hunc amorem memorant et alii auctores. *Aptius* ex more nostri poëtae est accommodatius, quod citius concipit amorem. Burm. *huius*, ingenii s. pectoris. *indicio paterno*, quia Sol indicauerat Veneris adulterium. IV, 171. sqq.

28 *Sequerere*, peteres. *volentem* absolute capi potest, volentem amari. v. Heins. ad II, 128. Idem autem rursus ter dixit, *volentem, optantem eadem, parili cup. captam.*

30 Tò *que* in tertium locum translatum, vt saepius, v. Burm. qui tamen malit, *per teque rogari.* Heins. praefert lect. 4 Mss. in quibus pr. Erfurt. *vltro certe poterasque* rogari, sed etiam coni. *poterasque vltro (mihi crede) rogari.*

35 *Spernentem*, Scyllam, *sequenti*, mihi. *duos*, te spretum, et me male cupientem Scyllae.

37 De hoc prouerb. v. ad XIII, 324.

40 *Laedere*, succis et carminibus mutare eius formam. *quatenus*, quia. *Non poterat*, quippe Deum. *Veneris*, in amore. *pabula* exquisite pro, gramina. *miscet*, inter terendum recitat. VII, 248. Male Rode, *mischt sie unter einander.* *Hecateia* vel omnino magica, vel quibus inuocabatur Hecate. v. VII, 74.

Non poterat, nec vellet amans; irafcitur illi,
Quae fibi praelata eft; Venerisque offenfa repulfa,
Protinus horrendis infamia pabula fuccis
Conterit; et tritis Hecateïa carmina mifcet:
Caerulaque induitur velamina: perque ferarum
Agmen adulantum media procedit ab aula:
Oppofitamque petens contra Zancleïa faxa
Rhegion, ingreditur feruentes aeftibus vndas:
In quibus, vt folida, ponit veftigia, ripa;
Summaque decurrit pedibus fuper aequora ficcis.
Paruus erat gurges, curuos finuatus in arcus,
Grata quies Scyllae: quo fe referebat ab aeftu
Et maris, et coeli, medio cum plurimus orbe
Sol erat, et minimas a vertice fecerat vmbras.
Hunc Dea praeuitiat, portentiferisque venenis
Inquinat: huic fufos latices radice nocenti
Spargit, et obfcurum verborum ambage nouorum

43 Plerique, *gramina fuccis*, quod non prorfus fpernit Burm. Sed offendit fonus in *infamia gramina.* Etiam mox multi, *Hecateia gramina.* 51 Pro *curuos* Bafil. et Ambr. *paruos*, vnde Heinf. *putulos.* Certe offendit Burm. ille fonus, *paruus gurges curuos.*

194. *Caerula*, vt maris accola. *ferarum agmen*, vf. 255.

48 *Feruentes — vndas* appofitionem effe putant Heinf. et Burm. Ego fic interpunxi, *Rhegion, ingreditur feruentes* etc. Ita *petens* non otiofe additum. Neque Circe Rhegion vrbem ingreffa eft, fed *feruentes vndas*, fretum Siculum, vt tenderet in eam partem, vbi fita illa vrbs. *Contra faxa*, faxis.

51 V. XIII, 902. *gurges.* Fontem habent alii. Tzetz. d. l. φάρμακα ἐμβαλλούσης τῇ πηγῇ, ἐφ᾽ ᾗ εἰώθει λούεσθαι, ἀπεθηριώθη. Sic et Fulgent. *ab aeftu*, vt ibi tuta effet ab aeftu, aut, tempore aeftus, *plurimus*, acerrimus.

55 *Praeuitiare* nouum verb. vt *praeconfumere* VII, 489. *praedelaffare* XI, 731. *praecontrectare* V, 478. et *praecorrumpere* infra vf. 134. Etiam *portentiferis* nouum, quod dictum effe, vt *monftriferum*, *horriferum* et fimilia apud Noftrum, monet Heinf. Nefcio tamen, an non rectius ante Heinf. plurimorum Mff. auctoritate editum fit, *portentificisque.* Nam *portentificum*, faciens portenta, mutans in portenta f. miras formas, dictum eft, vt V, 217. *faxifici vultus* Medufae, et VII, 360. *vulnificus fus.* Etiam mox antiquam lect. reuocandam arbitror, *Hic preffos latices. radice*, ex herbis, vt VII, 264. — *Ambages* etiam de obfcuritate fermonis, vt IV Faft. 261. *ambages fortis obfcurae* et Ib. 377. *ambages oris obfcuri. Ter demurmurat.* V. ad VII, 251.

Ter nouies carmen magico demurmurat ore.
Scylla venit, mediaque tenus deſcenderat aluo,
Cum ſua foedari latrantibus inguina monſtris
Adſpicit; ac primo non credens corporis illas
Eſſe ſui partes, refugitque, abigitque, timetque
Ora proterua canum. Sed quos fugit, attrahit vna.
Et corpus quaerens femorum, crurumque, pedumque,
Cerbereos rictus pro partibus inuenit illis.
Statque canum rabies, ſubiectaque terga ferarum
Inguinibus truncis, vteroque exſtante, coërcet.
Fleuit amans Glaucus; nimiumque hoſtiliter vſae
Viribus herbarum fugit connubia Circes.
Scylla loco manſit: cumque eſt data copia primum,
In Circes odium ſociis ſpoliauit Vlixen.
Mox eadem Teucras fuerat merſura carinas,
Ni prius in ſcopulum, qui nunc quoque ſaxeus exſtat,
Transformata foret: ſcopulum quoque nauita vitat.

63 Schepper. corrigit, *ſed quae fugit, attrahit ora.*

60 *Foedari*, deformari, corrumpi. Scylla ſuccincta *latrantibus inguina monſtris*, canibus marinis, etiam ap. Virg. Ecl. VI, 75. et Cir. 59 ſqq. Item apud Noſtrum VII, 64. vbi cf. not. et Hygin. d. l. Atque ita apparet in Lipperti Dactyl. I, 78. 79. Sed in Winkelm. Mon. ined. n. 37. exhibetur, qualis a Virg. Aen. III, 426. deſcribitur, *Prima hominis facies, et pulchro pectore virgo Pube tenus: poſtrema immani corpore piſtrix, Delphinum caudas vtero commiſſa luporum.* Nempe inde ab Homero Od. μ, 85 ſqq. varie deſcripta eſt. Senſus mutatae eosdem fere expreſſit Virg. Cir. *Piſcibus et canibus rabidis vallata repente, Horribiles circum vidit ſibi ſiſtere formas. Heu quoties mirata nouos expalluit artus! Ipſa ſuos quoties heu pertimuit latratus:* — *corpus femorum*, femora. Iucunde *quaerens* et *inuenit.*

66. 67 Hi duo verſus mendis laborare viſi ſunt Heinſio, qui ſuaſit, *Statque canum rabie*, h. e. inferiores partes in canum rabiem mutantur. Sed poëta hoc fortaſſe voluit, ſtat mutata in canes rabidos. Id vt grauiter exprimeret, in duritiem quandam incidit. Nihil ergo mutem. Lactant. in Arg. *tenus pube canibus eſt efferata.* Idem Heinſ. cum pro *coërcet* vnus Patav. et Iuret. *cohaeret* haberent, *cohaerent* ſcripſit. Quod mihi paullo languidius videtur. *Coërcet* interpretor, complectitur.

71 Scylla ſex Vlyſſis ſocios e naue deuorauit, quamquam Circe eum admonuerat, vt ſibi caueret ab hoc monſtro. Homer. Od. μ, 85 — 100 et 245 ſqq. Virg. Cir. 57. Sed Aeneas, monitus ab Heleno, fugit conſpecta Scylla. Virg. Aen. III, 684.

Hanc vbi Troianae remis, auidamque Charybdin
Cercopes et Sibylla. Euicere rates, cùm iam prope litus adeſſent
Auſonium, Libycas vento referuntur ad oras.
Excipit Aenean illic animoque, domoque,
Non bene diſcidium Phrygii latura mariti,
Sidonis: inque pyra ſacri ſub imagine facta
Incubuit ferro, deceptaque decipit omnes.
Rurſus arenoſae fugiens noua moenia terrae,

80 Vnus Leid. *ſub imagine ficti.*

FAB. II. vſ. 75 — 153. Aeneas cum alia loca, tum Pithecuſas praeteruectus, vbi Cercopes, ex hominibus in ſimias mutati, tandem accedit ad Italiam, et egreſſus ſub promontorio Miſeno Sibylla duce ad inferos deſcendit. In itinere Sibylla naturae ſuae rationem exponit. Preſſo pede Virgil ſequitur, ſed fabb de Cercopibus et Sibyllae viuacitate aliunde inferuit

75 Redit oratio, vnde XIII, 730. digreſſa erat. Reditum commodum vſ. 72. *Teucrae carinae* praebent. *auidam*, quia abſorbet quaecunque appropinquant. *Euincunt* aut vincunt pericula, qui ea effugiunt. *Euaſere*, quod habet vnus Sixi Mſſ. eſt ex interpretatione. Etiam XV, 706. *euincere fretum.* v. Burm. ad Valer. Flac. III, 482.

77 Cf. Virg. Aen. III, 687. ſqq. Litus legunt Siciliae auſtrale et occidentale, ad Drepanum, ſupra Lilybaeum promontorium, faciunt eſcenſum, ibique moritur Anchiſes. Vere anni ſequentis claſſis e Sicilia ſoluit verſus Latium; ſed tempeſtate ab Aeolo Iunonis precibus excitata (Aen. I, 34. ſqq.) naues omnes *Libycas ad oras referuntur*, ſed diuerſis partibus, Aeneas quidem cum ſeptem nauibus eo, vbi nunc Tunitanus ſinus. Egreſſus de colle Carthaginem ſubiectam proſpicit (vſ. 418.), et cum in Iunonis templo ſingula luſtraret, eo inceſſit Dido *Sidonis*, quae Aeneam *animoque domoque excipit*, (IX. 279. *thalamo animoque recipere*) h. e. ipſum in regia tecta ducit, comitibus pecora vinumque mittit, epulum inſtruit lautiſſimum etc. Aen. I, 630. ſqq. Mox correpta inſano Aeneae amore ad nuptias animum intendit. Aen. IV. init. Quod cum a Mercurio edoctus eſſet Aeneas, nec precibus nec lacrymis Didonis retineri potuit, quin abitum pararet, noctuque aufugeret Hoc eſt *diſcidium Phrygii mariti*, quod Dido *non bene* (non ſine ſummo furore, per λιτότητα) tulit. Furens igitur dolore *pyram*, ſcrobem ſuperſtructa lignorum mole, facit *ſub imagine ſacri*, ſimulans ſacra magica Hecatae, ſed cum ſola eſſet, conſcendit pyram, *incumbitque ferro.* Atque ita *decepta* ab Aenea *decipit omnes* (luſus non magnopere probandus), Barcen, nutricem, Annam ſororem et famulas, putantes vere ſacra parari. Aen. IV, 504 ſqq. 632 ſqq.

82 *Noua moenia*, vrbem, quae illo ipſo tempore condebatur. Ab *arenis* infamis Africa. Italiam petens Aeneas *refertur*, denuo defertur in Drepani portum. Prope erat *ſedes Erycis*, vrbs Eryx, quam condiderat *Eryx*, Veneris

Ad ſedemque Erycis, fidumque relatus Aceſten,
Sacrificat, tumulumque ſui genitoris honorat.
Quasque rates Iris Iunonia paene cremarat,
Soluit: et Hippotadae regnum, terrasque calenti
Sulfure fumantes, Acheloïadumque relinquit
Sirenum ſcopulos: orbataque praeſide pinus
Inarimen, Prochytenque legit, ſterilique locatas
Colle Pithecuſas, habitantum nomine dictas.
Quippe Deum genitor fraudem, et periuria quondam
Cercopum exoſus, gentisque admiſſa doloſae

87 Vnus Medic. *flammantes.* 89 Tert. Medic. *Inque arimen.*

et ipſe filius. Ibi etiam *Aegeſtus* Tros, quem Ouid. cum Virg. *Aceſten* nominat, (v. Heyn. ad Virg. Aen. I, 195.) conditor vrbis Aegeſtae ſ. Segeſtae, a quo et nuper erant benigne excepti, et nunc excipiuntur. Hinc ap. Virg. d. l. *bonus Aceſtes*, h. l. *fidus.* Ibi et *tumulum ſui genitoris honorat*, genitori, quem ſuperiore anno eodem die ibi ſepeliuerat, ſacrum facit anniuerſarium. Virg. Aen. V, 45 ſqq.

85 *Iris* a Iunone miſſa mulieribus Troianis, errorum maritimorum peroſis, perſuaſit, vt claſſi ignem inferrent. Quatuor nauibus combuſtis, Iupiter incendium exſtinxit pluuia immiſſa. Aen. V, 606. *Hippotadae regnum*, Aeoliae inſulae, plenae cauernarum et *ſulfuris fumantis*, quapropter et Aeoli regnum et Vulcani officinam huc tranſtulerunt poëtae. *Sirenum ſcopuli*, petrae tres non longe a Capreis, naufragiis infames. De *Sirenibus* v. ſupra V, 551. *Acheloiadum* pro *Acheloïdum*, metri cauſſa. *Pinus*, nauis, orbata *praeſide*, gubernatore Palinuro, qui cum gubernaculo excuſſus erat in mare. Aen. V, 867. *Prochyta* et *Pithecuſae* (hodie Procida et Iſchia) inſulae promontorio Miſeno obiectae. Has a figlinis doliariorum (dolium enim Graecis πίθος) nomen traxiſſe, auctor eſt Plin. III, 6. Noſter autem, vt poſtulabat operis ſui ratio, ſequitur eos, qui a ſimiis, πιθήκοις, inſulam dictam eſſe malebant. Hanc eandem eſſe atque *Inarimen* ſ. Aenariam auctoritatibus Geographorum Graecorum contendit Salmaſ. ad Solin. p. 97. Diuerſas faciunt Ouid. Mela et alii. Fluxit autem hoc nomen ex loco vel deprauato vel male intellecto Homeri Il. β, 783. Εἰν Ἀρίμοις, quos Arimos nonnulli in hanc inſulam transferebant. Strabo V, p. 379. addit, ſimios Etruſcis dictos eſſe *arimos.* v. Heinſ ad h. l. Munker. ad Lactant. Argum. et Heyn. Exc. II ad Virg. Aen. IX.

92 *Cercopes*, Lydiae populus, fraudulentiſſimus, malitioſa verſutia inſignis. Ioui aduerſus Saturnum opem promiſerant; ſed, accepta pecunia, eum riſerunt. Inde verſuti impoſtores Κέρκωπες dicti, et κερκωπίζειν, fraudes moliri. v. Zenobius Cent. I, 5. IV, 50. Sed Graecis *cercopes* et genus ſimiorum caudatorum. *cercopithecos* in Aethiopia memorat et deſcribit Plin. H. N. VIII, 21.

In deforme viros animal mutauit: vt idem
Diſſimiles homini poſſent, ſimilesque videri.
Membraque contraxit, naresque a fronte reſimas
Contudit, et rugis perarauit anilibus ora.
Totaque velatos flauenti corpora villo
Miſit in has ſedes. Nec non prius abſtulit vſum
Verborum, et natae dira in periuria linguae.
Poſſe queri tantum rauco ſtridore relinquit.
Has vbi praeteriit, et Parthenopeïa dextra
Moenia deſeruit, laeua de parte canori

93 In ſimias mutauit. Sed more ſuo formam ſimiarum iucunde deſcribit. *Viros*, homines, vt ſaepe apud Noſtrum. *Membra contraxit.* Amm. Marc. XXII, 14. de Iuliano, *Videbatur, vt Cercops, homo breuis.* *Simae nares*, i. contractae, ſimiis dantur. Etiam qui faſtidiunt aliquid retortis naribus, *ſimare nares* dir. Sed Noſter maluit ex emendat. quidem Salmaſii ad Solin. p. 68. *reſimus*, ἀνάσιμος, quo et Varro, Columella et alii vſi ſunt. v. Heinſ. Ita *contudit reſimas* erit, contudit, vt eſſent reſimae, et *a fronte*, ſub fronte. Miror tamen, in nullis Mſſ. τὸ *reſimas*, aut ſaltem veſtigium huius lect. reſtare; nam plerique exhibent, *remiſſas*, pauci, *reuulſas*, aut *retuſas*. Iam Vulg. *remiſſas* ſenſum mihi fundere videtur ſatis bonum, Nares hominum elatiores et cum fronte coëuntes a fronte remiſit et contudit. Exquiſite *perarauit* (vt II A. A. 218. Horat. Epod. VIII, 3.) quia rugae veluti ſulci ſunt. Hinc ſupra III, 276. *Sulcauit cutem rugis.* *Poſſe queri*, vt *poſſe loqui* II, 483.

101 *Parthenopeia moenia*, Neapolin ab vna Sirenum ſic dicta. Sil. XII, 32. *Aeolidae tumulus*, h. promontorium, quod paulo poſt a Miſeno, Aeoli filio, tubicine claſſis, nomen accepit. Dionyſ. Halic. I, 53. Aeneas enim infra Cumas egreſſus ſtatim antrum Sibyllae intrat. Ibi cum reſponſum tuliſſet, ante condendum eſſe corpus amici inſepultum, quam oracula conſulat, rediens ad litus reperit Miſenum, a Tritone, quocum cantu certauerat, interemtum. Tum corpus eius comburit, reliquiasque ſub proximo monte ſepelit. Aen. VI, 163 ſqq. In illo litore ſpeluncae erant, fontes calidi, loca ſulfure fumantia, paludes ferrugineis aquis et vluis oblitae, hinc *loca feta paluſtribus vluis.* Ibi etiam *antrum* immane, ſecretum horrendum Sibyllae, cuius reſponſa, a Phoebo inſpirata, per centum oſtia antri remeabant. Aen. vſ. 43. *Sibyllam* adit Aeneas olim ab Heleno (Aen. III, 441 — 59.) poſtea ab Anchiſa patre in ſomnis monitus (V, 731 — 37.), vt ea duce in campos Elyſios deſcendat, fataque inſtantia cognoſcat. Fundus fabulae eſt hic. Aeneas antequam ex Troade diſcederet, adierat Sibyllam Erythraeam, h. vatem quandam Erythris in Aeolide. Dionyſ. Hal. I, 55. Iam cum Cumae in Italia ex Cuma Aeolidis colonos accepiſſe crederentur, in Italia autem non minus Sibyllae alicuius priſcae memoria circumferre-

Aeolidae tumulum, et loca feta paluſtribus vluis
Litora Cumarum, viuacisque antra Sibyllae
Intrat: et, vt manes adeat per Auerna paternos,
Orat. At illa diu vultus tellure moratos
Erexit: tandemque Deo furibunda recepto,
Magna petis, dixit, vir factis maxime, cuius
Dextera per ferrum, pietas ſpectata per ignes.
Pone tamen, Troiane, metum: potiere petitis,
Elyſiasque domos, et regna nouiſſima mundi,
Me duce, cognoſces, ſimulacraque cara parentis.
Inuia virtuti nulla eſt via, Dixit: et auro
Fulgentem ramum ſilua Iunonis Auernae
Monſtrauit, iuſſitque ſuo diuellere trunco.
Paruit Aeneas: et formidabilis Orci
Vidit opes, atauosque ſuos, vmbramque ſenilem
Magnanimi Anchiſae: didicit quoque iura locorum,
Quaeque nouis eſſent adeunda pericula bellis.
Inde ferens laſſos auerſo tramite paſſus,

103 Vulg *paluſtribus vndis*. *vluis* eſt ex pr. Gronov. Norico Berneg. pro div. lect. Bersm. et aliis. Duo, *paludibus vdis*. Menard. *loca foeda*. 105 Quidam, *vt vel ad manes veniat* 112 Alter Stroz. *ſimulacraque magna*. 115 Multi, *deuellere* Sed Burm. praetulit *diuellere*, quia ab arbore diſcerpitur et dilaceratur ramus. *Deuellere* vero eſt, depilare, vellere. 116 Schepper. corrigit. *formidabilis Orco Cernit auos*. Temere. 118 Heinſ. coni. *didicitque et iura*.

tur, Cumana illa et Erythraea pro eadem a nonnullis haberi coepit. vid. Heyn. ad Tibul. II, 5, 19. *viuacis* v. mox vſ. 132 ſqq. De *Auernis* v. ad X, 51.

109 De *pietate* Aeneae ad XIII, 623. *nouiſſima regna* V, 368.

114 E Virg. Aen. VI, 137 ſqq. 204 — 11. *Ramo aureo* inſtructum Aeneam voluit Sibylla, vel vt ſupplex ad Proſerpinam accederet, vel quia Mercurius virga aurea animas deducit ad inferos, vel denique propter mali Punici comeſtionem, de qua ſupra V, 535. Et cum omnia Deorum aurea eſſent, etiam in lucis eorum arbores et rami aurei eſſe fingebantur. v. Heyn. Exc. VI ad Aen. VI. *Iuno Auerna*, Proſerpina. Virg. vſ. 138. *Iuno inferna*.

117 *Opes*, multitudo animarum, et quidquid potentiam Orci, omnia ad ſe rapientis, declarat. *atauos*, omnino maiores. *Iura locorum* dictum e formula, qua peregrinantes cultus, habitus et iura locorum diſcere drr. IV, 765.

120 *Auerſus* pr. ipſe Aeneas rediens, hinc etiam trames reducens ad ſuperas auras. *Fallit laborem* eleganter quidem, vt VI, 60. ſed aeque eleganter multi Mſſ. *mollit laborem*, idque parum abeſt, quin h. l. praeferam; vix enim a librariis profectum videtur,

Cum duce Cumaea fallit ſermone laborem.
Dumque iter horrendum per opaca crepuſcula carpit,
Seu Dea tu praeſens, ſeu Dis gratiſſima, dixit:
Numinis inſtar eris ſemper mihi: meque fatebor
Muneris eſſe tui, quae me loca mortis adire,
Quae loca me viſae voluiſti euadere mortis.
Pro quibus aërias meritis euectus ad auras
Templa tibi ſtatuam, tribuam tibi turis honorem.
Reſpicit hunc vates, et ſuſpiratibus hauſtis,
Nec Dea ſum, dixit, nec ſacri turis honore
Humanum dignare caput. Neu neſcius erres,
Lux aeterna mihi, carituraque fine dabatur,
Si mea virginitas Phoebo patuiſſet amanti.
Dum tamen hanc ſperat, dum praecorrumpere donis
Me cupit: Elige, ait, virgo Cumaea, quid optes:
Optatis potiere tuis. Ego pulueris hauſti
Oſtendens cumulum, quot haberet corpora puluis,
Tot mihi natales contingere vana rogaui.
Excidit optarem iuuenes quoque protinus annos.
Hos tamen ille mihi dabat, aeternamque iuuentam,
Si Venerem paterer. Contemto munere Phoebi
Innuba permaneo. Sed iam felicior aetas

122 Politian. ex vet. Cod Medic. et vnus Baſ. *per opaca ſilentia.* 125 Plurimi, *Munus habere tuum.* 137 Vnus Medic. *haberent.* 139 *Excidit optarem* ex altero Hamb. vno Leid. et vno ſuo dedit Heinſ. Caeteri, *Excidit vt peterem.*

cum *fallit* facile potuerit repeti ex VI, 60.

122 *Opaca crepuſcula,* lux maligna et ſimilis crepuſculo, quale apud inferos eſſe ſolet. Sic *obſcura crepuſcula* de veſpera in noctem inclinante V Faſt. 163. inferos vero *opacum mundum* dicit V Met. 507. Burm.

125 *Muneris eſſe tui,* fatebor, me debere me meaque cuncta tibi. V, 343. *Cereris ſumus omnia munus.* II Sab. 2. *patriam meminit muneris eſſe tui.* *aërias auras* IX, 219.

128 Cf. Virg. d. l. 71 — 74. vbi libris Sibyllinis honorem habendum promittit. De libris illis etiam haec noſtra verba capienda eſſe cenſet Heyn. ad d. l. ſed reclamat loci ſeries. Numinis mihi inſtar eris, templa tibi ſtatuam, et turis honorem tribuam. — Nec Dea ſum, nec ture dignum humanum caput.

134 *Praecorrump. d.* ante corrumpere donis, quam concubitu. Dupliciter corrumpitur virgo *patens,* quae ſui facile copiam facit. *Praecorrupta* etiam IX, 296. vid. ad vſ. 55.

142 Eadem Sibylla ap. Tibul.

Terga dedit, tremuloque gradu venit aegra senectus:
Quae patienda diu est. Nam iam mihi secula septem
Acta vides: superest, numeros vt pulueris aequem,
Tercentum messes, tercentum musta videre.
Tempus erit, cum me de tanto corpore paruam
Longa dies faciat, consumtaque membra senecta
Ad minimum redigantur onus. Nec amata videbor,
Nec placuisse Deo. Phoebus quoque forsitan ipse
Vel non agnoscet, vel dilexisse negabit.
Vsque adeo mutata ferar: nullique videnda,
Voce tamen noscar: vocem mihi fata relinquent.

Achaemenides et Macareus.

Talia conuexum per iter memorante Sibylla,
Sedibus Euboïcam Stygiis emergit in vrbem
Troïus Aeneas: sacrisque ex more litatis,
Litora adit nondum nutricis habentia nomen. 157
Hic quoque substiterat post taedia longa laborum

II. 5, 63. *Vera cano sic — aeternum sit mihi virginitas.*

143 *Aegra*, quia senectus ipsa morbus. Terent. Phorm. IV, 1, 9. vbi vid Lindenbr. Hausta haec de viuacitate Sibyllae ex ipsis libris Sibyllinis censet Heins. quem vide. *musta* pro vindemiis, et hae, vt *messes*, pro annis.

149 *Onus*, molecula.

152 *Mutata ferar* plenius et elegantius, quam, mutabor.

FAB. III. vs. 154 — 440. In litore *Caietano Macareum*, Graecum, reperiunt, cui *Achaemenides*, Graecus et ipse, et ab Vlysse in Aetna relictus, sed iam Aeneae comes adhaerens, narrat, quantopere *Polyphemus* post Graecorum discessum saeuierit, et quomodo ipse seruatus sit a Troianis 157 — 222. Tum 223 — 440. Achaemenidi vicissim Macareus refert, quid Vlyssi et sociis, relicta Sicilia, acciderit, in primis in *Circes* aedibus. In his transformatio *sociorum in sues*, et inde rursus in homines, 273 — 307. Isum Macareus, Circes artem amplius comprobaturus, *Pici* mutationem subiungit, 308 — 440. Totus in his pendet ab Hom. et Virg.

154 *Conuexum*, accliue, vt XIII, 911. *conuexus apex*, decliuis. Lenzius contra excauatam viam interpretatur. At etiam IV, 432. vbi descensus ad inferos describitur, *est via decliuis*, et X, 53. Orpheus cum coniuge inde rediens, *carpit accliuum tramitem. Euboica vrbs*, Cumae, originem trahentes a Chalcide Euboica. Liv. VIII, 22. Etiam Virg. VI, 2. *Euboicis Cumarum adlabitur oris.* — *Emergit* accommodatius inferis, quam, *exit*.

157 *Caietam* intelligit, vrbem et promontorium in finibus Latii et Companiae, quibus nomen dedit Caieta Aeneae nutrix. Virg. VII. init. *sacris litatis* habet a Virg. Aen. IV, 50. qui hoc nouauit, vnde Seruius: *Diis litatis dicere debuit; non enim sacra, sed Deo sacris litamus, id est placamus.*

158 In Sicilia desertus erat vnus ex sociis Vlyssis, Achaemenides. Virg. Aen. III, 590 sqq.

Neritius Macareus, comes experientis Vlixei.
Desertum quondam mediis qui rupibus Aetnae
Noscit Achaemeniden, improuisoque repertum
Viuere miratus, Qui te casusue, Deusue
Seruat, Achaemenide? cur, inquit, barbara Graium
Prora vehit? petitur vestrae quae terra carinae?
Talia quaerenti iam non hirsutus amictu,
Iam suus, et spinis conserto tegmine nullis,
Fatur Achaemenides: Iterum Polyphemon, et illos
Adspiciam fluidos humano sanguine rictus;
Hac mihi si potior domus est, Ithaceque, carina:
Si minus Aenean veneror genitore, nec vnquam
Esse satis potero, praestem licet omnia, gratus.
Quod loquor, et spiro, coelumque, et sidera Solis
Adspicio, (possimne ingratus, et immemor esse?)

160 Vulg. *in rupibus*, et mox, *Quis te.* v. Burm. ad Phaedr. I fab. 13, 6. vbi existimat, veteres certos fuisse elegantiae suae, et vbi *qui*, vbi *quis* praestaret, vsu fuisse doctos, licet nos saepe in his fluctuemus. 165 Heins. putat, *amictum.* 169 H vs. sic recte e Nauger. et Gronov. restituit Heins. cum antea legeretur, *Haec mihi ni.* Idem Heins. suadet etiam *Ithacaea carina.* 172 Vulg. *lumina Solis.* Mox Burm. mallet, *suspicio*, si libri addicerent. Heins. e Florent. Neap. Berneg. et aliis, *respicio* dedit.

Sed *hic quoque* alius substiterat: cuius rei caussa vs. 440. narratur. Et hoc finxit haud dubie Ouid. con ipse ad exemplum Virgilii. Nec male. Ita enim cognoscimus reliqua de Polyphemo, et de erroribus Vlyssis. *Neritius* forte a *Nerito*, patre, Ithacae conditore et genus a Ioue ducente, a quo et Nerito, Ithacae monti, nomen inditum. Hom. Od. ρ, 207. ibique Schol. ex Acusilao. *Subsistunt*, qui cessant ab itinere et haerent aliquo. *experiens*, expertus multa, multa subiens. *mediis rupibus*, in antro Polyphemi socii trepidi eum deseruerant. Virg. 616 sqq. *Barbara*, Phrygia, (XI, 162.) Troiana. Et mirum erat, in ea classe esse *Graium.* Itaque ipse Achaemenides hoc vs. 220. repetit.

166 *Suus*, qui iam ad pristinum cultum redierat, vt agnosci posset. *spinis consertum*, consutum, *tegmen*, ne panni dilaberentur. Hoc quoque e Virg. vs. 593. de hoc Achaemenide, *Dira illuuies, immissaque barba, Consertum tegumen spinis: at cetera Graius.*

167 Sequitur oratio animi commotissimi, nec sine horrore reminiscentis grauissimi periculi, ex quo inexspectato seruatus est. Etiam grauis illa obtestatio, *Iterum Polyphemon* etc. perquam accommodata Achaemenidis sorti. *fluidos sanguine*, vnde fluebat sanguis. Etiam Virg. 626. *atro membra fluentia tabo.*

172 *Sidera Solis*, Sol. *anima* pro corpore aut homine interdum ponitur.

Ille dedit. Quod non anima haec Cyclopis in ora
Venit: et vt lumen iam nunc vitale relinquam;
Aut tumulo, aut certe non illa condar in aluo.
Quid mihi tunc animi (nisi si timor abstulit omnem
Sensum, animumque) fuit; cum vos petere alta relictus
Aequora prospexi? volui inclamare: sed hosti
Prodere me timui: vestrae quoque clamor Vlixis
Paene rati nocuit. Vidi, cum monte reuulso
Immanem scopulum medias permisit in vndas.
Vidi iterum, veluti tormenti viribus acta,
Vasta giganteo iaculantem saxa lacerto.
Et, ne deprimeret fluctusue lapisue carinam,
Pertimui, iam me non esse oblitus in illa.
Vt vero fuga vos ab acerba morte remouit,

176 Heins. malebat, *illam condar in aluum*, quia alibi Noster sic loquitur, vt vs. 209. Burm. vero exemplis docet, vtrumque recte dici. 177 Multi, *nisi quod.* Paullo ante Basil. vnus et Leid. *nunc animi.* 179 Plurimi, *volui clamare* 180 Quidam, *vestri.* Alii, *vester.* 181 Vulg. *cum monte reuulsum*, aut. *a monte.* Sed Heins. e Florent. Neap. et sec. Strozzae dedit, *reuulso*, approbante Burm. 187 Vulg. *reduxit.* Pauci *redemit*, *reuellit* aut *reuulsit.* Heins. putabat, *ab certa morte.*

175 *Et vt lumen* etc. et quod, etiamsi nunc vitam relinquam, tamen tumulo aliquo condar, aut certe etc. *condar.* VI, 665.

177 *Quid animi* bona et sollemnis Nostro locutio, de qua v. Heins. ad I, 358. Idem amat *nisi si.* v. Heins. ad Heroid. IV, 111.

180 *Clamor*, quo, conscensa iam naue, irridebat Polyphemum. Homer. Od. ι, 475. Etiam in seqq. expressus Hom. vs. 481. Ἧκεν ἀποῤῥήξας κορυφὴν ὄρεος μεγάλοιο. κὰδ δ' ἔβαλε προπάροιθε νεὼς κυανοπρώροιο, Τυτθὸν ἐδεύησεν δ' οἰήιον ἄκρον ἱκέσθαι. Ἐκλύσθη δὲ θάλασσα κατερχομένης ὑπὸ πέτρης. *Vidi iterum* etc. Homer. vs. 537. Ἐξαῦτις πολὺ μείζονα λᾶαν ἀείρας, Ἧκ' ἐπιδινήσας etc. *veluti tormenti* etc. ἐπέρεισε δὲ ἶν' ἀπέλεθρον. *Lapis* parum absuit, quin clauum extremum attingeret, et *fluctus* ἐκλύσθη ὑπὸ πέτρης.

187 Praeclare furentem ob oculum effossum (XIII, 773.) Polyphemum de suo describit. *Acerba mors*, quia in mari perire acerbum admodum et detestabile habebatur, monente Burm. H. l. tamen potius intell. mors, quam multis simul infert hostis saeuus. Praeclare, *praetentat manu silvas*, extensa manu explorat, an obstent arbores. Ibid. 259. *Trepidumque ministro Praetentes baculo, luminis orbus, iter.* Etiam Tibul. II, 1, 77. sic *praetentare iter* dixit. Supra X, 455. *motu caecum iter explorat.* — *foedare* sollemne de profluente *tabo*, san-

Ille quidem totam fremebundus obambulat Aetnam,
Praetentatque manu ſiluas, et luminis orbus
Rupibus incurſat, foedataque brachia tabo
In mare protendens gentem exſecratur Achiuam,
Atque ait: O ſi quis referat mihi caſus Vlixen,
Aut aliquem e ſociis, in quem mea ſaeuiat ira,
Viſcera cuius edam, cuius viuentia dextra
Membra mea laniem, cuius mihi ſanguis inundet
Guttur, et eliſi trepident ſub dentibus artus;
Quam nullum, aut leue ſit damnum mihi lucis ademtae!
Haec, et plura ferox. Me luridus occupat horror,
Spectantem vultus etiamnum caede madentes,
Crudelesque manus, et inanem luminis orbem,
Membraque, et humano concretam ſanguine barbam.
Mors erat ante oculos: minimum tamen illa malorum.
Et iam prenſurum, iam iam mea viſcera rebar

188 *Fremebundus* ex Sprotiano recepit Heinſ. pro vulg. *gemebundus*. Alter Hamb. et Francof. *tremebundus*. Multi, *tota Aetna*, quod defendi poſſe ex II, 851. monet Burm. 189 Vulg. *Pertentat*. 193 Multi, *in quo*, vt V, 546. *in pellice ſaeuae*. 194 Pr. Gronov. et ſec. Palat. *viuacia*. 195 Pr. Ambr. *ſanguine*. 196 Baſ. *eliſi crepitent*, quod non diſplicet Burm. 198 Plurimi, *occupat error*, quod Burm. de caligine capit, quae oculis offunditur. 202 Vulg. *illa doloris*. Baſ. *laborum*. Vrbinas, *ante malorum*, vt Virg. Aen. I, 198.

guine. Lenzius intel. ſanguinem caeſorum Vlyſſis ſociorum. Potius ex oculo effoſſo. Ipſe vectis oleaginus, quo terebrauerat Vlyſſes oculum, *πεφυρμένος αἵματι πολλῷ* Hom. vſ. 397.

194 *Viſcera cuius edam.* Hoc per partes cogitare iucundum eſt animo ira furenti. Itaque immoratur imagini huic foedae, *cuius viuentia — artus*. *Trepident* e Virg. vſ. 627. *Vidi atro quum membra fluentia tabo Manderet, et tepidi tremerent ſub dentibus artus*. Pro *tepidi* Noſter melius *eliſi*, quod conuenit huic mortis generi.

198 *Luridus*. v. ad I, 147. *luminis orbem*. v. ad XIII, 851. *Membraque*. Vocab. generis ſaepe ponitur inter vocabb. partium. Non igitur erat, cur Schepper. corrigeret, *Mentaque*. *Concr. ſ. barba* etiam XII, 279.

203 V. ad VI, 651 et 664. *Imago* vt XI, 427. *Bina corpora ſociorum* melius, quam binos ſocios. Quoniam ap. Homer. ter vorat binos, propterea etiam h. l. quidam diſtinguunt poſt *ter*. Melius *Ter quater* coniunguntur, nec definitur, quoties coenam ſibi parauerit e ſociis. Expreſſit autem Homer. vſ. 289 ſqq. *Σὺν δὲ δύω μάρψας, ὥστε σκύλακας, ποτὶ γαίῃ κόπτ'. Ἤσθιε δ', ὥστε λέων ὀρεσίτροφος, οὐδ' ἀπέλειπεν Ἔγκατά τε, σάρκας τε, καὶ ὀστέα*

In ſua merſurum: mentique haerebat imago
Temporis illius, quo vidi bina meorum
Ter quater adfligi ſociorum corpora terrae.
Quae ſuper ipſe iacens, hirſuti more leonis,
Viſceraque, et carnes, cumque albis oſſa medullis,
Semanimesque artus auidam condebat in aluum.
Me tremor inuaſit: ſtabam ſine ſanguine moeſtus:
Mandentemque videns, eiectantemque cruentas
Ore dapes, et fruſta mero glomerata vomentem,
Talia fingebam miſero mihi fata parari:
Perque dies multos latitans, omnemque tremiſcens
Ad ſtrepitum, mortemque timens, cupidusque moriri,
Glande famem pellens, et mixta frondibus herba,
Solus, inops, exſpes, leto, poenaeque relictus,
Haud procul adſpexi longo poſt tempore nauim,
Orauique fugam geſtu, ad litusque cucurri:
Et moui: Graiumque ratis Troiana recepit.
Tu quoque pande tuos, comitum gratiſſime, caſus,
Et ducis, et turbae, quae tecum credita ponto eſt.
Aeolon ille refert Tuſco regnare profundo;

205 Multi, *'viua meorum*, quod placebat Mariang. Accurſ. 215 Vnus Baſ. *mortisque timens*. v. Heinſ. ad I, 322. 218 Alii, *Hanc procul*. 222 Vnus Medic. *et turmae*.

μυελόεντα. Cf. Virg. vſ. 623. vbi reſupinus in antro corpora illa *frangit ad ſaxum*. *Iacere* et *ſtare* ſuper corpora deiecta drr. ferae, idque h. l. minus bene translatum ad Polyphemum. Nec apparet, cur *albitudo* potiſſimum medullarum hic commemorata ſit. Heinſ. e Mſſ. nonnullis praeferebat vel *eſis* vel *obliſisque medullis*. Burm. mallet vel e coniect. *contuſisque oſſa medullis*, vt ſit quaſi hypallage, pro contuſis oſſibus, medullas condebat in aluum, vel ex 8 Mſſ. *cumque ipſis*, vt voracitas Cyclopis et immanitas indicetur.

211 Ex Homer. vſ. 373. *φάρυγγος δ' ἐξέσσυτο οἶνος, ψωμοί τ' ἀνδρόμεοι· ὁ δ' ἐρεύγετο οἰνοβαρείων*. Virg. vſ. 632. *ſaniem eructans ac fruſta cruento Per ſomnum commixta mero*. Pro *eiectantem* Heinſ. ſuadebat, *eructantem*. Sed expreſſit haud dubie Eurip. Cyclop. vſ. 588. *ἐξ ἀναιδοῦς φάρυγγος ὠθήσει κρέα*. *glomerata*, commixta. Aen. IX, 349. *cum ſanguine mixta vina refert*. *Mero* illo eum Vlyſſes inebriauerat.

214 — 19 Totus loc. e Virg. 645 — 52. expreſſus. *fuga*, fugiendi facultas, vt recte Burm. *moui*, animum Aeneae. *Graium* etc. vſ. 163.

223 Sequuntur fata Vlyſſis ex Hom. Od. κ. fideliter expreſſa. *Aeolus* regnabat in vna ex inſulis

Aeolon Hippotaden, cohibentem carcere ventos:
Quos bouis inclufos tergo, memorabile munus,
Dulichium fumfiffe ducem: flatuque fecundo
Lucibus iffe nouem, et terram adfpexiffe petitam:
Proxima poft nonam cum fefe Aurora moueret,
Inuidia focios, praedaeque cupidine ductos,
Effe ratos aurum, demfiffe ligamina ventis:
Cum quibus iffe retro, per quas modo venerat vndas,
Aeoliique ratem portus repetiffe tyranni.
Inde Lami veterem Laeftrygonis, inquit, in vrbem
Venimus. Antiphates terra regnabat in illa,
Miffus ad hunc ego fum, numero comitante duorum:
Vixque fuga quaefita falus, comitique, mihique.
Tertius e nobis Laeftrygonis impia tinxit
Ora cruore fuo. Fugientibus inftat, et agmen
Concitat Antiphates. Coëunt, et faxa trabesque
Continuánt, merguntque viros, merguntque carinas.
Vna tamen, quae nos ipfumque vehebat Vlixen,
Effugit. Amiffa fociorum parte, dolentes,
Multaque conquefti terris adlabimur illis,

229 Alii, *cupidine victos* aut *captos.* 241 Pr. Moret. et pr. Bonon. *fidumque vehebat*, quod librarii e Virg. Aen. I, 113. arripuiffe Burm. videntur. 243 Quidam, *illabimur.* Heinf. malebat etiam, *multaque praequefti.*

Aeoliis, quae fitae erant in mari Tufco. Is fecundum Homer. vtribus inclufos cohibet ventos, itaque etiam Vlyffi eos dedit *bouis inclufos tergo,* Homer. vf. 19. δεἰρας ἀσκὸν βοὸς ἐννεώροιο. *petitam*, nempe patriam. Hom. vf. 29. Et h. l. tres Mff. pr. Baf. et 2 Gronov. habent, *paternam.* De *Hippot.* et *carcere* ventorum cf. IV, 662.

229 *Inuidia,* inuidentes Vlyffi, quem folum res pretiofas fecum in patriam ducere putarent. Homer. vf. 40 fqq.

233 Homer. vf. 81. ἱκόμεθα Λάμου αἰπὺ πτολίεθρον. *Laeftrygones.* Formias Campaniae inhabitabant. Plin III, 5. Cic ad Attic. II, 13. erantque gigantes et ἀνθρωποφάγοι. Homer. vf. 120 *lycuitos*, i. inhumanos, eos vocat Tibul. IV. 1, 59. *Lami vrbs*, in qua olim Lamus regnauerat.

238 *Agmen concitat.* Hom. vf. 118. ὁ τεῦχε βοὴν διὰ ἄστεος etc. *continuant*, fine intermiffione iactant, vt Horat. II Sat. 6. *continuare dapes.* vid. Heinf. qui hoc ex 2 Mff altero Hamb. et pro diuerf lect. pr. Erfurt. recepit pro *Coniiciunt.*

Quas procul hinc cernis. Procul hinc tibi, cerne, videnda est
Insula, visa mihi. Tuque, o iustissime Troum,
Nate Dea (neque enim finito Marte vocandus
Hostis es, Aenea) moneo, fuge litora Circes.
Nos quoque Circaeo religata in litore pinu
Antiphatae memores, immansuetique Cyclopis,
Ire negabamus, et tecta ignota subire.
Sorte sumus lecti: sors me fidumque Politen
Eurylochumque simul, nimiique Elpenora vini,
Bisque nouem socios Circaea ad moenia misit.
Quae simul attigimus, stetimusque in limine tecti;
Mille lupi, mixtaeque lupis vrsaeque, leaeque
Occursu fecere metum: sed nulla timenda,
Nullaque erat nostro factura in corpore vulnus.
Quin etiam blandas mouere per aëra caudas,
Nostraque adulantes comitant vestigia; donec

244 *Procul hinc* etc. Haec verba recte emendauit Heins. Vulg. *Procul hinc mihi crede videnda.* Quidam, *tibi credo.* Neap. *tibi crede videndam.* 245 Sixi, *o fortissime.* Bas. *illustrissime.*

244 De Circes insula v. supra ad vs. 10. Cf. Homer. inde a vs. 135. Commotus periculo ibi superato commoda conuersione Aeneam adstantem alloquitur, quae simul facit, vt hunc ante oculos teneat lector. Neque huc appulerunt Troiani, sed praeteruecti sunt illa litora. Virg. VII, 21 — 23.

249 Homer. vs. 199. *Μνησαμένοις ἔργων Λαιστρυγόνος Ἀντιφάταο. Κύκλωπός τε βίης μεγαλήτορος ἀνδροφάγοιο.* In *immansuetus* frustra haeserunt Intt. quasi leniore nimis voc. pro Polyphemi crudelitate; saeuis enim bestiis, vt XV, 85. tigribus, tribuitur *immansuetum ingenium.*

251 Homer. viginti tres missos narrat, e quibus non nisi *Eurylochum* ducem, et vs. 225 *Politen* nomina. Sed lib. κ, 552 et λ, 60 sqq. *Elpenor* inebriatus de Circes tecto decidisse, fractaque ceruice mortuus esse refertur. Hinc *nimii vini*, quod Heins. et Burm. illustrant ex Horat. I od. 36, 13. *multi Damalis meri*, II od. 12. *nimium mero Hylaeum*, Sueton. Aug. 76. *Cibi minimi erat* et Colum. VI, 2. *Multi cibi et edaces.*

255 Homer. in his Noster sequi maluit, quam Virg. Apud illum humanam mansuetudinem ferae induerant Circes herbis, apud hunc ex hominibus factae erant ferae. Homer. vs. 212. *Ἀμφὶ δὲ μιν λύκοι ἦσαν ὀρέστεροι, ἠδὲ λέοντες. — Οὐδ' οἵ γ' ὡρμήθησαν ἐπ' ἀνδράσιν, ἀλλ' ἄρα τοίγε Οὐρῇσιν μακρῇσι περισσαίνοντες ἀνέσταν.* *blandas*, blande. De *famulis excipientibus* nihil Homer.

Excipiunt famulae, perque atria marmore tecta
Ad dominam ducunt. Pulchro ſedet illa receſſu,
Sublimis ſolio, pallamque induta nitentem,
Inſuper aurato circumuelatur amictu.
Nereïdes Nymphaeque ſimul, quae vellera motis
Nulla trahunt digitis, nec fila ſequentia ducunt,
Gramina diſponunt, ſparſosque ſine ordine flores
Secernunt calathis, variasque coloribus herbas.
Ipſa, quod hae faciunt, opus exigit: ipſa quis vſus
Quoque ſit in folio, quae ſit concordia mixtis,
Nouit, et aduertens penſas examinat herbas.
Haec vbi nos vidit, dicta, acceptaque ſalute,
Diffudit vultus, et reddidit omnia votis.
Nec mora; miſceri toſti iubet hordea grani,

262 Vulg. *ſublimi.* Multi, *ſolenni.* Hinc Heinſ. *ſolenni in ſolio*, quemadmodum *ſolennes arae* etc. paſſim. Sed Burm. non placet *ſolemne* illud *ſolium*, recepit ergo e quinque MſΓ. *ſublimis*, ne tot Auṫaiui cumulentur. 265 Heinſ. malit, *trahant* et *ducant.* 267 Vulg *Variisque* Schepper. coni. *variantque.* 268 Thuan. et alter Twisd. *faciant.* Quidam, *quid vſus*, vt ſupra vſ. 2. 272 Plurimi veteres, *Omina vocis.* Duo, *omnia voce.*

260 Domus Circes in conualle e lapidibus politis exſtructa, foribus ſplendidis ornata, ſupellectile pretioſiſſima inſtructa. Homer. κ, 211. 311. 348. Hinc *ſuperba tecta* ap. Virg. VII, 12. De *ſolio* eius v. Homer. vſ. 311. De *receſſu* dictum ad I, 177. *nitens*, candida, ἀργύφεον φᾶρος Homer. 543. Cincta erat zona aurea et in capite gerebat flammeum, καλύπτρην. Pro his Noſter eam *circumuelat amictu*, vt Hymenaeum X, 1. *Amictus* enim neque de zona, neque de calyptra intelligi poteſt, quamquam Lenzius ita capi vult.

264 Apud Homer. 221. 254. cantantem Circen reperiunt et telam texentem. Sic et Virg. VII, 12. 14. *Secernunt*, ſecretos reponunt in calathis. Ap. Hom. 347. miniſtras habet quatuor, Fontium, Fluminum et Siluarum filias. Negotia earum Ouid. ſic finxit, quia Circe venefica. *Opus exigit*, qui curam operis habet, idque et iubet et examinat. Schwarz. ad Plin. pan. 19, 3.

272 *Diffudit.* v. ad III, 318. *reddidit omnia votis*, nobis bona vouentibus aeque bonis votis reſpondit.

273 Homer. vſ. 234. Ἐν δέ σφιν τυρόν τε καὶ ἄλφιτα καὶ μέλι χλωρὸν Οἴνῳ Πραμνείῳ ἐκύκα. Valde gratum Graecis antiquis hoc potionis genus, confectum e farina, caſeo, melle, vino. Cf. Il. λ, 638. et v. Riccii differt. Homer. To. I. p. 181. Dr. Κυκεὼν et *cinnus.* v. et Foeſius in Oecon. Hipp. h. v. *toſti hordea grani*, farinam hordaceam. *hordea grani* pro grana hordei aut hordacea. *Torreri* autem ſolebant olim grana, vt facilius mo-

Mellaque, vimque meri, et cum lacte coagula paſſo.
Quique ſub hac lateant furtim dulcedine, ſuccos
Adiicit. Accipimus ſacra data pocula dextra.
Quae ſimul arenti ſitientes hauſimus ore,
Et tetigit ſummos virga Dea dira capillos;
(Et pudet et referam) ſetis horreſcere coepi,
Nec iam poſſe loqui; pro verbis edere raucum
Murmur, et in terram toto procumbere vultu:
Osque meum ſenſi pando occalleſcere roſtro;
Colla tumere toris: et qua modo pocula parte
Sumta mihi fuerant, illa veſtigia feci:
Cumque eadem paſſis (tantum medicamina poſſunt)
Claudor hara: ſolumque ſuis caruiſſe figura
Vidimus Eurylochum: ſolus data pocula fugit.
Quae niſi vitaſſet, pecoris pars vna manerem
Nunc quoque ſetigeri: nec tantae cladis ab illo
Certior ad Circen vltor veniſſet Vlixes.

276 Heinſ. malit, *Arripimus*, quod auiditatem ſitientium magis exprimit. 281 Heinſ. coni. *prono*. 282 Nonnulli, *calleſcere*, vel, *coaleſcere*. *Calliſcere* Nonius ex Catone notauit. *Callere* Sulpicius Cic. IV ad Diu. 5. Seuerus in Aetna, *Callent rure manus.* Haec Heinſ. 284 Heinſ. malit, *veſtigia figi* vel *ferri*, vt a ſuperioribus haec dependeant. Improbat Burm. 286 Vulg. *Claudor in antra ſuis.* 287 Heinſ. coni. *Pocula vitat*, quia ſeq. *vitaſſet*. 288 *Manerem* pro *maneret* e coniect. Gruteri recepit Burm.

la frangerentur. *Vis meri*, merum. *coagula.* XIII, 830. *Latere*, non percipi guſtu. *ſuccos adiicit.* Homer. *ἀνέμισγε δὲ σίτῳ Φάρμακα λυγρά.*

277 *Arens*, ſiccus ex ſiti. Sic *aridus viator*, Virg. G. IV, 97. *Virga* haec vim magicam habuit. *Setis* etc. Mutamur in ſues, quos Noſter more ſuo deſcribit, cum Homer. id breuiter et ſimpliciter expreſſerit: Suum habebant capita, vocem, corpus et ſetas. *horreſcere* de piloſa hirſutie. *horreſcere ſetis*, *pilis*, *hirto dorſo* ſollemne de ſuibus. v. Drakenb. ad Sil. I, 422. Satis hic apparet, quid hoc mytho docere voluerint antiqui poëtae, vim nempe voluptatum eſſe tantam, vt belluinos mores induant hominibus. Horat. Epiſt. I, 11, 23. *Circes pocula noſti: Quae ſi cum ſociis ſtultus cupidusque bibiſſet, Sub domina meretrice fuiſſet turpis et excors, Vixiſſet canis immundus, vel amica luto ſus.* *Veſtigia facere* pro incedere, dixerunt etiam Cic. et Quinct. v. Burm. Manibus, quibus pocula arripueram, mutatis in pedes, incedere coepi.

286 Eurylochus, qui ante fores manſerat, ad nauem cucurrit, atque Vlyſſi, quid factum ſit, expoſuit. Hom. 244.

Pacifer huic dederat florem Cyllenius album:
Moly vocant Superi: nigra radice tenetur.
Tutus eo, monitisque ſimul coeleſtibus intrat
Ille domum Circes: et ad inſidioſa vocatus
Pocula, conantem virga mulcere capillos
Repulit; et ſtricto pauidam deterruit enſe.
Inde fides, dextraeque datae: thalamoque receptus
Coniugii dotem, ſociorum corpora, poſcit.
Spargimur innocuae ſuccis melioribus herbae,
Percutimurque caput conuerſae verbere virgae:
Verbaque dicuntur dictis contraria verbis.
Quo magis illa canit, magis hoc tellure leuati
Erigimur, ſetaeque cadunt, bifidosque relinquit
Rima pedes: redeunt humeri: ſubiecta lacertis
Brachia ſunt. Flentem flentes amplectimur illum,
Haeremusque ducis collo: nec verba locuti
Vlla priora ſumus, quam nos teſtantia gratos.

299 Vulg. ***Spargimur ignotae.*** 305 Heinſ. coni. ***Brachia. Tum flentem.***

291 Venienti Vlyſſi occurrit Mercur. *χρυσόῤῥαπις*, atque tam medicamentum, *φάρμακον*, ei praebet, quam conſiliis eum inſtruit. Hom. 277 ſqq. *florem album.* Idem 304 *ῥίζῃ μὲν μέλαν ἔσκε, γάλακτι δὲ εἴκελον ἄνθος. Μῶλυ δέ μιν καλέουσι θεοί.* Homer. vſ. 302—6. Plin. 25, 4. *Laudatiſſima herbarum eſt Homero, quam vocari a Diis putat Moly, et inuentionem eius Mercurio aſſignat, contraque ſumma veneficia demonſtrat. Naſci eam hodie circa Pheneum et in Cyllene Arcadiae tradunt, ſpecie illo Homerica, radice rotunda nigraque, magnitudine cepae, folio Scyllae, effodi autem difficulter.* — Putant, *Nymphaeam albam* (Waſſerlilie) intelligi, cui Plin. XXV, 37 ſ. 26. vim refrigeratricem tribuit. *Vocant Superi.* v. ad XI, 640. *radice tenetur*, radice coniunctus eſt cum terra, radicem habet. Bene *inſidioſa.* — *conantem mulcere*, immo percuſſit reuera ſecundum Homer. vſ. 319. *ῥάβδῳ πεπληγυῖα.* *Stricto enſe.* *ἄορ ἐρυσσάμενος*, a Mercurio admonitus, in eam irruit. vſ. 294.

298 *Coniugii dotem*, concubitus pretium. Cupiebat illa *εὐνηθῆναι.* Sic *connubium* ſupra, et ſaepe *coniux* pro amante. *ſociorum corpora* pro, ſocios. *Spargimur* etc. *προσάλειφεν ἑκάστῳ φάρμακον ἄλλο.* quo facto *ſetae cadunt*. *τρίχες ἔῤῥεον* 392.

300 *Verbere virgae*, virga. — *Leuati erigimur* e copia poëtica dictum; nam et *leuari* eſt erigi. *Flentem* etc. *ἔφυν τ' ἐν χερσὶν ἕκαστος. Πᾶσιν δ' ἱμερόεις ὑπέδυ γόος.*

Picus.

Annua nos illic tenuit mora: multaque praesens
Tempore tam longo vidi, multa auribus hausi.
Hoc quoque cum multis, quod clam mihi retulit vna
Quatuor e famulis, ad talia sacra paratis.
Cum duce namque meo Circe dum sola moratur,
Illa mihi niueo factum de marmore signum
Ostendit iuuenile, gerens in vertice picum,
Aede sacra positum, multisque insigne coronis.
Quis foret, et quare sacra coleretur in aede,
Cur hanc ferret auem, quaerenti, et scire volenti,
Accipe, ait, Macareu: dominaeque potentia quae sit
Hinc quoque disce meae: tu dictis adiice mentem.
Picus in Ausoniis, proles Saturnia, terris
Rex fuit, vtilium bello studiosus equorum.
Forma viro, quam cernis, erat. Licet ipse decorem
Adspicias, fictaque probes ab imagine veram.

314 Const. Fan. praefert ex vno suo, *iauenale*, quia *iuuenalis* potius, quam *iuuenilis*, ab antiquis dictum sit. Heins. putat, huic vs. praeponendum esse illum, qui seq. *Aede sacra positum.* 322 Plurimi, *licet ipse colorem.* 323 Quinque, *sub imagine.* Praeterea Viuianus, *formamque probes ab imagine veram*, quod nec Heins. displicebat.

308—440 *Picus*, Ausoniae rex, Circes veneficio mutatur in picum auem. Cf. Virg. VII, 189 sq. Comites transformantur in feras, et vxor resoluta in auras euanescit. „Picus „vel picumnus priscis Italis inter „sacras fuit aues, inprimisque au„guriis probatus, idem Marti sa„cer. vid. Seru. ad Aen. VII, „190. Nisi itaque nominis inter„pretatio fabulam istam mutatae „formae peperit, nata illa esse „potuit ex antiquo signo iuuenis „cum pico in capite. Tale signum „memorat Ouidius in Circes aedi„bus XIV, 313 sq. vt augurandi „peritia in Pico expressa fuisse „videatur. Quo ipso declaratur „id, quod apud Virgil. lituum „manu tenet eius signum in Lati„ni regia positum, vs. 187. Ser„vius quoque ad e. l. ex Pontifi„cialibus libris probare vult, Pi„cum augurio clarum fuisse." Heynius Exc. V. ad Aen. VII. Quod Virg. breuiter attigit, id Noster more suo latius persecutus est.

320 *Ausones*, antiquissima gens, late olim per totam fere Italiam diffusa. H. l. intel. pars Italiae ea, quae postea dicta est Latium, cuius vetustissimus rex *Saturnus*, vltra quem Italicae origines et fabulae non procedunt. Huius filius *Picus*. Virg. Aen. VII, 48. 49. *studiosus equorum.* Ap. Virg. vs. 189. *Picus, equum domitor.* Et reges prisci Italiae plurimos alebant equos.

323 *Ficta*, ad imitationem expressa. *probes*, diiudices. *nec adhuc* etc. Nondum per aetatem poterat quater ludos Olympios

Par animus formae: nec adhuc ſpectaſſe per annos
Quinquennem poterat Graia quater Elide pugnam.
Ille ſuos Dryadas Latiis in montibus ortas
Verterat in vultus: illum fontana petebant
Numina, Naïades, quas Albula, quasque Numici,
Quasque Anienis aquae, curſuque breuiſſimus Almo,
Narque tulit praeceps, et amoenae Farfarus vmbrae,
Quaeque colunt Scythicae regnum nemorale Dianae,
Finitimosque lacus. Spretis tamen omnibus vnam
Ille fouet Nymphen, quam quondam in colle Palati
Dicitur ancipiti peperiſſe Venilia Iano.
Haec, vbi nubilibus primum maturuit annis,
Praepoſito cunctis Laurenti tradita Pico eſt:
Rara quidem facie, ſed rarior arte canendi:

325 H. vſ. peſſime in Mſſ. habitum ita conſtituit Heinſ. Pro *Elide* omnes *edere.* Hinc magna leſtionum diuerſitas nata. Poſt hunc vſ. in vno Leidenſi erat alter additus, *Gratus erat cunctis et munere dignus amoris.* 327 Florent. *furtiua petebant*, i. furtiuis amoribus dedita. Non diſplicet Heinſ. 330 Olim edeb. *opacae Farfarus vndae* Sed alterum habet Seruius ad Virg. Aen. VII, 715. vnde recepit Heinſ. *Vmbrae* exſtat etiam in Mſſ. nonnullis, vt Flor. Berneg. Hamb. 331 *Regnum* ex Berneg. libenter amplexus eſt Heinſ. cum caeteri habeant, *ſtagnum.* 333 *Fauet* habent vnus Gron. vnus Iun. et alius. Caeteri, *colit.* 334 Nonnulli, *Ionio Iano.* Heinſ. coni. *Inoo Iano*, Ianum enim pro Palaemone ſiue Portuno habitum. 337 Multi, *facies*, ſed *facie* praeferendum, quia ſeq. *arte.*

ſpectaſſe, nondum annum aetatis vigeſimum attigerat, aut omnino, admodum iuuenis erat. Loquitur Graecus, cui nihil memorabilius illis ludis. Spatium interiectum ſaepe *πεντaετηρὶς*, hinc *quinquennem.*

328 *Albula*, poſtea Tiberis. v. Seru. et Cerda ad Virg. VIII, 331. *Anien* aut *Anio*, conualles Tiburtinas perfluit. *Almo, Nar* et *Farfarus* (Virg. VII, 715 *Fabaris*) in Tiberim influunt. De *Numicio* v. vſ. 598. *regnum nemorale*, nemus Dianae cum *lacu* prope Aniciam, vbi ſerui fugaces regna tenebant. A. A. I, 259. III Faſt. 263. Etiam Lucan. III, 86. *Qua ſublime nemus, Scythiae qua regna Dianae.* Huc translata ara Dianae *Scythicae* ſ. Tauricae. Schol. ad Horat. A. P. 16.

333 *Fouere* de amplexu et amore liberorum, amicorum, amantium. Cic. Diu. I, 9. Virg. Ecl. III, 3. *Ianus*; Deus Latinorum domeſticus. *anceps*, quia duplice capite fingebatur, etiam I Faſt. 95. *Ianus bifrons* Aen. VII, 180. Is ſecundum nonnullos *Veniliam*, quae fuit inter Deas marinas, vxorem habuit, ſecundum alios Cameſen, Camesnam aut Camenam. Heyne Exc. V ad Aen. VII.

337 *Rara*, eximia. *Canens*, Pici vxor, alibi non occurrit. Vide tamen Heyn. d. l. Vox eius eandem vim habebat, quam Orphei, quem *inſecutae ſiluae*, ra-

Vnde Canens dicta eſt. Siluas, et ſaxa mouere,
Et mulcere feras, et flumina longa morari
Ore ſuo, volucresque vagas retinere ſolebat.
Quae dum feminea modulatur carmina voce,
Exierat tecto Laurentes Picus in agros,
Indigenas fixurus apros; tergumque premebat
Acris equi, laeuaque haſtilia bina ferebat,
Poeniceam fuluo chlamydem comprenſus ab auro.
Venerat in ſiluas et filia Solis easdem:
Vtque nouas legeret fecundis collibus herbas:
Nomine dicta ſuo, Circaea reliquerat arua.
Quae ſimulac iuuenem, virgultis abdita, vidit,
Obſtupuit. Cecidere manu, quas legerat, herbae:
Flammaque per totas viſa eſt errare medullas.
Vt primum valido mentem collegit ab aeſtu;
Quid cuperet, faſſura fuit. Ne poſſet adire,
Curſus equi fecit, circumfuſusque ſatelles.
Non tamen effugies, vento rapiare licebit,

341 Heinſ. ex Cantab. placet, *molitur carmina.* Coni. etiam *flexanima voce*, vt *flexanima oratio* ap. Cic. 348 Plerique et optimi, *reliquerat antra.* 350 Plurimi, *herbas.*

pidos morantem fluminum lapſus, Horat. I od. 12, 8. Idem dictus *lenire tigres, rabidosque leones*, et, vt Amphion, *ſaxa mouere.* A. P. 393.

342 *Laurentinus* ager abundabat *apris;* vnde ſaepe *Laurens aper.* v. Bentl. ad Horat. Epod. 5, 28. Obſeruat Rode, *haſtilia* fuiſſe inſignia regiae dignitatis tempore heroico. Sic Cephalus VII, 673. *iaculum* geſtabat. Sed Picus haſtilia venatus cauſſa ſumſerat. Notat Douza, *indigenas* Martial. I, 50. vocaſſe *vernos apros.*

345 Cum Mſſ. hic valde varient, et alii habeant *contactus*, alii *comprenſus, concinctus, contortus, contectus, compreſſus* etc. Heinſ. fatetur, ſe veram lect. reperire non poſſe, ſuſpicari tamen ſe, ſcriptum reliquiſſe Ouid. *conſperſus.* Videamus igitur, an certius aliquid conſtitui poſſit. E vſ. 394 patet, fibula conſtrictam chlamydem habuiſſe Picum; aliunde vero, v. c. e ſtatuis et deſcriptionibus Dianae Nympharumque venatricium, ſcimus, venantes breuiore veſte vſos eſſe. Si itaque per *aurum* nunc fibulam auream intelligimus, et *contractus chlamydem* dictum putamus pro, contractam chlamydem habens, ſenſus oritur optimus. *Ab auro*, auro. *Ab* ſaepe inſtrumentum indicat, quo aliquid fit.

350 De tali ſigno obſtupefacti animi cf. IV, 175. In *ſinu* ſeruari ſolebant collecti flores. V, 499. IV Faſt. 451. Itaque *ſinu* vtique praeſtat τῷ *manu*, quod ante Heinſ. edebatur.

Si modo me noui, ſi non euanuit omnis
Herbarum virtus; nec me mea carmina fallunt.
Dixit: et effigiem, nullo cum corpore, falſi
Finxit apri. praeterque oculos transcurrere regis
Iuſſit, et in denſum trabibus nemus ire videri;
Plurima qua ſilua eſt, et equo loca peruia non ſunt.
Haud mora: continuo praedae petit inſcius vmbram
Picus; equique celer fumantia terga relinquit;
Spemque ſequens vanam, ſilua pedes errat in alta.
Concipit illa preces, et verba venefica dicit:
Ignotosque Deos ignoto carmine adorat,
Quo ſolet et niueae vultum confundere Lunae,
Et patrio capiti bibulas ſubtexere nubes.
Tunc quoque cantato denſetur carmine coelum,
Et nebulas exhalat humus: caecisque vagantur
Limitibus comites, et abeſt cuſtodia regi.
Nacta locum tempusque, Per o tua lumina, dixit,
Quae mea ceperunt, perque hanc, pulcherrime, formam,

360 Burm. monet, ſi quem τὸ *videri* offendat, illum *videtur* legere poſſe Gronoviani et duorum aliorum MſT. auctoritate. Heinſ. pro *iuſſit* reponebat *fecit*. Vnus Medic. *et horrendum*. Inde coni. Burm. *Iuſſit. In horrendum trabibus nemus ire videtur.* 363 Vulg *ſpumantia terga.* 365 Vulg. *verba precantia.* 367 Vnus Heinſ *ſuffundere.* Cod Menard. et 4 alii, *deducere*, quod etiam verbum magicum. 371 Vulg. *regis.* Vrbinas, *Et abeſt*, quod placet Burm. ſi tollas diſtinctionem poſt *regi* et ponas poſt *comites.*

360 Poſt *denſum trab. nemus* redundant illa, *Plurima qua ſilua*, neque tamen licebat Scheppero recidere hanc ingenii luxuriem. *praedae vmbra*, ſilua vmbroſa, in qua latebat aper. Niſi putes effigiem potius falſi apri intelligi. *fumantia terga*, vt Virg G. II, 542. *equum fumantia ſoluere colla.* — *alta ſilua*, in qua altae arbores.

365 *verba venefica* vt alibi, *verba precantia*, *excuſantia* etc. *ignoti Dii*, nempe magarum. *ignotum* carmen, arcanum. *quo ſolet — nubes.* v. ad IV, 332. et cf. VII, 207. ſqq. *confundere*, perturbare. *Patrio capiti*, Soli, patri Circes. *ſubtexere nubes* ad exemplum Lucret. VI, 481. *caerula ſubtexere nimbis*, et Virg. Aen. III, 582. *coelum ſubtexere fumo.* *Bibula* alibi quae bibunt, hauriunt aquas, h. l. plenae aquarum.

369 *Denſetur*, nubibus obducitur. *Denſere*, forma poëtic. qua Lucret. Virg. Horat. vſi ſunt pro *denſare*. *Caecis*, tenebricoſis et ignotis. *locum*, nempe opportunum.

Quae facit, vt ſupplex tibi ſim, Dea, conſule noſtris
Ignibus, et ſocerum, qui peruidet omnia, Solem
Accipe, nec durus Titanida deſpice Circen.
Dixerat. Ille ferox ipſamque, precesque repellit:
Et, Quaecumque es, ait, non ſum tuus: altera captum
Me tenet, et teneat per longum, comprecor, aeuum:
Nec Venere externa ſocialia foedera laedam,
Dum mihi Ianigenam ſeruabunt fata Canentem.
Saepe retentatis precibus Titania fruſtra,
Non impune feres, neque enim reddere Canenti:
Laeſaque quid faciat, quid amans, quid femina, diſces
Rebus, ait: ſed amans, et laeſa, et femina Circe.
Tum bis ad occaſum, bis ſe conuertit ad ortum:
Ter iuuenem baculo tetigit: tria carmina dixit.
Ille fugit, ſeſe ſolito velocius ipſe

375 Vulg. *praeuidet.* 376 Heinſ. pro *deſpice* malebat *reſpice.* 379 Heinſ malebat, *Dii*, *precor.* 380 Quinque, *foedera rumpam.* 386 *Ortus*, quod expulit Heinſ. quia multi ex optimis *ortum* habebant, reuocauit Mitſcherl.

380 *ſocialia foedera* aut *pacta* de coniugio; vt Heroid IV, 17. Saepe *foedera thalami, lecti*, quibus *ſociatur* coniux

385 Nota gradationem, quae eſt in *amans* etc. Etiam *Circe* cum vi, potens illa venefica. Sequentia breuius expreſſit Virg. VII 190. *Quem — Aurea percuſſum virga, verſumque venenis Fecit auem Circe, ſparſitque coloribus alas.* Sed Noſter haec ſuo more ludens per partes expreſſit.

388 *Velocius* etc. vt Actaeon in ceruum tranſiens III, 199. *Accedebat* pr. auibus in ſiluis, hinc poëtae licet dicere, *ſiluis.* Mox recte Burm. diſplicebant *fera robora.* Nam quamuis ſiluae et montes interdum *feri* dicantur, non tamen apparet, cur h. l. poëta *robora* eodem epitheto inſigniuerit. Qui nil molitur inepte, is etiam in talibus diligens eſt. Sed nec Heinſ. emendat. placet, *duro fera robore roſtra Fregit.* *Durities* roſtri pici nota eſt. Acumine eius cuneato foramina facit in arboribus, ut vel inſecta ſub cortice latentia protrahat, vel nidum ſtruat. Hanc quoque eius naturam e ſab. poeta repetit. Plura ſunt picorum genera, ſed nullum eos colores refert, quos hic commemorat. Pennae plurimae nigrae ſunt; niſi quod in capite ceruiceue pileo coccineo aut macula rubra diſtinctae ſunt. Picus maior in Italia frequens etiam ſub cauda aliquid ruboris habet. Itaque Noſtrum luſiſſe putes, cum etiam nigra interdum *purpurea* dicantur, vt. *mare purpureum*, *ἅλς πορφυρόεσσα.* Iam ordo verborum, *Aurum, quod fibula fuerat, et veſtem m.* De *mordere* v. ad VIII, 318. de *praecingere* ad I, 699.

Currere miratus, pennas in corpore vidit:
Seque nouam ſubito Latiis accedere ſiluis
Indignatus auem, duro fera robora roſtro
Figit, et iratus longis dat vulnera ramis.
Purpureum chlamydis pennae traxere colorem.
Fibula quod fuerat, veſtemque momorderat aurum,
Pluma fit: et fuluo ceruix praecingitur auro.
Nec quidquam antiqui Pico, niſi nomina, reſtat.
  Interea comites clamato ſaepe per agros
Nequicquam Pico, nullaque in parte reperto,
Inueniunt Circen, (nam iam tenuauerat auras,
Paſſaque erat nebulas ventis ac Sole reſolui)
Criminibusque premunt veris, regemque repoſcunt,
Vimque ferunt; ſaeuisque parant inceſſere telis.
Illa nocens ſpargit virus, ſuccosque veneni:
Et Noctem Noctisque Deos Ereboque, Chaoque
Conuocat, et longis Hecaten vlulatibus orat.
Exſiluere loco, dictu mirabile, ſiluae;
Ingemuitque ſolum, vicinaque palluit arbos:

389 Vnus Leid. *rodit*, quod eleganter reſpondere ſequentibus *indignatus* et *iratus* putat Burm. 391 Multi, *diro*, i. infeſto. 396 Vulg. *antiquum*. Multi, *antiquo*. Florent. *antiqui*, quod placuit Heinſ. qui et e pluribus *reſtat* recepit pro *reſtant*, quod defendi poſſe Burm. docet. 404 Editt. nonnullae, *Ereboque Chaoque*. 405 Gron. pr. *Congemit*. Leid. *euocat*. Mox plurimi, *magnis*, vnde Heinſ. *magicis*.

397 ſqq. Mutatio comitum et coniugis. *Tenuauerat*, remotis denſis nubibus. v. vſ. 369. *reſolvi*, diſſipari. Elegantius Burm. videbatur *recludi*, quod habent nouem Mſſ. Equidem putem, *recludi* rectius dici coelum nubibus obductum. *Criminibus premunt*, vrguent criminando. *Premere* ſic abſolute ap. Cic. Diu. II, 20.

404 Lectionem *Ereboque Chaoque* tuetur etiam Priſcian. VI. p. 720. qui exponit, ab Erebo et a Chao. E Chao Erebus et Nox nati. Heſiod. Theog. 123 Erebi et Noctis nati nominantur a Cic. N. D. III, 17. Dolor, Metus, Inuidentia, Mors, Tenebrae, Miſeria, Querela, Fraus etc. *Longi vlulatus* etiam III, 706. Ad *Hecaten* et quae ſequuntur cf. VII, 194 — 206. et quae ibi notauimus.

407 *Vicina arbos* pro, vicinae arbores. Non igitur erat, cur Glarean. amplius quaerendum exiſtimaret, quae illa vicina fuerit arbor. *pabula*, gramina, vt vſ. 43. *Squalere*, tecta, plena erat ſerpentibus; nihil aliud. V. ad I, 374. *Tenues animae* ſaepe ap. poëtas vmbrae et imagines inferorum. Et bene *volitare* de earum leuitate.

Sparſaque ſanguineis maduerunt pabula guttis:
Et lapides viſi mugitus edere raucos;
Et latrare canes, et humus ſerpentibus atris
Squalere, et tenues animae volitare videntur.
Attonitum monſtris vulgus pauet. Illa pauentum
Ora venenata tetigit mirantia virga:
Cuius ab attactu variarum monſtra ferarum
In iuuenes veniunt: nulli ſua manſit imago.
Preſſerat occiduus Harteſſia litora Phoebus,
Et fruſtra coniux oculis animoque Canentis
Exſpectatus erat. Famuli populusque per omnes
Diſcurrunt ſiluas, atque obuia lumina portant.
Nec ſatis eſt Nymphae flere, et lacerare capillos,
Et dare plangorem; facit haec tamen omnia: ſeſe
Proripit, ac Latios errat veſana per agros.
Sex illam noctes, totidem redeuntia Solis
Lumina viderunt, inopem ſomnique cibique,
Per iuga, per valles, qua fors ducebat, euntem.
Vltimus adſpexit feſſam luctuque viaque
Thybris, et in gelida ponentem corpora ripa.
Illic cum lacrimis ipſo modulata dolore,

408 Vulg. *rubuerunt pabula.* 411 Permulti, *volitare ſilentum*, quod arridet Heinſ. Sed Burm. improbat, quia verſ. ſeq. exit in *pauentum'*, et ita rhythmum faceret. Rhythmus tamen eſt etiam II, 398. Recepit illud Mitſcherl. 412 Heinſ. correxerat, *monſtri.* 416 Pro *preſſerat* multi, *ſparſerat.* Heinſ. coni. *raſerat.* 422 Vulg. *latos.*

415 *In iuuenes*, comites Pici, *veniunt*, eos ſuperueniunt, comites in ea monſtra mutantur. *Imago*, forma.

416 *Premit* Sol loca ea, ad quae accedit. v. ad IX, 286. *Harteſſia*, Hiſpanica, occidentalia. *Harteſſus*, vrbs Hiſpaniae inter duo Baetis oſtia. v. Bochart Geogr. S. lib. I. cap. 34. Sed cum Mſſ. h. l. varient, Heinſ. eorum ductu ſuadet vel *Tarpeſſia* vel *Carteïa*, quo vtroque nomine Harteſſus nonnullis dicta, aut denique *Carpeſia*, quia *Carpeſii* etiam Hiſpaniae populi apud Livium XXVI, 26. *Ocul. anim. exſpectare* dictum, vt *oculis animoque quaerere* alibi. *lumina*, faces.

422 Cf. V, 440 ſqq. X, 73.

428 In verbis *ipſo modulata dolore* non erat cur haererent Heinſ. et Burm. Cantu excellens vxor nunc quoque *modulatam* edebat querelam; dolor enim dabat modos. *exſequialia*, funebria, nouum voc. De cantu *cygnorum* v. ad II, 253. *Olim*, fere, in ſimilitudinibus ponitur.

Verba, ſono tenui moerens, fundebat; vt olim
Carmina iam moriens canit exſequialia cygnus.
Luctibus extremum tenues liquefacta medullas
Tabuit; inque leues paullatim euanuit auras.
Fama tamen ſignata loco eſt; quem rite Canentem
Nomine de Nymphae veteres dixere Camenae.
Talia multa mihi longum narrata per annum
Viſaque ſunt. Reſides, et deſuetudine tardi
Rurſus inire fretum, rurſus dare vela iubemur:
Ancipitesque vias, et iter Titania vaſtum
Dixerat, et ſaeui reſtare pericula ponti.
Pertimui, fateor, nactusque hoc litus adhaeſi.

Diomedis ſocii.

Finierat Macareus: vrnaque Aeneïa nutrix
Condita marmorea, tumulo breue carmen habebat:
HIC ME CAIETEN NOTAE PIETATIS ALVMNVS
ARGOLICO EREPTAM QVO DEBVIT IGNE CREMAVIT.
Soluitur herboſo religatus ab aggere funis,

420 Vnus Moreti, *modo tenui.* Paullo ante Heinſ. coni. *ſpiſſos dolores.* Burm. *ipſo modulante dolore.* 431 Florent. et duo aliì, *extremis.* Heinſ. mauit, *Fletibus extremis.* Sic VII, 380. *flendo delicuit.* V, 427. *lacrimis abſumitur.* 434 Vulg. *dixere coloni* 435 Heinſ. metuit, ne haec interpolata ſint. 442 *Marmorea* pro *marmoreo* e duobus recepit Heinſ. *tumuli* dedit Mitſcherl.

431 *Tenues*, molles. Plurimi Mſſ. *teneras*, vt et alibi. *in auras euanuit*, in auras reſoluta euanuit. *Fama ſignata eſt*, ſeruata eſt, haeſit. Nomen Canentis loco inditum ſigni inſtar fuit, quo ſeruata eſt rei ibi geſtae memoria. Similiter fere Virg. VII, 3. *oſſa nomen ſignant* A *Camenis* antiquitus illa loca habitata. XV, 482. Erant mulieres vaticinantes, forte et vaticinia ſua verſibus compoſita edentes; poſt cum Muſis confuſae. Heynii Exc. V ad Aen. VII.

440 Vlyſſes, relicto promontorio Circaeo, cum oram Italiae legens fretum Sic. peteret, Caietam praeteriit, vbi Macareus manſit.

FAB. IV, 441 — 511. *Diomedes* Venulo auxilia imploranti narrat, ſe multa Ilio exciſo perpeſſum, tandem etiam ſocios amiſiſſe in aues mutatos. Fabula a multis varie tractata. Cf. Virg. XI, 242 ſqq. Lycophr. 592 ſqq. Auctor de Mirab. Auſcult. p. 722. Anton. Lib. cp. 37. Plin. X, 44. ſ. 61. Aelian Hiſt. Anim. I, 1. Auguſt. de Ciu. Dei lib. XVIII. cap. 16.

441 Redit ad vſ. 157. Cf. Virg. Aen. VII, init. *Carmen*, vt II, 326. — *Notus* ſaepe in laudem. Horat. II od. 2. *Notus animi paterni.* Burm. laudat e Petron. III. *Matrona notae pudicitiae. quo debuit*, quem pietas poſtulauit. Horat. II od. 6, 23. *debita lacrima.*

Et procul insidias, infamataeque relinquunt
Tecta Deae, lucosque petunt, vbi nubilus vmbra
In mare cum flaua prorumpit Thybris arena:
Faunigenaeque domo potitur nataque Latini,
Non sine Marte tamen. Bellum cum gente feroci
Suscipitur, pactaque furit pro coniuge Turnus.
Concurrit Latio Tyrrhenia tota: diuque
Ardua sollicitis victoria quaeritur armis.
Auget vterque suas externo robore vires:
Et multi Rutulos, multi Troiana tuentur

448 Plurimi, *cum fulua.* verb. belli esse Burm. docet.

452 Duo, *occurrit*, quod et ipsum

447 Adumbrata haec e Virg. vs. 29. sqq. *Atque hic Aeneas ingentem ex aequore lucum Prospicit. Hunc inter fluuio Tiberinus amoeno, Vorticibus rapidis, et multa flauus arena, In mare prorumpit.* Siluis olim illa loca obsita fuisse et per se credibile, et auctoritate Veterum constat. Hodie ibi ager apricus litusque arenosum. v. Heyn. Exc. III ad Aen. VII. *nubilus vmbra*, opacus vmbra arborum. Virg. vs. 36. *laetus fluuio succedit opaco. Flauae arenae, flauus gurges* passim Tiberi tribuuntur, et *flauus Tiberis* perpetuum huius fluuii epitheton. v. Heins. — Escendit autem Aeneas ad orientale litus in agrum Laurentem, vt e Virg. intelligitur.

449 *Latinus, Fauni* filius. Aeneas *potitur* eius *domo*, hospitio ab eo excipitur, *nataque*, filiam Lauiniam vxorem ducit. Sed illa ante aduentum Aeneae *pacta* fuerat *Turno*, Rutulorum regi. Is praelatum sibi aduenam aegre ferens bellum suscipit simul cum Aenea Latinoque, Liu. I, 1. Dionys. Hal. I, 58. s. Verum ap. Virgilium Alecto, Iunone sic volente, *furiis* suis implet et Lauiniam et Turnum. Ambo igitur Latinum ad bellum suscipiendum exstimulant. Cum rex cunctaretur, Iuno ipsa belli portas aperit, in eoque bello totius Latii finitimarumque ciuitatum auxilia sibi adiungit Turnus. Etiam *Venulus* Argos mittitur ad *Diomedem*, vt eum in Turni partes adducat, Aen. VIII, 8. sed frustra. Aeneas contra *Euandri* auxilium et implorat et impetrat. Copiose haec tractata a Virg. Aen. VII et VIII. *Latio*, in Latio. Virg. vs. 43. *Dicam — Tyrrhenamque manum, totamque sub arma coactam Hesperiam. — Ardua*, difficilis fortitudine Troianorum et multitudine hostium. *victoria quaeritur*, victoriae caussa pugnatur, *sollicitis armis*, sollicite, studiose. Ea arma habent libros sex posteriores Aeneidis.

455 *Rutulos* adiuuabant Mezentius Etruscorum Rex cum filio Lauso, Auentinus Herculis filius, Catillus et Coras, Tiburtini, Camilla e Volscorum gente, et alii. v. Virg. VII, 647 — fin. *tuentur* pro vulgari, sequuntur, quod et h. l. vnus Ms. habet, nec displicet Burm.

Castra. Neque Aeneas Euandri ad limina frustra,
At Venulus magnam profugi Diomedis ad vrbem
Venerat. Ille quidem sub Iapyge maxima Dauno
Moenia condiderat, dotaliaque arua tenebat.
Sed Venulus Turni postquam mandata peregit,
Auxiliumque petit, vires Aetolius heros
Excusat: nec se soceri committere pugnae
Velle sui populos, nec, quos e gente suorum
Armet, habere viros. Neue haec commenta putetis,
Admonitu quamquam luctus renouantur amaro,

456 Vulg. *ad moenia.* Vnus Bas. et vnus Voss. omittunt *ad.* Heins. malit *Euandria limina*, vt *Euandrius ensis*, *mons Euandrius* etc. Et verbo *venire* saepenumero quartus cas. additur sine praepositione. 457 Heins. malit, *Vt Venulus.* 465 Plurimi, *renoventur amari.* Mox Bonon. et Neap. *perpetiar renouare*, Ouidiana repetitione.

456 *Euander*, ex Arcadia profugus, Fauno regnante in Italiam venerat, et in Palatino monte Pallanteum oppidum condiderat. Dionys. Hal. I, 31. Iustin. 43, 1. Ab eo non benigne modo excipitur Aeneas, sed quadringentorum etiam equitum subsidio adiuuatur, quibus praeerat Pallas, vnicus Euandri filius. Virg. VIII, 514 sqq.

457 *Diomedes*, Ilio exciso, post multos errores in Apuliam *profugus* venisse tradebatur, *Dauni* regis filia in matrimonium ducta, *dotalia arua*, partem agri dotis loco, tenuisse, in iisque *vrbem* condidisse, cui ab Argis Peloponnesi, quorum antiquum nomen Ἄργος ἵππιον, hoc ipsum nomen imposuerit, quod postea in Argyrippam contractum sit. Strabo VI. p. 434. Ad eum igitur, cum Graecus Teucrisque inuisus esset, *Venulus* orator mittitur a Turno, cui et ipsi graeca origo tribuitur. *Magna*, quia metropolis Dauniae. Mox *maxima moenia*, et Virg. XI, 226. *magna Diomedis ab vrbe.* Sed Heins. nec vulg. damnat, *magni Diomedis*, vt Virg. VIII, 9. *Mittitur et magni Venulus Diomedis ad vrbem.* Sed ita duo essent epitheta, *magni profugi.* *Iapyx* pro Iapygius etiam Virg. vs. 247. et Horat. I od. 3. Iapygiae autem nomen etiam ad Apuliam pertinuit. *Appulus Daunus* Horat. IV od. 14, 26.

460 De hac legatione cf. Virg. XI, 226 sqq. quem Noster expressit. Diomedes *Aetolus* quidem fuit, sed ducta Adrasti filia Aegialea in regno Argiuorum successerat, et inde profectus erat ad Troiam. *Vires excusat*, excusat se, quod *vires*, copias auxiliares, mittere nequeat Turno.

465 sqq. Sensus huius orationis: Satis malorum nos Graeci post Ilium excisum perpessi sumus. Nolo amplius cum Teucris Venerisque filio pugnare. *Admonitus* de iis, quae cum ingrato sensu in animum redeunt, vt IX, 324. *Perpetiar memorare*, impetrabo a me, vt memorem. Signa parentheseos, quibus vs. 465. inclusus erat, sustuli. Ordo

Perpetiar memorare tamen. Poſtquam alta cremata eſt
Ilion, et Danaas pauerunt Pergama flammas,
Naryciusque heros, a virgine, virgine rapta,
Quam meruit ſolus poenam digeſſit in omnes:
Spargimur, et ventis inimica per aequora rapti,
Fulmina, noctem, imbres, iram coelique, marisque
Perpetimur Danai, cumulumque Capharea cladis.
Neue morer referens triſtes ex ordine caſus;
Graecia tum potuit Priamo quoque flenda videri.
Me tamen armiferae ſeruatum cura Mineruae
Fluctibus eripuit. Patriis ſed rurſus ab Argis
Pellor: et antiquo memores de vulnere poenas

469 Decem, *disiecit.*

verborum: perpetiar memorare, quamquam luctus renouantur adm. amaro. Quia *quamquam* praepoſitum, propterea in altero membro *tamen* additum, vt ſemper apud Latinos. Rode contra etiam *perpetiar m. tamen* includebat.

466 Venuli relationem ap. Virg. habes Aen. XI, 243 ſqq. *Alta,* v. ad XIII, 197. Calamitates, quas paſſa eſt claſſis Graecorum a Troia redeuntium, Mineruae tribuunt Veteres. Homer. Od. γ, 135. Eurip. Troad. 65. Virg. XI, 259. Irritauerant autem iram Mineruae non modo Palladio erepto, ſed etiam eo, quod Aiax Oilei *Narycius*, i. Locrenſis, *virginem* Caſſandram *a virgine*, e templo Mineruae, *rapuerat*. Virg. Aen. II, 403. Ita hoc facto *poenam digeſſit in omnes*, commiſit, vt poenam ab omnibus ſumeret Minerua.

371 *Noctem,* tenebras. *Cumulumque* etc. Poſt horrendam tempeſtatem naufragium adeo facimus ad Capharea. *Caphareus* aut e dialecto Ionica *Caphereus* promontorium Euboeae, latentibus ſaxis et vorticibus infame. Virg. vſ. 259. *triſte Mineruae ſidus, et Euboicae cautes, vltorque Caphereus.*

474 E Virg. vſ. 259. *Vel Priamo miſeranda manus.* Ante eum Pacuv. *Si Priamus adeſſet, et ipſe eius commiſereſceret.* — *Potuit, potuiſſet.*

475 *Cura Mineruae,* Minerua, vt I, 48. *cura Dei ſeruatum fluctibus eripuit* pro, e fluctibus ereptum ſeruauit. A Troia Argos rediit Diomedes Homer. Od. γ, 180. Itaque cum multi Mſſ. h. l. τῷ *agris* praeferrant *patriis — ab Argis*, quod et Heinſ. placebat quamquam is ex aliis malebat, *patriis ab aris*, aſſentiente Burm. id recepimus. Sed inde rurſus *pellitur*, fugit, cognito vxoris adulterio, quod caute admodum hic tangit. Eius rei cauſſam tribuit *Veneri antiqui vulneris* memori, quod manui ipſius in proelio inflixerat Diomedes. Homer. Il. ε, 330. Virg. vſ. 275. *Haec adeo ex illo mihi iam ſperanda fuerunt Tempore, cum ferro coeleſtia corpora demens Adpetii et Veneris violaui vulnere dextram.* Ap. eundem vſ. 270. Calydona redit, ſed melius Ouid. V. ad vſ. 460. — *memores*, quia ipſa memor, vt ſaepius vidimus.

Exigit alma Venus: tantosque per alta labores
Aequora ſuſtinui, tantos terreſtribus armis,
Vt mihi felices ſint illi ſaepe vocati,
Quos communis hiems, importunusque Caphareus
Merſit aquis: vellemque horum pars vna fuiſſem.
Vltima iam paſſi comites belloque fretoque,
Deficiunt, finemque rogant erroris. At Acmon
Feruidus ingenio, tum vero et cladibus aſper,
Quid ſupereſt, quod iam patientia veſtra recuſet
Ferre, viri? dixit. Quid habet Cytherea, quod vltra
(Velle puta) faciat? nam dum peiora timentur,
Eſt in vota locus: ſors autem vbi peſſima rerum,
Sub pedibus timor eſt, ſecuraque ſumma malorum,
Audiat ipſa, licet; licet, vt facit, oderit omnes
Sub Diomede viros: odium tamen illius omnes
Spernimus, et paruo ſtat magna potentia nobis.
Talibus inuitam Venerem Pleuronius Acmon
Inſtimulat verbis, veteremque reſuſcitat iram.
Dicta placent paucis. Numeri maioris amici
Acmona corripimus: cui reſpondere paranti
Vox pariter, vocisque via eſt tenuata; comaeque

482 Vulg. *fuiſſe.* Vnus Heinſ. *vellemque chori.* 484 Alii ſcribunt, *Agmon.* v. Heinſ. 489 Vulg. *Eſt locus in voto.* Tres, *ſors autem.* 494 Mſſ. omnes, praeter vnum Heinſ. et pro div. lect. Zulichem. *iratam Venerem.* Alterum recepit Heinſ. quia *iram* ſequitur. 497 Plurimi, *reſpondere volenti.*

479 *Terreſtribus armis*, cum Dauno aduerſus Meſſapios latis. Anton. Lib. 37. *communis hiems*, tempeſtas vſ. 470 ſqq. deſcripta, quae pertinebat ad omnes Graecos. Votum autem hoc commune iis, qui e calamitate quadam emerſi iam cum alia conflictantur.

484 *Deficiunt*, animos abiiciunt. *Aſper*, exacerbatus. *Acmon*, contemtor Deum, *Pleuronius*, ergo et ipſe Aetolus (VII, 382.), ap. Virg. non occurrit.

489 *In vota*, votis, precibus. *ſub pedibus*, victus eſt. *ſecura ſumma malorum*, ſecuri ſunt homines de ſummo malo, non amplius timent maius malum. Sic *ſecura vota* XII, 199.

493 Vtique e duodecim Mſſ. reuocandum, *et paruo ſtat tanta potentia nobis*, parum damni nobis affert potentia Veneris. v. ad X, 547. Recte Heinſ. Hoc vult, ſocios ſuos ſuperiores eſſe omni Veneris inſultu. Vulgo, *et magno ſtat.*

498 Virgil. vſ. 272. breuiter, *Socii amiſſi petierunt aethera pennis, Fluminibusque vagantur aues (heu dira meorum Supplicia) et ſcopulos lacrimoſis vocibus im-*

In plumas abeunt, plumis noua colla teguntur,
Pectoraque, et tergum: maiores brachia pennas
Accipiunt, cubitique leues ſinuantur in alas.
Magna pedum digitos pars occupat: oraque cornu
Indurata rigent, finemque in acumine ponunt.
Hunc Lycus, hunc Idas, et cum Rethenore Nycteus,
Hunc mirantur Abas: et dum mirantur, eamdem
Accipiunt faciem: numerusque ex agmine maior
Subuolat, et remos plauſis circumſonat alis.
Si volucrum quae ſit ſubitarum forma requiris:
Vt non cygnorum, ſic albis proxima cygnis.
Vix equidem has ſedes, et Iapygis arida Dauni
Arua gener teneo, minima cum parte meorum.
Hactenus Oenides. Venulus Calydonia regna,
Peucetiosque ſinus, Meſſapiaque arua relinquit.
In quibus antra videt, quae multa nubila ſilua,

Appulus paſtor.

501 Omnes fere antiqui, *curuantur in alas.* Nonnulli, *tenuantur.* 505 *mirantur* habent ſec. Vatic. et Frcf. Caeteri, *miratur.* 506 Quia modo praeceſſit *pennas accipiunt*, propterea Burm. cum tribus legeret, *traxerunt faciem*, vt I, 412. Vnus Heinſ. *aſſumit faciem*, vt XII, 1. 507 *Circumſonat* recte ex ſec. Palat. recepit Heinſ. pro, *circumuolat.* 508 Plurimi, *volucrum dubiarum*, quod refutat Heinſ. 510 Octo, *ardua Dauni.* male. v. not. 513 Pro *Peucetios*, quod Burm. reſtituit, Mſſ. fere omnes diuerſa lectionum monſtra exhibent.

plent. Cum noſtro loc. cf. II, 373. vbi et *vox tenuata.*

501 *Sinuari* exquiſite de alarum curuatura. *cornu indurata rigent,* fiunt cornea. Sed poſuit duo verba, quibus natura cornu exprimitur. *finem in acumine ponunt*, deſinunt in acumen.

509 Etiam Lycophr. d. l. has aues Diomedeas, anatibus paullo ampliores diemque piſcando in medio pelago exigentes, cum cygnis comparat, Plin. vero X, 44 fulicarum ſimiles eſſe iudicat. Referuntur hodie inter anſeres procellarios (Sturmvoegel). Verſantur iuxta inſulas Diomedeas, Apuliam contra. Plin. d. l. *Aedem* (Diomedis) *quotidie pleno gutture madentibus pennis perluunt atque purificant: vnde origo fabulae, Diomedis ſocios in earum effigies mutatos.*

510 *Arida,* Apulia et aquarum inops. Hinc *pauper aquae Daunus* Horat. III od. 30, 11.

FAB. V. vſ. 512 — 26. Apulus paſtor Nymphis maledicens, mutatur in oleaſtrum.

512 *Oenides,* Diomedes ab auo Oeneo, Aetoliae rege, cuius vrbs *Calydon,* hinc Daunia etiam, noua ſedes Diomedis, per *Calydonia regna* declaratur. Dauniis vicini *Peucetii* et *Meſſapii;* namque Iapyx, Daunus et Peucetius, Lycaonis filii, has oras occupaſſe traduntur ab Anton. Lib. 31.

Et leuibus guttis manantia, ſemicaper Pan
Nunc tenet: at quodam tenuerunt tempore Nymphae.
Appulus has illa paſtor regione fugatas
Terruit, et primo ſubita formidine mouit.
Mox, vbi mens rediit, et contemſere ſequentem,
Ad numerum motis pedibus duxere choreas.
Improbat has paſtor, ſaltuque imitatus agreſti
Addidit obſcoenis conuicia ruſtica dictis:
Nec prius obticuit, quam guttura condidit arbor.
Arbore enim ſuccoque licet cognoſcere mores.
Quippe notam linguae baccis oleaſter amaris
Exhibet: aſperitas verborum ceſſit in illas.

Naues Aeneae.

Hinc vbi legati rediere, negata ferentes
Arma Aetola ſibi, Rutuli ſine viribus illis
Bella inſtructa gerunt: multumque ab vtraque cruoris
Parte datur. Fert ecce auidas in pinea Turnus

515 Cum multi habeant, *leuibus cannis*, Heinſ. legebat, *leuibus ſtagnis.* Sed Burm. merito *guttis* tuetur. 521 Heinſ. ſcribendum cenſet, *Improbus — imitatur — Addit et obſc.* 526 Plurimi, *manſit in illis.* 529 *Inſtructa* Heinſ. arriſit e ſeptem Mſſ. pro vulg. *infauſta.* Quidam *infeſta.* Vnus, *exhauſta.*

515 *Leuibus g. manantia*, in quibus *leues*, roris modo, guttae de ſaxo decidunt. V Faſt. 661. *Vino rorantia ſaxo antra.* Ita recte Burm. nam Heinſ. *leuibus ſtagnis* defendit. *nubila.* V. ad IV. 432.

517 *Fugatas terruit*, terruit, vt fugerent. *mouit*, conterruit.

520 Heinſ. ſuadet, *motis manibus*, quia vbique fere *mouere* aut *inflare manus, brachia* de ſaltatione, in qua manuum magis et brachiorum geſtus ſpectabatur, quam pedum motus. Vide nubem exemplorum ab Heinſ. ad Rem. Am. 334 collectorum. At h. l. quia *ſaltu imitatus agreſti* illos motus paſtor traditur, et Mſſ omnes in *pedibus* conſpirant, id mutari nolim. Etiam *pedum* eleganter ponendorum ars fuit in ſaltationibus veterum. Horat. II od. 12, 17. *Quam nec ferre pedem dedecuit choris.*

524 Tò *enim* nunc vix locum habet. Mſſ. omnes praeter duos, *Arbor enim eſt.* Heinſ. emendat, *Arbore iam*, ſed metuo cum eodem, ne quid altioris mendi ſubſit.

FAB. VI. vſ. 527 — 65. Naves Aeneae, quibus Turnus ignes inferebat, Cybebes numine mutantur in Nymphas. Sumta fabula e Virg. Aen. IX, 107 ſqq. cf. X, 219. Additur Alcinoi navis in ſaxum mutata.

527 *Ferentes*, referentes. *Arma negata* e formula ſollemni, *arma viroſque polliceri ad bellum. Inſtruit bellum* qui parat, quibus opus eſt ad bellum. Sic et *inſtruere odia, iram.*

Texta faces: ignesque timent, quibus vnda pepercit.
Iamque picem et ceras, alimentaque cetera flammae
Mulciber vrebat, perque altum ad carbaſa malum
Ibat, et incuruae fumabant tranſtra carinae:
Cum memor has pinus Idaeo vertice caeſas
Sancta Deûm genetrix, tinnitibus aëra pulſi
Aeris, et inflati compleuit murmure buxi.
Perque leues domitis inuecta leonibus auras,
Irrita ſacrilega iactas incendia dextra,
Turne, ait. Eripiam, nec me patiente cremabit
Ignis edax nemorum partes, et membra meorum.
Intonuit dicente Dea: tonitrumque ſecuti
Cum ſaliente graues ceciderunt grandine nimbi;

531 Ante Heinſ. edeb. *Tecta.* 534 Thuan. *flammabant.* Hinc Heinſ. coni. *flammabat*, aut, quia hoc inſolentius, *lambebat*, et praeterea, *tigna carinae*, quia multi habent, *igne.* 538 Gronov. *euecta.*

531 *Texta*, naues. v. ad XI, 524. *auidas faces*, quia ignis auidus, edax. *ignes timent*, iam verendum erat, ne igne perirent. Nota luſum in *ignes* et *vnda*, atque cf. Aen. IX, 71 ſqq.

532 *Picem et ceras.* v. ad XI, 524. *Ire* ſaepe de celeri et vehementi motu, vbi grauius verb. exſpectaſſes.

535 Digna res viſa Virgilio, ad quam noua Muſarum inuocatione tranſiret vſ. 77. *Ida*, mons ſacer Phrygiae Deae, (v. vſ. 541.) materia abundabat. *Idaeae naves* etiam ap. Horat. I od. 15, 1. Mater Deum Aeneae, cum claſſe indigeret, pineam ſiluam ſibi ſacram dederat, Iouem precata, ne naues inde factae vento vllo vincerentur. Iupiter promiſerat, ſe illas, vbi finem portusque Auſonios tenuerint, in aequoris Deas eſſe mutaturum. Sic Virg. qui aduentum Deae breuiter deſcribit: *ingens Viſus ab Aurora coelum transcurrere nimbus, Idaeique chori: tum vox horrenda per auras Excidit, et Troum Rutilorumque agmina complet.* Haec latius Noſter tractauit. *Pulſum aes*, cymbala, quae inter ſe conculſa *tinnitum* dabant acutum. v. ad III, 532. vbi *aera aere repulſa.* *Buxus* contra ſ. tibia Phrygia incurua, *murmur* dabat, i. ſonum grauem. *Compleuit* ita aëra ope Corybantum, qui comitari Deam illam ſolebant. Strepitu autem tympanorum, cymbalorum et tibiarum declarari ſolebat etiam in ſacris aduentus Cybebes. De *Leonibus* Cybebes v. ad X, 704.

540 Virg. vſ. 115. *Ne trepidate meas, Teucri, defendere naves, Neue armate manus: maria ante exurere Turno, Quam ſacras dabitur pinus.*

543 *Saliens grando* exquiſite de grandine a corporibus, quibus impingitur, reſiliente, e Virg. G. I, 449. *in tectis crepitans ſalit horrida grando.* *Aſtraei fratres*, venti, Aſtraei et Aurorae filii. Heſiod. Theog. 378.

Aëraque, et ſubitis tumidum concurſibus aequor
Aſtraei turbant, et eunt in praelia, fratres.
E quibus alma parens vnius viribus vſa,
Stuppea praerumpit Phrygiae retinacula claſſis:
Fertque rates pronas, medioque ſub aequore mergit.
Robore mollito, lignoque in corpora verſo,
In capitum faciem puppes mutantur aduncae:
In digitos abeunt, et crura natantia, remi:
Quodque prius fuerat, latus eſt: mediisque carina
Subdita nauigiis, ſpinae mutatur in vſum.
Lina comae molles, antennae brachia fiunt.
Caerulus, vt fuerat, color eſt. Quasque ante timebant,
Illas virgineis exercent luſibus vndas
Naïdes aequoreae: durisque in montibus ortae
Molle fretum celebrant: nec eas ſua tangit origo.
Non tamen oblitae, quam multa pericula ſaeuo
Pertulerint pelago, iactatis ſaepe carinis
Suppoſuere manus, niſi ſi qua vehebat Achiuos.
Cladis adhuc Phrygiae memores, odere Pelasgos.
Neritiaeque ratis viderunt fragmina laetis

545 Vnus Heinſ. *coëunt.* Hinc Heinſius, *coëuntque.* 547 Heinſ. malit, *claſſi.* 548 Vnus Heinſ. *imoque ſub aequore,* quod recepit Mitſch. 552 Plurimi, *Quodque ſinus fuerat, latus eſt.* quod placet Heinſ. quia et *latera* nauium dicuntur. Maluit tamen ex Neap. recipere, *quodque prius fuerat.* 553 Viuianus ex ſuis Mſſ. profert, *ſpinae curuatur in vſum,* quod et elegantius, et nunc etiam propterea melius, quia praeceſſit *mutantur.* 557 Multi, *ſummisque in montibus.* 559 Plurimi *ſaepe* pro *ſaevo.* 563 *Neritiae* emend. Regius, cum antea *Nariciae* legeretur, i. nauis Aiacis Oilei, qui fuit Naricius. Mox vnus Bonon. *lentis vultibus,* quod non diſplicet Burm. Heinſ. e Berneg. pr. Gronov. et vno Baſ. malit, etiam vſ. ſeq. *laetis videre.*

547 Virg. vſ. 117. *Et, ſua quaeque, Continuo puppes abrumpunt vincula ripis, Delphinumque modo demerſis aequora roſtris Ima petunt. Hinc virgineae (mirabile monſtrum) Reddunt ſe totidem facies pontoque feruntur.* Sed Noſter, more ſuo, ſingularum partium transformationem deſcribit, idque ſatis ingenioſe, cum nihil ſimilitudinis habeant partes navis cum corpore humano. *mediisque* etc. Noſtris *der Kiel.*

556 *Exercent luſibus vndas,* ludunt, et natant in mari. Similiter *exercere tellurem* arando. *duri* montes, quatenus opp. *molli freto.* cf. vſ. 709.

563 *Neritia,* nauis Vlyſſis a Nerito, monte Ithacae. V. ad vſ. 159. Vlyſſem benigne excepit *Alcinous*, Phaeacum rex, cumque naue ſua portari iuſſit Ithacam. Homer. Od. *η*, 328. De eius mutatione in ſaxum Od. *ν*,

Vultibus, et laetae videre rigeſcere puppim
Cautibus Alcinöi, ſaxumque increſcere ligno.
Spes erat, in Nymphas animata claſſe marinas, *Ardea.*
Poſſe metu monſtri Rutulum deſiſtere bello.
Perſtat: habetque Deos pars vtraque, quique, Deorum
Inſtar, habent animos. Nec iam dotalia regna,
Nec ſoceri ſceptrum, nec te, Lauinia virgo,
Sed viciſſe petunt: deponendique pudore
Bella gerunt. Tandemque Venus victricia nati
Arma videt, Turnusque cadit: cadit Ardea, Turno
Soſpite, dicta potens. Quam poſtquam barbarus ignis
Abſtulit, et tepida latuerunt tecta fauilla,
Congerie e media tum primum cognita praepes

567 Vnus Med. et alius, *diſcedere bello.* 568 *quique* ex pr. Strozzae pro div. lect. dedit Heinſ. Pal et Heinſ. *quisque.* Reliqui, *quodque.* 572 Quidam, *bella petunt.* Arond. pro diuerſa lect. *Bella volunt*, quod arridet Heinſ. 573 Vnus Baſ. *arma iuuat*, vt VII, 482. 575 Nonnulli, *trepida.* Quidam, *patuerunt.* 576 Plurimi, *e media.* Alii *in.* Quidam omittunt praepoſit.

155 ſqq. Procop. de Bello Gothorum IV. *Nauem ex alba petra, quae in Phaeacide regione apud mare viſitur, aliqui eam eſſe autumant, qua Vlyſſes Ithacam fuit aduectus.*

FAB. VII. vſ. 566 — 80. *Ardea*, vrbs Rutulorum, interfecto Turno, incendio deletur, et ex cineribus oritur Ardea auis.

566 *In Nymphas animata* breviter dictum, animata et verſa in Nymphas, vt IV, 618. *exceptas varios animauit in angues. Poſſe deſiſtere* pro, fore, vt deſiſtat. *monſtrum,* mira transformatio, vt ſaepe apud Noſtrum. *Deos*, ſuos Deos, i. ſibi propitios. *quique — animos*, duces fortes et acres. Laudat Heinſ. illud Mezentii, *Dextra mihi Deus.*

571 *Viciſſe* graeco more pro, victoriam. *Deponendi,* ſcil. arma, bellum. Mores bellatorum bene notati.

572 Etiam Tibul. II, 5, 46. de hoc Veneris auxilio Aeneae praeſtito, *Tandem ad Troianos diua ſuperba venit.* — *Turnus cadit* interfectus ab Aenea in certamine ſingulari. Virg. XII. extr.

574 In *barbarus ignis* (olim edeb. *enſis*) haeſere Intt. quia putarunt, Aeneam ſine offenſione Auguſti non potuiſſe *barbarum* dici. Iac. a Cruce igitur haec verba ad Annibalem referebat, motus verbis mendoſis Seruii ad Aen. VII, 412. At Ouid. narrat, quae Aeneae temporibus acciderint. Heinſ. malebat, *Danaus ignis*, vt vſ. 467. *Danaas flammas.* Virg. Aen. II, 276. *Phrygii ignes.* Horat. I od. 13. *Achaicus ignis.* Sine cauſſa. Phryges ſaepe drr. ſine inuidia aut contemtu *barbari*, vt vſ. 163. *barbara prora.* v. ad XI, 162. Heyn. ad Tibul. II, 5, 48. intel. ſaeuum, crudelem ignem, atque etiam *barbarum Turnum* ibi interpretatur, ferocem, crudelem.

576 Ineptae huic fab. originem haud dubie dedit ſimilitudo nominis. Virg. VII, 411. *Lo-*

Subuolat, et cineres plauſis euerberat alis.
Et ſonus, et macies, et pallor, et omnia, captam
Quae deceant vrbem; nomen quoque manſit in illa
Vrbis: et ipſa ſuis deplangitur Ardea pennis.

Aeneas in Deum.

Iamque Deos omnes, ipſamque Aeneïa virtus
Iunonem veteres finire coëgerat iras:
Cum, bene fundatis opibus creſcentis Iüli,
Tempeſtiuus erat coelo Cythereïus heros;
Ambieratque Venus Superos: colloque parentis
Circumfuſa ſui, Numquam mihi, dixerat, vllo
Tempore, dure pater, nunc ſis mitiſſimus oro;
Aeneaeque meo, qui te de ſanguine noſtro
Fecit auum, quamuis paruum, des, optime, numen;
Dummodo des aliquod. Satis eſt inamabile regnum
Adſpexiſſe ſemel, Stygios ſemel iſſe per amnes.
Adſenſere Dii: nec coniux regia vultus

577 Duo, *ſubuerberat.* Thyſii, *applauſis verberat.* 579 Tres, *Quae doceant*, non improbante Burm. 582 Plurimi, *finire coërcuit.* 587 Alii *opto*, non *oro.* 589 Quidam pro *numen* habent *munus* aut *donum.*

cus Ardea quondam Dictus auis, vbi tamen *auis* eſſe videtur maioribus. *Ardea* nomen traxiſſe videtur a ſitu in monte edito. Seruius ex Hygino de Italicis vrbibus memorat, ab augurio auis ardeae vrbem eſſe dictam. Et *potens* ſane Turni tempore fuiſſe videtur. Silius I, 293. *Magnanimis regnata viris, nunc Ardea nomen. latuerunt ſub fauilla*, abſumta fuerunt et redacta ad cineres.

577 *Euerberare* pro ſimplici verberare, vt Quinctil. Inſt. Or. II, 4. *plauſis*, motis. I, 466. *percuſſis alis.*

580 *Ardea* auis ſortem vrbis Ardeae, cuius e cineribus ipſa orta, plauſu alarum ſuarum, tamquam lugubri planctu, luget. Acumen ingenii frigidum.

FAB. VIII. vſ. 581 — 608 Aeneas mutatur Veneris beneficio in Deum. Simillimus huic eſt loc. pulcherrimus IX, 239 — 72. vbi placata Iunone Hercules mortalitatem exuit flammis, vt hic Aeneas vndis. Iuuenal. XI, 63. *Alter aquis, alter flammis ad ſidera miſſus.*

582 Virg. Aen. I, 4. *Memorem Iunonis ob iram* tantum iactatus Aeneas. Cf. omnino Aen. XII, 791 ſeqq. vbi Iupiter eam placat. *Creſcens Iulus* nondum maturus erat imperio, ſed *bene fundatae* a patre *opes* incolumes ei ſteterunt tutela Lauiniae. Liu. I, 2.

589 Aeneas inter Indigetes et Penates relatus, qui *parui Dii* vrr. *Adſpexiſſe ſemel*, cum Sibylla duce ad inferos deſcenderet. Virg. VI. *inam. regn.* IV, 486.

Immotos tenuit, placatoque adnuit ore.
Tum pater, Eſtis, ait, coeleſti munere digni:
Quaeque petis, pro quoque petis. Cape, gnata, quod optas.
Fatus erat. Gaudet, grateſque agit illa parenti:
Perque leues auras iunctis inuecta columbis
Litus adit Laurens, vbi tectus arundine ſerpit
In freta flumineis vicina Numicius vndis.
Hunc iubet Aeneae, quaecumque obnoxia morti,
Abluere, et tacito deferre ſub aequora curſu.
Corniger exſequitur Veneris mandata; ſuisque
Quidquid in Aenea fuerat mortale, repurgat,
Et reſpergit aquis. Pars optima reſtitit illi.
Luſtratum genetrix diuino corpus odore
Vnxit, et ambroſia cum dulci nectare mixta
Contigit os, fecitque Deum: quem turba Quirini
Nuncupat Indigetem; temploque ariſque recepit.
Inde ſub Aſcanii ditione binominis Alba,

Pomona et Vertumnus.

593 Medic. *pacatoque.* 594 *munere* pro *numine* cum Mitſch. dedi e multis bonis Mſſ. Approbauerat et Heinſ. 597 Pr. Gron. et 3 alii, *niueis inuecta.* Frcf. *vinctis.* 598 Vnus Heinſ. *vbi certus.* Inde Heinſ. faciebat, *ſeptus.* 601 Quidam. *laeto deferre.* 604 Heinſ. ſcribendum cenſet, *detergit aquis*, ἀρχαϊκῶς pro, *deterget*, vt paſſim poëtae. 608 Nonnulli, *ariſque reponit.*

599 *Numicius*, fluuius inter Laurentum et Lauinium decurrens. Ad eum Aeneas in proelio cum Etruſcis aut Rutulis periiſſe videtur; hinc ad Deos abiiſſe creditus eſt, et inde exornata fabula, quam reſpicit etiam Tibul. II, 5, 43. *Illic ſanctus eris, cum te veneranda, Numici, Vnda Deum coelo miſerit Indigetem.* — *deferre ſub aequora*, quo deferebantur purgamina. *tacito*, tardo propter alueum vliginoſum et limoſum. vſ. 599.

602 *Corniger*, Numicius. v. ad IX, 1,

607 *Contingere* ſic etiam II, 123. v. Heinſ. ad Amorr. III, 1, 64. Impoſitum ei Iouis vel Patris Indigetis nomen, exſtructum ei ad ripas Numicii ſacellum cum luco. Liv. d. l. *Situs eſt, quemcunque eum dici ius faſque eſt, ſuper Numicium flumen, Iouem Indigetem appellant.* Templum illud ſacellum erat in luco iuxta Numicium.

FAB. IX. vſ. 609 — 771. *Pomonam* hortos vnice amantem amat *Vertumnus* in varias figuras apte tranſiens. Sumta anili forma Pomonam exemplo *Anaxaretae Iphin* ſpernentis et tandem in ſaxum conuerſae monet, vt faſtus ponat. Splendore formae capitur Nympha.

609 — 22 Cum ad tempora notiora iam accedat, praemittendam putauit nexus cauſſa ſeriem regum Albanorum. *binominis,*

Resque Latina fuit: ſuccedit Siluius illi:
Quo ſatus, antiquo tenuit repetita Latinus
Nomina cum ſceptro. Clarum ſubit Alba Latinum:
Epitos ex illo: poſt hunc Capetusque, Capysque,
Sed Capys ante fuit. Regnum Tiberinus ab illis
Cepit: et in Tuſci demerſus fluminis vndis
Nomina fecit aquae. De quo Remulusque, feroxque
Acrota ſunt geniti. Remulus maturior annis
Fulmineo periit, imitator fulminis, ictu.
Fratre ſuo ſceptrum moderatior Acrota forti
Tradit Auentino: qui, quo regnarat, eodem
Monte iacet poſitus, tribuitque vocabula monti.
  Iamque Palatinae ſummam Proca gentis habebat.
Rege ſub hoc Pomona fuit: qua nulla Latinas
Inter Hamadryadas coluit ſollertius hortos,
Nec fuit arborei ſtudioſior altera foetus:
Vnde tenet nomen. Non ſiluas illa, nec amnes;
Rus amat, et ramos, felicia poma ferentes.

611 Coniecerat olim Heinſ. *tenuit recidiua*, vt IV Faſt. 45. *recidiua vocabula.* 612 *clarum ſubit Alba Latinum.* Ita recte ex pr. Moreti dedit Heinſ. Ante eum, *Clarus ſubit Alba Latino.* Multi, *Clarius.* Alii, *ſubit ecce.* 617 Vnus Voſſ. *maturior aeuis.* Heinſ. putabat, *aeui.*

quia idem et Iulus dictus. v. Liv. I, 3. Poſt *Siluium* omittit Aeneam Siluium, cuius filius fuit *Latinus* Silvius. *Repetitum nomen*, quod alius iam olim habuit. Is vr. *clarus*, quia illuſtrior eius fama apud poſteros, quam caeterorum regum, deductis ab eo aliquot coloniis. *Epitos* etiam Faſt. IV, 43. Liuio dr. Atys. *Capetusque — ante fuit.* Ingenii luſus, quem ſuggeſſit lex carminis. *Tuſcum flumen*, Albula, in cuius traiectu ſubmerſus Tiberinus.

617 Secundum Liv. Tiberini filius fuit Agrippa. Poſt eum regnauit *Remulus* Siluius, qui fulmine ictus regnum tradidit Auentino. *Poſitus*, vt *ſitus*, de ſepulto.

622 *ſumma gentis* de imperio bene habet. *Summa ſceptri.* XIII, 162. *ſumma belli* ex Pont. II, 1, 46. Sed quaeritur, quo ſenſu *Palatina* dicta ſit. Micyllus explicat, quae circa Palatium et ea loca, vbi poſtea Roma condita fuit, tum habitabat. Ineptum hoc iudicat Heinſ. qui ſuadet, *Palatinae — rupis*, aut *Palatini collis* ſ. *montis.* Verum non admodum potens rex, qui rupis ſummam habet. Cum Mſſ. fere omnes *Palatinus* habeant, id interea ſeruandum arbitror, donec meliora proferantur. Forte hoc cognomen adhaeſit Procae.

625 *Altera*, alia. Nympha operam dans arborum culturae bene deſcribitur. — *Ramos*, arbores. *felicia poma*, vt IX, 92.

Nec iaculo grauis eſt, ſed adunca dextera falce:
Qua modo luxuriem premit, et ſpatiantia paſſim
Brachia compeſcit: fiſſa modo cortice virgam
Inſerit, et ſuccos alieno praebet alumno.
Nec patitur ſentire ſitim: bibulaeque recuruas
Radicis fibras labentibus irrigat vndis.
Hic amor, hoc ſtudium: Veneris quoque nulla cupido.
Vim tamen agreſtum metuens, pomaria claudit
Intus: et acceſſus prohibet refugitque viriles.
Quid non et Satyri, ſaltatibus apta iuuentus,
Fecere, et pinu praecincti cornua Panes,
Siluanusque, ſuis ſemper iuuenilior annis,
Quique Deus fures vel falce, vel inguine terret,
Vt poterentur ea? ſed enim ſuperabat amando
Hos quoque Vertumnus: neque erat felicior illis.

629 Heinſ. ex vno Medic. placebat, *ſpatiantia contra*, vt IV, 80. *peruenientia contra.* 630 Alii *fiſſo*, ex ſollemni permutat. 636 Patav. *tactusque viriles.* 639 Vulg. *Silenusque.* At Sileno, Bacchi comiti, nullus hic locus.

628 *Grauis*, grauata. *falx*, culter vinitorum curuus ad amputandas frondes. *Premere*, eleganter pro, reſecare, amputare, etiam Virg. G. I, 157. *Luxuriem*, ramos longiores, nimis ſe extendentes et ſuccis fraudantes arborem. Iidem rami *brachia ſpatiantia*, luxurioſe excreſcentia, vt IV, 364 *ſpatiantes alae. paſſim*, in omnes partes. Virg. G. II, 370. *ramos compeſce fluentes.* Horat. Epod. 2, 13. *Inutiles falce ramos amputans. Luxuriare* omnino de nimiis incrementis.

630 — 33 Venuſte inſitionem et irrigationem deſcribit. Cf. Virg. G. II, 73 — 82. *labentes vndae* centies ap. poëtas drr. riui. Sine cauſſa igitur Heinſ. ſuadebat vel *lactantibus* vel *lambentibus*. Etiam Burm. coniect. *laetantibus*, i. fecundantibus, carere poteramus.

635 *Agreſtum*, nempe Deorum, quales mox nominantur.

638 *pinu praecincti.* I, 699. *Siluanus* Deus agreſtis et Latinus, qui ſemper ſenex in antiquis monumentis exhibetur. Sed ille *iuuenilior ſuis annis*, magis amoribus deditus, quam a ſene exſpectes. De *inguine* Priapi v. ad IX, 344.

642 Sequitur loc. claſſic. de *Vertumno*, quocum conf. Propert. IV, 2. Cum olim eſſet ſymbolum anni viciſſitudinum, Poëtae inde fecerunt Deum, qui poſſet in omnes verti formas, vnde et Vertumnus dictus ſit. Propert. vſ. 42. *At mihi, quod formas vnus vertebar in omnes, Nomen ab euentu patria lingua dedit.* et vſ. 21. *Opportuna mea eſt cunctis natura figuris: In quamcunque voles verte, decorus ero. Mille ornatus* varias iſtas figuras vocat Tibul. IV, 2, 14. Hinc pendet loc. ſeq.

O quoties habitu duri mefforis ariftas
Corbe tulit; verique fuit mefforis imago!
Tempora faepe gerens foeno religata recenti,
Defectum poterat gramen verfaffe videri
Saepe manu ftimulos rigida portabat, vt illum
Iurares feffos modo disiunxiffe iuuencos.
Falce data frondator erat, vitisque putator.
Induerat fcalas, lecturum poma putares.
Miles erat gladio, pifcator arundine fumta.
Denique per multas aditum fibi faepe figuras
Reperit, vt caperet fpectatae gaudia formae.
Ille etiam picta redimitus tempora mitra,
Innitens baculo, pofitis ad tempora canis,
Adfimulauit anum, cultosque intrauit in hortos,
Pomaque mirata eft; Tantoque potentior! inquit,
Paucaque laudatae dedit ofcula, qualia numquam
Vera dediffet anus: glebaque incurua refedit,
Sufpiciens pandos autumni pondere ramos.

649 Vnus Heinf. et vnus Baf. *falcator erat.* 650 Thyfil, *induitur*, ex vfitato Graecifmo. 653 Quidam, *fperatae.* 654 Duo, *vitta.* 655 Nonnulli, *per tempora.* Sed alterum etiam III, 275. 657 Multi. *Tantoque peritior* Quidam addunt duos verfus, *Omnibus es Nymphis, quas continet Albula ripis. Salue Virginei flos illibate pudoris.* In Voff. *Pomaque miratur mox fe conuertit ad illam.* 660 Pro *pandos* multi, *patulos*, *grauidos*, *curuos.*

643 *Duri:* omnes ruftici, *mefsores* in primis, quia aeftum facile perferunt. Laudat Burm. ex Horat. Epod. 3. *dura mefforum ilia. imago mefforis*, fimilis meffori. Propert. *Corbis in impofito pondere meffor eram.*

645 Propert. vf. 25. *Da falcem, et torto frontem mihi comprime foeno: Iurabis noftra gramina fecta manu.* De *ftimulis* ad II, 127.

650 *Induerat fcalas*, incedebat capite per gradus fcalarum inferto.

651 Propert. vf. 27. *Arma tuli quondam, et, memini, laudabar in illis.*

653 *Spectari* pr. drr. puellae, earumque formae.

654 *Picta* vel acu, vel radio, et variegata.

657 *Tanto potentior* follemnis et elegans laudandi formula, vt, *tanto maior, tanto melior, tanto felicior.* Senec. de Tranq. An. cp. 15. *Laudemus toties dignum laudibus et dicamus: tanto fortior, tanto felicior! Potentior* pomorum copia, quibus olim maxime cenfebantur diuitiae. *qualia numquam* etc. cf. II, 431.

Vlmus erat contra ſpatioſa tumentibus vuis;
Quam ſocia poſtquam pariter cum vite probauit,
At ſi ſtaret, ait, caelebs ſine palmite truncus,
Nil praeter frondes, quare peteretur, haberet.
Haec quoque, quae iuncta vitis requieſcit in vlmo,
Si non nupta foret, terrae adclinata iaceret.
Tu tamen exemplo non tangeris arboris huius;
Concubitusque fugis, nec te coniungere curas.
Atque vtinam velles! Helene non pluribus eſſet
Sollicitata procis, nec quae Lapitheïa mouit
Proelia, nec coniux timidis audacis Vlixei.
Nunc quoque, cum fugias auerſeriſque petentes,
Mille proci cupiunt, et Semideique, Deique,
Et quaecumque tenent Albanos numina montes.
Sed tu, ſi ſapies, ſi te bene iungere, anumque
Hanc audire voles, (quae te plus omnibus illis,
Plus, quam credis, amo,) vulgares reiice taedas,
Vertumnumque tori ſocium tibi delige: pro quo
Me quoque pignus habe. Neque enim ſibi notior ille eſt,
Quam mihi. Nec toto paſſim vagus errat in orbe.
Haec loca ſola colit: nec, vti pars magna procorum,

661 Olim edeb. *ſpecioſa nitentibus vuis.* 666 Plurimi, *ſi non iuncta foret*, quod damnauit Heinſ. quia *iuncta* proximo verſu praeceſſerat. *Nupta* recepit e Thuan. et pr. Bonon. Tum pr. Gron. *vincta.* 666 Tres, *terraeque accliua.* 675 Multi, *ſapias* et mox *velis.* Improbat Heinſ. quia tum etiam *reiicias* et *deligas* dicendum. 678 Alii *ſelige*, vel *dilige.* ſed vid. Burm. 681 Mſſ. fere omnes, *Haec* aut *nec loca magna.* Sed Viuian. ex ſuis *loca ſola*, quod etiam in vno ſuo repertum recepit Heinſ.

661 Commode et egregie vitium vlmis adiunctarum exemplo vtitur in commendando Pomonae coniugio. Comparari enim ſolebat illa adiunctio cum coniugio; hinc vlmi *caelibes* aut *viduae* drr. *maritari*, aut vite *dotari*, et vites *nubunt* vlmis, fiuntque earum *coniuges* aut *ſociae*. v. Heinſ. *ſpatioſa*, patula et abundans vuis. *requieſcit*, nempe clauiculis ſuis complexa vlmum. *terrae acclinata.* Cic. Sen. 15. *ad terram fertur, niſi fulta ſit.*

670 *Helenes* procorum nomina habet Hygin. fab. 81. Idem fab. 126. de Penelopes procis. *quae Lap. mov. Proelia*, Hippodame, de qua XII, 210 ſqq. Mox olim edebatur, *timidi aut audacis.* Sed Heinſ. ex Mſ. Barberin. recepit *timidis*, h. in timidos, vt X, 544. *fortis fugacibus eſto.*

Quam modo vidit, amat. Tu primus, et vltimus illi
Ardor eris, ſolique ſuos tibi deuouet annos.
Adde, quod eſt iuuenis, quod naturale decoris
Munus habet: formasque apte fingetur in omnes,
Et, quod erit iuſſus, (iubeas licet omnia) fiet.
Quid? quod amatis idem? quod, quae tibi poma coluntur,
Primus habet, laetaque tenet tua munera dextra?
Sed neque iam foetus deſiderat arbore demtos,
Nec, quas hortus alit, cum ſuccis mitibus herbas,
Nec quidquam, niſi te. Miſerere ardentis: et ipſum,
Qui petit, ore meo praeſentem crede precari:
Vltoresque Deos, et pectora dura peroſam
Idalien, memoremque time Rhamnuſidis iram.
Quoque magis timeas (etenim mihi multa vetuſtas
Scire dedit) tota referam notiſſima Cypro
Facta, quibus flecti facile, et miteſcere poſſis.
  Viderat a veteris generoſam ſanguine Teucri
Iphis Anaxareten, humili de ſtirpe creatus.
Viderat, et totis perceperat oſſibus aeſtum.
Luctatusque diu, poſtquam ratione furorem
Vincere non potuit, ſupplex ad limina venit:

699 Duo, *humili de plebe.* 700 Vnus, *praeceperat.* Pro *aeſtum* vulg. *ignes.*

683 *Deuouet,* vouet. *Iuuenis.* Ita pingi et fingi ſolebat, cinctus corona e frondibus viridibus, tenensque cornu copiae. *quod naturale* etc. quod natura eum fecit decorum.

685 Tibul. IV, 2, 14. de Vertumno, *Mille habet ornatus, mille decenter habet.*

688 Fructuum primitiae ſolebant Vertumno dari. Propert. d. l. vſ. 11. *quia vertentis fructum praecepimus anni.* et vſ. 13. *Prima mihi variat liuentibus vua racemis.*

694 *Idalie,* Venus ab Idalio, monte Cypri. Et *Idalium* quidquid Veneri ſacrum aut gratum. De *Rhamnuſide* vid. ad III, 406.

695 *Multa vetuſtas,* longa aetas. *Dedit ſcire,* vt III, 338. graeco more.

698 Hanc fab. ſub Arceophontis et Arſinoës nominibus refert Aeton. Lib. Metam. 39. Apte h. l. adhibita, quia et vim mouendi et metamorphoſin habet. Reges Cypri originem ducebant a Telamonio *Teucro,* qui exciſo Ilio huc migrauit atque Salamina vrbem, (vbi haec res geſta. vid. vſ. 760.) condidit. Conditores autem vrbium gentiumue ſolent fere a poëtis *veteres, antiqui, priſci* vocari. *a ſanguine,* quoad ſanguinem.

Et modo nutrici miſerum confeſſus amorem,
Ne ſibi dura foret, per ſpes orauit alumnae:
Et modo de multis blanditus cuique miniſtris
Sollicita petiit propenſum voce fauorem.
Saepe ferenda dedit blandis ſua verba tabellis.
Interdum madidas lacrimarum rore coronas
Poſtibus intendit, poſuitque in limine duro
Molle latus, triſtique ferae conuicia fecit.
Surdior illa freto ſurgente, cadentibus Hoedis,
Durior et ferro, quod Noricus excoquit ignis,
Et ſaxo, quod adhuc viua radice tenetur;
Spernit, et irridet, factisque immitibus addit
Verba ſuperba ferox: et ſpe quoque fraudat amantem.
Non tulit impatiens longi tormenta doloris
Iphis, et ante fores haec verba nouiſſima dixit:
Vincis, Anaxarete: neque erunt tibi taedia tandem
Vlla ferenda mei. Laetos molire triumphos,
Et Paeana voca, nitidaque incingere lauro.

704 Heinſ. putat, *ſpes alumnas*, vt XIII, *ſpes ſocias*. 706 Permult, *perpenſum*. 710 *triſtique* pro, *triſtisque* ex vno Baſil. accepit Heinſ. 711 Olim, *Saeuior illa*. Multi, *cadentibus Auſtris* et *Euris*. 713 Olim, *viuum*. 715 Plurimi, *fallit amantem*. 718 Nonnulli, *mihi taedia*.

708 — 10 Facit haec ex ineptis moribus amantium, foribus excluſorum. Ii enim *coronas* de capite demtas poſtibus *intendebant* (pro vulgari, inneſtere, ſuſpendere. Exquiſite Virg. Aen. IV, 506. *Intendit locum ſertis.*) Lucret. IV, 1171. Propert. I, 16, 7. Non modo coronas, ſed ianuas etiam ipſas *lacrimarum rore* irrigabant. Martial. X Epigr. 13. In nuda humo aut *duro limine* (cui ſuauiter opp. *molle latus.*) iacebant. Propert. III, 13, 16. Noſter A. II, 238. Stulte etiam ianuis vel preces adhibebant vel *conuicia faciebant*, eique imbrium verbera Iouisque fulmina imprecabantur. Tibul. I, 2, 6 ſqq. *Triſtis fera*, vt *ianua difficilis* ap. Tibul. d. l.

711 De hoc prouerb. *ſurdior freto* v. Heinſ. ad h. l. *ſurgens* fluctibus. *Hoedi* duae ſtellae, quas manu tenet Auriga ſupra Tauri cornua, quarum et ortus et occaſus grauiſſimas excitant tempeſtates. Theocrit. Id. 7, 53. *cadere* de occaſu ſiderum. *Ferrum Noricum* erat praeſtantiſſimum. Plin. 34, 14. Hinc *Noricus enſis* Horat. I od. 16, 9. Erat autem *Noricum* Illyrici pars. *Saxi radices* ex Lucret. II, 102. *Viua ſaxa* ſaepe, vt VII, 204.

716 *Impatiens*, qui repulſae dolorem non aequo fert animo. Sequitur παρακλαυσίθυρον, h. carmen flebile ante fores amatae cantatum.

720 *Dicite, Iö Paean, et, Iö,*

Vincis enim, moriorque libens; age, ferrea, gaude.
Certe aliquid laudare mei cogeris, eritque
Quo tibi ſim gratus, meritumque fatebere noſtrum.
Non tamen ante tui curam ceſſiſſe memento,
Quam vitam: geminaque ſimul mihi luce carendum.
Nec tibi Fama mei ventura eſt nuntia leti.
Ipſe ego, ne dubites, adero, praeſensque videbor,
Corpore vt exanimi crudelia lumina paſcas.
Si tamen, o Superi, mortalia fata videtis,
Eſte mei memores: nihil vltra lingua precari
Suſtinet: et longo facite vt memoremur in aeuo:
Et, quae demſiſtis vitae, date tempora famae.
Dixit: et ad poſtes, ornatos ſaepe coronis,
Humentes oculos, et pallida brachia tendens,
Cum foribus laquei religaret vincula ſummi;
Haec tibi ſerta placent, crudelis, et impia? dixit:
Inſeruitque caput: ſed tum quoque verſus ad illam:
Atque onus infelix eliſa fauce pependit.
Icta pedum motu trepidantum vt multa gementem
Viſa dediſſe ſonum eſt, adapertaque ianua factum
Prodidit; exclamant famuli: fruſtraque leuatum
(Nam pater occiderat) referunt ad limina matris.
Accipit illa ſinu, complexaque frigida nati

721 Olim, *Vincis, ait.* Heinſ. putabat, *Vincis io.* 724 Heinſ. ſcribit, *curam fugiſſe* vel *ceſſiſſe.* 731 Heinſ. ſuadet, *facite o memoremur* vel *narremur.*

bis dicite, Paean. Ea gratulatione in triumphis et victoriis vſi ſunt, atque adeo paeanas dixere omnia epinicia. *nitida.* v. I, 552.

725 *Gemina luce*, et puella amata et vita. Male Rode: eines zwiefachen Todes ſterbe ich.

735 *Laquei vincula* pro laqueo; nam *laqueus* iam in ſe eſt funis in formam vinculi compoſitus, vnde haec duo X, 378 et 381. permutantur. *Summi* bene additum. Sed cum Mſſ. omnes, praeter duos, habeant *ſummis*, id fortaſſe praeferendum. Certe etiam ſupra X, 379. *Zona ſummo de poſte reuincta.*

739 *Trepidantum* ingratam quidem, ſed fidelem imaginem ſubiicit ſenſibus. Sed in ſeqq. magna eſt lectionum diſcrepantia. Cum *gementem* e Cod. ſuo notaſſet Politianus, id recepit Heinſ. Ita *multa* dictum eſt pro multum. Pro *vt multa* Mſſ. *et multa* aut *morte*, et pro *gementem* habent, *timentum*, *pauentum.* Quidam, *trepidantem et morte timentem*, aut, *et multa mouentem.* In hac tanta varietate Burm. malit, *trepidantum morte, gementem* etc.

Membra sui, poſtquam miſerorum verba parentum
Edidit, et matrum miſerarum facta peregit,
Funera ducebat mediam lacrimoſa per vrbem,
Luridaque arſuro portabat membra feretro.
Forte viae vicina domus, qua flebilis ibat
Pompa, fuit: duraeque ſonus plangoris ad aures
Venit Anaxaretes, quam iam Deus vltor agebat.
Mota tamen, Videamus, ait, miſerabile funus,
Et patulis iniit tectum ſublime feneſtris.
Vix bene compoſitum lecto proſpexerat Iphin:
Deriguere oculi, calidusque e corpore ſanguis,
Inducto pallore, fugit: conataque retro
Ferre pedes, haeſit: conata auertere vultus,
Hocquoque non potuit: paullatimque occupat artus,
Quod fuit in duro iampridem pectore, ſaxum.
Neue ea ficta putes, dominae ſub imagine ſignum
Seruat adhuc Salamis: Veneris quoque nomine templum
Proſpicientis habet. Quorum memor, o mea, lentos
Pone, precor, faſtus, et amanti iungere, Nymphe.
Sic tibi nec vernum naſcentia frigus adurat

744 *Miſerorum* dedit Burm. trium Mſſ. auctoritate. Mitſch. reuocauit *miſerarum.* 754 Vulg. *Diriguere.*

746 *Ducit funus* aut *exſequias* pr. quae prima eſt in pompa funeris. Sed deinde omnino pro efferre funus ponitur. *Portare* nati corpus ad rogum mater dr. etiam Heroid. XV, 115. *lacrymoſa,* lacrymis digna. *arſuro* pro, arſura membra. Etiam Tibul. I, 1, 61. *Flebis et arſuro poſitum me, Delia, lecto.*

750 *Agebat* plus eſt, quam *habebat,* quod praeferunt prior Gronov. et tres alii Mſſ. Et proprie illud adhibetur de impulſu Deorum, Furiarum, furoris etc.

753 Heinſ. qui *compoſitum* pro *impoſitum* recepit, id defendit non niſi iis locis, vbi de cineribus *compoſitis,* h. in monumentum conditis, ſermo eſt. Rectius laudaſſet IX, 503. *toroque Mortua componar,* vbi v. not. noſtram. Mitſcherl. tamen *impoſitum* praetulit. *Vix bene* II, 47.

761 *Proſpicientis* cognomen accepit a forma proſpicientis de feneſtra Anaxaretes, quae eadem ſpecie a Venere in ſaxum conuerſa fuit. Ita recte Micyllus.

762 *Lentos faſtus,* qui reddunt puellas *lentas,* i. difficiles. v. ad XIII, 799.

763 *Sic* eius eſt, qui, vt impetret ab altero quod petierat, cum obteſtatione ei apprecatur aliquid.

Poma, nec excutiant rapidi florentia venti.
Haec vbi nequidquam formas Deus aptus in omnes
Edidit, in iuuenem rediit, et anilia demit
Inſtrumenta ſibi: taliſque adparuit illi,
Qualis vbi oppoſitas nitidiſſima Solis imago
Euicit nubes, nullaque obſtante reluxit.
Vimque parat: ſed vi non eſt opus: inque figura
Capta Dei Nymphe eſt, et mutua vulnera ſentit.

Romulus et Herſilia inter Deos.

Proximus Auſonias iniuſti miles Amuli
Rexit opes: Numitorque ſenex amiſſa nepotum
Munere regna capit: feſtiſque Palilibus vrbis
Moenia conduntur. Tatiusque patresque Sabini
Bella gerunt: arciſque via Tarpeia recluſa
777 Digna animam poena congeſtis exuit armis.
Inde ſati Curibus, tacitorum more luporum,

774 Plerique, *Parilibus*. v. Heinſ. ad IV Faſt. 721. 777 Vulg. *Dignam*. Permulti, *edidit armis*. Heinſ. cum in vetuſtioribus ſit *eruit*, ſuſpicatur *obruit*. Suadet etiam, *Dignae animam poenae congeſtis dedidit armis*. 778 Quidam, *rapidorum* aut *rabidorum*.

Vrere etiam de frigore dr. Cic. Tuſc. II, 17.

766 Eleganter *anilia inſtrumenta* vocat rugas, canos et reliqua, quibus efficiebat, vt anus eſſe videretur.

770 *In figura capi*, vt VI, 490. *in illa aeſtuat*. VIII, 50. *arſit in illa*.

FAB. X. vſ. 772 — fin. *Romulus* poſtquam, victis Sabinis, rem Romanam fundauerat, a Marte abreptus inter Deos recipitur, idemque honor diuinus tribuitur *Herſiliae* coniugi. Ille ſub *Quirini*, haec ſub *Horae* nomine colitur.

772 *Miles Amuli*, Amulius ipſe. Dura periphraſis. *iniuſti* ob regnum fratri ereptum. *Dirus Amulius* Faſt. IV, 53. *Palilia* dies feſtus in honorem Pales, Deae paſtoritiae, quo die Roma condita (Vellei. I.), et quem ideo ſumma religione celebrabant Romani. Dionyſ. Halic. I, 88. *Arci* Romanae praeerat Sp. *Tarpeius*, cuius filia cum aquam ſacris petitum extra moenia iſſet, corrumpi ſe auro paſſa eſt a *Tatio*, vt *Sabinos* in vrbem acciperet. Intromiſſi *congeſtis armis* obrutam necauere. Varie tamen illa res tradita. v. Liv. I, 2. Dionyſ. Hal. II, 38 — 40. *Exuit animam*, depoſito corpore tamquam veſte. Statius X, 943. *Exuiturque animus*.

778 *Sati* nunc ſunt incolae *Curium*, vrbis primariae Sabinorum. *tacitorum*, quia praedam petuut. *Corpora* melius, quam Romanos, quia de ſopore ſermo. Mox Priſcian. lib. II p. 584. laudat, *obice fultas*, i. firmatas, munitas. Non male. Tibul. I, 2, 6. *Clauditur et dura ianua fulta ſera*. Virg. Aen. VIII, 227. *fultosque emuniit obice poſtes*. Noſter A. A. II, 244. *Atque erit appo-*

Ore premunt voces, et corpora victa ſopore
Inuadunt, portaſque petunt, quas obiice firma
Clauſerat Iliades. Vnam tamen ipſa recludit,
Nec ſtrepitum verſo Saturnia cardine fecit.
Sola Venus portae cecidiſſe repagula ſenſit;
Et clauſura fuit; niſi quod reſcindere numquam
Dis licet acta Deûm. Iano loca iuncta tenebant
Naïdes Auſoniae, gelido rorantia fonte:
Has rogat auxilium, nec Nymphae iuſta petentem
Suſtinuere Deam: venaſque, et flumina fontis
Elicuere ſui. Nondum tamen inuia Iani
Ora patentis erant, neque iter praecluſerat vnda.
Lurida ſupponunt fecundo ſulfura fonti,
Incenduntque cauas fumante bitumine venas.
Viribus his aliisque vapor penetrauit ad ima
Fontis: et Alpino modo quae certare rigori

779 Priſciah. lib. II. p. 582. *Vt corpora — Inuadant, portasque premant, quas obice fultas.* 781 Vulg. *recluſit.* 787 Vnus Medic. *Has petit*, vt ſit repetitio Ouid. familiaris.

ſta ianua fulta fera. Iliades, Romulus Iliae filius, quae eadem Rhea Syluia dicta. Faſt. IV, 54. v. Perizon. et Ryckii epiſtolas amoebeas de ea ad Aelian. V. H. To. I. p. 510 ſqq.

782 *Saturnia*, Iuno veterem iram exercens etiam in Aeneae poſteros.

784 *Niſi quod* etc. v. ad II, 677. *Ianus*, templum Iani, quod Romulus aedificaſſe creditur. Ibi aquae calidae. Varro de L. L. IV. *Lautolae a lauando; quod ibi ad Ianum geminum aquae calidae fuerint.* Inde orta fabula, de qua conf. Faſt. I, 265 ſqq. Macrob. Saturn. I, 9. Seruius ad Aen. I, 396.

788 *Non ſuſtinet alterum*, qui non ſuſtinet ei negare, quod petierat, qui non poteſt non ſatisfacere eius precibus. Cic. ad Div. XI, 13. *Cum ſuſtinere eos non poſſet.* Liuius 31, 13. *Senatus querentes eos non ſuſtinuit.* Quod hic Nymphis tribuitur, id ſibi ipſi vindicat Ianus Faſt. I, 269 ſqq. *Ianus patens*, templum Iani tempore belli patens. Faſt. I, 279. *Vt populo reditus pateant ad bella profecto, Tota patet demta ianua noſtra fera.* Quamquam id demum factum inde a tempore Numae Pompilii. Male Berſman. e quibusdam praefert *parentis*, quia Ianus Pater dictus eſt. Lactant. Inſt. IV, 3. *neque* vim explicandi habet, vt *et* ſaepe, nempe vnda non praecl. iter. *Lurida ſupponunt* etc. Cauſſam huius apparatus reddit Lactant. Arg. *Quae cum frigidae hoſtium introitum non prohiberent, ex frigidis in calidas verſae, hoſtem auerterunt.*

794 *Alpinus rigor*, vt *Scythicum frigus*, in prouerbium abierat. Virg. Ecl. X, 47. *Alpinae niues et frigora Rheni. — gemini po-*

Audebatis aquae, non ceditis ignibus ipſis.
Flammifera gemini fumant adſpergine poſtes,
Portaque nequidquam rigidis permiſſa Sabinis
Fonte fuit praeſtructa nouo; dum Martius arma
Indueret miles. Quae poſtquam Romulus vltro
Obtulit, et ſtrata eſt tellus Romana Sabinis
Corporibus, ſtrata eſtque ſuis: generique cruorem
Sanguine cum ſoceri permiſcuit impius enſis:
Pace tamen ſiſti bellum, nec in vltima ferro
Decertare, placet, Tatiumque accedere regno.
Occiderat Tatius, populisque aequata duobus,
Romule, iura dabas: poſita cum caſſide Mauors
Talibus adfatur Diuumque, hominumque parentem:
Tempus adeſt, genitor (quoniam fundamine magno
Res Romana valet, nec praeſide pendet ab vno),
Praemia, quae promiſſa mihi dignoque nepoti,
Soluere, et ablatum terris imponere coelo.
Tu mihi concilio quondam praeſente Deorum
(Nam memoror, memorique animo pia verba notaui)

795 Coniecerat olim Heinſ. *Gaudebatis.* 796 Permulti, *flammigera.* 797 Ante Heinſ. edebatur, *promiſſa Sabinis.* 799 Quidam, *Induerat*, quod maluit et Miſcherl. Heinſ. coni. *induitur.* 802 Thuan. et Spr. *Promiſcuit;* hinc *promiſcue.* 803 Vnus Med. *ad vltima* 804 Nonein, *excedere regno* 805 Baſ. et duo Pal. *Deciderat* v. ad X, 10. 806 Duo, *cum cuſpide.* 807 Sec. Reg. *hominumque potentem*, quod non diſplicet Heinſ. 810 Vulg. *iam promiſſa quae* recepit Heinſ. e quatuor Mſſ. idemque ſuadet etiam *Praemiaque.*

ſtes, duae ianuae in Iani templo ſibi oppoſitae. *rigidis.* bellicoſis. Ipſe Mars *rigidus* VIII, 20.

801 Liv. I, 13. raptae patres, virosque rogant, *ne ſe ſanguine nefando ſoceri generique reſpergerent.*

805 De Romulo inter Deos relato cf. Faſt. II, 475 ſqq. *Occiderat Tatius*, interfectus Lauinii a. V. 12. Liv. I, 14. *iura dare*, imperare. I, 576. *aequata*, Sabinis, aeque ac Romanis, neutris plus fauens.

809 Faſt. d. l. *habet Romana potentia vires: Sanguinis officio non eget illa mei.*

813 Tò *memoror*, quod habent duo, aut cum Ennio pro reminiſcor et recordor poſitum eſſe, aut Naſonem ſcripſiſſe, *Nam refero*, h. e. memini, monet Heinſ. Prius admodum credibile eſt, quia et vſ. ſq. ex Ennio ſumtus. Itaque *memoror* praetuli τῷ *memoro*, quod librariis debetur alterum ignorantibus. *pia* in nepotem. *Vnus erit*, nempe Remo, altero filio, interfecto. v. Faſt. d. l. *caerula coeli*, coelum caeruleum.

Vnus erit, quem tu tolles in caerula coeli,
Dixiſti. Rata ſit verborum ſumma tuorum.
Adnuit Omnipotens, et nubibus aëra caecis
Occuluit, tonitruque, et fulgure terruit Vrbem.
Quae ſibi promiſſae ſenſit data ſigna rapinae,
Innixusque haſtae, preſſos temone cruento
Impauidus conſcendit equos Gradiuus, et ictu
Verberis increpuit, pronumque per aëra lapſus
Conſtitit in ſummo nemoroſi colle Palati:
Reddentemque ſuo iam regia iura Quiriti
Abſtulit Iliaden. Corpus mortale per auras
Dilapſum tenues: ceu lata plumbea funda

814 Vulg. *ad ſidera coeli.* 821 Octo, *Pronusque.* Iunian. *purumque*, vt Horat. I, 34. 823 Olim edebatur, *non regia*, idque interpretabantur ciuilia, aequalia.

Ennius, vnde hic vſ. ſumtus, *Vnus erit, quem tu tollis ad caerula coeli Templa.* Etiam ap. Lucret. I, 1089. V, 770. *caerula coeli et mundi.* — *ſumma verborum*, verba. Faſt. d. l. *Sint rata dicta Iouis.*

816 *Caecis*, obſcuris, vt *caeca nox*, *caeca caligo* etc. Mox Cioſan. praeſert *terruit orbem* propter Faſt. d. l. *Iupiter adnuerat. Nutu tremefactus vterque Eſt polus.* At h. l. praeſtat *vrbem* propter Mſſ. auctoritatem. *Quae ſibi* etc. Mars ſentit, his ſignis concedi ſibi hoc, vt Romulum e terris *raptum* inferat coelo.

819 *Preſſos temone* pro, iunctos currui. Pro curru poſuit temonem, qui et *premit* equos et ab iis *premitur.* Ita melius puto, quam cum Gronov. in Diatrib. Stat. p. 401. emendare, *prenſos temone*, (atque ita poſtea in vno Mſ. Moreti reperit Burm.) idque dictum putare pro prenſos iugo, quia temo iugum continet. *cruento*, nempe e proeliis. *verberis*, flagelli. *increpuit*, incitauit.

823 Factum hoc eſſe, cum ad Capreae paludem exercitum luſtraret, tradunt Hiſtorici. *Iura* ibi *dediſſe* etiam Faſt. d. l. narratur. Neque h. l. ipſe in *Palatio* fuiſſe memoratur, ſed Mars ibi conſtitit, vt deinde e vicinia Romulum auferret. Burm. monet, *iam* coniungendum cum *ſuo*, quia poſt Tatii mortem *Quirites*, i. Sabini, in eius poteſtatem conceſſerant, et ita iam *ſui* erant, vt antea Tatii. Ita poëta partem incolarum memoraſſet pro vniuerſis. Lenzius vero ſic: reddebat iura populo ſuo, cui *iam*, interim, Quiritium nomen obuenerat. Alii legunt *tunc. Quiriti.* Raro hoc nomen in Singulari numero reperitur.

825 Eadem ſimilitudo etiam II, 727. Sumta e Lucret. VI, 177. *Plumbea vero glans etiam longo curſu voluenda liqueſcit.* Ita et Virg. Aen. IX, 588. et Stat. Theb. X, 528. Falſum tamen eſt, *glandes*, globulos, plumbeas in curſu *intabeſcere*, i. liqueſcere.

Miſſa ſolet medio glans intabeſcere coelo.
Pulchra ſubit facies, et puluinaribus altis
Dignior, et qualis trabeati forma Quirini.
Flebat vt amiſſum coniux, cum regia Iuno
Irin ad Herſiliam deſcendere limite curuo
Imperat, et vacuae ſua ſic mandata referre:
O et de Latia, o et de gente Sabina
Praecipuum, matrona, decus, digniſſima tanti
Ante fuiſſe viri, coniux nunc eſſe Quirini,
Siſte tuos fletus: et, ſi tibi cura videndi
Coniugis eſt, duce me lucum pete, colle Quirino
Qui viret, et templum Romani regis obumbrat.
Paret, et in terram pictos delapſa per arcus,
Herſiliam iuſſis compellat vocibus Iris.
Illa verecundo vix tollens lumina vultu,
O Dea, (namque mihi, nec quae ſis dicere promtum eſt:

826 Argent. *incandeſcere.* 830 Nonnulli, *Herſilien.* Quidam, *tramite curuo* 831 Iun. Sprot. et vnus Baſ. *viduae.* 836 Plerique *colle Quirini* v. Bentlei ad Horat. I od. 2. 838 Quidam, *varios arcus*, quod fluxit ex interpret.

827 *Puluinaribus altis*, dignior, qui conuiuiis Deorum intereſſet; quod ſignum diuinitatis. V. ad VI, 173 *Puluinaria*, lecti Deorum in templo poſiti; hinc et lecti coeleſtes: Rode contra *puluinaria* interpretatur ſacellum, vertitque: ein ſchoenes, hoher Tempel wuerdigeres Geſicht. *trabeati forma Q.* Haec lucem accipiunt ex Faſt. II, 503 ſ. *pulcher et humano maior trabeaque decorus Romulus in media viſus adeſſe via.* Nempe *trabea* priſcorum regum Roman. habitus. Plin. IX, 39. Ita *ſuccinctus trabea* Picus ap. Virg. VII, 188.

829 — 51 Altera metamorphoſis, Herſiliae in Horam. *Amitti* ſimpliciter drr. tamquam verbo proprio, cognati et proximi morientes. V. ad Plin. IV Ep. 2, 1. *limite curuo.* XI, 590. *arquato curuamine. vacuae*, viduae, quod ex interpret. habent Mſſ. Iunii, Sprotii et vnus Baſil. Etiam *vacua domus*, cum alter coniugum morte ablatus. Liv. I, 46.

834 *Vir* et *Quirinus* ſibi opp. quia hoc Dei notionem inuoluit. Florus I, 1. *Quirinum in coelo vocari placitum Diis.* Solebant autem conſecratis noua nomina dari, vt Leucotheae et Palaemoni IV, 541. Cf. Lactant. Firm. I, 21. *Templum* Romulo poſitum in colle Quirino. Templis et ſepulcris addi fere ſolebant *luci.*

841 *Nec* (*et* non) — *et* paſſim. Vt non promtum eſt — ita liquet. *Coelum accep. fateb.* mos eorum, qui felicitatis cumulum adipiſcuntur. Similiter *Deorum vitam nanciſci* et alia. Cic. Attic. II, 1. *digito ſe coelum putant attingere.* Horat. I od. 1. *ſublimi vertice ſidera ferire.* Sed Lenz.

Et liquet eſſe Deam) duc, o duc, inquit, et offer
Coniugis ora mihi: quae ſi modo poſſe videre
Fata ſemel dederint, coelum accepiſſe fatebor.
Nec mora, Romuleos cum virgine Thaumantea
Ingreditur colles. Ibi ſidus ab aethere lapſum
Decidit in terras: a cuius lumine flagrans
Herſiliae crinis cum ſidere ceſſit in auras.
Hanc manibus notis Romanae conditor vrbis
Excipit, er priſcum pariter cum corpore nomen
Mutat; Horamque vocat; quae nunc Dea iuncta Quirino eſt.

844 Multi, *coelum adſpexiſſe.* Vulg. *Oramque.* 851 Plerique, *Horamque.*

hoc refert ad Romulum inter coelicolas receptum. Prius melius placet, quippe ſimile illi V, 356. *vitamque fatebor accepiſſe.*

849 *Notis*, quibus ſaepe eam in his terris amplexus erat. Vt Herculi conſecrato Hebe, ſic Quirino *Hora* coniux data. Ennius An. I. *Teque, Quirine pater, veneror, Horamque Quirini.* — et *Hora* eadem, quae Hebe. Nonius Marcellinus, *Hora*, *Iuuentutis Dea.* Nempe Ὥρα, iuuentus. Itaque non ſine cauſſa *Oram* mutaui in *Horam*, quod et Mſſ. meliores, Ennius, Gellius XIII, 22. Marcellinus praeferunt. Horam autem eſſe Herſiliam transformatam Ouid. vnus narrat.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

LIBER DECIMVS QVINTVS.

Myſcelos. QVAERITVR interea, qui tantae pondera molis
Suſtineat, tantoque queat ſuccedere regi.
Deſtinat imperio clarum praenuntia veri
Fama Numam. Non ille ſatis cognoſſe Sabinae
Gentis habet ritus; animo maiora capaci
Concipit, et quae ſit rerum natura requirit.
Huius amor curae, patria, Curibusque relictis,

3 Sixi cod. *imperio Latio*.

FAB. I, vſ. 1 — 59. *Myſcelos*, poſtquam Herculis munere abſolutus erat a ciuibus ſuis, in Italiam proficiſcitur, ibique *Crotonem* vrbem condit quam Pythagoras ſtudiis ſuis nobilitat. Ineſt metamorphoſis *atrorum lapillorum in albos*. In narranda Crotonis origine Ouidius alios auctores ſecutus eſt, ac nos habemus.

1 *Qui* recte ab Heinſ. ex Oxon. Mſ. receptum pro, *quis*. Ita enim *quaerere* eſt circumſpicere, quod curae Romanorum multo melius conuenit, quam altero ſenſu, *Quaeritur quis*. Grauiter autem expreſſit regni curas, *qui tantae pondera* etc. quamquam tenuis adhuc tunc temporis res Romana. Similiter duces *belli molem ſuſtinere* drr.

3 *Clarum*, inclytum iuſtitia et religione, conſultiſſimum omnis diuini et humani iuris. Liv. I, 18. *Satis habet*, qui acquieſcit in aliqua re. v. Corte ad Salluſt. Iug. 31, 20. Deſcribitur ingenium excellens, quod ſapere ſtudet ſupra tardos populares. *Sab. gent. ritus*, diſciplinam ſacram et ciuilem Sabinorum, quam tetricam et triſtem vocat Liv. d. l. *capax* a vaſis amplioribus ad *animum*, ingenium, translatum. *maiora*, ſcitu digniora et grauiora. *Concipit*, ſcire ſtudet. Frequenter, ſed vario ſenſu Noſter h. v. vtitur. *Requirit*, cognoſcere cupit, *quae ſit rerum natura*, philoſophiam graecam, quae verſabatur in rerum natura explicanda.

7 *Huius curae*, huius ſtudii, vt vſ. 65. *patria Curibusque*, patria, hoc eſt Curibus. In *curae* et *Curibus* captatum eſſe ab Ouid. luſum eſſe verborum, putat Lenz. *Herculei hoſpitis vrbs*, Croton, a Crotone, qui *Herculem* quondam *hoſpitaliter* exceperat, ſic dicta, vt docent ſeqq. *penetraret*, perueniret. Erat ſane antiqua traditio, Numam Crotona eſſe profectum, ibique a Pythagora praecepta ſapientiae cognouiſſe. Sed eam grauiſſimis argumentis refellit Liv. d. l. et

Fecit, vt Herculei penetraret ad hoſpitis vrbem.
Graia quis Italicis auctor poſuiſſet in oris
Moenia quaerenti, ſic e ſenioribus vnus
Retulit indigenis, veteris non inſcius aeui:
Diues ab Oceano bubus Ioue natus Iberis
Litora felici tenuiſſe Lacinia curſu
Fertur, et, armento teneras errante per herbas,
Ipſe domum magni, nec inhoſpita tecta Crotonis
Intraſſe, et requie longum releuaſſe laborem;
Atque ita diſcedens, Aeuo, dixiſſe, nepotum
Hic locus vrbis erit: promiſſaque vera fuerunt.
Nam fuit Argolico generatus Alemone quidam
Myſcelos, illius Dîs acceptiſſimus aeui.

9 Pr. Pal. Vrbin. Arond. et alii *Italis*. Heinſ. coni. *Italiis*. 11 Leid. *non neſcius*. 18 Arond. *fuere*. Heinſ. putat, *fuiſſe*.

ſuopte ingenio temperatum Numae animum virtutibus fuiſſe opinatur magis, inſtructumque non tam peregrinis artibus, quam diſciplina Sabinorum. Cic. Tuſc. IV, 1. arbitratur, propter Pythagoreorum admirationem Numam quoque regem, Pythagoreum a poſterioribus exiſtimatum. Commode tamen in rem ſuam traditione illa vſus eſt Poëta.

9 *Graia moenia*, quia Croton pars Graeciae Magnae in ea Italiae ora, quae hodie Calabria dr. *auctor poſuiſſet*, condidiſſet. *auctor* plenitudinis cauſſa additur. Virg. Aen. V, 17. *Si mihi Iupiter auctor Spondeat.* Phaedr. prol. 1. *Aeſopus auctor quam materiam reperit.* — *veteris aeui*, antiquitatis, hiſtoriae antiquae.

12 *Ioue natus*, Hercules, *bubus Iberis*, Geryonis Hiſpaniae regis, *diues* (quia diuitiae illis temporibus cenſebantur numeroſis gregibus) *ab Oceano*, vbi Erythea, Geryonis inſula, veniens feliciter in illis locis appulit. *Lacinia litora*. Liv. XXIV, 3. *Sex millia aberat ab vrbe* (Crotone) *nobile templum, ipſa vrbe nobilius, Laciniae Iunonis, ſanctum omnibus circa populis.* De promontorio *Lacinio* v. Plin. III, 10. Caeterum ſumma religione in iſtis oris Hercules colebatur, et multa eius monumenta oſtendebantur. v. Diod. Sic. IV, 20. ſ. Strabo VI. p. 281. Dionyſ. Halic. I, 39 — 44. qui res ab eo in Italia geſtas et fabuloſe narrat, et ad fidem hiſtoricam interpretari conatur. *inhoſpita tecta* v. ad I, 218. De *Crotone* cf. vſ. 55. Apud Diodor. Sic. IV, 24. Hercules Crotoni, quem imprudens interfecerat, monumentum ponit, addito hoc ipſo, quod iam ſequitur, vaticinio, fore, vt ibi aliquando vrbs condatur et a Crotone nomen trahat. Sed Heraclide de Polit. auctore ipſe Croton vrbem illam poſuit.

18 *Hic locus vrbis erit*, hoc loco vrbs condetur. *promiſſa*, vaticinium.

20 *Myſcelos* recte reſcriptum ab Heinſ. Nam Dionyſ. Halic. Schol. Ariſtoph. ad Nub. 370. Strab. Μύσκελος aut Μύσκελλος

Hunc ſuper incumbens preſſum grauitate ſoporis
Clauiger adloquitur: Patrias, age, deſere ſedes;
I, pete diuerſi lapidoſas Aeſaris vndas.
Et, niſi paruerit, multa ac metuenda minatur.
Poſt ea diſcedunt pariter ſomnusque Deusque.
Surgit Alemonides, tacitaque recentia mente
Viſa refert, pugnatque diu ſententia ſecum.
Numen abire iubet: prohibent diſcedere leges:
Poenaque mors poſita eſt patriam mutare volenti.
Candidus Oceano nitidum caput abdiderat Sol,
Et caput extulerat denſiſſima ſidereum nox:
Viſus adeſſe idem Deus eſt, eademque monere;
Et, niſi paruerit, plura et grauiora minari.

21 Vnus Med. et ſec. Ambroſ. *merſum grauitate.* 23 Ita ordinem verborum ex Palat. reſtituendum primus monuit Gruter. approbante Heinſ. Olim, *Lapidoſas Aeſaris vndas I, pete diuerſi.* 26 Oxon. pr. Baſ. pr. Moreti et alii, *recondita mente.*

ſcribitur. Argis et ipſe habitaſſe videtur. Pauſan. vero Lac. ep. 3 narrat, Polydoro regnante a Lacedaemoniis coloniam eſſe deductam Crotonem. Herodot. 8, 47. *Κροτωνιῆται δὲ γένος εἰσὶ* Ἀχαιοί. Ducem coloniae *Myſcelon* nominant et alii. v. Strabo VIII, p. 593. *illius aeui*, hominum illius aeui. Et membra *ſomno grauia* drr. et *ſopor* ipſe *grauis*, quia reddit membra grauia. Grauitati accommodatum eſt τὸ *preſſum. incumbens*, vt XI, 657. *Clauiger* ant *clauigerum numen* pro Hercule obuium apud poëtas. Ap. Schol. Ariſtoph. ad Nub. 370. Myſcelos oraculo iubetur vrbem condere, quo loco ipſum imber coelo ſereno deprehenderit. Idem oraculum de Phalantho, Tarenti conditore, refert Pauſan. Phoc. p. 822. Videntur autem horum duarum vrbium origines confuſae eſſe a Vett. Itaque etiam Lactant. in Arg. h. fab. addit: *a proximo tumulo, cui Tares, Neptuni filius, ſubiectus erat, Tarentum nominauit.*

23 *Diuerſi*, in aliis, iisque remotis terris fluentis. II, 323. Phaëthon reperitur *diuerſo in orbe. Aeſar* alias *Aeſarus*, Αἴσαρος, vr.

27 *Sententia pugnat ſecum* pro Myſcelos ſententiis ſuis pugnat ſecum, varias habet ſententias. Amant veteres hoc loquendi genus. Plane ſic Horat. I Epiſt. I, 97. *Mea cum pugnat ſententia ſecum.* Infra vſ. 648. *Diffidet et variat ſententia.* — *diſcedere*, nempe cum colonia.

30 *Candidus* a puro nitore. *Candida Aurora* Tibul. I, 3, 94. *Lucifer albus* infra verſ. 189. Praeclare nocti *caput ſidereum*, ſtellis diſtinctum, tribuitur, idque *effert*, cum ingruit. Horat. Epod. II, 17. *decorum mitibus pomis caput Autumnus aruis extulit.* — *plura et grav.* Cf. cum hoc ſomnio id, quod de Atinio Liv. II, 36. refert.

Pertimuit, patriumque ſimul transferre parabat
In ſedes penetrale nouas; fit murmur in vrbe,
Spretarumque agitur legum reus: vtque peracta eſt
Cauſſa prior, crimenque patet ſine teſte probatum,
Squalidus ad Superos tollens reus ora manusque,
O cui ius coeli bis ſex fecere labores,
Fer precor, inquit, opem: nam tu mihi criminis auctor.
Mos erat antiquus, niueis atrisque lapillis,
His damnare reos, illis abſoluere culpae.
Nunc quoque ſic lata eſt ſententia triſtis: et omnis
Calculus immitem demittitur ater in vrnam.
Quae ſimul effudit numerandos verſa lapillos,
Omnibus e nigro color eſt mutatus in album:
Candidaque Herculeo ſententia munere facta

39 *O cui ius* emendarunt Muretus, Scaliger et Meurſ. Olim, *O cuius coelum.* Vnus Vatic. Farneſ. in marg. Arond. et 10 alii, *O tu, quem celebrem.* Oxon. et Med. *O cuius celebrem.* 41 Olim, *antiquis.* 42 *Culpae* e Thuan. et quart. Med. recepit Heinſ. Vulg. *culpa.* Multi, *culpam* aut *culpas.* 47 Plurimi, *numine.*

34 *Patrium penetrale*, penates, Deos patrios, quorum ſimulacra ſtabant in penetrali. Hinc *Dii penetrales* Cic. N. D. II, 27. Qui enim in nouas ſedes migrabant, Penates ſecum transferre ſolebant, vt et ibi patriam religionem inſtituerent. Virg. de Aenea, *dum conderet vrbem Inferretque Deos Latio.*

36 *Agitur reus*, accuſatur. Nam in iure Romano *agere lege* dicebantur, qui ex lege vel accuſabant vel petebant. *Cauſſa prior* quae ſit, non liquet. Tan. Faber male emendabat, *Cauſſa fuit.* Melius Heinſ. *Cauſſa viri.* Sine dubio *cauſſa prior* eſt prior pars cauſſae, cognitio iudicis. Poſtea ſententiae ferebantur, quae erat cauſſa poſterior. *Squalor* et *ſordes* tribuuntur reis, lugentibus, ſupplicantibus. Sed Rodii verſio, der *ſchmutzige* Beklagte, offendit.

39 Quem duodecim labores dignum probarunt, qui reciperetur inter Deos. Senec. Agam. 812. *Tuus ille bis ſeno meruit labore Allegi coelo magnus Alcides.* Formulam *ius facere* comprobat Heinſ. ex Faſt. VI, 25.

41 *Lapillis*, ψήφοις, vnde ψηφίζεσθαι. Poſtea fabae, κύαμοι, vſurpabantur. Breuiter autem locutus eſt pro, *lapillis* vti, atque *his damnare* etc. *Culpae*, vt alibi *iniuriarum aliquem abſoluere.* *ſententia triſtis*, ſeuera, ingrata, quae reddit reos triſtes. Similiter ap. Cic. *triſtis iudex*, et *triſtis litera*, litera damnans C. *immitis vrna*, quia ſententia immitis, dura. Sic III, 697. *crudelia necis inſtrumenta.*

47 Paullo audacius, lapilli, quibus ſententia declarabatur, candidi facti erant beneficio Herculis. *Soluit* pro compoſ. abſoluit. Lenzius coni. iudices ipſos, Alemonis ſomnio commotos, albos demiſiſſe calculos.

Soluit Alemoniden. Grates agit ille parenti
Amphitryoniadae: ventisque fauentibus aequor
Nauigat Ionium, Lacedaemoniumque Tarentum
Praeterit, et Sybarin, Salentinumque Neretum,
Thurinosque ſinus, Temeſenque, et Iäpygis arua.
Vixque pererratis, quae ſpectant litora, terris,
Inuenit Aeſarei fatalia fluminis ora:
Nec procul hinc tumulum, ſub quo ſacrata Crotonis
Oſſa tegebat humus: iuſſaque ibi moenia terra
Condidit, et nomen tumulati traxit in vrbem.
Talia conſtabat certa primordia fama
Eſſe loci, poſitaeque Italis in finibus vrbis.
Vir fuit hic, ortu Samius: ſed fugerat vna
Et Samon, et dominos; odioque tyrannidis exſul

Pythagoras.

58 Hunc et ſeq. verſum ſuppoſitum eſſe arbitrabatur Tan. Faber.

50 More ſuo nominat rurſus plura loca, quae ille praeterierit. *Lacedaemonium*, quo Lacedaemonii duce Phalanto coloniam deduxerant. Pauſan. Phoc. p. 822. Iuſtin. III, 4. De reliquis v. Plin. III, 11. *Oppidum Croto, amnis Neaethus. Oppidum Thurium inter duos amnes Arathin et Sybarin, vbi fuit vrbs eodem nomine.* Deinde pluribus interiectis, *Barion ante Iapyx a Daedali filio, a quo et Iapygia. Neretum*, quod ſe etiam Lenzio probauit, dedimus, quia ſic, aut *Nerethum* ſcriptum duobus Maffei Mſſ. in Farneſ. et vno Caeleſt. reperit Ciofan. et olim edeb. *Neraethum.* Namque *Neaethum* Regius nullam aliam ob cauſſam inuexit, quam quod meminerat, Strabonem hunc facere Salentinorum fluuium. Poſſet forſan et cum quatuor Vaticc. et altero Caeleſt. *Veretum* ſcribi. Plin. III, 11 ſ. 16. *Salentinorum, Aletini, Neretini, Valentini, Veretini.* Ptolem. quidem et *Neretum* et *Veretrum* in mediterraneis Salentinorum ponit; ſed talia Ouid. parum curauit. De *Temeſa*, vrbe Bruttiorum, vidimus ad VII, 207. Sed eam praeterire non poteſt, qui e Graecia profectus Aeſaris oſtia petit. Itaque Burm. poſtquam *Crimiſen, Cameren* aut *Temenen* reponendum ſuaſerat, credit, Noſtrum ſecutum eſſe eos, qui *Temeſen* eandem vrbem fuiſſe putarunt, quae et Brunduſium. Alii aliter.

54 *fatalia*, ab Hercule ei aſſignata. *Fata* enim ſunt ea, quae Dii fantur. Niſi dicas, Herculem fato ſic volente ita iuſſiſſe. *Humus ſub tumulo tegit oſſa* e ſermone poëtico Rom. fluxit, e quo etiam Virg. G. IV, 457. dixit, *Tellus fundit humo victum.* v. ad XI, 603. *Sacrata* et *ſancta* erant ſepulcra, quia violari, moueri, deleri ſine poena non poterant.

58 De Originibus Crotonis multa habet Leopard. in Emendatt. cp. 14.

FAB. II. vſ. 60 — 478 *Dogmata nonnulla Pythagorica*, quae cum de mutationibus agant, ornatumque facile admittant poëticum, loc. in hoc opere habent commodum. Etiam hoc placet,

Sponte erat. Isque, licet coeli regione remotos,
Mente Deos adiit: et, quae natura negabat
Visibus humanis, oculis ea pectoris hausit.
Cumque animo, et vigili perspexerat omnia cura,
In medium discenda dabat: coetusque silentum,
Dictaque mirantum, magni primordia mundi,
Et rerum caussas, et quid natura, docebat;

62 Vulg. *remotus.* 66 Alter Strozzae, *perspecta dabat*, vt sit familiaris Ouid. repetitio. 66 Vulg. et Mitsch. *coetumque*, quod improbat Burm. propter sequens *silentum.*

quod Pythagoras ipse docens inducitur. De Pythagora, viro insigni, eius rebus, institutis, familia copiose et subtiliter disputat Meiners in der Geschichte der Wissensch. in Griechenland und Rom To. I lib. 3.

60 — 72 De Pythagora ipso, eiusque philosophia vniuerse. *Hic*, Crotone, postea etiam Metaponti, vbi decessit. Cic. Fin. V, 2. Iustin. 20, 4. Reuersus a peregrinatione, qua Aegyptum lustrauerat, Persarumque, vt Veteres tradunt, magos adierat, (Cic. Fin. V, 29.) oppressam reperit patriam *tyrannide* Polycratis. Diogen. Laërt. VIII, 47. Plutarch. de Placit. I, 3. Quae noua patriae forma ei displicuit, sub qua non putabat se effecturum, quae moliretur, cum contra Graeciae Magnae ciuitates eum multis caussis inuitarent. Meiners p. 392. *Dominos*, dominum, tyrannum. *Fugere* pr. de exsule, *exsul* autem etiam is, qui sponte patriam deserit. Vixit autem Pythagoras, si verius aetatem eius scire cupias, vel Seruio Tullio regnante Romae, vt vult Liuius I, 18. vel tempore Tarquinii Superbi et Bruti, secundum Cic. Tusc. I, 16. IV, 1.

63 *Mente Deos adire* alibi de precibus, h. l. de studio diuinae naturae cognoscendae. *licet coeli reg. remotos*, vt XII, 41. *quamuis regionibus absit.* *Haurire* cum omnino sit percipere, et de sensibus et de animo vsurpatur; *oculis pectoris hausit*, ingenio percepit, cognouit abditas naturae vires. Etiam Cic. Tusc. I, 16. Pherecydem laudat et Pythagoram, quod primi seuocauerint mentem a sensibus, et cogitationem a consuetudine abduxerint, cum antea homines nihil animo videre possent, sed omnia ad oculos referrent.

65 *Vigili cura*, diligente et assiduo studio. *In medium discenda dare*, tradere docendo. *Coetus* de scholis philosophorum. Etiam Liv. d. l. de Pythagora, *iuuenum aemulantium studia coetus habuit.* Sed ibi *coetus* conuentus discipulorum, h. l. ipsi discipuli. Eorum *silentium* notum, quo arcana societatis custodire iubebantur. V. Meiners p. 454. *Dicta* autem eius *admirabantur* tantopere, vt ea dicerent θεῖ φωνὰς, vt in disputando cum ex iis quaereretur, quare ita esset, responderent, *Ipse dixit*, vt denique ex domo eius templum facerent, ipsumque pro Deo colerent. Iustin. XX, 4. Cf. Meiners p. 448 sqq.

68 sqq. Sic et alii poëtae philosophiam circumloquuntur, v. c. Propert. III, 3, 47 sqq. Statius Silv. V, 3. Theb. VI, 125 sqq. Claudian. XVII, 100 sqq. quam-

Quid Deus; vnde niues; quae fulminis eſſet origo;
Iuppiter, an venti, diſcuſſa nube, tonarent;
Quid quateret terras; qua ſidera lege mearent;
Et quodcumque latet. Primusque animalia menſis
Arguit imponi: primus quoque talibus ora
Docta quidem ſoluit, ſed non et credita, verbis:
  Parcite, mortales, dapibus temerare nefandis
Corpora. Sunt fruges, ſunt deducentia ramos
Pondere poma ſuo, tumidaeque in vitibus vuae:
Sunt herbae dulces, ſunt, quae miteſcere flamma,
Mollirique queant. Nec vobis lacteus humor
Eripitur, nec mella thymi redolentia florem.
Prodiga diuitias, alimentaque mitia tellus
Suggerit, atque epulas ſine caede et ſanguine praebet.
Carne ferae ſedant ieiunia: nec tamen omnes.

69 Barth. ex Mſſ. legit, *Quis Deus.* 73 Berneg. prim. Baſ. Iuret. Barberin. Arond. et vnus Voſſ. *arcuit imponi*, i. vetuit, idque placet Heinſ. Recepit Mitſch. 80 Vulg. *flore.* Vtrumque recte dr. ſed Heinſ. vetuſtiores Mſſ. ſecutus eſt.

quam Pythagoras in phyſica non acquienit. Ab Horat. I od. 28, 14. vr. *non ſordidus auctor Naturae verique*, h. e. praeſtantiſſimus doctor phyſices et ethices, in quas partes diuiſa olim erat philoſophia vniuerſa. Doctrina de *Deo* pars erat phyſices, quia haec cauſſas rerum exponit, Deus autem eſt omnium rerum cauſſa aeterna.

72 — 175 A carnium eſu deterret. Eum omnem ſuis Pythagoram interdixiſſe, ſane multi veterum tradunt. Sed hoc Empedoclem potius feciſſe, ex eius fragmentis conſtat; eumque forſan Ouidius h. l. expreſſit. Abſtinentiam illam ab omni carnium vſu ſeriores Pythagoraei amplexi ſunt. V. Meiners p. 418 ſqq. Imitatus eſt h. l. e Noſtris Zachariae in Partibus diei p. 24 — 26. *Arguit*, crimini dedit, neſas eſſe docuit. Diſputationum aſſiduitate Crotoniatas ad frugalitatem reuocaſſe traditur a Iuſtin. d. l.

75 Verbis grauiſſimis ſententiam proponit. *temerare*, polluere, violare. De cibis corpori humano non deſtinatis eſt etiam ap. Silium II, 472. *nefandis*, abominandis, a natura homini non deſtinatis. *parcite*, nolite, vt ſaepe.

76 Argumentum primum a multitudine et ſuauitate frugum ductum, in quibus commendandis vtitur verbis ſuauiſſimis. *Poma* inſigni multitudine (*deducentia ramos*, vt XIII, 812. *poma grauantia ramos.* Remed. 175. *curuatos pomorum pondere ramos.*) *vuae tumore*, h. e. magna copia ſuccorum, herbae *dulcedine* nos inuitant, et ſi qua habent duram acerbamue naturam, tamen *flamma*, coquendo, miteſcere poſſunt. *Eripitur*, interdicitur.

83 Eſus carnium ſimiles reddit homines beſtiis, iisque immaniſſimis. *Ingenium*, natura-

Quippe equus, et pecudes, armentaque gramine viuunt.
At quibus ingenium eſt immanſuetumque ferumque,
Armeniaeque tigres, iracundique leones,
Cumque lupis vrſi, dapibus cum ſanguine gaudent.
Heu quantum ſcelus eſt, in viſcera viſcera condi,
Congeſtoque auidum pingueſcere corpore corpus,
Alteriusque animantem animantis viuere leto!
Scilicet in tantis opibus, quas optima matrum
Terra parit, nil te niſi triſtia mandere ſaeuo
Vulnera dente iuuat, ritusque referre Cyclopum?
Nec, niſi perdideris alium, placare voracis,
Et male morati poteris ieiunia ventris?
At vetus illa aetas, cui fecimus Aurea nomen,
Foetibus arboreis, et, quas humus educat, herbis
Fortunata fuit, nec polluit ora cruore.

88 Vulg. *in viſcere.* Vnus Moreti et vnus Heinſ. *viſcera mergi.* Mox Burm. malit ex Francof. *Alterniſque.* 92 Ante Heinſ. edeb. *Terra creat.* 92 Gronouian. *laeto*, quod non diſplicet Burm. vt ſit oppoſitio inter *triſtia vulnera* et *laeto dente.* 94 Vnus Heinſ. *pacare.*

lis indoles, beſtiis, arboribus, agris tribuitur. *Armeniae tigres* etiam VIII, 121. et paſſim. *Armeniae* autem adiectiue capiendum, vt ſolent poëtae. Tibul. III, 6, 15. et Propert. I, 9, 19. *Armenias tigres.* Am. II, 14, 35. *in Armeniis tigres latebris.*

88 Scelus eſt, corpus ſui generis alimentis nutrire, caedeque animantium viuere. Repetitio verborum *viſcera viſcera*, *corpore corpus*, *animantem animantis*, et vſ. 175. *ſanguine ſanguis* nunc non eſt merus luſus, vt putabat Schirach. ſed facit, vt vis τȣ *ſui generis* fortius ſentiatur. *Viſcera* omnino carnes. Seruius: *Quidquid ſub corio eſt, viſcera dicunt.* v. ad VI, 651. et de *condere* ad 664. XII, 17. *congeſto corpore*, congeſtis corporibus. *pingueſcere* cum inuidia dictum, ſich maeſten. *Scilicet* nunc indignantis eſt, Sententiam expreſſit Zachariae: *Welch eine Menge* etc. *vulnera mandere* durum, beſtias vulneratas et mactatas. I, 190. *vulnus recidere*, membrum vulnere morbidum. *Cyclopes* carnes adeo humanas deuorabant. Homer. Od. ι, 289. 311. Sed reſpexit h. l. Virg. Aen. III, 626. vbi de Cyclope, *Vidi atro quum membra fluentia tabo Manderet, et tepidi tremerent ſub dentibus artus.* — *Mali mores* ventris ſunt voracitas.

95 Aurei ſeculi innocentia abſtinebat ab his victibus. *Aurea nomen*, vt I, 168. *Lactea nomen habet.* v. Burm. ad V Faſt. 595. De *foetibus arboreis* ad I, 104. H. l. foetus illi merito *arborei* vrr. non *arbutei*, quia commendantur a ſuauitate. *Fortunata* grauius, quam contenta. *Tunc et aues* etc. e Virg. G. I, 139 ſqq. *Tutas*, quod plurimi habent, vt magis poëticum praetulimus τῷ *tutae.* Praetulit et Mitſch.

Tunc et aues tutas mouere per aëra pennas,
Et lepus impauidus mediis errauit in agris:
Nec ſua credulitas piſcem ſuſpenderat hamo:
Cuncta ſine inſidiis, nullamque timentia fraudem,
Plenaque pacis erant. Poſtquam non vtilis auctor
Victibus inuidit (quisquis fuit ille) virorum,
Corporeasque dapes auidam demerſit in aluum;
Fecit iter ſceleri. Primaque e caede ferarum
Incaluiſſe putem maculatum ſanguine ferrum.
Idque ſatis fuerat: noſtrumque petentia letum
Corpora miſſa neci ſalua pietate fatemur;
Sed quam danda nebi, tam non epulanda fuerunt.
Longius inde nefas abiit; et prima putatur
Hoſtia ſus meruiſſe mori, quia ſemina pando
Eruerit roſtro, ſpemque interceperit anni.

100 Quidam, vt Oxon. *intrepidus.* 104 Vulg. *ille Deorum.* 105 Octo, *demiſit.* Vnus, *condebat.* Moreti, *congeſſit.* 106 *Primaque* pro *primoque* ex vno Argent. et vno ſuo recepit Heinſ. et e tribus *putem* pro *poteſt* aut *patet.* 108 Quinque, in quibus pr. Hamb. *potentia.* Pr. Mor. *noſtroque potentia leto.* Itaque Heinſ. aut ſcribendum putabat, *noſtroque nocentia leto*, aut, *noſtrique potentia leti*, vt *potens voti* et *mentis.* 112 Probus ad Virgil. agnoſcit, *meruiſſe necem.* 113 Multi, *Eruerat* et *interceperat.*

103 Indigniſſima conſuetudo ſerius irrepſit, non conſtat quo auctore. *Non utilis* per λιτότητα, pernicioſiſſimus. *Victibus inuidit*, in contemtum eos redegit, quia qui inuident aliis, detrahere de iis ſolent. Vide nos ad Plin. II Ep. 10, 2. Sed ita addi debebat, quibus victibus inuiderit. Apparet igitur, parentheſin claudendam eſſe poſt *ille:* quod nos adeo fecimus, cum caeteri poſt *virorum* claudant. Lenzius ſubint. *inuidit* ſuum honorem. *Virorum* eſt, hominum, vt ſaepe. Heinſ. tamen ſuadet, *priorum*, i. antiquorum hominum, vt infra vſ. 333. III ex Pont. 2. et alibi. Burm. mallet, *ferorum*, hoc ſenſu: Poſtquam primus ille (quisquis fuit) edendae carnis auctor, inuidit luporum et leonum victibus, quia illi carne veſcerentur, ſtimulatus inuidia, primo in caedem ferarum iuit, deinde ad eius exemplum ſaevitum contra innocua animalia. Ipſe tamen nihil mouet, quia mox *ferarum* ſequitur. *demerſit*, vt VI, 664. — Iam coniectando originem rei indicare conatur. A rebus licitis exorſi tandem, vt fit, ad nefarias delati ſunt. *prima* pro, primum. *corpora*, animalia. *mittere neci* ortum ex formulis *demittere orco*, *ſub tartara mittere* etc. *quam* — *tam*, vt — ita non. *epulanda.* Ergo etiam tranſitiue dixerunt Veteres *epulari* cum caſu quarto, vt iam in Lexico Fabri notatum video ex hoc ipſo loco.

113 *ſpemque interceperit*, vt VIII, 292. *Cererem in ſpicis in-*

Vite caper morſa Bacchi mactandus ad aras,
Dicitur vltoris. Nocuit ſua culpa duobus.
Quid meruiſtis, oues, placidum pecus, inque tuendos
Natum homines, pleno quae fertis in vbere nectar?
Mollia quae nobis veſtras velamina lanas
Praebetis, vitaque magis, quam morte, iuuatis.
Quid meruere boues, animal ſine fraude dolisque,

114 Heinſ. malit, *vite roſa.* Mox ante Heinſ. edeb. *mactatus dicitur.* Multi, *mactatus ducitur.* 116 Berneg. pr. Baſ. alter Hamb. vnus Mor. vnus Pal. *inque tegendos.* 120 Vnus Leid. *dolique Innocuum.*

tercipit, vbi v. not. *Sus*, quae ſcrofa dr. in ſacris Eleuſiniis expiationis cauſſa mactabatur; quae adeo in nummis ſaepe Cereris ſacra adumbrat. V. Eckhel Doctr. Num. Vet. II, 222. Veram autem cauſſam Ouid. non tetigiſſe videtur; ſacra enim illa ex Aegypto translata, vbi ſus poſt inundationem Nili agris vtilis. Caeterum ſuem primam fuiſſe hoſtiam, monet etiam Varro de R. R. II, 4. *A ſuillo pecoris genere immolandi initium ſumtum videtur. Cuius veſtigia ſunt, quod initiis Cereris porci immolantur; et quod initiis pacis, foedus cum feritur, porcus occiditur* etc.

116 Varro R. R. II, 1, 4. *Putant oues adſumtas et propter vtilitatem et propter placiditatem.* Et *placidus* eſt epitheton proprium ouium. Terent. Ad. IV, 1, 18. *quum feruet maxime, tam placidum quam ouem reddo.* — *tueri*, alere, ſuſtentare drr. et homines armenta (Virg. G. II, 195.) et viciſſim haec illos. In Cod. Norico adſcriptum eſt ſcholion, *tuendo, a frigore propter lanas*, idque ſequitur Burm. Rectius vero etiam ad victum referes, vt duo illa complectatur, quae iam ſeparatim nominantur. *in tuendos*, vt tueantur homines. Horat. I od. 27, 1. *Natis in vſum laetitiae ſcyphis.* Vid. ad V, 591. Mox, *natum tolerare.* Commode Heinſ. e Catal. Pithoean. adſcripſit haec, *Pythagoras populo neſcis quae ſuaſerit olim? Si iugulatis oues, quid erit, quod veſtiat, inquit? Horriferum contra Borean ouis arma miniſtret.*

120 Pythagoras ſuos βοὸς ἀροτῆρος ἀπέχεσθαι, a boue aratore abſtinere, nominatim iuſſerat. Legibus hoc cautum olim erat apud Athenienſes. Aelian. V. H. IV, 14. et Romani capite ſanxerant, ſi quis occidiſſet Varro R. R. II, 5. Et damnatum eſſe quendam a populo R. eam ipſam ob cauſſam refert Plin. VIII, 45. Cauſſa vbique affertur haec, quia bos arator ſit γεωργός, *ſocius hominum in opere ruſtico, Cereris miniſter, ſocius agriculturae.* Aurea in primis aetate ſummum ſcelus habebatur, boum viſceribus veſci. Cic. N. D. II, 63. Secundum Arat. vſ. 15. aeneae aetatis homines id primi auſi erant. Noſter vero non ſolum ob vtilitatem, ſed etiam ob ſimplicem naturam boum cauſſam agit, et ita, vt facile commiſerationem faciat. *ſimplex* opp. fraudulento et doloſo. *natum tolerare lab.* ad tolerandos labores. Cic. N. D. II, 63. de bubus, quorum *ceruices natae ad iugum, tum vires hume-*

Innocuum, ſimplex, natum tolerare labores?
Immemor eſt demum, nec frugum munere dignus,
Qui potuit curui demto modo pondere aratri
Ruricolam mactare ſuum: qui trita labore
Illa, quibus toties durum renouauerat aruum,
Tot dederat meſſes, percuſſit colla ſecuri.
Nec ſatis eſt, quod tale nefas committitur: ipſos
Inſcripſere Deos ſceleri, numenque ſupernum
Caede laboriferi credunt gaudere iuuenci.
Victima labe carens, et praeſtantiſſima forma,
(Nam placuiſſe nocet) vittis praeſignis et auro,
Siſtitur ante aras, auditque ignara precantem,
Imponique ſuae videt inter cornua fronti,
Quas coluit, fruges: percuſſaque ſanguine cultros

130 *Formae* malebat Heinſ. vt IX, 451. 131 Multi, *Iam placuiſſe.* Burm. coni. *tam*, vt ſaepe alibi.

rorum et latitudines ad aratra extrahenda. Expreſſit haec quoque Zachariae, Selber den nuetzlichen Stier, der mit geduldiger Arbeit, Mit dem Seegen der Erndte den ſandichten Acker bekleidet, Hat der Landmann genommen, und ihn undankbar erwuerget. Et paullo poſt, Vnd der zappelnde Stier ſeufzt ueber den Vndank des Landmanns. *demum*, vere. Salluſt. Cat. 2. *is demum mihi viuere videtur.* v. Corte ad 12, 5. Sine cauſſa igitur et Bochart. Hieroz. lib. 2. cp. 32. coniiciebat, *Diuum*, quod etiam in vno Mſ. Baſil. repertum eſt, et Burm. *Deum. trita labore* pro, trita iugo. *Dederat* Heinſius mutandum cenſet vel cum 3 Mſſ in *dederant*, vt *quae* ſubintelligatur, vel in *tulerat*. Sine cauſſa. Agricola boum munere et renouat agrum, et *dat*, procreat, meſſes. In plurimis autem Italiae locis tam *durum* erat arvum, vt non niſi quinta, aut nona adeo aratione, ab ingentibus bubus et fortiſſimis aratris perfringeretur. Plin. V Ep. 6, 10. Hinc taurus *ingemere aratro* Virg. dr.

128 *Inſcribere Deos ſceleri*, Deos facere vel auctores, vel ſocios ſceleris. Sic X, 199. *dextram inſcribere leto.* Tauris oblatis Iupiter maxime gaudebat. IV, 755.

130 Curabatur, etiam ſacerdote adhibito, vt victimae ſine omni labe et egregiae eſſent, τέλεια, ἔκκριτα ἱερεῖα. Hoc quoque, vt ornatus cornibus additus, diſplicet commoto noſtro Pythagorae. *fruges*, nempe molam ſalſam. *Praeuiſos in vnda*, quia aqua in ſacris per pelues diſpoſita. Sed hoc nihil valet vel ad indignitatem rei demonſtrandam, vel ad commiſerationem faciendam. *Fibrae* pr. extorum extremitates, deinde omnino exta, h. e. iecur, cor, pulmones. *mentes*, conſilia Deorum et fata. Silius I, 124. *Intrare mentes Superum.* V, 59. *Mentes Deorum explorare.*

Inficit in liquida praeuiſos forſitan vnda.
Protinus ereptas viuenti pectore fibras
Inſpiciunt, mentesque Deum ſcrutantur in illis.
Vnde fames homini vetitorum tanta ciborum?
Audetis veſci, genus o mortale? quod, oro,
Ne facite: et monitis animos aduertite noſtris:
Cumque boum dabitis caeſorum membra palato,
Mandere vos veſtros ſcite, et ſentite colonos.
Et quoniam Deus ora mouet, ſequar ora mouentem
Rite Deum; Delphosque meos, ipſumque recludam
Aethera, et auguſtae reſerabo oracula mentis.
Magna, nec ingeniis eueſtigata priorum,
Quaeque diu latuere, canam. Iuuat ire per alta

189 Bersm. Mſſ. *genus immortale*, quod placebat Grutero, vt ad metempſychoſin reſpiciat. 146 Plurimi, *inueſtigata*. Alterum accepit Heinſ. ex Berneg. Thuan. pr. Mor. et aliis. 147 Heinſ. putat, verſum ſublimem fore et ſonorum, ſi reſcribatur, *per ardua aſtra*, vt vltima litera τȣ̃ *ardua* elidatur ob ſequentem vocalem.

139 *Audetis veſci* nimis praeciſe additum; quo interciditur flumen orationis. *Dare palato*, mandere; *palatum* enim, tanquam guſtus inſtrumentum, crebro commemoratur, inprimisque homines luxurioſi *palato inſeruire* drr. *colonos*. Sic etiam Plin. VIII, 45. de eo, qui bouem occiderat, *exactus in exſilium, tamquam colono ſuo interemto*.

143 Hic videtur ad alia progredi, ſed e vſ. 173 ſqq. apparet, haec quoque cum ſuperioribus cohaerere. E metempſychoſi nouum ſumit argumentum, non eſſe mactanda animalia. Sed quia illud dogma vulgo ignotum, propterea ſe fingit vatem θεοφορούμενον, qui Deo plenus oracula fundat. Hinc etiam oratio ſe attollit. *ſequar*, obſequar, parebo. *rite*, decenter, vt in *rite colere Deos*, *rite ſacra facere*. Qui explorant atque aliis indicant conſilia Deorum, drr. *coelo mentem inſertare* Stat. Theb. III, 549. *ſuperas mentes recludere*, Sil. I, 19. hinc h. l. *recludere Delphos et aethera*, item *reſerare oracula auguſtae mentis*, h. e. docere homines incognitas adhuc ſententias ab Apolline ſibi Diisque reuelatas. *Eueſtigare* verb. rarum pro, inveſtigare. *priores*, antiquiores homines. v. Heinſ. ad vſ. 104.

147 Mente me attollam ſupra terram. Grauiter et vere *iners ſedes*. *Palantes*, qui propter errores et cupiditates huc illuc vagantur, relicta ſalutari via. Reſpexit autem Lucret. II, 9. ſqq. de editis Sapientum templis. *Deſpicere vnde queas alios, paſſimque videre Errare, atque viam palantes quaerere vitae, Certare ingenio, contendere nobilitate* etc. idque paullo poſt tribuit *rationis*, ſapientiae, *egeſtati*. — *ſeriem*, perpetuum rerum curſum. *euoluere*, enarrare. *voluere fatorum arcana* dixit Virg. Aen. I, 262.

Astra; iuuat terris, et inerti ſede relictis,
Nube vehi, validique humeris inſiſtere Atlantis:
Palantesque animos paſſim ac rationis egentes
Deſpectare procul, trepidosque, obitumque timentes
Sic exhortari, ſeriemque euoluere fati.
O genus attonitum gelidae formidine mortis!
Quid Styga, quid tenebras, quid nomina vana timetis,
Materiem vatum, falſique piacula mundi?
Corpora ſiue rogus flamma, ſeu tabe vetuſtas
Abſtulerit, mala poſſe pati non vlla putetis.
Morte carent animae, ſemperque, priore relicta
Sede, nouis habitant domibus viuuntque receptae.
Ipſe ego, nam memini, Troiani tempore belli

148 Sixi, *mortali ſede*, vt ſit appoſitio, *terris*, *mortali ſede*, *relictis.* 155 *piacula* e Neap. et vno Voſſ. Mſſ. recepit Heinſ. pro, *pericula.* Paullo ante multi, *numina vana.* 159 Vnus Moreti, *ſepe*, quod pro ſepto aut clauſtro capiendum eſſet. Vt ita corpus *carcer* animae vocatur. Burm. Mitſch. ordine inuerſo, *domibus habitant.*

154 *Tenebras*, Orci. *nomen* iis vtitur, an allegoria potius ſaepe eſt figmentum, et opp rei. Horat I od 4. 24. *nox fabulaeque manes.* Ibi v. Lambin. *falſus mundus*, ſubterraneus, quem finxerunt et in quo deſcribendo occupati ſunt *vates.* Ibi crimina in ſuperis commiſſa *piari* credebantur debitis poenis. Exemplo ſunt Tantalus, Ixion, Tityos. Nec Pythagoraei negabant, animas impiorum poſt repetitas migrationes poenas pati atque a Furiis vexari. Meiners p. 547. *vetuſtas*, ſenectus.

158 Sequitur celebratum illud de animarum migratione dogma, quod Pythagoras, Herodoto, Diod. Sic. et aliis auctoribus, ab Aegyptiis acceptum primus Graecis tradidit. v. Scheffer de philoſ. Ital. p. 24 et 32. Quaeritur autem, vtrum proprie illa intellecta voluerit, quo fortius a carnium eſu deterreret homines, quem in finem certe Noſter h. l. iis vtitur, an allegoria potius quadam oſtendere, ſtatum animae poſt mortem reſponſurum vitae anteactae, aut notare homines cupiditatibus indulgentes, quorum animae melius inhabitarent porcorum et luporum corpora. Sunt etiam qui putent, Pythagoram iam obſcure vidiſſe, quod recentiores philoſophi apertius docent, animam ſemper cum ſchemate quodam commixtam eſſe futuram. — *Sedes* et *domus*, corpus. v. ad XI, 788. *recipere* de migratione animarum etiam ap. Tibul. IV, 1, 210.

160 Hoc commento vel ab ipſo Pythagora, vel a diſcipulis eius migratio animarum confirmari ſolebat. Reperitur, ſed cum aliqua varietate, etiam apud Horat. I od. 28, 10. Diog. Laërt. VIII, 4. ſ. Gellium IV, 11. Lactant. Inſt. III, 18. qui id, more ſuo, acerbe exagitat, et Schol. Apollon. ad lib. I. p. 30. *Euphorbus*, Panthi

Panthoïdes Euphorbus eram, cui pectore quondam
Sedit in aduerſo grauis haſta minoris Atridae.
Cognoui clypeum, laeuae geſtamina noſtrae,
Nuper Abanteis templo Iunonis in Argis.
Omnia mutantur: nihil interit. Errat, et illinc
Huc venit, hinc illuc, et quoslibet occupat artus
Spiritus: eque feris humana in corpora tranſit,
Inque feras noſter, nec tempore deperit vllo.
Vtque nouis facilis ſignatur cera figuris,

162 *Sedit* ex Mſ. Politiani recepit Heinſ. Vulg. *Haeſit.*

filius, Troianus fortiſſimus, (Hom. Il. π, 808. ſqq.) cuius pectus Menelaus haſta perforauit, (Il. ρ, 47.) clypeum autem in προ-νάῳ templi Iunonis Argiuae ſuſpendit. Pauſan. Corinth. p. 148. Anima eius in Hermotimum, tum in Pyrrhum, tandem in Pythagoram tranſierat, qui inde et ipſe ab Horat. d. l. *Panthoides* vr. Iis autem omnibus ſingulari Mercurii munere datum erat, vt ſoli meminiſſent, qui antea fuerint. Pythagoras igitur cum quondam in templo Iunonis plura donaria ſuſpenſa videret, clypeum ex iis monſtrauit, quem, cum Euphorbus eſſet, geſtaſſet; clypeusque detractus nomen Euphorbi praetulit. Clypei enim ex more Veterum cum titulo inſcripto conſecrari ſolebant. Virg. Aen. III, 286. ſqq. *Sedere* ſollemne de haſta, telo et vulnere. v. Heinſ. *Abanteis* ab Abante, Lyncei filio, (Pauſan. Corinth. p. 145.) qui a patre inſignem clypeum, quem Danaus olim geſſerat, e templo Iunonis acceperat. Hygin. fab. 273.

165 *Omnia mutantur, nihil interit.* Hoc eſt principium, vnde et immortalitatem et migrationem animarum deriuauit. *Spiritus* pro anima non inſolens Veteribus. v. Brouckh. ad Propert. III, 16, 10. *quoslibet artus*, cuiuscunque generis corpora. Tractat hoc vberius Tibul. IV, 1, 206. *mutata figura Seu me finget equum rigidos percurrere campos Doctum; ſeu tardi pecoris ſim gloria taurus; Siue ego per liquidum volucri vehar aëra penna; Quandocunque hominem me longa receperit aetas, Inceptis de te ſubtexam carmina chartis.*

169 Defendi poteſt *fragilis*, quod Heinſ. e pr. Gronov. vno Voſſ. et vno Medic. recepit, quia eam ipſam ob cauſſam ſimulacra cerea nouam ſubinde accipiunt figuram, quia facile *franguntur.* Exquiſitius tamen et ſententiae loci conuenientius videtur, quod habent reliqui, *facilis*, quae tractari facile poteſt, vt *facile lutum* ap. Tibul. I, 1, 40. vbi etiam Heyn. monet, ſibi h. l. magis placere *facilis.* Virg. G. I, 266. *facilis fiſcina.* III, 165. *faciles animi.* Plin. VII Ep. 9, 11. *cera mollis cedensque, ſi ſequatur digitos.* Reuocaui ergo antiquiorem lect. Et vidi, idem factum a Mitſcherl. *Signantur* ea, quibus nota imprimitur, ſed h. l. quibus noua figura induitur. Totus verſ ſeq. *Nec manet — easdem* tautologiae vitio laborat, et melius abeſſet. Omnis autem haec ſimilitudo non vrgenda nimis eſt. *Extur-*

Nec manet, vt fuerat, nec formas ſeruat easdem,
Sed tamen ipſa eadem eſt: animam ſic ſemper eamdem
Eſſe, ſed in varias doceo migrare figuras.
Ergo, ne pietas ſit victa cupidine ventris,
Parcite, vaticinor, cognatas caede nefanda
Exturbare animas: nec ſanguine ſanguis alatur.
  Et quoniam magno feror aequore, plenaque ventis
Vela dedi: nihil eſt, toto quod perſtet in orbe.
Cuncta fluunt, omnisque vagans formatur imago.
Ipſa quoque adſiduo labuntur tempora motu,
Non ſecus ac flumen. Neque enim conſiſtere flumen,

170 *ſeruat.* Vnus Heinſ. *celat.* 178 Berneg. *vaga.*

bantur, qui e ſede ſua eiiciuntur.

176 Nouum dogma, cui anſam dederunt ſuperiora. A migratione animarum pergit ad mutationem omnium rerum, motumque perpetuum. Itaque exponit de tempore vſ. 179 — 185. de coeli mutationibus vſ. 186 — 198 de quatuor anni partibus vſ. 199 — 213. de hominum corporibus et aetatibus. 214 — 236. de elementis, origine et mutatione terrarum. 237 — 272. de mutationibus variorum corporum terreſtrium. 273 — 430. de incrementis futuris ciuitatis Rom. 431 — 452. Redit eo, vnde exorſus erat, ad eſum carnium, mactationemque animalium. *Et quoniam — vela dedi*, quoniam copioſam diſputandi materiam tractare coepi, liberrimeque partem eius abſconditam expoſui, pergam quo coepi. *Ventis vela dare* de oratore copioſe lateque diſputante etiam Plin. II Ep. 11, 3. vbi v. not. noſtr. *Perſtet*, ſemper idem maneat absque mutatione. *fluunt*, mutantur, tranſeunt fluminis inſtar. Ῥεῖ τὰ πάντα, καὶ οὐδὲν μένει. Verba *omnisque — imago* facillima mihi videntur, non niſi vagantes, continuo tranſeuntes, imagines formantur. Vſ. 259. *Nil equidem durare diu ſub imagine eadem Crediderim.* Burm. tamen fatetur, ſe haec non intelligere, ideoque ſuadet, *amnisque vagi formetur imago*, h. e. fingite vobis, auditores, omnia ritu fluminis ferri. At hoc mox ſequitur vſ. 180. Itaque et carere poteramus altera eius coniectura, quae longius etiam abit a vulgata ſcriptura, *amnisque vagi verſatur imago*.

179 *Ipſa tempora*, in quibus fiunt illae mutationes. *Labi* de celeri temporis decurſu dici, notum eſt. Plurimi tamen veteres non deterius, *voluuntur*, quod eodem ſenſu de tempore, fluminibus, ſtellis dr. Itaque multis in locis haec duo verba confuſa a librariis reperiuntur. *conſiſtere flumen.* Si quis vellet calumniari, poſſet obiicere, at conſiſtit hieme glacie conſtrictum. *leuis hora* ingenioſe, quia celeriter tranſit. *Impelli* et *vrgueri* verba delecta, quia fluctus fluctum proxime ſequitur, acriterque premit. Non minore delectu Horat. II od. 18, 15. *Truditur dies die.*

Nec leuis hora poteſt: ſed vt vnda impellitur vnda,
Vrgeturque prior veniente, vrgetque priorem:
Tempora ſic fugiunt pariter, pariterque ſequuntur,
Et noua ſunt ſemper: nam quod fuit ante, relictum eſt.
Fitque, quod haud fuerat, momentaque cuncta no-
vantur.
Cernis et emerſas in lucem tendere noctes,
Et iubar hoc nitidum nigrae ſuccedere nocti.
Nec color eſt idem coelo, cum laſſa quiete
Cuncta iacent media, cumque albo Lucifer exit
Clarus equo: rurſusque alius, cum praeuia luci
Tradendum Phoebo Pallantias inficit orbem.
Ipſe Dei clypeus, terra cum tollitur ima,
Mane rubet, terraque rubet, cum conditur ima;
Candidus in ſummo eſt. Melior natura quod illic
Aetheris eſt, terraeque procul contagia vitat.
Nec par, aut eadem nocturnae forma Dianae
Eſſe poteſt vmquam: ſemperque hodierna ſequente,
Si creſcit, minor eſt: maior, ſi contrahit orbem.
Quid? non in ſpecies ſuccedere quatuor annum

181 Ciofan. et Heinſ. probabant *repellitur*, quod nonnulli habent. 189 Vnus Heinſ. *cuncta tacent.* 190 Vulg. *praeuia lucis.* 199 Vulg. *in ſpecies ſecedere.*

186 Non intelligebant huius vſ. elegantiam Heinſ. et Burm. qui e Mſſ. Oxon. Arond. et viginti aliis praeferebant *emeritas*, quia *emeritus* de curſu finito, tempore exacto dici ſolet. At curſu finito non amplius *tendimus*. Imo noctes *emerſae* e mari, incipientes, non manent diu, ſed iter tantum per coelum inſtituunt, feſtinantque in eum locum, vnde mox lux oritur. Simile foret, ſi quis dicat, Homo, vbi natus eſt, tendit ad mortem. *Exit* e mari. Male Lenz. *exit* de coelo, relinquit coelum. Nota varietatem, qua in omni h. l. ortus et occaſus expreſſus. *Lucifer* equo ſolitario vehitur, quamquam ei Tibul. I, 9, 62. currum dedit, quem ſecuti ſunt alii poëtae. *albo.* v. ad vſ. 30. *media quiete*, media nocte.

192 *Dei clypeus* pro orbe Solis noue dictum.

199 Seq. locus inſigni venuſtate conſpicuus de quatuor anni partibus. Venuſtas autem inde eſt, quod epitheta et attributa, tam per naturam rei, quam ex vſu loquendi hominibus et annuis terrae mutationibus communia, ad annum ipſum, tamquam ad perſonam, translata ſunt. Cf. Lucret. V, 735 — 746. Claudian. I, 268 — 274. et e Noſtris Zachariae in Partibus diei p. 10. Breuiter haec delineata habes ſu-

Adſpicis, aetatis peragentem imitamina noſtrae?
Nam tener, et lactens, puerique ſimillimus aeuo,
Vere nouo eſt. Tunc herba nitens, et roboris expers
Turget, et inſolida eſt, et ſpe delectat agreſtem.
Omnia tum florent; florumque coloribus almus
Ridet ager: neque adhuc virtus in frondibus vlla eſt.
Tranſit in Aeſtatem poſt Ver, robuſtior Annus,
Fitque valens iuuenis: neque enim robuſtior aetas
Vlla, nec vberior, nec quae magis aeſtuet, vlla eſt.
Excipit Autumnus, poſito feruore iuuentae
Maturus, mitisque, inter iuuenemque ſenemque
Temperie medius, ſparſis per tempora canis,
Inde ſenilis Hiems tremulo venit horrida paſſu,

203 Vnus Medic. *et inualida eſt.* 205 Plurimi, *Ludit ager.* *Ridet* habuit Heinſ. ex vno Leid. et vno Voſſ. 212 Nonnulli, *horrida viſu.*

pra II, 27 — 30. et ap. Horat. IV od. 7, 6. ſeqq. *Species*, viciſſitudines annuae. *annus ſuccedit in ſpecies quatuor* pro vulgari, ſpecies quatuor anni ſibi inuicem ſuccedunt. *peragentem imitamina*, ad imitationem, et hoc nihil aliud niſi ſimilitudinem declarat.

201 *Tener* et *lactens* tam infantibus, quam nouis herbis conueniunt; *lactere* enim eſt et lac ſugere et lacte plenum eſſe. *Herba*, ſeges tenera et noua, vt ſaepe ap. Virg. G. I. v. et ſupra VIII, 290. *Nitere*, vt mox *ridere* et γελᾷν, frequenter et eleganter de laeto colore, iucundaque facie frugum, florum, pratorum drr. verno in primis tempore. Hinc ſuauiter apud Plaut. Truc. II, 4. de puella, *Ver vide. Vt tota floret! Vt olet! vt nitide nitet!* v. Heinſ. *turget* lacteis humoribus. Virg. G. I, 315. *Frumenta in viridi ſtipula lactentia turgent. inſolida*, non ſolida, infirma. *ſpe delectat*, vnde ſeges ipſa *ſpes anni* toties vocatur, quemadmodum pueri *ſpes ciuitatis.*

207 *Valens*, ſcil. viribus, ergo idem quod *robuſtus*, quod et praeceſſit et ſequitur. Similiter *nec vlla eſt*, quod modo praeceſſerat, mox bis repetitur vno verſu. Defecit igitur hic Ouidium foecunditas ingenii. *vberior*, quia aeſtas plurimas fruges ſuppeditat, iuuenis autem plurima negotia ſtrenue ſuſcipit. *aeſtuat* annus, quando aër vicinitate ſolis incandeſcit.

209 *Poſito feruore iuuentae Maturus.* Horat. A. P. 115. *Maturusne ſenex, an adhuc florente iuuenta Feruidus.* Namque *maturus* honeſtum virorum atque ſeniorum epitheton, quod grauitatem eorum exprimit. VIII, 617. *animo maturus et aeuo.* v. Bentl. ad Horat. A. P. 157. *mite* et de ingenio leni, et de coelo temperato vſurpatur, opponiturque feruori. Sic etiam *temperies* animo ſedato et graui tribuitur. Cf. cum h. l. XII, 464.

212 Pictura excellentiſſima hiemis, in qua ſingula verba de-

Aut ſpoliata ſuos, aut, quos habet, alba capillos.
Noſtra quoque ipſorum ſemper, requieque ſine vlla
Corpora vertuntur: nec, quod fuimusue, ſumusue,
Cras erimus. Fuit illa dies, qua ſemina tantum,
Spesque hominum primae materna habitauimus aluo.
Artifices Natura manus admouit: et angi
Corpora viſceribus diſtentae condita matris
Noluit, eque domo vacuas emiſit in auras.
Editus in lucem iacuit ſine viribus infans:
Mox quadrupes, rituque tulit ſua membra ferarum.
Paullatimque tremens, et nondum poplite firmo
Conſtitit, adiutis aliquo conamine neruis.
Inde valens veloxque fuit: ſpatiumque iuuentae
Tranſit, et, emenſis medii quoque temporis annis,
Labitur occiduae per iter decliue ſenectae.
Subruit haec aeui, demoliturque prioris
Robora: fletque Milon ſenior, cum ſpectat inanes

213 Septem, *ſuis.* 222 Vnus Heinſ. *trahens ſua membra.* Tert. Gronov. *rituque ferino.* 226 Plurimi, *emeritis.* Alterum accepit Heinſ. a Thuan. vno Baſil. et vno Medic. 228 Quatuordecim, *ſurripit.* 229 Alii *Milo.*

lecta, ſuauiſſimeque ab homine ſene petita.

214 — 236 De mutatione corporis noſtri, fluxuque perpetuo partium eius et veriſſime et pulcherrime diſputat. Bene *ſpes hominum primae*, ſemina, vnde ſperare licet oriturum hominem. Sic flores arborum ſunt *ſpes baccarum.* Recte etiam *habitauimus*, quia *aluus*, i. vterus matris, eſt *domus* verſ. 220. Male igitur Schepper. cor. *latitamus.* *Artifices manus*, vt ap. Gellium XII, 1. *In ipſis hominem primordiis, dum fingitur et animatur, inter ipſas artificis naturae manus interficere.* Noluit natura diutius ibi habitare corpora, quia ibi *condita*, ſine ſenſu et motu iacent, quia mater *diſtenta* graui onere premitur, et quia infans anguſto loco *angitur.*

223 In imaginibus trementium *poplitis* commode fit mentio, vt X, 458. Horat. A. P. 158. *pede certo ſignat humum.* *Adiutis conamine*, neruis nondum firmis ſuccurrit conamen infantis.

225 *Valens*, firmus. *tranſit*, peragit. De *medio tempore*, i. aetate virili, v. ad XII, 404. *Labi* de celeri decurſu aetatis (v. ad X, 519.) inprimis ſenilis, cuius *iter decliue*, quod a via ſolis petitum, vnde et *occidua* ſenecta, ad occaſum vergens. *Subruere* et *demoliri* grauia verba ab aedificiis translata.

229 Exemplis delectis ſenectutis imbecillitatem illuſtrat; et viris robora, et feminis venuſtatis illecebras demit. *Milon*, Crotoniates, familiaris Pythagorae, athleta robore inſignis, *cum iam ſenex eſſet, athletasque ſe in*

Illòs, qui fuerant ſolidorum mole tororum
Herculeis ſimiles, fluidos pendere lacertos.
Flet quoque, vt in ſpeculo rugas conſpexit aniles,
Tyndaris, et ſecum, Cur ſit bis rapta, requirit.
Tempus edax rerum, tuque inuidioſa vetuſtas,
Omnia deſtruitis, vitiataque dentibus aeui
Paullatim lenta conſumitis omnia morte.
Haec quoque non perſtant, quae nos Elementa vocamus:
Quasque vices peragant (animos adhibete) docebo.
Quatuor aeternus genitalia corpora mundus

230 Vulg. *ſolidarum morte ferarum.* Heinſ. de ſuo *mole* dedit.

curriculo exercentes videret, adſpexiſſe lacertos ſuos dicitur, illacrymansque dixiſſe, At hi quidem iam mortui ſunt. Cic. Seneſt. 9. Hoc Milone duce Crotoniatae Sybaritas vicerunt a. 4. Olymp. 67. Diod. Sic. XII, 483. *Tori* pars carnoſa in lacertis, quorum et *ſoliditate* et *mole*, magnitudine, robur cenſetur. Hi commode comparantur cum *Herculeis;* cum quia Herculis lacerti ſolidi et tori paſſim laudantur a poëtis, quorum loca diligentiſſime h. l. collegit Heinſ. tum quia ille ab Athletis colebatur, eiusque ſtatuae in Gymnaſiis erant. Illi lacerti nunc erant *inanes*, i. quibus non amplius colluctari poterat. *fluidos pendere*, marcuiſſe, carnes et robora amiſiſſe. Plin. III Ep. 6, 2. de ſene, *pendent lacerti, papillae iacent.* Haerebat Gronov. ad Senec. Herc. Fur. 624. in, *inanes fluidos lacertos*, itaque tentat, *cum ſpectat in amne*, vt mox Helena in ſpeculo. Sine cauſſa. Et alibi duo epitheta vni adduntur ſubſtantivo, etiam a Noſtro. *Inanes* ad ſubiectum pertinet, et *fluidos* habet vim praedicati. Videbat, inanes ſuos lacertos pendere fluidos.

233 Pro, dolet venuſtatem abiiſſe, melius, *ſecum requirit, cur ſit bis* (a Theſeo et Paride) *rapta.* Helenae autem exemplo vtitur, quia pulchriorem feminam non nouerat antiquitas.

234 *Dentes* dantur aeuo propter edacitatem. Iis omnia *vitiantur*, roduntur et franguntur. Heinſ. mox etiam malebat, *lento morſu*, vt perſtet in metaphora. Sine cauſſa.

237 — 53 Transformationes elementorum. Diog. Laërt. VIII, 25. Pythagoram docuiſſe tradit, corporum ſolidorum eſſe ϛοιχεῖα τέτταρα, πῦρ, ὕδωρ, γῆν, ἀέρα· ἃ μεταβάλλειν δὲ καὶ τρέπεσθαι δι' ὅλων, καὶ γίνεσθαι ἐξ αὐτῶν κόσμον ἔμψυχον etc. *Perſtant*, idem manent. *Vices peragere* dixit etiam Valerius Flac. I, 505. *vices agere* Manil. I. init. *genitalia*, quibus gignuntur et procreantur corpora. Virg. G. II, 324. *genitalia ſemina.* Feſtus: *Genitales* (non *geniales*) *Deos dixerunt Aquam, Terram, Ignem, Aërem. Ea enim ſunt ſemina rerum, quae Graecorum alii* ϛοιχεῖα, *alii* σπέρματα *vocant.*

Continet: ex illis duo ſunt oneroſa, ſuoque
Pondere in inferius, tellus atque vnda, feruntur:
Et totidem grauitate carent, nulloque premente
Alta petunt, Aër, atque Aëre purior ignis.
Quae quamquam ſpatio diſtant, tamen omnia fiunt
Ex ipſis, et in ipſa cadunt: reſolutaque tellus
In liquidas roreſcit aquas: tenuatus in auras,
Aëraque humor abit: demto quoque pondere, rurſus
In ſuperos aër tenuiſſimus emicat ignes.
Inde retro redeunt, idemque retexitur ordo.
Ignis enim denſum ſpiſſatus in aëra tranſit:
Hic in aquas: tellus glomerata cogitur vnda.
Nec ſpecies ſua cuique manet, rerumque nouatrix
Ex aliis alias reparat Natura figuras.
Nec perit in tanto quicquam, mihi credite, mundo,
Sed variat, faciemque nouat: naſcique vocatur
Incipere eſſe aliud, quam quod fuit ante: morique
Deſinere illud idem, cum ſint huc forſitan illa,
Haec translata illuc: ſumma tamen omnia conſtant.
  Nil equidem durare diu ſub imagine eadem
Crediderim. Sic ad ferrum veniſtis ab auro
Secula: ſic toties verſa eſt Fortuna locorum.
Vidi ego, quod fuerat quondam ſolidiſſima tellus,

248 Vnus Heinſ. *euolat.* 254 Plurimi, *in toto.* 258 Scaliger, *ſummo.*

245 *Cadunt*, recidunt, reſoluuntur. *Roreſcit* exquiſite pro, mutatur, tranſit. Ita tamen non niſi Thuan. Mſ. Caeteri, *rareſcit*, fit rara, tenuis. Aeque bene. *tenuatus abit* plenius et elegantius, quam, tenuatur, vt alibi vidimus. Sic mox *ſpiſſatus tranſit* pro, ſpiſſatur. Fruſtra igitur Intt. ex Mſſ. praeferunt vel *adit*, vel *habet*. *Auras aëraque*, vt IX, 219. et alibi, *aëriae aurae* Ex hac autem ratione, quae vſ. 245 — 51. deſcribitur, non eſt niſi vnum elementum, aether.
249 *Redeunt*, mutantur in priſtinum ſtatum. Eadem eleganter drr. *retexi*, tropo a tela petito. *cogitur*, includitur. I, 31. humor *coërcuit orbem*. *glomerata*, coacervata, condenſata. — *figuras*, elementa.

254 — 58 Nullos in mundo interitus, merae tantum transformationes et translationes. Id quoque veriſſimum. *Summa omnia conſtant*, ſumma omnium partium ſemper manet eadem.

259 — 306 Multas et magnas reuolutiones paſſa eſt terra; id quod et hodie grauiſſimis argumentis docent Geologi. *Fortuna locorum*, habitus locorum.

Eſſe fretum: vidi factas ex aequore terras:
Et procul a pelago conchae iacuere marinae,
Et vetus inuenta eſt in montibus ancora ſummis.
Quodque fuit campus, vallem decurſus aquarum
Fecit: et eluuie mons eſt deductus in aequor.
Eque paludoſa ſiccis humus aret arenis:
Quaeque ſitim tulerant, ſtagnata paludibus hument.
Hic fontes Natura nouos emiſit, at illic
Clauſit, et antiqui tam multa tremoribus orbis
Flumina proſiliunt, aut excaecata reſidunt.
Sic vbi terreno Lycus eſt epotus hiatu,
Exſiſtit procul hinc, alioque renaſcitur ore.
Sic modo combibitur, tecto modo gurgite lapſus
Redditur Argolicis ingens Eraſinus in aruis.

271 Heinſ. conj: *et aut quaedam ſtimulata tremoribus ortis.* Pro *tam multa* Sixianus *concuſſa*, non improbante Heinſ. qui et *conuulſa* ſuadet. Burm. putat, *tam multa* per interrogationem capiendum.

266 *Campum fecit vallem*, h. in campo fecit montem aut tumulum. *in aequor*, in planum campum. v. ad I, 41. *ſiccis aret arenis*, facta eſt ſicca, arida, arenoſa. His ex aſſe reſpondent ſqq. *ſtagnata paludibus hument*, in humidas paludes ſ. ſtagna mutata ſunt. Cumulat verba, vt inculcet, quam mirabiles ſint illae mutationes. *E paludoſa*, ſcil. humo.

271 *Antiquis tremoribus proſiliunt flumina* non videtur fluxiſſe a manu Ouidii. Lenis et bona eſt emendatio viri docti in Miſcell. Obſeruatt. Vol. VII. p. 123. *antiqui.* *Excaecari* eleganter drr. quae delentur, obturantur, exſiccantur. Sic IV Pont. II, 17. *limus venas excaecat in vndis.* Similiter ap. Graecos τυφλώμεναι πηγαί. vid. Heinſ.

273 Plin. H. N. II, 103. *Subeunt terras, rurſusque redduntur, Lycus* (prope Laodiceam e Cadmo monte ortus) *in Aſia, Eraſinus in Argolica.* Conſ. Senec. Nat. Quaeſt. III, 26. vbi hos verſ. laudat. *Epotus*, abſorptus. Mox cum alii Mſſ. habeant *alioque orbe*, quaeritur, vtrum verius. In ſe vtrumque recte dr. nam et *orbis* pro parte orbis, terra dr. vt I, 94. ac ſaepius, et *os* fluminibus tribuere, i. fontem, ſollemne, vt I, 281. H. l. tamen praefero *ore*, quod bene opp. τῷ *hiatu.* — *tecto gurgite*, tectus. Neque tamen condemnanda lect. quam Seneca d. l. exhibet, *tacito gurgite.* Namque *tacitus* ſaepe ap. poëtas ponitur pro, tectus. Sic *tacitum vulnus*, *tacitae medullae*, *tacitae flammae* etc. Itaque ex gloſſa facile h. l. irrepere potuit *tecto*, quod, vt notius, arripuerunt librarii. Eadem varietas et alibi reperitur, vt Amorr. I, 2, 6. Triſt. III, 10, 30.

Et Myſum capitisque ſui, ripaeque prioris
Poenituiſſe ferunt, alia nunc ire, Caicum.
Nec non Sicanias voluens Amenanus arenas
Nunc fluit, interdum ſuppreſſis fontibus aret.
Ante bibebatur, nunc, quas contingere nolis,
Fundit Anigros aquas, poſtquam (niſi vatibus omnis
Eripienda fides) illic lauere Bimembres
Vulnera, clauigeri quae fecerat Herculis arcus.
Quid? non et Scythicis Hypanis de montibus ortus,
Qui fuerat dulcis, ſalibus vitiatur amaris?
Fluctibus ambitae fuerant Antiſſa, Pharosque,

285 Prior Gronov. *de fontibus.*

277 *Caïcus*, Myſiae fluuius, curſum ſuum mutauit. Quo auctore Ouid. hoc tradiderit, non conſtat. *Caput* modo fons fluuii eſt, Virg. G. IV, 368. ſupra II, 255. et h. l. modo oſtium. Virg. d. l. 319.

279 *Amenanus* Cataniae in Sicilia fluuius. Strabo lib. V. p. 360. Καθάπερ περὶ τȣ̃ Ἀμενάνȣ συμβαίνειν Φασὶ τȣ̃ διὰ Κατάνης ῥέοντος· ἐκλείπει γὰρ ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ πάλιν ῥεῖ. Burm. e Fazelli Rebus Sic. lib. III cp. 1. notat, fontem huius fluuii nondum perueſtigari potuiſſe, et ſaepe, obturatis fontium venis, per aliquot annos totum euaneſcere, rurſusque ſubito erumpentem excurrere, vt Catanae vrbi inundatione ſua magnam ſaepe calamitatem adferat.

281 *Anigros*, e Lapitha, Arcadiae monte, profluens ſtatim a fonte grauiter olentem aquam vehit, quae piſces non alit. Pauſan. V. p. 387. grauem illum odorem e terra exiſtere putat. Sed idem addit, Graecorum alios tradere, Chironem, alios Polenorem, Centaurum et ipſum, Herculis ſagitta percuſſum huius fluuii aqua vulnus abluiſſe; quae ſic, hydrae veneno infecta, tetrum odorem contraxerit. Hos Noſter ſecutus eſt. Pro *bibebantur*, quod Heinſ. e duobus Medic. dedit, reuocauimus cum Mitſch. *bibebatur*, ne impeditior eſſet ordo verborum. Burm. ex vno Medic. *attingere* praeferebat. Sine cauſſa. V, 533. *contigit ore cibos. Bimembres*, Centauri, vt XII, 240.

285 *Hypanis*, Sarmatiae fluvius, hodie Bog, qui in Boryſthenem (Dnieper) ſe exonerat. V. Solin. cp. 15. et Vitruv. VIII, 3.

287. Plin. II, 89. *Rurſus abstulit inſulas mari, iunxitque terris, Antiſſum Lesbo* etc. *Pharos* tempore Homeri (Od. δ, 354. ſqq.) inſula obuerſa Aegypto, tantumque ab ea remota, quantum vno die nauis confecerit. Sed inueſtu Nili paullatim propius adducta continenti, ponte etiam Alexandriae iuncta. Lucan. Pharſ. X, 509. Plin. II, 85. XIII, 11. Strabo lib. I. p. 63. XVII. pag. 1140. — *Tyrus quondam inſula, praealto mari ſeptingentis paſſibus diuiſa, nunc vero Alexandri oppugnantis operibus continens.* Male igitur Naturae tribuit, quod opera hominum ef-

Et Phoeniſſa Tyros: quarum nunc inſula nulla eſt.
Leucada continuam veteres habuere coloni:
Nunc freta circuëunt. Zancle quoque iuncta fuiſſe
Dicitur Italiae: donec confinia pontus
Abſtulit, et media tellurem repulit vnda.
Si quaeras Helicen et Burin, Achaidas vrbes,
Inuenies ſub aquis, et adhuc oſtendere nautae
Inclinata ſolent cum moenibus oppida merſis.
Eſt prope Pittheam tumulus Troezena, ſine vllis
Arduus arboribus, quondam planiſſima campi
Area, nunc tumulus: nam, res horrenda relatu,
Vis fera ventorum, caecis incluſa cauernis,
Exſpirare aliqua cupiens, luctataque fruſtra
Liberiore frui coelo, cum carcere rima
Nulla foret toto, nec peruia flatibus eſſet,
Extentam tumefecit humum: ceu ſpiritus oris
Tendere veſicam ſolet, aut direpta bicorni

292 Vnus Heinſ. *depulit.* 302 Schepper. coni. *Nulla foras.* 304 Heinſ. de ſuo dedit *derepta.* Vnus Moreti, *erepta.*

fectum eſt; multoque minus probari poteſt, quod Pythagoram ea commemorantem inducit, quae poſt illius demum tempora facta ſunt. Particip. *ambitus* occurrit etiam I, 37. vbi v. not.

289 *Leucas* ad Acarnaniae litus, olim peninſula. Plin. II, 90. *Ad hoc perrupit mare Leucada* etc. *Continuam* pro vulg. continentem, cohaerentem cum terra. Sic etiam VIII, 589. — Idem II, 88. *Auellit Siciliam Italiae.* Senec. Nat. Quaeſt. VI, 29. Virg. Aen. III, 414 — 19. Cluver. Sicil. I, 1. Hiſtoriam opinionum de hac abruptione habet Geſner. ad Claudian. 33, 140. Ignota fuit Homero. Pro Sicilia vnam *Zanclen* ſ. Meſſaniam nominat, quae adiacet freto Siculo. *media vnda*, quae nunc media eſt, confinia tenet. XIV, 7.

293 Plin. II, 92. *Mare abstulit Elicen et Buram in ſinu Corinthio, quarum in alto veſtigia apparent.* Oroſius III, 3. A.V. 366. *ſaeuiſſimo terrae motu Achaia vniuerſa concuſſa eſt, et duae tunc ciuitates, id eſt Bura et Helice, abruptis locorum hiatibus deuoratae ſunt.* Igitur hoc quoque poſt Pythagorae tempora accidit. *Burin* recepit Heinſ. Mſſ. auctoritate, quamquam nec *Buram* damnat. Ita enim Plin. aliique et Graecis Βοῦρα eſt.

296 *Troezen*, vrbs Argolidis, a *Pittheo* rege *Pitthea* dicta. In eius vicinia tempore Antigoni, Macedonum regis, calidae aquae vi ignis ſubterranei proruperunt. Pauſan. Corinth. p. 190. Eodem forſan tempore hic *tumulus* ſurrexit. *frui*, vt frueretur. *direpta capro terga*, vtres, quibus inflatis in Bacchi feſto inſilire ſolebant. Virg. G. II, 384.

Terga capro. Tumor ille loci permanſit; et alti
Collis habet ſpeciem, longoque induruit aeuo.
  Plurima cum ſubeant, audita aut cognita vobis,
Pauca ſuper referam. Quid? non et lympha figuras
Datque capitque nouas? medio tua, corniger Ammon,
Vnda die gelida eſt; ortuque obituque caleſcit.
Admotis Athamantis aquis accendere lignum
Narratur, minimos cum Luna receſſit in orbes.
Flumen habent Cicones, quod potum ſaxea reddit
Viſcera, quod tactis inducit marmora rebus.
Crathis, et huic Sybaris noſtris conterminus aruis,

312 Exc. Caland. et vnus Mediç. *recreſcit.*

307—335. Aquae vim mutandi habentes. *Subeant*, in animum veniant. *Super*, praeterea. *figura*, natura. *Ammonis* fontem diligentius deſcribit Curtius IV, 7, 22. *Eſt etiam aliud Hammonis nemus; in medio habet fontem, aquam Solis vocant. Sub lucis ortum tepida manat; medio die, cum vehementiſſimus eſt calor, frigida eadem fluit; inclinato in veſperam caleſcit; media nocte feruida exaeſtuat; quoque propius nox vergit ad lucem, multum ex nocturno calore decreſcit.*

311 Sotion in Paradoxol. de Fluminibus, Ἐν Ἀθαμᾶσι κρήνην εἶναι, ἧς τὸ μὲν ὕδωρ ψυχρὸν ὑπάρχειν, τὸ δ' ὑπὲρ αὐτὸ, ἕτω θερμὸν ὑπάρχειν, ὥϛε ἂν τις ὑπερθῇ φρύγανα, παραχρῆμα ἐξάπτεσθαι. Athamanes Epirum incoluerunt, cuius pars etiam Dodone, cui hunc fontem tribuit Plin. II, 103. *In Dodone Iouis fons cum ſit gelidus, et immerſas faces exſtinguat, ſi exſtinctae admoueantur, accendit.*

313 Plin. II, 103. *In Ciconum flumine et in Piceno lacu Velino lignum deiectum lapideo cortice obducitur.*

315 *Crathis*, Thuriorum in magna Graecia fluuius. Vim rutilandi capillos ei tribuunt, poſt Eurip. Troad 227. (ὁ ξανθὰν χαίταν πυρσεύων Κρᾶθις) multi alii ſcriptores, quos v. ap Cluver. Ital. Antiq. IV, 14 Strabo lib. VI. p. 620. tradit, eum facere τὰς ἐν αὐτῷ λεομένες ξανθοτριχεῖν καὶ λευκοτριχεῖν. Eandem, ac potius aliam non minus miram vim habebat *Sybaris*. Plin. 31, 2. *Theophraſtus tradit, in Thuriis Crathim candorem facere, Sybarim nigritiam bobus ac pecori. Quin et homines ſentire differentiam eam; nam qui Sybarim bibant, nigriores eſſe, durioresque et criſpo capillo: qui ex Crathide, candidos, molliores que ac porrecta coma.* Sybaris autem *conterminus* Crathidi. Vibius Sequeſter: *Crathis, confinis Sybari, capillos facit aurei coloris.* Et Thurium, colonia Athenienſium ad ſinum Tarentinum, ſita fuit inter vtrumque fluuium. Ita *noſtris aruis* dictum erat pro, in noſtris aruis, vt millies. Burm. tamen ex vno Medic. ſuadet, *et hic Sybaris*, vt quaſi demonſtret vicinum fluuium; idemque ex Salmaſii Exercitatt. Plin. pag. 540. notat, vt hic *electro ſimiles*,

Electro ſimiles faciunt auroque capillos.
Quodque magis mirum, ſunt qui non corpora tantum,
Verum animos etiam valeant mutare, liquores.
Cui non audita eſt obſcoenae Salmacis vndae?
Aethiopesque lacus? quos ſi quis faucibus hauſit,
Aut furit, aut mirum patitur grauitate ſoporem.
Clitorio quicumque ſitim de fonte leuarit,
Vina fugit, gaudetque meris abſtemius vndis;
Seu vis eſt in aqua calido contraria vino,
Siue, quod indigenae memorant, Amithaone natus,
Proetidas attonitas poſtquam per carmen et herbas
Eripuit furiis, purgamina mentis in illas
Miſit aquas: odiumque meri permanſit in vndis,
Huic fluit effectu diſpar Lynceſtius amnis:
Quem quicumque parum moderato gutture traxit,
Haud aliter titubat, quam ſi mera vina bibiſſet.
Eſt lacus Arcadiae, Pheneon dixere priores,

318 Leid. et 3 alii, *animos hominum.* Vnus Moreti, *etiam mores poſſunt.* 324 Vnus Moreti, *valido.* 328 *Miſit.* Palat. ſec. et 3 alii *Merſit.*

ita Neronem Poppaeae crines *ſuccinos* appellaſſe.

319 De hoc fonte v. ſupra IV, 285 ſqq.

322 *Clitorius* fons iuxta Clitorium, vrbem Arcadiae. Pauſan. VIII. cp. 21. De eius natura Plin. 21, 2. *Varro tradit — vinum taedio venire his, qui ex Clitorio lacu biberint. At Eudoxus et Theopompus inebriari fontibus iis, quos diximus.* Cf. Vitruv. 8, 3. Sotion in Paradoxol. de Fluminibus, et Etymol. M. in Κλιτόριον.

325 *Proetides*, Proeti (de quo V, 236.) filiae, Lyſippe, Iphinoë et Iphianaſſa, *attonitae*, inſania correptae, cum per Argiuorum Arcadumque fines diu erraſſent, a Melampo, *Amithaonis* filio, vate, ſanatae ſunt *herbis*, elleboro inprimis inde Melampodium dicto. Apollod. II, 2, 2. Plin. XXV, 21. De templo in eius rei memoriam vel Iunoni, vel Dianae, vel Gratiis poſito v. Pauſan. II, 12. Heſych. in Ἀκρουχεῖ.

329 *Lynceſtius amnis* ad oppidum *Lyncum* in Epiro, cuius incolae *Lynceſtae.* Plin. II, 103. *Lynceſtis aqua, quae vocatur acidula, vini modo temulentos reddit.* Conf. Vitruv. VIII, 3. Ariſtot. Meteor. II, 3. Sotion in Paradoxol. de Flum. p. 125. Tertullian. de Anima cp. 50.

332 *Pheneos* vrbs Arcadiae, poſtea *Nonacris* dicta. In vicinia eius ex praerupta rupe aqua, Graecis ὕδωρ Στυγὸς dicta, guttatim decidit. Ea certis temporibus mortem adfert tam hominibus quam pecori, vaſa cuiuscunque generis frangit, metalla ſolvit etc. v. Pauſan. Arcad. p. 634

Ambiguis ſuſpectus aquis, quas nocte timeto:
Nocte nocent potae. Sine noxa luce bibuntur.
Sic alias, aliasque lacus et flumina vires
Concipiunt. Tempusque fuit, quo nauit in vndis,
Nunc ſedet Ortygie. Timuit concurſibus Argo
Vndarum ſparſas Symplegadas eliſarum;
Quae nunc immotae perſtant, ventisque reſiſtunt.
Nec, quae ſulfureis ardet fornacibus, Aetne
Ignea ſemper erit: neque enim fuit ignea ſemper.
Nam ſiue eſt animal Tellus, et viuit, habetque
Spiramenta, locis flammam exhalantia multis,
Spirandi mutare vias, quotiesque mouetur,
Has finire poteſt, illas aperire cauernas:
Siue leues imis venti cohibentur in antris,
Saxaque cum ſaxis, et habentem ſemina flammae
Materiam iactant: ea concipit ictibus ignem:
Antra relinquentur ſedatis frigida ventis:
Siue bitumineae rapiunt incendia vires,

344 *vias.* Mſ. Cioſ. *vices.*

ſ. Nocte eam eſſe noxiam, de die innoxiam, neminem praeter Noſtrum prodidiſſe, monet Heinſ. *ambiguae*, mox letiferae, mox innoxiae.

336—361. Variae mutationes, Aetnae in primis. Delus intel. quae eadem et *Ortygie* nonnullis dicta eſt. v. Spanhem. ad Callim. h. Apol. 58. Ea, olim errans et natans, poſt partum Latonae immobilis facta eſt. v. Spanhem. ad Callim. h. Del. 273. De *Symplegadibus* v. ad VII, 62.

341 *Ignea,* igniuoma. *animal,* animans eſt terra e mente Stoicorum. *animal Tellus.* Hoc placuit Pythagorae. Ariſtot. Phyſ. 4,6.

346 *Finire cauernas* pro, claudere eas, durum eſt. Heinſ. ſuadebat, *Hac operire poteſt*, *illic aperire cauernas.* Burm. autem merito dubitat, an in hac agnominatione ſibi placuerit Ouid. Ipſe malit, *Has turare* (nam vnus Medic. habet *furare*) *poteſt,* quod verb. forte veteribus in vſu fuerit, quamquam frequentius eius compoſito *obturare* vſi ſint. Ego vero vulg. ſeruandam arbitror. Pr. tellus *finit* exhalationem e cauernis, hinc cauernas ipſas. Infra vſ. 646. aeque durum, *funera finire.*

346 Eam cauſſam copioſius exponit Lucret. VI, 680 ſqq. *leues* tantum ornat.

350 *Bitumineae vires*, bitumina, cum vi. Et videtur hoc adiectiv. ab ipſo Ouid. ſignatum eſſe. *rapiunt incendia*, celeriter concipiunt ignem. Mox ex plurimis Mſſ. praefero, *ardeſcunt ſulfura* alteri *areſcunt.* *Exiguis* Heinſ. in *aſſiduis* aut *irriguis* mutari volebat. Prius probarunt Rode et Lenz. Immo, ſulfura ardeſcunt ita, vt exiguos fumos

Luteaue exiguis ardeſcunt ſulfura fumis:
Nempe vbi terra cibos, alimentaque pinguia flammae
Non dabit, abſumtis per longum viribus aeuum,
Naturaeque ſuum nutrimen deerit edaci,
Non feret illa famem, deſertaque deſeret ignes.
Eſſe viros fama eſt in Hyperborea Pallene,
Qui ſoleant leuibus velari corpora plumis,
Cum Tritoniacam nouies ſubiere paludem.
Haud equidem credo. Sparſae quoque membra veneno
Exercere artes Scythides memorantur easdem.
   Si qua fides rebus tamen eſt addenda probatis,
Nonne vides, quaecumque mora fluidoue calore
Corpora tabuerint, in parua animalia verti?
I quoque, delectos mactatos obrue tauros;
(Cognita res vſu) de putri viſcere paſſim
Florilegae naſcuntur apes, quae more parentum
Rura colunt, operique fauent, in ſpemque laborant.

357 *leuibus.* Cantabr. et alius, *niueis.* 361 Heinſ. probavit ex Neap. vno Moreti et vno Regio *adhibenda.* 366 Multi *florigerae.*

emittant: quae eſt natura ſulfuris. Non autem ardeſcere poſſunt ope fumi vel aſſidui, vel exigui. Vnde enim ille fumus? Pro *fumis* Caeleſt. *flammis.*

356 *Pallene* Thraciae vrbs. Ibi et *Triton* lacus. Vibius Sequeſter in Paludibus, *Triton Thraciae; in quo qui ſe novies immerſerit, in auem conuertitur.* Micyllus fabulam inde ortam putat, quod regio Hyperborea ipſa, ob aſſiduum nimis caſum, pinnarum ſimilitudine dicta ſit *πτεροφόρος.* Plin. IV, 12. *artes exerc. easdem,* vt ſe velent pennis.

361—417. Mutationes animalium. *Fidem addere* pro, fidem habere, credere: Monet Burm. frequentem eſſe Noſtro hanc locutionem. Recte, ſed in aliis locis eſt, praeſtare quod promiſimus. *fluidus,* qui facit fluidum. Fuit communis Veterum error, ex putribus cadaueribus *parua animalia,* inſecta, generari. Hinc etiam fluxit illa opinio, poſſe e *mactatis* et *obrutis tauris* noua apum examina excludi, de qua vide Virg. G. IV, 281 — 314. vbi docetur, quomodo res inſtituenda ſit. Conſ. etiam I Faſt. 377. Sed vſ. 364. deprauatus eſt; cui enim placeat *delectos mactatos obrue.* Mſſ. valde variant, ſed nihil auxilii ferunt. Itaque coniecturis locum ſanare conati ſunt Intt. Heinſ. ſuadet, *I ſcrobe delecto* (vel *delecta*) *mactatos* etc. aut etiam, *ſcrobe depreſſo* vel *ſcrobe repleto.* Burm. vero legit, *I ſcrobe ſub tecta deiectos* etc. Lenzius ſuadet, *I, cape delectos, mactatosque* etc. Non male. *parentum,* taurorum. Sed aliter tauri *rura colunt,* aliter apes ruri flores legentes.

Preſſus humo bellator equus crabronis origo eſt.
Concaua litoreo ſi demas brachia cancro,
Cetera ſupponas terrae, de parte ſepulta
Scorpius exibit, caudaque minabitur vnca.
Quaeque ſolent canis frondes intexere filis,
Agreſtes tineae (res obſeruata colonis)
Ferali mutant cum papilione figuram.
Semina limus habet virides generantia ranas,
Et generat truncas pedibus, mox apta natando
Crura dat: vtque eadem ſint longis ſaltibus apta,
Poſterior partes ſuperat menſura priores.
Nec catulus partu, quem reddidit vrſa recenti,
Sed male viua caro eſt: lambendo mater in artus
Fingit, et in formam, quantam capit ipſa, reducit.
Nonne vides, quos cera tegit ſexangula, foetus

379 Heinſ. malit, *quod reddidit.*

368 Nicander in Theriac. vſ. 133. *Ἵπποι δὴ σφηκῶν γένεσις, ταῦροι δὲ μελισσῶν.* Etiam Plin. XI, 20. tradit, e iuuencorum corpore exanimato apes naſci, ſicut equorum veſpas atque crabrones, et aſinorum ſcarabaeos. *bellator equus* e Virg. G. II, 145.

369 *Litoreus cancer,* vt X, 127. *cauda vnca minatur.* v. ad II, 199.

374 Male Auctor argumentorum hic de bombycibus cogitavit. Imo intelliguntur inſecta, quae Linneo phalaenae lucernariae (Lichtflieger) drr. Plin. 28, 10. *Papilio quoque lucernarum luminibus aduolans inter mala medicamenta numeratur.* Hinc *feralis,* funeſtus, mali ominis. Sine dubio h. l. reſpexit Lactant. in Phoen. vſ. 107. *Ac velut agreſtes, quum filo ad ſaxa* (Thomaſ. malit *taxa*) *tenentur, Mutari pennae* (Thomaſ. *tineae*) *papilione ſolent.*

375 Cf. I, 416 ſqq. Ranas e limo naſci, et in eundem reſolui tradit etiam Plin. XI, 8. Nempe ouula ſua illae deponunt in limo. *Poſterior menſura,* menſura poſteriorum pedum.

379 Plin. VIII, 36. de vrſorum catulis, *Hi ſunt candida informisque caro, paullo muribus maior, ſine oculis, ſine pilo: vngues tantum prominent; hanc lambendo paullatim figurant.* Falſa tamen illa traditio, orta haud dubie inde, quod ſecundinis craſſiſſimis inuoluti vrſorum catuli eduntur, quas non niſi diu lambendo reuellere mater poteſt. *Reddidit* pro, edidit. *male viua,* vix aut non viua. Sic IV, 285. *male fortes vndae.* Sueton. Aug. 21, 2. *nationes male quietae. In artus fingit,* fingit, vt membra diſtincta appareant.

382 E Virg. G. IV, 310. *Trunca pedum primo: mox et ſtridentia pennis miſcentur, tenuemque magis magis aëra carpunt.* Cf. Plin. XI, 16. *quos cera tegit,* quia ouula deponuntur in cellulis cereis, quarum forma *ſexangula* maxime admirabilis. *Mellifer*

Melliferarum apium ſine membris corpora naſci?
Et ſerosque pedes, ſerasque adſumere pennas?
Iunonis volucrem, quae cauda ſidera portat,
Armigerumque Iouis, Cythereiadasque columbas,
Et genus omne auium mediis e partibus oui,
Ni ſciret fieri, fieri quis poſſe putaret?
Sunt qui, cum clauſo putrefacta eſt ſpina ſepulcro,
Mutari credant humanas angue medullas.
Haec tamen ex aliis ducunt primordia rebus:
Vna eſt, quae reparet, ſeque ipſa reſeminet, ales:
Aſſyrii Phoenica vocant. Non fruge, nec herbis,
Sed turis lacrimis, et ſucco viuit amomi.

384 Vnus Moreti, *Mox ſerosque*, probante Heinſ. 388 *fieri quis* dedit Heinſ. ex vno Moreti pro, *quis naſci.*

exercitus apium ap. Claudian. 35, 127.

385 Cum aues omnino dicendae eſſent, maluit nobiliſſimas ponere cum adiunctis, aues Ioui, Iunoni, Veneri ſacras.

389 Plin. X, 66. *Anguem ex medulla hominis ſpinae gigni, accepimus a multis. Pleraque enim occulta et caeca origine proueniunt.* Antigon. Mirab. cp. 96. addit, homines, quibus id mortuis accidat, ante obitum odorari angues.

391 De *Phoenice* aue, cuius iam Heſiodus mentionem fecerat, poſt Herodot. II, 73. multi expoſuerunt, v. c. Tacitus Ann. VI, 28. Plin. X, 1. Exſtant etiam duo in hanc auem carmina, quorum alterum Claudiano, alterum Lactantio tribuitur. Fabula forte inde orta, quia φοῖνιξ palmam ſignificat; palmarum autem genera quaedam ea ſunt natura, vt e trunco ipſarum putrefacto noua arbor progerminet. Ita Bochartus in Hierozoico VI, 5. praeeunte Plinio XIII, 4. Alii putant, huius auis figuram ſymbolum fuiſſe Aegyptiorum, quo 500 anno u m periodum expreſſerint. V. Gatterer de Theog. Aegypt. in Comment. Soc. Gotting. To. 7. p. 53 ſ. Et Herodot. diſerte adfirmat, ſe eam non noſſe, niſi e tabula picta Heliopolitarum. — *Reſeminare* nouum verbum ad rem ſingularem exprimendam ſignatum, e corpore ſuo, tamquam e ſemine, denuo ſe gignere. Claudian. vſ. 24. *pater eſt prolesque ſibi.* Lactant. vſ. 78. *ſe tamen ipſa creat,* ſed vſ. 167 ſqq. ludit in hoc. — *Aſſyrii,* omnino Orientis incolae. Aliter Lactant. vſ. 65. *Dirigit in Syriam celeres longaeua volatus, Phoenices nomen cui dedit ipſa Venus.* Venus autem culta in Syrophoenice. Et *Aſſyrii* ſaepe pro Syris. Horat. II od. 11, 16. *Aſſyria nardus,* e Syriae emporiis aduecta. *Ales* autem aquilae ſimilis et magnitudine et forma, pennas habens aureas et rubras. Herodot.

393 Claudian. vſ. 13. *Non epulis ſaturare famem, non fontibus vllis Adſuetus prohibere ſitim; ſed purior illum Solis feruor alit* etc. De *amomo* v. ad X, 307.

Haec vbi quinque ſuae compleuit ſecula vitae,
Ilicet in ramis, tremulaeue cacumine palmae,
Vnguibus, et pando nidum ſibi conſtruit ore.
Quo ſimul ac caſias, et nardi lenis ariſtas,
Quaſſaque cum fulua ſubſtrauit cinnama myrrha;
Se ſuperimponit, finitque in odoribus aeuum.
Inde ferunt, totidem qui viuere debeat annos,

401 Barth. ex duobus peruetuſtis codd. corrigit, *qui vincere debeat.*

395 Herodot. Σπάνιος ἐπιφοιτᾷ σφὶ, δι᾽ ἐτέων (ὡς Ἡλιοπολῖται λέγουσι) πενταχοσίων· Φοιτῆν δὲ τότε φασὶ, ἐπεὰν οἱ ἀποθάνῃ ὁ πατήρ. Tacit. *De numero annorum varia traduntur, maxime vulgatum quingentorum ſpatium. Sunt qui adſeuerent, mille quadringentos ſexaginta.* Hinc *viuax* Phoenix paſſim. In numis interdum eſt ſymbolum vel aeternitatis, vel felicis temporum reſtitutionis. v. Spanhem. de vſu et praeſtant. Numiſm. p. 285. Quomodo Patres ea vſi ſunt ad reſurrectionem mortuorum illuſtrandam, docet Gataker. Miſcel. p. 179. Mox recte miratur Heinſ. *ilicis* hic mentionem fieri. Ipſe praefert *ilicet*, quod Barthius in vetuſtis exemplaribus reperit. Hoc igitur recepimus. Nam nec Oriens *ilices* habet, nec, ſi habuiſſet, placuiſſent huic aui; nec denique commode duae arbores *ilex* et *palma* ſimul commemorantur. Lactant. vſ. 69. *Tum legit aërio ſublimem vertice palmam.*

397 An Heinſ. e tribus Mſſ. prim. Gronov. vno Baſil. et Norico, recte receperit *pando*, dubitari poteſt. Apro recte tribuitur *pandum roſtrum*, non item aliti. Vulg. *duro.* Sed vnus Cioſ. Caeleſt. Francoſ. et Barthii Codd. *puro*, quod arridet Burm. vt alludat ad morem ſacra faciendi, quae fiebant puris manibus. Lactant. vſ. 77. *Conſtruit inde ſibi ſeu nidum ſeu ſepulcrum*, et deinde iidem odores commemorantur, qui hic. Plin. *Seneſcentem caſiae turisque ſurculis conſtruere nidum, replere odoribus et ſuperemori.* — *Caſia* fuit inter herbas et flores coronarios, thymelaeae ſimilis. v. Martin. ad Virg. G. II, 213. *Nardus*, frutex, e cuius foliis, ſpicis et radice vnguenta pretioſiſſima confecerunt veteres, quae ab Indis in Syriam et inde in Europam aducta. V. Celſii Hierobot. T. II. p. 1 ſ. Pro *lenis* permulti Mſſ. *laeuis*, i. cui lanugo ſubeſt. Lactant. vſ. 86. *His addit teneras nardi pubentis ariſtas.* Gloſſa interlinearis alterius Erford. *id eſt redolentis.* Hinc Heinſ. coni. *nardi halantis.* De *myrrha* v. ad X, 500. *fulua*, quia myrrha praeſtantiſſima talem refert colorem, vnde *myrrheus* pro, flauus. Brouckh. ad Propert. III, 8, 22. Pro *quaſſa* Heinſ. placet ex altero Hamb. *caſſa*, vt ξυλοκιννάμωμον intelligatur, quod maximo in pretio fuerit, cortex cinnamomo detractus.

401 Plin. *Ex oſſibus deinde et medullis eius naſci primo ceu vermiculum, inde fieri pullum.* Secundum alios Solis radiis comburitur, et e cineribus prodit noua auis, quae ouum facit e myrrha; illi excauato indit reliquias pa-

Corpore de patrio paruum Phoenica renasci.
Cum dedit huic aetas vires, onerique ferendo est,
Ponderibus nidi ramos leuat arboris altae,
Fertque pius cunasque suas, patriumque sepulcrum,
Perque leues auras Hyperionis vrbe potitus,
Ante fores sacras Hyperionis aede reponit.
Si tamen est aliquid mirae nouitatis in istis,
Alternare vices, et quae modo femina tergo
Passa marem est, nunc esse marem miremur hyaenam.
Id quoque, quod ventis animal nutritur et aura,
Protinus adsimulat tactu quoscumque colores.
Victa racemifero lyncas dedit India Baccho:
E quibus, vt memorant, quidquid vesica remisit,
Vertitur in lapides, et congelat aëre tacto.
Sic et curalium, quo primum contigit auras
Tempore, durescit: mollis fuit herba sub vndis.
Deferet ante dies, et in alto Phoebus anhelos

404 Heins. h. vs. adulterinum putabat, forte et 3 seqq. 407 Schepp. cor. *vrbe reponit.* Vnus Leid. et Thysii, *orbe*, vt globus quidam intel. Burm. mallet *fores* in *aras* mutari.

ternas easque defert in templum Heliopolitarum. Pro *altae* Burm. suadet *almae*, quae quasi aluit et eduxit Phoenicem; ingeniose quidem, sed dubito an et vere. Lactant. vs. 39. *Considit in arboris altae vertice.* et vs. 69. *Tum legit aërio sublimem vertice palmam.*

406 *Hyperionis vrbs*, Heliopolis, in confiniis Aegypti et Arabiae, hodie Balbek. Ibi in ara reponit onus, flammaeque commendat. Claudian. vs. 94. *Inque ara residens, ponit in aede sacra.* Lactant. vs. 122. Eo proficiscitur ex Arabia. Herodot.

408 Plin. VIII, 30. *Hyaenis vtramque esse naturam, et alternis annis mares, alternis feminas fieri, parere sine mare, vulgus credit.* Cf. Aristot. Hist. Anim. VI, 33. Aelian. I, 25.

411 Chamaeleon, e genere lacertarum, cum plerumque ore aperto sedeat, vt muscas captet, *ventis et aura nutriri* creditus est. *tactu.* Plin. VIII, 33. *reddit semper quemcunque* (colorem) *proxime attingit, praeter rubrum candidumque.* Cf. Antigon. 33. De caussa huius mutationis disputant hodie naturae indagatores, quos vide.

413 *Lyncas* terrae septemtrionales alunt, non *India.* Verum poëtae et pictores Bacchi currui iungunt mox tigres, mox pantheras, mox lyncas. *Racemifer*, redimitus tempora racemis. Fast. VI, 483. De vrina lyncum cf. Plin. VIII, 38. qui tradit, eam glaciari aut arescere in gemmas carbunculis similes er igneo colore fulgentes, lyncurium vocatas.

416 De *Curalio* cf. IV, 743. sqq.

418—452. De gentibus, maxi-

Aequore tinget equos, quam consequar omnia dictis,
In species translata nouas. Sic tempore verti
Cernimus, atque illas assumere robora gentes;
Concidere has. Sic magna fuit censuque virisque,
Perque decem potuit tantum dare sanguinis annos,
Nunc humilis veteres tantummodo Troia ruinas,
Et pro diuitiis tumulos ostendit auorum,
Clara fuit Sparte: magnae viguere Mycenae:
Nec non Cecropiae; nec non Amphionis arces.
Vile solum Sparte est: altae cecidere Mycenae:
Oedipodioniae quid sunt, nisi fabula, Thebae?
Quid Pandioniae restant, nisi nomen, Athenae?
Nunc quoque Dardaniam fama est consurgere Romam;
Appenninigenae quae proxima Thybridis vndis

425 *tumulos.* Oxon. et vnus Strozzae, *titulos.*

me Roma. Vulgare fuisset; Dies me deficiet, si omnia persequi velim. *Deferere* ita est, etiam omisso τῷ *me*, ap. Sallust. Iug. 42, 5. vbi v. Corte. *consequi*, exprimere, vt Cic. Philip. V, 13. *verbis laudes consequi.*

421 *Gentes vertuntur*, fortuna earum mutatur. Sed *tempore* debemus ingenio Heinsii. Mss. pr. Vatic. pr. Gronov. quartus Medic. et decem alii, *tempora*, non male. Constat enim, *tempus* et *tempora* eleganter, saepe etiam ap. Nostrum, de statu rerum dici et conditione, et quidem in vtramque partem.

426 — 30 Hos versus delendos censet Heins. tribus de caussis: 1) quia libri veteres ex his quinque versibus modo hunc, modo illum non agnoscunt. 2) quia poëta id agit, vt ex ruinis Troiae Romam prodiisse demonstret. Perquam igitur inopportunam hic inculcari Spartes et reliquarum vrbium mentionem. 3) Quia Pythagorae aetate vel maxime floruerunt illae vrbes. Sed iam saepius, in hac ipsa Pythagorae oratione aliquoties, vidimus, Ouidium anachronismi se reum fecisse, et, quasi oblitum sui, antiquis temporibus tribuisse, quae non nisi sua aetate dici possent. Neque hi vs. impediunt, quo minus poëta vs. 431. commode ad Romae initia transeat. Omnium minime autem Mss. quorundam negligentia hic mouere quemquam debet. *Fabula* et *nomen* drr. gentes vrbesque deletae. Virg. Aen. VII, 412. *nunc magnum manet Ardea nomen.* v. Drakenb. ad Sil. I, 293.

431 Commode et ingeniose orationem deduxit ad Romae et initia et incrementa. *consurgere*, surgere, *Romam*, fundamenta poni rerum Romanarum. *Dardaniam*, quae originem debet Troiano Aeneae. *Appenninigenae*, ex Appennino profluentis, nouum epitheton. *Mole sub ingenti*, ita vt moles ingens superstruatur. *Forma*, prima vrbis delineatio, regnique fines primi.

Mole ſub ingenti rerum fundamina ponit.
Haec igitur formam creſcendo mutat, et olim
Immenſi caput orbis erit. Sic dicere vates,
Faticinasque ferunt ſortes: quantumque recordor,
Priamides Helenus flenti: dubioque ſalutis,
Dixerat Aeneae, cum res Troiana labaret:
Nate Dea, ſi nota ſatis praeſagia noſtrae
Mentis habes; non tota cadet, te ſoſpite, Troia.
Flamma tibi, ferrumque dabunt iter. Ibis, et vna
Pergama rapta feres, donec Troiaeque tibique
Externum patrio contingat amicius aruum.
Vrbem et iam cerno Phrygios debere nepotes;
Quanta nec eſt, nec erit, nec viſa prioribus annis.
Hanc alii proceres per ſecula longa potentem,
Sed dominam rerum de ſanguine natus Iuli
Efficiet. Quo, cum tellus erit vſa, fruentur
Aetheriae ſedes, coelumque erit exitus illi.
Haec Helenum ceciniſſe penatigero Aeneae,
Mente memor refero, cognataque moenia laetor

434 Thuan. *mutando creſcit*, quod placet Burm. ſi *creſcet* legatur. 451 Palat. *recolo*.

436 *Faticinas*. v. ad IX, 417. De *Heleno* v. XIII, 723. Erat οἰωνοπόλων ὄχ᾽ ἄριστος Homer. Il. ζ, 76. Vaticinia, quibus Aeneam iam profecturum inſtruit, habet Virg. Aen. III, 374 — 462. *recordor*, nempe audiuerat haec Pythagoras, cum Euphorbus eſſet. Male Aeneam heroëm inducit hic *flentem*.

439 *Si*, quandoquidem, vt ſaepe. Ipſe Aeneas ap. Virg. Heleno, *qui numina Phoebi, Qui tripodas, Clarii lauros, qui ſidera ſentis, Et volucrum linguas* etc. *Flamma — iter*, euades per flammam ferrumque ſoſpes. *Pergama*, ſpem nouorum Pergamorum condendorum.

444 *Iam cerno* vox vaticinantium. *debere* de iis, quae fato deſtinata certiſſime euentura ſunt. Idem Helenus Aeneae ap. Virg. d. l. vſ. 462. *Vade age, et ingentem factis fer ad aethera Troiam.*

447 Adulatur Auguſto. *Terrarum domina* Roma dicta eſt et aliis. Frontin. de Aquaeduct. *Regina et domina orbis, quae terrarum Dea gentiumque conſiſtit, cui par nihil, et nihil ſecundum.* Iam additur apotheoſis Auguſti. Horat. I od. 2, 45. *Serus in coelum redeas, diuque Laetus interſis populo Quirini* etc. Cf. Virg. G. I, 24 ſqq.

450 *Penatiger* nouum et, vt videtur, ab Ouidio factum epitheton Aeneae, qui Penates intulit Latio. *Cognata*, dixit propterea, quia tempore Troiani belli Euphorbum ſe fuiſſe iactabat Pythagoras.

Creſcere, et vtiliter Phrygibus viciſſe Pelaſgos.
Ne tamen oblitis ad metam tendere longe
Exſpatiemur equis: coelum, et quodcumque ſub illo eſt,
Immutat formas, tellusque, et quidquid in illa eſt.
Nos quoque pars mundi(quoniam non corpora ſolum,
Verum etiam volucres animae ſumus, inque ferinas
Poſſumus ire domos, pecudumque in pectora condi)
Corpora, quae poſſint animas habuiſſe parentum,
Aut fratrum, aut aliquo iunctorum foedere nobis,
Aut hominum certe, tuta eſſe et honeſta ſinamus:
Neue Thyeſteis cumulemur viſcera menſis,
Quam male conſueſcit; quam ſe parat ille cruori
Impius humano, vituli qui guttura cultro
Rumpit, et immotas praebet mugitibus aures!
Aut qui vagitus ſimiles puerilibus hoedum
Edentem iugulare poteſt: aut alite veſci,
Cui dedit ipſe cibos! quantum eſt, quod deſit in iſtis
Ad plenum facinus! quo tranſitus inde paratur!
Bos aret, aut mortem ſenioribus imputet annis:
Horriferum contra Borean ouis arma miniſtret.
Vbera dent ſaturae manibus preſſanda capellae.
Retia cum pedicis, laqueosque artesque doloſas
Tollite: nec volucrem viſcata fallite virga:
Nec formidatis ceruos includite pinnis:

461 Malebat Heinſ. *tuta atque inadeſa.*

453 Peroratio, qua redit, vnde vſ. 143 digreſſus erat, ad eſum carnium. *exſpatiemur equis*. Virg. G. II, 541. de ſe ad metam tendente: *Sed nos immenſum ſpatiis confecimus aequor: Et iam tempus equum fumantia ſoluere colla. Volucres*, quae tranſeunt ex alio corpore in aliud.

462 Grauiter et admodum inuidioſe *Thyeſteae menſae*, carnes, quas inhabitarunt animae liberorum, fratrum, parentum noſtrorum. Inuidioſe etiam *cumulemur.* Paullo ante *honeſta* ſunt, monente etiam Burm. honore ornanda, honorata.

463 *Quam ſe parat* etc. quam parum abeſt ille ab homicidio. Verba ſeqq. plena ſunt affectus. *alite*, gallinis, anatibus, anſeribus. *plenum facinus*, homicidium. Iam Lenzius interpungi mallet: *facinus*, *quo* (Dativ. ad quod) *tranſitus*. Non bene

471 *Arma*, lanas, quae praebent veſtimenta et tegumenta contra vim Boreae. Cf. vſ. 117.

475 Intelligitur *formido*, i. funiculus venatorum pennis vel

Nec celate cibis vncos fallacibus hamos.
Perdite, si qua nocent: verum haec quoque perdite tantum:
Ora vacent epulis; alimentaque congrua carpant.

Numa et Egeria.

Talibus atque aliis instructo pectore dictis
In patriam remeasse ferunt, vltroque petitum
Accepisse Numam populi Latialis habenas,
Coniuge qui felix Nympha, ducibusque Camenis,
Sacrificos docuit ritus, gentemque, feroci
Adsuetam bello, pacis traduxit ad artes.
Quem postquam senior regnumque, aeuumque peregit,
Exstinctum Latiaeque nurus, populusque, patresque,
Defleuere Numam: nam coniux, vrbe relicta,
Vallis Aricinae densis latet abdita siluis,
Sacraque Oresteae gemitu, questuque Dianae
Impedit. Ah quoties Nymphae nemorisque, lacusque,
Ne faceret, monuere, et consolantia verba
Dixere! ah quoties flenti Theseius heros,

478 Mss. plurimi *alimentaque mitia.* 485 *Quem* pro *qui* ex Cantabr. Sed tum Heins. porro vs. 487 volebat *Defleuere virum* aut *simul.* Burm. coni. *Defleuere: Numae num.*

pinnis intextus, quo cerui territi in retia agebantur. v. Inttr. ad h. l. et Cerda ad Virg. G. III, 372. *Nec celate* etc. Tibul. II, 6, 24. *cum tenues hamos abdidit ante cibos.* — *congrua*, conuenientia corpori humano. Eleganter *carpere alimenta.*

FAB. III. vs. 479 — 551. *Egeria* dolens mortem Numae mutatur in *fontem.* Inserta est de *Hippolyti* fatis et transformatione in *Virbium* fab.

479 *vltro petitum.* Vid. Dionys. Halic. II. *habenas.* Ita Latinus *rerum reliquit habenas.* Virg. Aen. VII, 600. *coniuge felix;* coniugem habens e formula sollemni, de qua alibi.

482 *Egeriam* vel Nympham fuisse tradebant, vel vnam Musarum. Dionys. Halic. II, 60. Liu. I, 21. *Lucus erat — quo quia se persaepe Numa sine arbitris, velut ad congressum Deae, inferebat, Camenis eum lucum sacrauit, quod earum ibi concilia cum coniuge sua Egeria essent.*

486 *Nurus*, matronae, mulieres. Eo defuncto magnum luctum fuisse in tota vrbe, etiam Dionys. Halic. II, 76. refert.

488 *Aricia* oppidum Latii sub Albano monte, quo *Dianam* Tauricam, interfecto Thoante rege, cum Iphigenia sorore transtulit *Orestes.* Ea in proximo nemore culta ritu peregrino, quo serui mactabantur. Hygin. fab. 269. Solin. 2 p. 13. Secundum Graecos Sparten est translata aut Brauron. Pausan. III, 16.

492 *Theseius heros*, Hippoly-

Siste motum, dixit: nec enim fortuna querenda
Sola tua est: similes aliorum respice casus,
Mitius ista feres: vtinamque exempla dolentem,
Non mea te possent releuare! sed et mea possunt.
Fando aliquem Hippolytum vestras, puto, contigit aures, *Hippolytus.*
Credulitate patris, sceleratae fraude nouercae
Occubuisse neci. Mirabere, vixque probabo.
Sed tamen ille ego sum: me Pasiphaeïa quondam
Tentatum frustra patrium temerasse cubile,
[Quod voluit, finxit voluisse, et crimine verso,]
Indiciine metu magis, offensane repulsae,
Arguit: immeritumque pater proiecit ab vrbe,
Hostilique caput prece detestatur euntis.
Pittheam profugo curru Troezena petebam,

493 Heins. vult, *Sit modus o, dixit.* 497 *puto* ex Vrbin. Berneg. Arond. Oxon. et aliis pro *si.*

tus post mortem huc translatus a Diana. v. vs. 542.

497 *Hippolyti* fabulam tractarunt Euripid. et Seneca in Hippolyt. Virg. Aen. VII, 761. sqq. Cf. Hygin. fab. 47. et Cluuer. in Ital. ant. p. 931 s. Fuit Ariciorum domestica fabula. Pausan. II, 9.

500 *Pasiphaeïa*, Phaedra Minois et Pasiphaës filia, quam, mortua Hippolyta, coniugem duxit Theseus. Ea exarsit in amorem Hippolyti, et studio venandi et virginitate Dianam colentis. *Frustra tentatum* iuuenem, indignissime ferentem incestos nouercae amores, *arguit, patrium temerasse cubile*, i. incesti stupri insimulauit. *Temerare*, stupro polluere, *patrium cubile* etiam II, 592. *χρᾶναι λέχος*, Eurip. 1266. Credulus pater fidem habens fraudi sceleratae nouercae, *immeritum*, innocentem, *proiecit ab vrbe*, in exilium abegit, *Hostilique prece caput eius detestatur*, Neptunum orat, vt filium ob cubile patrium temeratum interficiat. Vs. 502. *Quod voluit* etc. cum Heinsio adulterinum iudico. Post *offensane repulsae* subintel. *dubium est*. Heins. tamen suspicatur, τὸ *magis* obrepsisse in locum τῦ *dubium*. *Proiici* saepe de exsulibus dici docet Burm. Hygin. ;e coni. Schefferi, *moenibus excedere iussit.* Indictum ei est, ὡς ἐὰν ἔτ' ἐν γῇ τῇδ' ἀναστρέψοι πόδα. Eurip. vs. 1176. et vs. 893. ipse Theseus, ἐξελῶ σφε τῆσδε γῆς. 973. ἔξεῤῥε γαίας τῆσδε ὅσον τάχος φυγάς. *Hostilique* etc. Eurip. 895. 1045.

506 *Pittheam*, vbi Pittheus regnabat, apud quem educatus Hippolytus. Conf. cum seqq. Eurip. vs. 1162 sqq. vbi nuntius haec narrat. Ibi Hippolytus via vehitur, quae recto tramite ad Argos ducit et Epidaurum. Vbi litus attigit ponti Saronici, grauis fremitus, tamquam tonitru

Iamque Corinthiaci carpebam litora ponti;
Cum mare ſurrexit, cumulusque immanis aquarum
In montis ſpeciem curuari, et creſcere viſus,
Et dare mugitus, ſummoque cacumine findi.
Corniger hinc taurus ruptis expellitur vndis,
Pectoribusque tenus molles erectus in auras,
Naribus, et patulo partem maris euomit ore.
Corda pauent comitum, mihi mens interrita manſit,
Exſiliis contenta ſuis, cum colla feroces
Ad freta conuertunt, adrectisque auribus horrent
Quadrupedes, monſtrique metu turbantur, et altis
Praecipitant currus ſcopulis. Ego ducere vana
Frena manu, ſpumis albentibus oblita, luctor;
Et retro lentas tendo reſupinus habenas,
Nec vires tamen has rabies ſuperaſſet equorum,
Ni rota, perpetuum qua circumuertitur axem
Stipitis occurſu fracta ac disiecta fuiſſet.
Excutior curru: lorisque tenentibus artus
Viſcera viua trahi, neruos in ſtirpe teneri,

515 Exc. Calandr. *exilii ſui*, quod elegans videtur Heinſ.
525 Heinſ. pro *in ſtirpe* coni. *in vepre* et Senec. Hip. 1002.

Iouis auditur, quo percuſſi equi caput aureſque arrigunt, comitesque metu corripiuntur. Mox fluctus decumanus ad aſtra ſurgens, atque Iſthmum petramque Aeſculapii abſcondens, taurum, ferum monſtrum, protrudit, quo conſternantur equi. Hippolytus equeſtris artis gnarus arripit habenas. Fruſtra. Rota illiditur ſaxo, currus labitur excutitque Hippolytum. Miſer habenis involutus raptatur; caput impingitur ſaxis, membra vulnerantur. Tandem ſectis comitum ope loris, exanimis iacet. Sed illud *exanimis et extremum ſpiritum trahens* Ouidio non ſatis fuit; ſingula membra foede diſcerpta nobis oſtendit.

508 Haec facta Neptuno auctore, a quo tria Theſeus optaverat, in quibus et hoc, vt Hippolytus interiret. Cic. Off. I, 10. III, 25. Schol. Eurip. ad Hippol. vſ. 1349. *Cum mare* etc. Senec. 1004. *Cum ſubito vaſtum tumuit ex alto mare, Creuitque in aſtra. — Conſurgit ingens pontus — totum mare Immugit.*

511 Ita et Euripid. vſ. 1214. Κῦμ' ἐξέθηκε ταῦρον, ἄγριον τέρας. Phocam fuiſſe Seruius ait ad Virg. Aen. VI, 448. *Taurus* ille terribilis pluribus deſcribitur a Senec. 1033 ſqq. Ibi non *partem maris*, ſed *flammam* vomit.

515 *Contenta*, occupata, intenta, quod poſterius h. l. quart. Medic. et vnus Leid. habet. Senec. 1051. *Solus immunis metu Hippolytus arctis continet frenis equos, Pauidosque notae vocis hortatu ciet.*

Membra rapi partim, partim reprenſa relinqui,
Oſſa grauem dare fracta ſonum, feſſamque videres
Exhalari animam, nullasque in corpore partes,
Noſcere quas poſſes: vnumque erat omnia vulnus.
Num potes, aut audes cladi componere noſtrae,
Nympha, tuam? vidi quoque luce carentia regna,
Et lacerum foui Phlegethontide corpus in vnda:
Nec, niſi Apollineae valido medicamine prolis,
Reddita vita foret: quam poſtquam fortibus herbis,
Atque ope Paeonia, Dite indignante, recepi,
Tum mihi, ne praeſens augerem muneris huius
Inuidiam, denſas obiecit Cynthia nubes:
Vtque forem tutus; poſſemque impune videri,
Addidit aetatem, nec cognoſcenda reliquit
Ora mihi: Cretenque diu dubitauit habendam
Traderet, an Delon. Delo, Cretaque relictis
Hic poſuit, nomenque ſimul, quod poſſit equorum

526 *Reprenſa*, retracta, *relinqui* in corpore. Hanc corporis dilacerationem expreſſit et Senec. vſ. 1082 — 1106. vbi *implicuit cadens laqueo tenaci corpus, illiſum caput Scopulis reſultat: auferunt dumi comas: ora durus pulchra populatur lapis.* Aliquamdiu *raptum truncus ambuſta ſude medium per inguen ſtipite eiecto tenet*, mox equi *pariter moram dominumque rumpunt* etc.

529 Silius X, 513. *toto corpore vulnus.*

532 *foui.* Rode: habe meinen zerriſſenen Leib im Phl. Gewaeſſer gebaehet. Immo, *fouere* notionem habet omnino gratae refectionis. Plin. V Ep. 6, 20. *platanos adſpergine fouet.* H. l. abluendo reficere. Sed Ouid. ingenio abuſus eſt. *Apollinea proles*, Aeſculapius Apollinis filius, quem ob Hippolytum in vitam reuocatum fulmine percuſſit Iupiter. V. ad II, 643. Igitur *ope Paeonia* ſimpl. ope medica, vt Virg. vſ. 769. *Paeoniis herbis.* Alium mythum ſecutus eſt Horat. IV od. 7, 25. ex quo pudicum iuuenem fruſtra in vitam reuocare conata eſt Diana.

536 *Praeſens* in coelo. Virg. *Tum pater omnipotens, aliquem indignatus ab vmbris Mortalem infernis ad lumina ſurgere vitae* etc. Aricini narrabant, Hippolytum in vitam reuocatum, cum ignoſcere patri nollet, in Italiam veniſſe, ibique conſecrato Aricinae Dianae templo regnaſſe. Pauſan. Corinth. p. 173. Apud Eurip. 1423 ſqq. Diana morientem conſolatur honoribus, quos inter Troezenios conſecuturus ſit.

539 *Addidit aetatem*, vultum et formam virilem.

542 Virg. *At Triuia Hippolytum ſecretis alma recondit Sedibus, et Nymphae Egeriae nemorique relegat.* — *Virbius* quaſi bis vir, *παλίμβιος.* Nempe in templo Dianae Aricinae domeſtica religione colebatur Virbius quidam, quem feriores, non ſa-

Admonuiſſe, iubet deponere: Quique fuiſti
Hippolytus, dixit, nunc idem Virbius eſto.
Hoc nemus inde colo, de Dìsque minoribus vnus
Numine ſub dominae lateo, atque accenſeor illi.
Non tamen Egeriae luctus aliena leuare
Damna valent, montisque iacens radicibus imis
Liquitur in lacrimas: donec, pietate dolentis
Mota, ſoror Phoebi gelidum de corpore fontem
Fecit, et aeternas artus tenuauit in vndas.

Tages.

At Nymphas tetigit noua res: et Amazone natus
Haud aliter ſtupuit, quam cum Tyrrhenus arator
Fatalem glebam mediis adſpexit in aruis,
Sponte ſua primum, nulloque agitante, moueri,
Sumere mox hominis, terraeque amittere formam,
Oraque venturis aperire recentia fatis.
Indigenae dixere Tagen, qui primus Etruſcam
Edocuit gentem caſus aperire futuros.
Vtque Palatinis haerentem collibus olim

Romuli hasta.

Cum ſubito vidit frondeſcere Romulus haſtam,
Quae radice noua, non ferro ſtabat adacto,
Et iam non telum, ſed lenti viminis arbor
Non exſpectatas dabat admirantibus vmbras.

546 *accenſeor* habent pr. Strozzae, vnus Leid. et vnus Ambroſ. Alii *aſſentior*.

tis conſtat cur, Hippolytum interpretati ſunt.

546 *Accenſeor illi*, datus ei ſum *πάρεδρος*. Inſcriptio apud Gudium p. 30. *Dianae Areciniae et Virbio Sacr.* *Accenſi* dicebantur miniſtri publici magiſtratibus attributi.

550 Egeriae fons et lucus ad Ariciam eſt. Fons, olim religioſe cultus et ornatus, Iuuenal. II, 17. etiam hodie oſtenditur. *Tenuari* pr. drr. quorum corpus euaneſcit, aut in aquam abit.

FAB. IV. vſ. 552 — 59 *Tages*, auſtor haruſpicinae apud Etruſcos, ex gleba. Cf. Cic. de Div. II, 23. Vid. omnino Dempſteri Etrur. Regal. III, 1. Admixta autem eſt noua haec et mira fab. per comparationem, eique et aliae ſic additae.

552 Hippolyte fuit vna ex *Amazonibus*. Quantopere *arator* ille in agro Tarquinio *obſtupuerit*, narrat Cic. d. l. *fatalem*, a fatis motam, vt homo inde oriretur.

FAB. V. vſ. 560 — 64 Romuli haſta in arborem. Cf. Plutarch. in Rom. Serv. ad Virg. Aen. III, 46. *haerentem.* Miſſa ex Auentino monte *haeſit*, fixa eſt, in Palatino. Laſtant. in Argum. Erat cornea, et quamdiu illa vigebat, florebat etiam imperium Romanum.

Aut ſua fluminea cum vidit Cipus in vnda
Cornua, (vidit enim) falſamque in imagine credens *Cipus.*
Eſſe fidem, digitis ad frontem ſaepe relatis,
Quae vidit, tetigit: nec iam ſua lumina damnans
Reſtitit, vt victor domito remeabat ab hoſte.
Ad coelumque oculos, et eodem brachia tollens,
Quidquid, ait, Superi, monſtro portenditur iſto,
Seu laetum eſt, Patriae laetum, populoque Quirini:
Siue minax, mihi ſit: viridique e ceſpite factas
Placat odoratis herboſas ignibus aras;
Vinaque dat pateris, mactatarumque bidentum
Quid ſibi ſignificent, trepidantia conſulit exta.
Quae ſimul inſpexit Tyrrhenae gentis haruſpex,
Magna quidem rerum molimina vidit in illis,
Non manifeſta tamen. Cum vero ſuſtulit acre
A pecudum fibris ad Cipi cornua lumen.
Rex, ait, o ſalue: tibi enim, tibi, Cipe, tuisque
Hic locus, et Latiae parebunt cornibus arces.
Tu modo rumpe moram, portasque intrare patentes
Adpropera: ſic fata iubent. Namque Vrbe receptus
Rex eris, et ſceptro tutus potiere perenni.

565 *Cipus*, non *Cippus*, ſcribunt vetuſti Codd. Valer. Max. et nummi. 570 *brachia.* Plurimi inepte, *cornua.* 572 *patriae.* Bentl. coni. *patribus.*

FAB. VI. vſ. 565 — 621 *Genutius Cippus* cornutus factus. Cf. Valer. Max. V, 6. Meminit eius etiam Plin. XI, 37. Fuit Praetor; ſed quo tempore vixerit, non conſtat. Hoc videmus hoc ipſo loco, nihil ei fuiſſe carius patria.

569 *remeabat ab hoſte.* Valer. M. narrat, cornua ei, cum adverſus hoſtem proficiſceretur, eſſe nata. In bello ſaepe digitos ad frontem retulerat; nunc vero rediens ab hoſte ſcire voluit, quid illa ſignificarent; itaque reſtitit etc.

574 *Placari* drr. arae, cum Dii placantur ſacris in ara factis. v. Burm. Hinc *placabilis ara* ap. Virg. Aen. VII, 764. *trepidantia.* Cf. vſ. 136.

577 *Inſpicere* et *inſpicium* pr. de haruſpicibus. v. Heinſ. *Rerum molimina*, reuolutionem ciuitatis. *Manifeſta*, certa. Sic *manifeſta victoria*, certo euentura, Flor. II, 7, 7.

580 *Cornua* ex antiquiſſima idea ſymbolum potentiae et maieſtatis. Hinc in nummis multi reges illa ſibi tribuerunt. v. Spanhem. de Vſu et Pr. Numiſ. differt. VII. — *Arces* etiam de finibus dici, docet Burm. ad Virg. G. II, 172.

Co

Retulit ille pedem, toruamque a moenibus Vrbis
Auertens faciem, Procul, ah! procul omina, dixit,
Talia Di pellant, multoque ego iuſtius aeuum
Exſul agam, quam me videant Capitolia regem.
Dixit: et extemplo populumque grauemque Senatum
Conuocat: ante tamen pacali cornua lauro
Velat, et aggeribus factis a milite forti
Inſiſtit, priſcoque Deos e more precatus,
Eſt, ait, hic vnus, quem vos niſi pellitis vrbe,
Rex erit. Is qui ſit, ſigno, non nomine, dicam.
Cornua fronte gerit, quem vobis indicat augur,
Si Romam intrarit, famularia iura daturum.
Ille quidem potuit portas irrumpere apertas:
Sed nos obſtitimus, quamuis coniunctior illo
Nemo mihi eſt. Vos Vrbe virum prohibete, Quirites,
Vel, ſi dignus erit, grauibus vincite catenis;
Aut finite metum fatalis morte tyranni.
Qualia ſuccinctis, vbi trux inſibilat Eurus,
Murmura pinetis fiunt: aut qualia fluctus
Aequorei faciunt, ſi quis procul audiat illos:
Tale ſonat populus. Sed per confuſa frementis
Verba tamen vulgi vox eminet vna, Quis ille?

603 *ſuccinctis.* Vnus Leid. *Peliacis*, eleganter, iudice Heinſ.

586 *Retulit pedem*, nempe cohorreſcens. Phaedr. II fab. 1, 6. *Feroque viſo retulit retro pedem.* Et tali horrore etiam omina auerti credebant. Theophr. ch. 16. Lenzius vero explicat: non ingreſſus eſt vrbem: *toruam*, indignationem generoſam prae ſe ferentem. Horat. III od. 5, 44. Regulus *virilem Toruus humi poſuit vultum.* — *Exſul agam*; et egit auctore Valer.

590 Non video, quomodo extra vrbem extemplo populum et Senatum conuocare potuerit. *grauem* propter auctoritatem. *Pacalis laurus*, vt *pacalis olea* VI, 111. vbi v. not. Victoriae et triumphi ſignum nunc non erat. Plin. XV, 30. de lauro, *Ipſa pacifera, vt quam praetendi etiam inter armatos hoſtes quietis ſit indicium.* *Velare* in hac re verb. pr. Apparet autem, exigua fuiſſe illa cornua. *Aggeribus* alio tempore a milite factis nunc verba facturus loco tribunalis vtitur.

593 Virg. Aen. XI, 301. *Praefatus Diuos ſolio ſic infit ab alto.* Ibi Seruius: *More antiquo; nam maiores nullam orationem, niſi inuocatis numinibus inchoabant.* Lenzius contra preces commemorat, quas triumphaturi ante vrbem faciebant. Cippus vero non triumphaturus erat, ſed dicturus

597 *Famularia*, ſeruilia.

603 *Succinctis.* v. ad X, 103

Et ſpectant frontes, praedictaque cornua quaerunt.
Rurſus ad hos Cipus, Quem poſcitis, inquit, habetis,
Et, demta capiti, populo prohibente, corona,
Exhibuit gemino praeſignia tempora cornu.
Demiſere oculos omnes, gemitumque dedere,
Atque illud meritis clarum (quis credere poſſit?)
Inuiti videre caput: nec honore carere
Vlterius paſſi, feſtam impoſuere coronam.
At proceres, quoniam muros intrare vereris,
Ruris honorati tantum tibi, Cipe, dedere,
Quantum depreſſo ſubiectis bubus aratro
Complecti poſſes ad finem Solis ab ortu.
Cornuaque aeratis, miram referentia formam,
Poſtibus inſculpunt, longum manſura per aeuum.
Pandite nunc, Muſae, praeſentia numina vatum, *Aeſculapius.*
(Scitis enim, nec vos fallit ſpatioſa vetuſtas)

620 *miram.* Vnus Leid. *veram*, quod non omnino damnandum cenſet Burm. niſi quis *veterem* malit.

610 In *populo prohibente* haeſerunt Iutt. Cum in Mſſ. nulla ſit varietas, Burm. coni. *populo mirante*, *ſpectante*, vel ſimile aliquid. Male. *Prohibente* eſt prohibere volente, nempe clamoribus ſuis, inuito populo. Nolebat populus tam clarum meritis caput corona privari. Itaque rurſus ei *imponunt feſtam coronam.* Plane ſic *ſe prohibente* legitur V, 45. Populi ſenſus mox bene expreſſus, ſed inepte additum, *quis credere poſſit?*

620 Valer. d. l. de hoc *Cipo*: *Capitis effigies aereae portae, qua exceſſerat, incluſa eſt, dictaque rauduſcula; nam olim aera raudera dicebantur.* M. Varro: *Deinde porta rauduſcula, quod aerata fuit, aes raudum dictum.*

FAB. VII. vſ. 622—744. *Aeſculapius in inſulam Tiberis arceſſitus.* A. V. 462. Q. Fabio Gurgite, D. Iunio Bruto Scaeva Coſſ. peſtilentia vaſtauit vrbem agrosque. Libri Sibyllini aditi, quodnam remedium eius mali a Diis daretur, Aeſculapium ab Epidauro arceſſi iuſſerunt. Legati anguem, qui ſe in nauem eorum contulerat, in quo ipſe Deus latebat, deportauere: eoque in inſulam Tiberis egreſſo, eodem loco ſedes Aeſculapio conſecrata eſt. Liuius X, 47. Epitome Liv. lib. XI. Valer. Max. I, 8. Oroſius III, 22. Lactant. Inſt. II, 7, 13. Plutarch. Quaeſt. Rom. To. VII. Opp. p. 153. edit. Reisk. — Tota fab. a Noſtro magna cum diligentia, multoque ingenio tractata.

623 Inuocatio Deorum in rebus a *ſpatioſa*, longe remota a noſtris temporibus, *vetuſtate* repetitis, ad exemplum Homeri Il. β, 484. et Virg. Aen. VII, 641. inſtituta. Et ita nouo modo a fab. ſuperiore tranſit ad ſequentem.

Vnde Coroniden circumflua Thybridis alueo
Inſula Romuleae ſacris adſciuerit vrbis.
Dira lues quondam Latias vitiauerat auras,
Pallidaque exſangui ſqualebant corpora tabo:
Funeribus feſſi poſtquam mortalia cernunt
Tentamenta nihil, nihil artes poſſe medentum,
Auxilium coeleſte petunt: mediamque tenentes
Orbis humum Delphos adeunt, oracula Phoebi;
Vtque ſalutifera miſeris ſuccurrere rebus
Sorte velit, tantaeque vrbis mala finiat, orant.
Et locus, et laurus, et, quas habet illa, pharetrae,
Intremuere ſimul: cortinaque reddidit imo
Hanc adyto vocem, pauefactaque pectora mouit:
Quod petis hinc, propiore loco, Romane, petiſſes;

634 Vulgo, *habet ipſe pharetras.* Pr. Pal. alter Hamb. et vnus Med. *ipſa illa pharetras.* Alii *ipſa pharetrae.* Hinc Heinſ. loc. conſtituit.

624 *Vnde — vrbis*, quam ob cauſſam Aeſculapius, Deus Epidaurius, a Romanis in inſula Tiberis coli coeptus ſit. *Coronides*, Aeſculapius Apollini e Coronidis vtero exſectus. II, 628 ſqq. *Thybridis alueo*, Thybride. Sed *alueo* pro vulg. *alti* de ſuo dedit Heinſ. Forte praeſtat, *vndis*, quod exhibent pr. Vatic. pr. Ambroſ. Neap. et 2 Medic. Burm. mallet, *Thybride flauo.* Ea inſula dicta *inſula Aeſculapii.* Sueton. Claud. 25. De eius origine v. Liv. II, 5. Mox recte *adſciuerit;* Diis enim indigenis, domeſticis, patriis opp. *adſciti* (Graec. ἐπίθετοι), eorumque ſacra *adſcita.* v. Heinſ.

626 *Dira*, graue epitheton, quo tria ſimul ſignificantur, a Diis iratis immiſſa, mali ominis et praeter modum omnia vaſtans, vt *dira grando* Horat. I od. 2, 2. Liv. d. l. *peſtilentia vrens ſimul vrbem atque agros; portentoque iam ſimilis erat clades.* Copioſiorem peſtilentiae deſcriptionem habes ſupra VII, 523 ſqq. itaque h. l. paucis ea defungitur. *exſangui tabo*, ſanguine in tabum, ſaniem corrupto.

630 *Orbis humus* pro, orbis terrarum. *mediam tenentes.* v. ad X, 167.

634 Locus adumbratus e Virg. Aen. III, 90. *illa*, laurus, *habet pharetras*, ea ornatae ſunt pharetrae. v. I, 558. Lenzius vero intel. pharetras e lauro ſuſpenſas: Apollinem enim, vbi templum intrarit, e mente Ouidii pharetram ſic ſuſpendiſſe. *Tremor* ille ſignum praeſentiae diuinae. Cf. vſ. 671 ſ. *cortina*, operculum tripodis, ὅλμος. Ex *imo adyto*, ex imo ſpecu, cui cortina impoſita. *cortina reddidit vocem*, vox elata eſt per cortinam.

637 *Propiore loco.* Lenzius obſeruat, Epidauron Romanis propiorem fuiſſe oraculo Delphico. Id falſum eſſe, mappa Geographica docere quemque poteſt. Imo Delphi propiores Romanis Epidauro. Burm. putat, poëtam

Et pete nunc propiore loco: nec Apolline vobis,
Qui minuat luctus, opus eſt, ſed Apolline nato.
Ite bonis auibus, prolemque arceſſite noſtram.
Iuſſa Dei prudens poſtquam accepere Senatus,
Quam colat, explorant, iuuenis Phoebeïus vrbem,
Quique petant ventis Epidauria litora mittunt.
Quae ſimul incurua miſſi tetigere carina,
Concilium Graiosque patres adiere: darentque
Orauere Deum, qui praeſens funera gentis
Finiat Auſoniae: certas ita dicere ſortes.
Diſſidet, et variat ſententia: parsque negandum
Non putat auxilium: multi renuere, ſuamque
Non emittere opem, nec numina tradere ſuadent.
Dum dubitant, ſeram pepulere crepuſcula lucem,
Vmbraque telluris tenebras induxerat orbi;

650 Burm. praefert *amittere* ex Oxon. quart. Medic. Arond. et 7 aliis, quia mox *emittere*.

confudiſſe Epidaurum Illyricam cum Peloponneſiaca. Non nego, Veteres, ipſumque Ouidium, paſſim lapſos eſſe in Geographicis; ſed nunc per *propiorem locum* ipſam Romam intellexit, vbi libri Sibyllini ſeruabantur. Quod *petis*, ſcire cupis ex me, quale nempe remedium morbi ſit, id potuiſſes Romae e libris Sibyllinis cognoſcere. Et id eſſe factum, Liuius d. l. docet, *Libri aditi, quinam finis, aut quod remedium eius mali a Diis daretur. Inuentum in libris, Aeſculapium ab Epidauro Romam arceſſendum.* Sin Epidaurum intelligere vellemus, ineptum fuiſſet et ſtultum oraculum. Qui enim ſponte ſcire Romani poterant, Aeſculapium eſſe arceſſendum?

642 *Quam vrbem colat*, qua in vrbe templo et ſacris colatur. v. ad X, 529. *litora.* Epidaurus enim in Argiae litore orientali ſita ad ſinum Saronicum. Ex eadem vrbe Aeſculapii cultus in alias terras propagatus. Pauſan. II, 26.

645 *Concilium*, populum conuocatum. *certas ſortes.* v. ad I, 491. *Sortes dicunt* et alibi legitur, monente Heinſ. Non tamen Burm. ſpernit lectionem nonnullorum Mſſ. *certas addicere ſortes*; nam *addicere* verb. in hac re proprium.

648 *Diſſidet ſententia.* v. ad vſ. 27. *ſera lux*, vltima diei pars. Etiam vſ. ſq. iugulat Heinſ. atque frigiditate ſua Ouidio indignum pronuntiat. Sed abeſſe non poteſt; quandoquidem homines *crepuſculi* tempore nondum dormiunt. Ouidius tria tempora ſe excipientia indicare voluit, ſeram lucem, crepuſcula, ipſam noctem; cui ſimilis vſ. 663 ſ. Neque frigide noctem expreſſit. Ea *vmbra* paſſim dici ſolet. Aen. III, 589. *Humentemque Aurora polo dimouerat vmbram.* Tum *inducere tenebras rebus* apud ipſum Noſtrum legitur II, 395.

Cum Deus in ſomnis opifer conſiſtere viſus
Ante tuum, Romane, torum: ſed qualis in aede
Eſſe ſolet: baculumque tenens agreſte ſiniſtra
Caeſariem longae dextra deducere barbae,
Et placido tales emittere pectore voces:
Pone metus; veniam; ſimulacraque noſtra relinquam:
Hunc modo ſerpentem, baculum qui nexibus ambit,
Perſpice, et vsque nota viſu, vt cognoſcere poſſis.
Vertar in hunc; ſed maior ero, tantusque videbor,
In quantum verti coeleſtia corpora debent.
Extemplo cum voce Deus, cum voce Deoque
Somnus abit, ſomnique fugam lux alma ſecuta eſt.
Poſtera ſidereos Aurora fugauerat ignes:
Incerti quid agant proceres ad templa petiti
Conueniunt operoſa Dei: quaque ipſe morari
Sede velit, ſignis coeleſtibus indicet, orant.
Vix bene deſierant, cum criſtis aureus altis
In ſerpente Deus praenuntia ſibila miſit,
Aduentuque ſuo ſignumque, arasque, foresque,
Marmoreumque ſolum, faſtigiaque aurea mouit:
Pectoribusque tenus media ſublimis in aede

655 *Baculum agreſte.* v. ad II, 681. Bacillum habebat nodoſum, quod difficultatem artis ſignificabat. *caeſaries barbae*, barba. Minut. Felix, *Aeſculapius bene barbatus, etſi ſemper adoleſcentis Apollinis filius.* Interdum tamen et imberbis exhibebatur. Spanhem. de Vſu et Pr. num. p. 181. Et omnino varie fingebatur. Epidauriam eius imaginem deſcribit Pauſan. II, 27. In ſolio ſedens altera manu baculum tenebat, altera ſerpentis caput premebat, cane ad pedes iacente. Barbam ſecundum Albricum de Deorum Imagg. 20 dextra *tenebat*, ſed Noſter maluit *barbam deducere manu* pro, manum deducere in barba apprehenſa. IV, 311. *deducere pectine crines.*

659 *Serpens* datus Aeſculapio, quod vigilantiſſimum eſt animal, quae res ad tuendam valetudinem aegroti maxime apta eſt. v. Feſtus lib. 9. *Notare viſu*, vt XI, 714. *notare oculis. maior ero;* nam omnino corpora Deorum maiora erant humanis. V. nos ad Plin. VII Ep. 27, 2.

666 *Proceres* Epidaurii. *operoſa*, magno artificio, magnoque labore exſtructa, adeoque et ſplendida et ampla. V. ad I, 258. *coeleſtibus*, diuinis.

669 *Aureus* commune epitheton eſt omnium Deorum. Et Epidaurii Aeſculapio *fului* ſerpentis atque innoxii genus potiſſimum conſecrarant. Pauſan. II, 28. *mouit.* Cf. vſ. 635. *Pectoribus tenus.* V. ad III, 43.

Conſtitit; atque oculos circumtulit igne micantes.
Territa turba pauet: cognouit numina caſtos
Euinctus vitta crines albente ſacerdos,
Et, Deus en, Deus en; linguisque animisque fauete,
Quisquis ades, dixit. Sis, o pulcherrime, viſus
Vtiliter: populosque iuues tua ſacra colentes.
Quisquis adeſt, iuſſum venerantur numen: et omnes
Verba ſacerdotis referunt geminata, piumque
Aeneadae praeſtant et mente et voce fauorem.
Admuit his: motisque Deus rata pignora criſtis,
Ter repetita dedit vibrata ſibila lingua.
Tum gradibus nitidis delabitur, oraque retro
Flectit, et antiquas abiturus reſpicit aras,
Adſuetasque domos, habitataque templa ſalutat.
Inde per iniectis adopertam floribus ingens
Serpit humum, flectitque ſinus, mediamque per vrbem
Tendit ad incuruo munitos aggere portus.
Reſtitit hic: agmenque ſuum, turbaeque ſequentis
Officium placido viſus dimittere vultu,
Corpus in Auſonia poſuit rate. Numinis illa
Senſit onus: preſſaque Dei grauitate carina,

675 *caſtos.* Cantabr. Noric. ſex pro diuerſa lect. *numen Acaſtus.* Vnus Baſ. *Acaſtos.*

675 Valer. Max. *Is anguis, quem Epidaurii raro*, (inde turbae pauor) *ſed nunquam ſine magno ipſorum bono viſum* (inde ſacerdotis animus) *in modum Aeſculapii venerati ſunt.* De *albente* ſacerdotum vitta v. ad III, 516. *Euinctus*, vt et ap. Virg. Aen. V, 269. 494. *Caſtum* pietatis et ſanctitatis notionem habet, adeoque in primis ſacerdotibus tribuitur. *Pulcher* frequens epitheton Deorum. Aen. VII, 656. *ſatus Hercule pulchro Pulcher Auentinus.*

681 *Referunt geminata*, repetunt. *praeſtant* etc. fauent linguis animisque.

686 *Antiquas.* v. ad I, 116. Valer. M. *Per vrbis celeberrimas partes mitibus oculis et leni tractu labi coepit — ad triremem Romanam perrexit.*

691 *Turbae ſequentis officium*, turbam officii cauſſa ipſum proſequentem. *Officium* verb. pr. de honore, qui alicui habetur ſectando, deducendo etc. *poſuit rate.* Valer. M. *Eo conſcendit, vbi Q. Ogulnii legati tabernaculum erat, inque multiplicem orbem, per ſummam quietem, eſt conuolutus.*

694 Cf. III, 621. Dorvill. in Cod. antiquo reperit *carina eſt.* Hinc idem malit legere: *et preſſa D. gr. carina eſt, Aeneadae* etc.

Aeneadae gaudent, caesoque in litore tauro
Torta coronatae soluunt retinacula naui.
Impulerat leuis aura ratem. Deus eminet alte,
Impositaque premens puppim ceruice recuruam
Caeruleas despectat aquas: modicisque per aequor
Ionium Zephyris sexto Pallantidos ortu
Italiam tenuit: praeterque Lacinia templo
Nobilitata Deae, Scylaceaque litora fertur.
Linquit Iapygiam, laeuaque Amphissia remis
Saxa fugit: dextra praerupta Ceraunia parte,
Romechiumque legit, Caulonaque, Naryciamque,
Euincitque fretum, Siculique angusta Pelori,
Hippotadaeque domos regis, Temesesque metalla,

696 *naui.* Mitscherl. reuocauit *puppis.*

695 *Caeso tauro*, ex more soluentium appellentiumque. *coronatae* ob discessum optatum, vt alibi ob reditum saluum, hostemve victum. Valer. Max. d. l. *Tum legati perinde atque exoptatae rei compotes, expleta gratiarum actione, cultuque anguis a peritis accepto, laeti inde soluerunt.*

700 *Zephyris*, ventis omnino. Nam ab Epidauro Italiam petentibus contrarius est Zephyrus. *Lacinium* promontorium prope Crotonem, cum *templo* Laciniae Iunonis, sancto omnibus circa populis. Liv. 24, 3 *Deae* pro *Dea* dedit Heins. e Mss. Thuan. Polit. prim. Vatic. prim. Palat. Arond. et aliis; idemque suasit praeterea, *templa* in *templo* mutandum, in quo ego ei cum Mitscherl obsecutus sum. *Scylaceum* vel *Scylacium*, colonia Atheniensium in *litore* sita. De *Iapygia* v. ad XIV, 458. *Amphissia saxa*, promontorium Locrorum. v. Turneb. Aduers. I, 22 Sed male id in hoc itinere commemoratur. Is. Vossius, quoniam vnus cod. *Arangia* habebat, legit *Argennia*, vt Argennum promontorium Siciliae intelligatur. Sed hoc longe a freto erat. *laeuaque* recepi e Mss Ciof. vno Vatic. Cap. et vno Maffei; sequitur enim *dextra.* Probauerat etiam Ciofan. Caeteri vel *leuisque* vel *leuibusque.* In *Ceraunia* valde variant Mss. *Acroceraunia* illa Epiri h. l. intelligi nequeunt. Is. Vossius coni. *Cocintia* a Cocinto promontorio. Heins. e Mss. multis *Celennia* defendit. Lenzius, si versus admitteret, legeret, quod Micyl. suasit, *Caenyia*, a promontorio Italiae *Caenys.* *Romechium* apud nullum Geographum reperitur. Is. Vossius, cui adsentitur Heins., legit, *Lametumque.* Lenz. e coniect Regii praefert *Rheginum.* *Caulon* vel *Caulonia* Achaeorum colonia, in alto litore condita. *Naryx* vel *Naricium* Locrorum oppidum. Sed hoc prius nominari debuisset. *Euincit*, nauigando superat. Horat. III od. 40. *Vincunt aequora nauitae.*

707 De *Temeses metallis* v. ad VII, 207. *Leucosia*, insula contra Paestanum sinum. Plin. III,

Leucoſiamque petit, tepidique roſaria Paeſti.
Inde legit Capreas, promontoriumque Mineruae,
Et Surrentino generoſos palmite colles,
Herculeamque vrbem, Stabiasque, et in otia natam
Parthenopen, et ab hac Cumaeae templa Sibyllae.
Hinc calidi fontes, lentiſciferumque tenentur
Liternum, multamque trahens ſub gurgite arenam
Vulturnus, niueisque frequens Sinueſſa columbis,
Minturnaeque graues, et quam tumulauit alumnus,
Antiphataeque domos, Trachasque obſeſſa palude,
Et tellus Circaea, et ſpiſſi litoris Antium.
Huc vbi veliferam nautae aduertere carinam,
(Aſper enim iam pontus erat) Deus explicat orbes,

6. Heinſ. mallet *Leucaſia*, quia *Leucoſia*, Λευκωσία, apud Graecos ſyllabam ſecundam producit. Sed et alii licentia poëtica ſecundam breuem fecerunt. v. Drakenb. ad Silium VIII, 580. *Paeſtum*, vrbs Lucanorum, et clementiſſimo coelo vtens, et roſis abundans. Hinc *tepidi roſaria Paeſti* e Virg. G. IV, 119. *biferi roſaria Paeſti.* v. Cluuer. Ital. Antiq. IV, 14.

710 *Surrentini colles* ad ſinum Campaniae abundabant generoſo vino. Plin. XIV, 2. *Herculeam vrbem*, Herculanum. *in otia natam*, vbi ſtudia vel maxime coluntur. *otioſa Neapolis* Horat. Epod. V, 43. *docta Neapolis* Martial. V Epigr. 78. *Hoſpita Muſis otia* ei tribuit Silius XII, 31. De *Cumis* v. ad XIV, 104. *templa*, antrum.

714 *Liternum* (Vulg. *Linternum.* v. Heinſ. et Cluuer. Ital. Antiq. IV, 2.) oppidum Campaniae. Ibi frequens *lentiſcus*, arbor maſtichen fundens. Plin. XIV, 20. Per *calidos fontes* Baias intel. Farnab. Imo tota haec litora calidis fontibus rigantur. Plin. III, 5.

715 *frequens Sinueſſa columbis*, vt Dionaeis auibus circumſona Thisbe ap. Stat. VII, 261. In Campania grandiſſimas prouenire columbas, tradit Plin. X, 37. *Graues*, parum ſalubres ob paluſtre ſolum. *Paluſtres Minturnae* ap. Horat. Ep. I, 5, 4. *grauitas coeli* ſic eſt ap. Cic. Att. XI, 22. *quam tumulauit alumnus*, Caieta. vid. XIV, 157. Mulierem poſuit pro loco, qui inde nomen accepit. De *Antiphate* v. XIV, 234. et paullo poſt etiam de *Circaea* tellure. *Trachas*, Anxur, quae etiam Trachina, et Tarracina dicta. Liv. IV extr. *Anxur fuit, qua nunc Tarracinae ſunt, vrbs prona in paludes. Antium*, oppidum Latinorum maritimum. Hic egreſſum eſſe Aeſculapium, etiam Valer. Max. d. l. tradit. Recte igitur Regius *Ancon* mutaſſe videtur in *Antium*, quod Heinſ. etiam in multis Mſſ. reperit. *ſpiſſi*, denſi, duri.

720 — 27 Vide diligentiam, ingenium et ornatum in hac narratione. *Templa parentis.* Valer. M. ipſius Aeſculapii templum nominat. Sed parum credibile, eum iam tum cultum eſſe ab Antiatibus. *explicat orbes.* Contra Virg. Aen. XII, 743. *implicat orbes.*

Perque ſinus crebros, et magna volumina labens,
Templa parentis init flauum tangentia litus.
Aequore pacato patrias Epidaurius aras
Linquit, et hoſpitio iuncti ſibi numinis vſus,
Litoream tractu ſquamae crepitantis arenam
Sulcat, et, innixus moderamine nauis, in alta
Puppe caput poſuit: donec Caſtrumque, ſacrasque
Lauini ſedes, Tiberinaque ad oſtia venit.
Huc omnes populi paſſim, matrumque, patrumque
Obuia turba ruit, quaeque ignes, Troïca, ſeruat
Veſta, tuos, laetoque Deum clamore ſalutant.
Quaque per aduerſas nauis cita ducitur vndas,
Tura ſuper ripas, aris ex ordine factis,
Parte ab vtraque ſonant, et odorant aëra fumis:
Ictaque coniectos incalfacit hoſtia cultros.
Iamque caput rerum, Romanam intrauerat vrbem:
Erigitur ſerpens, ſummoque adclinia malo
Colla mouet, ſedesque ſibi circumſpicit aptas.
Scinditur in geminas partes circumfluus amnis:
Inſula nomen habet: laterumque a parte duorum
Porrigit aequales media tellure lacertos.
Huc ſe de Latia pinu Phoebeïus anguis
Contulit, et finem, ſpecie coeleſte reſumta,
Luctibus impoſuit, venitque ſalutifer Vrbi.

Iulius Caeſar.

Hic tamen acceſſit delubris aduena noſtris:

737 Vulg. *accliuia malo.*

Plin. IX Ep. 33, 5. *orbes implicitat expeditque.* — *Sulcat.* V ad IV, 706. *Crepitantis.* III, 75. de ſerpente, *Terra raſa ſonat ſquamis.*

727 *Caſtrum* Inui, vrbs Rutulorum. *ſacras ſedes*, quia Aeneas Penates ibi in Palladis templo poſuit. *Paſſim*, ſine ordine, bene coniungitur cum *ruit*, quod et ipſum eſt, currere ſine lege. *Troica Veſta*, quam Aeneas vna cum igne ſacro et Penatibus aſportauit. Virg. Aen. II, 296.

734 *Sonare* de crepitu turis. *Odorant fumis*, replent fumis odoratis. *Coniectus* vt *adiectus* pr. de cultro adacto. v. Gronov. Obſ. p. 87.

739 — 41 Praeclara inſulae, quam fluuius facit, deſcriptio. *Porrigit*, extendit. Feſtus: *In inſula Aeſculapio facta aedes fuit, quod aegroti a medicis aqua maxime ſuſtentantur.* Caeterum hunc Aeſculapii in ſerpente latentis aduentum nummis etiam celebrarunt Romani. Spanhem. de Vſu et Praeſt. num. II, 217.

FAB. VIII, vſ. 745 — 870 *Iulii Caeſaris apotheoſis* grauiter

Caeſar in vrbe ſua Deus eſt: quem Marte, togaque
Praecipuum, non bella magis finita triumphis,
Resque domi geſtae, properataque gloria rerum
In ſidus vertere nouum, ſtellamque comantem,
Quam ſua progenies. Neque enim de Caeſaris actis
Vllum maius opus, quam quod pater exſtitit huius.
Scilicet aequoreos plus eſt domuiſſe Britannos,
Perque papyriferi ſeptemflua flumina Nili
Victrices egiſſe rates, Numidasque rebelles,
Cinyphiumque Iubam, Mithridateisque tumentem
Nominibus Pontum, populo adieciſſe Quirini,
Et multos meruiſſe, aliquos egiſſe triumphos,
Quam tantum genuiſſe virum, quo praeſide rerum
Humano generi, Superi, cauiſtis abunde.
Ne foret hic igitur mortali ſemine cretus,
Ille Deus faciendus erat. Quod vt aurea vidit
Aeneae genitrix: vidit quoque triſte parari
Pontifici letum, et coniurata arma moueri.
Palluit, et cunctis, vt cuique erat obuia, Diuis,

759 Vulg. *fauiſtis abundo*, quod fluxit ex interpretatione τῷ *cauiſtis.* 762 Mitſcherl. verba *vidit quoque — — moueri* ſignis parentheſeos incluſit, quod et alii fecere. Male. Nam *palluit* ad hoc membrum pertinet.

et in maximum Auguſti honorem tractata. Cauſſam eius a it Venus, vnde genus ducebat Caeſar, in concilio Deorum, eamque adiuuat Iupiter. Ineſt h. l. catalogus rerum et a Caeſare et ab Auguſto geſtarum.

748 *Properata*, properanter parta. Cic. pro Marc. 2. de Caeſare, *Nec vero disiunctiſſimas terras citius cuiusquam paſſibus potuiſſe peragrari, quam tuis non dicam curſibus, ſed victoriis luſtratae ſunt.* De *ſtella comante* v. vſ. 849.

750 Mirum in modum adulatur Auguſto. *Scilicet* ironicae locutioni inſeruit. Male igitur Tan. Faber emend. *minus eſt domuiſſe.* Lenzius totum loc. vsque ad *cauiſtis abunde* interrogatiue capit. Sed hoc non patitur, opinor, τὸ *ſcilicet.* Vertit tamen ſic et Rode. *aequoreos*, aequore cinctos. *Papyrifer Nilus* etiam III Triſt. 10, 27. *Numidas rebelles*, qui iugum recipere nolebant, ſed ſemper excutiebant, et qui *Iuba* duce arma contra Caeſarem ſumſerunt. *Cinyphium*, Africanum, a Cinype Africae fluuio. VII, 272. *nominibus*, gloria et fama. — *Aliquos egiſſe.* Quinquies triumphauit; nempe quater eodem menſe poſt deuictum Scipionem, et rurſus ſemel poſt ſuperatos Pompeii liberos. Sueton. Caeſ. 37. — *cauiſtis*, proſpexiſtis, conſuluiſtis.

Adſpice, dicebat, quanta mihi mole parentur
Inſidiae, quantaque caput cum fraude petatur,
Quod de Dardanio ſolum mihi reſtat Iulo.
Solane ſemper ero iuſtis exercita curis?
Quam modo Tydidae Calydonia vulneret haſta.
Nunc male defenſae confundant moenia Troiae:
Quae videam natum longis erroribus actum
Iactarique freto, ſedesque intrare ſilentum,
Bellaque cum Turno gerere, aut, ſi vera fatemur,
Cum Iunone magis. Quid nunc antiqua recordor
Damna mei generis? timor hic meminiſſe priorum
Non ſinit. In me acui ſceleratos cernitis enſes:
Quos prohibete, precor, facinusque repellite, neue
Caede ſacerdotis flammas exſtinguite Veſtae.
  Talia nequicquam toto Venus anxia coelo
Verba iacit, Superosque mouet: qui rumpere quamquam
Ferrea non poſſunt veterum decreta ſororum,
Signa tamen luctus dant haud incerta futuri.
Arma ferunt nigras inter crepitantia nubes,
Terribilesque tubas, auditaque cornua coelo
Praemonuiſſe nefas. Phoebi quoque triſtis imago
Lurida ſollicitis praebebat lumina terris,
Saepe faces viſae mediis ardere ſub aſtris:
Saepe inter nimbos guttae cecidere cruentae.
Caerulus et vultum ferrugine Lucifer atra

769 Venus vulnerata Diomedis haſta. Homer. Il. ε, 335. *Calydonia.* v. ad XIV, 513. *confundant*, pudore ſuffundant. *Cum Iunone*, ea enim impulſus Turnus arma mouerat.

778 *Ignis Veſtae exſtinctus* fuit in prodigiis. v. Ciofan. ad h. l.

781 *Veterum ſororum* pro, vetera decreta ſororum, Parcarum. Niſi mauis ſenes Parcas intelligere. *vetus* enim ſic dr. et Parcae fingebantur ſenes. V. Lenzius. *ferrea*, immutabilia. *Signa* ſ. prodigia ſequentia ſumta ſunt e Virg. G. I, 464 ſqq. quamquam etiam hiſtoricis celebrata. Cf. Tibul. II, 71 — 78. et Cic. de Diu. I, 10. ſqq. *luctus futuri*, bellorum ciuilium inſtantium. Nam ſecundum Virg. illa acciderunt poſt caedem Iulii Caeſaris.

783 Virg. *Armorum ſonitum toto Germania coelo Audiit.* Tibul. *Atque tubas, atque arma ferunt crepitantia coelo Audita.* De *crepitu* armorum v. ad I, 143. *Phoebi imago*, Phoebus, ſol per totum illum annum pallidior ſolito fuit. Plin. II, 30. Plutarch. in Iulio Caeſ. extr.

789 *Ferrugo* poëtis tenebrae,

Sparſus erat, ſparſi lunares ſanguine currus.
Triſtia mille locis Stygius dedit omina bubo:
Mille locis lacrimauit ebur, cantusque feruntur
Auditi, ſanctis et verba minacia lucis.
Victima nulla litat: magnosque inſtare tumultus
Fibra monet: caeſumque caput reperitur in extis.
Inque foro, circumque domos, et templa Deorum
Nocturnos vlulaſſe canes, vmbrasque ſilentum
Errauiſſe ferunt, motamque tremoribus vrbem.
Non tamen inſidias, venturaque vincere fata
Praemonitus potuere Deûm: ſtrictique feruntur
In templum gladii: neque enim locus vllus in Vrbe
Ad facinus, diramque placet, niſi Curia, caedem.
Tum vero Cytherea manu percuſſit vtraque
Pectus: et aetheria molitur condere nube,
Qua prius infeſto Paris eſt ereptus Atridae
Et Diomedeos Aeneas fugerat enſes.
Talibus hanc genitor: Sola inſuperabile fatum,

caligo. Virgil. *Caput obſcura nitidum ferrugine texit.* Eam ferruginem ſolis interdum, etiam hodie, efficiunt vapores, quibus aër repletus, qui et ſanguineam reddunt lunam. — De *bubone* v. ad X, 453.

792 *Ebur*, ſtatuae eburneae. Eae cum tempore pluuio humidae eſſent, lacrimare credebantur. Virg. *moeſtum illacrimat templis ebur, aeraque ſudant.* Tibul. *ſimulacra Deum lacrimas fudiſſe tepentes.* — *cantus*, voces, quaſi oraculo editae, quales ſaepe auditae inter omina habita. Ita Burm. contra Brouckhuſ. qui malebat, *planctus*. Virg. *Vox quoque per lucos vulgo exaudita ſilentes Ingens.* Tibul. *lucos praecinuiſſe fugam.*

794 *Litare*, i. Deos placare, drr. et homines, et victimae et arae. v. Schwarz. ad Plin. pan. cp. 52. *Fibra — extis* Virg. *nec tempore eodem Triſtibus aut extis fibrae adparere minaces Aut puteis manare cruor ceſſauit.* — *Caput*, nempe extorum, quod *caeſum* cultro victimarii mali ominis erat. Liu. VIII, 9. *Decio caput iecinoris a familiari parte caeſum aruſpex dicitur oſtendiſſe, alioqui acceptum Diis hoſtiam eſſe.*

796 — 98. Virg. *Obſcoenique canes Signa dabant — inſolitis tremuerunt motibus Alpes — ſimulacra modis pallentia miris Viſa ſub obſcurum noctis.*

800 *Praemonitus*, ſigna praemiſſa. *templum* nunc curia, vt ſaepe ap. Cic. quia illa inauguratu; *templum* enim omnis locus inauguratus et ſanctus. *ſtricti feruntur* pro, ſtringuntur in templo; nam inuoluti illati erant in curiam. Dio 44, 16.

804 *condere*, Caeſarem. De *Paride erepto* v. Homer. Il. γ, 380. *infeſto Atridae*, Menelao, quocum certabat. De *Aenea* v. Il. ε, 311. ſqq.

Nata, mouere paras? intres licet ipſa Sororum
Tecta trium: cernes illic molimine vaſto
Ex aere, et ſolido rerum tabularia ferro;
Quae neque concurſum coeli, neque fulminis iram,
Nec metuunt vllas tuta, atque aeterna ruinas.
Inuenies illic incluſa adamante perenni
Fata tui generis: legi ipſe, animoque notaui,
Et referam, ne ſis etiamnum ignara futuri.
Hic ſua compleuit (pro quo, Cytherea, laboras.)
Tempora, perfectis, quos terrae debuit, annis.
Vt Deus accedat coelo, templisque colatur,
Tu facies, natusque ſuus; qui nominis heres,
Impoſitum feret Vrbis onus, caelique parentis
Nos in bella ſuos fortiſſimus vltor habebit.
Illius auſpiciis obſeſſae moenia pacem

819 Multi, *numinis heres.*

809 — 14 Grauiſſime immutabilitatem ſatorum notat. *Rerum tabularia*, locus, in quo ſeruantur tabulae, quibus res fatales continentur, ſtructus *molimine vaſto*, opera maxima, *ex aere* etc. Tabularia illa Lenzius fuiſſe putat in limine Tartari, vbi aenei muri, et comparat Orph. h. 58, 1 ſ. *Concurſus coeli*, tonitrua, vt VI, 695. XI, 436. Cf. Lucret. VI, 160. Sed et *concuſſum coeli*, quod habent plerique Mſſ. bene habet. Iupiter enim tonans *concutere* coelum et terram grauiter dr. Hor. I od. 34, 12. *Incluſa*, inciſa, inſculpta, quod vtrumque Mſſ. multi e gloſſa praeferunt. Etiam Cic. Cat. I, 2. *SCtum incluſum in tabulis.* Cf. Claudian. XV, 202. vbi Atropos *voces* Iouis *adamante notat.*

819 *ſuus*, eius. *nom. her.* διάδοχος ὀνόματος Caeſaris vr. a Dione. Sueton. Aug. 7. *Poſtea Caeſaris, et deinde Auguſti cognomen aſſumſit: alterum teſtamento auunculi.* — *ſuos*, fauentes.

822 *Mutinae* obſeſſus D. Brutus ab Antonio, quem Auguſtus, iuſſus a Senatu, vna cum Hirtio et Panſa Coſſ. fugauit. Flor. IV, 4. Sueton. Aug. 10. Sequentia expreſſa e Virg. G. I, 490. ſqq. *Ergo inter ſeſe paribus concurrere telis Romanas acies iterum videre Philippi: Nec fuit indignum Superis, bis ſanguine noſtro Emathiam et latos Haemi pingueſcere campos*, vbi Heyn. obſeruat, *Emathiam* eſſe quidem Macedoniae partem, ad quam nec *Pharſalus* nec *Philippi* pertineant, ſed poëtas latius eo nomine vti etiam pro Theſſalia. Licuiſſe porro poëtae, quamquam paullo craſſius, in eodem loco proelium factum dicere, quod in illis regionibus, in eo regno aut plaga factum. Hinc *Pharſaliae* nunc fit mentio, vbi prius proelium commiſſum, hinc *iterum madefacti Philippi.* *ſentiet illum*, vſu cognoſcet eius fortitudinem et conſilium.

Victa petent Mutinae: Pharſalia ſentiet illum,
Aemathiaque iterum madefacti caede Philippi:
Et magnum Siculis nomen ſuperabitur vndis.
Romanique ducis coniux Aegyptia, taedae
Non bene fiſa, cadet: fruſtraque erit illa minata,
Seruitura ſuo Capitolia noſtra Canopo.
Quid tibi Barbariem, genteſque ab vtroque iacentes
Oceano, numerem? Quodcumque habitabile tellus
Suſtinet, huius erit: pontus quoque ſeruiet illi.
Pace data terris, animum ad ciuilia vertet
Iura ſuum, legeſque feret iuſtiſſimus auctor,
Exemploque ſuo mores reget: inque futuri
Temporis aetatem, venturorumque nepotum
Proſpiciens, prolem ſancta de coniuge natam
Ferre ſimul, nomenque ſuum, curaſque iubebit.
Nec, niſi cum ſenior ſimiles aequauerit annos,
Aetherias ſedes, cognataque ſidera tanget.
Hanc animam interea caeſo de corpore raptam
Fac iubar, vt ſemper Capitolia noſtra Forumque

826 *Romani ducis*, Antonii, *coniux Aegyptia*, Cleopatra, quam ille, repudiata Octauia, vxorem duxerat, *taedae non bene fiſa*, temere ſperans, ſe nuptam Antonio potituram eſſe imperio Romano (Dio IV. p. 421.), *cadet*, victa ad Actium ab Auguſto aſpidum veneno peribit. *fruſtraque* etc. invidioſe, fruſtra imperium R. affectauerit. Pro toto imperio *Capitolium* nominat, vt vſ. 589. et Horat. I od. 37, 7. de eadem, *dum Capitolio Regina dementes ruinas, Funus et imperio parabat* etc. *Canopus*, numen Aegyptiorum.

829 *Barbaria*, monente Burm. totus tractus terrarum, quem barbari populi tenent.

833 *Auctor*, legislator, vt VIII, 101. Sueton. Aug. 34. *Leges retractauit, et quaſdam ex integro ſanxit.* Idem 32. *Pleraque peſſimi exempli correxit, quae in perniciem publicam aut ex conſuetudine licentiaque bellorum ciuilium durauerant, aut per pacem etiam exſtiterant.*

836 *Prolem*, Tiberium, *ſancta de coniuge*, Liuia, *natam*, quam praegnantem a Nerone duxit Auguſtus. *Sancta* ſollemne epitheton mulierum caſtarum et probarum, etiam in Monumentis.

838 Iul. Caeſar, cum interficeretur, natus erat annos LVI. Cum igitur h. l. non admodum longus vitae terminus promittatur Auguſto, Heinſ. ſuadet, *cum ſenior Pylios aequauerit annos.* Certe *Pylios annos* Auguſto precatur Noſter etiam Pont. II, 8, 41. et V Triſt. 5, 62. Cf. Martial. IV Epigr. 1. VIII, 2. Cum Mſſ. quidam *patrios* praeferant, Lenzius ſuadet, *patrios ſuperauerit annos.*

Diuus ab excelſa proſpectet Iulius aede.
Vix ea fatus erat, media cum ſede Senatus
Conſtitit alma Venus, nulli cernenda, ſuique
Caeſaris eripuit membris, nec in aëra ſolui
Paſſa recentem animam, coeleſtibus intulit aſtris.
Dumque tulit, numen capere, atque igneſcere ſenſit,
Emiſitque ſinu: Luna volat altius illa,
Flammiferumque trahens ſpatioſo limite crinem
Stella micat, natique videns benefacta, fatetur
Eſſe ſuis maiora, et vinci gaudet ab illo.
Hic ſua praeferri quamquam vetat acta paternis,
Libera fama tamen, nulliſque obnoxia iuſſis
Inuitum praefert, vnaque in parte repugnat.
Sic magni cedit titulis Agamemnonis Atreus:
Aegea ſic Theſeus, ſic Pelea vincit Achilles.
Denique vt exemplis ipſos aequantibus vtar,
Sic et Saturnus minor eſt Ioue. Iuppiter arces
Temperat aetherias, et mundi regna triformis:
Terra ſub Auguſto: pater eſt et rector vterque.
Dì, precor, Aeneae comites, quibus enſis, et ignis
Ceſſerunt, Dìque Indigetes, genitorque, Quirine,

855 Vulg. *magnis*, Multi, *magnus*.

842 Praefero ex Thuan. Mſ. *proſpectet Iulius arce.* *Excelſa arx* eſt coelum. Alibi, *ſumma arx.* Similis ſententia in Epiced. Druſi vſ. 61. *ſumma ſacer ille locatus in arca, Res hominum ex tuto cernere dignus erat.*

849 Sueton. Iul. Caeſ. 88. *In Deorum numerum relatus eſt, non ore modo decernentium, ſed et perſuaſione vulgi. Siquidem ludis, quos primos ei heres Auguſtus edebat, ſtella crinita per ſeptem dies continuos fulſit, exoriens circa vndecimam horam: creditumque eſt, animam eſſe Caeſaris in coelum recepti: et hac de cauſſa ſimulacro eius in vertice additur ſtella.*

859 *Triformis.* v. ad XII, 40. Expreſſit autem Horat. I od. 12, 50. *Orte Saturno, tibi cura magni Caeſaris fatis data: tu ſecundo Caeſare regnes. Te minor latum reget aequus orbem: Tu graui curru quaties Olympum.* Cf. Faſt. II, 130.

861 *Aeneae comites*, Penates, quos incendio Troiano ereptos in Latium aduexit Aeneas. Ab his diuerſi *Indigetes*, ἐγχώριοι, in quibus ipſe Aeneas. XIV, 608. Expreſſus autem loc. e Virg. G. I, 498. — *Genitor*, conditor, *vrbis*. Cic. de Div. I, 2. *Huius vrbis parens Romulus.* Silius II, 654. *parens murorum*, vbi v. Drakenb. — *domeſticus*, Palatinus. *Tarda ſit* etc. Horat. I od. 2, 45. *Serus in coelum re-*

Vrbis, et inuicti genitor, Gradiue, Quirini,
Veſtaque Caeſareos inter ſacrata Penates,
Et cum Caeſarea tu, Phoebe domeſtice, Veſta,
Quique tenes altus Tarpeias Iuppiter arces,
Quosque alios vati fas appellare piumque;
Tarda ſit illa dies, et noſtro ſerior aeuo,
Qua caput Auguſtum, quem temperat, orbe relicto
Accedat coelo, faueatque precantibus abſens.

Iamque opus exegi, quod nec Iouis ira, nec ignes,
Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetuſtas.
Cum volet illa dies, quae nil, niſi corporis huius
Ius habet, incerti ſpatium mihi finiat aeui:
Parte tamen meliore mei ſuper alta perennis
Aſtra ferar, nomenque erit indelebile noſtrum,
Quaque patet domitis Romana potentia terris,
Ore legar populi, perque omnia ſecula fama,
Si quid habent veri Vatum praeſagia, viuam.

879 In multis Mſſ. hoc diſtichon eſt adſcriptum: *Bis ſex millenos verſus in codice ſcriptos, Sed ter quinque minus continet Ouidius.* Burm. monet, exſtare hodie nonniſi 11993. vt ſeptem deſint.

deas, diuque Laetus interſis populo Quirini.

871 Epilogus fideliter expreſſus ex Horat. III od. 30. Cf. etiam II, 20. et Propert. III, 1, 34 ſqq. *Exegi*, ad finem perduxi, abſolui. Horat. *Exegi monumentum aere perennius. Iouis ira*, fulmen. *edax*, omnia abſumens. Horat. *Quod non imber edax, non Aquilo impotens Poſſit diruere, aut innumerabilis Annorum ſeries, et fuga temporum.*

875 *ſuper alta perennis Aſtra ferar*, gloria mea erit aeterna. Horat. *Non omnis moriar: multaque pars mei Vitabit Libitinam. ore legar populi.* Propert. II, 1, 2. *Veniat mollis in ora liber.* vbi v. Brouckh.

INDEX VERBORUM

IN OVIDII METAMORPHOSES.

Numerus Romanus librum, Arabicus versum indicat.

A

Admonitor. IV, 663.

Admonitus, subst. admonitu veteris commota ministrae etc. IX, 324. Pallados admonitu. XII, 360. admonitu luctus renouantur amaro. XIV, 465.

Admoueo. cur admouet alter blanditias? VI, 631. inimicos admouet ignes. VIII, 461. manus operi tentantes admouet. X, 254. ora ad ora admouet. XII, 425. vt oscula admoueam. X, 344. admoui preces. VI, 689. quas (scil. faces) viator nimis admouit (scil. sepibus). I, 494. geminos angues curribus admouit. V, 643. paruo admouit aëno. VIII, 645. postibus altis admouit digitos. XI, 115. artifices Natura manus admouit. XV, 218. quas (scil. opes) Stygiis admouerat vmbris. I, 139. his vbi promissis spes est admota recursus. XI, 454. postquam crudelibus aris admota est. XIII, 454. admoto pollice. IX, 395. admoto dente. X, 124. admoti templis. VII, 593. admotam flammam. III, 374. alto admotam lecto. X, 463. admotis herbis. ib. 188. admotis Athamantis aquis accendere lignum narratur. XV, 371. admotum fretum remis. VI, 512.

Adnuo. laurea ramis adnuit. I, 567. adnuit oranti. IV, 538. qua potuit precibus Deus adnuit. VIII, 352. cf. vs. 559 et 780. adnuit optatis. XI, 104. cf. XII, 206 et 597. placato adnuit ore. XIV, 593. adnuit Omnipotens. ib. 816. cf. XV, 683. adnuimus viro. V, 284. ingentibus adnuat ausis. VII, 178. Di maris adnuerant. II, 531.

Adoleo. qui nullos aris adoleret honores. VIII, 740. leues stipulae adolentur. I, 492.

Adolesco. si quis — ramos — adolescere cernat. IV, 376.

Adoperio. adoperta nubibus atris. II, 790. adoperta vultum. IV, 94. adoperta marmore tellus. VIII, 701. per iniectis adopertam floribus serpit humum. XV, 638. adoperta lumina somno. I, 714.

Adoro. auctorem viae adorat. III, 18. Deos pelagi — adorat. XI, 248. votis numen adorat. ib. 540. ignotos Deos — adorat. XIV, 366. Nymphas — adorant. I, 320. adoratis Nymphis. IX, 350. numen adorandum pelagi est. XI, 392.

Adpareo. vt totum adpareat aurum. II, 734. tympana non adparentia. IV, 391. prima de sulcis acies adparuit hastae. III, 107. talis adparuit illi. XIV, 767.

Adpello, are. nec audet adpellare virum virgo. IV, 681.

Adpello, ere. fessos ad litora iuuencos adpuleram. XI, 353.

Adplaudo. adplauso corpore. IV, 352.

Adplico. adplicat humeros ad magnae saxa columnae. V, 160. Oetaeis regionibus adplicat angues. VII, 223. telluris ad oras adplicor. III, 598.

Adpono. adpositas mensas. VIII, 570. cf. vs. 831.

Adporrectus. adporrectum draconem. II, 561.

Adpropero. portas intrare patentes adpropera. vid. *Intro.*

Adquiro. bello vires adquirit amicas. VII, 459.

Adrideo. cum risi, adrides. III, 459.

Adrigo. adrectis auribus horrent quadrupedes. XV, 516.

Adripio. arcus adripit. V, 64. adreptum crinem. IV, 557.

Adscendo. quo simul adscendit. VII, 220. illuc solita est adscendere. VIII, 17. in plagas coeli tumefactum adscendere pontum (credas). XI, 518.

Adscensus. alto in adscensu. XI, 151.

Adscisco. vnde Coroniden — sacris adsciuerit vrbis. XV, 625.

Adsensus. adsensu populi. VII,

iugis vltor. V, 10. magnae tibi nuntius adsum cladis. XI, 349. Pallas adest. III, 102. vid. et vs. 247 et 380. quisquis adest, (aderant comites) terretur. IV, 597. non pronuba Iuno — adest. VI, 429. nec moderator adest. VII, 561. noua pestis adest. IX, 200. lux iugalis adest. ib. 759. plus vigoris adest. ib. 789. coniugio adest Dea. X, 295. miles adest. XIII, 622. adsumus en. III, 605. matres Cadmeides adsunt. IX, 304. promissis testis adesto Dis iuranda palus. II, 45. geminae adeste sorores. III, 713. aethereis quare — sedibus huic adsim. II, 513. nostris laboribus adsis. III, 613. pacatus mitisque adsis. IV, 31. Cythereia ausis adsit nostris. X, 641. cf. vs. 673. visus adesse idem Deus est. XV, 32. nec — tunc aderas. II, 679. prima quies aderat. VIII, 83. vna ministrarum — aderat. IX, 307. ipsa suis aderat Venus aurea festis. X, 277. os et lingua volenti dicere non aderant. V, 467. cum iam prope partus adesset. IX, 673. adfuit huic monstro Cycnus. II, 367. tanta simplicitas puerilibus adfuit annis. V, 400. tantus decor adfuit arti. VI, 18. si quis Deus adfuit illis. VII, 793. adfuit ille quidem. X, 4. adfuit huic turbae cupressus. ib. 106. tu ducibus Latiis aderis. I, 560. aderis dolentibus. X, 142. iam dies aderit. III, 519.

Adsumo. pugnae adsumit amorem. III, 705. a ventis alimenta adsumere. VII, 79. ferosque pedes, ferasque adsumere pennas. XV, 384. vt vires adsumeret auitas. XIII, 886. vt nouas humeris adsumserat alas. XI, 789. cf. XII, 1. adsumtum patrem. III, 558.

Adueho. tanti per aequoris vndas|aduehor Ortygiam. V, 499. cf. vs. 640.

Aduena. III, 561. VII, 39. X, 226. XV, 745.

Aduenio. constitit adueniens. VII, 238. cf. vs. 513. somnus in ignotos oculos aduenit. ib. 155.

Aduento. quae quoniam aduentat. IX, 145. Graias aduentare rates. XII, 65.

Aduentus. scitari caussam aduentus. II, 742. cf. VI, 449. coniugis aduentum praesenserat. I, 610. sub aduentum Fauoni. IX, 660. hospitis aduentu. XI, 95. aduentu suo signum — mouit. XV, 671.

Aduersus, adi. per aduersi Tauri cornua. II, 80. aduersi Solis ab ictu. III, 183. ibat in aduersum hostem. VIII, 403. hastam misit in aduersum Menoeten. XII, 116. in aduerso vultu. XII, 451. aduersos in armos. VIII, 419. quos omnes — perculit aduersos. XII, 312. aduersae procellae. XI, 484. aduersa a fronte. II, 476. aduersis figit modo lumina terrâ. XIII, 541. aduersas vibrabant flamina vestes. I, 528. per aduersas vndas. XV, 732. nitor in aduersum. II, 72. in aduerso limine. II, 814. pectore in aduerso. IV, 802. et XV, 162. et aduersa pectora. XIII, 614. aduersum vulnus. XII, 312. aduersa in agmina versus. V, 161. clypeo reducto aduersa ora viri pulsat. XII, 132. cf. vs. 237. aduersa moenia Rhegi. XIV, 5.

Aduerto. in quamcumque domus aduerto lumina partem. VI, 180. cursus aduertite vestros. III, 636. sacris vultus aduertite vestros. VIII, 582. monitis animos aduertite nostris. XV, 140. aduertens pensas examinat herbas. XIV, 270. vbi nautae aduertere carinam. XV, 719. Scythicas aduertitur oras. V, 649.

Adulor. nostra adulantes comitant vestigia. XIV, 259. per ferarum agmen adulantum. ib. 46.

Adulter. IV, 182. VII, 741. erat, qui deciperetur, adulter. IX, 739.

acta Deae refero. II, 562. suis nulli miserabilis actis. VIII, 783. acta magni Herculis implerunt terras. IX, 134. ipsius datur hoc immanibus actis. ib. 247. fortibus actis acta patris vincet. XI, 222. dum notata oculis reminiscitur acta. ib. 714. acta memoranda referre. XIII, 956. rescindere nunquam Dîs licet acta Deûm. XIV, 785. sua praeferri vetat acta paternis. XV, 852..

Agrestis Phoebus. VI, 122. saltu agresti. XIV, 521. vultus agrestes. IX, 96. calamis agrestibus insonat. XI, 161. silua agresti. VII, 242. agrestes tineae. XV, 373. non agreste pectus habens. XI, 767. baculum agreste. XV, 655. Hinc subst. Agrestis. herba spe delectat agrestem. XV, 203. agrestes legebant vimina. VI, 344. agrestes aconita vocant. VII, 419. tardi agrestes. IX, 346. vim agrestum metuens. XIV, 635. vnam agrestem compellat. VIII, 787.

Agricola. prodidit agricolam. XI, 192. opes abstulit agricolis. ib. 210. coeptus ab agricolis honos. VIII, 276.

Ah! partic. exclamandi. II, 489. VI, 386. VIII, 139. etc.

Ai, ai, vox dolentis et lugentis. X, 215.

Ala. super fluctus alarum insistere remis. V, 558. alas pedibus — sumsisse. I, 671. nigrantes versus in alas. II, 535. cauda spatiantes implicat alas. IV, 364. ignotas humeris adcommodat alas. VIII, 209. cf. vs. 216. longas per brachia porrigit alas. ib. 544. madidis Notus euolat alis. I, 264. lassatis alis. ib. 308. paribus alis. II, 708. motis alis. ib. 719. perlucentibus alis. IV, 411. operire nouis alis. ib. 425. aequora destringunt summis alis. ib. 561. tridentibus alis. ib. 615. alis aetheriis. ib. 698. velocibus alis. ib. 723. ibidis alis. V, 331. fuluis ab alis. ib. 546. cf. VI, 707. et VIII, 146. olorinis sub alis. VI, 109. cf. X, 718. trepidantibus alis. VII, 382. innixam nouis alis. ib. 401. ceratis alis. IX, 741. etc.

Albeo. venter albet. VI, 380. spumis tumentibus albet. VII, 263. cf. vs. 415. spumis sonantibus albet (pontus). XI, 501. albenti velatus tempora vitta. V, 110. cf. XV, 676. villis albentibus implet (aures). XI, 176. albentes laniata comas. XIII, 534. spumis albentibus oblita frena. XV, 519. albentia tempora canis. III, 516.

Albida spuma. III, 74.

Albus. cui color albus erat, nunc est contrarius albo. II, 541. cf. XII, 403. et XV, 46. albus lapis. II, 832. terga albi equi. VIII, 33. cf. XV, 189. florem album. XIV, 291. albis proxima cygnis. ib. 509. vitta alba. II, 413. alba canities. X, 424. Hiems, alba capillos. XV, 213. corpus albam contulit in volucrem. XII, 144. inter aues albas. II, 632. albis in turribus. IV, 48. albas flexit aues illuc. VIII, 719. lentior vitibus albis. XIII, 800. cum albis medullis. XIV, 208. medio distinctus ab albo. III, 221. alba poma. IV, 51. foliis albis. III, 510. filis albis. VI, 577.

Ales, 1) subst. niueis argentea pennis ales. II, 537. cf. vs. 544. regia ales. IV, 362. Iouis ales. VI, 517. ex illo (semine) concipit ales. X, 328. vigil ales (i. gallus). XI, 597. ales miserabilis. ib. 733. quem nulla fefellerat ales. XIII, 771. vna est, quae — se ipsa resemjnet, ales. XV, 392. volucri non segnius alite. VII, 770. nulla alite verti dignatur. X, 157. ambo alite mutantur. XI, 742. alite vesci. XV, 467. in alitibus facundia prisca remansit. V, 677. nec con-

B

C

Concauo. in geminos vbi brachia concauat arcus scorpios, II, 195.

Concauus. concaua vallis. VIII, 334. concaua cera. IV, 30. concaua brachia Cancri. X, 127. cf. XV, 369.

Concedo. si naturae formam concedimus illi. XII, 394. nihil, praeter hanc animam, concede mihi. V, 222. operi meo concedite. VIII, 392. adspice, quantum concedant nostro tua cornua ferro. XII, 384. vbi concessit tempus puerile iuventae. VI, 719. si nil conceditur vltra. X, 344. vt ament concessa puellae. IX, 453.

Concentus. concentu victus vocisque lyraeque est. XI, 11.

Concha. summa lacunabant alterno murice conchae. VIII, 563. conchae sonaci inspirare. I, 333. stratis, concha Sidonide tinctis. X, 267. conchae marinae. XV, 264. munera fert illi conchas. X, 260. cauis conchis. IV, 724. laevior adsiduo detritis aequore conchis. XIII, 792.

Concido (a cado). concidit. V, 117. concidit Ancaeus. VIII, 401. cf. vs. 764. inani concidit aluo. XII, 392. concidere miratur arator inter opus tauros. VII, 538. concidere has (scil. gentes cernimus). XV, 422. sanguine — conciderant lapsi. V, 78. conciderant ictae iuuencae. X, 272.

Concieo. concitus imbribus amnis. III, 79. concitus ira. VII, 413. insano concita motu. III, 711. cf. VI, 158. concita mater. IV, 518. praefixo concita rostro. ib. 705. tento concita cornu. VI, 243. concita per siluas. ib. 594. pleno velo concita puppis. VII, 491. crimine concita vano. ib. 829. adducto concita neruo. VIII, 357. a numine concita nostro. X, 690. concita flumina. VII, 154. concita membra. XI, 334.

Concilium. hoc mihi concilium tecum manebit. I, 710. concilium Graiosque patres adiere. XV, 645. in ferarum concilio medius sedebat. X, 144. concilio praesente Deorum. XIV, 812.

Concipio. thalamos alieni concipis orbis. VII, 22. ingentes — concipit iras. I, 166. concipit Iris aquas. ib. 271. concipit aethera mente. ib. 777. concipit validos ignes. VII, 9. cf. vs. 108. IX, 519. X, 582. et XV, 348. dum vota sacerdos concipit. VII, 593. plenissima concipit verba. X, 290. cuius semine concepta est, ex illo concipit ales. ib. 328. animo maiora capaci concipit. XV, 6. concipiunt (scil. foetum). I, 431. cf. III, 268. concipiunt preces. VIII, 682. cf. XIV, 365. alias, aliasque — vires concipiunt. XV, 336. nefas animo ne concipe. X, 352. cf. vs. 403. concipe: mater eris iuuenis. XI, 222. concipias animo. II, 77. non concipientibus auras infirmis pennis. XII, 569. timuit, ne — aether conciperet flammas. I, 255. medio concepit vt aëra ponto. ib. 337. vaticinos concepit mente furores. II, 640. caducas concepit lacrimas. VI, 397. quem pluuio conceperat auro. IV, 610. spem suae mortis conceperat. VI, 554. operis sui concepit amorem. X, 249. male conceptus infans. X, 503. de lupo concepta Nape. III, 214. conceptas flammas. VII, 17. concepta crimina portat. X, 470.

Concito. quae vos dementia concitat? XIII, 226. agmen concitat. XIV, 239.

Conclamo. conclamat virgo. IV, 690. cf. VI, 227. et VII, 843. spatio conclamat eodem. X, 385. conclamat socios. XIII, 73.

Concolor. VI, 406. flos concolor. X, 735. concolor est illis (scil. arenis). XI, 500.

D

rere, quid doleam. ib. 412. desine Tydiden — nobis ostentare meum. XIII, 350. desierat Galatea loqui. ib. 898. mori (scil. vocatur) desinere illud idem (sc. esse). XV, 257.

Desisto. venae desistunt posse moueri. VI, 307. vtinam desistere velles! X, 629. desistere bello. XIV, 567.

Despecto. gratam Mineruae despectabat humum. II, 710. ex alto seductas aethere longe despectat terras. IV, 623. palantes animos — despectare procul. XV, 151. caeruleas despectat aquas. ib. 699.

Despero. amat, qua posse frui desperat. IX, 723. modo desperat. X, 371.

Despicio. medios despexit in agros. I, 601. vt summo despexit ab aethere terras. II, 178. despicit omne nemus. III, 44. aliquis despectus. III, 404. quamuis despecta. IV, 206. Thessala Tempe despicit. VII, 223. despexit, loco tutus, — hostem. VIII, 368. propter amara senectae pondera despicitur. IX, 437. despicere in valles — videtur (puppis). XI, 504. sinuatas despicit vndas. ib. 553. nec munera despice nostra. XIII, 839. nec durus Titanida despice Circen. XIV, 376.

Despondeo. cum pater tibi flavam despondet Ianthen. IX, 714.

Destino. destinat hunc Minos thalamis remouere pudorem. VIII, 157. laqueo innectere fauces destinat. X, 379. destinat imperio clarum Numam. XV, 3.

Destringo. aequora destringunt summis alis. IV, 561. summum destringit arundo corpus. VIII, 382. cf. X, 526. nec tertia cuspis — valuit destringere Cygnum. XII, 101.

Destruo. omnia destruitis. XV, 235.

Desuesco. desueta sidera cerno. V, 503. voces hominum — iam mihi desuetas. VII, 646.

Desuetudo. desuetudine tardi. XIV, 436.

Desum. sanctius his animal — deerat adhuc. I, 77. deerant litora ponto. ib. 292. verba animo desunt. III, 231. loca vulneribus desunt. ib. 237. id deerat. ib. 268. quaerenti defuit orbis. V, 463. vt desint cetera, quantum est esse Iouis fratrem! quid quod nec cetera desunt. ib. 527. sq. cf. VII, 27. qui locus est iuguli medius, — defuit. VI, 410. verba quaerenti — linguae defuerunt. ib. 585. nec defuit illic — membrana chelydri. VII, 271. robora non desunt. ib. 510. qui lacriment, desunt. ib. 611. quantum est, quod desit! IX, 560. vmbra loco deerat. X, 88. desit in hac mihi parte fides. ib. 302. sceleri ne nomina desint. ib. 468. neu desint tela furori. XI, 30. defuit officio tristi. XII, 4. nec tibi deerunt arborei foetus. XIII, 819. Naturae suum nutrimen deerit edaci. XV, 354. quantum est, quod desit in istis ad plenum facinus! ib. 468.

Detego. vt latentem detegeret culpam. II, 546. arcana detexisse. ib. 756. detecti patent nerui. VI, 389. laceros artus et grandia detegit ossa. IX, 169.

Detergo. quas (lacrimas) vbi marmoreo detersit pollice. XIII, 746.

Deterior. auro deterior. I, 115. deteriora sequor. VII, 21. deterior facies. XII, 400.

Detero. laeuior adsiduo detritis aequore conchis. XIII, 792.

Deterreo. audet deterrere nefas. VIII, 766. vid. not. euentu iuuenum deterritus. X, 600. stricto pauidam deterruit ense. XIV, 296.

Detestor. hostili caput prece detestatur euntis. XV, 505.

E

praedam eligit illam. Ib. 626. elige, quid optes. XIV, 135.

Elimo. — catenas, retiaque, et laqueos, — elimat. IV, 178.

Eloquium. licet eloquia Neftora vincat. XIII, 63. eloquio — furentem molliet. ib. 322.

Eloquor. non tam culpetne probetne eloquitur, quam — III, 257.

Eludo. Satyros eluferat fequentes. I, 692. elufam defignat imagine tauri Europen. VI, 103. tardos aetate — eludit diu. VIII, 687. elufis abiit. ib. 870. vnda fluens palmis Danaën eludere poffet. XI, 117. elufa vulnera. XII, 104. elufos iuuenum narrabat amores. XIII 737.

Eluo. corpus fimul, fimul elue crimen. XI, 141.

Eluuies. eluuie mons eft deductus in aequor. XV, 267.

Ementior. fe genitum feptemplice Nilo ementitus erat. V, 188.

Emergo. emerguntque iterum; redeuntque fub aequora rurfus. III, 684. fedibus Euboicam Stygiis emergit in vrbem. XIV, 155. cernis, emerfas in lucem tendere noctes. XV, 186.

Emetior. emenfis medii temporis annis. XV, 226.

Emico. ignea conuexi vis — emicuit. I, 27. emicat extemplo laetus Phaëthon. ib. 776. cruor emicat alte. IV, 121. emicuit neruo penetrabile telum. V, 67. fe eiaculatus (fanguis) in altum emicat. VI, 260. fanguis per vtrumque foramen emicuit. IX, 130. fcopulus breuis emicat alte. ib. 226. carcere pronus vterque emicat. X, 653. in fuperos aër — emicat ignes. XV, 248.

Emineo. bellua ponto eminet. IV, 689. in partes eminet ambas. V, 139. vox eminet vna. XV, 607. Deus eminet alte. ib. 697.

Eminus. iaculo cadit eminus ipfe. III, 119. licet eminus effe fortibus. VIII, 406. leto dederat Phlegraeon et Hylen eminus. XII, 379.

Emitto. emittit Notum. I, 264. minimam pro corpore vocem emittunt. IV, 413. emiffum ima de fede terrae. V, 321. quas (lacrimas) — vacuas emifit in auras. VI, 398. cf. XV, 220 famem coniecto emittite ferro. VII, 338. emiffi venti. XI, 433. lacrimas emifit obortas. ib. 458. emiffi acumine ferri. XII, 84. fontes Natura nouos emifit. XV, 270. fuam emittere opem. ib. 650. emittere pectore voces. ib. 657. emifit (animam) finu. ib 848.

Emo. flammas meas, qua dote, rogarem, vellet emi. VIII, 54.

Emorior. ante emoriar, quam fit tibi copia noftri. III, 391.

Eneco. enectum pondere terrae caput. IV, 243.

Eneruo quare male fortibus vndis Salmacis eneruet. IV, 286.

Enitor. quem partu Pleias enixa eft I, 670. quâ vix mane recentes enitantur equi. II, 64. quam — fluminis in rapidi ripis enixa. ib. 637. enixa eft vtero pleno infantem. III, 344. partus enixa gemellos. VI, 712. cf. VIII, 451. IX, 452. et XI, 316. quamuis eft illum proles enixa Dymantis. XI, 761. quam caerula Doris enixa eft. XIII, 743.

Enodis abies. X, 94.

Enfis. I, 99. immedicabile vulnus enfe recidendum. ib. 191. rigido vnum cominus enfe ferit. III, 119. enfe vidit ebur vacuum. IV, 147. laterum coftas — falcato verberat enfe. ib. 726. furgentibus obftitit enfis. V, 78. hamato enfe. ib. 81. enfe iacet Clymeni. ib. 98. huic — demetit enfe caput. ib. 104. vinci fi poffent caeftibus enfes. ib. 108. quem — longo enfe ferit. ib. 204. fonuit tinnitibus enfis acutis. eod. vf. vagina liberat enfem. VI, 551. cf. vf. 554 et

nuit omnis herbarum virtus. XIV, 356. in leues paullatim euanuit auras. ib. 432.

Euanidus. pectora in tenues abeunt euanida riuos. V, 435.

Eueho. rapido contrarius euehor orbi II, 73. acta per auras euehor. ib. 588. croceis euecta rotis Aurora. III, 150. aërias euectus ad auras. XIV, 127.

Euello. pollicibus meas pugnabam euellere fauces. IX, 79. quod simul euulsum est. ib. 129. euellere terra glandiferam quercum. XII, 327.

Euenio. euenient (scil. quae praedixi). III, 524. eueniunt optata Deae. VI, 370.

Euentus. per euentus suos iurat. VII, 97. euentu veteris loca nota Cerambi. ib. 353. euentu iuvenum deterritus. X, 600 euentus vestrae pugnae quis fuit? XIII, 278. euentu graui finita est publica clades. ib. 506. euentus meruisse. ib. 575.

Euerbero. cineres plausis euerberat alis. XIV, 578.

Euerto. si quis Athon — in apertum euerterit aequor. XI, 555. euersae mensae. XII, 222. quid dubitas ingentem euertere Troiam? XIII, 169. euersam Troiae cum moenibus esse spem. XIII, 623.

Euestigo. magna, nec ingeniis euestigata priorum, canam. XV, 146

Euincio. euinctus vittâ crines albente. XV, 676.

Euinco. pugnat molles euincere somnos. I, 685. hanc (scil. Scyllam) vbi Troianae — euicere rates. XIV, 76. vbi — Solis imago euicit nubes. ib. 769. euincit fretum. XV, 706.

Euitabilis. non euitabile telum. VI, 234.

Euito. in humero sonuit non euitata (fraxinus) sinistro, XII, 123.

Euoco. dum Lucifer ignes euocet Aurorae. IV, 629. cf. XI, 598.

Euoë, exclamatio bacchantium. IV, 522. VI, 597.

Euolo. madidis Notus euolat alis, I, 264.

Euoluo. quae postquam euoluit. I, 24 magnos euoluere corpore montes. V, 355. euoluit vestes. VI, 581. iactas euoluere siluas. XII, 519. seriem euoluere fati. XV, 152.

Euomo. naribus et patulo partem maris euomit ore. XV, 513.

Eurus. VII, 659 sq. et 664. VIII, 2. XI, 481. et XV, 603. praetereunt — Euros. II, 160.

Ex. viuitur ex rapto. I, 144.

Exaestuo. tacita exaestuat ira. VI 623. cf. XIII, 559. laesus exaestuat acrius ignis. XIII, 867.

Examen. legum examina seruent. IX, 551.

Examino. pensas examinat herbas. XIV, 270.

Exanimis. XI, 565. exanimes artus requirens. II, 336. exanimes inter natos, natasque. VI, 302. exanimi similem — porrexit. VII, 254. vt vidit exanimem. X, 721. lingua exanimis. XI, 53. amplectitur amens exanimem. ib. 778. exanimem — misit in vndas. XIII, 438. corpore exanimi. XIV, 728.

Exanimo. corpora phocarum — exanimata iacent. II, 268.

Exardesco. quod sic exarserit. II, 613. non secus exarsit, quam — ib. 727. cf. XII, 102. nudae cupidine formae Salmacis exarsit. IV, 347. exarsit conspecta virgine. VI, 455. qua (scil. ira) simul exarsit. XIII, 545.

Exaspero. fretum quietum saeva ventorum rabies motis exasperat vndis. V, 7.

Exaudio. exaudi. IV, 144. et IX, 122. voces hominum exaudire videbar. VII, 645. saxa non exauditi rubuerunt sanguine va-

des. ib. 777. excuſſis nubibus eliſi ignes. VIII, 339. excuſſam ſomno. IX, 694. quin — ſtultos excutis ignes? ib. 745. vt excuteret diros amores. X, 426. excuſſit pando venabula roſtro. X, 713. male haerentem — excutiunt venti. ib. 739. excutiunt feris rutilos concurſibus ignes. XI, 436. excuſſit ſibi ſe. ib. 621. ſoporem excutit. ib. 678. excutit hoc (telum) heros. XII, 98. de crinibus ignem excutit. ib. 281. nec excutiant rapidi florentia (poma) venti. XIV, 764. excutior curru. XV, 524.

Exemplum. hominum exempla manemus. I, 366. exemplo pari. III, 122. talibus exemplis monitae. ib. 732. cur non eat per cognata ſuis exempla furoribus. IV, 431. exemplo nubis aquoſae. ib. 621. vt exemplis intelligat —, quod pretium ſperet — VI, 83. criminis exemplum. VII, 719. finitimi exemplum metuunt. VIII, 117. ſpinas in piſce notatas traxit in exemplum. ib. 245. in exemplo eſt. IX, 453. cur haec exempla paraui? ib. 507. ſequimur magnorum exempla Deorum. ib. 554. ne ſim ſpernenda futuris, exemplo caueo. X, 685. exemplum fuit. XII, 512. exemplo non tangeris arboris huius. XIV, 667. vtinam exempla dolentem non mea te poſſent releuare. XV, 495. exemplo ſuo mores reget. ib. 834. vt exemplis ipſos aequantibus vtar. ib. 857.

Exeo. coeli ſtatione nouiſſimus exit. II, 115. cf. XI, 296. halitus exit ore niger Stygio. III, 75. longa trabe rectior exit. ib. 78. de ſtamine pampinus exit. IV, 397. exit conditor vrbe ſua. ib. 564. qui (ſcopulus) vertice ſummo ſtantibus exit aquis. ib. 731. curribus auras exit in aetherias. V, 512. victis vbi nubibus exit. ib. 571. poſtquam ſpiritus exit. VI, 294. communes exit in auras. VII, 127. nec Gortyniaco calamus leuis exit ab arcu. ib. 778. modum exit. IX, 631. — fonti, qua plurimus exit. XI, 140. ſiluis paluſtribus exit. ib. 366. ſaxo exit ab imo riuus aquae Lethes. ib. 602. exit humo late rupta. XIII, 442. conſonus exit in auras ter clangor. ib. 610. albo Lucifer exit clarus equo. XV, 189. quisquis es, huc exi. III, 454. quisquis in hos fontes vir venerit, exeat inde ſemiuir. IV, 385. tecto exire. IV, 488. pennas exire per vngues adſpexere ſuos. V, 671. manes exire ſepulcris (iubeo). VI, 206. veterem exire cruorem paſſa. ib. 286. ſiluis exire. X, 711. liquidas exire ſub auras. XII, 525. cf. III, 296. de virginea geminos exire fauilla iuuenes. XIII, 697. limine tecti exierat. V, 44. tenebroſa ſede exierat. ib. 360. exierat tecto Laurentes in agros. XIV, 342. tardius exierant. III, 234. in ſua litora exierant. VI, 520. portubus exierant. XI, 474. de parte ſepulta ſcorpius exibit. XV, 371. donec Auernas exierit valles. X, 52. cum domo exierint. IV, 86.

Exerceo. toto exerceor anno. II, 287. inexorabile exerces odium. V, 245. antiquas exercet telas. VI, 145. turpes litibus exercent linguas. ib. 375. curis exercita corpora. VII, 634. vacuos exercet in aëra morſus. ib. 786. incertas exercet aquas. VIII, 166. exercet cibo deluſum guttur inani. ib. 826. odium in prole paternum exercebat atrox. IX, 275. ferrum exercere cruore. XII, 534. exercet memores iras. ib. 583. debita Troianis exercet ſpicula fatis. XIII, 54. haec ſunt pectora ſemper veſtris exercita rebus. ib. 265. roſtris et aduncis vnguibus iras exercent. XIII, 614. iam tum exercebar in illis (ſcil. aequoribus). ib. 921. virgineis exercent luſibus vndas. XIV, 556. exercere artes. XV, 360. ſolane ſemper ero iuſtis exercita curis? ib. 768.

F

G

ſq. altera veſtes ripa meas habuit. V, 602. ſidem res habuit IX, 706. plus vigoris adeſt, habuit quam ſemina. ib. 789. faciles Deos habuiſtis. V, 559. Di ſuas habuere ſorores. IX, 496. vltima vota ſuos habuere Deos. X, 489. obſcura carbaſa pullo, paſſosque habuere capillos. XI, 49. Leucada continuam veteres habuere coloni. XV, 289. non habuiſſe (ſcil. Procrin) voles VII, 713. corpora, quae poſſint animas habuiſſe parentum. XV, 459. vacuas habuiſſem criminis vmbras. VI, 541. habebis magnum et memorabile nomen. X, 607. cf. XI, 760. hunc praedae titulum Ioue natus habebit. IV, 644. regnum Calydonis habebit? VIII, 495. caeſi parentis nos in bella ſuos fortiſſimus vltor habebit. XV, 821. quod obeſt, id habebimus vnum. IX, 493. ſemper habebunt te coma, te citharae, te noſtrae pharetrae. I, 558. quam, niſi tu dederis, non eſt habitura ſalutem. IX, 529. nec habetur turpe — X, 325. operum nudum certamen habetur. XIII, 159. inter felices potuiſſet haberi. X, 299. ſumtis pro ſupplice armis mitis habebatur. VIII, 262. qua potens habitus. VII, 460. de grege nunc tibi vir, nunc de grege natus habendus. I, 660. noſtro (ſcil. clypeo) nouus eſt ſucceſſor habendus. XIII, 119. his (ſcil. ventis) non paſſim habendum aëra permiſit. I, 57. Creten diu dubitauit habendam traderet (mihi), an Delon. XV, 540.

Habilis. habili curru ingreditur liquidum aëra. II, 531.

Habitabilis. plaga non habitabilis aeſtu. I, 49. tellus habitabilis. VIII, 624. quodcumque habitabile tellus ſuſtinet, huius erit. XV, 830.

Habito. ceſſerunt nitidis habitandae piſcibus vndae. I, 74. plebs habitant diuerſa locis. ib. 173. terras habitare. ib. 195. que ſit tellus habitanda, requirit. III, 9. quicunque ſub hac habitatis rupe. IV, 114. cuius in introitu geminas habitaſſe ſorores. IV, 773. paruis habitabat Hypaepis. VI, 13. Frigus iners illic habitant, Palorque etc. VIII, 790. Pana montanis habitantem ſemper in antris (colebat). XI, 147. muta quies habitat. ib. 602. qua nulla decentior — habitauit femina ſiluis. XII, 406. Biſtoniis viris habitata tellus. XIII, 430. Pithecuſas, habitantum nomine dictas. XIV, 90. nouis habitant domibus. XV, 159. materna habitauimus aluo. ib. 217. habitata templa ſalutat. ib. 637.

Habitus. cultusque habitusque locorum quaerit. IV, 765. moresque habitusque virorum. ib. 767. armaque, equosque; habitusque (procerum notat). VIII, 22. neque adhuc proiecerat heros virgineos habitus. XIII, 167. habitu duri meſſoris. XIV, 643.

Haſtenus. II, 610. V, 250. VII, 794. X, 423. XII, 82. XIII, 700. 956. ſq. XIV, 512.

Haereo. pes pigris radicibus haeret. I, 551. ferrum oſſibus haeret. III, 71. cf. XII, 370. haeret amor. III, 395. vultu immotus eodem haeret. ib. 419. pando non fortiter haeret aſello. IV, 27. haeret (i. dubitat), an haec ſit. ib. 132. Gnoſiacae haeret comes inuidioſa carinae. VIII, 144. haeret membris (veſtis). IX, 168. quorum (oculorum) pars cornibus haeret. XII, 269. viſae cupidine virginis haeret. XIII, 906. haeremus ducis collo. XIV, 306. haerent telae. IV, 35. in mediis amplexibus haerent. ib. 184. In latere exiles digiti pro cruribus haerent. VI, 143. auidis amplexibus haerent. VII, 143. fontibus et fluuiis, puteis-

I

tus humor ab igne percaluit Solis. ib. 417. videt igne micantes oculos, ib. 498. cf. III, 33. et VIII, 284. domus, quae igne vacet semper. II, 764. caeco paullatim carpitur igni. III, 490. cf. X, 369. tuis omnes qui terras ignibus vris, vreris igne nouo. IV, 194. sq. nullum sub illo igne facit votum. IX, 464. nox caret igne suo. X, 450. ferrum igne rubens. XII, 277. acrior igni. XIII, 802 me Argolico ereptam quo debuit igne cremauit. XIV, 444. accepti caluere sub ossibus ignes. II, 410. largis satiantur odoribus ignes. IV, 758. cauis nubibus elisi ignes. VI. 696. cf. VIII, 339. arserunt agitati fortius ignes. VI, 708. astra, quae diurnis succeditis ignibus. VII, 193. consule nostris ignibus. XIV, 375. saeuis compescuit ignibus ignes. II, 313. missos ignes excusat. ib 396. quos non habuit, sub nubibus inuenit ignes, ib. 729. nocturnos Aurora remouerat ignes. IV, 81. post Phaëthonteos ignes. ib. 246. ignes ac lumina vitant. ib. 406. consequitur motos velociter ignibus ignes. ib. 508. dum Lucifer ignes euocet Aurorae. ib. 628. trahit inscius ignes. ib. 674. medios animam exspirauit in ignes. V, 106. ignes ipse suos nutrit. VI, 492. concipit validos ignes. VII, 9. cf. vs. 108. et X, 582. nec ignes sensit anhelatos. VII, 115. nec sufficit arbor in ignes. ib. 613. ire per ignes ausim. VIII, 76. gemmae subitos vertuntur in ignes. ib. 186. positis (taedis) inimicos admonet ignes. ib. 461. ignes suscitat hesternos. ib. 641. nullos intelligit ignes. IX, 456. celatos fatebitur ignes. ib. 515. quin — consilii inopes et stultos excutis ignes? ib. 745. haurit pectore simulati corporis ignes. X, 253. matris vlciscitur ignes. ib. 524. haud tepidos sub pectore senserat ignes. XI, 225. nubila excutiunt rutilos ignes. ib. 436. tibi iuro per patrios ignes. ib. 452. pietas spectata per ignes. XIV, 109. sidereos Aurora fugauerat ignes. XV, 665. quae ignes seruat, Vesta, tuos. ib. 730. tot ab ignibus. I, 254. stabant sine ignibus arae. ib. 374 positos sub ignibus ludos sidereis transit. ib. 778. quadrupedes, animosos ignibus, regere. II, 84. ardet geminatis ignibus ib. 220. fluit ignibus aurum. ib. 251. arsuros supremis ignibus artus. ib. 620. cui dextra trisulcis ignibus armata est. ib. 849. rutilis ignibus collucere. IV, 403. fouet ignibus aras. VII, 427. ahenis ignibus ardent. ib. 610. neque ignibus vllis opus est. VIII, 77. caecis torreri viscera sentit ignibus. ib. 517. inconcessis ignibus attonitas puellas. X, 154. caret ignibus aether. ib. 520. fulmineis ardescunt ignibus vndae. ib. 523. vt vetus accensis incanduit ignibus ara. XII, 12. ignibus atria fumant. ib. 215. placat odoratis herbosas ignibus aras. XV, 574.

Ignobilitas. res obscura est ignobilitate virorum. VI, 319.

Ignorantia veri. VII, 92.

Ignoro. VII, 679. Naides ignorant, ignorat et Inachus ipse, quae sit. I, 642. petat hunc, ignorat, an illum. V, 31. quid velit, ignorat. IX, 525. qua sit iter, ignorant. IV, 438. quod facit, ignorans. X, 637. qui foret, ignorans. XI, 719. monstrumne, Deusne ille sit, ignorans. XIII, 913.

Ignosco. pietas, ignosce. IX, 678. fratres, ignoscite matri. VIII, 491. ignoscite, quos modo culpaui. X, 580. quisquis es, ignoscas. VIII, 864. falso ignoscat Atrides. XIII, 189. posses ignoscere amanti. VII, 85. vt timido

ſepulcro ſi non vrna, tamen iunget nos litera. XI, 706. dextera dextrae iungitur. VI, 448. gentes eſſe feruntur, in quibus et nato genetrix, et nata parenti iungitur. X, 333. lateri qua iungitur ala. XII, 556. mixta duorum corpora iunguntur. IV, 374. amanti iungere (imperat. paſſ.) XIV, 762. quibus (ſc. catenis) inter ſe cupidi iungantur amantes. IV, 678. vt ſineres nos toto corpore iungi. ib. 74. ſi liceat mutato nomine iungi. IX, 486. tibi materno a ſanguine iunctus. II, 368. erat cum pede pes iunctus. IX, 44. ſicut erant iuncti. VI, 244. hac aue ſunt iuncti. ib, 433. annis iuncti ſunt iuuenilibus. VIII, 632. animas aliquo iunctorum foedere nobis. XV, 460. arua, nec quidquam iunctis debentia bubus. XIV, 3. disparibus calamis compagine cerae inter ſe iunctis. I, 712. digitis inter ſe pectine iunctis. IX, 299. iunctis cygnis. X, 708. iuncta Deae lateri. II, 449. iuncta ſuo pretium dabitur tibi femina tauro. ib. 701. iuncta palus huic eſt. XI, 363. qua iuncta eſt humero ceruix. XII, 299. quae nunc Dea iuncta Quirino eſt. XIV, 851. Zancle iuncta fuiſſe dicitur Italiae. XV, 290. tulit ad manes iunctae ſolatia mortis. V, 73. iunctam aquilonibus Arcton (effugito). II, 132. laudabat iunctam cum viribus artem. VIII, 29. cf. X, 181. iunctam ſibi ſanguine duxit. IX, 497. quae iuncta vitis requieſcit in vlmo. XIV, 665. non bene iunctarum diſcordia ſemina rerum. I, 9. iunctas manus remiſit. IX, 314. iunctas ordine noctes. XI, 96. iunctis arundinibus. I, 683. per leues auras iunctis innecta columbis. XIV, 597. hoſpitio iuncti ſibi numinis vſus (linquit). XV, 724. iuncto volumine ſerpunt. IV, 599. ſuo toties cum pectore iuncta pectora. II, 604. quem (ſcil. codicem) vix iuga bina mouerent iuncta. XII, 433. per vrbes iuncta parenti templa tenet. I, 749. Iano loca iuncta tenebant Naides Auſoniae. XIV, 785. Luna quater iunctis implerat cornibus orbem. II, 344. cf. VII, 530. iunctiſſimus illi comes. V, 60. quae, cum tibi ſit iunctiſſima, iunctior eſſe expetit. IX, 548. iunctiſſima pectora. X, 70.

Iunonius cuſtos (i. Argus). I, 678.

Iurgium. ſunt iurgia tanti? II, 424. linguam ad iurgia ſoluit. III, 261. effeci quid enim toties per iurgia? ib. 262.

Iuro. per flumina iuro infera. I, 188. per iubar hoc — tibi iuro. ib. 769. per numina iuro. IX, 371. tibi iuro per patrios ignes. XI, 451. per Superos iuro. XIII, 558. per patrem ſoceri — iurat. VII, 97. per mare, perque omnia numina iurant. III, 638. iurant per flumina. V, 316. iurare volenti — pro voce manus fuit. VI, 607. cum iurare pararet — IX, 401. ſpectat falſa iurantem. XIII, 559. vt illum iurares feſſos modo diſiunxiſſe iuvencos. XIV, 648. Stygias iurauimus vndas. II, 101. in facinus iuraſſe putes. I, 242. poenituit iuraſſe patrem. II, 49. neque ille non iuraſſe poteſt. III, 298. eadem nobis iuratus in arma. XIII, 50. Dis iuranda palus. II, 46.

Ius. ſunt, quibus in plures ius eſt tranſire figuras. VIII, 730. ius triſte ſepulcri. XIII, 472. pars hic mihi maxima iuris. III, 622. quod tantum iuris haberent. VI, 270. ſume mei ſpolium iuris. VIII, 426. nec minus iuris habet. ib. 739. haec quoque iuris erit veſtri. X, 37. cf. vſ. 725. memor iuris. ib. 355. alipedum ius et moderamen equorum (rogat).

L

VII, 371. ferrum, quod faber lacubus demittit. XII, 278, etc.

Laedo. illum, tectos qui laesit amores, laedit amore pari. IV, 191. sq. nec vulnere laedunt (hominem). ib. 601. cf. vs. 720. anguiferum caput durâ ne laedat arena. ib. 740. pauet laedere iactatis maternas ossibus vmbras. I, 387. est, cur quis Iunonem laedere nolit. II, 518. laedere quatenus ipsum non poterat XIV, 40. quos impia laesi. VIII, 128. illo (telo) laesit Apollineas medullas I, 473. quas (sc. herbas) neque cornigerae morsu laesere iuuencae. XIII, 926. nec Venere externâ socialia foedera laedam. XIV, 380. aut ego fallor, aut ego laedor. I, 608. fortuna loci laedor. X, 335. quae (figura) fecit, vt laedar. I, 547. indigna laedi crura. ib. 508 in duro laedi quoque corpore ferrum (cernit). II, 131. laesus exaestuat acrius ignis. XIII, 867. laesi dat signa rubore pudoris. II, 450. laesum vlta pudorem. VII, 751. laesa quid faciat, — disces rebus. XIV, 384. cf. vs. 385. laesae alumnae contemtus. II, 527. laesas iubet reuirescere siluas. ib. 408. paruo vulnere laesum cor. XII, 421. laesi numinis iram. IV, 8. laesi pectoris index. IX, 534. corpore non laeso. XII, 172. laesa colla dabat retro. III, 88.

Laetabilis. cunctis meum laetabile factum Dis fore confido. IX, 255.

Laetitia. vana Laetitia (vt persona). XII, 60. illi laetitiae est cum munere muneris auctor. VIII, 430. non toto pectore sentit laetitiam. X, 44.

Laetor. cognata moenia laetor crescere. XV, 451. adfectu tacito laetaris. VII, 147. quamquam laetatur sospite nato. ib. 425. laeter, doleamne, geri lacrimabile bellum? VIII, 44. nec longum pueri fato laetabere. V, 65. pellex lacrimis laetabitur istis. IX, 144.

Laetus. emicat laetus Phaëthon. I, 776. diuinae stirpis alumno laetus erat. II, 634. laetus in castra recessit. VII, 99. laetus rex. VI, 98. cf. vs. 106. munere laetus abit. XII, 208. animi felicia laeti argumenta. IV, 760. laeto Deum clamore salutant. XV, 731. nec laetos vultus — attulit. X, 5. *et* laetis vultibus. XIV, 563. ingredior curru laetos imitante triumphos. XIII, 252. cf. XIV, 719. (vbi ironice dicitur). laeta vox. I, 560. laeta malo. III, 292. laeta redit Iuno. IV, 478. laeta Deae frons est. V, 570. laeta toro surgit. IX, 701. fausto omine laeta mater. ib. 784 laetâ tenet tua munera dextrâ. XIV, 638. laeta videre rigescere puppim cautibus Alcinoi. ib. 564. seu laetum est, Patriae laetum populoque Quirini (sit). XV, 572. quos laeto ore adloquitur. IX, 242. solliciti aliquid laetis interuenit. VII, 454. nec illa sui successu laetior ictus, quam Meleagros, erat. VIII, 384. laetissimus hospite tanto. ib. 569.

Laeuis, vid. Leuis (glatt).

Laeuus. laeui postis robora. V, 123. laeuum (thalamum). II, 739. et sq. laeuum (focum ponit) Mercurio. IV, 753. ex humero pendens laeuo. VIII, 320. quod (clypei aes) laeua gerebat. IV, 781. nutricis manum laeua tenet. X, 455. laeua ara. XI, 197. laeuae gestamina nostrae. XV. 163. laeuam pete. III, 642. arcum laeua tenebat. VIII, 321. dextra laeuaque Deorum atria nobilium celebrantur. I, 171. cf. II, 25. laeua a parte. IV, 654. cf. VII, 241 et 357. VIII, 220. XI, 82. et XIV, 102. dubius, dextra laeuane feratur. V, 167.

M

N

O

Sole tepescunt. I, 63. occiduus Phoebus. XIV, 416. labitur occiduae per iter decliue senectae. XV, 227.

Occulo. cum Deus inducta latas caligine terras occuluit. I, 600. occuluit caput. II, 255. inde datum Nymphae Nyseides antris occuluere suis. III, 315. quo — iuuencum occuluit falsi sub imagine cerui. VII, 360. nubibus aëra caecis occuluit. XIV, 817.

Occulte, adv. labitur occulte, fallitque volatilis aetas. X, 519.

Occulto. siluis occultat abactas (boues). II, 686.

Occultus. dolore Cecropis occulto mordetur. II, 806. occulta necopinum perde sagitta. XII, 596.

Occumbo. per te vidit Vulcani occumbere prolem. VII, 437. ferro occumbere XII, 207. biformis occubuit Odites. ib. 457. occubuisse neci. XV, 499.

Occupo. occupat hic collem. I, 293. montis sublime cacumen occupat. ib. 667. attonitos subitus tremor occupat artus. III, 40. Phoenicas occupat. ib. 48. occupat hunc (sc. scopulum) Ino. IV, 527. dum non totum occupat anguis. ib. 584. Iouis praepes — occupat auersum (draconem). ib. 715. occupat obsessos sudor mihi frigidus artus. V, 632. magnum sermonibus occupat orbem. VI, 147. curis exercita corpora somnus occupat. VII, 635. occupat audacem. VIII, 399. concubitus intempestiua cupido occupat Hippomenen. X, 690. illic te Peleus — occupat. XI, 239. murum occupat vnus. ib. 528. pauor occupat illum. XII, 135. conantem stipite querno occupat. ib. 343. nec communia solus occupet. XIII, 272. me luridus occupat horror. XIV, 198. magna pedum digitos pars occupat. ib. 502. paullatim occupat artus — saxum. ib. 757. quoslibet occupat artus spiritus. XV, 166.

Occurro. bos tibi solis occurret in aruis. III, 10. occurrunt illi. VII, 476. occurrens sibi (Maeandros) venturas adspicit vndas. VIII, 164.

Occursus. mille lupi — occursu fecere metum. XIV, 256. stipitis occursu. XV, 523.

Oceanus. quas Oceani refluum mare lauit, arenas. VII, 267. submersa toto obruor Oceano. IX, 593. vid. etiam XIII, 292. et XV, 12, 30 et 830.

Ocior. fugit ocior aura leui. I, 502. pennis adiutus Amoris ocior est. ib. 541. quo non alius conscendere summas ocior antennas. III, 616. non ocior illo hasta. VII, 776.

Ocius, adv. dent ocius poenas. I, 242. ocius omnes surgimus. XII, 226.

Octauus. octauo (scil. autumno, i. anno) rursus eosdem vidit. III 327.

Octoni. bis octonis integer annis. V, 50. octonis iterum natalibus actis. XIII, 753.

Oculus. oculi lucent. I, 239. videt igne micantes — oculos. ib. 499. ante oculos Io habebat. ib. 629. cf. II, 188 et 803. VII, 635. VIII, 507. quamuis sopor est oculorum parte receptus. I, 686. vidit, omnes succubuisse oculos. ib. 714. centum oculos nox occupat vna. ib. 721. horriferam oculis animoque obiecit Erinnyn pellicis Argolicae. ib. 725. sit oculis lux ista nouissima nostris. ib. 772. Sol oculis iuuenem, quibus adspicit omnia, vidit. II, 32. palus oculis incognita nostris. ib. 46. vtinam oculos in pectora posses inserere. ib. 93. sunt oculis tenebrae per tantum lumen obortae. ib. 181. vix oculos attollit humo. ib. 448. cf. VI, 606. immotos oculos in se tenentem ex-

P

XI, 668. nec, — odium Cyclopis, amorne Ac'dis in nobis fuerit praesentior, edam. X I, 757. praesens potes ipsa videre. ib. 825. Dea praesens. XIV, 123. multa praesens vidi. ib. 308. ipsum, qui petit, ore meo praesentem crede precari. ib. 692. praesens videbor. ib. 727. concilio praesente Deorum. ib. 812. ne praesens augerem muneris huius inuidiam. XV, 536. praesentia numina vatum. ib. 622. qui praesens funera gentis finiat Ausoniae. ib. 646.

Praesentia. tanta est praesentia veri. IV, 611. defuit officio Paridis praesentia tristi. XII, 4.

Praesentio. coniugis aduentum praesenserat. I, 610. aliquem praesentit amorem. X, 404.

Praesepe. praesepibus altis quadrupedes ducunt. II, 120. equus — ad praesepe gemit. VII, 544. plena corporibus laceris praesepia. IX, 195.

Praeses. praeside tuta Deo. I, 594. car[illegible]unt praeside Delphi. X, 168. orbata praeside pinus. XIV, 88. nec praeside pendet ab vno (res Romana). ib. 809. quo praeside rerum humano generi cauistis abunde. XV, 758.

Praesignis. anguis, cristis praesignis et auro. III, 32. crista linguisque tribus praesignis (draco). VII, 150. virgo praesignis facie. XII, 217. victima, vittis praesignis et auro. XV, 131. exhibuit gemino praesignia tempora cornu. ib. 611.

Praestans. virginibus praestantior omnibus ibat. II, 724. telo animus praestantior omni. III, 54. praestanti corpora forma. IX, 451. nec dicere posses, laude pedum, formaene bono praestantior esset. X, 563. miles, numero praestantior omni. XI, 525. victima, praestantissima formâ. XV, 130.

Praesto. hos vsus praestat tibi alumnus. IV, 523. hominum cunctos ingenti corpore praestans. ib. 630. officium praestate patri. VII, 337. praestare sceleris praemia. VIII, 105. discite, femineis quid tela virilia praestent. ib. 392. dum ora praestant vocis iter. IX, 369. qui praestant nomina. X, 739. praestat nepotibus aequor. XI, 748. omnia praestiteris. XII, 203. saeui vicem praestantia teli cornua vara boum. ib. 381. si adspicias, quantum tibi femina praestem. XIII, 591. praestem licet omnia. XIV, 171. pium praestant et mente et voce fauorem. XV, 632.

Praestruo. porta — fonte fuit praestructa nouo. XIV, 798.

Praesuo. hasta foliis praesuta. XI, 9.

Praetendo. instantia ora retardat cuspide praetenta. III, 83. praetenta forti tela tenent dextrâ. VIII, 341. velamenta manu praetendens supplice. XI, 279. ire pectore in arma, praetentaque tela. ib. 511. praetenta sustinet arma. XII, 376. nec — aut humero, aut lateri praetendat vellera laeuo. ib. 415.

Praetento. querulas praetentat pollice chordas. V, 339. praetentat sui vires Mauortis. VIII, 7. erat ambiguis animi sententia dictis praetentanda mihi. IX, 588. praetentat manu siluas. XIV, 189.

Praetereo. praetereunt Euros. II, 150. te quoque — praetereo. IV, 284. solas sine ture relictas praeteritae cessasse ferunt Letoidos aras. VIII, 278. praeterit Hippomenes. X, 668. praeterita est virgo. ib. 680. praeterit hos senior. XI, 646. dolorem praeteriti Alcidae tacito non pertulit ore. XII, 538. has (sc. sedes) vbi praeteriit. XIV, 101. Lacedaemonium Tarentum praeterit, et Sybarin, etc. XV, 51.

Praeteruehо. Dulichios portus — praeter erant vecti. XIII, 713.

Q

R

337. rapuit pudorem. I, 600. virga recens — vim rapuit monstri. IV, 744. ab aede lampadibus densum rapuit funale coruscis. XII, 247. altera iam rapuit (scil. mihi lumen). XIII, 775. barba, comaeque — nigrum rapuere colorem. VII, 289. socii rapuere iacentes. VIII, 361. attonitas — innumeras volucres — Orphei titulum rapuere theatri. XI, 22. quae postquam rapuere ferae. ib. 37. aut linguam, aut oculos, — ferro rapiam. VI, 617. lumen rapiet tibi Vlixes. XIII, 773. quo rapior? VIII, 491. maxima pars vndâ rapitur. I, 311. adsiduâ rapitur vertigine coelum. II, 70. sublimis rapitur. VII, 222. rapimur. XIII, 420. non effugies, vento rapiare licebit. XIV, 355. dignior ipsa rapi. VII, 697. alterius rapi naturae pectus amore (sensi). XIII, 946. membra rapi (videres). XV, 526. illo tibi tempore rapta est, quo peritura fuit. V, 19. paene simul visa est, dilectaque, raptaque Diti. ib. 395. in patriam rapta est. VI, 311. cur sit bis rapta, requirit. XV, 233. raptus Ioui Ganymedes. XI, 756. quem — inter caua nubila raptum — intulit astris. IX, 271. domino erat anxia rapto. VII, 725. stipite rapto (scil. ex igni). VIII, 504. ventis inimica per aequora rapti. XIV, 470. pestifera manu raptos (angues) immisit. IV, 495. raptos obliqua per vngues porrigitur radix. X, 490. raptis humoribus aestu. II, 237. quod rapta, feremus. V, 520. te alienae sanguine vestro rapta mouet facies. IX, 327. rapta sinu matris virgo. XIII, 450. raptae soror Orithyiae. VII, 695. qui raptae praemia nobis virginitatis habes. VIII, 850. calido velamina tincta cruore dat munus raptae. IX, 132. Cadmo perquirere raptam imperat. III, 3. torquet in hunc hastam calido de vulnere raptam. V, 137. raptam Deam moerens. ib. 425. tamquam tum denique raptam scisset. ib. 471. raptam furentibus aufert. XII, 231. raptam (Deam) efferre per hostes. XIII, 345. hanc animam caeso de corpore raptam fac iubar. XV, 840. raptâ silet altera linguâ. VI, 632. Vmbrarum rogat raptâ cum coniuge Regem. VII, 249. raptâ Minoide. VIII, 174. ab vno raptâ securi. ib. 754. raptâ longum cum coniuge bellum attulit in patriam. XII, 5. rapta cum Pallade. XIII, 99. virgine raptâ. XIV, 468. Eumenides tenuere faces de funere raptas. VI. 430. vorat haec (scil. Charybdis) raptas, reuomitque carinas. XIII, 731. viuitur ex rapto. I, 144. rapto quae viuit. XI, 291. rapta de dextro robusta repagula posti. V, 120. ibis, et vna Pergama rapta feres. XV, 442. roganda, non rapienda fuit. V, 416.

Rapto, arbitrio volucrum raptatur equorum. II, 234. raptatur comis per vim noua nupta prehensis. XII, 223.

Raptor. V, 402. VI, 518 et 710. raptores alieni honoris. VIII, 438. raptores lupos vitat. X, 540. vinceris a timido Graiae raptore maritae. XII, 609.

Raptus, subst. vno lacerata est altera (scil. manus) raptu. III, 722.

Raro, adv. tam raro proelia passus (clypeus). XIII, 117.

Rarus. fratrum gratia rara est. I, 145. patulis ramis rarissima quercus. VII, 622. raris sparsus tempora canis. VIII, 567. Famem vidit vnguibus et raras vellentem dentibus herbas. ib. 800. nec Iliacos coetus, nisi rarus, adibat. XI, 766. vt liquor rari sub pondere cribri manat. XII, 437. rara per ignotos spargentem cer-

S

ieiunia caede boum, diramque famem fati. e. XI, 371.

Satis. Fortunam dies habuit fatis. III, 149. quid furor valeat, — fatisque ac fuper ostendit. IV, 429. confilii fatis eft in me mihi. VI, 40. quod vrbibus effe, quodque fatis populo poterat, non fufficit vni. VIII, 833. nullis fatis aequus. XI, 344. non ille fatis cognoffe Sabinae gentis habet ritus. XV, 4.

Satum, fubft. cum fatis arbufta fimul — rapiunt. I, 286.

Satur. ambrofiae fucco faturos — quadrupedes ducunt. II, 120. faturae capellae. XV, 472.

Saturo. armenti faturatos caede leones (vitat). X, 541. verrit humum Tyrio faturatâ murice pallâ. XI, 166.

Saucius. III, 719. IX, 204. XII, 280. nec vllis vomeribus faucia tellus. I, 102. quaecumque eft faucia. II, 361. cum cruciabere dirae fanguine ferpentis, per faucia membra recepto. ib. 652. glacies incerto faucia fole. ib. 808. agna faucia, cani ore excuffa lupi. VI, 527. fecuri faucia trabs. X, 373. pars de nobis funefto faucia morfu leto eft data. XI, 373. dederat, ne faucius vllis vulneribus fieri poffet. XII, 206. faucius armo dexteriore. ib. 302.

Saxeus. XIV, 73. faxea facta. IV, 556. ad auditas ftupuit, ceu faxea, voces. V, 509. faxea moles. XII, 283. flumen habent Cicones, quod potum faxea reddit vifcera. XV, 313.

Saxificus. tuae faxificos vultus tolle Medufae. V, 217.

Saxum. gelido dedit ofcula faxo. I, 376. faxa ponere duritiem coepere — ib. 400. cf. vf. 411. hoc poteras mecum confidere faxo. ib. 679. faxo cruentum deiicit. ib. 718. fignant hoc carmine faxum. II, 326. per faxa canum latratibus acta eft. ib. 491. in nihil merito vetus eft infamia faxo. ib. 707. faxum colla tenebat. ib. 830 aditu carentia faxa. III, 226. obftructa faxa. ib. 570. aut petis, aut vrgues ruiturum faxum. IV, 459. rigido infantia faxo difcutit offa. ib. 517. figna pedum primo videre nouiffima faxo. ib. 543. vt, quod vimen in aequore erat, fiat fuper aequora faxum. ib. 751. per abdita longe, deuiaque, et filuis horrentia faxa fragofis. ib. 777. adplicat humeros ad magnae faxa columnae. V, 160. faxo concreuit oborto. ib. 302. faxo oculorum induruit humor. ib. 233. facta de viuo preffere fedilia faxo. ib. 317. per faxa et rupes cucurri. ib. 613. longo ferire tridente afpera faxa. VI, 76. medio e vulnere faxi exfiluiffe fretum. eod. vf. faxo iacens. ib. 100. intra quoque vifcera faxum eft. ib. 309. implebo filuas et confcia faxa querelis. ib. 547. ftructa rigent folido ftabulorum moenia faxo. ib. 573. viua faxa moueo. VII, 204. facta de faxo longi fimulacra draconis. ib. 358. alto defiluit faxo. ib. 378. faxo fonus eius inhaefit. VIII, 16. petere exiguo refonantia faxa lapillo. ib. 18. fignata faxa nomine complexae. ib. 539. obliqua voluere magno murmure faxa folent (vndae). ib. 552. in tuo fedifti faxo. X, 44. faxo per corpus oborto. ib. 67. per dumofa faxa vagatur. ib. 535. carmine dum tali — faxa fequentia ducit. XI, 2. faxa non exauditi rubuerunt fanguine vatis. ib. 18. os auditum faxis. ib. 42. tollit humo faxum: faxum quoque palluit auro. ib. 110. dura ad faxa reuinctam vindicat Alcides. ib. 212. cum fe faxo mififfet ab alto. ib. 340. in faxum tranfit. ib. 642. feruat ferpentis imagine faxum. XII, 23. faxum e monte reuulfum mittere conatur. ib. 341. fi quis paruo feriat

ſit). I, 43. flumina ſubſidunt. ib. 344. poſito rigore ſubſidit digitis (ebur). X, 284.

Subſiſtos. ſubſtitit vt clamor. I, 207. poſitis pars vtraque ſubſtitit armis. XII, 147. hic ſubſtiterat poſt taedia longa laborum. XIV, 158.

Subſterno. quo ſimul ac — quaſſa cum fuluâ ſubſtrauit cinnama myrrhâ. XV, 399.

Subſtringo. ſubſtricta gerens ilia. III, 216. quem ſubſtricta crura gerentem adſpicis. XI, 752.

Subſum. quae poplitibus ſuberant picto genualia limbo. X, 593. templa mari ſubſunt. XI, 359. inferius, quam collo pectora ſubſunt, te fixit. XII, 420.

Subtemen. VI, 56.

Subter. ſubter imas ablata cavernas. V, 502.

Subtexo. quo ſolet — patrio capiti bibulas ſubtexere nubes. XIV, 368.

Subtraho. nec me ſuaſiſſe negabo, vt ſe ſubtraheret bellique viaeque labori. XIII, 316.

Subueho. ſubuecta ponto barbara agmina. VI, 422. dato ſubvecta per aëra curru. VIII, 796.

Subuolo. vt nouas adſumſerat alas, ſubuolat. XI, 790. numerus ex agmine maior ſubuolat. XIV, 507. congerie e mediâ tum primum cognita praepes ſubuolat. ib. 577.

Succedo. quoties Piſci Aries ſuccedit aquoſo. X, 165. rex iuſſae ſuccedit aquae. XI, 142. ſuccedit Siluius illi. XIV, 610. quae diurnis aurea cum Lunâ ſuccedītis ignibus, aſtra. VII, 193. ſuccede meis tectis. VIII, 549. quis magno melius ſuccedat Achilli, quam per quem magnus Danais ſucceſſit Achilles? XIII, 133 ſq. ſuccedere tectis. II, 766. adſpicit in teretes lignum ſuccedere ſuras. XI, 80. in ſua Aeaciden ſuccedere vota nepotem iuſſit. ib. 227. quaeritur, qui tanto queat ſuccedere regi. XV, 2. iubar hoc nitidum nigrae ſuccedere nocti (cernis). ib. 187. non in ſpecies ſuccedere quatuor annum adſpicis? ib. 199. ſucceſſit aënea proles. I, 125. ſi noſtro ſucceſſit honori. II, 590. ſucceſſiſſe duabus id putat infelix, quod erit lugubre duabus. VI, 414. tertius decimo ſucceſſerat annus. IX, 713. ſucceſſurum Mineruae indoluit. II, 788.

Succendo. duabus flammiferâ pinus manibus ſuccendit ab Aetnâ. V, 442. ſuccenſa Cupidine tanto. VIII, 74. ſuccenſa templa tenentes. XIII, 413.

Succeſſor. ſtudii ſucceſſor et heres. III, 589. quo ſucceſſore ſagittae Herculis vtuntur. XIII, 51. noſtro (ſcil. clypeo) nouus eſt ſucceſſor habendus. ib. 119.

Succeſſus, ſubſt. videt ingratos ſucceſſus hominum. II, 781. doluit ſucceſſu. VI, 130. pleni ſucceſſibus anni. VIII, 273. nec tamen illa ſui ſucceſſu laetior ictus, quam Meleagros, erat. ib. 384. ipſo ſucceſſu tumidus. ib. 495. adſiduae ſucceſſu caedis ouantem — ſude figis obuſtâ. XII, 298. cf. XIII, 85. haud tulit vtentem pugnae ſucceſſibus vltra Theſea. XII, 355.

Succido. ſuccidit (ſcil. herbas) curuamine falcis aënae. VII, 227. ſucciſo poplite. VIII, 364. ſuccidere ſacrum robur. ib. 752.

Succiduus. illi poplite ſucciduo genua intremuere. X, 458.

Succingo. ſuccinctae cura Dianae. III, 156. menſam ſuccincta tremensque ponit anus. VIII, 660. ritu ſuccincta Dianae. IX, 89. et X, 536. ſuccincta comas pinus. X, 103. feris atram canibus ſuccingitur aluum. XIII, 732. qualia ſuccinctis — murmura pinetis fiunt. XV, 603.

Succreſco. per ſe vident ſuccreſcere vina. VIII, 680. ſuccre-

T

futuri tangit. IX, 424. thalami lumina tangit. X, 456. virgâ mouente soporem virginis os tangit. XI, 308. nec eas sua tingit origo. XIV, 557. terga caput tangant. VI, 379 me tange. IV, 583. vt praesens spectem Cinyram, tangamque. X, 343. quam non tangat Iasonis aetas, et genus et virtus? VII, 26. neue tuum fallax animum fiducia tangat. XI, 430. liceat, quod tangere non est, adspicere. III, 478. tangere monstra parantem fugit anum. V, 459. Superorum tangere mensas. VI, 173. pollicitam fidem tangendo singula tentat. XI, 107. tangentia ora relinquit. I. 538. templa parentis init flauum tangentia litus. XV, 722. natantis pectora tangebam. VIII, 606. felix iaculum, quod tangeret ille, vocabat. ib. 36. ne tangeret aequora. ib. 149. quem (scil. Nilum) simul ac tetigit. I, 729. Hesperio positas in litore metas humida nox tetigit. II, 143. Iolciacos tetigit portus. VII, 158. amor amdarum tetigit rude pectus. IX, 719. vt tetigit mutum, et sine sanguine corpus. XI, 736. tetigit ummos virgâ capillos. XIV, 278. er iuuenem baculo tetigit. ib. 387. pauentium ora venenatâ tetigit mirantia virgâ. ib. 413. Nymphas tetigit noua res. XV, 552. quae vidit, tetigit. ib. 568. vt empli tetigere gradus. I, 375. ostquam summum tetigere terum. II, 201. quem postquam acum infausto tetigere gradu. II, 36. nulli illum iuuenes, nulle tetigere puellae. ib. 355. vota tigere Deos, tetigere parentes. V, 164. non illa (scil. corpora mortua) canes, auidaeque volucres, non cani tetigere lupi. II, 550. vbi Coelicolae paruos tigere penates. VIII, 637. quae scil. litora) simul incuruâ missi tigere carinâ. XV, 644. mallet equos numquam tetigisse paternos. II, 182. Gorgoneas tetigisse domos. IV, 778. vt sensit tetigisse domum nefandam. VI, 601. quem tetigisse timerent, anguis eras. VIII, 733. quae iactatis tetigisset sidera pennis. IV, 788. vertice sidera tangam. VII, 61. si non ossibus ossa meis, at nomen nomine tangam. XI, 707. tanges aethera. IV, 251. tanget frondente cacumine terram. VIII, 756. aetherias sedes, cognataque sidera tanget. XV, 839. nec formâ tangor; poteram tamen hac quoque tangi. X, 614. quid iuuat esse Deum, si tu non tangeris istis? XIII, 965. tu exemplo non tangeris arboris huius. XIV, 667. patiuur tangi. I, 644. posse putes tangi. III, 453. dum tangi possum. IX, 387. nec erant tacti, nisi odore (scil. herbarum), dracones. VII, 236. tactus dolore coniugis amissae. ib. 688. tactus (cruor Adonidis) ab illo (nectare) intumuit. X, 732. duritiem tacto capiant vt ab aëre. IV, 750. cf. XV, 415. quare tactos remolliat artus. IV, 286. primo Cupidine tacta. X, 636. tristi medicamine tactae defluxere comae. VI, 140. tactae vaporibus herbae ardent. VII, 105. tactis inducit marmora rebus. XV, 314. frondes autumno frigore tactas rapit ventus. III, 729. tactis subito mollescat in vndis. IV, 386. credit, tactis digitos insidere membris. X, 257.

Tapes. positi tapetibus altis. XIII, 638.

Tarde, adv. tardius exierant. III, 234. lux, tarde decedere visa. IV, 91. quo tardius illa rediret. X, 674. accepto vulnere tardius ibat. XII, 305.

Tardo. nullo tardata timore. IV, 528. nullo tardatus vulnere. XIII, 81. nec me lacrimae —

ossa post tergum magnae iactate parentis. I, 383. cf. vs. 394. tergo fugaci imminet. ib. 541. balaenarum immania terga. II, 10. multum coeli post terga relictum. ib. 187. postquam summum tetigere tergum. ib. 201. ausa est tergo considere tauri. ib. 869. respiciens comites sua terga sequentes. III, 22. caput in sua terga retorsit. ib. 68. id (scil. hastile) vix tergo eripuit. ib. 71. prima in tergo vulnera fecit. ib. 232. manibus post terga ligatis. ib. 575. tergo velamina lapsa relinquit. IV, 101. liuentia terga. ib. 714. terga ferae pressit. ib. 718. terga cauis obsita conchis. ib. 724. tuta terga gerens. V, 161. cunctos dedisse terga fugae. ib. 323. cf. XII, 313. et XIII, 879. Sol erat a tergo. V, 614. vt terga leonis gesserit. VI, 123. Tyrio rubentia fuco terga (scil. equorum) premunt. ib. 223. cf. VIII, 34. terga caput tangunt. VI, 379. flexis post terga lacertis. ib. 552. supposui imis mea terga cavernis. ib. 698. in tergo visa est (cuspis) haesura petito. VIII, 348. cf. vs. 415. terga vertere. ib. 363. rigidis setis horrentia terga. ib. 429. furcâ leuat bicorni sordida terga suis. ib. 648. tergo onerosus inhaesit. IX, 54. te — perdiderat, volucri traiectum terga sagittâ. ib. 102. cf. vs. 127. nec terga colorem amisere suum. ib. 320. eques in tergo (scil. cerui) residens. X, 124. ferre patrem tergo (in sensu obscoeno; de iuuencis). ib. 326. terga iactantur crines per eburnea. ib. 592. iuuenem post terga relinquit. ib. 670. quae non terga fugae — praebent. ib. 706. accipiunt ventos a tergo mille carinae. XII, 37. quod (scil. telum) rupit terga nouena boum. ib. 97. tergo Bianoris alti insilit. ib. 345. tergum sessile. ib. 401. vidi, — cum tu terga dares. XIII, 224. cf. vs. 237. admiratur caesariem, humeros subiectaque terga tegentem. ib. 914. subiecta terga ferarum inguinibus truncis coërcet. XIV, 66. felicior aetas terga dedit ib. 143. quos (scil. ventos) bouis inclusos tergo Dulichium sumsisse ducem (refert). ib. 225. tergum premebat acris equi. XIV, 343. equi fumantia terga relinquit. ib. 363. direpta bicorni terga capro. XV, 305. tergo passa marem est. ib. 409.

Tergus. seruato diu resecat de tergore partem exiguam. VIII, 649. frustra gestasset laeuâ taurorum tergora septem. XIII, 347.

Terni, ae, a. ternis vlulatibus ora soluit. VII, 190. impleuit ternis latratibus auras. ib. 414. terna Medusaei monstri guttura. X, 22.

Tero. virides suis terit vnguibus herbas. IX, 654. subiecta terunt curuae vineta carinae. I, 298. ferrum terebat. XII, 167. dentibus ferox in querno stipite tritis. VIII, 369. omnia trita simul. IV, 503. qui trita labore — percussit colla securi. XV, 124. tritis (scil. pabulis) Hecateia carmina miscet. XIV, 44. Hinc adj. *Tritus*, quod vid. suo loco.

Terra. nec brachia longo margine terrarum porrexerat Amphitrite. I, 14. coelo terras et terris abscidit vndas. ib. 22. terram magni speciem glomerauit in orbis. ib. 34. ambitae circumdare litora terrae. ib. 37. terra feras cepit. ib. 75. itum est in viscera terrae. ib. 138. quâ terra patet, fera regnat Erinnys. ib. 241. Phocis, terra ferax, dum terra fuit. ib. 314. et coelo terras ostendit, et aethera terris. ib. 329. magna parens terra est; lapides in corpore terrae ossa reor dici. ib. 393. pro toro, terrae incubat. ib. 633. illic caelarat terrarum orbem. II,

erectos ad ſidera tollere vultus. I, 86. cf. vſ. 731. nec ſe ſuper aequora tollere audent delphines. II, 266. paene eſt oblita pharetram tollere cum telis, et — arcum. ib. 440. nec tu iam poteras enectum pondere terrae tollere caput. IV, 244. ſe tollere humo. VII, 640. teneris vlnis tollere conantur (ſcil. Byblidem). IX, 652. nec dubita, cum te partu Lucina leuarit, tollere quidquid erit. ib. 698. tollere orbem properabat. X, 183. coëgi tollere. ib. 677. vultum tollere. XI, 740. ſe ſuper aëra fruſtra tollere conatur. XII, 519. tollens ſpatioſam cornibus altis ad coelum frontem. III, 20. manus ad aethera tollens. ib. 404. cf. VI, 368. IX, 702. X, 580. XI, 131. et 541. et XV, 570. ancipitem manu tollens vtrâque ſecurim. VIII, 397. tardâ grauitate iacentes vix oculos tollens. XI, 619. verecundo vix tollens lumina vultu. XIV, 840. ad Superos tollens ora manusque. XV, 38. illae tollentes etiamnum libera coelo brachia. XIII, 668. totidem tollebat farris aceruos. V, 131. miſſos cum tolleret arcus. IX, 118. ſuſtulit omniferos collo tenus vultus. II, 275. pariter ipſosque nefasque ſuſtulit. ib. 506. dextrâ molarem ſuſtulit. III, 60. ſuſtulit alto fonte caput. V, 574. cliuum ſuſtulit. VIII, 663. ſubitis pendentem ſuſtulit alis. XI, 341. ſuſtulit humentes oculos. ib. 463. quem (ſcil. craterem) vaſtum vaſtior ipſe ſuſtulit Aegides. XII, 237. immanem ſuſtulit aram. ib. 260. oculos ſuſtulit ad proceres. XIII, 126. cum ſuſtulit acre — lumen. XV, 579. hinc ſe ſuſtulerat paribus alis. II, 708. non profectura precando brachia ſuſtulerat. VI, 262. vnus erit, quem tu tolles in caerula coeli. XIV, 814. tollor eo (ſcil. in apicem collis). VII, 780. terrâ cum tollitur (ſcil. Sol) imâ. XV, 192. vbi tolluntur feſtis aulaea theatris. III, 111. tamquam tolli cum corpore crimina poſſent. XIII, 437. ſummâ tollebar humo. II, 587. adieci ſublato pondera malo. X, 677.

Tondeo. a tonſo eſt hoc nomen adepta capillo. VIII, 151.

Tonitru. humanas motura tonitrua mentes. I, 55. notam fulgore dedit, tonitruque ſecundo. VII, 619. tonitribus aether (ſonat). XI, 496. qualem ſonum — extrema tonitrua reddunt. XII, 52. tonitru et fulgure terruit Vrbem. XIV, 817.

Tonitrus. vnde mouet tonitrus. II, 308. quis nimbos — addidit et tonitrus. III, 301. tonitrum ſecuti nimbi. XIV, 542.

Tono. iter ad magni tecta Tonantis (i. Iouis). I, 170. cf. II, 466. Iuppiter, an venti, diſcuſſâ nube, tonarent (docebat). XV, 70.

Tophus. leuibus tophis natiuum duxerat arcum. III, 160. pumice multicauo, nec leuibus atria tophis ſtructa ſubit. VIII, 561.

Tormentum. vtinam tormenta virique moenia diruerent. III, 549. cruciata diris tormentis corpora. ib. 695. tormento fortius. IX, 218. tormenti viribus acta ſaxa. XIV, 183. non tulit longi tormenta doloris. ib. 716.

Toroſus. feriunt ſecures colla toroſa boum. VII, 429.

Torpeo. vitio animi, non crinibus Gorgoneis torpetis. V, 196. duro ſimillima ſaxo torpet. XIII, 541.

Torpor grauis. I, 548.

Torqueo. coelum ſidera celeri volumine torquet. II, 71. volubilibus ſquamoſos nexibus orbes torquet. III, 42. torquet in hunc haſtam. V, 137. cf. VII, 132. hae glebas, — pars torquent ſi-

V

Z

INDEX NOMINUM PROPRIORUM.

A

B.

C.

D.

I

M

O

Q.

R.

S.

T

V

CORRIGENDA.

In tomo priore

praeter ea, quae ibi notata sunt.

Pag. 257 vs. 189 *tuto* lege *toto*. p. 257 vs. 192 *Hypertone* l. *Hyperione*. p. 266 vs. 305 *illa* l. *illi*. p. 267 vs. 324 *quae* l. *et quae*. p. 270 vs. 359 *inuitaque* l. *inuitaque*. p. 294 vs. 643 *tuo* l. *tua*. p. 294 vs. 648 *Hinc* l. *Huic*. p. 318 vs. 110 *Ampucus* l. *Ampycus*. p. 319 vs. 115 *Irridens* l. *I, ridens*. p. 319 vs. 127 *Coruthi* l. *Corythi*. 331 vs. 309 *vobis* l. *vocis*. p. 349 vs. 518 *mi* l. *mihi*. p. 350 vs. 529 *mihi? sed* l. *mihi. Sed*. p. 350 vs. 530 *diffidii est; repetet* l. *diffidii; repetat*. p. 390 vs. 330 *Indigenàeue* l. *Indigenaene*. p. 402 vs. 468 *Mandata ad* l. *Ad mandata*. p. 403 vs. 497 ( ) l. [ ]. p. 425 vs. 69 *putas* l. *vocas*. p. 445 vs. 352 *Philyreique* l. *Philyreïa*. p. 446 vs. 368 *Catheïa* l. *Cartheïa*, et sic etiam in notis. p. 471 vs. 697 *hunc* l. *hanc*. p. 476 vs. 760 *praecipitate* l. *praecipitata*. p. 480 vs. 843 *mei* l. *mihi*. p. 501 vs. 228 *ulla* l. *ullas*. p. 512 vs. 350 post *ait* dele comma. p. 547 vs. 853 *uouat* l. *nouat*.

In tomo posteriore.

Pag. 10 vs. 70 *erit* lege *erat*. p. 91. vs. 239 *qua* l. *quo*. p. 107 vs. 443 *pectore* l. *corpore*. p. 110 vs. 490 *raptosque* l. *ruptosque*. p. 116 vs. 568 *instantem* l. *et instantem*. p. 125 vs. 697 *fontes* l. *fontes*. p. 132 vs. 29 *ille* l. *illae*. p. 169 vs 423 *potest* l. *potes*. p. 171 vs. 444 *Aeolidis* l. *Aeolidos*. p. 194 vs. 764 *nitada* l. *nitida*. p. 211 vs. 180 *eertamino* l. *certamine*. p. 214 vs. 217 *dicimus* l. *diximus*. p. 227 vs. 411 *canentia* l. *candentia*. p. 229 vs. 444 *inde* l. *ecce*. p. 233 vs. 515 *cungestaque* l. *cong*. p. 261 vs. 257 *Alastoraque* l. *et, Alast*. p. 270 vs. 404 *Priameiaque* l. *Priameïa*. p. 275 vs. 470 *Verba* l. *Vota*. p. 292 vs. 712 *Vlixei*. l. *Vlixei*, p. 293 vs. 729 *arena* l. *arena*. p. 331 vs. 350 *manu* l. *sinu*. 361 vs. 850 *er* l. *et*. p. 370 vs. 110 *nebi* l. *neci*. p. 397 vs. 493 *motum* l. *modum*. p. 398 vs. 518 *currus* l. *currum*. p. 409 vs. 717 *domos* l. *domus*. p. 410 vs. 730 *seruat* l. *seruant*. p. 416 vs. 847 *numen* l. *lumen*.

Quae in notis peccata sunt, ea lector attentus ipse obseruabit.

O'nd

2-11.99